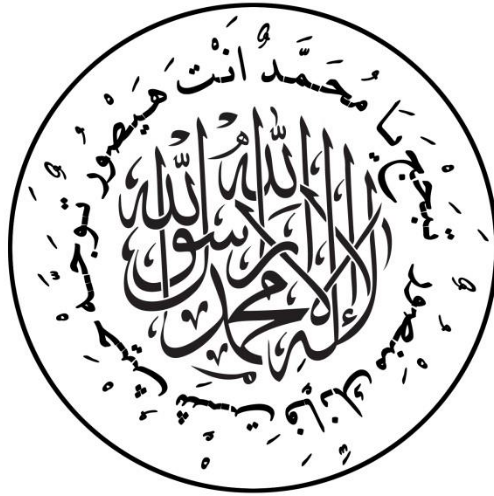
MASUM YAZILAR

2

İsmail Hakkı ALTUNTAŞ

İSBN:
ihramcizadeismailhakki@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2018

بِسْــــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2018 yılarında okuyucularımızla paylaştığım masum okumaların bir kısmıdır.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İsmail Hakkı ALTUNTAŞ

Başlangıç: 10. 03. 2018

Bitiş : 13. 03. 2018

4 Masum Yazılar

İçindekiler

İLİM VE ALİMLER

Cenâb-ı Şeyh-i Ekber kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz

***"rûh"** u Cenâb-ı Musa aleyhisselâma;*
***"İblîs"** i de Fir'avun'a*
*"**ilm**" i de "deryâ"ya teşbih buyurmuştur.*

*Nitekim Firavun askerleriyle Mûsâ aleyhisselâmı Kızıldeniz'i sahiline kadar takip etmiş ve Cenâb-ı Musa aleyhisselâm asası ile denize vurup kendisine bir yol açılmakla o yola girerek karşı tarafa geçmiş ve Fir'avun dahi onu takîben bu yola girmiş ise de deniz kavuşup helak olmuştur. Ruh dahi İblîs'in tecâvüzü hâlinde deryayı ilimden açılacak bir yola sülük etmesi gerekir. Zira **"ilim"** riyaset ve kendini beğenme vereceğinden ve Âdemoğlu'nun helaki riyaset ve kendini beğenme sebepleriyle vâki' olduğundan şeytan Ademoğlu'nun ilim tarafına meylini pek ziyâde arzu eder ve onu riyaset ve ucüb sebepleriyle helake düşürmek ister.*

Binâenaleyh sen ilim sahiline gelip açılan tarîka girince düşman dahi arkandan gelir. Tâki ilim denizinin ortasına gelir, deniz onun üzerine kavuşup sesinin dahi çıkmasına meydan vermeden kolaylıkla gark ve helak eder. Ve işte bu hakikate binâen ulemanın bazıları

***"İlmi, Allah'ın gayri için talep ettik; ilim kaçındı ve bizi ancak Allah Teâlâ'ya reddeyledi"** dedi. Yani biz ilmi riyasete nail olmak ve insanlara karşı bu sayede gelir ve dünya refahına vasıl olmak için istedik; ilim tahsil ettikçe bu maksat bizden çekildi. İlim bizi Allah Teâlâ'nın gayri olan bu maksada ulaşmaya mani oldu. Nihayet bizim elimizden tutup asıl yaratılış maksadı olan marifetullâha sevk eyledi.*

İblîs Âdemoğlunu ilme teşvik edip, onu o ilim sahasında şaşırtmak için arkasından gelir. Fakat ilmin hâssası neticede insanı marifetullâha sevk olduğundan İblîs şaşırtma niyetini ifâ edemez. Şerri murat ettiği halde neticede hayır zuhur eder. Nitekim Firavun, Musa aleyhisselâmın peşinden deryaya dâhil oldu ve derya kavuşup kendisi helak oldu. Eğer derya kavuşmayıp Hz. Musa aleyhisselâma yetişe idi, onunla harp edecekti…

*Eğer düşmanın sana: **"İlme çalış, tâ ki zamanının insanları üzerinde yükselesin! Hükümdârlar senin önünde eğilsinler ve halk sana muhtaç bulunsunlar!"** derse, sakın bu emr-i şeytanîdir deyip ilim tahsilinden vazgeçme ve çok çalış. Zira düşmanın olan İblîs **"senin hevânın ferahı ve sevinci, ancak senin amelsiz amelin iledir. İlim ise ameli olmayan bir ameldir. Yani sen ilim tahsili ile meşgul olduğun vakit, başka türlü amel ile meşgul olmaya vaktin müsait olmaz. Bütün vakitlerini ilim işgal eder. Düşmanların seni başka amelden alıkoydukları için sevinirler."** Demeye devam eder.*

Hâlbuki o zavallılar bilmezler ki, ilim kendi hakikatinin verdiği şeyin gayrinden uzaklaştırır. Yani ilim öyle bir şeydir ki, yukarıda izah olunduğu üzere neticede marifetullâha ulaştırır. Onun hakikatinin verdiği şey ancak budur.

*İblîs'in hakikati cehâlet ile şaşırtmak istemesidir. Hâlbuki ilmin hakikati dalâlete değil, hidâyete sevk ettiğini İblîs dahi bilememektedir. Çünkü İblîs'in batınî gözü kördür, hakikate nazar edemez. O yalnız zahir gözü vardır. **"Şeytanın bir gözü kördür"** denilmesi bu nedenledir. İblîs'in hakikati görmemesinin delillerinden biri de Âdem aleyhisselâma secde ile emr olundukda **"Ben Âdem'den hayırlıyım. Çünkü beni latif olan ateşten ve onu koyu ve yoğun olan topraktan yarattın"** deyip ona secdeden kaçınmıştır. İblîs bu sözünü ilme dayandığını zannetti. Hâlbuki Allah Teâlâ melâikeye secdeyi emir buyurmuş ve İblîs dahi melâike arasında bu hitabı duymuş idi. **Halîfe ise yerine halife koyan ile aynıdır.** Buna göre muteber olan şey, halîfetullâh olan Âdem aleyhisselâmın zahiri değil, bâtınıdır. Melâikenin Âdem'e secde ile mükellef olması, onun hakikatine nazarandır. Bâtınî gözü kör olan İblîs Âdem'in hakikatini göremediği için, Allah Teâlâ'nın emrine muhalefetle kulluk yolunda üzerinde yürüyemedi. Kibri buna da mâni' oldu. **Fakat Âdem aleyhisselâm taştan ve topraktan bina olunan Ka'be'ye secde ile emr olunduğu vakit bu, gayrullâha secde olmakla, caiz değildir, demedi. Kulluk yolu üzerinde yürüyerek Ka'be'ye secde etti.** Ve*

***"Beni halîfe olarak yarattın; ve sıfat-ı semâniyye-i ilâhiyyenin mazharı kıldın. Cansız maddeden ibaret olan Ka'be'nin aslı ile benim aslım arasında fark vardır. Ben üstünüm o basittir. Niçin ona secde edeyim"** diyerek serkeşlik etmedi. Zira Âdem bilir ki, Hak Teâlâ hazretleri Hakîm'dir. Onun emrine karşı kıyas edepsizliktir. Ubûdiyyet kulluk ancak emre uymaktır.*

İblîs'in yukarıdan beri izah olunan hali hep sırf cehalettir, ilim değildir. O ise onun ilim olduğunu düşünüp hayal etti de, ben Âdem'i ilim ile kandırdım zannetti. Bu sebeple âdemoğlunu ilme teşvik eyledi. Hâlbuki bilmez

ki, eğer âdemoğlu ilminde yükselirse, bu ilim onun aybını ve cehaletini açığa çıkarır. Neticede Âdemoğlu, dalâlete düşmek şöyle dursun, belki hidâyet bulur.[1]

Hz. Ali Kerremallâhü veche de şöyle buyuruyor: ***"Âlim olan kişi geceyi ibadetle geçirip uyumayan, gündüz oruçlu ve Allah Teâlâ yolunda cihad edenlerden daha üstündür. Bir âlim ölünce İslâm'da öyle bir gedik açılır ki, onun yerini onun gibi bir âlimden başkası dolduramaz."***

Bazı âlimler de şöyle demişlerdir: ***"Bir âlim öldüğü zaman onun için denizdeki balıklar ve havadaki kuşlar bile ağlar. Bir âlim, her ne kadar kendisi bu âlemden gayb olsa da yaşıyormuş gibi onun şanı daima anılır."***[2]*]*

Allah Teâlâ

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminde bir gurup dinde (dinî ilimlerde) geniş bilgi elde etmek ve kavimleri (savaştan) döndüklerinde onları ikaz etmek için geride kalmalıdır. Umulur ki sakınırlar."[3] *Buyururken cihadın yanında ilmin ne kadar gerekli olduğunu açıkça beyan etmiştir.*

---

[1] *KONUK, Ahmed Avni ,"et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye fi Islâhı Memleketi'l-İnsâniyye" Tercüme ve Şerhi, hzl: Mustafa TAHRALI, İst. 1992, s. 319-324*

[2]*İmam Burhanüddin Ez-Zernûcî, Ta'lim ve Müteallim, trc.Y. Vehbi Yavuz, İst, 1993 s.40*

[3] Tevbe,122

KELEBEĞİN SEÇİMİ

Böcek takımının altında bulunan pulkanatlılar familyasından olan kelebekler (Lepidoptera) 150.000 kadar türleriyle dünyanın hemen her bölgesinde ve özellikle en çok türün görüldüğü tropikal alanlarda yaşarlar. Dünyada yaygın olarak bulunan bu narin canlı ta insanlığın başından beri dikkatleri çekmiştir. ***Güzellikleri, tırtıldan kozaya, kozadan kelebeğe olan şaşırtıcı başkalaşımları, 24 saatlik ya da 2-4 haftalık kısa yaşam süreleriyle insanlık tarihinde nice efsaneye konu olmuş, güçlü bir sembol olarak karşımıza çıkarlar.***

Kelebeklerin Yaşam Döngüsü

Kelebeklerin (ve güveler) yaşam döngüsü 4 aşamadan oluşur. Dişi ile erkek kelebek çiftleştikten sonra;

1. **Yumurta Dönemi (Egg):** Yaşam döngüsün ilk aşaması yumurtadır. Dişi kelebek yumurtalarını bir yaprağa bırakır. Yumurtaların büyüklüğü bir iğne başı kadardır. Dişi kelebeğin yumurtalarını bir yaprağa bırakma sebebi tırtılların sürekli yemeğe ihtiyaçları olmasındandır. Yumurtalar birkaç gün içinde kırılmaya başlar.

2. **Tırtıl Dönemi (Larva):** İkinci aşama tırtıl dönemidir. Yumurtalardan çıkan tırtıllar yaşamlarını yaprak yiyerek geçirirler. 12-14 gün içinde büyürler. Büyümeleri sırasında birkaç kez deri değiştirirler.

3. **Krizalit Dönemi (Pupa):** Üçüncü aşama krizalit dönemidir. Bu dönemde tırtılların derisi kalınlaşır. Tırtıl kendisini bir yaprağın sapına baş aşağı asarak krizalit (koza) denen bir kabuk oluşturur. Kelebek olmadan önceki bu üçüncü aşamayı bu kabuğun içinde geçirir. Bu aşama 1 hafta kadar sürer.

4. **Kelebek Dönemi :** Yaşam döngüsünün son aşamasında artık yetişkin bir kelebek olmuştur. Kelebek kozadan çıktığında nemli ve buruşuktur. Kozasından aşağı sarkık vaziyette durarak kanatlarına kan pompalar. Kuruyup uçabilmesi için iki saate ihtiyacı vardır.

Antik çağlarda, örneğin Eski Mısır'ın Teb kentinde M.Ö. 3500 yılına ait duvar resimlerinde bile kelebekler görülür. Birçok kültürde baharın habercisidir onlar, bir başka deyişle doğanın yeniden doğuşunun müjdecisi...

Amerikan yerlilerinin kelebeklerin oluşumuyla ilgili efsanesi niçin umut ve sevinç kaynağı olduklarını çok iyi anlatır.

Papago efsanesine göre ulu yaratıcı, yaşlanmanın çocukların kaderi olduğunu fark edince çok üzüldü ve çeşitli kaynaklardan güzel renkleri büyülü bir heybede toplayıp çocuklara hediye etmeye karar verdi. **"İçine bir tutam güneş ışığı, gökyüzünden bir avuç dolusu mavilik, mısır tozunun beyazı, oynayan çocukların gölgesi, güzel bir kızın saçlarının siyahlığı, düşen yaprakların sarısı, çam yapraklarının yeşili ile etrafındaki çiçeklerin kırmızısı, mor ve turuncusunu toplayıp hepsini doldurmaya başladı."**

Çocuklar heybeyi açınca içinden rengarenk kelebekler çıktı. Hayatlarında böyle güzel bir şey hiç görmemiş olan çocuklar, üstelik kelebekler şarkı da söylediği için büyülenmişlerdi. **Oysa kartal , akbaba ve öten kuşlar kelebekleri kıskanmıştı, hem güzel oldukları hem de şarkı söyleyebildikleri için Tanrıya şikayet ettiler.** Böylece ulu yaratıcı şarkı söyleme yetisini kelebeklerden geri aldı. İşte bu yüzden, kelebekler böylesine güzel renkli ama sessizliğe mahkumdurlar. Çin'de yeşim taşından bir kelebek aşkın ve evliliğin sembolüyken, Japonya'da ay kürenin içine çizilmiş iki kelebek kadının zarafetini ve sadakatini temsil eder. Antik Yunan'da ise kelebek yeniden doğuşu ve ölümsüzlüğü simgeler.

Yunanlılar çiçekten çiçeğe konan kelebeği, konudan konuya atlayan ruhun huzursuz arayışına benzetmişlerdir. Kelebeğe de ruh kelimesinin karşılığı olan "psyche" demişlerdir. Ruh bilimi olan psikoloji kelimesi de aynı kökten türemiştir.

Kelebeğin geçirdiği başkalaşım, Hıristiyanlıkta ve diğer inanç sistemlerinde ruhun ölümden sonra yeniden dirilişini anlatmak için bir metafor (mecaz) olarak kullanılmıştır. Ondan önce Mısırlılar ve Yunanlılar da kelebeği yeni hayat ve ölümsüzlük sembolü olarak gördüklerinden mezarların içine altın kelebekler yerleştirmişlerdir. Aslına bakarsanız, tüm hayvanlar aleminde kelebeğin geçirdiği büyüklükte bir başkalaşım yoktur. **Bu başkalaşım insan ruhunun geçirdiği evrelerle bağdaştırılır.**

Obur iştahıyla tırtıl, insanların fiziksel gereksinimlerinin ağır bastığı maddesel dünyayı temsil eder. (İslam'da ipek giyilmesinin haramlığı buradan mı geliyor)

Koza tıpkı mezar gibidir.

İçimize dönüp değiştirmek istediğimiz özelliklerimizi düşündüğümüz bir dönemdir.

Düşünce tarzımızda, hayata bakışımızda önemli değişikler yaşarız.

Kozadan çıkan kelebek ise yenilenmiş olarak kendimizdeki bu değişimi özgürce dışarıya vuruşumuzu simgeler.

Artık başka bir perspektiften bakarız dünyaya.

Değişimi istemiş ve kabullenmişizdir.

Bu süreçten kelebek kadar zarif bir biçimde başarıyla çıkarız.

Yunan mitolojisinde kelebek kanatlı güzel bir kız olarak tasvir edilen Psyche'nin(ruh) öyküsü ilk bakışta bir aşk öyküsü olarak algılansa da gerçekte ruhun çetin mücadelelerden zaferle çıkışını anlatır.

> Büyüleyici bir güzelliği olan Psyche bir kralın kızıdır. Aşk Tanrısı Eros ona âşık olur. Ancak ölümlülerle ilişkide olması yasak olduğu için geceleri onu karanlıkta ziyaret eder ve kendini görmesine izin vermez. Bir süre sonra merakına yenilen ve sevgilisinin bir canavar olmasından şüphe duyan Psyche eline bir kandil alır ve ona bakar. Gördüğü yakışıklı yüz karşısında heyecanlanır ve kandilinden damlayan yağ ile Eros'u uyandırır. Öfkelenen Eros, sözünde durmadığı için Psyche'yi sonsuza dek terk eder. Psyche'nin güzelliğini kıskanan ve oğlunu baştan çıkardığı için kızgın olan Eros'un annesi Afrodit ise ona başarılması imkansız görevler vererek türlü eziyetler yaşatır. Sevgilisinin ölmek üzere olduğunu gören Eros onu affeder ve Zeus'un yardımıyla ona ölümsüzlük iksiri içirir. Evlenip, sonsuza kadar mutlu olurlar. Tıpkı Psyche gibi insan ruhu da sınavlardan geçerek kendini geliştirir ve Tanrı sevgisine erer.

Sorun Kelebeğin Seçiminde

Kelebeğin kısa ömründe vereceği karar, aşk olsun, dünya olsun hepsi bir an içindir..

Divan edebiyatında kelebek/pervaneyi konu alan temalar aşk ateşinde yok olmayı telmih eder. Ancak bize göre mesele kelebeğin kısacık hayatında kendine yoksa diğerine (tanrı-dünya-kadın-şöhret-kudret) âşık olup olmamasında gizlidir. Onca çekilen eziyet/pejmürdelik/pespaye/hakaretin hepsi bir günlük hayatın idamesi ve zevkine kavuşmak için miydi? Yoksa?...............

Peki ya, başka daha ne var ki…………..

O'NA DOĞRU

Görünenle yetinirsen eğer, sadece tırtılı bilirsin.
Çirkindir ya tırtıl gönlünü çekmez.

Görünenin ötesine geçmek istersen,
aradan örtüyü kaldırıp da gönül gözü ile bakarsan,
kelebeği bulursun karşında.

Güzeldir ya kelebek, gönlün ona akar.

Lâkin gönül gözüyle görürsen eğer, kelebeğe değil, tırtıla sevdalanırsın...

Hz. Mevlâna kaddesellâhü sırrahu'l azîz

ŞAHMERAN HİKÂYESİ YA DA BİR ÖLÜMSÜZ DAHA

Bundan çok asırlar önce yani Sultan Süleyman peygamberin zamanından sonra Cenabı Hakk, Adana şehrinde Resulü olarak Daniyal Hazretleri'ni göndermişti. Halkın bir çoğu bunun peygamberliğine inanmış ve bir çoğu da inanmayarak kafir olmuşlardır.

> (...) Daniyel bir gün ilmi hikmetle (Tanrısal bilgiyle) insan oğlunun kıyamete kadar sağ kalabileceğinin ilacını araştırmağa başladı. Kendisinin bu hikmete ait bir kitabı vardı. Bu kitapta insanoğlunun ebedi hayat sürmesine çalışıyordu. Elindeki kitap bin bir çeşit dertlerin deva ve ilaçlarını göstermekteydi.

Bir gün kitabını koltuğuna vurarak yola düştü. Niyeti Ceyhan köprüsünü geçip karşı tarafta otu ve çiçeği bol, çok güzel bir dağa varmaktı. Daha önce o dağa gidip ecele ilaç olan otu tesbit etmiş olduğu için koparmağa gidiyordu. Ceyhan köprüsünün üstüne geldiği zaman baktı ki önünde bir piri fani var. Bu ihtiyar, Cebrail'den başkası değildi. Zira Cenabı Hak, Cebrail'e:

Tez yetiş! Resulüm Daniyal takdirim dışına çıkarak, ecele derman olan otu koparmağa gidiyor. Yetiş koltuğundaki kitabın ecele derman olan sayfaların koparıp suya at.

Bunun için Cebrail bir ihtiyar suratına girerek Daniyal'ın karşısına çıkarak selam verdi.(...) Cebrail;

Ya Daniyal! Bu iş hiç aklımı sarmıyor. Sen bazı varlıklı insanlara bu ilacı tertip edeceksin ve kıyamete kadar yaşamalarını sağlayacaksın. Ama rızık ömre göre taksim edilmiştir, ne artar ne de eksilir. Böyle olunca kıyamete kadar yaşayacak insanlar kimin rızkını yemiş olacaklardır. Sonra hiç düşündün mü Allah'ın iradesi dışına çıktığını? Bu yaptığın iş, hiç iyi bir şey değildir. Gel bu sevdadan vaz geç, dedi ve aniden kanadını çarpıp ölüme çare olan kitabın sayfalarını suya düşürdü. Cebrail Aleyhisselâm:

Ya Daniyal! Ölüme çare yoktur. Bütün yaratılmış ölümü tadıcıdır. Baki kalmak ancak yaratıcıya mahsustur. Ben Allah'ın iradesini yerine getirmekle yükümlüyüm, diyerek gözden kayboldu.

Daniyal'ın ölüme çare olan kitabın yapraklan Ceyhan suyuna karışarak akıp gitti. Öyle rivayet ederler ki bu güne kadar ilmi kimya Daniyal'ın arta kalan kitabından alındığı söylenmektedir.

Diğer taraftan ecel dermanına çare olan kitabın yaprakları Ceyhan nehriyle giderek bir arpa tarlasına aktı. Arpa bu sudan içtiği için o günden bu güne kadar daima şifalı sayılmıştır. Bazı tabibler hastalarına arpa suyu içmesini tavsiye etmişler ve birçok insanlar bunu bildikleri için arpa ekmeği yemişlerdir. Bu gün bile arpa ekmeğinin, buğday ekmeğinden daha kuvvetli olduğu tesbit edilmiştir. Bütün peygamberler arpa ekmeği yemişlerdir."

Görüleceği üzere (Yunan Mitolojisindeki) Asklepios, [tıp Tanrısı] Daniyal'a dönüşmüş ve yıldırım motifi Cebrail ile yer değiştirirken sarımsak da arpa olmuş çıkmış. Tanrı nın iradesine karışmak motifi ise aynı kalmış. Öyküde sadece Asklepios İslâmî gömlek giymemiştir. Daniyal (Daniel) de İslâmî gömlek giymiştir. Söylenler dönüp dolaşırken, bu kadar değişiklik olacak artık. **Öyküde adı geçen Daniyal, Lokman Hekim'den başkası değildir.**

Süleyman Çelebi Gazze'yi ziyaretinde, Remle kalesi ziyaret yerleri içinde saydığı Hazreti Lokman ziyaret yeri için bakalım ne diyor:

"Sudanlı, esmer renkli bir hekim idi. Cenabı Bâri kendisine hikmet vermiştir. Dağlarda yetişen ot ve diğer bitkiler ona kendi dilleri ile **"Ya Lokman! Ben şu derde devayım"** derlerdi. Hatta ecele dahi

derman bulmaya çalışırdı. Mukaddes toprakların son kısmında, Adana şehri yakınındaki Misis köprüsünden Cihan (Ceyhan) nehrini geçerken, Cibril kanadı ile elinden kitabını nehre düşürdü. Lokman sonra seyahate başladı. Said toprağında Asvan şehrinde, Hazreti İdris mağarası içinde uzun zaman kaldı. Ben bu mağarayı gördüm. Allah'ın hikmeti, hâlâ mağara içinde **zencefil, tarçın, karanfil, besbase, kebede ve kakule** kokusundan insanın dimağı kokulanır.

Oradan çıkıp bu Remle'ye gelir ve burada derman bulmaya çalıştığı ecel eline düşüp cennet tarafına gider. Remle dışında defn olunmuştur."

Ancak Adana ve Ceyhan yöresinde yaşadığı var sayılan DANİYAL, "Beni İsrail peygamberlerinden olup, İslâm yazınında adı çokça geçmez. Taberi'nin anlattığına göre Daniyal, Buht Nasr (Nabukadnezar) tarafından Kudüs'te alınan esirler arasında idi; hükümdar akıl ve irfanını takdir ettiği için, O'nu kendisine sır katibi yapmıştır. "

Anlaşılıyor ki Daniyal Nabukadnezar'a hak dinini kabul ettirmiş ve O da Daniyel'e vezirlik tevcih etmişti. Daniel'in isteği üzerine İsrail Oğullarının Kudüs'e dönmelerine izin vermişti. Böylece Daniyal, kenti ve tapınağı yeniden inşa etti.

Bundan başka Daniyal'ın 1000 yıl önce ölmüş 1000 kişiyi dirikmiş olduğundan söz edilir. (Ansiklopediye göre bu, XII babın Tevrat yanlış yorumundan ibarettir.)

Aynı kaynak biri Babil esaretinde bulunmuş genç Daniyal ile diğeri daha eski zamanlarda Nuh ile İbrahim arasındaki zamanlarda yaşamış Daniyal'dan söz etmektedir ki, "Dünya saltanatları hakkındaki kehanet bu ikinci Daniyel ile ilgilendirilmekte, O'nun bir de Kitab alcafr adı altında, kehanete dair, bir kitap yazmış olduğu bildirilmektedir. Babil adı verilen bir köyün yakınında Daniyal peygamberin olduğu söylenen bir kuyu vardır; Hıristiyanlar ile Yahudiler bazı bayramlarda burasım ziyaret ederler. Biruni'nin naklettiği bir rivayete göre de, Daniyal irfanını 'Hazineler mağarasından' almıştır; bu mağara Hz. Adem'in hikmet esrarını saklamış olduğu yerdir. "

Bu kuyu, yine Babil yakınlarında Harut ve Marut'adlı sihre ve büyüye ve mucizelere sahip iki meleğin baş aşağı asılı olarak cezalandırıldıkları kuyu (mağara) olmasın?

Sh: 34-39

Lokmanı Nebî

Danial peygamber İslâmî gömlek giyince Lokman Hekime dönüşmesindeki söylencesine gelirsek eğer görürüz ki; Anadolu'da yaşamış olduğu varsayılan bir Lokman Hekim var. Yine Adana ve Ceyhan yöresinde yaşamıştır

Az önce gördüğümüz Daniel peygamberin dönüşerek aldığı İslâmî isimdir. Daniel adını çıkarıp yerine Lokman adını koyarsanız; öykü aynıdır. Daniel, Lokman olup çıkmıştır. Ateşi alevli fırın dışında yani!

Sankı Asklepios'dan söz ediyoruz da, mekân ve zaman Danıel'ın Eski Ahid'deki yerini görmüştük. Lokmanın da Kur'an'ı Kerim de yeri vardır. Sure 31 "Doğrusu Lokman'a, Allah'a şükret diye ilim ve anlayış verdik. Kim şükrederse, ancak kendi nefsi için şükreder. Kim de nimeti inkâr ederse, şüphe yok ki Allah (onun şükrüne) muhtaç değildir." Bu durumda Lokman bir peygamber ya da nebi olmaktadır. Ancak halk arasında geçerli olan öyle anlaşılıyor ki, "salih bir kul' dur. Lokman, hikmet ve hekimliğin piri olarak kabul edilmiştir İslâm dünyasında. Aynı surede oğluna ahiret konusunda da öğütler vermektedir.

……….

Öyleyse peygamber Daniel ya da salih bir kul Lokman.

Adana-Ceyhan yöresinde nerede yaşamış olabilirler diye düşündük ve Süleyman Çelebi'den aldığımız haberle, bu yörede çok iyi bilinen Misis ve Nur dağları aklımıza geldi.

Ceyhan nehrinin ince, sarı toprak yamaçlar arasında darlaşan bir boğazdan çıktığı yerde kurulmuştur Misis yerleşim yeri ve de Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin su yataklarının ortalarında kalan bölümde yer alan dağlık yörenin bitim noktasında, bu şirin yerleşim yerinin Güneyinde kalmak üzere yaklaşık 780m.'ye kadar yükselen tepelere de "Nur Dağları" denilmektedir.

Ceyhan nehri ağzı ve Kara-Taş burnu ile Mersin arasında doğrudan Akdeniz'e ulaşılır. Yani Çukur Ova'ya. İlçenin kuzey doğusunda Ceyhan nehrinin iki tarafında genişleyen ve güneyden yeni bir dağ silsilesi ile kapatılmış bulunan iç kısmını birleştiren geçit yöresinde Yukarı Ova yer almaktadır. Burada adı geçen Nur dağı, Ceyhan nehrini soldan izlemekte ve güneyde adını ilçeden alan Misis dağlan ile birleşmektedir. İskenderun körfezi kıyıları boyunca kuzey doğuya doğru uzanarak Toprak Kale İskenderun demir yolunun geçtiği boğazda Amanus dağları başlamaktadır. Adana'yı İskenderun'a bağlayan kara yolu ilçenin önünde Ceyhan nehrinin güneyine geçtiği halde, demir yolu nehri kuzeyden izleyerek 7 km. doğuda Yılanlı Kale ve bir diğer adı da Şahmeran Kalesi denilen yerden önce bir demir köprü ile güney yakasına atlamaktadır. İşte gizlerin saklı olduğu yerler buralardır. **Öyle ki, Şahmeran Kalesinde bulunan kırmızımsı bir ize bağlı olarak halk, Şahmeran'ın bu kalede öldüğüne inanmaktadır.** Elbette gizil bilgi gereğince; beden ölür, ruh sağ kalır. Kaleyi ziyaret edenlerin ürpermeleri boşuna değil yani. Şahmeran oralarda yaşamaktadır hâlâ. Neden yaşamasın ki o güzelim ölümsüzlük dağlarında!

Yani ölümsüzlüğün arandığı yerler. Ceyhan nehri geçilecek ve hemen Nur dağında bulunan ölümsüzlük iksirini taşıyan bitkilerden gerekli olan alınacak. Yetmez, Şahmeran Kalesine çıkılacak ve de gizli ilimler böylece bir araya getirilecek. Elbette Hûda işe karışmazsa!

Bu dağlarda var olan bitki örtüsü hakkında ve özellikle bitkilerden elde edilen özler yolu ile sağaltma konusunda Hippokrates'e kadar giden söylenler yaygındır.. Öyle ki, bu dağlar "Bukrat"ın yani Hippokrates'in vatanı kabul edile gelmiştir.

> "Söylenlere göre bu yörelerde; bu dağların eteklerinde karakuru bir oduncu yaşarmış. Dağdan derlediği odunları ilçeye indirir, satar ve geçimini sağlarmış. Bir gün evine dönüş yolunda Yılan Şahmeran'la karşılaşmış. Yaralıymış Şahmeran. "Ey ölümlü!" diye dile gelmiş Şahmeran. Şaşkın şaşkın bakan oduncuya; "**Beni iyileştir. Ben de elbet sana iyilikte bulunurum. Ancak sakın beni insanoğluna gösterme**" demiş. Oduncu Şahmeran'ı evine götürmüş. Yememiş, içmemiş, yaralarını sarmış sarmalamış. İşine gücüne bakamamış. Ama bu arada Şahmeran Oduncuya hangi bitkinin, hangi çiçeğin, hangi hastalıklara iyi geleceğini iyice belletmiş. Belletmiş ama, sırrını sona saklamış. Şahmeran iyileştikten sonra da demiş ki; "**Ey oduncu! Bundan sonra söylediğim ilaçlarla insanlara iyilik et, iyilik bul. Ancak ülkenin iyi kalpli bir padişahı vardır, ne var ki veziri kötü kalplidir. Padişahı zehirleyecek. O zaman gel beni bul. Ben filan yerde, filan kalede olacağım. Yeri iyi belle. Beni götür, üç parçaya ayır. Ortadaki parçamdan kazanda kaynattığın suyu padişaha içirt. Hemen dirilip, iyiliklerine devam etsin. Diğer kazanda kuyruğumu kaynat, suyunu vezire içirt. O saat geberecektir. Başımdan akan kanı da topla. O kanla bitkilerden yapacağın ilaç da ölüleri bile diriltecektir. Kanımdan kale duvarına sür ki; insanlar bunu bilsin!**" demiş kaybolmuş. İşte o günden sonra oduncu, otacı (utacı-doktor) diye anılır olmuş da Lokman Hekim diye bilinip, insanlara hizmet etmiş. Ölüleri bile diriltirmiş. İşte kaledeki kan da böyle olmuş."

O yörelerde yaşayanlardan dinlediğimiz öykü bu. Zülfü Livaneli de bu söylence üzerine, yanılmıyorsam bir film yapmıştı "Şahmeran" diye.

Ölümsüzlüğü arayan arayana bu dağlarda. Ölümsüzlerin yaşadığı ve Yunan Pantenonun'nın; tanrı Zeus'un yaşadığı Uludağ, yani Bursa bu durumda ve ölümsüzlüğü arayanlara hiç değilse bir ayna olmamış mıdır?

Serfice Bursa idi. Uludağ da bir Olimpos değil mi! Üstelik 25. km.de bir de Misi köyü var, şarabı ile ünlüdür. Diyonnios'un çocukları yaşamaktadır orada. Öyleyse Olimpos (Uludağ) da bir Misis'dir. Yani Lokmanın, Daniyal'ın ve İskender'in dağıdır ya da yeridir. Benzeme bunu doğal olarak getirir çünkü.

Makedonlu İskender de ölümsüzlüğü aramaktadır. Serfıce'ye boşu boşuna "Küçük Bursa!" dememişler.

Sh:39-44

BİR ANIMSAMA

Artemis'in Orion ile olan aşkını betimleyen kilit bizi nerelere götürdü. Bildiğiniz gibi sevgilisini "Kutup Yıldızı yapmıştı'.

Yıldızların bahçesinde yıldız olarak yer almak kaderi sadece Orion'a özgü değildi. Tanrı Apollon da oğlu hekim tanrı Asklepios'u yıldız bahçesine yerleştirdi Tanrı Zeus'a inat. Zühre Kadın da "Zühre yıldızı" olmuştu, yani "Venüs." Harut ve Marut adlı iki melek ile olan ilişkisi buna neden olmuştu.

Anısı yaşatılmak istenen sevgililer ve ceza alan günahkârlar gökyüzünde yıldız olup duruyorlar.

Daniyal (Daniel) peygamberin kuyusu bu besbelli ki.

İdris peygamberin şefaat dileği başka nasıl sonuç meydana getirebilir? Son güne kadar öylece kalacaklar, göksel sırları ayan etmenin bedeli olarak. Aşkına tutuldukları nedeni ile göğe çıkma sırlarını vermişlerdi Zühre kadına. Yüce Tanrı da o kadını Zühre yıldızı yapmıştı gökyüzünde (Venüs gezegeni).

Öyleyse onun da bir duası olmalı ki, has kilit bulup ona bu dua okuna.

"ŞAHMERAN DUASI"

Her kim bu Şahmeran duasın götürse, muradına ere. Yoksulluk görmeye. Bay (zengin) ola ve eğer dilerse halayık kendine muti ola. Bir kez anın niyetine okuya. Amma iki kez veya üç kez okumaya. Zira deli ve divane olur; her gece bir yılan boynuna sarılıp, uyku uyumaz, dünya kendiye dar olur. Amma şöyle ola ki, bir an ve bir saat eğlenmeye, bir aylık yolda ise gelip şöyle ola kim, yedi gün zeval ve Zühre eyleye, dostluk ola. Ceharşembe(Çarşamba) gün güneş dolunurken dostluk, petıcşembe (Perşembe) gün sabahın dostluk öğle vakti üzre, Cuma günü sabahın zühre ile vakti mabeyninde dostluk." (Dostluk, aşk demek burada. Sevişmek ya da aşk demek ayıp olduğu düşüncesi ile yerine geçmek üzere bulunan sözcük.) [Hayat kadınlarının sevgilisi ve korumalarına "dost ya da dost tutmak" denir. Böylece kavramın içeriği ile aşağılanma engellenilmektedir. Ya da o koşullarda duyulan istencin ne denli güçlü bit bağ olduğunun betimlenmesidir. "Dost tutmak" bir anlamda da, *"kader bağıdır."* Dostla aşk bedavadır ve de "mesai" dışıdır.]

Elinizde bu dua olursa, artık hangi gün ve hangi saatte aşk yapmanız, kapıya kilidi de astığınıza göre, yeterince sağlama alınmış demektir. Ne var ki, duayı birden fazla okuyup başınıza iş açmayın! Ne de olsa, en güçlü afrodizyak bunun yanında hiç kalır! Çünkü Zühre hatun da işin içinde. Dua aşağıdaki gibidir:

Duâi Şahmeran:

Bismillahirrahmanirrahim;

Allah, la ilahe illallah, hüvel Hayy el Kayyum (üç defa, Diri olan, daima yaratan ve yarattıklarının işlerini tedbirle ele alan canlı Allah)

Allah, la ilahe illallah, hüvel Aliyyü'l Hakîm,

Allah, la ilahe illallah, hüvel Hakîmü'l Habîr

Allah, la ilahe illallah, hüvel Muhsinü'lCelîl

Allah, la ilahe illallah, hüvel Semiu'l Alîm

Allah, la ilahe illallah, hüvel Vahidü'lAhad

Allah, la ilahe illallah, hüvel Rahmarıü'rRahîm

Allah, la ilahe illallah, hüvel Raufu'rRahîm

Allah, la ilahe illallah, hüvel Zahiru'l Batın

Allah, la ilahe illallah, hüvel Bedîu'l Müsavvir

Allah, la ilahe illallah, hüvel Hannanu'l Mennanü'd Deyyân

Allah, la ilahe illallah, hüvel Kahiru'l Kadîr

Allah, la ilahe illallah, hüvel Berrü'l Alîm

Allah, la ilahe illallah, hüvel Kerîm.

Eğer kilidiniz sağlamsa, duanız yerinde ise; siz de biraz gayret verin artık! Zühre hatun yanınızdadır demektir!

Konu açık; Zühre kadının aşkına karşı duramayan cennetin iki baş meleği, birinci kitapta açıkladığımız gibi son güne kadar kuyuda baş aşağı asılı kalarak ceza çekmeyi kabul etmişlerdi İdris Peygamberin şefaati ile. İlenmeden açıkça belli ki, bu işi tam yapmazsanız; yılan boynunuza dolanıyor. Yani Şeytan.

Sh:50-53

> **Şahmaran ve Hatemtay Hikayesi, İsmail Büyüktaş, Can Yayınları, 1998 İstanbul, s.13 Hicri 1231 Maarif Celilesi'nin "müsaadesiyle" basılmış ve yazarının adı verilmeyen taş baskı eserden tercüme olarak alınmış olduğu bildirilmektedir**

Kaynak: TANKUT SÖZERİ, İnançlarda Şahmeran, Asa Kitabevi, 2006, Bursa

9 KEHANET

1. TESADÜF DİYE BİR ŞEY YOKTUR. Yaşadığımız her deneyimin ve hayatta karşımıza çıkan her insanın, bize bir mesajı vardır. Özellikle sorunumuz olduğunda, yanıtları bize verecek insanlarla karşılaşırız. Rastlantı yoktur. Ama bu rastlantılara nasıl yanıt vereceğimizi, bize iletilen mesajları algılayabilme kapasitemiz belirler. Yolumuza çıkan biriyle yaptığımız sohbet, o anki sorularımıza yanıt vermiyor görünebilir ama bu, yaptığımız sohbetin bir mesaj taşımadığı anlamına gelmez. Sadece, biz o mesajı alamamışızdır.

2. NEDEN YAŞADIĞINI CEVAPLA... İkinci bilgi, gerçeklerin ve kendinin farkındalığı üzerine kurulmuştur. Neden yaşıyorsun?

3. EVRENDE TEK VE SAF BİR ENERJİ VARDIR. Bu bilgi, yaşama yepyeni bir bakış açısı getirmektedir. Modern fizik, evreni, tek ve nötr bir enerji olarak tanımlamakta ve bu enerjinin her nasılsa düşüncelerimize yanıt verdiğini söylemektedir. Yani, insanoğlunun yalvarmasına gerek olmaksızın, eğer gerekli istenci gösterirse ona yanıt veren bir enerji...

4. TÜM EVREN ENERJİDEN İBARETTİR VE ENERJİ GÖRÜLEBİLİR. Ne var ki, hepsinin türü değişiktir. İşte bu yüzden bazı yerler enerjiyi diğer yerlerden daha fazla artırır. Bu, senin uyumuna bağlıdır. Önce enerji alanlarını görmeye başla. Bunun için dikkatini çevreye yönelt. Nesnelerin ve insanların güzelliklerini, eşsizliklerini takdir edince, enerji alıyorsun; hislerin sevgi düzeyine yükselince, gönüllü olarak enerjini geri veriyorsun. Bu mistik bir deneyimdir.

Bu durum ne yazık ki uzun süre korunamaz. Bilinci normal düzeyde olan bir insanla konuşmaya çabalayınca ya da halâ çatışmaların sürdüğü bir dünyada yaşamaya çalışınca, bu durumdan sıyrılır ve tekrar eski düzeyimize döneriz. Bundan kurtulabilmek için, hissettiklerimizi yeniden, yeniden tekrar etmeliyiz. Çünkü rastlantıları sağlayan bu enerjidir ve rastlantılar sürekli bir temele dayanan, yeni bir düzeyi gerçekleştirmemize yardımcı olurlar.

5. İNSANLARIN, DİĞERLERİNİN DÜŞÜNCELERİNE HÜKMEDEREK ENERJİLERİNİ ÇALMA EĞİLİMLERİ VARDIR. Enerjimizin kesildiğini hissettiğimiz zaman, hepimiz aynı şeyi yaparız. İnsanları ve durumları kontrol ederek enerjinin bize doğru akışını sağlamak için dramalar yaratırız. Şayet kendimize dikkatle bakıp, enerjiyi yönlendirmek için neler yaptığımızı keşfetmezsek, hiçbir ilerleme olmaz.

MESAFELİ DRAMA: Esrarengiz ve gizemli bir görünüm kazanır, kendi kendine ihtiyatlı davrandığını söyler ama aslında bu dramanın [oyun, piyes. dramatik olaylar dizisi] özellik içine başkasını çekip, kendisine ilgi göstermesini ümit eder. Birisini bu dramanın içine çekince de, açık davranmaz ve gerçek duygularını anlamaları için karşındakileri zorlar. Onlar bu kişinin gerçek duygularını anlamaya

çabalarken, fazlasıyla ilgi gösterip, tüm enerjilerini ona yollarlar. NE DENLİ ESRARENGİZ DAVRANIP, NE DENLİ İLGİLERİNİ ÇEKERSE, O KADAR ENERJİ ÇALAR.

SORGULAYICI DRAMA: Sorularıyla insanları eşeleyip, diğerlerinin yaşantılarındaki yanlışları ortaya çıkarıp eleştirir. Eğer istedikleri kişiyi bu dramanın içine çekebilirse, diğerleri, sorgucunun karşısında kendilerini suçlu hisseder ve sorgucunun dikkatini çekecek hatalar yapmamak için, onun düşündükleri ile ilgilenmeye başlarlar. Sorgucu, bu saygı sayesinde gereksinim duyduğu enerjiyi sağlar.

KORKUTUCU DRAMA: Şayet biri sözle, fizik gücüyle ya da statüsüyle başkaları üzerinde tehdit yaratıyorsa, diğerleri başlarına kötü bir iş geleceği korkusuna kapılır, ona ilgi gösterip enerjilerini verirler.

ACINDIRICI DRAMA: Birisi, başına gelenlerden diğerlerinin sorumlu olduğunu açıkça olmasa da vurgular ve ona yardım edilmediği takdirde kötülüklerin başına gelmeye devam edecegini söylerse, sağladığı ilgiyle enerji çeker.

Burada dikkat edilmesi gereken konu, dramaların, karşı dramaları yarattığıdır. Örneğin mesafeli drama uygulayan bir kişi, karşısında sorgucu drama oynayan kişiyi yaratır.

6. GEÇMİŞİ BERRAKLAŞTIR, ÇOCUKLUĞUNUN DRAMALARINI TEKRAR ETME! Geçmişi berraklaştırmak, çocukluğumuzda öğrendiğimiz bu dramaları kontrol etmekle başlar. Dramaların farkında ol. Bunlardan bir kez kurtulduğunda, kendini daha yüksek seviyedeki evrimsel kimliğinde bulursun. Doğru enerji ile her doluşta hayatı daha ileriye götürecek bir rastlantı meydana gelir ve bu düzeydeki enerji içselleştirilir.

7. AKLINA ANİDEN GELEN DÜŞÜNCELERE DİKKAT ET! Ani düşünceler, bize rehberlik etme maksadıyla aklımıza gelirler. O zaman, NEDEN? diye sormalıyız. Yaşam sorunumla bunun ne ilgisi var? Gözlemci durumuna geçince, her şeyi kontrol etme gereksiniminden de kurtuluruz ve bu bizi evrimin akışının içine sokar. Bu noktada olumsuz düşünceler aklımıza gelirse, 7. bilgi, "korku imajları belirir belirmez engellenmelidir, ardından da aklımıza iyi düşünceler getirmeliyiz" der. Eğer olumlu imajlardan sonra olumsuz imajlar belirirse, yine de bunları ciddiye almak gereklidir. Örneğin, aklına aniden araba kazası geçireceğin gelmişse ve biri seni arabayla bir yere götürmeyi teklif ederse, reddetmelisin.

8. DİĞERLERİYLE KURDUĞUN İLİŞKİLERDE ENERJİNİ DOĞRU KULLAN! Sekizinci bilgi diğerleriyle kurulacak ilişkilerde enerjiyi kullanmanın yolunu gösteriyor. Özellikle çocukların hatalarını sürekli düzeltmenin, onların enerjilerini tüketmek olduğunu ve bu durumun onlarda kontrol dramaları yarattığını söylüyor.

AŞK İLİŞKİLERİ ENERJİ EMİCİLERE DÖNÜŞMESİN!: Aşık oldugunda, iki kişi bilinçsiz olarak enerjilerini birbirlerine verirler ve mutluluk ve neşe inanilmaz derecede artar, titreşimler yükselir. Ne yazık ki, insanlar kısa sürede birbirlerinden gelen bu enerjiye bağlanırlar ve evrenden sağladıkları enerjiyi keserler.

Oysa, iki kişinin birbirine verecek yeterli enerjisi yoktur. Bir süre sonra birbirlerine enerji vermeye son verip, diğerinin enerjisini elde etmeye çalışır ve çocukluk dramalarının içine düşerler. Ve sonuçta ilişki giderek yozlaşır ve güç mücadelesine dönüşür. Aslında bu durumdan tam olarak kurtulmayı öğreninceye kadar alfabedeki C harfi gibiyizdir. Karşı cinsten kolay etkileniriz, onun yarım kalmış dairesi gelip bizimkiyle birleşir. Birbirimize enerji akıtmaya başlarız, gerçekte ise kendi dışında diğer yarısını arayan bir başka insanla birleşmiş oluruz. KARŞIT CİNSTEN BİRİNE BAĞIMLI OLMAMIZIN NEDENİ, KARŞIT CİNSİN ENERJİSİNİ ELDE ETMEK İSTEMEMİZDİR.

ÖNCE TEK BAŞINA OLMAYI ÖĞREN! İçimizdeki kaynaktan aldığımız mistik enerjinin, hem erkek hem de dişi yönü vardır. Ama bu bütünleşme zaman alır. Eğer olgunlaşmadan eril yada dişil enerjimizin artması için, bir başka insan ile bağlantı kurarsak, evrensel kaynağın akışını durdururuz. Önce daireyi kendimiz bütünlemeliyiz. Bu zaman alır ve ancak bunu sağladıktan sonra yüksek ilişkiler kurabiliriz. Böylece, bütünleşmiş bir insanla romantik ilişki kurduğumuzda, bu tür bir ilişki bizim

bireysel gelişimimizi engellemez. Bu tür ilişkilerde bağımlı olma eğilimi yoktur. Çünkü bu insanların ikisi de gelecek mesajları beklemektedirler. Bir aşk deneyime ilk başlarken, ilişkinin ilk günlerinde duyulan iyilik ve keyfin tadını, tek başına olduğun zaman çıkarmalı, onu içine almalısın. Bundan sonra gelişmeye başlarsın ve kendine uygun romantik ilişkiler sana kendiliğinden bir şekilde ulaşır.

9. ENERJİ DÜZEYİNİ ARTTIR! Dokuzuncu bilgi der ki; enerji düzeyimiz arttıkça vücudumuzdaki atomların titreşimlerinin düzeyi de artar. Kısacası, ruhumuzu arındırıp hafifleriz. Her zaman enerji dolu ol ve sevgi konumunda kal. Bir kez sevgi konumunu elde ettin mi, hiç bir şey ve hiç kimse sendeki enerjiyi çekip alamaz. Aslında, senden taşan enerjinin yarattığı akıntı, aynı oranda enerjiyi senin içine çeker.

---

*Kaynak: **9 KEHANET** (**James Redfield**, 2006, Altın Kitaplar).

http://blog.milliyet.com.tr/9-kehanet/Blog/?BlogNo=120336

"CENNETE, RASÛLULLÂH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEME İMAN EDENLER GİRECEKTİR."

"Tanrıya inanmakla müslüman olunsa,
şeytandan kıdemlisi bulunmazdı."

Mustafa Huzni Uluğ KIZILKEÇİLİ

"Cennete kimler girecek?"

Bu soru herkes tarafından bir şekilde açıklanır/açıklanmaktadır.

Fakat doğru olan (bize göre şudur):

Cennete Allah Teâlâ'ya iman edenler, değil, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme iman edenler gidecektir.

Bu ne demektir?

Bu şu demek oluyor.

Biz hakiki ve İslam dini üzere iman etmeyi kimden öğrendik?

Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem'den. O kimden öğrendi Cebrail aleyhisselâmdan. O kimden öğrendi? Allah Teâlâ'dan

Allah'a iman etmek. Ancak hangi Allah'a?

Biz Müslümanlar Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin Allah'ına iman ettik.

Yani Müslümanlar Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin getirdiği Kur'ân-ı Kerim'deki beyan ettiği açıkladığı Allah Teâlâ'ya iman ettik.

Eğer Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme iman ediyorsak, o zaman doğru iman üzereyiz.

Yeryüzünde Hz. Adem aleyhisselâmdan beri çeşitli inançlar, hakikatin yanında ifrat ve tefrid arasında geldiler. Bu inanç seviyesi ve mevzunu müslümanlarda dahi farklılıklar gösterdiğini düşününce, her kulun fıtrat gereği iman ettiği/edeceği bir Allah/ilah inancı var. Denilir ki, **"nefesler sayısınca veya nefisler sayısınca"** İnsanların kalbindeki inandığı Allah/ilah inancı çeşit çeşittir.

Ben Allah Teâlâ'ya iman ediyorum demek Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme iman ediyorum demektir**. O halde cennete Allah'a iman edenler değil, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme iman edenler girecektir. Yine bizler Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ilâh inancına tabi olmadığımız sürece gerçekten iman edenlerin safında olmak şöyle dursun, batıl yolun temsilcileri olmaktan kurtulamayız.**

Bu konuyu teyid için şu menkıbeleri tekrar hatırlatalım.

Dirayet tefsirinde otorite olan Fahreddin-i Râzî (rahmetullahi aleyh) âhirete intikal ettiğinde, kabirde sorgu melekleri (Rabbin Kim? Nebin Kim?....) malum sualleri sordular. Hepsine cevap verdikten sonra ***"Senin imanın nasıl bir iman?"*** sualine gelince cevap veremedi. Aklına bir türlü cevap gelmeyince zamanın büyük velisi manevi Necmüddîn el-Kübrâ kuddise sırruhu'l-azîz Hazretleri ona yardım eder.. Necmüddîn el-Kübrâ der ki;

"Taklittir, de, taklit."

"Taklittir", diyor. Melekler;

"Kimin taklidi?" diye tekrar soruyorlar.

"Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin taklidi," diyor. Sorgu Melekleri

"Tamam geçtin", diyorlar.

Bunun için kelime-i şehâdette olsun, kelime-i tevhîdde olsun, bazı irfan sahibi büyüklerimiz

"La ilâhe illa'llah alâ muradillah" *"La ilâhe illa'llah'tan Allah Teâlâ'nın kastettiği murat ne ise"***,**

"alâ murad-ı Rasulillah" *"Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz tebliğ ederken ne kastediyorsa ben de o kasıtla diyorum"* veya ***"sen de öyle de"*** derler. Bu taklittir.

Başka kıssa daha vardır:

Hz. Mûsâ aleyhisselâm zamanında Firavun'un palyaçolarından biri, Hz. Musa aleyhisselâmı taklit ediyor. Malum, Hz. Mûsâ aleyhisselâm kıllı vücutlu, göbekli, başı dazlak bir zât-ı şeriftir. İşte adam, başına işkembe geçiriyor, o zaman naylon yok tabiî, karnına bir yastık koyuyor, elinde asayla Hz. Musa aleyhisselâmı taklit ediyor. Niye, Firavun'u güldürecek çünkü. Hz. Mûsâ aleyhisselâm bunu haber alıyor.

Bir mükâleme, yani Allah Teâlâ ile konuşma sırasında, "Bunu kahret Yâ Rabbî" diyor. "Kahretmem" diye hitap ediyor Cenâb-ı Allah Teâlâ

"Firavun'u değil, seni taklit ediyor."

İnceliği anlayabildiniz mi? (Kaynak olarak Ö. Tuğrul İNANÇER, Gönül Sohbetleri, İst, 2005, s. 13)

Allah Teâlâ buyurdu ki

"Hayır, hayır, Rabbine yemin olsun ki, onlar aralarındaki çekişmeli, ihtilâflı konularda, seni hakem yapmadıkça, senin icraatından, uygulamandan dolayı içlerinde hiçbir burukluk duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olmayacaklar. (Ahmet Tekin Meali: Nisa , 65)

*****

RASÛLULLÂH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİ, MÜSLÜMANLAR NİYE KISKANIYOR?

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi bir şekilde tenkit etmek, O'nu şirk babında Allah Teâlâ'ya rakip görmek günümüzde moda oldu.

O'nun yüce şahsiyetini görmemek.

Görmemek ne kelime, O'nu müsteşrik edasıyla dinden silip atmak bir vazife addediliyor?

Ne oldu bu Müslümanlara!

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme karşı olmak yoksa dinden dönmenin başka bir şekli mi?

Gün geçtikçe adı Müslüman, kendi de Müslüman (!), fakat Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme düşman kişiler artıyor ve eksilmiyor.

Neden?

Diyebilirsiniz, hayır öyle bir şey yoktur.

Var Efendim var!

Onların işine bak; kulluğuna bak; cemaatine bak, liderine bak; hocasına bak; şeyhine bak ; dergisine bak, …

Baktıkça bakın …hiçbirinde Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme dair az da olsa "minnet babından" duyulan bir söz ve halleri var mı ?

Yoktur.

Bazılarında da, Kur'ân-ı Kerim dillerine dolanmış duruyor.

Ne oldu?

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem nerede?

Niçin peygambere karşı hased edici oldu bu Müslümanlar?

Tabi ki sebebi var.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, "kulluğun" simgesi.

Tanrı olmak varken kul olmak kimin neyine..

Uçmak varken, kaçmak varken, gökler varken, sefahat varken; yerlerde durup, kulluk etmek, malını mülkünü paylaşmak, namaz kılmak, insanların çilelerine talip olmak;

Kimin neyine.

Onlara ulaşmak için, Fenâ'ya çıkarsın, bekâya varırsın, o da yetmez, nasıl olsa peygamber gelmeyecek ya;

Yeri gelir Mehdi, yeri gelir İsâ olduklarını kabul etmeye mecbur olursun.

İşin garibi günümüzde "şeytan tatile çıktı diyorlar"dı da inanmazdım. Meğer doğru imiş.

Şeytan bu günlerde istirahat ediyor.

İşin latifesi bir yana biz nerede hata yapıyoruz?

Cevabı yukarıda söylediğimiz gibi kimse **"KUL"** olmaya yanaşmıyor.

Kulluk zor iştir.

Melek olsan bile kulluk zor iştir.

Cebrail aleyhisselâm meleklerin peygamberi iken Azâzil'in düştüğü durumlardan her zaman rahatsız olmuş ve sıkıntısını içinde hissetmiştir. Öyleki Kur'ân-ı Kerim'i indirdiği güne kadar kendini emniyette hissetmeyip, âlemlere rahmet olan Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem ile ancak huzura kavuşabilmiştir.

Bir gün Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Cebrail'e:

"Yüce Allah, 'seni âlemlere rahmet için gönderdim' (Enbiya 107) buyuruyor. Bu rahmetten sen de istifade ettin mi?" demiş. O da:

"Evet, akıbetimden korkuyordum. Allah, bana: 'O elçi güçlüdür, Arş'ın Sahibi katında yücedir. Orada (kendisine) itaat edilen ve güvenilendir' (Tekvîr 81/20-21) şeklinde övgüde bulunduğu için sana iman ettim, demiş."[1]

İsmail Hakkı Bursevî kaddesellâhü sırrahu'l azîz bu konuyu izah ederken şu görüşlere yer vermiştir:

> **"Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin rahmet oluşu mutlak, tam, kâmil, her şeyi içine alan, cami', gaybî, ilmî, aynî, vucûdî, şuhûdî, geçmiş ve gelecekle ilgili tüm kayıtları kuşatan, ruhlar ve cesetler âlemi gibi diğer tüm akıllılarla ilgili âlemleri de içine alan bir rahmettir…**
>
> **Ey akıllı insan, iyi düşün ve anla ki Yüce Allah Teâlâ bize şunu haber vermektedir: Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleminin nuru, Allah'ın ilk önce yarattığı şeydir. Daha sonra tüm mahlûkatı nurunun bir bölümünden Arş'tan toprağa kadar yaratmıştır…"** [2]

Yine tahrif edilen **Yuhanna İncil**'inde Hz. İsâ aleyhisselâm içinsöyleniyor denilse de **"Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım"**müjdesine kavuşmuş Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında da şu şekilde söylendiğini hatırlatmakta yarar görmekteyiz:

"…Her şey O'nun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey O'nsuz olmadı…"[3]

"…O, hep dünyadaydı, dünya O'nun aracılığıyla var oldu, ama dünya O'nu (gerçeğiyle) tanımadı…"[4]

Bu sözlerle maksadımız şudur ki kıskançlık ve hased duygusu insanın fıtratından doğmaktadır. Bu duyguların imanî çerçevedeki durumu terbiye ile alakalıdır. Bu nedenle Müslüman olması kişiyi bu huylardan uzak tutmaz. Yine Allah Teâlâ buyurdu ki;

"Onlar mı Rabb'inin rahmetini taksim ediyorlar?"[5]

Ebu'l Leys Semerkandî, buradaki ifadeyi açıklarken **"risâlet ve nübüvvetin anahtarları onların ellerinde mi ki onları diledikleri yere koyuyorlar? Risâlete, kullarımızdan dilediğimizi ancak biz seçeriz"** demiştir.[6]

Fahreddin Râzî, buradaki rahmet kelimesini izah ederken bu âyetin, bir önceki âyette müşriklerin **"Kur'ân, iki şehirden birindeki büyük bir adama indirilmeli değil miydi?"**[7] şeklindeki ifadelerinin cevabı olarak indirildiğini, dolayısıyla onların peygamber olarak bekledikleri kişilerin de Mekke'den **Velîd b. Muğîre** Tâif'ten de **'Urve b. Mes'ûd es-Sakafî** olduğu ancak bu kişilerin Allah Teâlâ için bir mana ifade etmediğidir..[8]

Allah Teâlâ Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi kendisine rasül ve kul seçmiştir. Bu seçimde hata arayanlar dikkat etmelidir. O'nun habibini incitenler bir gün Hallac-ı Mansur'un akıbetine uğrayacağını bilmelidirler. (Aman Ya Rabbî!)

Aşağıdaki alıntılar ile Müslümanların Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem hakkında dikkatli olmaları edep ve tazimde durumlarının ne olması gerektiğini anlamalıdırlar.

Mevlana Cami kaddesellâhü sırrahu'l azîz Nefehât'ında **" Hallac ne için i'dam edilmişdi?"** konusunda bir rivayeti şu şekilde aktarıyor.

'Bir gün Hallâc'ın kalbinden şöyle bir hâtıra geçti ki, Hazreti Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem, mi'râc esnasında **"niçin yalnız mü'minlerin affını diledi de bütün insanların affını dilemedi?"**

O anda rûh-ı Nebî mütecessid (zahiren bedene bürünmüş) olarak kapıdan içeri girdi ve

"Bizim kalplerimiz Allah Teâlâ'nın ilhammahallidir, oraya her ne ilham edilirse öyle hareket ederiz. Eğer bütün insânların afvını dilemem ilham edilmiş olsaydı öyle istirham ederdim" buyurdu. Bunun üzerine Hallaç, hata etmiş olduğunu anladı ve özür dilemek üzere başından sarığını çıkarıp tezellül (aşağılanma- özür) tavrı aldı.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz;

"Sarığını çıkarmak kâfî değil, benim rızâmı kazanmak için başını da vermelisin" buyurdu. Hallâc da bu teklife rızâ gösterdi. Onun için dâr ağacı üzerinde bulunduğu sırada,

"bu işin sebebini ve kimin muradı olduğunu biliyorum, fakat itâ'at ediyorum"demişti.[9]

Durumun inceliğini fark etmek gerektiğini daha iyi anlamış bulunmaktayız.

Fatih'in Hocası Hz. Akşemseddin, evliyaullahdan bu duruma düşmüşler hakkında buyurdu ki:

Evliyadan bazıları zahir güzelliğe nazar etmezler, daima o mübarek ruha nazar ederler. Hayran olurlar. Çünkü Evliyaullahın, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek ruhuna aşık olmaları gerekir ki Hakk'ın inayeti erişip**"cemâl"**e müşahit olanlar. Zira Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek ruhu**"Cemâlûllah"** a âyine düşmüştür. Ondan başka bir şeyden müşahede edilmez.

Evliyanın bu makamda çok durmalarına sebep de budur. Baksana, dünya sevgililerinin aşkından âşık olanlar —Mecnun gibi Ferhat gibi— meşhurdurlar. Hâlbuki o (âşıkların) maşukları bütün sultanların sultanıdır.

Sevgililer sevgilisidir. Hepsi onun hüsnünün nurundan bir nurdur. İster Yusuf aleyhisselâmın güzelliği olsun ister başkasının güzelliği olsun, sadece aslî nur Ruh-ı Muhammedidir. (veya aslı Ruh-ı Muhammedinin nurudur). O, zattan feyizlenir.

Her ne kadar, bunun gibi güzelliğe karşı hayran olmak bedî'i (beğenilen) değilse de Evliyaullah o makamda kalmışlardır. Onlardan her birine de**"Cemâl ehli"** derler. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem hazretlerinin mübarek ruhuna nazar ettiklerinden dolayı o makamda zât'ı müşahade etmezler. Sadece Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin mübarek ruhuna nazar ederler. **Onun için buna aşk makamı derler.** Zira, Evliyaullah bu makamla aşkın galebesinden kendilerini helak ederler. Yahut parlak sözler söylerler. Hallac-ı Mansur'un hakkı olmayan ve Şeriat-ı Muhammediye'ye münasip bulunmayan sözleri gibi – Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhundan edep etmezler.

(Böyle hallerde) **Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhu bir defada hakikât kılıcı ile helak eder.** Şüheda mertebelerini bulurlar.[10]

Hulasa; Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin hakkında ileri geri konuşanlar ve O'ndan başkasının peşine gidenlerin akibetlerinin perişan olma ihtimali içinde olabileceğini hatırlatmak gerekir.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi incitmekten Allah Teâlâ'ya sığınırız.

İhramcızâde İsmail Hakkı

---

[1] İsmail Hakkı Bursevî, Rûhu'l-Beyân, Beyrut 1985, V, 527. Tabresî de benzer ifadeler kullanarak bu konuşmayı nakletmiş, sonunda Cebrail'in: **"Allah, bana 'O elçi güçlüdür, Arş'ın Sahibi katında yücedir'** kavliyle övgüde bulununca ben de sana iman ettim" dediğini belirtmiştir" (Ebû Ali el-Fadl b. el-Hasan et-Tabresî, Mecme'u'l-Beyân fı Tefsîri'l-Kur'ân, Beyrut 1994, VII, 106).

[2] İsmail Hakkı Bursevî, Rûhu'l-Beyân, Beyrut 1985, V, 528

[3] Yuhanna, Yeni Ahit, Yeni Yaşam Yayınlan, İstanbul 2000, 1: 3.

[4] Yuhanna 1:6-10.

[5] Zuhruf 43/32.

[6] Semerkandî, Bahr'ul Ulum, III, 256.

[7] Zuhruf43/31.

[8] Râzî, Mefatihul Gayb, XXVII, 209.

[9] Bkz:Tahirü'l-Mevlevi'nin"Hallac-ı Mansur'a Dair" Risalesi

[10] Akşemseddin Makâmât-ı Evliya, 12. Bab

NİÇİN İNTİHAR?

Dostlarım toplanın öldüğüm zaman,
Yalanı o günlük bir kenara atın.
Tutunuz tabutun bir kenarından,
Bir derin çukura beni fırlatın.

O. Seyfi ORHON

Hzl: Pınar Çekirge

ŞARTLI ŞURTLU... HER TÜRLÜ PAZARLIĞA AÇIK OLAN İNTİHARLAR..

«Her intihar salgını altında bir ekonomik ya da siyasal bunalım yatar,» demiş Durkheim. Peki, ya show amaçlı, koşullu intiharları nasıl açıklamalı?

Son yıllarda iş temini, sevgiliye kavuşma pazarlıklarına dönüşen intiharlara boyalı basında, özel televizyon kanallarında sık sık yer verilmekte.

Boğaziçi Köprüsü intihar makinesi haline dönüştürülmekte adeta... Bir de Atakule var... Nedense Haliç, Galata, Fatih Sultan Mehmet köprüleri pek revaçta değil... Sahi, bir de yüksek binalar var.

«Üzerime gelmeyin atlarım ha... Zehra'yı vermediler... nedeni bu... ölünce kabrime gelmesin anam da... atıyorum kendimi» tehditlerinin ardından anlaşma zemini için koşullar sürülüyor ortaya. A, acaip bir pazarlıktır başlıyor. Çıkar hesapları dökülüyor ortaya...

«İş bulun vazgeçeyim!..»

Medya orada. Foto muhabirleri, istihbarat servislerinden stajyer öğrenciler. Tüm reality show'lar elbette. A takımı örneğin, Böyle Gitmez ekibi, Fato, Sıcağı Sıcağına koşup geliyorlar olay mahaline. Aman, haber atlanmasın! Kameralar çalışmakta. Malum rating olayı.

«...atlarım ona göre...»

Çekişme devam ettikçe, Fato sinirlenmeye başlıyor. Yumruklarını sıkıyor... 12 Eylül'den beter edecek çatıdaki adamı eline geçirse...

«Yaklaşmayın dedim... durun!..»

Derken polis müdahale ediyor. Karga tulumba yakalayıp, tartaklayarak ekip arabasına bindiriyorlar intihar girişimcisini...

Hiç unutmam, geçtiğimiz yıllarda ***Nedim Saban'ın sunduğu Dr. Stress*** programında intiharı tartışırken bu kurtarılmışlardan biri vardı karşımda. Genç bir delikanlıydı, bıyıkları yeni terlemiş... Nasıl kurtarıldığını anlatıyordu. Tam köprü parmaklıklarından kendini boşluğa atacakmış (gibi yaparken) ki arabasıyla geçmekte olan ünlü bir sporcu karışmış işe. İkna etmiş kendisini. «Yaşam güzel,» demiş... taşı sıksan suyunu çıkarırsın, hem ben de yardım ederim sana, sahip çıkarım filan, demiş. Medya günlerce yer vermiş bu kurtuluşun öyküsüne. Sonra unutulmuş, anılmaz olmuş. Delikanlı bir bakmış ki pabuç pahalı, ünü sönmekte... özel kanallarda boy göstermeye başlamış...

Şaşkınlıkla dinliyordum anlattıklarını. Allahına sevmiş o kızı... ama gariban ya, vermemiş ailesi. Boynu bükükmüş ne de olsa, acıların çocuğuymuş. (Tam arabesk makamında bir söyleşi işte) Topraktan bir canmış alt tarafı... duysunlarmış abileri, ablaları feryadını artık. Duyup da bir iş filan... Zaten kendisini kurtaran sporcuya da kırgınmış. Sahip çıkmamış, sözünü tutmamışmış. Bir daha intihar ederse, bitirecekmiş işi... o kadar!

İntihar 'gibi' intiharlar işte. Yalancı, sahte, çıkar amaçlı,shovv'a yönelik, heyecan yaratmak, ilgi toplamak adına edilen (!) intiharlar... Abuk sabuk intihar girişimleri.

Yeşilçam'da bir zamanlar pek yaygındı bu reklam intiharları. **Kaç aktrist gündemde kalabilmek amacıyla sahte intiharlara sığınmıştı. Saçlar kuaförden yeni çıkmış... yüzde bol fondöten ve allık.:, takma kirpikler, rimeller hep yerinde.**

Tabii, bu sahte, 'mış' gibi intiharların bazen dozu kaçıyor. Hiç düşünmezken ölmeyi, bok yoluna gidivermek de var işin içinde.

Bir bakıyoruz, medya intiharı doluyor diline, bilmem hangi promosyonun bilmem kaçıncı mega kuponu kadar ilgi topluyor intihar halk arasında. Kanlı resimler de cabası.

İntihar medya ilişkisinde Savaş Ay'ın söyledikleri etkiliyor beni:

«Hasan Pulur'lar, Turhan Aytul'lar, Oktay Verel'ler, İlhan Turalı'lar, Ülkü Arman, Zeki Sözer gibi ustalar genç gazetecilere meslek adabını öğretirken: İntiharı, tecavüz olaylarını, aile içi cinsel tacizleri, ensesti yağ tenekesi gibi görün. Çok elzem olmadıkça bulaşmayın bu konulara. Hem üstünüzü başınızı, hem çevreyi kirletir, berbat edersiniz,» derlerdi.

İntihar bir anlık olay aslında. Bir anlık kekeleyiş. Bir tık sesi ve en bulaşıcı salgın yeryüzünde. Ve bu kitabı yazarken, ne denli tehlikeli bir şeyle oynadığımı alımlıyorum. Genç Werther'in intiharına öykünen insanlar geliyor aklıma. Televizyonda gösterilen bir filmden etkilenip damlara üşüşenler geliyor. Valentino öldü diye intihar eden, intihara kalkışan kadınlar geliyor. İntiharın alternatif bir ölüm biçimi olmaması gerektiğini özellikle belirtmem gerekiyor.

Sh: 44-46

BELKİ DE BİR ÖZENTİ...

Arabesk kültürün giderek intihar olaylarına sızmasını Faruk Güçlü şöyle anlatmakta:

«Kültürel bir temelden yoksunluğun, arabesk-gecekondu kültürünün etkisi özellikle genç nüfus üzerinde hızlı bir tesir gösteriyor: TV'de yayınlanan bir dizi filmin artisti kamuoyunda günün konusu olabiliyordu. İnsanlar filmde seyrettikleri bir artistle platonik bağlar kurarak âşık olabiliyorlardı. Ya da tip olarak hoşlandıkları, düşledikleri tiplere ya da çevrelere karşı büyük bir özenti duyabiliyorlardı. Hele bu insanların ekonomik ve siyasal bunalımla baş başa bulunmaları işi çözümsüzleştiriyor ve insanı kendi kendisini yok etme olayına kadar götürüyordu.

1980-1985 dönemini kapsayan ve Ankara anakent sınırları içindeki adli ve hastane kayıtlarını esas alan çalışmamız, erişilebilen 681 intihar olayından 28 tanesinin sinemadan, basından ya da TV'de yayınlanan bir filmden etkilenerek zaten varolan açmazlardan kurtulmak adına intiharı seçtiklerini ortaya koymuştur. Sinema, basın ya da TV bunalımda olan insanlar için bir neden değil, yol gösterici bir sonuç olabilmektedir. Hele bu iletişim araçlarınca intihar olaylarının kahramanlık gibi gösterilmeye çalışılması, toplumumuzun genelinde varolan, erkek adam, yiğit adam vb. duyguları körüklemektedir. Ülkemiz genelinde kadınların intihara daha çok teşebbüs etmelerine karşın, erkeklerimizin daha fazla kendilerini öldürmeleri bunun en güzel kanıtı sayılabilir.»

Kahramanlarla açık ya da örtük özdeşim sadece ilk gençlik ya da çocukluk dönemleriyle sınırlandırılamaz elbette. Özdeşim, taklit yaşantımızın her döneminde yedeğimizdedir...

Kimi araştırmacılar, model özelliği olan televizyon iletilerini içeren dizilerin intihara karar vermiş kişileri etkilediğini ve intihar kararını çabuklaştırdığını ileri sürmektedirler. **Prof. Dr. Özcan Köknel'e göre; «İntihar etmeye kararlı ve bunu mutlaka gerçekleştirecek olan insanın, televizyondaki intihar iletisiyle daha çabuk intihar etmesi intiharları artırmamakta, yalnızca eylemi hızlandırmaktadır,» görüşü pek de geçerli değildir. Zira, Almanya'da intihar konusunu işleyen bir filmin TV'de ikinci**

kez gösteriminin ardından gençlik intiharlarının oran ve yoğunluğunda yavaş yavaş bir azalma saptanmıştır.

Yirmi yıl önceydi sanırım. O zaman Şan Sineması vardı, şimdi bir yangın kalıntısına dönüşen... Kırmızı tonların hâkim olduğu, en güzel yerli filmlerin ardı sıra gösterime konduğu geniş, güzel bir sinemaydı Şan.

Filiz Akın'a hayrandım o yıllarda. Hiçbir filmini kaçırmazdım. Şan'da Acı Hayat'ı izledikten sonra çok uzun süre etkisi altında kalmıştım. Sıradan, ağır ağdalı bir melodramdı Acı Hayat. İki genç kan davası nedeniyle engellenmişler, birbirlerine yasaklanmışlardı. Çözümü intiharda bulmuşlardı sonunda. Uludağ'a gitmişlerdi. Arabayı durdurup birbirlerine sokulmuşlardı... Dışarıda tipi... soğuk bir ölümdü, ama yüzlerinde dingin bir ifade vardı kurbanların... bir tüp ilaç aldıktan sonra Uludağ'da karların arasında uykuya dalmak bir fantazi olmuştu benim için. Kendimi mutsuz hissettiğimde sıklıkla sığındığım bir fantazi...

Televizyon yayınlarının intihar iletileri üzerine şunları söylüyor Prof.Dr.Özcan Köknel:

«ABD'de intiharı önlemek için yapılan televizyon yayınlarının intiharı artırdığı saptanmıştır. Yapılan araştırmalar, kahramanları ünlü olsun olmasın, intiharla ilgili ya da intiharı konu ve sorun olarak alan televizyon yayınlarının özellikle gençler arasında az da olsa intiharı anlamlı biçimde artırdığı kabul edilmiştir.

Amerika'da toplumbilimci Philips ve Carstensen kitle iletişim araçlarıyla, özellikle televizyonda verilen intihar iletilerinin gençler üzerindeki etkilerini incelemek için bir dizi araştırmaya girişmişlerdir. Bu amaçla çeşitli televizyon kanallarında yer alan programlarından intihar ile ilgili olanlarını arşivlerden bulmuşlar, yine arşiv araştırmasıyla bu programları izleyen günlerde basında çıkan intihar olayları haberlerini toplamışlardır.

Bu programları izleyen günlerde intihar olaylarının artığı saptanmıştır. Öte yandan bu intihardaki bu artışın sayısal olmadığı da görülmüştür. Bu artış, intiharı konu alan dizinin, filmin çarpıcılığına, etki gücüne, süresine ve yayın saatine paralel olarak yükselmektedir.

1980 li yıllarda Fransa'da yayınlanan Nasıl İntihar Edilir adlı kitabın 1980'li yıllarda intihar edenlerin evlerinde bulunması bu etkiyi bir kez daha vurgulaması açısından değerlidir.

İntihar Durkheim'in dediği gibi, **«Bulaşıcı bir salgındır.»** İnsanlar, özellikle de gençler izledikleri, okudukları bir film ya da öykü kahramanından kolayca etkilenme onu taklide yeltenebilmektedirler. Olay bir merak, bir deneme, bir özdeşim, bir ilgi çekme olayıdır bu bağlamda ve risklidir.

Sh: 79-81

"SANATÇININ UYUMSUZLUĞU" DİYOR CEZMİ...

«Çok üzüntü duyuyorum,» diyor Cezmi Ersöz, **Kim dergisi**ne verdiği söyleşide: ***«Sanatçılardaki uyumsuzluk delilik,»*** diye tanımlanıyor, akli dengesini yitirdi deniliyor, psikiyatrik etiketler yapıştırılıyor. Bunlara şiddetle karşı çıkıyorum. Onları uyumsuzluğa iten yaşama, sevgiyle, büyük bir saflıkla, hasretle bağlanmış ve karşılığını görememiş olmalarıdır. Bir sebebi daha var: sanatçının suçluluk duygusu. Bütün olup bitenlerden, savaştan, sömürüden, adaletsizlikten dolayı sanatçının birey olarak kendini sorumlu görüp, bu yükün altında ezilmesi. Sanatçılar, dahası, yapıtlarının da bu dünyayı değiştirmede rol almasını istiyorlar. Fakat arzuladıkları gibi olmuyor. **Gogol**'de bunu görüyoruz.

Günlerce yemek yemeyerek sonlandırıyor hayatını.

Günlük yaşamın normal geçmesi yetmiyor sanatçıya, örnekse **Kaan İnce.** Onun intiharını birçok kişi anlayamadı. Okulda başarılı bir öğrenciydi, onu seven bir sevgilisi vardı. Genç yaşında çok başarılı şiirler yazıyordu. Bir gün Ankara'dan İstanbul'a geldi ve Ümit Oteli'nden kendini aşağıya attı. Burada,

iyi bir aile, sevgili gibi kavramların çok önemli olmadığını görüyoruz. Sanatçı başka bağlarla bağlıdır yaşama... İçindeki özlemin nerede kırıldığını bilemeyiz bir türlü...

Tüm güzel duyguların sömürüldüğü, intihara ipoteklendiği bir düzende umarım, 'Ancak bir benzeri öldürür.' Cezmi Ersöz'ü, kendisi değil...

Haluk Giray, Kerime Nadir'e sorar: **«Günah bende mi?»**

Kerime Nadir'in anılarında intihar eden bir roman kahramanının apayrı bir yeri vardır kuşkusuz.

Anlattığım konuyu dikkatle dinleyen Ahmet Emin Bey:

Fakat, dedi; romanı intiharla bitiremezsiniz. Basın kanunu bunu yasaklıyor.

Oysa romanın bir intiharla sonuçlanması zorunluydu. Zira romanın kahramanı, yaşamına yön veren her düşüncede anormal duyguların baskısı göze çarpan, melez kanının kalbinde yarattığı isyan, onuruna düşkünlüğün doğurduğu bunalımlar kendisini sürekli olarak acılar içinde kıvrandıran bir gençti. Peşinde günahlar ve facialar sürükleyerek bütün ömrünü, vücudu berelenmiş tırtıl ya da kurt türünden bir varlığın ıstıraplı ve devamlı kıvranışları ile yaşayan bu gencin, ancak kendi varlığının katlini de yapmak suretiyledir ki, vicdanıyla dimağı sükuna kavuşabilecekti.

Ahmet Emin Yalman'ın ihtarı beni şaşırtmış ve üzmüştü.

Bu adamı öldürmeyip de ne yapalım, diye sordum.

Uzak bir yere gönderin!

Zaten uzaklardaydı. Kıtalar ötesinden geldi...

Daha uzaklara gitsin ve artık hiç gelmesin!

Bu gideceği yer öbür dünyadan başka neresi olabilir?

Siz romancısınız, bir yer uyduruverin!!?

Anladım, ne desem boştu. Müsveddeleri alıp matbaadan çıkmaktan başka yapacak şey yoktu.

Günah Bende mi? piyasaya çıktıktan hemen sonra gazetelerde yer alan bir haber Kerime Nadir'i hayli üzecekti.

ESRARENGİZ BİR SKANDAL

«Dün Marmara açıklarında boş bir sandal bulunmuştur. Sahibi bilinmeyen bu sandalda son sayfası açık duran, Günah Bende mi? adındaki roman dikkati çekmiştir. Anormal ruh bunalımlarını işleyen ve intiharla biten bu roman, şüpheli durumla ilgili görülmektedir.»

Haluk Giray'ı intihar ettirmek Kerime Nadir'i bir kaosun girdabına itmişti yok yere.

İNTİHAR GENİ Bulundu... 5 HT

«Dilek Girgin Çan'ın Kim (Nisan '95) dergisinde yer alan intihar konulu yazısını okuyordum. Sevtap geldi. Duymuş olmalıydım, resmen bir intihar geni bulmuş İngilizler. Şaşkınlıkla intihar geni mi, diye sordum. Başıyla 'evet'ledi Sevtap. Beyinde bulunan bir kimyasal madde olan 5 HT insanları intihara sürüklüyormuş... ve intihar geni 5 HT'yi dengeleyen enzimin çoğalmasına neden olmaktaymış. «Eyvah,» dedim sigorta şirketleri yandı. «Neden?» diye üsteledi Sevtap. **«Nedeni var mı, ya hayat sigortası yaptıracak insanlarda bu gen varsa...»** Sahi, hep intiharla ilgili yazdığım, konuştuğum için hayat sigorta poliçemi iptal ederler mi, dersiniz?

KÜÇÜK HANIMEFENDİNİN İNTİHARI

«Nedir bunca koşusu insanın Ölümle yaşam arasında Günler aylar ve yıllar Sevinçler, hüzünler arasında...»

Oktay Tuncer

Sıcak, bunaltıcı bir pazar günüydü, hatırlıyorum. Kanaldan kanala dolaşırken birden sepya rengi bir filme takıldım. İncecik, tığ gibi bir Zeki Müren hasret şarkıları söylüyordu. Göz altlarına hücum etmiş buğuyla gülümsemeye çalışıyordu Belgin Doruk. Birden, minik bir şerit belirdi ekranda: «Türk sineması Küçük Hanımefendisi, Belgin Doruk'u kaybetti...»

Donakaldım. Birkaç fotoğraf düştü aklıma. Birkaç eski film... bir dörtlük düştü: «Sabah artık, yorgun yüzler / Beklemenin ağırlığında / Herkes biraz yaşamdır belki / Herkes mutlaka ölümdür...»

İntihar etmiş olabileceğini düşündüm Belgin Doruk'un. Sanatçının intiharı «en bir» intihardı çünkü. Sarsıntı doluydu, depremliydi. Ünün doruğunda kendini bitiren sanatçıları hatırladım...

Janis Joplin aşırı dozda uyuşturucu

Elvis Presley yüksek dozda ilaç yüklemesi

Jimi Hendrix fazla miktarda esrar

Donny Hathaway, Jim Morrison aşırı alkol ve uyuşturucudan ölmüşlerdi. İntihar etmişlerdi yani. **Curt Cobain** gibi... **Cahide Sonku, Afife Jale** gibi...

Şerit bir kez daha geçti ekrandan: «Türk sinemasının değerli yıldızı Belgin Doruk...»

«Belgin Doruk kurtulmuştu... aramızdan kurtulmuştu. (Uzayan bir ölüm sessizliği / Koridorlara kokusu sinmiş / Boşluk gibi bir şey ürküten / Sonsuzluk gibi durmadan inilen)

İntihar, bir tespittir, diye yineledim. Tercihlerin tespiti. Giselle dudak büktü. Yaşadığım hepsi de müebbet onlarca sevgiyi anlamasını bekleyemezdim ondan. Belgin Doruk'un Akdeniz Şarkısı adlı filmini neden hiç unutamadığımı da...

«Tek kurtuluşun ölüm olduğuna inandığım pek çok an oldu,» diyor Belgin Doruk anılarında.

«İşte böyle bir gece vakti birdenbire ölmek istediğimi bir kez daha hissettim. Çünkü benim için tek kurtuluşun bu olacağına ilişkin bir duygu bir süredir bir soluk gibi vücudumda dolaşıyordu... orman içinde bir evde oturuyorduk. O gece yağmur yağıyordu... Özdemir yine tüm işkolikliği üstünde çalışma odasındaydı. Yani, ya Ankara'da, ya çalışma odasındaydı adam. Asla yanımda değildi. Zorunlu anlar dışında elbette. Birdenbire dünyada artık beni enterese eden, benim yaşamamı gerektirecek hiçbir şey kalmadığını hissettim. Tuhaf bir ruh hali elbette. Sağlıklı olduğu söylenemez. Ama beni oraya getiren koşullar çok önemliydi. Belki yağmurun o büyüleyici sesi, belki Bach'ın müziği, ortam bana cesaret verdi ve aldım elime bir kâğıt kalem ' Beni affedin. Yaşamak istemiyorum. Ben artık bu yaşamın yükünü kaldıramıyorum ' diye yazdım. Sonra da bir kutu hapı yutarak kendimden geçtiğimi anımsıyorum.

«Allah'tan Özdemir beni vaktinde bulmuş, Gül'lere haber vermiş onlar da bir ambulansla beni hastaneye kaldırmışlar. Şimdi düşünüyorum da niye Gül'e haber vermeden, ona duyurmadan, ona o acıyı çektirmeden direkt olarak kendi götürmedi hastaneye? Sorumluluksa, kocamsın. Bunu yapabilirsin... ama hayır, o daima benim her sorunuma kızımı ortak etti. Beni tek başına yüklenemedi...

«Doktorlar uzun süre, damarımı bulamamışlar iğne yapmak ve serum vermek için, ayak bileğimden yapmışlar müdahaleyi. Kurtulduğumu hissettiğim an, inan bana, ne sevindim, ne de üzüldüm. Demek ki çekilecek çilelerim varmış, yaşayacağım güzelliklerin yanısıra.

«Bir daha intiharı düşünür müyüm, diye sakın sorma bana. Buna ne yanıt versem, gerçek anlamda duygularımı yansıtamam. Kimi zaman ölmüş olmayı gerçekten çok istedim. Kimi zaman da yaşıyor olmama şükrettim. Düşünsene, ölseydim Gül'ümün, güzel Deniz'ini göremezdim. Yaramaz bızdığımı tanıyamaz, anılarımı yazamazdım. Ama ölseydim, belki çektiğim pek çok şeyi çekmezdim. O yüzden

lütfen sorma... insan hali, hiç belli olmaz. Bir bakarsın, günün birinde bir kez daha en doğru çözümün ölüm olduğunu düşünürüm.»

İntihar, kuşkusuz bir tespitti. Tercihlerin tespiti... İç ve dış dünyalar uyuşmazlığa düştüğünde, başarı, ün, yalnızlık sindirilemediğinde, bunalım çoğaldığında yönelinen bir tespit... Margaux Hemingvvay'in intiharı gibi!

Sh: 30-35

SİZE BİR SUÇ ARMAĞAN EDIYORUMİÇ VE DIŞ SESLER

İntihar düşüncesi ne zaman başlar içimizde?

Rastgele bir sığınma, kaçma, kurtulma isteği yüreğimize düştüğünde mi?

Kaçma, sığınma düşüncesini reddedeceğimize ya da kısa bir süre sonra bütün bütün unutacağımıza, geliştirmeye, yüceltmeye, vazgeçilemezimiz kılmaya yöneldiğimizde mi?

İntihar tutkusu kesin karara dönüştüğünde mi?

Hayır, o bitiş oluyor. Karara dönüştüğünde eylem kaçınılmaz çünkü.

Ama başlangıcı ne bu tutkunun?

Bilemiyorum.

Bu saydığım evrelerin hangisinden ne vakit geçtiğimi de ayrımsayamıyorum şimdi...

Eflatun aldırışsız bir ifadeyle:

«Dünya nöbet kulübesidir,» diyor. «Bırakıp kaçmamız doğru olmaz.»

Thomas Aquinas acır gibi bir tonla mırıldanıyor:

«Hayat, Tanrı'nın insana bir armağanıdır.
Bu yaşamın ne zaman bitmesi gerektiğine de ancak Tanrı karar verir...»

Sanırım, her köşede yıkıcı güdülerimizi çoğaltabileceğimiz biri (birileri) ni umarsızca aramaktayız. Fotoğraflar, hayal kadın / erkekler... sonra kokain, diazem... jilet... Ve de birinin acı çekmesi, yere çalınması, ötekinin umursamazlığı, bencilliği kimin kimi daha önce seçtiğiyle mi ilintili? Ya da kimin daha önce yenildiğiyle, sayrısal tutkularını, intihar düşüncesini üretmekte kimin daha sabırsız, vurdumduymaz hatta korkusuz davrandığıyla mı? (Ölmekten çok korktuğum için mi, ölmek istiyorum bu kadar... bilmiyorum...)

«İntihar Yaradan'ın gayesine karşı gelmektir,» diyor Immanuel Kant. «**İntihar eden insan öbür dünyaya görevini yerine getirememiş biri olarak gider... isyandır yani...**»

John Locke aynı fikirde olduğunu belirtiyor:

«Hepimiz Tanrı'ya aitiz.
Ve dünyaya onun isteğiyle getirilmiş bulunuyoruz.
Üstlendiğimiz görevleri yüzüstü bırakıp gidemeyiz.»

Erkek yalanının okşayıcılığını arıyordu Giselle. Her saniyesi, her dokunduğu, her düşündüğü benim olmalı...

Oysa sömürülürdü her duygu. Her düşünce alaya alınır. Her dokunuş eskirdi zamanla. «Günün birinde ona bakarken sevmediğini anlayacaksın,» diyor Füsun: «Nefretsiz, öfkesiz bir karar olacak bu...»

İntihar ederek yakmak geleceğimi...

Erkek yalanının ıslak sıcaklığı, kayganlığı ölümüydü Giselle'in. Etinde yağmamış çiğlerin ışıltısıyla sokuluyor bana. «Ölü severdin hani,» diye soruyor. Susuyorum. Kafam karmakarışık... İç ve dış sesler, haykırışlar içimi üşütmekte...

Zweig'in karısıyla intihar ettiğine getiriyor sözü Ahmet Altan:

«Niye intihar ettiğini tahmin edemezsiniz. Dünya savaşı çıktığı ve insanlar birbirini öldürdüğü için, böyle bir dünyayı daha fazla paylaşmaya tahammül edemeyip kendini öldürdü... Halbuki o sıralarda, Latin Amerika'da savaştan epeyce uzakta ve güvenlikteydi.

«Ama başkaları ölürken, kendini güvende hissetmeye dayanamayacak kadar ilgiliydi başkalarının hayatlarıyla. Bu ilgiyi kendi hayatıyla ödedi.

«'Ne kadar aptalca,' demeyin ne olur, beni çok kırarsınız.

«Zweig'in karısının niye intihar ettiğini de hep merak etmişimdir. Savaşa dayanamadığı için mi kocasıyla birlikte öldü, yoksa, kocasını ölüme giderken yalnız bırakmamak için mi? Dünyanın yanması mı o kadına daha çok acı veriyordu, yoksa sevdiği bir erkeğin acı çekmesi mi?»

Gelgitler yaşıyorum. Marjinal ölümü anlatmak gelgitlerimi çoğaltıyor gerçekte.

Mutlu intihar var mı? Hitler'inki mi mutlu intihar?

«İnsan yaşamla ölüm arasına bir şey koymalıdır,» diyor Gülriz Sururi. Yaşamla ölüm arasına intihar saplantımı koysam... 'Çıldırıyor,' muyum... Boş gözlerle süzüyor beni Giselle. «Bıktım, usandım senden,» diyor.

Giselle berdelim oluyor.

Güzel duygularımı berdel ediyorum. Sevgimi, özümü berdel ediyorum.

Duygularımı yoksamak, elemlerimi öldürmek istediğim bu zaaf anında iki damla gözyaşı gittikçe ıssızlaşmaya başlayan gecenin tüllendirdiği kederler arasında yitiyor usulca.

Oysa, başlangıçta da hep hüzün vardı Giselle. Hangi yola adımımı atacak olursam olayım, yolun başında hep kırıklık, hüzün vardı.

«Zweig gibileri ise,» diyor Ahmet Altan. «Ne o ana sığarlar, ne de geleceğin kancalarına takılırlar. Onların hayatı, karanlık bir boşluktan, arkalarında ışıklı bir iz bırakarak ölüme atlamakla geçer. İçinden geçtikleri boşluğu yazılarıyla ve bazen de aşklarıyla doldururlar...»

Sayrılı tutkularım oldu hep benim. Ula rengi hüzünlerim oldu.

Ulaştıkça ulaşılmaz olan hasretlere birer sigara tellendiriyoruz Giselle ile.

«Bir soru,» diyor: «Sevdin mi?»

Kimleri, neleri sevmedim ki... Kitapları, daktilomu... öykü kahramanlarımı, kedileri, bir tek özlemleri, ayrılıkları sevmedim ben.

Bu defa ıssızlıklara mı içsek? Aman ihtiraslarımızın hatırı kalmasın...

«Haydi, şerefe öyleyse!..»

Gerisini getiremiyor Giselle. Ayağa kalkıyor. Gözleri yaş içinde. Sırtını duvara dayıyor. Bir sigara daha yakıyor en pahalısından. Duman bir acı, bir hatırlayış, bir bukağı halkası oluyor salonda.

«Seni sevmiştim,» diyor.

Solmuş heyecanlarla, yalnızlıklar iç içe artık. Gözyaşlarımı kapıda bırakmalıyım. Cinnete varan gururumu da... yanımda bir tek intihar kalmalı...

«Cinayet, yazı ve aşk, insanın tanrısallığa en çok yaklaştığı üç durum,» diyor Ahmet Altan. Bakışlarını kaçırıyor konuşurken. Kendisine güvenli bir ifade var sesinde:

«...biri öldürerek tanrısallaşıyor, biri yaratarak, biri de kendini çoğaltarak.»

Cinayet, aşk ve yazı birbirine benziyor, ama Zvveig cinayetlere dayanamadığı için kendini öldürüyor, Yesenin ise aşka dayanamadığından vuruyor kendini.

Yesenin, Sovyet Devrimi sırasında yaşamış serseri bir şairdir.

Herkes de onun serseri olduğunu söylerdi zaten.

Bir şiiri, yanlış hatırlamıyorsam, şöyle başlıyordu:

«Bilmiyorum niçin bana şu Yesenin rezili

Bilmiyorum niçin bana şu şarlatan, diyorlar.»

Devrime içi pek ısınamadı nedense, devrimciler de onu pek sevmediler. Sonra, Isadora Duncan adlı o dans büyücüsüne âşık oldu. Onun peşinde dolaştı durdu dünyayı.

Devrimin katılığına ayak uyduramadığı gibi, aşkın acısına da katlanamadı.

İntihar mektubu yerine bir şiir bırakarak vurdu kendini.

Gelgitler devam etmekte... yitirdiğim sevgilere ağlamamak elimde değil... intiharı kimi kez bir başucu çözümü olarak görmem bundan. Kimi kez bağlanıveriyorum yaşama. Sımsıkı. Hayır, bir suçluluk duygusu yok bu değişken ruh süreçlerimin altında. Kirli çamaşırlarını ortalarda yıkayanlardanım çünkü. Yıkayabilenlerdenim.

Sesler dökülüşüyor. Üst üste çalıyor telefon. Telesekreteri devreye sokuyorum.

Zvveig, sevgilisiyle birlikte intihar eden bir Alman şair olan Kleist'in biyografisini yazmıştı. Şöyle diyordu Kleist için: «Bazen ölmeyi beceren ve ölümde; zamanı aşan bir şair yaratabilen biri de bulunmalıdır.»

«Yazdığı kitaptaki gibi,» diyor Ahmet Altan. «...ölümden bir şiir yaratarak öldü kendi de.»

Ölümlerin bu kadar çok olduğu ülkemizde, ölümden bir şiir yaratanların çok az olduğunu biliyorum. Ölümü, şiirinden soyduğumuz ve sıradan acılara, manasızlıklara çevirdiğimiz bir zamanda yaşıyoruz.

Ölümün manasızlaştığı yerde aşk da ölüyor. Ben ölümden değil, şiirsiz bir ölümden kurtulmak için âşık oluyorum.

Zweig, ölümün manasızlaşmasına dayanamadığı için ölüyor...

«Bir suç armağan ediliyor bana. İntihar!

Bir suç gibi armağan ediyorum, intiharı. İntiharımı...»

Sh: 36-40

VE O PİŞMANLIK

Bu kitap tümüyle bir araştırma değil. Bir roman, bir öykü hiç değil. Bir anı kitabı, bir söyleşi, bir oyun da değil. (Editörüm, hangi dizi kapsamında yayımlaması gerektiği konusunda hayli zorlandı sanırım.) Olsa olsa bir anlatı... ya da bir tür deneme diyelim... yoksa bir içdökümü mü?

Menzili 'dönüşsüz' bir yolculuğun hemen başında yaşanan ruh süreçlerini düşündüm çoğu kez.

Anna Karenina tren yoluna doğru kendini atarken acaba pişmanlık duydu mu?

Yaşam içgüdüsü bir anda ölüm içgüdüsünü yendi mi?

Hayata tutunmak istedi mi yeniden?

Ya bu soruların yanıtları 'evet'se...

Ölüm ve yaşam arasındaki savaş, dram, çatışma, rekabet, misillemedir intihar. Bazen insan ölme, öldürülme isteğiyle dolduğunu duyumsar. Bir yandan kendisine karşı şiddetli, yok edici niyetler beslerken bir taraftan da bütün bütün kopmamak yanlısıdır.

Bir avucun sıcaklığını özledi Anna. Nemli, sıcak bir avucun. Vronski şimdi çok uzaklardaydı...

İntihar girişimleri ardından kurtarılan pek çok kişinin pişmanlıklarını dile getirdikleri, kurtarıcılarına minnettar kaldıkları, hayata genelde daha bir sıkı bağlandıkları bilinir. Yaşam içgüdüsünün yengisidir bu. Zaferidir.

'Her ölüm, erken ölümdür' Cemal Süreya'ya göre. Her intihar ertenilesidir belki de... tek bu nedenle bile ertenilesidir, kimbilir.

İntiharı anlatmaya çalıştım size. Başkalarının intiharlarından, intihar girişimlerinden, düşüncelerinden yola çıkarak psikososyal, kültürel dinamiklerini anlatmaya çabaladım dilim döndüğünce. İntihar konusunda konuştuğum insanların çoğu intiharı çaresizlik, zayıflık, çılgınlık olarak değerlendiriyor, intiharın kesinlikle savunulacak bir eylem olmadığını, ötenazinin intiharla bir tutulmaması gerektiğini vurguluyorlardı.

Tıpkı o şarkıda olduğu gibi, «**Zor bir günün gecesiydi yaşadığımız, zor bir ömrün akşamı,**» diyorlardı. «**Ama gün dönünce, geride kalan hep dündür...**»

Evet, intiharı anlattım. Daha önce de belirttiğim gibi intiharı yazmak erkek eşcinsellerin psikososyal açmazlarını, marjinal sevgileri yazmaya benzemiyordu. Potansiyel katildim kimilerinin gözünde. Belki bir cani ya da azılı bir deli... İntihar riskliydi çünkü. Tabuydu. İntihar, ateşle oynamaktı.

Bundan sonraki bölümde yaşadığım çok şiddetli bir duygusal çöküntü esnasında planladığım, ama korkak (beceriksiz mi yoksa) bir katil olduğumdan bir türlü gerçekleştiremediğim, ertelediğim bir cinayeti; kendi intiharımdan az önce duyumsadıklarımı anlatacağım size. Ama bir hatırlatma yapmak istiyorum; belki intiharı, takıntılı bir insanın sabuklaması olarak alımlayacak, belki sahtekârlıkla suçlayacaksınız beni. Kabulüm. Başım gözüm üstüne. Yine de yazmadan geçemeyeceğim. Hayatı sevin diyeceğim size, mavinin, sarının, sulandırılmış lila tonların ayırdına vararak yaşayın, diyeceğim.

Yani, nasıl ve nerede olursanız olun, hiç ölmeyecekmişçesine yaşamı sevin diyeceğim.

23 Mayıs 1993

İLGİLİ MAKAM'a

Kendi isteğim ve özgür irademle yaşantımı sonlandırmaya karar vermiş bulunuyorum. İntiharım kesinlikle anlık bir edim değil. Çok önceden planladım, bilinçle seçtim. Tıpkı Werther, Artauld gibi, isteyerek kopardım kendimi hayattan, yazgımı değiştirmeyi denedim.

Gereksiz soruşturma ve işlemlere girişilmemesini özellikle rica ederim.

Saygılarımla Pınar ÇEKİRGE

ACI KAYBIMIZ

Ulviye Özgüç, Nurettin Özgüç, Müveddet Çekirge, Ekber Çekirge nin torunları, Güner Özgüç Çekirge ve Saadettin Çekirge'nin biricik oğulları,

PINAR ÇEKİRGE

vefat etmiştir. Cenazesi 26 Mayıs 1993 günü (bugün) Teşvikiye Camii'nde kılınacak öğle namazını müteakip Feriköy Aile Kabristanı'na defnedilecektir. Mevla rahmet eyleye.

AİLESİ

BAŞSAĞLIĞI PINAR ÇEKİRGE'yi

yitirmenin derin üzüntüsü içerisindeyiz. Merhuma Tanrı'dan rahmet, kederli ailesine ve yakınlarına başsağlığı dileriz.

ÇALIŞMA ARKADAŞLARI

Yalnızlık Adası'nin Erkekleri', 'Marjinal Kadınlar', 'Marazi Aşklar / Lila Rengi Hüzünler' adlı kitaplarıyla tanıdığımız, araştırmacı-yazar Pınar ÇEKİRGE (33) dün sabah evinde ölü olarak bulunmuştur. Yapılan incelemede aşırı derecede uyku hapı alıp...

(Rikkat Gazetesi, 26 Mayıs 1993/sayfa 2, sütun 4)

İNTİHAR MI, CİNAYET Mİ?

Yazar Pınar ÇEKİRGE'nin esrarengiz ölümü...

[Öğleden Sonra Gazetesi,26 Mayıs 1993/sayfa1, sütun 2)

Pınar ÇEKİRGE aşk yüzünden mi canına kıydı...

(Avuntu Dergisi, 1 Haziran 1993/sayfa 12-13)

Pınar ÇEKİRGE'nin intiharı ile ilgili olarak yürütülen soruşturma devam etmekte olup, çevresinde hayata bağlılığıyla bilinen ÇEKİRGE'nin neden intihar etmiş olduğu henüz anlaşılamamıştır...

(Hafta Ortası Magazin, 2 Haziran 1993/sayfa 18)

Dostlarım anmayın artık adımı,
Siliniz gönülden eski yâdımı.
Kırınız sonuncu itimadımı.
Ölünce bir daha, beni aldatın.

Yüzyüze getiremez bizi asırlar,
Meydana vurulsun saklanan sırlar.
Sayılsın şahsıma ait kusurlar,
Korkmayın içine yalan da katın...

O. Seyfi Orhon

Sh: 92-96

Kaynak: Pınar Çekirge, Niçin İntihar, Altın Kitaplar, 1. Basım/Eylül 1996, İstanbul

SON GÂVUR

30/31 Ocak 1947 Urfa'nın Kendirli mahallesinde yaşayan yedi kişilik Yahudi ailesinin tüm fertleri katledilmiş olarak bulundu. Cinayetten Urfalı Yahudi cemaati sorumlu tutuldu ve şehirdeki tüm Yahudi erkekleri tutuklandı. Urfalılar dava boyunca Yahudilere boykot uyguladılar. Üç yıl sonra tutuklanan tüm Yahudiler salıverildi ancak Urfa'nın Yahudileri de şehirden uzaklaşmak zorunda kaldılar.

Mayıs 1948 İsrail Devleti'nin kurulması, Türkiyeli Yahudilerde gurur ve heyecan yarattı. Artık Türkiye'deki ırkçıların saldırıları karşısında sığınabilecekleri bir ülke vardı. Kitlesel olarak İsrail'e göç etmeye başladılar. Yıllardır Yahudileri ülkeden kaçırtmak için ellerinden geleni yapan kesimler, bunu da Yahudilere hakaret etmek için kullandılar. 'Nankör Yahudi' klişesi yeniden ve yaygın biçimde dolaşıma sokuldu. (Ayşe Hür "Münferit(!) antisemitizm vak'aları" 08 Şubat 2009- Pazar/TARAF)

Hzl: Mehmet FARAÇ

KISKAÇTAKİ MÜRİD

Urfa tüm dinler açısından kutsal sayılıyordu. 7 peygamberin o topraklarda yaşadığı rivayet ediliyordu... "İ.Ö. 7. yüzyılda Urfa'da güçlü bir Yahudi kolonisi vardı ve Doğu'yla, Hindistan'la, Çin'le ticaret yapıyordu. Şurası kesindir ki Urfa'nın ilk Hıristiyan toplumu, ırk bakımından geniş ölçüde Yahudiydi. Duyarlılık ve gelenek bakımından da büyük ölçüde Yahudiydi."(E. R. Hayes, Urfa Akademisi Syf.41. Çeviren Yaşar Günenç,)

"M.S 1. yüzyılda Edessa bölgesinin en büyük Yahudi topluluğu Urfa yakınlarındaki Nusaybin'deydi (Bugün Mardin'e bağlı Arap nüfusunun yoğun olduğu bir ilçe.) Burası, o dönemde Kuzey Mezopotamya'daki Yahudilerin dinleri nedeniyle işkenceye uğradıkları zamanlarda gelip sığındıkları bir kaleydi. Bölgedeki Yahudilerin Kudüs'teki tapınağa yaptıkları bağışlar da Nusaybin'de toplanmaktaydı. Şöhreti sadece Güney Mezopotamya'ya değil, Filistin'e kadar uzanan Yahudi Akademisi'nin merkezi de buradaydı...

...Edessa'da varlıklı kumaş tüccarları vardı. Şehir merkezin eki önemli bir yerde bir havra (Sinagog) yükselmekteydi. Edessa'nın eski katadralinin karşısında da bir başka havra bulunmaktaydı. Edessa Yahudileri komşularıyla iyi ilişkiler içinde olmuş, Kırk Mağara mezarlığını putperestlerle paylaşmışlardı. Bu bölgede bulunan üç İbranice, bir Yunanca yazıt Yahudiler'den söz etmekteydi. Yörede, mağaranın dışında duvara kazınmış Yahudiliği simgelerinden beşli meşaleyle (Şamdan-Menora) karşılaşılmıştı."(Judah Benzion Segal, Edessa Kutsal Şehir, İletişim Yayınları, Türkçcsi Prof. Ahmet Arslan.)

499-500 yıllarında yörede yaşayan Yahudiler Heraclius ile birlikte Persler'e karşı savaşmışlardı. Müslümanlar 50 yıl boyunca Haçlılar'ın işgali altında bulunun Edessa'yı 1144'te ele geçirdiklerinde yöreye 300 Yahudi aile yerleştirmişlerdi.

Tarihsel kaynaklar ileriki dönemlerde de diğer azınlıkların yanı sıra Yahudi cemaatinin bölgedeki varlığıyla ilgili veriler de yansıtıyordu.

1873 Halep Vilayetnamesine göre Urfa merkezinde 56.176 kişi vardı. Bunların 45.368'i Müslüman, 10.560'ı Hıristiyan ve 248'i Yahudiydi.

1881 'de bölgede 359 Yahudi yaşıyordu.

1883'te kentte misyonerlik faaliyetleri artmıştı. Urfa'ya gelen 6 Fransız rahibe, dikiş-nakış atölyesi kurmuş, Fransızca, Türkçe, Arapça ve Ermenice dillerinde eğitim yapılan Kızlar Okulu'na 200 öğrenci almışlardı...

Yahudilerin kentteki sayısı 1891'de 367'ye yükselmişti.

1895'e gelindiğinde diğer azınlıkların yol açtığı bazı olaylar Yahudileri de rahatsız etmişti.

Yahudileri sıkıntıya sokan olayların kökeninde büyüyerek önce cinayete sonra da din çatışmasına dönüşen basit bir tartışma vardı. Urfa'da Ermenilerle Müslümanlar arasında iki kişinin kavgasıyla başlayan ve giderek bir toplumsal başkaldırıya dönüşen çatışmalar kenti savaş alanına çevirmişti. Halep Polis Komiserliği'n in Urfa Komiserliği raporuna dayandırdığı olaylar 15 Ekim 1895'te yaşanmıştı:

***

O gün Urfa için sıradan bir gündü... Kentte Müslümanı, Ermenisi, Süryanisi ve Yahudisi harıl harıl kış hazırlığındaydı... Salçalar bakır leğenlerde kurutuluyordu... Urfa evlerinin toprak damlarında, geniş hayatlarında (avlu) kurutulmaya bırakılan isotlar (acı biber) kenti kızıla boyamıştı. Daracık sokaklarda acı isotun kokusu hakimdi... Çiğköftelik bulgurlar zerzembelere (Kiler) stoklanmış, büyük küplerde "ekşili" diye nitelendirilen turşular yapılmış, kuru patlıcan ve domatesler duvarlara asılmıştı. Urfa uzun ve zorlu bir kışa hazırlanmaktaydı...

O gün sabah saatlerinde Aşağı Çarşı'da bulunan Atar (Aktar.) Pazarı'nda iki esnaf arasında bir gerginlik yaşanmıştı. Birecikli İsmail ile Ermeni Sarraf Boğos arasında alacak verecek nedeniyle çıkan tartışma kısa süre sonra kavgaya dönüşmüştü. İsmail kamasını çekmiş ve Boğos'u delik deşik etmişti. Attar Pazarı'ndan Gümrük Hanı'na doğru kaçmaya çalışan İsmail jandarmalar tarafından yakalanmış ve karakola götürülmüştü...

Bu cinayet kısa sürede kentte duyulmuş ve olay Urfa'nın her sokağında gerginliğe yol açmıştı.

O dönemde bölgede misyoner faaliyetleri de etkindi. Amerikalı kadın misyoner Corinna Shattuck kentte dantel atölyeleri ve yetimhane kurmuştu. Onun hizmete soktuğu sanat okulu ve körler için eğitim merkezinde yoğun faaliyet vardı. Gayri Müslimler sosyal ve ekonomik yaşamda etkin olmaya çalışıyordu.

Hıristiyan nüfusun azımsanmayacak boyutlarda bulunduğu Urfa'da, Ermeniler bir soydaşlarının öldürülmesine büyük öfke duymuş ve bin kadar Ermeni, Çarşı Karakolu'nun önünde toplanmıştı. Sloganlar atarak katilin kendilerine verilmesini isteyen Ermeniler, karakola baskın düzenleyerek camları kırmış ve gözaltında tutulan İsmail'i güvenlik önlemlerinin yetersizliğinden de yararlanarak dört yerinden bıçaklamıştı. Karakoldaki küçük polis birimi isyan karşısında etkisiz kalınca olaya askeri güçler müdahale etmiş ve bu arada hastaneye kaldırılan İsmail de kurtarılamamıştı...

Olaylar bir gün sonra büyüyerek devam etmişti. Ermeniler saat 14.00 sıralarında çarşıya saldırı düzenlemiş, askerlerin müdahalesi üzerine evlerine geri dönerek pencerelerinden Müslümanlara ateş açmıştı. Bu saldırılarda bir kaç Müslüman yaşamını yitirince kentte iki taraf arasında şiddetli çatışmalar başlamıştı.

Ermenilerin saldırılarını fırsat bilen bazı aşiretlerin bireyleri ise kentin çarşısında dükkânları yağmalamıştı. Müslümanlar arasında tepkiler artınca 100'den fazla Ermeni hükümete sığınarak can güvenliklerinin sağlanmasını istemiş, askerler Ermeni Mahallesini kordon altına alarak bölgeye yönelik saldırıları önlemeye çalışmıştı.

Olaylar Ermenilerin yoğunlukla yaşadığı Birecik, Rumkale (Halfeti) ve komşu vilayet Antep'e de sıçramıştı. O dönemde Halep Vilayetine bağlı bir sancak olan Urfa'da olaylar sona erince hükümetin görevlendirdiği bir heyet 29 Ağustos 1896'da durumu şöyle rapor etmişti: "Müslümanlar sahip oldukları iyi ahlak gereğince maddi ve manevi sorumluluklardan çekinerek Ermenilerin ihtilalci davranış ve saldırılarını sabır ve temkinle karşılamışlar ise de Urfa Ermenileri her ne şekilde olursa olsun bir karışıklık çıkarmak istediklerini göstermekten çekinmemişlerdir...

Urfa'da Ermenilerle Müslümanlar arasında bu olayların yaşandığı dönemde misyonerlik çalışmaları da aralıksız sürüyordu. 1896'da Alman papaz Dr. Joannes Lepsius, Urfa'da Ermenilere Yardım Hayır Kurumu'nu oluşturmuştu.

Aynı yılın sonlarında Urfa Yahudilerinin bir bölümü can güvenliklerini gerekçe göstererek Kudüs'e göç etmişti. Yahudiler bunun nedenini şöyle anlatıyordu:

“Orada çok iyiydik. Müslümanlara ait bereketli toprakları işliyorduk. Arazi sahibine mahsulden pay veriyorduk. Ancak Ermeni olayları başladıktan sonra bütün rahatımız kaçtı. Müslümanlar çok çabuk tahrike kapılır oldu ve olaylar sırasında sık sık bizleri Ermeni sandılar. Böylece aramızdan biri kızının, diğeri oğlunun veya kız kardeşinin katledilmesine şahit oldu. Neticede oradan uzaklaşıp buraya gelmek zorunda kaldık.”(Israelites de Türquie”, Buletlin Mensuel Alliance Israelite Üniverselle, Aralık 1896, Sayı 12’den aktaran Rıfat N. Bali. Devletin Yahudileri ve Öteki Yahudi, İletişim Yayınları.)

Urfa’dan giden Yahudiler Kudüs’ün batısına yerleşmiş, geceleri yağmacıların saldırılarına uğrayan dindaşları için önemli bir güvence olmuşlardı. Yaz-kış çadırlarda yaşayan Urfa Yahudileri, bir yangının ardından taştan inşa ettikleri evlerde yaşamaya başlamışlardı. Aralarında çok iyi taş ustaları ve inşaat işçileri vardı. Birçoğu bağcılık yaparak şarap işinde uzmanlaşmıştı...

Yahudilerin göçünden bir yıl sonra İsviçreli kadın doktor Josephine Zürcher Urfa’da bir klinik açmış ve bir yıl içinde Hıristiyan - Müslüman ayırt etmeden 12 bin insanı muayene, 142 hastayı da ameliyat etmişti.

Yahudi toplumunun en yoğun olduğu dönem ise 1906’ydı. Bu tarihlerde kentte bin kişilik nüfusu oluşturan 191 aile yaşıyordu. Bu çaptaki bir Musevi grubunun sosyal ve ekonomik durumuyla ilgili eski kaynaklarda ilginç bilgiler aktarılmaktaydı:

“Urfalı Yahudilerin neredeyse tamamı fakirdir. Hepsi seyyar satıcı olup çevredeki köylere gidip kumaş ve baharat satmaktalar. Ancak bir süreden beri bu ticaret çok tehlikeli bir hale geldi ve az gelir getirmeye başladı. Ermeni olaylarından sonra can güvenliği azaldı ve dindaşlarımız artık daha önceden olduğu gibi şehrin dışına çıkmaya cesaret edemiyorlar. Tüm cemaatte hali vakti yerinde iki aile var ve onlar Halepliler. Birinin servetinin iki yüz bin Fransız Frangı olduğu söyleniyor. Bu küçük şehir için bu güzel bir servet. Bu varlıklı aile zavallı dindaşlarını korumak için itibarını kullanıyor. Fakir Yahudiler çok fakirler, ancak herhangi bir şekilde taciz edilmemekteler. Cemaatin çok güzel düzenlenmiş, üç paralel bölümlü bir sinagogu var. Ortada kışın dua edilen kapalı bir yer. Solda yazın kullanılan büyük bir avlu. Sağda da Talmud Torah(*Tevrat eğitiminin verildiği okul.*) okulu için iki oda ve bir ikinci avlu. Urfa’da üç Talmud Torah okulu var. İkisi şahıslara ait, üçüncüsü ise cemaat tarafından parasal olarak desteklenmekte. Bu okullarda eğitim Eski Ahit’in okunmasıyla sınırlı. Bazı çocuklar İbranice yazmayı öğreniyorlar. Bunun dışında ne Türkçe ve Arapça, ne tarih, ne matematik öğretilmekte. Hiçbir şekilde genel eğitim verilmiyor, ne yerel ne de yabancı bir dil öğretilmekte. Urfa’daki 191 Yahudi aile yaklaşık bin kişilik bir topluluk. Bunlar arasında okul çağında olan iki yüz çocuk bulunmalı. Bunlardan sadece yüzü Talmud Torah okullarına gidiyor. Yüz civarındaki kızçocuk ise hiçbir eğitim almıyor, okuma, yazma bilmiyor. Urfalı Yahudilerin en tercih ettikleri yiyecek çiğ köfte. ”(Rıfat N . Balii, a .g .c .)

Aynı dönemde Urfa’daki hastanede görevli olan Dr. Andreas Fischer, Basel’den getirttiği piyanosuyla boş zamanlarında hastalara konserler vermekteydi.

1914’te, Urfa’da 69 bin 26 Müslüman, 14 bin 812 Hıristiyan ve diğer azınlığa mensup gayri Müslim yaşıyordu.

Urfa’da Nisan 1915 ile 16 Ekim 1915’e kadar süren Ermeni isyanında da çok kan akmıştı. Olaylarda 42 Urfalı ölmüş, güvenlik güçlerinden 20’si şehit olmuş 50 kadarı da yaralanmıştı. Ermeni isyancılarından ise 349 kişi olaylarda yaşamlarını yitirmişti. İsyanın bastırılmasının ardından Ermenilerin bir bölümü Musul’a gönderilmişti.

1927’ye gelindiğinde kentte 228 Musevi vardı. 7 kişinin öldürüldüğü Çakeri Mahallesi katliamından tam iki yıl önce yani 1945’te ise resmi rakamlara göre Urfa’da sadece 317 Yahudi bulunuyordu...

O dönemde 2. Dünya Savaşı devam ediyordu. Türk insanı, savaşın yarattığı tahribatın ülke üzerinde karabasana döndüğü dönemde ekmeği karneyle alıyordu. Savaş 1945 yılının Eylül’ünde bitmesine karşın etkisi uzun sürmüştü.

Seçimler sonrası oluşan yeni parlamentoda hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından Kütahya milletvekili Recep Peker’e verildi. 7 Ağustos 1946’da göreve başlayan hükümette

Adalet Bakanı Ankara milletvekili Mümtaz Ökmen, İçişleri Bakanı Gümüşhane Milletvekili Şükrü Sökmensüer'di. Dışişleri Bakanlığı koltuğunda ise Trabzon Milletvekili Hasan Saka oturuyordu.

1947'de Anadolu'daki kentler, savaşın açtığı sosyo ekonomik yaraları kapatma çabasındaydı. Halk 1947'de olağan çekiliş biletleri 4 liraya satılan Milli Piyango'ya yönelerek 20, 40 ve 60 bin liralık büyük ikramiyelerin düşüyle yaşıyordu. 1944 yılında Almanya'da bastırılan ve üzerinde dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün fotoğrafı bulunan 50 kuruşluk kâğıt paralar ise aynı günlerde tedavülden çekiliyordu.

***

O dönemde Urfa'da yaşayan 317 Yahudi'den birinin din değiştirmesi kent tarihinde benzeri görülmemiş bir felakete yol açmıştı...

Urfa Yahudilerinden İshak Şorkaya'nın oğlu Haymun kentteki bir şeyhin etkisinde kalmış ve Müslümanlığa eğilim göstermeye başlamıştı... İddiaya göre Haymun, ailesine de Müslüman olmaları yolunda propaganda yapıyordu. Bu propagandanın etkili olduğu yolunda kimi olaylar yaşanıyordu... Yahudilikte Cumartesi günleri kutsal Şabat günüydü. Cuma akşamı gün batımından başlayarak, Cumartesi gün batımına kadar geçen süreçte çalışılmıyor, araçlara binilmiyor sadece ibadet yapılıyordu(Yahudi inancına göre Yahoya, alemi altı günde yaratmış, ycdinci gün dinlenmiştir. Bu nedenle o gün "Yahoya'ya "sebt"tir. Yahudilerin de bu günde iş yapmaları gerekir. (Bkz. "On Emir" 4. madde))

Oysa Haymun'un babası İshak Şorkaya, Yahudilikte yasak olmasına karşın Cumartesi günü dükkanını açıyordu. Bu yüzden Musevi cemaatinin tepkisini de çekiyordu... Şorkaya bununla da yetinmiyordu. İslami yayınlara ilgi gösteriyordu. Bir defasında Aşağı Çarşı'da bir dellalın açık artırmayla sattığı dini bir kitabının fiyatını arttırarak 16 liraya satın almıştı. Şorkaya'nın bu hareketi yalnızca Musevilerin değil, bazı Müslümanların da tepkisini çekmişti... Bu olaylar Haymun'un yanı sıra babasının da İslamiyet'e eğilim içine gerdiği şeklinde yorumlanıyordu...

Haymun 1945 yılında ihtida ederek Ahmet Kemal adını almıştı. Artık şeyhinin dergâhından ayrılmıyordu. Aynı yıl askerlik hizmeti için Ankara'ya gitti. Ancak Ahmet Kemal burada yalnızca askerlik yapmıyordu, bir Yahudi kızıyla aşk da yaşıyordu. Annesi bunu duymuş hemen Ankara'ya gitmişti... Mazel oğlunu dinine dönmesi için ikna etmeye çalışırken, sevdiği kız da aynı yönde baskı yapıyordu. Ahmet Kemal, inancı ile sevdası arasında sıkışıp kalmıştı...

Sevgilisi, Ahmet Kemal'e Yahudiliğe dönmesi halinde onunla evlenebileceğini söylemişti. İddiaya göre genç adam Yahudiliğe geri dönmeyi kabul etmiş ve bunu annesine bildirmişti. Bu durum Urfa'da büyük yankı uyandırmıştı.

Ahmet Kemal, 1946 yılının ortalarında izinli olarak Urfa'ya geldiğinde hem Müslümanların hem de Yahudilerin manevi baskısıyla karşılaşmıştı.

Bir tarafta kendisine yeniden Yahudi olması koşulunu getiren sevdiği kız, bir taraftan ailesi diğer taraftan da şeyhi ve müritleri onu kendi saflarına çekmeye çalışıyorlardı.

Kafası iyice karışan Ahmet Kemal, 1946'nın son ayında iznini bitirince Ankara'ya geri dönmüştü. Katliam ise onun askere gitmesinden kısa süre sonra yaşanmıştı...

Sh: 65-73

YAHUDİ MAHALLESİ'NDE KATLİAM!..

Cinayetlerin işlendiği gece Urfa Hahamı Azzur Aka ve Yusuf Büyüktosun, İshak Şorkaya'nın kayınpederinin ruhuna mevlüt (dini ayin) okumak için olayın meydana geldiği evdeydi. Bu iki kişinin yanı sıra Şorkaya'nın ortağı olduğu bildirilen Halef el Meddeh de eve gelmişti. O gece Urfa sağanak altındaydı. Şimşekler çakıyor, yağmur etkisini sürdürüyordu. Çakeri Mahallesinin karmaşık sokaklarını çevreleyen evlerin birinde "Sıra Gecesi" vardı. Çiğköfte ile kadayıfın yenilmesinin ardından

neşe doruğa ulaşmıştı... Acem halılarına oturmuş, sırtlarını yün yastıklara dayamış sıra gecesi sakinleri arasında kentin zengin tüccarları ile esnafı vardı. Müslüman ve Yahudilerden oluşan 20 kadar kişi kendilerini türkülerin coşkusuna kaptırmıştı.

Urfalı gazelhanların kanun eşliğindeki nidaları, gazelleri gök gürültüsüne karışıyordu...

Kentin ünlü musukişinasları Kanuni Ayıbo, Bekçi Bako, Demir İzzet ve arkadaşları gecenin ilerleyen saatlerinde, cumbalı, eyvanlı, çardaklı bir Urfa evinde', tunç mangaldaki kömür ateşinin çevresinde, gazellerin ara nağmelerde yükseldiği, platonik sevdalar yüklü ünlü bir Urfa türküsünün can yakıcı dizelerini söylüyorlardı:

"Daracık sokakta yâre kavuştum
Yar aşağı ben yukarı savuştum
Yara bir gül verdim yârnan barıştım
Bir tanecik bu dert öldürür beni

Atma bu daşları ben yaralıyam
El alem al geymiş ben karalıyam
Beni beni beni ceylanım seni
Sürmedim sefanı neylerim seni

Yüce dağ başında yayılan atlar
Yarımın koynuna girmesin yadlar
Mezarım üstünde bir karış otlar
Bir tanecik bu dert öldürür beni"

***

Sosyal yaşamın sıra gecelerine sıkıştırıldığı Urfa'da, faytonlar, dost ve ahbap toplantılarından dönen türkü ve gazel yorgunlarını şiddetli yağışın göletler oluşturduğu sokaklardan evlerine taşıyordu... Çörtenler (Yağmur oluğu) altında, küçük takalara gizlenmiş Yusufututan kuşlarının titreyerek yavrularını sarmaladığı o soğuk gece, Çakeri Mahallesi'nde bir yuvayı kan gölüne dönüştüren şiddeti ve onun yarattığı kasveti gizleyemiyordu!..

Keskinlenmiş bıçak ve makaslar, sivriltilmiş keser ve baltaları karanlık abalarının altında gizleyen katiller, gecenin kuytuya büründüğü, soğuğun iliklere işlediği ve vicdanın yüreklerden atıldığı o saatte, Urfa tarihinin belki de en barbar, en kanlı eylemini gerçekleştirmek için dar sokaklarda, gölgelerine sığınarak kurbanların derin uykuda olduğu o küçük evin tahta kapısına kadar ulaşmışlardı.

Katiller iki haham ve Şorkaya'nın Arap ortağının yatıya kaldığı bu yağışlı gecede içeri girmiş, balta ve bıçaklarla katliam yapmışlardı. Yüzyılların hoşgörüsü de kan denizine batmıştı!.. Katillerin amacı neydi, bu vahşetin arkasında kimler vardı?.. Urfa'nın huzuruna saplanan ihanetin sahipleri kimdi?..

Olay sabahı Halef el Medeh evden ayrılmıştı... O gece zerzembede uyumuştu, içerideki gaz lambası halen yanıyordu...

***

31 OCAK 1947... URFA'DA SABAH...

1947 yılının Ocak ayının son günüydü. Hava soğuktu... Kapıdan içeri girdiğinde buz gibi odada mangalın üzerini tandıra dönüştüren tel kafesin devrildiğini, yorganların kana bulandığını gördü. İshak'ın oğlu Yakup kanlar içinde yatıyordu. Çığlık boğazında düğümlendi, titreyerek yere yığıldı, sesi çıkmıyordu... Kısa süre sonra kendini toparladı, feryadı nahit taşlı avluda çınladı:

"Hahoo!.. Hahoo!"

Evin diğer fertleri diğer odada yatıyordu... Oraya bakmaya cesaret edemedi. Hızla kapıdan çıktı ve Çakeri Mahallesi'nin sokaklarında düşe kalka koşarak telaş içinde eve girdi. Babası ve annesi şaşırdı.

Nazlı'nın bağırışları tüm aileyi paniğe sevk etti. Hepsi birden dili tutulmuşçasına çırpınan Nazlı'dan ne olup bittiğini öğrenmeye çabaladı. Ancak genç kız bir türlü yaşadığı şoku atlatıp gördüklerini anlatamadı. Sonunda babası Nazlı'ya sert bir tokat attı. Bu tokatla kendine gelen Nazlı yalnızca, "Ölmüş!., kan!.." diyebildi.

Hayyum "Abin mi?" diye sordu. Nazlı başını sallayabildi sadece. Yaşlı adam, kızları Nazlı ve Ester'le hızla oğlu îshak'ın evine doğru koşmaya başladı. Karısı ise ağlayarak diğer çocuklarına haber verebilmek için çarşıya yöneldi. Hayyum ve kızları eve girdiğinde komşuların avluyu doldurduğunu, herkesin panik içinde kan gölüne dönüşen odaları izlediğini gördü.

Yaşlı adam avludaki ilk odaya girdiğinde büyük bir şok yaşadı. İshak'ın 65 yaşındaki kayınvalidesi Semha ile 17 yaşındaki oğlu Yakup (Yakov) kanlar içindeydi. Boğazları kesilmişti. Güneye bakan soldaki odaya girdiğinde oğlu 42 yaşındaki İshak ile 40 yaşındaki, 6 aylık hamile gelini Mazel'in de öldürüldüğünü gördü.

İshak'ın ayak ucunda yatan oğlu 15 yaşındaki Yusuf (Yosef), kızları 8 yaşındaki İster (Ester) ve 6 yaşındaki Raşel'in bedenleri de kanlar içindeydi... Çakeri Mahallesindeki bu küçük Musevi evinde bir katliam yaşanmıştı... Az sonra evin küçük avlusu mahşer yerine dönmüştü... İshak'ın bütün yakınları, komşular, Musevi cemaatinin diğer bireyleri olayı duydukça mahalleye koşmuştu. Herkes kanın avluya kadar aktığı evde neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordu.

Olay kısa süre sonra polise de yansıdı. Yeşil bir cip içinde ilk polis ekibi olay yerine gelir gelmez, avludakileri uzaklaştırdı. Olay hemen Vali Kamuran Çuhruk'a iletildi. O da az sonra emniyet yetkilileriyle birlikte olay yerindeydi.

Çakeri Mahallesi'ndeki katliam kısa süre sonra 36 bin kadar kişinin yaşadığı Urfa'nın tamamında duyuldu... Polis yetkilileri eve girdiklerinde İshak'ın işaret parmaklarının, kulaklarının, kadınların ise göğüslerinin bıçakla kesildiğini, öldürülenlerden bazılarının gözlerinin oyulduğunu gördüler. Vali Çuhruk emniyet yetkililerinden olayın detaylarını soruyordu:

"Ne olmuş burada böyle?.. Neden, kim yapar böyle bir katliamı?.."

Polis yetkilileri Urfa'da ilk kez böylesine bir olayla karşılaşmıştı... Birkaç yıl önce Kendirci Mahallesi'nde oturan Şavahul

Hallo adlı bir kişinin kendi kızını bıçakla keserek öldürmesi dışında böyle cinayetler işlenmemişti...

Cesetler, Musevi cemaati üyelerinin gözyaşları ve feryatları arasında evden çıkartılarak Urfa Devlet Hastanesi'ne götürüldü... Polis ekipleri evde yoğun bir inceleme yaptı... Küçük avlunun kuzey tarafında, güneye bakan odaların altındaki zerzembede serili bir yatak polisin dikkatini çekti. Gaz lambası sönmemişti...

Güvenlik güçleri evi ablukaya aldı. Polis evin her köşesinde, katliamın failleriyle ilgili ipuçları aradı. Ancak evin giriş kapısının zorlanmadığı, içeriden para ya da benzeri değerli eşya alınmadığı saptandı.

Olayın failleriyle ilgili dedikodular tüm kente yayılırken, polis Çakeri Mahallesi ve çevresindeki yerleşim birimlerinde büyük bir operasyon başlattı. Yahudiler ve Müslümanların evleri didik didik arandı. Bir ipucu için yüzlerce eve operasyon düzenlendi, çok sayıda insan gözaltına alındı.

Urfa Devlet Hastanesi'nde, Merkez Hükümet Hekimliği'nce yapılan otopside, katliam kurbanlarının bedenlerindeki saldırı izleri şöyle belirlendi:

"Göğüste dört yerde, akciğerde dört muhtelif yara. İş bu yaraların iki tarafı keskin bir aletten meydana geldiği... Burun, sağ kulak tamamıyla kesilmiş, çene ve sağ yüz kulak altına kadar keskin vaziyette. Keza sol yüz kulak altına kadar yüzün etleri deriden ayrılmış vaziyette...

Kafada sağ ve sol tarafında beyine kadar işlemiş geniş yaralar 10-18 santimetre uzunluğunda olup kafa kemiklerini kırmış ve beyine kadar nüfuz ederek ani tahribata yol açmıştır. İşbu yaraları keskin ve ağır bir aletin meydana getirdiği kanaatine varılmıştır.

İshak Şorkaya'nın ölümüne sebebiyet: Beyine şiddetli vurma neticesinde ani tahribat ve kanama neticesi feci şekilde öldürülmüş olduğu...

Roşcl'in ölümüne sebep: Kafaya indirilen şiddetli darbenin tesiriyle ağır tahribat ve kanama neticesi feci şekilde öldürüldüğü...

Mazel'in ölümüne sebep: Beyin üzerine şiddetli darp ve kalp üzerine yapılan yaralar neticesi geniş miktarda kanamalar ve feci şekilde öldürülmüş olduğu...

İster'in ölümüne sebep: Beyin üzerine şiddetli darp, yüzündeki geniş tahribat, harici kanama neticesi ölümüne feci şekilde sebep olunduğu...

Yusuf'un ölümüne sebep: Kafa üzerine indirilen şiddetli darp neticesi beynin ani olarak geniş tahribata uğradığı, harici kanama ile feci ölümün meydana geldiği...

Yakub'un ölümüne sebep: Beyin üzerine şiddetli darp neticesi meydana gelen tahribat ve şiddetli kanama neticesinde öldüğü...

Semha'nın ölümüne sebep: Beyin üzerine şiddetli darp neticesi geniş tahribat ve kanama ile şahsın feci şekilde öldüğü anlaşılmıştır."

31 Ocak 1947 tarihli otopsi ve keşif raporunda katliam kur-banlarında herhangi bir zehirlenme olayına rastlanmadığı da belirtildi. Ancak raporlarda dikkat çekici ayrıntılar vardı. **İshak'ın burnu ve bıyığı, Yakub'un parmakları kesilmişti.** Karnında bebeğiyle katledilen Mazel'in ise gözleri oyulmuştu...

Urfa'nın Çakeri Mahallesi'ndeki bu katliam kentteki azınlıkların yanı sıra yerli halk arasında da korku yarattı... **40 kadar aileden oluşan Yahudi cemaati evlerine çekildi... Museviler, Gümrük Hanı, Sipahi Pazarı, Bıçakçı Pazarı ve çevresindeki kumaş, yağ, yün ve altın ticaretiyle uğraştıkları dükkanlarını uzun süre açamadı.**

Ve bu cinayet yüzyıllar boyu aynı topraklarda yaşamış, aynı kültürle yoğrulmuş komşuları, arkadaşları ve sevdalıları ayırmıştı...

Sh: 83-86

***

Katliam sevdaları da çıkmaza sokarken, polis olayı çözmek için operasyonu günlerce devam ettirdi... Kuşkular giderek Yahudi cemaatinin üzerinde yoğunlaştı... Kentteki ünlü Yahudi tüccarlardan Azzur Bilgin (Aka), Yusuf Hamuz (Büyüktosun), cemaatin Şoheti Davut Hıdır Yeşil, Azzur Bozo ve Nesim Binler'in de (Elfiye) aralarında bulunduğu çok sayıda Musevi gözaltına alındı... Zanlılar olay gecesi Filistin'den gelen 4 kişiyi Şorkaya ailesini katletmek için eve almakla suçlanıyorlardı. Bu dört kişinin Suriye'den Urfa'nın Suruç ilçesine geldiği ve bir faytonla kente ulaştırıldığı öne sürülüyordu.

Cinayette Musevilerin zanlı olarak gözaltına alınmasının çok önemli nedenleri vardı. Polis gözaltına aldığı Musevi tüccarları sorgulamaya başladı.

Dönemin gazeteleri Yahudiler'in Urfa'dan kaçmasına neden olan bu katliamın üzerine gitmeye çekiniyordu. Olaydan dört gün sonra, **4 Şubat 1947**'de, Urfa'daki Akgün gazetesinde cinayet şöyle duyurulmuştu:

"Yahudi mahallesinde vaktiyle bir oğulları Müslüman olmuş bir Yahudi ailesinin 7 nüfuslu efradı ailesi evinde parçalanmış bir halde bulundu. Bu ailenin anne, baba ve çocukları gece yatakta yüzleri, parmakları kesilmiş, 7 nüfusun yedisi de tamamen öldürülmüştür. Yapılan soruşturma neticesi bu Yahudi ailesinin büyük oğullarının Müslümanlığı kabul etmiş olduğu ve halen askerde bulunduğu anlaşılmıştır. Oğulları Müslümanlığı kabul eden bu Yahudi ailesinin Yahudilikle olan dini bağlarının da gün geçtikçe çözülmekte olduğu ve hatta cumartesi günü dükkan açan ve alışveriş eden bu Türkleşmiş ailenin gerek mücevherat ve gerekse paralarına el uzatılmadığına bakılırsa bu kuvvetli bir ihtimalle dini bir hadise olduğu tahmin ediliyor. Bu hadisenin içyüzü henüz anlaşılmamıştır. Urfa Emniyet Dairesi seferber olmuş, geceli gündüzlü bu meseleyi incelemekle

meşguldürler. Pek yakında bu çok esrarlı cinayetin aydınlanacağını kıymetli emniyetçilerimizden bekleyebiliriz. ”

Dedektifler katliamın arkasındaki hesaplaşmayı çözmeye çalışırken, kentin yerlileri arasında da infial baş gösterdi. Ancak tüm bu infiale ve Museviler arasındaki korkuya karşın kurbanlar zaman geçirilmeden Harrankapı'daki Musevi Mezarlığı'na götürüldü.

Cenazeler, Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Mustafa Adil Keçik'in görevlendirdiği Harrankapı sakinlerinden Musa Biner'in gözetiminde sessizce toprağa verildi.

Urfa'da özellikle Çakeri, hemen yakınlardaki Askeri ve Kendirci mahalleleri başta olmak üzere cinayet bölgesine yakın yerleşim birimlerinde oturanlar artık olayın yaşandığı sokaktan bile geçmiyorlardı.

Herkes günlerce bu katliamı kimin, hangi amaçla yaptığını konuştu. Bıçak, balta, keser ve makaslarla insanların parçalandığı anlatılırken, kulaktan duyma bilgilerle senaryolar yazılıyor, korku doruğa çıkarılıyordu. Urfa'da artık çocuklar "baltalı katil" hikayeleriyle korkutularak uyutuluyordu.

Yörenin ileri gelenleri her sokakta, her evde dehşeti egemen kılan katliamın Musevi cemaati arasındaki bir hesaplaşmadan kaynaklandığına inanıyordu... Bu nedenle kentteki Musevilere yönelik tepkiler de artıyordu. Cemaat üyeleri ise olayın Urfa'daki aşırı dinci kesimlerden kaynaklandığını ileri sürüyordu.

İki tarafın da somut gerekçelere dayandırdığı olaylar yaşanmıştı. Polis bu olayların perde arkasını deşmek için Yahudi ve Müslüman tanıkların ifadelerine başvurmaya devam ediyordu.

Urfa Emniyeti'nde sorgulanan zanlıların ifadelerinde de ilginç ayrıntılar bulunuyordu.

Olay gecesi katliamın meydana geldiği evde ayin yapılmıştı. İshak Şorkaya, kayınvalidesi Semha ile birlikte yaşıyordu. Semha'nın kocası ölmüş, o gece onun ruhuna dualar edilmiş, Zülhar (Zohar) adlı kitaptan pasajlar okunmuştu. Ayine Musevi cemaatinin Hahamı Azzur Aka ile Yusuf Büyüktosun da katılmıştı.

Katliam işte bu ayinin ardından gerçekleşmişti. İddiaya göre eve ayin için gelen bu kişiler işlerinin bitmesinin ardından kapıyı kasıtlı olarak açık bırakmış ve katillerin içeriye girmesini sağlamışlardı...

Bir karmaşa yaşanmaması için mücadele eden Urfa Valisi Kamuran Çuhruk olayın faillerinin bir an önce ortaya çıkarılmasını istiyordu. Çuhruk, zaman geçtikçe kentteki gerilimin arttığının farkındaydı. Üstelik Ankara'dan da tepkiler geliyordu. Çuhruk, Urfa Emniyet Müdürü Nafiz Bey'i makamına çağırdı. Öfkeliydi... Katliamı bir an önce çözmesini istiyordu:

"Müdür bey, dünya ayağa kalkmadan bu işi çözün... Yahudiler ecnebi memleketlerde çok güçlü... Hükümet de bu işin bir an önce çözülmesini istiyor... Ne yaptınız, elinizde ne var?.." diye sordu.

Nafiz Bey, "Efendim ahalinin huzursuz olduğunu biliyorum... En kısa sürede katilleri hakim karşısına çıkaracağız..." diye yanıt verdi.

Vali Çuhruk doğru söylüyordu. Çünkü Urfa'da 7 kişinin öldürülmesi olayı, dünya kamuoyuna, Urfa'da yüzlerce Musevi'nin katledildiği şeklinde yansıyordu. Dünyanın bir çok ülkesinde olay yankı bulmuş, heyecan uyandırmıştı. Dünya Yahudi Kongresi (WJC) Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'ne başvurarak konunun araştırılmasını istemişti. Ancak elçilik, bu olayı yalanlayan bir açıklama yapmış ve eylemin sıradan bir cinayet olduğunu duyurmuş olmasına karşın yabancıların tepkisi azalmamıştı.

Valinin odasından ayrılan Nafiz Bey, cinayeti soruşturmakla görevlendirdiği komiserler Durmuş Aksuyun ile Bayram Dağalası'nı makamına çağırdı:

"Bu olayı hemen çözün... Uzadıkça iş rezalet oluyor" diye bağırdı.

Emniyet müdürünün sertçe verdiği talimatın ardından sorgu odasına giden iki komiser biraz da hiddetlenerek zanlılara yöneldi:

"Birbirinize düşmüşsünüz... Söyleyin kim akıttı bu kanı?.."

Sorguya alınan zanlıların tamamı cinayetle ilgilerinin olmadığını söylüyordu. Polis tüm çabasına karşın cinayeti çözecek bir ipucuna ulaşamıyordu. Katliamın üzerinden günler geçmişti. **Cinayetle ilgili zanlı olarak Yahudilerin gözaltına alınması Urfa'da Musevi cemaatine yönelik tepkileri yoğunlaştırıyordu. Esnaf, güçlükle de olsa ara sıra yiyecek almak için çarşıya çıkabilen Yuhudilere hiçbir şey satmıyordu.**

İbrahim Esinli adlı genç bir Yahudi, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye telgraf çekerek şikayette bulunmuş, Urfa'daki Musevilerin bir cinayet yüzünden baskı altında tutulduğunu söylemişti.

Baskıların ardında, kentin yerlilerinden Cemil Hacıkamiloğlu vardı. Hacıkamiloğlu cinayetin Müslümanlar üzerine yıkılmak istendiğini öne sürerek sinirleniyordu. Üstelik kentteki el sanatlarının gayri Müslimlerin denetiminde olmasından büyük rahatsızlık duyuyordu. Babası Hacı Mustafa da Urfa belediye başkanı olduğu dönemde, el sanatlarının Ermenilerin denetiminde olmasını içine sindirememişti. Bu yüzden Müslümanların işsiz kaldığından yakınmıştı.

Cemil Hacıkamiloğlu da sürekli olarak Ermeni eczacı ve doktorlardan şikayet ediyordu. Çevresine sık sık Ermeni doktor Armıl'ın Müslüman hastaların reçetelerine zehir içeren ilaçlar yazdığını, adını Kadri olarak değiştiren Ermeni eczacı Karakir'in de zehirli ilaçları vererek hastaları öldürdüğünü söylüyordu! Hacıkamiloğlu, ağabeyi Abdülkadir'e Dr. Armıl'ın yazdığı ilaçları eczacı Karakir'den aldığını, ancak kardeşinin içerken fincanı elinden düşürdüğünü ve ilacın taşın üzerinde kaynadığını iddia ediyordu. Hacıkamiloğlu bu ilacın kezzap olduğunu ifade ediyor bu konuyu şöyle anlatıyordu:

"Abdülkadir'in o gün eceli gelmemiş... Allah sakladı, elli sene sonra vefat etti. Doktor Armıl çocuklarımızın sıska, cansız kalmaları için yeni doğum yapmış annelerin yağlı, etli yemek yemelerine müsaade etmezdi. Çocuklara gıdası pek az olan yemekleri tavsiye ederdi... Gıdasızlıktan hem anne hem de çocuk takattan düşerdi. Anne bazen dayanamaz yağlı, etli yemek yiyince çocuk perhiz sütüne alışkın olduğu için ishala tutulurdu. Hemen Armıl çağrılırdı... Armıl işini bilir, 'Ben demedim mi perhiz yap. Sözümü tutmazsan çocuk ölecek' derdi. Karakir'den ilaç gelir çocuklar ekseriyetle zehirli ilaçlarla ölürdü. Çok seneler sonra anlaşıldı, çocuklu kadınlar perhizi bıraktı!"

Hacıkamiloğlu, babası Büyük Hacı Mustafa'nın belediye başkanlığı döneminde halkın işbirliği yaptığını ve Ermenilerin Halep'e göç etmesinin sağlandığını vurguluyordu.

Urfa'daki katliamda zaman zaman fail olarak bazı din adamlarının suçlu koltuğuna oturtulması da Hacıkamiloğlu'nun rahatsızlığını arttırıyordu.

Polis emniyette zanlıları konuşturmak için amansız bir sorgu yürütürken, manifaturacılar esnafının başkanı olan Hacıkamiloğlu üyelerini Gümrük Hanı'nda toplantıya çağırdı.

Yahudilerin canavarca hareket ettiğini, katliamı Müslümanların üzerine yıkmaya çalıştıklarını iddia ederek Musevilerle alış veriş yapılmaması konusunda karar aldı. Bu ambargo kararının ardından Yahudilerle alışveriş tamamen kesildi. Artık Museviler bakkala, fırına gittiklerinde kimse onlara bir şey satmıyordu. Hiçbir Müslüman da onlardan bir şey satın almıyordu. Hacıkamiloğlu esnafa şöyle seslendi:

"Yahudilerden biri İslam olmuş... Yahudilerin kendi dinlerinde İslamı öldürmek farzmış. Bir gece İslam olanın evinde mevlüt okutuyorlar. Filistin'den iki de fedai getirmişler. O gece İslam olanın ve çocuklarının mevlüt şerbetine ilaç koyarak bu zavallıları bayıltmışlar. Ve **Filistin'den gelen iki fedaiye öldürtmüşler.** Kadının karnındaki masumu da öldürmek için şişlemişler. Hepsinin şehadet parmakları kesilmiş. Yalnız Kemal isminde bir oğulları askerde olduğu için kurtulmuş."

Cinayeti Yahudilerin işlediğini anlatan Hacıkamiloğlu, suçun Müslümanların üzerine atıldığını da çevresinde toplanan esnafa anlattı:

"Bir de Cinayeti Türkler işlemiştir, katilleri isteriz' diye feryat ettiler. Öyle ya, Yahudi Yahudiyi öldürür mü?.. Yaptıkları cinayeti Türklerin boynuna koydular.(Cemil Hacıkamiloğlu, Şanlıurfa'nın Kurtuluşu ve GAP Projesi, Syf. 146-148)

Cemil Hacıkamiloğlu'nun başlattığı ambargo yalnızca Yahudilere yönelik değildi. Musevilere gizliden yardım eden bir iki Müslümanın adı da kısa sürede saptandı. Onlar da ambargo kapsamına alındı. Bu kişiler Müslüman esnafın nefretini kazandı, gavurların işbirlikçisi olarak damgalandı...

Yahudilere yönelik ambargo artınca olay Vali Kamuran Çuhruk'a yansıdı. Vali, Hacıkamiloğlu'nu makamına çağırarak bağırdı:

"Elebaşı esnaflara emir vermişsin, Yahudi vatandaşlarla kimse alışveriş etmiyor..."

"Evet etmiyorlar... Yahudilerin bu insanlık harici iğrenç hareketlerinden dolayı esnaf kızgın. Bu yüzden alışveriş yapmıyorlar..."

"Alışveriş derhal başlamalıdır. Aksi halde ben adamı kurşuna dizerim!.."

Çuhruk çok sinirlenmişti... Kentteki azınlıklarla Müslümanların bu olay yüzünden karşı karşıya gelmesini, kötü olaylar çıkmasını istemiyordu. Cemil Hacıkamiloğlu'nun babası Mustafa Hacıkamiloğlu Urfa Kurtuluş Savaşı'nda Fransızlara karşı büyük mücadele vermiş bir Milli Mücadele kahramanıydı. Çuhruk üslubunu yumuşatarak yanına yaklaştı:

"Sen Urfa kahramanının oğlusun... Yahudilerin arkasında Amerika, İngiltere var, Ruslar ve Fransızlar var, senden rica ediyorum... Esnaf Yahudi vatandaşlarımızla alışveriş yapsın..."

Hacıkamiloğlu da bu sıcak yaklaşım üzerine yumuşadı, "Esnafın bileceği iş" dedikten sonra valinin yanından ayrıldı.

Sh: 88-94

***

1889 doğumlu Azzur Bilgin (Aka), 1889 doğumlu Yusuf Hamuz (Büyüktosun), 1884 doğumlu Davut Hıdır Yeşil, 1881 doğumlu Azzur Bozo ve 1890 doğumlu Nesim Binler (Elfiye) birden fazla kişiyi planlayarak öldürmek suçundun tutuklandılar.

Mahkeme Şorkaya ailesinin Müslüman olduğu için katledildiği iddiasından yola çıkarak Müftü Hasan Efendi'den bir rapor istemişti. Müftü Hasan Efendi, Tevrat'ın İbrani ve Keldani dillerinden tercümesi olan ve 1886'da İstanbul Boyacıyan Matbaası'nda bastırılan 882 sayfalık Tevrat'a bakarak görüş bildirmişti. Müftü, Tevrat'ın 162. 163 ve 164. sayfalarında Tesniye faslının 13. babının 6. ayetinden 18. ayetine kadar olan bölümü kaynak göstermişti. Burada, **"Her kim dinini değiştirir ise onu mutlak kati ve taşlarla recm edeceksin"** deniliyordu. (Rıfat N. Bali, söz konusu ayetlerin Musevi dininden ayrılanları kastetmediğini, toplum içinde paganizmi (çok tanrıcılık, putperestlik) savunanlara yönelik olduğunu yazıyor. Bali, "Devletin Yahudileri ve Öteki Yahudi" adlı eserinde bu ayetle ilgili, "Yahudi şeriatında Museviliği terk eden dinini terk etmiş sayılmaz. Yolunu şaşırdığı ve Museviliğe geri döneceği düşünülür" diyor.)

Yöre insanları Müftü Hasan Efendi'nin bu saptamayı yapması üzerine Urfalılar'ın zan altında kalmaktan kurtulduğunu konuşuyordu.

Yine de bu korkunç cinayetleri kimin işlediği konusunda tartışmalar aylar boyunca sürdü. Bu yüzden kentte Musevi cemaatine yönelik öfke de dinmedi. Urfa'daki genel kanı, Şorkaya ailesinin Müslüman olduğu için Filistin'den gelen Yahudiler tarafından öldürüldüğü yolundaydı.

Urfa'daki 40 kadar Yahudi ailesi çok tedirgindi**. Bozo, Kohen, Dayan, İsrael, Mülhem, Esinli, Levi, Attia, Mısri, Anter, Elfiye, Mugribi, Hammame, Mızrahi** aileleri endişe içinde bekliyorlardı. Bazı aileler kenti terk ediyordu.

Sh: 99-100

"FİLİSTİN'DEN GELEN KATİLLER!.."

Urfa'da "Siverekli" olarak adlandırılan Şorkaya ailesi iddia edildiği gibi servetlerine el koymak isteyen kişilerce mi katledilmişti?.. İşin içinde dinsel bir çatışma mı vardı?.. Şorkaya ailesi Tevrat'ta geçen bir ayete dayanılarak din uğruna mı öldürülmüştü?..

Bu katliamda işbirlikçiler kimlerdi?.. Şorkaya ailesinin kapısını içeriden açarak katillerin eve girmesini kimler sağlamıştı... İshak Şorkaya'nın Arap ortağı neden ortadan kaybolmuştu?.. Tüm bu sorular uzun süre Urfa kamuoyunda yanıt aradı...

Urfa'da katliamın yankıları dinmezken, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1947'de Filistin topraklarının Araplarla Yahudiler arasında paylaştırılmasına ilişkin bir karar aldı. 181 sayılı bu karar Filistin topraklarının yüzde 55'ini Yahudilere, yüzde 45'ini de Araplara veriyordu. 9 Nisan 1948 tarihinde, Yahudi İrgun örgütüne bağlı militanlar sabaha doğru Kudüs yakınlarındaki Deir Yasin köyüne baskın düzenlemiş ve iddialara göre 245 kişiyi katletmişlerdi. Öldürülenlerin çoğu kadın ve çocuktu. Yahudi teröristler hamile bir kadının karnını yararak karnındaki çocuğu da öldürmüşlerdi. Teröre şahit olanların anlattıklarına göre Yahudi teröristler bu baskında kadınların kulaklarını kesiyor, kulaklarındaki küpeleri alıyor, sonra öldürüyorlardı.

Bu haberler de, Urfa'da Yahudilere olan tepkiyi artırıyordu. Tarihe **"Deir Yasin Katliamı"** olarak geçen olay sonrası İngiltere manda yönetimini sona erdirdiğini açıkladı. Ancak bölgedeki huzursuzluk sürüyordu. Gazetelere endişe verici haberler yansıyordu:

"Londra - Filistin'de çarpışmalar şiddetlenmiştir. Dün Yahudiler yeniden taarruza geçmişler ve El Kaster köyünü yeniden ele geçirmişlerdir. Kuzeyden takviye alan Arap birlikleri bu köye devamlı bir surette taarruz etmektedirler. Bu çarpışmalarda havan topu, ağır makineli tüfek ve top kullanılmaktadır. Göğüs göğse şiddetli çarpışmalar cereyan etmektedir. Irgun Zvel Leumi ve Storn çeteleri de dün ilk defa olarak açıktan açığa taarruza girişmişlerdir. Bunlar bir Arap köyünü işgal ettiklerini bildiriyorlar. Bu çarpışma esnasında 200 Arap öldürülmüştür. Bunların yarısından fazlası kadın ve çocuktur."

Londra mahreçli bir başka haberde, **"Araplar ile Yahudiler göğüs göğse çarpışıyordu"** denilerek şunlar yazıyordu:

"Londra - Times gazetesinin Kudüs muhabiri bildiriyor: Ingiliz mandası sona erdiği ve Ingiliz kuvvetleri Filistin'den çekildikleri vakit husule gelmesi beklenen durum şimdiden bütün Filistin'e hakim bulunmaktadır. Su tesisatı sekteye uğratılmıştır. Kudüs şehrinin dışarı ile irtibatı sık sık kesilmektedir. Daha dün şehre gelmekte olan bir yağ treni durdurulmuştur. Şehirde su, yakıt ve cereyan yoktur.

Arap Yüksek Sekreteri Dr. Halidi tarafından neşredilen bir beyanname,Yahudi tedhişçiler tarafından Arap köyü Yasin'e karşı yapılmış olan hareketi 'masumların katliamı' diye tarif etmekte ve Yahıdileri ağır surette itham etmektedir. Yahudi tedhişçiler bu akın esnasında da yüzden fazla kadın ve çocuğu öldürmüşlerdi. Yahudi ajansı dün gece neşrettiği beyanatta bu gibi hadiselere mani olunacağı ve gerekli tedbirlerin alınacağını bildirmektedir.

Dr. Halidi bu harekete karşı Arapların misilleme hareketine girişmeyeceklerini de ilave etmiştir. Fakat bu taarruz ve bunu takiben çoluk çocuk katliamı Araplar arasında derin bir infial yaratmıştır ."( )

Urfalılar, 7 Yahudinin öldürülmesinin de etkisiyle Filistin'deki katliam haberlerini her gün radyodan dikkatle dinlemeye başlamışlardı.

Filistin'deki olaylar devam ederken, 1897'de Theodor Herzl'in İsviçre'de Birinci Dünya Siyonist Kongresi'ni toplamasıyla başlayan Yahudi devletinin kurulması süreci sonuçlanmıştı. Başta İngiltere olmak üzere Batılı devletler, Filistin topraklarında bir İsrail devletinin kurulmasını desteklemiş ve sonuca gidilmişti. David Ben Gurion, 14 Mayıs 1948'de İsrail devletinin kuruluşunu tüm dünyaya ilan etti.

Yahudiler Filistin topraklarında dünya kamuoyunun karşısına bir devlet olarak çıkarken, Urfa'daki katliamın sanıkları o gün hâkim karşısındaydı. Bu kötü olay yüzünden bir devletlerinin olmasına bile sevinemiyorlardı.

Sh:111-112

***

O günlerde radyoda en çok duyulan yayınlar Mayıs ayında yapılması beklenen seçimlerle ilgiliydi. Çok partili dönemin tartışmalarının yoğunlaştığı bu sırada, Demokrat Parti lideri Adnan Menderes, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarını yıkmak için yoğun bir propaganda yürütüyordu.

O günkü duruşmada mahkeme üyelerinden ikisi değişmişti. Bu kez heyet Enver Dayanç (başkan), Melahat Yetkin ve Asım Okay'dan oluştu. 2 Yahudinin salıverilmesiyle sonuçlanan duruşmanın kararı ise tutanaklara şöyle geçti:

"İshak Şorkaya'nın oğlu Haymun Şorkaya'nın olaydan üç sene önce Yahudi dininden ihtida ederek İslam olduğu ve Ahmet Kemal adını aldığı, bir süre sonra İshak ve ailesinin dini akidelerinin gün geçtikçe sarsılmakta olduğu ve İslam dinine eğilim göstermekte oldukları...

Ve Musevi halkının dini konumlarını rencide ettikleri, Haymun'un Müslümanlığı kabullenmesi ve bunu aile efradına yaptığı telkinler dolayısıyla İshak ve çocuklarının bu etki altında Müslümanlığa fazla derecede eğilim göstererek Musevi milletinin örf ve adetine aykırı harekette bulundukları...

Musevi dininin yasak kıldığı şeyleri işlemekte ısrarla devam etmekte ve Kuran-ı Kerim'i devamlı okumakta oldukları görüldükçe, Urfa'da bulunan Musevi cemaatinin kininin günden gene arttığı..."

Kararda, bu saptamaya İshak Şorkaya'nın çarşıda satılan bir dini kitabı on altı liraya alması kanıt gösterildikten sonra sanıkların Urfa Emniyeti'ndeki sorgu yöntemine dikkat çekildi.

Mahkeme kararına göre gözetim altında bulunan sanık Azzur Aka'nın yanma konulan tanık Şavak'ın kendisini bir Yahudi olarak tanıtmasının inandırıcı olmadığına, Urfa gibi küçük bir Musevi cemaatinin bulunduğu kentte, haham düzeyindeki bir kişinin bu insanları rahatlıkla tanıyabileceğine dikkat çekildi.

Kararda, iki sanığın maktulleri dini akidelerine dayanarak Filistin'den gelen ve katil oldukları iddia edilen dört Arap'a yardımda bulunmak suretiyle öldürdükleri veya bu eyleme herhangi bir şekilde katıldıkları, ilgi gösterdikleri konusunda inandırıcı kesin bir delil ve tanıklık olmadığı vurgulandı.

Urfa Emniyeti'ndeki sorgu yöntemiyle ilgili görüşlerin yazıldığı mahkeme kararında, Adli Tıp'ın 3 Haziran 1949 tarihli ve 1575 sayılı raporu da dayanak gösterildi:

"Sanık Azzur Aka olay sonrasında, nezaret altında kalmış ve bir çok kez sorgudan geçirilmiş olduğuna göre sayıklaması, maddi ve ruhi bir şok olarak kabul edilebilir...

... Bilinçaltına geçmiş olan olayların sentez şeklinde tekrarlanmasının psikolojik bir hadise olarak kabul edilmesine bilimsel açıdan olanak görülmüyor...

Bilinçaltına geçmiş olan hatıraların bir bölümü ya da tamamı, biçim ve içeriği değiştirilerek, doğruluk ve itiraftan yoksun bir şekilde sayıklanabilir... Ancak bu gerçek bir itiraf alarak kabul edilemez. Ayrıca bu durumdaki bir kişinin uyku sırasında yazı yazmasının mümkün olamayacağı bildirilmiştir.

Mektubu yazan kimse, Şavak ve Aziz'in Musevi milletinden olduğunu bilerek hareket ettiğine göre, mektubu imzalamaktan hiçbir şekilde çekinmez. Ancak imzalamazsa bile hiç olmazsa, imzasını andırır bir işareti koyması gerekirken, yazılan mektuplar imzasız ve işaretsizdir. Bu yüzden sanığın sayıklamasının bilinç altına geçmiş hallerden sayılamayacağı, herhangi baskı ve korku altında istemeden gerçekleşen, gerçek olmayan, hayaletten ibaret olacağı kanaatine varılmıştır.

Tanık Şavak ve Aziz'in bu konudaki şahitliği, vicdani kanaati tatmin etmemiş olduğundan samimi görülmemiştir. Sanıkların, Seniha'nın kocasının ruhuna Zülhar ismindeki kitabı alarak okuması ve

bundan yararlanarak İshak ve ailesinin güvenini sağlayarak eve girip öldürme işini kolaylaştırdıkları hususundaki iddia ise ikna edici delillerle belirlenememiş, ispatsız kalmıştır. Bu gibi sebeplere dayanılarak sanıkların mahkum edilmesi mümkün görülmediğinden, suçları sabit görülmeyen sanık Azzur Aka ve Yusuf Büyüktosun'un beraatlerine ve gerçek faillerin aranmak üzere karar örneğinin savcılığa yazılmasına oy çokluğuyla karar verildi."

1 Eylül 1948'deki karar duruşmasında da bulunan mahkeme üyelerinden Asım Okay, verilen bu karara katılmadı ve sanıkların daha önceki yargılamada verilen cezanın uygulanmasını isteyerek muhalefet şerhi koydu. Okay, muhalefet gerekçesini karara şöyle yazdırdı:

"Azzur Aka'nın sayıklarken söylediklerinin yer aldığı tutanağı imzalamaması gerçeği değiştirmez.

Aka'nın, yazısını uyku halinde, manasını anlamadan yazması mümkün değildir.

Üstelik sanığın yazıyı uyku halinde değil, kendisini Yahudi olarak tanıtan şahsın sözüne güvenerek yazdığı anlaşılmıştır.

Urfa'da Yahudi nüfusu az ancak dağınık mahallelerdedir. Bu nedenle herhangi bir şahsın gece Yahudi olup olmadığının anlaşılması güçtür.

Aka'nın yaş durumunun, sorgulama yönteminin şeytani bir hile olacağını kavramaya müsait olmadığı anlaşılmaktadır.

Eski bir mahallede birbirine grift evlerde olacak hadisenin duyulması mümkün iken; suç izini kaybettirmek isteyen sanıklar, kendileri masum olsalar dahi suç hakkında ketum harekette bulunmuşlardır.

Olaydan önce orada bulunmuş olan sanıkların yardımları olmadan yabancı bir şahsın olayı başarması mümkün görülmemiştir.

Daha önce verilen kararın bozulmasından sonra yapılan soruşturmada da, sanıklar lehine bir değişiklik olmamıştır. Suçun sanıkların yardımıyla işlendiği kanaatindeyim."

2.5 yıl hapis yatan iki yaşlı Musevi'yle ilgili alınan bu karar 4 Nisan 1950'de, Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 897-1219 sayılı kararıyla onandı.

15 Mayıs 1950'de yapılan genel seçimleri Demokrat Parti kazandı. 1. Menderes Hükümeti 22 Mayıs 1950'de kurulduğunda, Urfa'da zaten bir tek Yahudi kalmamıştı. Hepsi Mersin, İstanbul ve İsrail'e göç etmişti. Onlar, Menderes'in 29 Mayıs 1950 Meclis'te okuduğu hükümet programını doğdukları topraklardan çok uzaklarda radyodan dinliyorlardı:

Truman doktrini ve Marshall yardımıyla bu sulhçu siyasetimizi desteklediğinden dolayı kendisine milletçe samimi şükran hisleri beslediğimiz büyük dostumuz Birleşik Amerika ile ve büyük müttefiklerimiz İngiltere ve Fransa ile siyâsi, İktisâdi kültürel münasebetlerimizi, samimiyet ve anlayış havası içinde her gün daha kuvvetlendirmek en büyük emelimizdir. Yakın Şark devletleriyle daha sıkı münâsebetler kurarak bu bölgelerde adalet ve anlayış esaslarına dayanan samimi bir dostluk ve tesanüt havası yaratmak lüzumunu duymaktayız. Kanâatimize göre, bu neticenin süratle elde edilmesi yalnız bu bölgelerin değil hatta orta şark memleketlerinin, binnetice dünyanın emniyeti bakımından da büyük bir ehemmiyet arz etmektedir. "

Sh: 141-145

SON GAVUR!..

Cemil Hacıkamiloğlu'nun 1947'de ambargo uygulatarak kentten gitmelerini sağladığı Yahudilerin torunlarının inşa ettiği Koç Ata Besi Çiftliği, ovanın ortasında görülüyordu... Bu dev tesiste hayvancılık yapılıyordu...

Murat, uçak gökyüzünde süzülürken GAP'ın dünya ülkelerince nasıl yakından izlendiğini anımsadı. 1992'de İran Cumhurbaşkanı Rafsancani kente geldiğinde, Balıklıgöl'de çevresini saran Urfalılar, "Allahü ekber" diye bağırmıştı...

İsrail Cumhurbaşkanı Ezer Weizmann'ın Ocak 1994'te Urfa'ya yaptığı gezi ise ilginç olmuştu. Yetkililer protesto edilebileceği endişesiyle Weizmann'ı havaalanından direkt Atatürk Barajı'na götürmüşlerdi.

Yahudiler Dicle ile Fırat arasındaki Mezopatamya ovalarını "vaat edilmiş topraklar" diye niteliyorlardı. Weizmann çok ilginç bir dönemde, Harran'da ilk sulamanın yapılacağı yıl gelmişti Urfa'ya... 15 yıllık çalışma bitmiş, Fırat Nehri'nin suları 9 Kasım 1994'te Urfa Tüneli aracılığıyla Harran Ovası'na bırakılmıştı

Bu haberlerden, Weizmann'ın Urfa'ya gelişinden tam 10 yıl sonra kentin başka Musevi konuklarının da olduğu anlaşılıyordu. **"İsrail GAP'ı istiyor"** başlıklı dosya dergiye kapak olmuştu. Yazıda, **"İsrail askıya alınan sulama projelerinin başlaması için AKP hükümetini sıkıştırıyor. Güneydoğu Anadolu'da toprak satın aldığı, vaat edilmiş toprakları zaman içerisinde ele geçirmek istediği iddiaları bir yana, İsrail, Türkiye' nin çeşitli nedenlerle yapamadığını yapıp, bölgede üretim yapmak ve dünyaya satmak istiyor"** deniliyordu.

Diğer yazı Museviler'in Harran ve Urfa'yı neden bu kadar önemsediği konusunda ciddi bilgiler içeriyordu. Bir grup Yahudi'yi Harran'daki bir kuyunun başında ayin yaparak gösteren fotoğraflar ilginç bir yazıyla süslenmişti:

"Hz. İbrahim'in torunları, Hz. İshak'ın Refika ile evliliğinden ikiz çocukları Hz. Yakup ve Ays (İbrani kaynaklarına göre Esav) dünyaya geliyor. İshak'a göre ailenin geleceği Ays'a bağlıdır; ancak anne Refika, Yakup'u destekler. İshak, yaşlandığı zaman, oğullarına birer dua vermeye karar verir. Ays, bu dualardan babasının misyonunu devam ettirecek 'ilk doğan' duasının yanı sıra, zenginlik ve güç duasını da ister. Fakat Refika 'ilk doğan' duasının Yakup'a verilmesini istemektedir. Çünkü Yakup'un, Hz. İbrahim gibi dünyayı değiştirebileceğine inanmaktadır. Ay s'in, babasının akşam yemeğini sağlamak için ava çıktığı bir sırada Refika bir oyun oynar. Yakup'u Ays'a benzeten Refika, kör olan İshak' ı kandırır ve duayı almasını sağlar. Bunun üzerine Ays' ın kardeşini öldürmeye karar verdiğini anlayan Refika, Yakup'u Harran'a, dayısının yanına yollar ve oradan kendine bir eş bulmasını söyler. Harran'a giderken gündüzleri saklanan ve yolculuğunu gece sürdüren Yakup ise bir başka uygarlığın isim babası olur. Yakup, 'İsrail' olarak çağrılacaktır. İsrail, **'geceleri Allah'a yürüyen'** anlamına gelmektedir. Harran'a ulaşan ve vasiyet gereği evlenmek isteyen Yakup, dayısı Lavan'ın kızı Rahel'e aşık olur. Ancak Lavan, kızıyla evlenebilmesi için Yakup'a kendisi için 7 sene çalışması şartı koyar. Yedi sene sonunda Lavan, Yakup'u Rahel yerine ablası Lea'yla evlendirir ve Rahel için 7 sene daha çalışma şartı koyar. Sonunda Yakup'un 4 karısı olur: Lea, Rahel ve onların cariyeleri Zilpa ve Bilha. Eşlerinden 12 oğlu ve bir kızı dünyaya gelecektir Yakup'un tüm oğulları, kendilerini babalarının misyonuna adar ve İsrailoğullarının temelleri Harran'da atılır.

Harran'ın Yahudiler için önemi bu meseleden kaynaklanıyor. Yahudiler için Roş Aşana Günü, Şabat ile birlikte kutsal sayılan 14 gün arasında yer alıyor. Her yılın eylül ayında iki gün olarak kutlanan 'Roş Aşana'da oruç tutulmuyor, ağlanmıyor fakat günahlar içten itiraf ediliyor.

Peki, Yahudiler niçin Roş Aşana'yı Harran'daki Yakup'un Kuyusu başında kutluyor? Yahudiler, geleneksel olarak, Roş Aşana nın ilk günü yapılan M inha duasından sonra bir su kaynağına gidilmesi ve uygun duanın yapılmasıyla 'Taşlih' geleneğinin yerine getirilmesi gerektiğine inanıyor. Taşlih geleneği, kaynağım, İbrahim'in İshale'ı Tanrı'nın emri üzerine kurban etmeye götürmesi sırasında olan olaylardan alıyor. " (Okan Konuralp, "Harran'da, kuyu başında Yahudi ayini" Tempo Dergisi, 19- 25 Ağustos 2004, Sayı:34)

Sh: 149-152

Çakeri Mahallesi katliamıyla ilgili pek yazılıp çizilmemişti. Olayla ilgili Amerika'da bulunan Yahudi Araştırmaları Enstitüsü 'nün (YIVO Institüte for Jewish Researce), Siyonist Arşiv Merkezi (CZA) ve Dünya Yahudi Kongresi'ndeki belgelere dayanılarak yazılmış ayrıntılı bir makale de vardı.

Makalede, YIVO Arşivi'ne dikkat çekilerek, "Annesi muzaffer bir şekilde Urfa'ya geri döndü ve Ahmet Kemal'in tekrar Yahudi olacağı müjdesini etrafa yaydı. Bu haber Urfa halkını öfkelendirdi. Ahmet Kemal Urfa'ya döndükten sonra komşusu Şeyh Muhammed onu evine davet etti ve Yahudiliğe geri dönmemesi için telkinde bulundu... Ancak ailesinin Ahmet Kemal'i Yahudiliğe geri döndürmeye çalışması Urfa'daki Müslüman halkın Yahudilere ve özellikle Şorkaya ailesine karşı öfke ve nefret etmesine yol açtı. Bu öfke ve nefret Şorkaya ailesinin katledilmesiyle sonuçlanacaktı" deniliyordu.

Yine YIVO Arşivi kaynak gösterilerek kaleme alman satırlarda, cinayetle ilgili yargılananların "Katliam gecesi kurbanların evinde olduğu, gece yarısından sonra Halef el Medeh'in meçhul katilleri içeri aldığı, Medeh'in olaydan sonra ortadan kaybolduğu" belirtiliyordu. Yahudi arşivine göre, "Medeh'in Şorkaya'ya büyük borcu vardı. Hem borcundan hem de ortağından kurtulmak için katliamı El Medeh tasarlamıştı."

CZA Arşivi'ne atfedilen bir bölümde ise Urfa'nın Milli Mücadele tarihinin en önemli isimlerinden Müftü Hasan Efendi, **"Şorkaya'nın katline fetva vermekle"** suçlanıyordu. Bu durum Haham Azzur Aka'nın ifadelerinin yeraldığı Yahudi CZA Arşivi'ne şöyle yansıyordu:

"Ahmet Kemal ihtida ettikten sonra yerel geleneklere göre kendisine Müslüman bir üvey baba seçmiş ve onun evinde yaşamaya başlamıştı. Ancak Yahudiliğe geri döneceğini bahane ederek sürekli öz babası Şorkaya'dan para sızdırıyordu. Baba Şorkaya ziyaretlerinden birinde Yahudiliğe geri dönmesi için telkinde bulundu. Oğlunun bu telkinleri red etmesi üzerine İslamiyete beddua etti. Bunun üzerine oğlu Ahmet Kemal ona, 'İslamiyete beddua ettiğine göre, Allah'ın bedduası da üzerine kalacak' karşılığını verdi. Ahmet Kemal üvey babasının evine döndüğünde onu bu olaydan haberdar etti ve o da Urfa Müftüsü'ne haber verdi. Bunun üzerine müftü, Şorkaya'nın katli için fetva verdi.''

Oysa Müftü Hasan Efendi bu konuda sorgulanmamış, sanık durumuna da getirilmemişti. Müftü, mahkeme belgelerine göre sadece olayın soruşturulması sırasında bilirkişi olarak görevlendirilmiş ve Tevrat'taki bir ayet konusunda mahkemeye bir rapor sunmuştu.

Mahkemede tanıkların büyük bölümü haham ve yardımcısının katliam gecesi evde yatıya kaldığını açıklamasına karşın, makalede tanıkların bunu yalanladığı yazıyordu.

Sh: 169-171

***

Çakeri Mahallesi katliamının ardında aydınlatılması gereken çok unsur vardı. 1947 yılının koşullarında küçük bir Anadolu kentinde soruşturmayı derinleştirecek araç gereçler var mıydı o da bilinmiyor. Ancak bundan daha önemlisi bu cinayetin faillerini ve gerekçelerini ortaya çıkarabilecek sosyo-politik koşullar yeterli miydi?.. Urfa'nın ve Türkiye'nin o gün içinde bulunduğu koşullarda, olayın bir biçimde kapatılması daha uygun mu görülmüştü?

Yahudi lobisi o dönemde ABD'nin dış politikasında etkindi.

1947 yılında Marshall Planı ve Truman doktrinleriyle Türkiye'nin stratejik değeri belirlenmişti. 12 Mart 1947'de ABD Başkanı Harry S. Truman kongrede, Türkiye ve Yunanistan'a yardım yapılmasını savunan bir konuşma yapmıştı.

22 Mayıs 1947'de yoğun tartışmalar arasında Türkiye'ye 100 milyon dolar, Yunanistan'a 300 milyon dolar verilmesi kabul edilmişti. Türkiye'ye yardım yapılmasına tepki gösteren üyelerin sayısı artınca, ABD Dışişleri yetkilileri, **"Bizim bu ülkelere verdiğimiz paralar kesinlikle sadaka değildir. Bu paralar Amerikan dış politikasının bir parçasıdır"** diyerek muhalefeti susturmuştu.

ABD, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa ülkelerinin yıkılan ekonomilerini yeniden canlandırmak için harekete geçmişti. Gerekli altyapıyı sağlamak amacıyla Dışişleri Bakanı George C. Marshall adıyla

anılan yardım programı 1948 yılında Başkan Truman tarafından yürürlüğe sokulmuştu. ABD, o dönemde ekonomilerini düzeltmek amacıyla yardım ettiği ülkelerin mali politikaları üzerinde denetimi de sağlıyordu.

Marshall Planı o dönemlerde, yani 4 Temmuz 1948'de imzalanmıştı.

28 Mart 1949'da İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke de Türkiye olmuştu. Türkiye, Sovyet Rusya tehdidine karşı ABD'ye yakın tavır alması sonucunda İsrail ile ilk ticaret anlaşmasını da imzalamış ve 1950'ler boyunca kesintisiz ABD mali desteği için Musevi lobisine başvurmuştu.

Tesadüf müdür bilinmez ama dünya kamuoyunda da yankı bulan Urfa'daki katliamın yargı süreciyle ilgili gelişmeler de tam bu sıralara rastlamıştı... Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin kararı bozması üzerine, Malatya Ağır Ceza Mahkemesi işte tam bu tarihlerde, 9 Şubat 1950'de, 2 Yahudi'nin 10'ar yıl hapisle cezalandırıldığı katliam davasının dosyasını yeniden açmış, sanıkları salıvermişti!..

Sh: 174-175

***

Urfa'daki Yahudi varlığından çok az iz kalmıştı... Adı değiştirilen bir mahalle, katliamın yaşandığı ev, çarpık yapılaşmanın bir canavar gibi yuttuğu havranın briketler arasında kalan taşları... Ve Urfa'nın Demirci Pazarı mevkiinde yıkılmaya yüz tutmuş bir han...

…

Yeni Şafak'ta "Taha Kıvanç" takma İsimle Yazan Fehmi Koru bir yazı kaleme almıştı. O, "Aklım pek yatmadı, ama... " başlıklı yazısındaki iddialan "Jevvish Telegraphic Agency"e (JTA) dayandırıyordu:

"Dünyanın her tarafındaki Musevilerle ilgilenen bir kurumun yayın organındaki yazıya göre Urfa'da, on kadar Musevi aile, yaşıyor ve dini bayramlarını kutluyormuş. Tabi bunu gizlice yapıyorlarmış!.."

Kıvanç'ın makalesine kaynak olari Matthew Gutman imzalı yazı, tarihi önemi de olan bir kurum niteliğindeki JTA'nın web sayfasında yer alıyordu. Gutman, Urfa'ya kadar gidip eskiden Musevi ustaların çalıştığı hanları, çarşıları, yaşadıkları mahalleleri, «sokakları dolaşmış, yetkililerle görüşmüş ve geçmişte bölgede yaşayan Musevilerin akıbetini sormuştu.

Gutman'ın gözlemlerine göre, Urfa'da halen Museviler var ancak bunlar kendilerini saklıyordu!..

Gutman'ın bu noktaya ulaşmasına Urfalı bazı işgüzarların da katkısı olmuştu. Örneğin Şanlıurfa TV'de çalışan Kadir Çelikcan, **"Museviler kimliklerini gizliyor, eğer komşuları onların kim olduklarını öğrenirse başlarına kötü şeyler gelir"** diye konuşmuştu. Tabi Gutman bu konuşmanın üzerine, **"Tevrat'ın Hz. İbrahim'in develerine su içirmek için konakladığı kutsal şehir"** diye yazdığı Urfa'da Yahudilerin yaşayabilmek için kendilerini saklamak zorunda kaldıklarını iddia ediyordu.

Çelikcan, Gutman'a **"Yahudiler kimliklerini açıklarsa kimsenin onlardan alış veriş etmeyeceğini bu nedenle açlığa mahkum olacaklarını" söylemişti!..**

Gutman, yazısında Yahudi Ham'ndaki bir esnafa da odaklanmıştı. Adını Müslüm olarak açıklayan ve yüzünü kapatarak fotoğraf çektiren bu adama arkadaşlarının "Moşe Dayan" diye seslendiğini yazmıştı!..

Müslüm, rivayete göre İsrail'in eski dışişleri bakanının çocukluğunda bu dükkanda çalıştığını, lakabının da o nedenle kendisine layık görüldüğünü anlatmıştı. Ancak Gutman bu iddiayı "Dayan, hayatında oralara ayak basmış olamaz" diye yorumlamıştı.

JTA muhabirinin, "yerel tarihçi" diye yazdığı Urfalı Baki Özmen'in anlattıklarını da kaleme almıştı. Özmen, 1945 öncesi sayıları bin aile kadar olan Musevilerin Urfa'dan âni göçünün sebebi olarak, **"İçlerinden biri, Müslümanların üzerinde kalacak biçimde, diğerinin boğazını kesti"** diye anlatmıştı!..

JTA'daki yazı daha önce Jerusalem Post'ta, "Irak sınırında Türkiye'nin 'Marranoları' (gizli dinlileri) hayatlarından endişeliler" başlığıyla çıkmıştı... Urfa'da Yahudi varlığını ilginç iddialarla gündeme getiren başka haberler de yayımlanmıştı.

Yeni Çağ Gazetesi, (6 Eylül 2004, "Yahudi kadınları Urfa'da doğuruyor.") "İsrail'de doğum yapmak üzere olan kadınlar Şanlıurfa'ya getiriliyorlar. Çocukların kimliklerinde doğum yeri olarak da Türkiye-Şanlıurfa yazıyor. Bu çocuklar 20 yaşına geldiklerinde tekrar bu bölgeye gelecekler, aynı zamanda bunların burada arazileri de olacak o zaman ortaya çıkacak tabloyu bir düşünün. O bölgeye İsrailliler yerleşmiş olacaklar" yazıyordu.

Sh: 177-179

Sahi, Son Gavur kimdi?..

Sh: 182

Kaynak: Mehmet FARAÇ, SON GÂVUR, Günizi Yayıncılık, Aralık/2004 İstanbul

TÜRKİYE'NİN BAŞINI AĞRITAN SORUNLARIN ÇIKIŞ YERİ OLARAK İNGİLTERE

Hzl: Dr. Nilgün Gülcan

KÜRTLER VE İNGİLTERE

Cumhuriyet dönemine kadar İngiltere'nin Osmanlı topraklarında ilgilendiği bir diğer alan da Kürtlerdi. Bu konu günümüze kadar önemini koruduğundan burada İngiltere'nin bu ilgisini olabildiğince detaylandırmaya çalışacağız.

Daha 18. ve 19. yüzyıllardan itibaren İngiliz seyyah ve diplomatları bölge halkıyla temas içinde oldular. **Fakat bu temaslar İngilizleri ortak hareket etme bilincine sahip bir Kürt halkının bulunmadığı noktasına getiriyordu.** Öyle ki İngiliz seyyahların en çok altını çizdikleri nokta Kürtlerin kendilerini Türk sanmalarıydı. Türk ve Kürt halkları arasındaki bağları anlamakta zorluk çeken bu seyyahlar bu durumu kitaplarında "garip ama gerçek" türünden bir olay olarak ifade ediyorlardı. 19. yüzyılda bölgeyi ziyaret eden bir İngiliz seyyah **"Bu Kürtler ne garip İnsanlar, kendilerini Türk sanıyorlar"** diye yazmıştı. İngilizler 'in Kürtler ile ilgili bir diğer İzlenimi de "medeniyetten uzak" olmalarıydı. Bu da bu İnsanların siyasî dengelerde kullanılmalarını hem kolaylaştırıyor, hem de zorlaştırıyordu. Bu nedenledir ki İngiltere'nin Van Konsolosluğu sürekli olarak Kürtlerin herhangi bir ayaklanmada güvenilebilecek İnsanlar olmadığını yazıyordu. Bu yıllarda Iran üzerine yoğunlaşan yazarlar onları Iran kültürünün bir parçası, Osmanlı üzerine yoğunlaşanlar ise Türk kültürünün bir parçası saydılar. İngilizlerin büyük bir kısmı için Kürtler, devlet kurabilme yeteneğinden uzak, kişisel ve kavimse! çekişmeler içinde geri bir yaşam biçimi yaşamakta olduklarından, bu halleriyle, Osmanlı imparatorluğumu bölebilecek bir siyasî unsur olarak İngilizler için bir hayal kırıklığıydı. Her şeyden önce, birlik ve ortak kültür kavramlarından habersizdiler. Halen feodal yapı son derece kuvvetliydi ye çatışma nedenleri yerel sorunlardı. Bu nedenle İngilizler, Kürtleri "ümitsiz" bulsa da en azından Osmanlıları uğraştırabilecek bir sorun kaynağı olarak gördü. Hindistan'ın İngiliz egemenliğine geçmesi ve İngiliz nüfusunun Orta Doğu'ya sarkması ise tabloyu tamamen değiştirdi. Kürtler İngiltere'nin en değerli sömürgelerine giden yol üzerinde oturuyorlardı. Bu dönemde Doğu Hindistan Şirketi bölgeyle ilgilenmeye, bazı Kürt aşiret reislerini maddî çıkar sağlayarak kendilerine çekmeye çalıştılar. Bu dönemde İngiltere seyyah, doktor, arkeolog, misyoner gibi isimler altında bölgeye ajanlar gönderdi. **Şirket 19. yüzyılın başında Bağdat'ta da bir şube açınca Kürtler ile yakın temaslar daha bir arttı.** Bölgedeki yolların, geçitlerin vb. haritaları çıkarıldı. Aşiretlerin özel yapıları incelendi ve olası bir askerî harekâtta kimlerden yararlanılabileceği belirlendi, 18. yüzyılın ilk çeyreğinde İngiliz vatandaşları Binbaşı Heid, Brother ve Rich'in Bağdat, Süleymaniye, Erbil, Musul ve Kifri'de yoğun çalışmalar yaptığını biliyoruz. 1830 yılında Kürtlerin yaşadığı bölgeye ilgi daha da arttı. Özellikle Rus tehlikesinin bölgeyi tehdit eder bir hal alması yeni önlemleri gerektirdi ve İngiltere bölge güçleriyle birebir ilişkiye girmeye başladı. Bu dönemde Rodon Cissini ve Rovvlinson, Rusya tehlikesi konusunda İngiliz hükümetini alarma geçirirken, ilk önlem olarak Hindistan'ı bu bölge üzerinden İngiltere'ye bağlama fikri düşünüldü. Böylece 1856'da bu proje üzerinde çalışmalar başlatıldı. Ancak Suriye konusunda bazı hesapları bulunan Fransa'nın direnişi sonucu bu proje gerçekleştirilemedi.

19. yüzyılın en önemli isyanlarından biri **Bedirhan Bey isyanı** idi (1842). Bu dönemde İngiltere Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünden yana bir tavır sergiliyordu. Bu nedenle bu isyan İngiltere'den pek destek göremedi. Bunun bir diğer nedeni de Bedirhan'ın bölgedeki Hristiyanlara karşı tutumuydu, iddialara göre Bedirhan bölgedeki bazı kilise ve manastırları tahrip etmişti.[Hıdır Murat, Türkiye Şartlarında Kürt Halkının Kurtuluş Mücadelesi, (İstanbul: Ronahi), ss. 69- 73.]

1855 Yezdar Ser ayaklanmasında da İngilizler ayaklanmaya destek vermediler. Hatta Kurubaş'ın ifadesiyle ayaklanmanın bastırılması için Osmanlılardan daha fazla gayret sarfettiler.[Erol Kurubaş, Başlangıçtan 1960'a Değin Kürt Sorununun Uluslararası Boyutu, (Ankara: Ümit Yayıncılık, 1997), s. 20.]

Osmanlı ordusuna destek veren İngilizler, arabuluculuk girişimlerinde de bulundular. **Zaten Yezdan'ın**

yakalanması da yine İngilizlerin de katıldığı bir operasyonla oldu. Yezdan Ser ayaklanmasının bir özelliği kendi güçlerinden çok dış güçlere güveniyor olmasıdır. Bu çerçevede Osmanlı İmparatorluğu'na karşı Yezdan'ın Rusya'dan yardım İstemesi anlamlıdır. Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da bu dönemde bugünkü anlamıyla bir Kürtçülükten bahsedilmeyeceğidir. Ayaklanmalar etnik olmaktan ziyade yerel sorunlardan kaynaklanmıştır. **Yüzyılın sonunda ise Ubeydullah İran ve Osmanlı imparatorluğu toprakları üzerinde, Musul merkezli büyük bir Kürdistan kurmayı hedefledi.** Yezdan gibi o da dış güçlere güveniyor, onların desteği olmaksızın başarılı olamayacağını bitiyordu. Ubeydullah'ın destek istediği Rusya pek yüz vermedi. **Rusya daha çok Hristiyan nüfusu destekliyor, Kürtleri Müslüman olmaları nedeniyle ve bir de başarıya ulaşabileceklerine inanmadığı için desteklemiyordu.** İngiltere ise bu dönemde Osmanlıya karşı politikasını kökten değiştirmiş, Osmanlıdan mümkün olduğunca çok pay almaya çalışan bir ülke konumuna gelmişti. Gerçi İngiltere'nin de Ubeydullah'ın başarısı konusunda şüpheleri olduğu açıktı. Yine de çeşitli vesileler ile Ubeydullah ile İletişim sağlandı. Hatta İngiltere'nin Van Konsolos Vekili Clayton 1879'da Hakkari'de Şeyhi ziyaret etti. Halfin'ın belirttiği gibi İngilizler Ubeydullah'ı silâh ve para açısından yoğun bir şekilde desteklediler.[Halfın, XIX. Yüzyılda Kürdistan Özerine Mücadeleler, (İstanbul: Komal, 1992).] Fakat İngiltere'ninki bir "denge politikası" idi. Yani **İngiltere Kürtlerin ayrı bir devlet kurmaları ihtimalini düşük görüyor, fakat eğer böyle bir şey olursa üzerinde nüfuz kurabilmek amacıyla Ubeydullah'ı da elinde tutuyordu. Bundan dolayıdır ki Ubeydullah'a desteğini sonuna kadar sürdürmedi ve kısa bir süre sonra Kürtleri yarı yolda bıraktı.** Ubeydullah İngiliz desteğini sağlayabilmek için özellikle Hristiyanlığın bölgedeki önemini kabul ettiğini açıklayarak, kurulacak devlette Hristiyanlar ile Müslümanların eşitliğini kabul ettiğini, bölgede kilise ve dinî okulların açılmasına karşı olmadığını söylemek zorunda kaldı. **PKK'nın günümüz İngiltere'sinde Hristiyanlık propagandası yapan bir televizyon açması ve sürekli olarak Süryanilerin Hıristiyanlıklarının altını çizip Hristiyanlığın bölgedeki koruyucusu görünümü çizmesi bu bilgiler ışığında şaşırtıcı olmasa gerektir, Ubeydullah Amerikalı misyonerler aracılığıyla İngiiizler'e mesajlar ilettiyse de açık bir destek almayı başaramadı.** Bunun üzerine 1882'de Rusya İle Kürdistan'ı birleştirmek istediğini açıklayan Ubeydullah'a Ruslar'dan da destek, gelmedi. Rusya bölgede kontrol edemeyeceği bir süreci başlatmak istemiyor, İngiltere de güvenemediği bu kişinin Rusya'nın denetimine gire-bileceğini düşünüyordu. Böylece ayaklanma başarısızlıkla sonuçlandı.

Bu dönemde Ermeniler ile Kürt siyasî gruplar arasında başlayan yakınlaşma da dikkat çekicidir. Örneğin Ubeydullah, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun iki taraf arasında bölünmesini bile önermişti. Fakat her iki taraf da biliyordu ki böyle bir şeyin gerçekleşmesi İngiltere ve Rusya'nın desteklemesine bağlıydı.

Osmanlı devlet sistemi içinde yükselen Kürtler ise tıpkı Türk kökenli aydınlar gibi Avrupa merkezli muhalefete katıldılar. Bu dönemde çıkan Kürdistan gazetesinin kimi nüshaları İngiltere'nin başkenti Londra'da basıldı.

Bu dönemde Doğu'da ayaklanan aşiret ve şeyhler İngiltere'den yüz bulamayınca Rusya'ya yöneldiler. İngiltere bölgede Ermenileri destekliyordu. Bunun bir nedeni dinseldi, İngiltere Hrıstiyan bir halkı desteklemeyi Müslüman Kültlere yeğliyordu. İkincisi İngilizler Kürtleri başarıya ulaşabilecek bir güçte ve birlik olabilecek kabiliyette görmüyordu. Molla Selim isyanında olduğu gibi Kürt isyanlarının gerçek anlamda bir başarıya ulaşmayacağını düşünüyordu.

İngiltere 1. Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlıyı zayıflatmak, Hindistan yolunu güvene almak ve Orta Doğu petrollerini denetleyebilmek İçin Kürtlere büyük önem verdi. Tek başlarına bir devlet kuramayacaklarını düşündüğü halde, kendi nüfuzu altında büyük bir Kürdistan kurulması İçin çalıştı. Kürtier bölgede çok geniş bir alana yayıldıklarından birçok ülke üzerinde kontrol imkânı sağlayabilirlerdi.

1916 Sykes-Pİcot anlaşması İngilizlerin Kürtlere olan ilgisini daha bir arttırdı. Çünkü bu anlaşma ile savaş sonrası düzenlemeler konusunda anlaşan İngiltere, Fransa ve Rusya, Kürtlerin yaşadıkları bölgeleri İngilizlere bırakıyorlardı. Böylece İngiltere bölge ile ilgili siyasî, askerî ve sosyal hazırlıklarını

arttırdı. **Bu çalışmalar için Van ve Musul merkez seçilirken, bölgesel dengeleri bozmamaya özel bir gayret sarfedildi; yani, aşiret ve şeyhlik düzeni desteklenirken İngiltere'ye bağlı kişilerin sayısı arttırılmaya çalışıldı. Bu dönemde bu teşviklerden ve dünyanın genel gidişatından da etkilenen Kürt beylerinden bir kısmı Kürt milliyetçiliği yapmak istemişlerse de hayal dünyasında yaşadıklarını, ortada bir birlik kurabilecek ne bir homojen kitlenin, ne de halk arasında böyle bir niyetin olmadığını gördüler.** ***Savaş boyunca Kürtler Türklere karşı kışkırtıldı.*** **Amiral Webb durumu Lord Curzon'a şöyle Özetliyordu:**

"En önemli Kürt önderlerinden bazılarının Türklerle olan bağlarını kesinlikle koparmalarını sağlamak kolay olacaktır, yeter ki çıkarlarının Ermeni çıkarlarına kurban edildiği korkusundan kurtarılsınlar. Öte yandan, eğer İngiliz hükümetinden İlgi görmezlerse her yerde olay çıkabilir ya da Türk İmparatorluğumu kurtarma savaşına katılabilirler." [FO 37114191, 82999, No 811 /M 7 1743, aktaran Salahi R. Sonyel, Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika, {Ankara. TTK Basımevi, 1987). 5 29]

İngiltere Kürtler ile ilişkilerini sıkılaştırdıysa da Araplara vadettiği gibi açık bir şekilde Kürtlere de devlet vadetmemeye özen gösterdi ve bir tür oyalama taktiğini uygulamaya soktu. Özellikle bugünkü Türkiye sınırları içinde kalan bölge için İngilizlerin planları çok farklıydı. **"Kuzey Kürdistan", yani bugünkü Türkiye'nin doğusu Ermenilere verilecekti.** Ayrı bir devlet belki Güney Kürdistan (Irak Kürdistanı) için düşünülebilirdi. İngiltere'nin Osmanlı toprakları üzerindeki taktikleri incelendiğinde bu stratejinin hiç de istisnaî bir uygulama olmadığını görüyoruz. **İngiltere Kürtler gibi Müslüman halkları kullandıysa da stratejisinin temelinde Hrıstiyan azınlıkları desteklemek vardı.** Bu açıdan Kürtlere yapılan muamele ile Türklere yapılan muamele arasındaki fark çok azdı. Tarihsel olarak İslâm ve Doğu kavramlarını bölge politikasında mihenk taşı yapan İngiliz .'politikacıları için bölgede güvenilebilecek unsurlar Rumlar, Bulgarlar ve Ermenilerdi. Hatta tıpkı Türkleri suçladıkları gibi İngiliz yazarlar sözde Ermeni soykırımı nedeniyle Kürtleri de "katil" olmakla suçluyorlardı. İngiliz politikalarında din öğesi öylesine bellidir ki Kürtler üzerinde yapılan propagandanın ciddî bir kısmını misyoner faaliyetleri oluşturur. Ayrıca Ermenilerin yanısıra Asurî, Nasturî ve Keldanî gibi Hrıstiyan öğelerin ön plana çıkartılması da dikkat çekicidir. Aynı şekilde Lozan Antlaşmasında Hrıstiyan halkı "azınlık" statüsüne sokmak için büyük gayret sarfeden İngilizlerin **Müslüman Kürtleri "unutması"** ilgi çekicidir.

Fakat Kürtlerin yaşadığı bu bölge İngilizler İçin çok önemliydi. Bu nedenle Lloyd George bölgeyi ellerinde tutabilecek derecede Kürtler ile ilişki kurulmasından yanaydı. Bu dönemki yazışmalarda Kürdistan'ın petrolün üzerinde olmasının yanı sıra Irak için hayatî önemi bulunan Dicle'yi de kontrol ettiği belirtiliyordu. Birinci Dünya Savaşı biterken İngiltere'nin en önemli hedefi işgal ettiği bu bölgeleri ne pahasına olursa olsun Türkiye'ye geri vermemekti. Ne var ki İngiltere Kürdistan'ı çok önemsemesine rağmen bu konuda açık bir politika oluşturamadı ve konu uzun süre sürüncemede kaldı.

Birinci Dünya Savaşı boyunca Kürtler arasında etkinlik kurmaya çalışan İngilizler Binbaşı Noel'i kullanarak, Kurtuluş Savaşı'nda Kürtleri bu kez de Mustafa Kemal yönetimine karşı ayaklandırmaya çalıştılar. **Noel Bağdat'a çektiği telgrafta, eğer Mustafa Kemal tehdit oluşturmaya başlarsa, Bedirhanlar ile diğer bazı Kürtlerin Ankara'ya karşı kullanılabileceğini, ardından da bir orta yol olarak bazı Kürtlerin bölgedeki şehirlere vali olarak atanabileceğini ifade ediyordu.**[Sonyel, s. 120,] Ayrıca İstanbul'da faaliyet gösteren Kürt milliyetçilerine İngiltere teknik ve malî yardımda bulundu. Bu çerçevede Mustafa Kemal'in İngiltere konusunda son derece temkinli olmasında, İngiltere'nin Kürtlere duyduğu ilginin payı olduğu da söylenebilir.

Ancak Kürtler çok geniş bir alanda yaşıyorlardı ve aralarında çok büyük farklılıklar bulunuyordu. Ortak bir ekonomik pazardan bile yoksundular. Böyle bir ortam İngilizlerin bölgeyi kontrolünü zorlaştırıyordu. **Bu nedenle İngiltere zaman zaman kendi ajanlarından bile şüphelenir oldu ve Kürtler konusunda maksimum derecede temkinli davranma yolunu seçti.** Bir yandan onları kışkırtırken, olayların kontrolünden çıkabileceği endişesiyle olayları dizginliyordu. Kahta'da Mustafa Kemal karşıtı bir eylem kararını engellemesi de bunu gösteriyordu. Bu dönemde İngilizlerin Kürt sorunu konusundaki "kafa karışıklıkları" devam etti. ***Fakat şurası kesindi ki İngilizler birleşik bir***

Kürdistan istemiyorlardı. Zaten İran'ın toprak bütünlüğünü tanıdıkları İçin Kürdistan olarak adlandırılan bölgenin bir parçası gitmişti. Türkiye'de kalan parça için İse bağımsızlık fikri şüpheler uyandırıyor, yine de **Kürtlerin Türklere sorun açmasından memnuniyet duyuluyordu.** Yani hem Kürtlere bağımsızlık istenmiyor, hem de Türklerin bölgedeki egemenliğine son verilmek isteniyordu, sonrası ise meçhuldü. Bu dönemde asıl önemli olan ***Irak Kürdistanı'nı*** İngiliz egemenliğinde tutmak, İran ve Türkiye'de kalan topraklan da çeşitli İlişkiler ve bu bölgelerde kurulacak özerk Kürt yönetimleri aracılığıyla kontrol etmekti.

"Kürt sorunu"nun kelimenin tam anlamıyla uluslararasılaştığı ve ayrı bir Kürt devletinin öngörüldüğü ilk anlaşma Sevr Anlaşmasıdır. Anlaşmanın 62-64. Maddeleri ancak bir yıl sonra ve uzun bir süreç sonunda bağımsız olabilecek özerk bir Kürt devletini öngörüyordu. Bu devletin sınırları, kuzeyde, yine aynı antlaşma ile öngörülmüş olan Ermenistan devletinin sınırlarının güneyi, ki bu sınır da muğlâktı ve bölgenin geri kalanının da Ermenilere verilmeyeceği kesin değildi, güneyde de Türkiye-lrak sınırı olması düşünülüyordu. Süryanilerin korunması ile ilgili de özel ifadeler bulunuyordu.

Sh: 14-21

ATATÜRK DÖNEMÎ'NDE "KÜRT SORUNU" VE İNGİLTERE

Dış politikadan daha farklı yönleri bulunduğundan bu konuyu bu dönem içinde ayrıca inceliyoruz, çünkü yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Kürtler bu dönemde de önemli bir baskı aracı olarak kullanılmak istendi.

Sevr Antlaşması'ndaki hükümlere rağmen İngiltere, Türkiye'de Mustafa Kemal hareketinin başarılı olması üzerine bölgeden elini çekmediyse de Güney Kürdistan'daki denetimini arttırabilmek için Ankara ile uzlaşma yolunu seçti. Bu dönemde İngiltere sınırın kuzeyindeki faaliyetlerini sürdürdü, fakat bağımsız bir Kürdistan sözünü Osmanlı döneminden sonra bir daha etmez oldu. ***Artık İngiltere'nin tek amacı petrol bölgelerini denetiminde bulundurduğu Irak'ın elinde tutmak, bu arada Türkleri oyalayacak iç sorunlar bulmaktı.*** **Bu çerçevede özellikle Şeyh Sait isyanında "İngiliz parmağı" olduğu inancını Türk yetkililer her zaman korudular.** Birçok araştırmacıya göre ayaklanmada silâhlar ve para İngilizlerden geliyordu. Bu isyan sayesinde İngiltere, Musul ve bölgesini Türkiye'den kopardı ve böylece bugüne kadar süren ve terör olaylarına zemin hazırlayan bugünkü sorun ortaya çıkmış oldu.

Aynı şekilde Şeyh Sait ayaklanmasının akabinde İhsan Nuri Paşa önderliğinde Ağrı'da bir ayaklanma - benzeri bir olay daha yaşandı (1930). Ağrı olaylarında Ermeni desteği de çok açıktı. Bir diğer iddia İse olayları İngiltere'nin örgütlediği ve arkasında İngiliz Lawrance'ın bulunduğu idi. İngiltere bu iddiaları şiddetle reddettiyse de Türkiye'de İngiltere konusunda gelişen şüpheci refleks dikkat çekiciydi.

1937'de benzeri sorunlar Dersim'de (Tunceli) yaşandı. Ayaklanma sayılamayacak bu çete hareketlerinde de yine dış destek sorunu yaşandı. Şimdi hedef Fransa ve Rusya idi. **Fakat ilginçtir; olayların sonlarına doğru Seyit Rıza zor durumda kalınca yine çareyi İngilizler'e başvurmakta bulmuştur**. 30 Temmuz 1937 tarihli mektubunda Seyit Rıza, Türkleri İngiliz- lere şikâyet etmekte, Kürtlerin dillerini konuşmadıklarını, göçe zorlandıklarını ve asimilasyonla karşı karşıya olduklarını belirtmiştir. İsteği ise İngilizlerin Türk hükümeti üzerindeki nüfuzunu kullanarak sorunu çözmesidir. İngiltere bu mektubu çok fazla ciddiye almamışsa da **Cumhuriyet'in kuruluşundan on dört yıl geçmiş olmasına karşın bölgede İngiltere'nin gücü konusundaki bu algı gerçekten çok şaşırtıcıdır.**

Sh: 30-31

"KÜRT SORUNU" VE İNGİLTERE

Daha önce de belirtildiği üzere İngilizler Kürtler ile her zaman ilgili olmuşlar, kimi iddialara göre dış politika aracı olarak yakın temasa da geçmişlerdir. Fakat tarihi tecrübeler bize İngiltere'nin hiç bir dönemde bağımsız bir Kürdistan'dan yana olmadığını, bunun için Kürtlere güvenemediğini gösteriyor. Soğuk Savaş'ın başlamasından sonra İse Türkiye ile İngiltere aynı kampta yer almaları nedeniyle **"Kürt sorunu"** konusunda uzunca bir süre ciddî bir sıkıntı yaşanmadı. İngiltere bölgeyi takibe devam etti, ancak bu dönemde dış müdahaleci Sovyetler Birliği'ydi. İngiltere'nin 1980'lere kadar asıl ilgi alanını Kuzey İrak Kürtİeri oluşturuyordu. Böylece PKK'nın kurulduğu tarihe kadar gelinmiş oldu.

PKK'nın kurulması ise dengeleri alt üst etti ve sadece İngiltere değil diğer "meraklı gözleri" de bölgeye çevirdi. Fakat İngiltere, diğer ülkeler ite kıyaslandığında Türkiye'ye karşı 1980'ler boyunca görece "anlayıştı" denebilecek bir tutum takındı. Ancak bölgeden İngiltere'ye PKK'nın yönlendirmesiyle akan on binlerce Kürt kökenli Türkiye vatandaşı ve PKK'nın kurdurduğu sahte sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmalar tabloyu değiştirmeye başladı. **1980lerin sonuna gelindiğinde binlerce PKK sempatizanı ve örgütün malî kaynak sağladığı, insan gücünü beslediği on binlerce insan İngiltere'ye yerleştirilmiş, bunların bir kısmı İngiliz vatandaşlığına geçirilmişti.** İlk başlarda bu göçlere hazırlıksız yakalanan İngiltere, daha sonra önlem almak istediyse de zincirleme göç ve PKK'nın İnsan ticareti konusundaki mahareti bu konuda alınan önlemleri büyük ölçüde boşa çıkardı. Gelenlerin büyük bir kısmının kaçak giriş yaptığı düşünülürse önlemlerin etkisizliği ortadaydı. 1990 lar boyunca sayıları hızla artan bu grup, İngiliz kamuoyunun görmezden gelemeyeceği bir şekilde Türkiye'yi İngiltere'nin gündemine taşıdı. Ayrıca PKK bağlantılı kuruluşlar basında, Avam Kamarası'nda, Lordlar Kamarası'nda ve birçok sivil toplum örgütünde yaptıkları yüz yüze propagandalarının sonuçlarını kısa sürede almaya başladılar. Bunlardan bir kısmı samimî duygular ile ikna edilirken, diğer bir grup zaten Türkiye aleyhine her türlü eylemde yer almaya hazırdı. Böylece Türkiye aleyhine oluşturulan cephe Rumlar, Ermeniler, aşırı sol gruplar ve PKK ile tamamlanmış oldu. Bu ortamda Türkiye'nin yetersiz kalması ve bu tür eylemlere karşı İngiliz liberal geleneği hep Türkiye'nin aleyhine işledi. Buna karşın İngiliz hükümetleri (Thatcher, Majör ve Blair) Türkiye'ye karşı Almanya, Fransa ve İskandinav ülkeleri ile kıyaslanamayacak derecede "anlayışlı"' oldu. Bunda İngiltere'nin pragmatik yaklaşımı, Kürt sorunu konusunda büyük tecrübelerinin bulunması, dönemsel çıkarları ve Kuzey İrlanda sorunundaki konumunun etkili olduğu söylenebilir. Buna rağmen İngiltere'nin bu dönemdeki en vahim hatası **PKK'nın denetimindeki MED- TV**'nin bu ülkeden yayın yapmasına İzin vermesidir. 1994 Eylül'de kurulan bu televizyon iki ülke ilişkilerinde uzunca bir dönem en önemli sorun olurken, İngiltere'nin bu konuda gösterdiği diplomatik maharet sayesinde Türkiye'yi sakinleştirme politikası dikkate değer bir gelişmedir. Denebilir ki; bu dönemde Almanya ve Fransa aleyhine Türkiye'de büyük bir tepki oluşurken, İngiltere bu tepkilerden görece kendisini korumasını bilmiştir. İngiliz hükümetleri bu kanal ile ilgili olarak sorumluluğu bağımsız olduğunu iddia ettikleri ITC kuruluşuna atarken, kendilerinin Türkiye'yi anladıklarını ve MED-TV'yi kapatma yönünde çaba gösterdiklerini iddia etmişlerdir. Fakat bu çabalar uzunca bir süre sonuç verememiştir(!). MED- TV'nin finansmanında Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin desteği Türkiye karşıtı cephenin temel karakterini de ortaya koyar. Bir dönem MED-TV dünyadaki tek Kürtçe yayın yapan kanal, İngiltere'de on binlerce kişi için ise hemen hemen tek haber kaynağı olduğundan kısa sürede etkisini arttırdı ve İngiltere'deki Türk ve Kürt diasporasını radikalleştirirken, Türkiye konusunu İngiltere'de gündemden inmeyecek şekilde ön plana çıkardı.

Kanalın yayma başladığı ilk günden İtibaren Türkiye kanalı kapattırabilmek için İngiliz makamlarına, ITC ve İngiliz Dışişleri Bakanlığı'na başvurdu. Türkiye'nin İddiası bu kanalın şiddeti teşvik eden, terörist bir örgütün, yani PKK'nın yayın organı olduğu şeklindeydi. Türkiye'nin iddialarına göre, ITC vermiş olduğu lisansı hemen iptal etmeliydi. Çünkü 1990 tarihli İngiliz Yayıncılık Yasası (The Broadcasting Act of 1990) hiç bir televizyon İstasyonunun suçu ve istikrarsızlığı, karışıklığı teşvik edici yayınlar yapamayacağını, yapan kuruluşların lisanslarının iptal edileceğini belirtiyor. Buna bağlı olarak ITC Programme Code'un 5. Bölümü bu tür yayınların yapılmasını yasaklıyor. Daha sonraki yasal düzenlemeler de, 1996 Broadcasting Act'İn 89. Bölümü gibi, ITC'ye bu tür yayınlar yapan

kuruluşları uyarma ve nihayet kapatma konusunda geniş yetkiler veriyor. **Türkiye'nin uyarılarına karşın İngiliz hükümeti bu yayınları durdurmayı istemedi ya da bunu yapmaya cesaret edemedi.** Bunun üzerine dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel İngiltere'yi "PKK tarafından yönlendirilen bir kanalın yayınına izin vermekle suçladı. Aynı yıl, Türkiye'den gelen baskılar sonucunda İngiliz Dışişleri Bakanlığı ITC'ye bilgi notu gönderdi. Bu arada Türk hükümeti de İTC'ye üç adet şikâyet dilekçesi gönderdi. Fakat bu yıl ITC, MED-TV'nin yayınlarında İngiliz yasalarını ihlâl edici hiçbir veriye rastlamadıklarını iddia etti. Bunun üzerine İngiltere, Türkiye'ye dönerek ellerinde MED-TV'nİn yayınlarını durduracak bir güç olmadığını söyledi. 1995 Kasım'ında dönemin Başbakanı Tansu Çiller, John Majör ile görüşmesinde konuyu özellikle gündeme getirdi ve kanıtları içeren bir dosyayı İngiltere Başbakanı'na iletti. Görüşmede John Majör bu konuda ellerinden geleni yapacaklarına dair söz verdi. Fakat bu başvurudan da sonuç alınamadı. MED-TV'nin destekçilerinden Avam Kamarası milletvekili John Austin-Walker'in sorusuna İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nın 13 Aralık 1995 tarihli cevabı "Türk yetkililerin ilettikleri kaset ve bilgileri çevirmekteyiz. Buna göre bir değerlendirme yapılacaktır" şeklindeydi. Bu dönemde İngiliz makamların tavırları iki tarafı da oyalamak şeklinde gelişti. Bir yandan MED- TV taraftarlarına "merak etmeyin" mesajları verilirken, Türkiye'ye de "İngiltere'de terörist yayın yapan hiç bir kanal barınamaz" mesajı iletildi. Gerek Parlamento görüşmeleri, gerekse Türkiye'ye gönderilen raporlar bunu doğrulamaktadır.

Ancak Türkiye'nin kararlı tutumu sayesinde zaman içinde MED-TV zor durumda kaldı.83 Bu çabaların bir sonucu olarak büroları 19 Eylül 1996'da İngiliz polisi tarafından basıldı. Polis baskında yasal dayanak olarak Terörü Önleme Yasası'nı, (PTA) gösterdi. Tüm bilgisayarlara, disketlere ve dosyalara el konuldu. Amaç MED-TV ile terör arasındaki bağın ortaya konması idi. Özel bir birimden görevlendirilen bu polisler yaklaşık üç saat MED- TV'de kalıp araştırma yaptılar. Fakat sonuçta hiç kimse tutuklanmadı, ve söz konusu kanıtlar ele geçirilemedi. Kasım 1996'da ITC kanala ilk resmî uyarısını yaptı ve yayınlarında "yanlı" davrandığı ve böylece Programme Code'a karşı geldiği için kanalı uyardı, 1996 Eylül'ünde Türkiye'nin isteği üzerine MED-TV'nin Belçika'daki Roj NV adı altında çalışan stüdyolarına da baskınlar düzenlendi ve kanal ciddî bir baskı altına girdi. Bu baskında arşivler mühürlenirken bazı çalışanlar da göz altına alındı. Belçika polisi MED-TV ile PKK arasındaki bağlantıyı araştırıyordu. Üzerinde önemle duru-lan konu ise, MED-TV'nin PKK tarafından para aklama işlerinde kullanılıp kullanılmadığı ve Belçika'daki Türk ve Kürtler'den zorla MED-TV adına para toplanıp toplanmadığı idi. Polisin "Sputnik" adını verdiği operasyonlar esnasında sadece MED- TV değil sözde Sürgünde Kürt Parlamentosu'nun binası da arandı. Baskınlardan sonra PKK, MED-TV'yi korumak için her iki ülkede özel güvenlik birimleri yerleştirdi. Bu baskınlar MED-TV'nin yayın akışını da etkiledi ve yayın saati kısılırken, program sayısı da azaltıldı.

Londra ve Belçika'daki baskınlara ve frekans bozulmalarına ek olarak MED-TV 1996 yılında yayın yaptığı firmalarla da anlaşamadı. 30 Nisan'da Fransız uydu, sağlayıcısı anlaşmayı yenilemeyi reddedince Portekiz uydu sağlayıcısına geçti. Ardından anlaşma sağladığı Polonya İletişim firması Poiish- Telecom 2 Temmuz'da MED-TV ile olan anlaşmasını bozdu. 12 Ağustos'ta yeniden yayınlarını normalleştirdiyse de Türkiye'nin diplomatik yollardan yaptığı uyarılar sonucunda MED-TV ile çalışacak firma sayısının azaldığı anlaşıldı. **1997 yılında MED-TV yayınları ciddî bîr frekans bozulması olayıyla karşı karşıya kaldı. Kanalın verdiği bilgilere göre yayınlar 1Temmuz'dan başlayarak "korsan" bir frekans tarafından kesilmeye başlanmıştı.** Kanal yetkilileri Türkiye'nin yayınlarını sabote ettiğini söyleyerek Türkiye'yi suçladılar. Hatta bununla da yetinmeyip Lordlar Kamarasi'ndaki "dostlarına" Türkiye'yi şikâyet ettiler. Bu şikâyet üzerine Lord Hylton hükümete gerçek sorumlunun kim olduğunu sordu. Hükümet adına soruyu cevaplandıran Lord Mclntosh BBC görüntüleme servisi aracılığıyla bir incelemenin yapıldığını, fakat yayınları bozanın kim olduğunun anlaşılamadığını söyledi. Lord Hylton konuyu 3 Kasım 1998 tarihinde bir kez daha Lordlar Kamarası'nda gündeme getirdiyse de yayınların İngiltere'den mi yoksa başka bir ülkeden mi kaynaklanan frekanslar sonucu bozulduğunun anlaşılamadığı cevabını aldı. [Satellite TV Transmissions: Disruption" , Lords Hansard Written Answers,3 Kasım 1998, Column WA 41, {Londra: House of Lords)

Parlamento'nun Avam Kamarası kanadında ise konuyu sürekli olarak gündeme getiren kişi İşçi Partisi'nden Woolwich milletvekili John Austin- Walker'dı. VValker MED-TV'yi bahane ederek Türkiye'ye yönelik İngiliz Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği nezdinde çok ciddî suçlamalarda bulundu. Walker'İn MED-TV ile ilgili olarak yazdığı protesto mektubundan aldığımız şu satırlar, gerçek amacı açıkça gösteriyor: "Bu olaylardan sonra hiç kimse Türk rejiminin doğası hakkında şüpheye düşemez. Bu rejim hiç bir şekilde Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin belirlediği demokrasi normlarına ulaşamıyor. Geçmişte gazeteleri baskı altına alan ve kapatan bu rejim, şimdi de meşru, yasal ve İngiltere'de kayıtlı bir televizyon yayınına el atmış durumda. Duyduğum kadarıyla MED-TV'yi ülkelerinde yasaklamışlar. Fakat hiç bir şekilde kendi acımasız, barbar rejimlerini ve en temel insan haklarını nasıl ihlâl ettiklerini, yargılamadan insanları nasıl hapsettiklerini ve nasıl bu insanlara karşı işkence uyguladıklarım dünyanın öğrenmesini asla engelleyemeyecekler. Batı bu kez Türkiye'ye karşı siyasî bir önlem almak, ambargolar uygulamak ve silâh yardımını kesmek zorundadır." [John Austin-Walker, MP, Press Release, Londra, 13 Şubat 1997.]

Martin'in sözleri açıkça gösteriyor ki söz konusu olan sadece MED-TV değil, Türkiye'ye karşı duyulan açık bir kin. 1997 yılında dört taraftan köşeye sıkıştırıldığını anlayan MED-TV, sadece İngiltere'de değil tüm Avrupa'da büyük bir Türkiye karşıtı kampanya başlattı. **İlgili yerlere mektuplar yazılırken, altı çizilen temel argüman MED-TV'nin tek düşmanının Türkiye olduğu ve Türkiye dışında hiç bir kişi ve kuruluşun MED-TV'nin yayınlarını kesecek ekipman ve güce sahip olmadığı idi.** Örneğin 9 Temmuz 1997'de MED-TV'den Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Santer'e yazılan mektubun ana teması Türkiye'nin MED-TV'ye karşı hareketleriyle Avrupa insan Hakları Konvansiyonu'nun 10. Maddesini ihlâl ettiği idi. İddialarını hukuksal zemine dayandıran MED-TV yetkilileri mektuplarına kanallarının İngiltere'de Meclis ve ITC tarafından desteklendiğini eklemeyi 'de ihmal etmediler.88 Ocak 1998'de kanala ITC'den üç ayrı olayda göstermiş olduğu tarafgirliği ve suça teşvik sayılabilecek yayınları nedeniyle doksan bin Sterlin ceza geldi. ITC'nin cezaya konu ettiği programlar "Jiyana Gel", 9 Ekim 1997 ve 3 Haziran 1997 tarihli haber bültenleri idi. ITC'ye göre bu programlar hem taraflı hazırlanmıştı, hem de belli bir bölgedeki insanlar! çatışmaya davet ediyordu. MED-TV ise savunmasında bu programların siyasî içerikli olmadığını, aksine Kürt kültürünü ve müziğini tanıtıcı materyaller içerdiğini öne sürdü. **Mart 1998'de ise ITC tarafından ikinci uyarı yapıldı. Bu sefer uyarıya konu olan programlar 25 Mart tarihli "Gün Ortası" ve 15 Şubat tarihli "Pazar Sohbeti" programları idi. Kanal "Gün Ortası" adlı programında her zaman olduğu gibi kendi muhabiriymiş gibi PKK mensuplarını konuşturmuş ve bu ikisi de beklenileceği üzere bir konuşma yapmıştı.** ITC'ye göre yapılan açıktan Code'un ihlâli ve şiddete çağrı İdi. Fakat MED- TV bunu dahi Türkiye'ye saldırı için kullandı. Savunma şöyleydi: **"Türkiye'ye demokratik bir ortam olmadığı için muhabir gönderemiyoruz. Gönderdiklerimiz ölümle karşı karşıya kalıyor. Bu nedenle Sah gibi şahısları zaman zaman kullanıyoruz."** ITC'nin uyarıya konu yaptığı İkinci programda ise çok açık bir PKK propagandası yapılıyordu. MED-TV'nin savunması yine aynıydı. Kasım 1998'de ITC, MED-TV'ye eğer yayınlarını İTC Programme Code'a göre yeniden düzenlemez ise altı ay İçerisinde lisansının iptal edilebileceği uyarısında bulundu. Bu uyarıya göre MED-TV'den beklenen sadece şiddeti kınaması ve şiddet içeren yayınlar yapmamasıydı. Fakat doğası gereği MED-TV'nin böyle bir şey yapabilmesi pek de mümkün değildi. MED-TV tüm bu İddialara kendisinin PKK'nın bir yayın organı olmadığını söyleyerek cevap verdiyse de pek İkna edici olamadı. Her şeyden önce kanalın merkezi olan Regent Street'deki ofisi PKK'ya sempatisi olan hemen her örgütün Londra'daki merkezi olarak gösterdiği bir yerdi ve Abdullah Öcalan hemen her akşam MED-TV ekranlarındaydı. Tüm bunlara ek olarak kanalın eğlence programlarında bile sürekli olarak "ölüm, savaş, mücadele" kavramları işleniyordu. Nitekim 22 Mart 1998'de İTC, MED-TV'nin yayın lisansını yirmi bir günlük süre ile askıya aldı. Komisyon yirmi bir günlük değerlendirmesinde 1996 tarihli yasanın 89. Bölümünü dikkate alarak kanalın şiddeti teşvik edici yayınlar yaptığına hükmetti. ITC'nin resmî açıklamasında şu ifadelere yer verildi: "Yayınlarda çeşitli defalar Türkiye'de şiddeti teşvik edici programlara yer veriliyordu.

Bu arada MED-TV'nin yönetim şekli ve etkinliği PKK yönetimini de tatmin etmemeye başladı. Bizzat Abdullah Öcalan'ın kendisi MED-TV'nin yayınlarından şikâyetçi oldu ve 1998 yılının Temmuz ayında kanalın idaresinde köklü bir değişikliğe gidildi. Bu değişiklikle kanalda Avrupa'da yerleşik PKK

taraftarlarının ağırlıklarını arttırdığı görüldü. Ayrıca stüdyolarda çalışanlar arasında da kan değişikliğine gidildi. Yeni gelenler arasında tüm bayan çalışanların YAJK, yani Özgür Kadınlar Birliği mensuplarından seçilmiş olması da önemli bir noktaydı.

1999 yılı ilkbaharında ise Türk yetkililer uluslararası arenadaki son gelişmeleri de dikkate alarak son bir atak daha gerçekleştirerek ITC ve hükümet üzerindeki diplomatik baskıyı arttırdılar. Türk yetkililer çeşitli defalar ITC ve diğer İngiliz sorumluları MED-TV'nin gerçek yüzü konusunda uyardılar. Örneğin askıya alma kararından Önce Türkiye'nin Londra Büyükelçiliğimde 12 Mart 1999'da ITC yetkililerine, bazı İngiliz politikacılara ve akademisyenlere MED-TV konuşunda bir brifing verildi ve bu konuda gerekli olan bilgileri içeren bir dosya sunuldu. Bu brifingde İngiliz yetkililer ikna olmuş görünse de, Savunma Bakanlığı bürokratlarından Kevin Tebbit'in ifade ettiği gibi İngiliz hükümeti MED-TV'nin kapatılması konusunun kendi yetkilerinde olmadığını, bunun bağımsız bir kurum olarak ITC'nin ve İngiliz mahkemelerinin yetkisinde olabileceğini söylediler. Türkiye kapatma için baskılarını arttırırken MED-TV'de Avrupa'daki dostlarını devreye sokmaya çalıştı. İngiltere'de Lordlar Kamarası'ndan bazı üyelerin yanında diğer Avrupa ülkeleri de devreye girdi. Örneğin 29 Ocak 1999'da Fransa'dan Danielle Mitterand, Avusturyalı Milletvekili Hanas Awoboda, İtalyan Barış Derneği'nden Luisa Morgantini ve Plaid Cymru'dan (Galier Partisi) Ned Parrish ile birlikte MED-TV'yi ziyaret ettiler. Ziyaret esnasında MED-TV'ye yönelik "baskıları" eleştiren heyet, MED-TV'nin başarılı olmasını istediklerini de belirtti.

Askıya alma kararını takip eden günlerde ITC, MED-TV yetkilileri ve MED-TV'nin avukatları bir araya geldiler. 9 Nisan 1999 tarihli toplantıda ITC bir kez de yüz yüze kanal yetkililerini uyardı. Bu toplantıda liste halinde MED-TV'nin şiddet çağrısı yapan yayınları önlerine kondu. Toplantı sonunda ITC MED-TV'nin lisansının iptal edildiğini ilân etti. Başkan Sir Robin Biggam'in açıklaması şöyleydi: "Yaptığımız değerlendirmede, MED-TV'nin gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği değişikliklere sempati duymakla birlikte, Komisyonumuz kamu yararı için MED-TV'nin lisansının iptal edilmesine, bunun yerine getirilmesi için lisans sahibinin uyarılmasına karar verdi. İngiltere genelinde Kürt halkına karşı büyük bir hoşgörü ve sempati olmasına karşın, İngiltere'nin diğer insanların şiddete davet ve teşvik edildiği bir platform olarak kullanılması kamu yararına değildir. MED-TV'ye temsil ettiği toplumun barışçı bir sesi olması için defalarca şans tanınmıştır. Tüm bunlardan sonra bu kişilerin yayın yapmasına izin vermek İngiliz sisteminin kötüye kullanılması sayılacaktır."

Aynı şekilde ITC'nin Program ve Kablolu Yayınlar Direktörü Sarah Thane "Bu son ihlallerin temelinde şiddet ve suç eylemlerinin çeşitli şekillerine çağrı yapılması bulunuyordu" açıklamasını yaptı.

ITC'nin kapatmaya gerekçe gösterdiği yayınlardan örnek verecek olursak; ilki PKK yöneticisi Nizamettin Taş'ın her Kürtü bir "intihar fedaisi" olarak nitelendirdiği konuşma İdi. Taş bu konuşmasında "Kendinizi değil, düşmanı yakın" ifadelerini kullanıyordu. **Bir diğer ifadede ise Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan şunları söylüyordu:** "Önderimiz (Apo) en doğru savunma biçimi, savaşı her zeminde yükseltmektir demektedir. Türk devletinin önderliğimize karşı düzenlediği komployu çok pahalıya ödeteceğimizi göstereceğiz. Artık hiçbir Türk yetkilisi evinde rahat etmeyecektir. Çok geçmeden bunu görecektir, PKK yapmazsa bile Kürt halkı bunu yapacaktır".

Bu açıklamaların yanında MED-TV'nin haber bültenlerinde PKK Başkanlık Konseyi bildirilerini okuması da ITC tarafından şiddeti teşvik olarak yorumlandı. Bu bildiride Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı her türlü eylemin meşru olduğu söylendi: "**Türkiye ve Kürdistan'da hiçbir ayırım gösterilmeksizin her türlü şiddet haklı ve meşrudur. İster sivil ister askerî olsun, halkımıza yönelik düşmanlık geliştiren her türlü kurum, kuruluş, şahsiyet Kürt halkının hedefidir".**

ITV'nin MED-TV'nin lisansını iptal etmesinin ardından İngiliz Dışişleri Bakanlığı, kendisinin bu kararın alınmasında hiç bir yetkisinin bulunmadığının altını çizerek, buna rağmen kararı desteklediğini açıkladı. Ayrıca Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi'nin Daimî Komitesi'nde bir konuşma yapan İngiliz Temsilci Caroline Morisson kapatma kararının tüm Avrupa ülkelerini bağlaması gerektiğini belirterek, MED-TV'nin başka bir ülkede aynı şekliyle yeniden yayınlarına başlayamaması gerektiğinin altını çizdi. Zaten MED-TV kapatma kararının her an alınabileceğini düşünerek Norveç ve İsviçre'ye başvurmuş, buralardan red cevabı almıştı. Bu durum İngiltere'nin Avrupa'nın diğer ülkelerindeki

etkisini ve Avrupa ülkelerinin birbirlerinin kurumlarma karşı duydukları saygıyı da ortaya koymaktadır. Ayrıca Belçika da uzunca bir süre İTC'nin alacağı karan bekledi ve kapatma kararıyla birlikte MED-TV stüdyolarına baskılarını artırdı. Daha karar alınmadan Belçika içişleri Bakanlığı MED-TV yetkililerine gönderdikleri mektupta terör çağrısının devam etmesi durumunda MED-TV stüdyolarının kapatılacağını belirtti.

ITC, MED-TV'nin yayınlarına son verdi, ancak kısa bir süre sonra MED- TV'nin yerini MEDYA-TV aldı ve PKK'nın uydudan gelen sinyalleri İngiltere'den ve tüm Avrupa'dan alınmaya devam etti. **MED-TV örneği Türk yetkililerinin ısrarcı mücadelelerinin sonuç verebileceğini göstermekle birlikte, kapatma kararının Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından ve PKK yanlısı kişilerin Londra'da şiddet dolu protesto eylemlerine girişmesinden sonra alınması dikkat çekicidir.** Kısacası ITC'nin yıllar sonra MED-TV'yi kapatma kararı alması normal bir sürecin sonucu olarak kabul edilemez. Dört yıldan fazla bir süre bu kanalı kapatmayan ITC, eğer gerçekten hukuk kurallarını İşletecek olsaydı, elinde İstemediği kadar çok gerekçe ve yetki vardı. ITC bu kararı alırken İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nın Türkiye'ye destek şeklinde yorumlanabilecek açıklamalar vermesi de ilginçtir. Söylemek İstediğimiz lisansı veren bir kurum olarak ITC, dört yıl boyunca MED-TV'nin PKK'ya verdiği açık desteğin farkındaydı. Fakat bu süre boyunca dişe dokunur hiç bir şey yapmadı. Sadece ITC değil tüm İngiliz kamuoyu biliyordu kİ, MED- TV, PKK'nın açık destekçisi, hatta yayın organıdır. Örneğin kapatma kararından çok önce MED-TV ile ilgili bir haber yapan BBC, İngiltere'de yasaklanmış olan terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'a açık destek verdiğini belirterek, MED-TV'nin haber bültenlerinden şu çevirileri İngiliz kamuoyuna aktarıyordu: **"Liderimizin Roma'ya gelişinin siyasî bir amacı vardır. Liderimiz orada bizim insanlarımızın adına, bir siyasî misyonla bulunuyor. Umut ediyoruz ki, şu ana kadar Kürt ulusal mücadelesine dostça yaklaşan İtalyan Hükümeti liderimize karşı da aynı şekilde davranacaktır. Biz İnanıyoruz ki, Türk devletinin tehdit ve şantajlarına boyun eğmeyecekler."**

Açıkça MED- TV tarafından Abdullah Öcalan'ın "liderimiz" olarak nitelendirilmesine, ve bunun BBC gibi tüm İngiltere'de en çok izlenen bir tele-vizyon kanalı tarafından yayınlanmasına karşın ITC'yi, MED-TV PKK ilişkisi konusunda ikna edebilmek uzun bir süre mümkün olmadı. Hatta kapatma kararında bile bu bağlantıdan en ufak bir kelime İle dahi bahsedilmedi.

Karar, İngiltere'nin Öcalan'ın tasfiyesi sürecine onayı şeklinde alınabileceği gibi başka sebepleri de olabilir. Bu konuda ilginç bir iddia CAAT'nin (Campaign Against the Arms Trade) iddiasıdır. Londra merkezli CAAT'den Rachel Harford'un iddiasına göre ITC'nin Başkanı Robin Biggam aynı zamanda İngiliz siiah ve havacılık sanayi şirketi BAe'nin de direktörüdür. MED-TV'nin kapatıldığı dönemde BAe de Türkiye'de kendi lisansı altında HK33 türü tüfek ve diğer silâhların üretimi konusunda çalışmalar yapıyordu. **Yani Harford'un ima ettiği iddia şu; ITC'nİn başkanı, Türkiye'de çıkarları bulunan silâh firmasının bağlantılarını tehlikeye düşürmemek için ITC'de lobi yaptı ve MED-TV'yi kapattırdı.** Nitekim kapatma kararının sonrasında PKK'nın başka kanallardan uyduya çıkmayı başarması da bu tür iddiaları destekliyor. Sonuç olarak İngiltere, Türkiye ile ilişkilerinde olumlu bir adım atıp çıkarlarını korumuş oluyor, diğer taraftan PKK'nın ve destekçilerinin tepkisi de çekilmemiş oluyor. Ve tabii "demokrasi'ye de halel getirilmemiş oluyor. İngiltere'deki PKK yanlısı örgütler de Harford'in iddiasını hararetle benimsiyorlar. PKK destekçisi Guardİans of Kurdistan (Kürdistan'ın Muhafızları) kapatma kararının ardından Biggam'ın her iki kurumdaki görevlerinin birbiriyle çakıştığını belirterek, Başbakan Tony Blair'e ITC Başkanı'nı görevden almasını talep eden bir dilekçe sundu." Biggam'a asıl büyük tepki ise basından geldi. Guardian grubuna bağlı haf-talık pazar gazetesi Observer, Biggam'in soyadıyla benzetme kurarak (Big İngilizce'de büyük demektir), "Küçük Biggam" adlı eleştirel bir makale yayınladı. Cohenln kaleme aldığı yazı, İngiltere'nin kısa dönemli malî çıkarları için insan hakları ve düşünce özgürlüğü gibi hayatî ilkelerinden vazgeçtiğini ileri sürüyordu.100 Sadece The Guardian değil, diğer gazeteler de kapatma kararını Türkiye'nin başarısı, İngiltere'ninse ilkelerinden vazgeçmesi oiarak aktardılar. Örneğin, ITC'nin İlk kez bir televizyon kanalını kapattığını söyleyen The Independent, bunu Türkiye'nin başarısı olarak kabul etti.

İTC Başkanı'nın kapatma kararını açıkladığı konuşmasında da belirtilen sempati, kararın hemen

ardından etkisini gösterdi ve başında, Lordlar Kamarası'nda ve diğer platformlarda PKK sempatizanı İngilizler ciddî bir kampanya başlattılar. Bu kararda bazı İngilizler'in gösterdikleri tepki, konuya ne derece ön yargılı yaklaştıklarının da kanıtı oldu. Karar İngiliz yasaları çerçevesinde alınınca, itiraz edecek bir gerekçe bulamayan Lord Avebury bu sefer de iptale gerekçe olan 1996 Yayıncılık Yasası'nın 89. maddesinin değiştirilmesini talep etti. Hükümetin buna cevabı ise **"Hükümetimizin bu yönde bir çalışması yoktur. Bu tür konular ITC'nin yetki alanına girmektedir"** şeklinde oldu.

Tüm bunlara ülkelerinden bir TV kanalının siyasî gerekçeler ile kapatılmasına karşı çıkan liberaller ve solcu gruplar da katıldı. Kapatılmadan sonra MEDYA-TV gibi başka önlemler alan PKK ise açlık grevi, sokak gös-terileri ve mektup, faks kampanyaları ile bu tepkileri canlı tutmaya çalıştı. Kararın hemen ardından MED-TV'de çalıştıklarını iddia eden bir grup PKK sempatizanı 29 Mart'ta Parlamento binası önünde açlık grevine başladı. Bu kişilere çok sayıda PKK sempatizanı ve militanı da destek verdi. Birkaç gazete haberinin yayınlanmasını sağlayan bu eylemi İTC önündeki protestolar ve açlık grevi izledi. İTC önündeki eyleme katılanlar da kendilerinin MED- TV'de çalışan gazeteciler olduklarını, ITC'nİn "haksız" kararından dolayı işlerini kaybettiklerini İddia ettiler. Burhanettin Demir, Mustafa Aslan, Medeni Akgül, Şükran Erdem, NİIgün Kaya, Sefkan Özgül, Faysal Dağlı ve Necati Bozkurt'tan oluşan bu grup kendilerinin İngiltere'de basın özgürlüğüne vurulan darbenin canlı kanıtları olduklarını söyleyerek diğer gazetecileri ve medya kuruluşlarını ITC'ye karşı harekete geçmeye çağırdılar.103 Bu eylemlere Kürdistanlı Gazeteciler Birliği'nin yanı sıra diğer tüm PKK yanlısı örgüt ve kişiler de yoğun bir destek verdiler. Meclise, partilere ve kamuoyu-

na yapılan açıklamalarda PKK'nın işlediği mesaj şuydu: "Türkiye bir NATO ülkesi. İngiltere de Türkiye'nin en önemli silâh sağlayıcılarından biri. MED- TV'nin kapatılmasının tek sebebi baskıcı bir rejime sahip olan Türkiye ile siyasî ve İktisadî çıkarları işbirliğinden yana olan İngiliz Hükümeti'nin demokratik değerlendirmeden yoksun yaklaşımıdır." MED-TV tarafından yabancı basın mensuplarına yapılan yazılı açıklamada da, kararın Türk ve İngiliz Dışişleri Bakanları'nın ortak toplantılarından sonraya rastlamasının bir tesadüf olmadığı fikri işlendi. PKK'ya ve MED-TV yöneticilerine göre İTC, MED-TV'yi kapatarak **"Kürtlerin yaşadığı bölgedeki tek bağımsız haber kaynağım"** kapatmış oldu, Ayrıca PKK'nın İngiltere'de yaydığı bir diğer iddia da güvenlik güçlerinin Türkiye'de çanak antenleri MED-TV izlenemesin diye kırıp yok ettiği, İngiliz makamlarının bu karar ile bu tür eylemlere destek olduğu yönündedir.

Tüm bu protesto ve eleştirilere karşın cılız da olsa bir kesim Türkiye'yi desteklerken MED-TV'yi yayınlarından dolayı eleştirdi. Bunların başında Muhafazakar Parti eski milletvekillerinden Michael Stevens geliyordu. Türkiye'nin MED-TV'nin kapatılması yönündeki isteğinin son derece haklı olduğunu vurgulayan Stevens, Türkiye'nin Londra Büyükelçiliği yetkilileriyle de görüşerek, İngiltere'nin MED-TV'ye yayın lisansı vermesinin büyük bir hata olduğunu söyledi.

Kısacası MED-TV olayı Türkiye-lngiltere İlişkilerinde güvensizliği artırırken, İngiltere'deki Kürt diasporasının daha fazla radikalleşmesinde ve PKK'ya yaklaşmasında da etkili oldu. İngiliz istihbaratının PKK'yı en tehlikeli terör örgütü ilân ettiği hatırlanacak olursa bu durumun İngiltere'nin de lehine olmadığı açıktır. Tüm bunlara karşın PKK'nın televizyon girişimi MED- TV'nin kapatılmasıyla sona erdirilemedi ve ardından kurulan C-TV ve MEDYA-TV gibi örneklerde görüleceği üzere sorun şekil değiştirdi ve hâlen Türkiye ile Avrupa arasında güvensizliği besleyen kaynaklardan biri olmaya devam ediyor.

MED-TV örneğinden de anlaşılacağı üzere, İngiltere'de Türkiye'ye pek de iyi gözle bakmayan önemli bir grup var ve bu grup hükümet ve Meclis üzerinde ciddî bir baskı unsuru konumunda. Türkiye'nin lobicilikte "yaya kalması" da bu durumu besliyor. PKK lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanması esnasında PKK yandaşları tarafından gerçekleştirilen şiddet eylemleri bu grubun etkisini büyük ölçüde kırmış, özellikle Rumlar ile PKK arasındaki sıcak bağlara zarar vermiş İse de Türkiye karşıtlığı kısa bir sürede başka alanlara kaydırıldı. Bunların başında ise İnsan hakları, azınlık hakları ve çevre (!) konulan geliyor. Yıllardır Güneydoğu'daki Hrıstiyan Türk vatandaşlarını gündeme getiren bazı Hrıstiyan gruplar bu konudaki iddialarını daha güçlü bir şekilde gündeme taşırken, daha önce PKK lobiciliği

yapan gruplar da İlusu Barajı ile Kürt kültürünün yok edilmek İstendiği iddialarını gündeme taşıdılar. Kısacası **"maksat üzüm yemek olmadığından"** İngiltere'de Türkiye karşıtı bu lobilerin çalışmalarının bir günde sona erebileceğini düşünmek çok zor. Fakat Türkiye'de bazı basın yayın organlarının iddia ettiği gibi terör olayları ile İngiltere arasında en üst düzeyde bağlantı kurmak ciddi araştırmalar ve kanıtlar isteyecek türdendir.

İNGİLTERE TÜRKLERİ

Her ne kadar Türkiye tarafından görmezden gelinse de bugün İngiltere'de üç yüz binden fazla Türk (Anadolu Türk'ü, Kürdü ve Kıbrıslı Türkler) yaşıyor ve bunların sayısı her yıl doğal yollar ve göç nedeniyle hızla artıyor. Bu çerçevede bundan sonraki dönemlerde iki ülke ilişkilerini, olumlu ve olumsuz anlamda, denebilir ki bu kişiler oluşturacak.

Bilindiği üzere İngiltere'deki Türk azınlık ilk yıllarda Kıbrıs'tan gelen Türk göçmenlerden oluşuyordu. 1960 ve 1970'lerde ekonomik nedenlerle gelenler olduysa da bu sayı oldukça sınırlıydı. Kıbrıslı Türklerin ise tamamına yakını Kuzey Londra'da yerleşikti. **Kıbrıslı Türklerin sayısı 1980'e geldiğimizde elli bine yaklaşmıştı. İngiltere'nin Kıbrıs'a vize uygulamaması ve Kuzey Kıbrıs'taki belirsizlik göçü hızlandırıcı faktörlerdi.** Ne yazık ki Kıbrıslı Türkler İngiltere'de kültürel asimilasyona en ağır şekliyle uğrayan gruplardan biri idi. Ayrıca siyasî farklılıklar toplu hareket edebilme güçlerini de azalttı. 1980'de Kıbrıslı Türk göçü azalırken Türkiye'den göçte hızlı bir artış yaşandı. Bunda, hiç şüphe yok ki, en önemli faktör Türkiye'de yaşanan siyasî ve sosyal gelişmelerdi, 1980 askeri darbesiyle İngiltere'ye göçün mahiyeti büyük oranda değişti ve siyasî-göçmenlerin sayısı hızla arttı. Özellikle sol ve radikal Kürtçü gruplar Londra'daki etkilerini arttırmaya başladılar. Halkevi ve çevresi aşırı solun toplantı yerleri hâlini aldı. İngiliz idaresinin azınlıklara sağladığı fonlardan yararlanan aşırı gruplar 1980'ler boyunca Türkiye aleyhine faaliyetlerine hız verdiler. Böylece Türk azınlığını İngiliz toplumuna adapte edebilmek için verilen tüm uğraşlar ideolojiye kurban edilmiş oldu. Diğer kesimlere bakacak olursak, gelenlerin büyük bir kısmı ya asimile oldu, ya da siyasî olaylara karışmayıp, kendi köşesinde kalmayı yeğledi.

1980lerin son yılları ise Türkiye'den göçte bir dönüm noktasıydı. Bu yıllarda Türkiye'de istediği sonuçları elde edemeyen PKK, başta Avrupa olmak üzere tüm dünyaya açılma kararı aldı. Bu strateji gereği dünyanın en önemli ülkelerinde sığınma ve göç yoluyla Kürt azınlıklar oluşturulacak, böylece PKK'ya dış dünyadan malî ve siyasî destek sağlanacaktı. Bu çerçevede Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da birçok Kürt kökenli kişi İngiltere'ye göç konusunda "ikna edildi". Göçmenlerin büyük bir kısmı ekonomik sebeplerden dolayı bu yolu seçmişti, fakat olay kısa sürede siyasî boyutlar kazandı. **1989 yılının baharında PKK büyük bir göç dalgasını organize etti.** O döneme kadar Türkiye'den böylesine büyük bir göçle karşılaşmamış olan İngiliz yetkililer bu durum karşısında büyük bir şoka uğradılar. İngiliz İçişleri Bakanlığına göre 4650 kişiden oluşan bu akın, İngiltere'nin tarihi boyunca karşılaştığı en büyük göçlerden biriydi. O tarihe kadar Kürt sorununda hep Türkiye'yi suçlayan ve Türkiye'de insan hakları ihlâlleri olduğunu ileri süren beyanlar sığınmacıların işlerini kolaylaştırdı. Mahkemeler sığınmacıların iddialarını büyük ölçüde doğru kabul etti. Ayrıca PKK tarafından ayarlanmış avukatlar ve danışmanlar da sistemin açık yönlerini sonuna kadar sığınmacılar lehine kullandılar. Böylece PKK yasal ve yasadışı yollarla binlerce Kürdü Londra'ya taşıdı. Yasadışı yollardan gelenler kamyon veya yük gemilerinin özel bölmelerinde İngiltere'ye sokuluyor, sonrasında da ya kaçak olarak çalışıyorlar, ya da sığınmacı olmak üzere polise başvuruyorlardı. İngiltere'ye geldikten sonra, özellikle kaçak gelenlerin PKK ve çevresine olan bağımlılığı artıyordu. Bu yolla İş bulanlar maaşlarının hatırı sayılır bir kısmını yıllarca PKK'ya vermek zorunda kaldılar.

Türkiyeli Kürtler, tıpkı Kıbrıslı ve Anadolulu Türkler gibi Kuzey Londra'ya yerleştiler. Bir kısmının Kürtçü iddialarına karşın, bu insanlar da yaşamak için Türk mahallelerini seçtiler. Oysaki Iraklı ve İranlı Kültler ile ayrı bir diaspora da oluşturabilirlerdi. Diğer bir nokta da Londra Kürt topluluğunda Türk kültürüne ek olarak Türkçe dilinin dominant olmasıdır. Böylece Kuzey Londra'da belli mahalleler küçük Türkiye görünümünü aldı. PKK yönlendirmesiyle gelen Kültlerin büyük bir kısmı Sivas ve Kahramanmaraş illerinden gelen Alevî vatandaşlarımızda Göç belli bölgelerden olduğundan,

zincirleme göç bugün de, hızı azalmış olsa da devam etmektedir. 1990'ların sonunda sığınmacı başvurularında kabul oranı yüzde beşin bile altına düştü. Fakat tahminlere göre her yıl iki - dört bin civarında aile İngiltere'de yerleşmeyi başarıyor.

"Kürt dalgası" 1990'lann ortasına kadar sürdü ve Londra'daki Kürt kökenli Türkiyelilerin sayısı resmî kaynaklara göre 25.000'i aştı. Kimi tahminlere göre bu rakam 25.000'in çok daha üstünde. Bu dalga esnasında ekonomik sebeple gelen Türklerin sayısı da oldukça fazla idi. Siyasî olaylar ile hiçbir ilgisi olmayan binlerce kişi Türkiye aleyhine verdiği beyanlar sayesinde sığınmacı statüsüne geçtiler.

Türkiyeli göçmenlerin çok kullandıkları bir diğer yöntem de zincirleme göç oldu. Bazı örneklerde Türkiye'de bir köyden bir tek kişinin İngiltere'ye gelmesi, köyün tamamını İngiltere'ye taşıdı. Bunun yanında aile birleşmeleri de önemli bir göç yöntemi olarak kullanıldı.

İngiltere'ye Türk göçündeki artışta turizmin de büyük bir rolü oldu (!). Türk turizmindeki gelişmelere paralel olarak, Türkiye İngilizlerin rağbet ettiği üç büyük pazardan biri haline geldi. Bu durum, dışa açılmak için her yolu deneyen işsiz gençlerce büyük bir imkân olarak görüldü. Son on yıl içinde yüzlerce genç evlilik yoluyla İngiliz vatandaşlığına geçtiler. Bunlar içinde Güneydoğu ve iç Anadolu'dan gelenlerin sayıca fazlalığı dikkat çekiyor.

Gelinen noktayı özetleyecek olursak, kimi kaynaklara göre İngiltere'deki Kıbrıslı ve Türkiyeli nüfus 300.000 buluyor. Bu rakam abartılı görülebilirse de toplam nüfusun 200.000 civarında olduğu ve her geçen yıl arttığı söylenebilir.

Tahminler arasındaki bu büyük fark gelenlerin büyük bir kısmının yasal yolları kullanmamasından ve İngiliz hükümetinin güvenilir rakamlara sahip olmamasından kaynaklanıyor. Hükümet azınlık denince siyah ve Asyalılar üzerinde yoğunlaştığından, İngiltere'deki Türklerin sayısı kaba tahminler ile anlaşılmaya çalışılıyor. Türk makamlarına göre bu sayı 250.000 ile 300.000 arasında değişiyor.

Türklerin İngiltere'de karşılaştıkları "ayrımcılığa" gelecek olursak; her şeyden önce beyaz ırktan olmalarının büyük bir avantaj sağladığı not edilmeli. Deri rengi avantajına bir de İngilizceyi ekleyebilen Türklerin sorunları büyük ölçüde çözülmüş oluyor. Bu konumdaki kişilerin ırkçı saldırılardan ve hakaretlerden korunabildikleri söylenebilir. Buna karşın bu kişilerin de resmî İşlerde yükselme şansları İngilizlere oranla çok düşük. Sadece ırkları nedeniyle birçoğu İstedikleri işleri alamıyor, İngiltere'nin sunduğu birçok avantajdan yararlanamıyorlar; üstelik Türk toplumunda eğitim düzeyinin çok düşük olması ve Türklerin dil bilgisi en zayıf göçmenler arasında yer aldığı gerçeği durumun vehametini bir kat daha arttırıyor. Tüm bunlara Kıbrıslılar, Anadolu Türkleri ve Türkiye Kürtleri arasındaki bölünmeyi, ve Türkiye'den bu gruplara dönük desteğin son derece sınırlı olmasını da eklediğinizde zaman zaman içinden çıkılmaz durumlar ile karşılanabiliyor. Özellikle eğitim alanında yoğunlaşan ırkçı yaklaşımlar nedeniyle birçok Türk okullardan uzaklaşırken, resmî dairelerde de iş bulamıyor. Buna karşın Türkler özellikle ticarî alanda, servis sektöründe ve tekstil sanayiinde oldukça başarılılar.

Bu kısa değerlendirmenin ardından sorunlara karşı neler yapılabileceği konusuna gelirsek, her şeyden önce buradaki Türklerin hem İngiliz, hem de Türk makamlarınca "görmezden gelinmesine bir son verilmesi gerekiyor. Bu konuda İngiltere belli noktalarda mazur görülebilir, yapılan yanlışlar bilgi ve kaynak noksanlığına, donanımsızlığa ve güncel gelişmelere bağlanabilirse de Türkiye'nin ülke olarak içinde bulunduğu konum hiç bir özürle içinden çıkılabilecek bir durum değildir.

Nüfus İtibarıyla Türkiye'deki birçok İlden daha büyük bir nüfusa sahip olan İngiltere'de Türklerin sorunları ile ilgilenmesi için sadece bir büyükelçilik ve bir de konsolosluğumuz var. Tüm iyi niyete karşın güncel rutin içerisinde kendisine verilen görevleri elindeki eleman, imkân ve yasal yetkiler ile sınırlı ölçülerde gerçekleştirebilen görevlilerin, bırakınız sorunları çözebilmeyi, böylesine büyük bir kitleyi yardımsız, tek başlarına anlayabilmelerinin güçlüğü ortada. Bunun dışında Türkiye'deki bakanlık ve ilgili birimlerin ilgisizliği de sorunları derinleştiriyor. Böyle olunca hem radikal gruplar kolayca Londra Türk diasporasında yuvalanabiliyor, hem de diğer sorunlar bir çığ gibi büyüyor. Dahası bu sorunlar karşısında bir anlamda "çaresiz"' kalan İngiliz makamları da bir şey yapamıyor. Hatta koydukları yanlış teşhisler ile terörü, gerilimi, İngiltere ve Türkiye'nin aleyhine gelişmeleri çoğu zaman

bilmeyerek teşvik edebiliyorlar. Bu ortamda yapılması gereken ilk şeyin konu hakkında bilgi birikiminin sağlanması ve konuya dikkatleri çekecek bir programın hazırlanıp uygulanması olduğu açıktır. İngiltere'de Türkler ve diğer azınlıklar konusunda özellikle İngiltere'de çalışan Türk ve yabancı isimler mevcut. Fakat bu kişiler çalışmalarını bugüne kadar hep İngilizce yazdılar ve çalışmalar akademik dergilerin tozlu sayfalarında kalmaya mahkûm edildi. Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren böylesine önemli bir konuda Almanya, Avrupa Birliği gibi kaynaklar dahi araştırmaları finanse etti. Bu noktada Türkiye'den bir teşvik gelmediği gibi, elde edilen ürünlerin gerek Türk üniversiteleri, gerekse de Türk bürokrasisi tarafından değerlendirilmediği açıkça anlaşılıyor. Bu da Türkiye'nin soruna karşı "kör" kalmasına neden oluyor.

İngiltere Türkleri hakkında gerekli zemin araştırmalarının yapılıp akademik, diplomatik ve bürokratik çevreler bilgilendirildikten sonra gerekli olan **İkinci adım** İngiltere ile Türkiye arasında işbirliğinin tesisi olmalıdır. Türk bürokrasisinin çalışmasını bilenler için "ütopik" gelse de Türkiye'nin kendi hayatî çıkarları ve yurtdışındaki vatandaşları ve ırkdaşlarının çıkarları için en azında PKK, Rum lobisi ya da Ermeni lobileri kadar gayretkâr olmasını beklemek de hakkımız olsa gerektir. Bugün PKK, İngiltere'de her resmî kurum ve kuruluşta lobicilik yapıyor, sivil toplum kuruluşlarını yazılı- sözlü bilgilendiriyor, milletvekillerini "sıkı markafa alarak onların "akıllarını çelmeye" çalışıyor, Türk ve Kürt Londralılar arasında fikirlerini yerleştirmeye çalışıyor. Benzeri bir çabayı Türkiye'nin göstermesi de şart. Diğer bir deyişle İngiltere ve Türkiye arasında kurulacak bir işbirliği hem yanlış anlamaları giderecektir, hem de sorunların tespitini kolaylaştırıp çözüm için uygun zemini sağlayacaktır. Ayrıca böyle bir işbirliği bu ülkedeki insanların yalnızlık ve terkedilmişlik hislerini de olumlu bir yönde değiştirerek hem İngiliz toplumunun hem de Türk toplumunun iç barışına hizmette bulunacaktır.

Türkiye açısından gerekli **üçüncü adım** ise devlet ile buradaki Türk ve Kürt toplum arasında sağlıklı kanalların açılmasıdır. Bugüne kadar sadece güvenlik penceresinden bakılan bu insanlara farklı açılardan bakmanın zamanı çoktan geldi. Böyle bir iletişim kanalı İngiltere için de önemli, çünkü aynı kültür ve geleneği paylaşan insanlar olarak sadece Türklerin anlayabileceği sorunlar ve sadece bu İnsanların bulabileceği çözüm yolları vardır. Böyle bir süreç İngiltere'nin gelecekte İzleyeceği politikalar İçin de son derece yararlı ve öğretici olabilir.

Türkiye'nin bu insanlara daha çok güvenlik penceresinden baktığını söylemiştik, ne var ki bu cepheden bakıldığında bile olması gereken bağların ve alınması gereken önlemlerin alınamadığı açıkça görülebiliyor. İngiltere Türk toplumu içinde kaçak konumunda birçok "sakıncalı" insan da var ve bunlar genel olarak Türk diasporası için ciddî tehditler oluşturuyor. Başta haraç olmak üzere bazı örgütler lehine girişimlerde bulunmaya zorlanma ve bu ad altında kişisel çıkarlar sağlanması bu tehditlerden sadece birkaçı. Diaspora içinden gelen tehdide ek olarak diğer gruplardan Türklere dönük baskılar da unutulmamalı. Bu ortamda güvenliği sağlamak elbette İngiliz makamlarının görevidir, fakat Türkiye de üzerine düşeni yapmalı ve güvenlik alanında daha profesyonel önlemlere yönelinmelidir. Fakat yukarıda belirttiğimiz üzere, her şeyden önce sorunu görmek ve çözüm yoları aramak Önemli ve bu söz konusu her iki ülke için de geçerli.

Sh: 42-60

Kaynak: Derleyen- Sedat LAÇİNER, Bir Başka Açıdan İngiltere, Avrasya-Bir Vakfı, Asam Yayınları, 2001, Ankara

BİR DÜŞÜNCENİN SİVAS'TA DEĞİŞİMİ

(Yine Kitapları mütalaa ederken beklemediğim bir kitapta İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendiyi görünce şok oldum. Nerden nereye dememek elde değildi.. Bu nedenle bir Sivaslı biri olarak bir noktayı açıklamak istedim. Rahmetli Babam, Sivas'ta Turan Dursun Bey müftü iken, din görevlisi olarak emrinde çalışmıştır. Çok uzun zaman oldu. Fakat babam rahmetliden dinlediğim bir kısım hatıratta, Turan Dursun'u anlatırken şunlara değinmişti.

"Biz o gelene kadar din görevlileri olarak kendimizi toplumun itilmiş bir kesimi olarak görüyorduk. Ceket-takım, kravat ve benzeri şeyleri giyemezdik. Öyle ki fakirlik ve aleladelik kisvesi üzerimize dikilmiş gibiydi. Din görevlisi olarak hafızlıktan başka bir şeyi düşünemezdik. Bize okulları dışardan bitirerek lise mezunu olabileceğimiz düşüncesini bize o aşıladı. Bizde okuma aşkını O, alevlendirdi. Sivas'ta köyleri ağaçlandırmak için kampanya açmıştı: "Her imam 50 ağaç dikecek!" teşviki vardı. Ayrıca yeni yetişen nesil güzel imamlar hiçbir şekilde merkezi camilerde görev alamazdı. O bütün bunları aşmamızı sağladı ve mesleki performansı düşük olanları sürdü, büyük bir değişim başlatmıştı, dedi.

Ne var ki, bu büyük değişim Turan Dursun'a karşı itici bir cephe oluşmasına sebep olmuştu. Onun haysiyetli ve vakarlı durumu bu hale çokta dayanamadı. Bu duruma karşı olan üzüntü, istifasına çöpçülük talep edecek kadar kahıra sebep olmuştu. Bu olaylar bir inkâr yolunun açılmasına sebep olacaktı. Eğer bu şekilde olmasaydı durum daha değişik olabilirdi.

Sonuçta Arapçaya ana dili gibi vakıf birinin değişiminde Sivas'ın bir etkisi olmuş mudur, denirse, evet, Sivaslılar bu konuda bir kişinin değişime uğramasına neden olmuştur. Turan Dursun'un hayatını ve düşünce yönünü çevirmişti. Eğer bu kişi bahsedildiği kadar art niyetli biri olsaydı Sivas İmam Hatipleri için gayretkâr olmaz ve Kur'an kurslarının açılmasına ön ayak olmazdı. Kaderin cilvesi gelecekte açılmasına sebep olduğu bu kurumlardan yetişenlerle karşı karşıya gelecekti. Bu durum karşısında Allah Teâlâ'nın kaderi bazdaki tecelliyâtına dayanmak ve yorum yapmak bir yerden sonra sonuçsuz kalıyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

TURAN DURSUN VE YAŞAM ÖYKÜSÜ

1934 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Yapaltın köyünde doğdum. Babam: Abdullah. Anam: Hatun.

Ben beş yaşındayken babam, ailemizi alıp Ağrı'nın Tutak ilçesine götürdü. Babasının ve dedesinin yeriymiş oralar. Kendisi oralarda imamlık yaparken beni de "**büyük din adamı**" olayım diye Arapça okutacak hocaların yanına verdi. Tutak Müftüsünde okudum bir süre. Sonra 8-9 yaşındayken "**Kürt Mollaları**"nın ve önemli bir "**Kürt Şeyhi**"nin bulunduğu Kargalık köyüne götürülüp bırakıldım. Arapça okurken "**Kürtçe**"yi de öğrendim. Yememi-içmemi "Şeyh" (Şeyh Ramazan) sağlıyordu. Köyün camiinde yatıp kalkıyordum. Arapça dilbilgisinden Sarf'ı bitirdim. "Nahiv"den de epeyce okuduktan sonra başka köylere ve başka "Mollaların yanına gittim. Ve köy köy, o "Molla" senin, bu "Molla" benim; dolaştım yıllarca. Yalnızca Ağrı'nın değil; başka illerin de, örneğin Erzurum'un, Muş'un il ve ilçelerine bağlı köylerde de okudum. Genellikle "Kürt" hocalarında, biraz da "Çerkeş" hocalarında okudum. Kürtçeyi çok iyi, Çerkesçeyi de oldukça öğrendim. Ama Türkçeyi çok az biliyordum artık. Bildiğim Türkçeye de "Türkçe" demek için "bin tanık" gerekliydi.

15 yaşıma değin böyle dolaşıp okudum. "Çok zeki" olduğum ileri sürülürdü. Çünkü o yaşa değin, o yörelerde okutulan "Islami ilim Şubeleri"nin hemen tüm "metin"lerini ezberlemiş, "Şerh"lerini de anlayarak, ama "hızla" okuyup geçmiştim.

Askerliğime değin başka il ve ilçelerde de okuyup hocalardan "icazet" aldım.

1955-1957 arası askerliğimi yaptım. "okuma-yazma"yı askerlikte öğrendim. "İlkokul diploması"nı da "terhis"ten sonra "Mahmut Paşa İlkokulu"ndan (İstanbul'da) -dışarıdan sınava girerek- aldım.

Bir süre, İstanbul'da "yüksek dereceli talebeler"e ve hocalara Arapça, İslâmi bilim dallarında "ders"ler verdim. Kimi kursların organizasyonunda çok sayıda "vaiz", "müftü" yetiştirdik. (Bugün de bu kursların çoğu sürüyor.)

Ve sonra, sınavlarına girip kazanarak, kendim de "Vaiz", "Müftü" oldum.

İlk görevim Tekirdağ'da oldu. Önce Merkez Vaizliği, sonra Müftülük. Yıl: 1958-1959.

Sivas'ın Gemerek Müftülüğü. Yıl: 1961. Sivas (Bölge) Müftüsü oldum ardından.

1962 başından 1964 sonuna değin. Bu arada ortaokul bitirme sınavlarına girip diploma aldım. Daha sonraları lise bitirmelere de girdim ama yazık ki, "bitiremedim".

Sivas Müftülüğünde Nurcu ve Süleymancılarla savaşımlarda bulundum. Onlarla birlikte "**Deveci**" de karşıma çıktı. "**Deveci**" **çok** "**zengin**" **birine deniyordu.** Bu zengin, öteki zenginleri de sürükledi. Hepsi birlikte karşıma çıktılar. Vali'yi de yanlarına aldılar. Ve telgrafla sürüldüm. Manisa'ya, ardından Tokat'a. Ama Paşalar nakillerimi durdurup beni yeniden Sivas'taki görevime döndürdüler. (Sivas Tümen Komutanı Cemal Paşa ve Doğu Menzil Komutanı Fahri Paşa.) **Çünkü 620 İmam-Hatip'in (Vaizlerle birlikte) Cumhuriyet Bayramı'na katılmalarını sağlamıştım. Ayrıca Atatürk'ün heykeli önünde saygı duruşunda bulunmalarını gerçekleştirmiştim.** ***"Atatürkçü Müftü"*** [Komünist Müftü] deniyordu. İstanbul'da Atlas Sineması'nda "Atatürk'ü ölüm yıldönümünde anma törenine" Başbakan Yardımcıları ve öteki konuşmacılarla birlikte (konuşmacı olarak) katılmıştım. (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nın çağrılısı olarak.) Bu ve benzeri olaylar basında (gazetelerin birinci sayfalarında) yer almış, yankılar uyandırmıştı. Sonra "Atatürk Plaketi" verilmişti. Basında çok geniş yer alan bir olay da, "cinayetler köyü" diye bilinen bir köyün (Yıldezi-Kalın köyünün) barışa kavuşturulmasıydı. (Müftü olarak ve halkı inandırarak başarmıştım.)

Ne var ki, bütün bunlar, "Nurcu", "Süleymancı", "Deveci" ile "hareket"e geçen çevrelerin beni "Sivas"tan "attırmaları"nı önlemeye yetmedi. Bir ara önlenir gibi oldu. Ve ben Sivas'ta kalarak 40 gün süreyle "Güney il ve ilçelerini (Diyanet yönünden) teftiş"le görevlendirildim. Ama oraya gönderildiğim zaman Sivas Valisi Sivas'taki görevime "son vermişti". Bu yüzden iki ay kadar maaş alamamıştım. Ve **Bakan İbrahim Safvet Omay** eliyle; "**kardeşim sen ne biçim Müftüsün, bütün Sivas halkını ayağa kaldırdın, üzerimize yürüttün. Senin alınmanı istiyorlar**" biçimindeki sözlerle alındım Sivas'tan. Böyle dendiği zaman "**Sivas'ın 30 mahalle muhtarı binlerce imzayla biz Müftümüzü istiyoruz!**" diyorlardı. (Tüm Partilerden vardı). Vali'yse muhtarları "dize getirmek" için "Nezarete" aldırtmıştı. Tümen'e çağrılan Vali'den hesap da sorulmuştu, ama, bir yarar sağlamamıştı. Vali falanca Parti'den Senatör Adaylığına ilişkin söz almıştı, bunu bana açıkça da söylemiş, beni sevdiği halde beni attırmak isteyenlerle birlik olmak zorunda bulunduğunu "ifade" etmişti.

Paşalar, Vali'nin Sivas'tan başka yere (Maraş'a) naklen atanmasını sağladılar. Ama benim artık Sivas'ta kalmamı sağlayamadılar. Daha nice olaylar oldu ve ben Sivas'tan Altındağ Müftülüğü'ne, oradan da Sinop'un Türkeli Müftülüğü'ne sürüldüm.

Maaşım çok azdı, sürülmeler beni altüst etmişti. [Çöpçülüğe başvurmuştum. Bir arkadaşımım önerisiyle TRT'de göreve aldım.-Şule Perinçek ile yapılan Röportaj] Durumumun TRTde "düzelebileceği"ni söylediler. Bir "mektup" yardımıyla bu kuruma geçtim. Yıl: 1966. [TRTde ambar memuru olarak göreve başladı.] TRT'de bir süre Genel Evrak Kayıt Memurluğu yaptım. Sonra yayın kesimine alındım. "Dinsel Programlar" verildi. 1968'den 1976 yılına değin bu programlan yaptım ve yönettim. Bu arada "Dış Yaymlar"da da "**Posta Kutusu, Dinleyicilerle Baş Başa, Din ve Ahlak**" gibi programlar yaptım. (Ücretle.) Sonra sınavına girerek Prodüktör oldum. 1976 yılında Şaban Karataş'ın "taş"ıyla Erzurum Radyosu'na sürüldüm. Bu arada dinsel programlar da alınmıştı benden. Artık her "sürgünler listesi"nde düzenli olarak yer alıyordum. Liste olmadığı zamanlarda da. **Ve sürüldüm, sürüldüm.**

"Dinsel Programlar" alınınca, "dinsel olmayanlar" yaptırıldı bana. Ne var ki, o da doğru dürüst yaptırılmadı. Yaptığım programlar nedense kolay kolay "denetim"den geçmiyordu. Yine de denetimden "kurtardıklarım" oluyordu. Programlarım dinleyenlerce büyük ilgi görüyordu. "Düşünce Tarihimiz'den Sayfalar" (kendi önerim), "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" (kendi önerim), "Vergi Programı", "Akşama Doğru" gibi programların yapımcısı olarak çalıştım.

"Dinsel Programları" benden aldırtmayı başaran "çevre"ler, yine peşimi bırakmamıştı: "Din" ve **"Diyanet" çevreleri: "Bu adam dinsizdir, atın bu adamı TRTden!"** diyorlardı. "Buyruk" veriyorlardı. Hem de "Resmi Buyruk"! Örnek: Diyanet işleri Başkanlığı Din işleri Yüksek Kurulu, 15 sayfalık bir "Karar" kaleme almıştı. Bu karan, Diyanet işleri Başkanı Tayyar Altıkulaç, boyunun ve kollarınının "uzun" olduğunu göstererek, TRT Genel Müdürü Dr. Cengiz Taşer'e -bir "şedid" yazıyla- gönderdi. Karar gerçekten çok şiddetliydi: "TRT'den atılmam" isteniyordu. "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" adlı dizi programım üstüne "ateş püskürülüyor"du. "Sapık Darwin Teorisi"ne yer verildiği açıklanıyor, "dinsizlik" yapıldığı gerekçesiyle "Programın hemen yayından kaldırılması" ve "yapımcısının da atılması ya da en ağır biçimde cezalandırılması" buyuruluyordu. Dizi önce engellendi, sonra da yayından kaldırıldı. "Cezalandırılmam" da olmadı değil. Sürüldüm. Ne var ki, TRT'den "atılmamıştım" daha. Program dizisine ilişkin yönüyle "buyruk"ları gerçekleştirilen Diyanet, "temsilcisi" aracılığıyla bir Danışma Kurulu Toplantısında TRT'ye "resmen" "teşekkür" etmiştir!

Diyanet buyruğunun ve tüm benzer çevrelerin bana ilişkin isteklerini daha büyük çapta yerine getiren, Doğan Kasaroğlu ve yönetimi olmuştur.

Kasaroğlu gelir gelmez hemen Doğu Karadeniz Bölgesine gönderilmiştim. Sözüm ona "inceleme ve araştırma yapmak" üzere... (Oysa Prodüktördüm ve böyle bir görevim olamazdı.) Oradaki görevim sırasında, Karataş dönemindeki bir olay "bahane" edilerek 1980 yılının ilk en ağır "disiplin" cezası verildi. (Uydurma olay: 1976 yılına ait). Oradan gelip Ankara'daki görevime başladım. Ve 1 gün sonra, üstelik 2-2,5 saat gibi bürokrasi tarihinde belki de eşine az rastlanır bir çabuklukla İstanbul'a sürüldüm. **Meğer "kafayı üşütmüşüm". Yani "resmi" gerekçe, içine düştüğüm ileri sürülen "bunalım".** Öylesine derin bir "bunalım içine düşmüşüm" ki, "son aylarda iş ve çevremle hiç uyum sağlayamıyor"muşum ve "programlarımı aksatıyormuşum". Oysa "son aylarda" ben "Program yapımı"yla yükümlü değildim. "Araştırma ve inceleme"yle yükümlüydüm. İnsan yükümlü olmadığı şeyi nasıl "aksatır"?

İstanbul'da bir süre Prodüktör olarak kaldıktan sonra, yıllarca emek verdiğim, sınavla kazandığım bu görev de elimden alındı. "Uzman" oldum.

Prodüktörün Sarı Basın Kartı var, "Uzman"ın yok.

Peki "Uzman" ne yapar?

Ben de şimdi onu soruyorum. Dilekçe verip "iş" istedim. Masamın başında "boş" bekliyorum.

"Yaşam Öyküm" çok uzun oldu. Elbette benden istenen bu denlisi değildi. Hoş görülürsem sevinirim.

Turan Dursun
(Turan Dünyalıgil)

Sh: 49-52

BİR İNKÂRIN ANATOMİSİ

Hekimoğlu İsmail

Yıllar öncesi, hapishane hamamında yıkananlardan biri espri yapmıştı:

-Komünistler temizleniyor.

Buna benzer espriyi bir başkası tekrarladı:

-İslâm âlemi bir düşmanını kaybetti, diye.

Malum, kaybedilen şey kıymetlidir. Acaba İslâm düşmanlarının Müslümanlar İçin bir kıymeti var mı?

Her şey zıddıyla gelişir. İslâm düşmanları olmasa Müslümanlar çalışmaz. Bunun için düşman, Müslümana hız verir, gündüz geceye nasıl muhtaçsa, Müslüman da düşmana öyle muhtaçtır.

Evvela 2000'e Doğru dergisinde sonra Yüzyıl'da İslâm'a iftira eden Turan Dursun'dan bahsediyorum. Öldürülmüş...

Bu şahıs müftülük gibi vazifelerde bulunmuş, sonra sola kaymış, oradan dinsiz olmuş ve Islama olan iftiralarını ilim adı altında işlemiş.

Sola kayınca din düşmanı olmasının altını çizmek gerek.

Her zaman söylediğim gibi, günahla sevap beraber yürümüyor. Bir şahıs din görevlisi de olsa, günaha kaydı mı evvela basireti kapanıyor devam ederse, ibadetlerden uzaklaşıyor, yine devam ederse düşüncesi tersine dönüyor, dün ak dediğine bugün kara demeye başlıyor.

İşte Turan Dursun da bunlardan biridir.

Zaman zaman onun yazılarım okurdum. "**Saçmalıklar**" diye yazdığı şeylerin '**İlimler ve Yorumlar, Ölüm Yokluk mudur. Ben Bir Müslümanım Neye Nasıl İnanırım ?**" isimli kitaplarımda ispat ettiğimi açıklamıştım. Bir seferinde insanın çamurdan yaratıldığım bildiren âyete itiniz ettiğini görüp senin ve on sene doğacak çocuğun çamurdan yaratıldığım ve yaratılacağını deneyle ispata hazırım demiştim, sesi çıkmamıştı.

İlim, Allahın sıfatıdır, herkesin üzerine rahmet gibi yağar. Nasıl ki, yağmurla, diken de, gül de büyürse, ilim dünyasında kâfirler de, müminler de ileri gidebilir.

Turan Dursun, ilmi, inkârına alet ettiği için insanlık adına suç işlemişti. Nasıl ki, gübreden bağlar ve bahçeler neşvü nema oluyorsa. Turan Dursun'un inkârları da bir kısım Müslümanların uyanmasına sebep olmalıydı. Mesela o, melekleri inkâr ediyorduysa, meleklerin varlığını fizik, kimya formülleri, cebir denklemleri ve geometri teoremleri gibi ispat edecek Müslümanların yetişmesi gerekirdi. Böylece "her şey zıddıyla gelişir" hikmetine tâbi olurduk.

Turan Dursun'un safındakiler "**Düşünceye silahlı sansür**" dediler. Bu sansür hiçbir zaman Hülâgu'nun Abbasileri yerle bir etmesi. Frankların Endülüs Emevi devletini tarihten silmesi, Rusların Afganistan'ı işgal etmesi, İsrail'in Filistinlilere işkencesi ve 163. maddenin on binlerce masumu süründürmesi kadar dehşetli değildir.

Talihsiz bir yazar şöyle demiş: "**Turan Dursun'a sıkılan kurşunlar, karanlığın aydınlığa sıktığı kurşunlardır.**"

Ne zaman ki, elektrikle aydınlananlar nura düşman oldular, o zaman İslâmiyet'e karanlık, inkâra aydınlık dediler. Bu hal menfinin hâkimiyetindendir.

Bir Müslüman, İslamiyet için canını ve malını verebilir. Savaşlarda olduğu gibi silahlı mücadeleye de girebilir. Fakat asıl önemli olan hayatını Islama yermesidir. Bunun için Müslüman Arabca öğrenecek, ilmini artıracak, ibadette ileri gidecek, hem yaşayarak, hem de anlatarak Islama hizmet edecektir. Bu hal bir ömürboyu devam ederse, "Hayatını Islama vermiş" sayılır. Ölme veya Öldürme bu hal karşısında çok cüz'i kalır.

Turan Dursun'un dinsizliğe hizmet ettiği kadar Islama hizmet eden Müslümanların sayısı çok azdır. **Adam, mevkisini, makamını, şöhretini ve çevresini dinsizlik için feda etti.** Kendisine söylenen sözleri kaale almadı, tehditlere kulak asmadı, bildiği yolda yürüdü.

Öte yanda bir kısım Müslümanlar ufacık bir tenkit alacaklar diye, İslâmî rükünlerden vazgeçiyor.

Sonra bu din düşmanının yaptığı araştırmaları, yazdığı yazıları (kaç din görevlisi, Islama hizmet etmek için yapabiliyor?)

Her şey zıddıyla bilinir: Hizmetin ne olduğunu anlamak için böyle dinsizlerin çalışmasına bakınız. Sonra her gün kahveye gidenlere, meyhanelerde çürüyenlere, kumarhanelerde mahvolanlara bakınız. Cehenneme gitmek isteyenlerin gayretini görünüz, cennete gitmenin bedelini anlayınız.

Menfî cephenin kahramanları her zaman dikkatimi çeker. Zehire, dikene, taşa, karanlığa çok dikkat ederim. Zıtlar olmasaydı neden çalışayım? Neden uykusuz kalayım, neden çalışmamın yetersizliği İle kıvranayım? Dinde ileri giden çok az, amma küfürde ileri gidenler o kadar çok ki, onlara bakıp şevke ve gayrete geliyorum.

Zaman. 7 Eylül 1990.

Sh:119-121

Kaynak: ABİT DURSUN, Babam Turan Dursun, Görüşmeyi yapan: Soner Yalçın, Birinci Basım: Aralık 1995, İstanbul

ARLİNGTON ROAD- ARLINGTON YOLU- Korkunç Politika (1999)

"Tekrar İzlenilmesi Gereken Filmlerden"

Yönetmen: Mark Pellington

Senaryo: Ehren Kruger

Ülke: ABD

Tür: Gerilim

Rating: 7.2

Vizyon Tarihi: 19 Mart 1999 (Avusturya)

Süre: 117 dakika

Dil: İngilizce

Müzik: Angelo Badalamenti

Nam-ı Diğer: Arlington Rd.

Çekim Yeri: Houston, Texas, USA

Oyuncular Jeff Bridges, Tim Robbins, Joan Cusack, Hope Davis, Robert Gossett,

Özet

Komşularınız. Onları her gün görüyorsunuz. Adlarını biliyorsunuz. Yakından tanıyorsunuz. Peki ya sırlarını biliyor musunuz?.

Bir üniversitede profesör olan Michael Faraday, oğlu ile birlikte yaşayan bekar bir babadır. FBI ajanı karısını, bir terörist saldırıya kurban veren Prof. Faraday, takıntılı bir biçimde toplumsal şiddet olaylarını araştırmaktadır.

Yaşadıkları banliyöye Lang çifti taşındığında Michael ve oğlu, sıcak komşuluk ilişkilerinden ilk başta çok mutlu olurlar. Lang çiftinin oğlu Brady ile Faraday'in oğlu Grant iyi arkadaş olmuşlardır. Herşey yolunda giderken, Michael yeni komşularında tuhaflıklar sezmeye başlar.

Bu sırada oğlu Grant gün geçtikçe kendisinden uzaklaşmakta ve komşusu Oliver'ı bir baba figürü olarak benimsemektedir. Michael sezgilerin peşinden gider ve karşılaştığı gerçeğin onun boyunu aştığını fark eder.

Sonuçta kabak Michael Faraday'ın başında patlar.

Filmden

Prof. Faraday:14 ay önce, Ocak'ta bir pazartesi günü, yaklaşık 60 federal görevli her zaman olduğu gibi iş için evden çıktılar. ..St Louis'deki Roosevelt Federal Binası'na geldiler. Ama o pazartesi, evlerine geri dönemediler.. Binanın karşısına park etmiş olan bir kamyonun içinde C-4 patlayıcıları vardı. Patladığında binanın sokağa bakan tüm cephesini yerle bir etti,.. devlet ofislerinin yüzlercesini harabeye çevirdi, binanın içindeki çocuk kreşi,.. ve IRS'nin St. Louis kolu.. saldırının hedefleri olarak belirlenmişti. Kamyonu park eden kişi, 33 yaşındaki elektrikçi.. Dean Scobee'ydi. Daha önce vergi suçundan hapse girmişti.. Güvenlik kameraları bu adamın 63 kişiyi öldürmek için o gün o arabanın içinde olduğunu tespit etti. Bunu hatırlamayan var mı?

Soruşturma sonuçlarını hepimiz biliyoruz.

-Scobee'nin yalnız hareket ettiği söylendi.

-Tek bir adam. Yardım almadan. Doğru mu?

lRS'i kandırdı, onu yakaladılar ve o da onları patlattı. Bu, insanların, normal arkadaş canlısı dedikleri bir adam. Orduda bulunmuş ama radyoculuk yapmış. Savaş silahları hakkında çok az bir tecrübeye sahip. Ailesi onu muhafazakar olarak tanımlıyordu. Ve bu olaydan iki hafta önce, ..elektrikçi olarak maaşına zam almıştı! Sınırdaki biri gibi mi gözüküyor bu adam?

Yada böyle bir saldırıda bulunacak biri mi?

-Bilmiyorum, sadece soruyorum.

-Haydi profesör, federaller sıkı bir araştırma yaptılar. Doğru, soruşturdular, unuttum. Ama o soruşturma beni tatmin etmedi. Bayan O'Neal, haberi ilk duyduğunuzda ülkenizde bir terörist saldırı olduğunu yani, neler hissettiniz, haydi cevap verin! Ne hissettiniz?

Kızdım, korktum, gerginlik yaşadım.

-Güvende olduğunuzu hissettiniz mi?

-Hayır. Peki sonraki gün, Scobee'yi ölü bulduklarında bir ferahlama oldu mu?

Güvenlik duygusu geri geldi mi?

O binadaki insanlar da kendilerini güvende ve rahat hissediyorlardı. ..tıpkı sizin şu an düşündüğünüz gibi. Sonra bir anda, bir saniyede, ..sonsuza kadar yok oldular. Suçlamak için bu adama ihtiyacımız vardı. Başkalarını istemiyorduk. Bir tek isme ihtiyacımız vardı ve onu çabucak bulduk, ..çünkü o bize güvenliğimizi geri verdi. Şöyle diyebiliriz, "İşte bizim gibi olmayan biri Onu bulduk, ismini biliyoruz ve artık o yok. Nedenleri de onunla birlikte yok oldu." Ama doğrusu şu ki Scobee'nin bunu neden yaptığını bilmiyoruz. **Neden buraya kadar geldi! Vergi suçları yüzünden diyebiliriz, ama bilmiyoruz. Ve asla da bilemeyeceğiz. Hala güvendeyiz çünkü ismini biliyoruz.**

**

-Sorumluluğu politikacılardan öğrenebileceğimizi sanmıyorum. Bunu aileden alıyoruz. Değer verdiğimiz insanlardan ve bize değer verenlerden.

**

-Babam ben küçükken öldü.

-Üzüldüm.

-Araba kazası.

-Özellikle babamdan.

-Sen nereden aldın peki?

Değerlerimi mi?

-Sanırım karımdan.

-Değerler mi?

Ne değerleri?

Michael'la değerlerimizi nereden aldığımızı konuşuyorduk ve ikimiz de bunun aileden geldiğini düşünüyoruz.

-Başka nereden alınabilir ki?

Ünlülerden mi?

Politikacılardan mı?

-Bu yüzyılda mümkün değil. Kendine ideal bir model bulamadığında durum üzücü olabiliyor.

-Mutlaka ideal bir karakter olması da gerekmez aslında yaptığının bilincinde olan birileri de yeterli.

-Ya da yaptığını ödeyecek birileri. Şu politikacılardan bir kaçını hapse yollamalıyız.

-Oliver, devletten hata yapmamasını bekleyemezsin. Sorumlu olmasını isteyebilirsin.

-Dürüst olmasını isteyebilirim. Leah öldüğünde tek istediğim, birinin bana,.. ***"Bir hata yaptık." "Bir hata yaptık ve, ..karınız bu yüzden acı çekti."*** demesini istedim. "..bu hatayı binlerce kez geri almak isterdik." Ama bunu diyen biri çıkmadı. O derdi. Bazıları onu tanırdı. Gözünün içine bakarken çok çaba harcıyorlar.

**

-Yolunda gitmeyen bir şeyler var, kabul et.

-Tabii, bu doğru değil. Özel hayatına izinsiz girdin. Belki okulu hakkında yalan söyledi. İnsanlar yalan söyler. Bu sana onu bu şekilde takip etme hakkını vermez. Sana ve kimseye.. Haklar Bildirgesi'ni öğretmiyor musun sen?

**

FBl suç işlemiş olan herkesin bir dosyasını tutar. Şimdi, bazı suçlar, "bayraklı" dosyaların konusudur. 2 yıl önce.. Maryland, Georgia ve Carolina Eyaletlerinde şüpheli bir takım silahlar ele geçirildi. 100'den fazla silah.. hücum amaçlı silahlar, savaş kıyafetleri, hepsi Seaver Parsons'ın tanıdıkları tarafından satın alınmıştı. Kendisi bir koca, 3 çocuk babası, amatör silah koleksiyoncusu ve burada, Virginia'daki sağcıların geri plandaki üyelerinden biriydi. FBI'a göre, Parsons silahları bir saldırı için topluyordu. 4 FBl ajanını yolladılar arama emirleri vardı, ..orada bir tür. cürme yönelik ateşli silahların bulunduğu depo bulacaklarını düşünüyorlardı.

-Savaş gereçleri.

-Kasım

-7, gözümüz üzerinde. Takviye yolda.

-Nasıl halledeceksin, patron?

-Kolay yoldan. Umarım öyledir. Hey, siz, bayım. Akşam yemeğinizi mi yakaladınız?

Oradaki sizin eviniz mi?

Orası babanın evi mi, evlat?

Sizi tanımıyor.

-Hayır, evlat. Biz Washington'dan geliyoruz.

-Orada, evin dışında,.. Parsons'ın 10 yaşındaki en küçük oğluyla karşılaştılar. Ona babasının nerede olduğunu sordular ama kendilerini federal ajanlar olarak tanıtmadılar. Koş ve babana dışarı çıkmasını söyle, ..onunla konuşmak isteyenler olduğunu söyle, tamam mı?

-Evi sarın!

-Hayır, onları diğer kuvvetler yakalayacak.

-Hayır, evi hemen Çocuk neden burada olduğumuzu bilmiyor! Buradalar! Buradalar! Geliyorlar!

-Dur! O sadece bir çocuk!

-Buradalar! Silahı indir! Ateşi kes! Kısılıp kaldıklarından, ateşe cevap verdiler. Sonunda takviye kuvvetler geldi. Bittiğinde iki saatten fazla zaman geçmişti. Sonuç olarak,.. Parsons'ın iki oğlu

yaralanmış, Karısı ve en küçük çocuğu ölmüştü. Parsons ise. evde bile değildi. Görüyosunuz FBl. şöyle düşünmüştü Bir terörist yuvasını bulacaklardı. Ama o "bayraklı" dosyaları onlara neden. Seaver Parsons'ın aile yadigarı evine .. 100 yasal silahı soktuğunu söylemiyordu. Ya da onlara neden Parsons'ın kısa süre önce satış lisansı için başvurduğunu Ya da Parsons'ın, ailesine koleksiyonunu birilerinin çalmak isteyebileceğini söylediğini anlatmıyordu. Oğulları ve karısına, gelinine o yokken kimsenin gelmesine izin vermemeleri gerektiğini öğretmişti. Zor kullanılırsa, onlar da cevap vermeliydiler. **Evi koruyun! Federal Hükümeti sevmiyordu. Ayrılıkçı ve şüpheli bir geçmişi vardı. Ama bir terörist değildi. Katil de değildi. Ve o gün orada üç kişi "bayraklı" dosyalar yüzünden öldü. Ve "bayraklar" yanılıyordu.**

**

Oliver: Hiç bir zaman o resimdeki gibi olmadım. Beni tanıyor musun, Michael?

Beni tanıdığını mı sanıyorsun?

Beni kendimden bile daha iyi tanıyorsun değil mi?

Kansas Şehri Yıldızı değil mi?

Seni gördüm. Bana bilmediğim bir şey söylemek ister misin?

-Ne okuduğumu biliyorum ben.

-16 yaşında bir çocuğu biliyorsun. Beni tanımıyorsun. 16'lık bir çocuğu tanıyorsun. Allah belanı versin!

-Evimde misafirim oldun!

-Sen de benimkinde, Fenimore!

-Bill, Will, William?

Seni hangi isimle çağırmalıyım?

-Kimsin de beni yargılıyorsun?

Sana bu hakkı ne veriyor?

Hiç bir çiftlikte çalıştın mı?

Aileni geçindirebilmek için?

Devlet babamın suyunu elinden aldı. Toprağımızdan geçen suyu. Başka amaçlar için kullanacaklarını söylediler. Ürün ya da hayvan yetiştiremez olduk. Borçlarımızı ödeyemedik. Babam bir sabah uyandı ve canlıdan çok ölü olduğunu fark etti. Derisi ve kemikleri sigortada para edecekti.. ..Allah'ın belası bir çiftçi olmaktansa. Traktörünü buldum kayalıkların dibindeydi. Kaza gibi görünmesini sağlamıştı. Cesedini buldum. Ve bana yazdığı, notu buldum. .ama bu yeterli değildi. Komşular komşular mezatla toprağımızı aldılar. Hepsi de bazı bürokratların haritada bir noktayı işaretlemesi yüzünden oldu. Kansas'ın ortasında bir ırmağa.

-Kendi suyumuzu kullanamadığımız için.

-Bu sana bir bomba yapma hakkını vermez.

-16'ydım! 16 yaşındayken yanlış hiçbir şey yapmadın mı?

Arabanı çarpmadın mı?

Hiçbir şey çalmadın mı?

Yanlış kızı seçmedin mi?

16'yken yaptığın herşeyi çocuğuna anlatacak mısın?

Söylediğin yalanları?

Aldığın uyuşturucuları?

Bu yüzden yargılandım ben. Uzaklaştırıldım.. Olabilecek en iyi şeydi bu. En iyisiydi. Oliver kim?

Büyürken en yakın arkadaşımdı. İkimiz de 25'ken öldü. Onun anısına saygı duyduğum için ismini taşıyorum. Ve saklanmak için Evet, saklanmak için de. Çünkü oğlumun yaptığımı öğrenmesini istemiyorum. Bundan gurur duymuyorum. Bu gurur değil. Hiç olmamış olmasını isterdim. Tanrıdan ailemin babamın güzel soyadını taşıyabilmesini dilerdim. Kapı komşunu tanımaya hakkın var. Çocuklarınla konuşan, kendini arkadaşın olarak gösteren birini. Ama aynı zamanda Benimle bir sorunun mu var?

Bir meselen mi var benimle?

Karşıma geçip bunu yüzüme söyleme nezaketinde bulunabilirsin.

**

Oliver: Hey komşu, iyi misin?

Kasabanın bu tarafında ne işin var?

Bilmen gerekiyor, değil mi?

Komşunu rahat bırakmayacaksın. Denemedin mi beni?

Ha?

Daha önce?

Özgürlük 1.. Gölge. Devam et. Programa uygun davranacağız.. Oğlunu özlemeyecek misin, Michael?

Bana başka seçenek bırakmadın! Bunu ister miyim sanıyorsun?

Onu geri alacağını söyledim sana.

-Buna ne kadar devam etmeliyim, ha?

Sana güvenmeye ne kadar devam etmeliyim?

-Nereye gönderiyorsun onu?

Bomba nerede?

Ben elçiyim, Michael! **Silahlarla yola dökülmeye hazır milyonlarca kişi var. Dünyaya yayılmaya hazır! Milyonlarcayız! Öldürdüğünüz devlet değil!** Evet. Ödeyecekler. İşledikleri günahları ödeyecekler.

-Çocukları öldürüyorsun!

-Savaşta çocuklar

-Çocuklar ölüyor!

-Bu bir savaş, Michael. Savaşta çocuklar ölür. Bizimle misin?

Özgürlük 2. Hazır.

-Gölge 1. Başla. **Bunu kim için yaptığını sorduklarında yıkılmış aileler, öksüz kalan çocuklar için yaptığını söylersin.** Baban gerçekten kendini öldürdü mü seni o..pu çocuğu?

Yoksa başlangıç noktan mı sadece?

**

Patlama

Şu an hiçbirimiz nefes alamıyoruz. Buraya yeni geldim ve yerde yatan onlarca kişi gördüm yüzleri kanla kaplıydı,.. ..sokaklarda da bir çok ölü var. İnanılmaz! savaş alanı gibi görünüyor! Binanın yarısı havaya

uçmuş! Hangi katta olduğunu, büyüklüğünü bilmiyorlar. Ama bu kadar hasara neden olacak kadar büyük olduğu kesin. Yetkililerin bu konuda hiçbir bilgisi yok. Sadece çok ciddi bir durum olduğunu söyleyebiliyorlar. Sadece birkaç gün geçti ama resmi olarak George Washington Üniversitesinden terörizmle ilgili ders veren bir tarih profesörü olduğu anlaşıldı. Yetkililere göre olayın Bay Faraday'ın FBI ajanı olan karısının ölümüyle bir ilgisi yok. ..önceki haftalarda sinirlerinin gitgide bozulduğu Gerçekten çok gergindi, şu teröristler hakkında herşeyi biliyordu. Nasıl çalıştıklarını, aslında ne istediklerini.. En sevdiğim dersti.. Bir kez geziye çıkmıştık. Copper Creek'teydi. Birden ağlamaya ve karısından bahsetmeye başladı. Hep onu dinlemeye çalışırdık ama anlatmaktan hoşlanmıyordu.. Faraday 3 yıl önce gerçekleşen karısının ölümünden dolayı Federal büroyu suçluyordu. Kaynaklar asıl hedefinin özellikle ajan Whit Carver olabileceğini belirttiler. Carver olayda ölen 184 kişiden biriydi. Ve Faraday'ın karısının Copper Creek'deki iş arkadaşıydı. Ve Faraday onu bu olaydan sorumlu tutuyordu. Tek bildiğim bir gün sınıftan çıkarken bana söylediği şey. Asla unutmuyorum. Dedi ki, "Tatlım", bir gün bu adamlar yaptıklarını ödeyecek,.. ..bir gün yanacaklar" ..Amerikan gizli örgütlerine hayranlık duyan profesör aynı zamanda 10 yaşında bir erkek çocuğuna sahipti. Artık oğluyla akrabaları ilgilenecek. ..federal yetkililer son olarak 12 yıl önce St. Louis lRS'de gerçekleşen patlamanın sorumlusunun.. ..FBI'a yapılan bu son saldırıda ortaya çıktığı üzere tarihimizdeki en korkunç.. ..katil olduğunu açıkladılar. Herşeyi tek bir adam planlamıştı.

ANNABEL LEE [Edgar Allan Poe] çeviri: M. Cevdet Anday*

Senelerce, senelerce evveldi;
Bir deniz ülkesinde
Yaşayan bir kız vardı, bileceksiniz ,
İsmi Annabel Lee;
Hiçbir şey düşünmezdi sevilmekten
Sevmekten başka beni…
*
O çocuk, ben çocuk; memleketimiz
O deniz ülkesiydi,
Sevdalı değil, karasevdalıydık
Ben ve Annabel Lee;
Göklerde uçan melekler bile
Kıskanırlardı bizi…
*
Bir gün, işte bu yüzden göze geldi
O deniz ülkesinde,
Üşüdü rüzgârından bir bulutun
Güzelim Annabel Lee;
Götürdüler el üstünde
Koyup gittiler beni.
*
Mezarı oradadır şimdi,
O deniz ülkesinde…
*
Biz daha bahtiyardık meleklerden,
Onlar kıskandı bizi.
Evet! Bu yüzden şahidimdir herkes
Ve deniz ülkesi…
Bir gece bulutunun rüzgârından
Üşüdü gitti Annabel Lee…
*
Sevdadan yana kim olursa olsun,
Yaşça başca ileri ,
Geçemezlerdi bizi;
Ne yedi kat gökdeki melekler,
Ne deniz dibi cinleri,
Hiçbiri ayıramaz beni senden
Güzelim Annabel Lee;
Ay gelip ışır, hayalin irişir
Güzelim Annabel Lee;
Bu yıldızlar gözlerin gibi parlar
Güzelim Annabel Lee;
Orda gecelerim, uzanır beklerim
Sevgilim, sevgilim, hayatım, gelinim
O azgın sahildeki
Yattığın yerde seni…

Edgar Allan Poe [1809-1849]
Çeviri : Melih Cevdet Anday [1915-2002]
Tercüme Dergisi, "Şiir Özel Sayısı", Yıl 1946
Günay Tulun Özel Arşivi

[Şiirin, Melih Cevdet Anday tarafından çevrilmiş tek, gerçek ve doğru şekli budur. Doğru olarak basılan edebiyat ders kitaplarına da bu hâliyle geçmiştir. Taranan yüzlerce kitap ve internet sayfası arasında da şiirin tek doğru çevirisi yalnızca Sayın Günay Tulun'un özel arşivinden tedarik edilebilmiştir.]

DİLE GELEN TAŞ'tan - Sâmiha AYVERDİ Hanımefendi

MEYHÂNECİ

Ne zamandan beri buradayım?

Ne zamandan beri boşalan kadehlerimi dolduruyorsun, ey meyhaneci?

Gel, karşıma otur... bana, senin bilip de benim bilmediklerimden bahset.

Bana, geçmiş çağlara basa basa bugünü bulmuş, bugünü de yarın için basamak yapmış âgâhlıklardan bahset!

Bana, sergüzeştlerini kendi kanlarıyla yazan aşk kahramanlarından bahset!

Bana, kahramanlıkların en şereflisi olan Hak kahramanlarından söz aç!

Bana, bu kapının kullarından, gazilerinden, şehitlerinden söyle!

Ey meyhaneci!

Yoksa bu aşırı dileklerimde, talepleri, duaları ve adaklarıyle gayb hazînelerini zorlayan kulların ısrarı mı var?

Hayır, hayır... ben, o bilmediklerini öğrenmek, bildiklerini îlân etmek isteyenlerin ebediyen yabancısı kalmayı arzularım.

Ey meyhâneci!

Sen sâde kadehimi kendi elinle doldur ve beni bu dünyânın ayılmaz sarhoşlarından kıl!

Eğer küplerin boşaldıysa, eğer kadehime koyacak içkin kalmadıysa, ziyânı yok... gel karşıma otur ve bana kendinden bahset!

Şâyet seni dinlemeye tahammül edemez olur da, gene elim, boş kadehime sarılırsa, düşünme, onu kanımla doldur ve korkmadan dudaklarıma daya!

Sh: 18

EY YÜREK YANIĞI!

Anladım; ben sensiz olamayacağım, ey yürek yanığı!

Yeryüzünde senden başka hiçbir anahtar, şu önünde beklediğim kapıyı açmıyor.

Gel, gel de gönlümün içinde dön ve bana o muhteşem kapıyı açıp ardına daya!

Geceyi ürpertip coşturan ben değilim; sensin ey yürek yanığı!

O gece ki, elimde hırpalanmaktan bezmiş gibi, bak, işte vakitsiz kaçmaya uğraşıyor. Ben ise, ölüm dirim boğuşuna düşmüşler misâli, isyanla teslimiyetin çalkantısı arasında onu sımsıkı tutuyorum.

Kollarımı boynuna doluyor, kulağına da, kimseye söylemediğim kelâmı fısıldıyorum.

Ammâ belki de güneş, sırma saçaklı perdesini ağır ağır kaldıracak ve ona altın telli kaftanını giydirip, yalvarsam da yakarsam da gene elimden alıp götürecek.

Bu gece dağları sırtıma yüklesem ağırlık duymayacağım.

Göklere tırmanıp yıldızdan yıldıza atlasam yorgunluk çekmeyeceğim. Kâinâtı kucaklayıp göğsümde ezsem kanmayacağım, doymayacağım.

Zîrâ bütün haşmetinle can evime geleceğin tuttu ey yürek yanığı!

Dünyâ dünyâ olalı, seni anlatmak, beyâna getirmek için kâinâtın dudakları kurumuş, nefesi kesilmiştir. Ne çâre ki anlatanla dinleyen, dertle derman gibi, hep birbirleriyle nizâda hep birbirlerine yabancı kalmışlardır.

Kulağıma bir ses çalınıyor. Esâretine gönül verdiğim için beni kınayanlar olduğunu duyuyorum.

Haklı haksız diye iki ayrı renk isbat etmekten utanır olduktan sonra, ne diye gam çekeyim? Yeryüzünün endâzeleri ile ölçüp biçenlere nasıl hak verilmez?

Acabâ onlara, sana esîr olduktan sonra azatlığın tadına dudak değdirdiğimi söylesem mi dersin, ey gönül yanığı ?

Su, dere içindeki taşın etrâfında nasıl fıkır fıkır kaynar, köpürüp döner, kıvrılır, kıvranır,, düğümlenir olur, ammâ gene de çözülüp süzülerek akarsa, ben de seni yerinden sökmek istercesine sarsar, tartaklar, fakat saplandığın yerden bir adım bile kımıldamadan, mağlûp ve yorgun yoluma devam ederim ey gönül yanığı!

Sh: 54-55

BANA, GÜL... DİYORSUN.

Ağlamak istiyorum; bana, gül... diyorsun.

Başımı alıp dağ tepe giden ben olayım; diyorum. Yok, seni buraya ben bağladım, çözülemezsin, diye ayak diriyorsun.

Didik didik olmuş bir yüreğim var; kimden yedim bu silleyi, diyorum. Kanlı hançerini eteklerimin kıvrımlarına saklayıp: "Bilmem ki ben de onu arıyorum" diye, şaşırtmacaya kaçıyorsun.

Kimseyi istemiyorum, kimse ile konuşacak tek kelâmım kalmadı, diyorum. Sırtıma dünyâ kamçısını çalıp, beni zorla beşer nev'inin kesâfetlerine sürüyorsun.

Ah ne olur boşalsam, boşalsam, düşünmesem, duymasam... diyorum. İçime, biri çekilirken biri saldıran fikir dalgaları yuvarlıyorsun.

Azıksızım, can boğazıma geldi, beni doyur; diyorum. Ya! Demek hâlâ ölmedin, hâlâ candan söz açacak kudretin var, diye, sitemlerin en acısını revâ görüyorsun.

Yorgunum; yaşamaktan yoruldum, diyorum. Hakkın var, diye başımı okşayacağın yerde, koşup, bu durmak vakti yaklaşan hayat zembereğini kendi elinle yeniden kuruyorsun.

Öyle ise, gölgesini hazmetmiş bir ağaç gibi, ben de sırlarımı içime çeker, kimseye göstermem, diye serkeşlik edecek oluyorum. Onlara ne efsün okuyor, ne yapıyorsun ki, darıya koşan kuşlar gibi, bir işâretinle benden uçurup ayaklarının ucuna indiriyorsun?

O zaman sana küsüp, yüzümü gönlüme çeviriyor ve ona soruyorum: Nedir bu işkence, bu istibdat? Ben köle miyim, efendi mi?

Ammâ gene elin işe karışıyor, gönlümün dudaklarına basıp susturuyor ve gene sesin cevap veriyor: "Seni bilmem ammâ, ben hem oyum, hem de bu!." diyorsun.

Ah, sen daha nesin, nesin sen? Bâri insaf et, insaf et de ilerisini söyletme bana...

Sh: 70-71

KAPINDAYIM

Kapındayım.

Seni bekliyorum.

Gözlerim keskin olmasa da, ey adımlarının sesinde en yakıcı âhengi bulduğum!

Zaman ve mesâfelerin ardından ayak seslerini dinliyor, Seni nerelerden, tâ nerelerden izliyor, seçiyor, tanıyor, görüyorum.

Ya sen, beni hatırlamak istediğin vakitler, başımı kapıya dayalı bekler görüyor musun?

Yoksa, iftiharla tahammül ettiğim, ıztırâbımın ağırlığından omuzlarına düşen paya dayanamaz olup da, başka taraflara mı bakıyorsun?

Gözü gözlerini arayan bu hayâli atlıyor da, düşünmeden, görmeden geçmek mi istiyorsun?

Belki, evet belki...

Bilirim.

Gövdesine taş bağlayıp denize atılan bir cisim gibi yüze fırlamasını önlediğin tahassüslerin vardır. Belki, gönlüne yol bulmuş acılarımın da, ayağına taş bağlayıp derinlere gömmüşsündür. Yaparsın; ah sen herşeyi yaparsın.

Öyle ise, ey kanıma susamışlığının şerefini bir nefeste içtiğim! Ben de seni taklit edeceğim. Bilirsin ki tuttuğunu koparan bir vahşîyim. Yemîn ederim ki, gözü sevdâsından gayriyi görmez Mecnun misâli, nasıl cümle âlemden saklanıyorsam, sana da öyle yapacağım.

İstersen, dağların bayırların, gecelerin gündüzlerin ardından uzanıp elimi tutabilirsin. İstersen, gene mesâfelerin arkasından yüzüme bakar, saçlarımı okşar, gözlerimi arayıp bulur, şu zayıf vücûdu tasarrufun pençesi ile yerden yere sürükleyebilirsin. Ammâ acımı göremez, tutamaz, bilemez, anlayamazsın. Çünkü yemîn ettim, ne yapıp yapıp onu senden saklayacağım.

Başım kapıya dayalı, seni beklemeyeceğim.

Hırçınlık, huysuzluk hattâ vefâsızlık edeceğim.

Seni düşünmemek harâmını, kadehi elinde sabahlayan, bir ayyaş gibi doldurup doldurup boşaltacak, içtikçe içeceğim.

Varsın cümle âlem, benim senden şüphelendiğim gibi, ıztırâbımdan kaçar olduğumu sanıp korkak desin.

İsterse taşlasın, "Burada acısına dayanamayan bir miskin var!" diye sokak sokak dellâllar bağırtsın.

Hepsine râzıyım...

Sh: 161-162

Kaynak: Sâmiha AYVERDİ, Dile Gelen Taş, Kubbealtı, I. Baskı: 1999, İstanbul

ÜMMÎ BİLGİLER

İyi bilin ki, Allah Teâlâ´nın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.
Kur´an-ı Kerim, Yunus: 62

ÜMMÎ

Anasından doğduğu gibi kalan; yeni bir bilgi edinmemiş olan; okuma-yazma bilmeyen. "Ümm" kelimesinin ism-i mensubu "ümm"e mensup olan, Arap dilinde "ümm"; anne, bir şeyin aslı gibi anlamlara gelir.

Sözlük anlamının yanında mecazi bazı anlamları da vardır. Kur´an-ı Kerim´de anne, asıl (kaynak) dönülecek yer ve süt emziren anlamlarında kullanılmıştır.

Ümmîlik Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem´in mucizevî vasıflarındandır.

Kur´an-ı Kerim´de Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem´in bu vasıfla vasıflanması konusunda âlimler birkaç ihtimal zikrederler:

a-Bu kelime ile anneye nispet kastedilmiştir. Sanki doğduğu hal üzere kalmış; yeni bilgiler elde ederek asli fıtratının değişmediği kastedilmiş olabilir.

b-Arap milletine mensup olduğuna işaret edilmiş olabilir.

c-Mekkeli anlamında kullanılmış olabilir. Çünkü Mekke´nin isimlerinden biri Ümmü´l-Kura idi.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem´in kendisine vahiy gelinceye dek okuma-yazma bilmediği tüm âlimler tarafından kabul edilmektedir.

Ancak kendisine vahiy geldikten sonra okuma-yazmayı öğrenip öğrenmediği konusunda farklı görüşler vardır.

Ümmîlik vasfında aranılacak en önemli husus fıtratın aslî özelliğinin değişime uğramamasıdır.

Aşağıdaki yazı çok zaman önce yarım bıraktığım bir kitap çalışması idi. Temelini Ümmi Üstad Aliyy-ül Havvâs kaddesellâhü sırrahu´l azîz Hazretleri´nin kitaplarda bulunan nadide sözlerini toplayarak, bir eser oluşturulmaya çalışılacaktı; fakat öylece kaldı. Bu bilgiler paylaştığımız birçok yazıda sunulmuşsa da burada toplu olarak tekrar hazırlandı.

İhramcızâde İsmail Hakkı

ALİYY-ÜL HAVVÂS kaddesellâhü sırrahu´l azîz

بســـم الله الرحمن الرحيم

Hamd, hamde layık olan Allah Teâlâ´yadır. Salât ve selam Hz. Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve sellem´e, nesebine, âline ve ashabına da olsun.

ALİYY-ÜL HAVVÂS BERLİSÎ kaddesellâhü sırrahu´l azîz

Mısır evliyâsından olup doğum târihi ve yeri bilinmemektedir. Ümmî olup, okuma-yazması yoktu. Allah Teâlâ´nın ihsanı ile Kur´an-ı Kerim ve hadîs-i şerîfler üzerinde, âlimleri hayrette bırakan çok kıymetli açıklamalarda bulunurdu.

Aliyy-ül Havvâs kaddesellâhü sırrahu´l azîz önceleri dolaşarak, sabun ve temizlik malzemeleri satardı. Sonra zeytin satmaya başladı ve birkaç sene zeytincilik yaptı. Sonra bu işi de bırakıp, sepet örmeye başladı. Vefatına kadar bu işle meşgul olmuştur.

Aliyy-ül Havvâs kaddesellâhü sırrahu´l azîz 1534 (H.941)senesinde Hakk´a yürüdüğü zaman, Kahire´deki Hâkim Camiinde cenaze namazı kılındı. Bu sırada çok şiddetli yağmur yağmıştır.

AHLAKÎ YAŞANTISI

Aliyy-ül Havvâs Berlisî kaddesellâhü sırrahu´l azîz, zalimlerin ve yardımcılarının yemeklerini yemezdi. Onların verdiği parayı, kendisinin ve çoluk-çocuğunun ihtiyaçları için harcamazdı. O paraları, dul kadınlara, iş yapamayacak durumda olan yaşlılara, çalışıp gücü yetmeyen ve zor durumda olanlara taksîm edip, verirdi.

Allah Teâlâ´nın izni ile herkese simalarına, makamlarına göre değil, kalplerindeki duruma göre muamele ederdi.

Aliyy-ül Havvâs kaddesellâhü sırrahu´l azîz mescitleri süpürür ve helâları temizlerdi. Süprüntü ve çöpleri yüklenip, münasip yerlere kadar götürür, bırakırdı. Bu işleri, her Cuma günü Allah Teâlâ rızası için ve kalben teveccüh etmek suretiyle yapardı.

Sucu, aşçı gibi insanlara faydalı sanat sahiplerine çok hürmet ederdi. Âlimlere ve devlet ileri gelenlerine hürmet eder, âlimler gelince ayağa kalkar ve ellerini öperdi şöyle buyururdu.

"Bu bizim onlara karşı dünyadaki edebimizdir. Âhirete varınca, oradaki edebimizi Allah Teâlâ bize öğretecektir."

Müzmin hastalıklar, cüzzam, felç gibi hastalıklar için garîb tedâvî usûlleri vardı. Tavsiye ettiği şeyi kullananlar, ondan şifâ bulurlardı.

Meyve ağaçları çiçek açtığı zaman, onlara zarar verecek bir durum olunca, o gece uyumaz, gözyaşları döker, Allah Teâlâ´ya, meyvelere zarar verecek o hâlin kalkması için yalvarırdı.

Müezzinin okuduğu ezanı duyduğu an, olduğu yerde sarsılır, Allah Teâlâ´nın heybet ve azametinden titreyerek, erir gibi olur, tam bir huşû´ içinde müezzinin dâvetine icâbet ederdi.

Söylediği şeyler aynen olurdu. İşleri hakkında ona danışmaya gelenlere, daha durumlarını söylemeden, yanına ne için geldiklerini söylerdi. Onlara yap, yapma, sabret veya yolculuğa çık gibi lâzım gelen tavsiyeyi yapardı. Danışmaya gelen şahıs bu sözlerine hayret eder; "Ona benim durumumu kim söyledi?" derdi.

Muhtaç olup, Allahü teâlâ´dan bir istekte bulunacaklara şöyle tavsiyede bulunuyordu:

"Çarşamba günleri ikindi vakti, melik Zâhir Câmiine gidiniz. Orada sedir ağacı vardır. Onu sulayınız ve şöyle hitâb ediniz: "Ey Allah Teâlâ´nın Velileri! İsteklerimizin yerine gelmesinde yardımcı olunuz. Allah Teâlâ da sizlerin isteğini yerine getirir." Gerçekten sıkıntıda olup da, nasihatlerini tutanların istekleri, Allah Teâlâ´nın katında kabul olurdu.

O´nun ümmî bilgilerini duyan bir âlim;

"Nasıl olur da bu şeyh, putlara tapan kavimler gibi, halkı o ağaca gönderip taptırıyor ve konuşturuyor?" diye söyledi. Bu söz O´na bildirilince buyurdu ki;

"Ben bu sırrı ifşa etmemek için, bu insanları ağaç sulamak bahanesiyle oraya gönderiyorum. Hâlbuki Çarşamba günleri ikindi namazında o ağacın altında veliler toplanır, namaz kılarlar. Haceti, ihtiyacı olanlar ağaca seslendikleri zaman, bu seslenişleri orada bulunan veliler topluluğunca duyulur ve o kişilerin hacetlerini yerine getirirler. Ağaç, veliler ile haceti olanlar arasında bir vasıta veya bir işaretten başka bir şey değildir. Zîrâ o inkârcı, şu yönü iyice bilir ki, Allah Teâlâ, ağacı, insanların hâcetlerini yerine getirecek bir durumda yaratmamıştır."

ALİYY-ÜL HAVVÂS kaddesellâhü sırrahu´l azizden alınmış ÜMMÎ BİLGİLER

بســـم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

ALLAH TEÂLÂ´NIN EHLİ OLMAK

"Allah Teâlâ´nın kullarının cefasına katlanmayan kimse Allah Teâlâ´nın ehliyim demesin. Çünkü yalan söylemiş olur."

"Kemal ehli olmak için fakih, muhaddis ve mutasavvıf olmak gerekir."

ALLAH TEÂLÂ´NIN HAYA ETTİĞİ KİMSELER

"Allah Teâlâ´dan dünyada haya edenleri, kıyamet gününde Allah Teâlâ azarlamaktan ve azap etmekten haya eder."

ALLAH TEÂLÂ KISKANÇTIR

"**Allah Teâlâ kulunun kendisinden keşif yolu ile görüp izin almadan birini sevmesini kıskanır.** Bu yol ve görüşle Allah Teâlâ´dan izin almayan bir kul O´ndan başkasını severse, bin defa tövbe istiğfar etmesi gerekir."

ALLAH TEÂLÂ´NIN RIZASI

Allah Teâlâ´nın rızasını kazanmak için dünya nimetlerinden aza kanaat eden kullarının, amelleri az olsa da, Allah Teâlâ böyle kullarından hoşnut olur.

ÂLİMLERİN ÜSTÜNLÜĞÜ

"Her ilim sahibi kendi nefsine yönelik olsa bile günah işlediğinde ilmin gereğini yapar. Çünkü âlim tövbe edip pişmanlık duyar. Böyle âlim halk nazarında ilmi ile amel etmeyen biri olarak değerlendirilse de, gerçekte onu bu neticeye ulaştıran ilmidir. Eğer ilmi olmasa idi, işlediği suçun günah olduğunu bilemez ve tövbe etmezdi.

İlim her halükarda sahibine fayda sağlar. Her asırda insanın bilgisi amelinden daha çok ola gelmiştir."

AMELE GÜVENİLMEYECEĞİ

"Günahlardan geçtik diye, iyi amellerdeki kusurlardan dolayı Allah Teâlâ´nın helak edeceğinden insan korkmazsa helak olmuş demektir."

AZ YEMEK

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemim buyurduğu;

"Âdemoğluna, belini doğrultacak lokmacıklar yeter" Hadisi Şerifini açıklarken,

"Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem´in bu sözleri haktır. Ona tam anlamıyla **inanana dokuz lokma** yeterlidir. Çünkü bu kişiler bundan fazlasını yemeğe ihtiyaç duymazlar."

BELA İSTEMEYEN

"Bir kimse bela istemiyorsa, insanların duyduğunda utanacağı kötülüğü gizli olarak işlememesidir."

"Dünya ve ahiret ihtiyaçlarının kişi üzerinde eksilmesi veya duraklamasının yegâne sebebi o kişinin tövbe ve istiğfarları terk etmesidir."

"Bir de Rabbinizin mağfiretini isteyin, sonra O´na tövbe edin ki, sizi muayyen bir zamana kadar güzel bir şekilde yaşatsın ve her fazilet sahibine, mükâfatını versin. Eğer yüz çevirirseniz, haberiniz olsun ki ben sizin için büyük bir günün azabından korkarım!" (Hud,3)

BİR GECEDE KUR´AN-I KERİM NASIL OKUNUR

"Eğer Allah Teâlâ´nın bütün veli kullarını, Kur´an-ı Kerim okurlarken bir lütuf olarak onun manalarına vakıf kılmasaydı hiçbiri bir gecede Kur´an-ı Kerim´i hatmedemezlerdi. Çünkü kâmil insanların Kur´an-ı Kerim ile alakalı ilimleri tefekkür ve yoruma dayanmaz. Onların bu ilimleri Kur´an-ı Kerim´i okurken Allah Teâlâ´nın lütfettiği birer bağışıdır. Bu açıdan onların tilavetlerinin bizzat kendisi manaların kendisi olur. İfadelerde farklı manaların dile gelmesi bu tefekkürlerin neticesinde elde edilen yorumlardır."

BÜYÜKLERİN SIRLARINDAN

"Âlim ve salih kişilerin evlatları için yapılacak en faydalı iş onlara gıyaplarında dua edip işlerini Allah Teâlâ´ya havale etmektir. Çünkü bu zatların çocukları varsa annelerinin destekleri ile babalarına karşı çok nazlı olurlar. Bunlardan herhangi biri babasına hürmeten halkın kendisine büyük alaka gösterdiğini görünce bir takım meziyetler elde etmek için nefsi harekete geçmez, dahası kendi kendine ´İlim ve riyazatla meşgul olarak elde edeceğim şan ve şöhreti babam sayesinde zaten kazandım, niye yorulayım´ der. Hâlbuki taşranın çocukları böyle düşünmezler. Çünkü onlardan herhangi biri hayata gözlerini baştaki idarecilerin ve yardımcıların türlü türlü eziyetleri ile açarlar. Onun için kurtulma çarelerini ararlar. Derken Allah Teâlâ onların gönlüne ilim ve Kur´an-ı Kerim tahsil etme sevdası düşürür. Neticede ilim tahsiline koyulur. Halkın alakasına mazhar olduğunu gördükçe ilim ve riyazet istekleri kabarır. Sonunda tarikat piri ve makam sahibi olur."

BÜYÜKLERİN EŞLERİ

"Karısının dilinden, tahakkümünden, kötü davranışlarından eziyet görmeyen Allah Teâlâ dostları azdır. Bunların bu kadınla evlenmeleri ya nefisleri terbiye ya da başkalarını o kadından korumak içindir."

BÜYÜKLERİN İYİLİĞİ EMRETME SEBEBİ

"Allah Teâlâ´nın dostları Kur´an-ı Kerim ve Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem´in Sünnetine uygun bir amele teşvik etmelerinin yegâne sebebi Allah Teâlâ ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ile buluşup oturmak içindir. Çünkü onlar bilirler ki, Allah Teâlâ ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ancak getirdiği emirleri yapan kişiler ile beraber otururlar.

BÜYÜKLER SAYGI

"Din âlimlerine dil uzatmaktan sakının. Çünkü onlar, Allah Teâlâ´nın isim ve sıfatlarının kapıcılarıdır.

Velileri inkârdan sakının. Çünkü onlar, Allah Teâlâ´nın zatının kapıcılarıdır.

Bir şey yapmak istiyorsanız, size yakışanı yapın. İnsanlar, bir şey vermediğiniz için sizi cimrilikle itham etmesinler, bu yüzden size karşı çıkmalarına meydan vermeyin. Çünkü veli olmanın şartlarından biri de şudur:

Bu gibileri, yanlarında bin dinar olsa da bunu bir fakire verseler, verdikleri paranın onların nazarındaki kıymeti, toprak üzerinde bulunan bir çakıl taşından daha kıymetsizdir."

"Yemin ederim ki, talebeler, Allah Teâlâ´nın dünyayı yarattığı günden yok edeceği güne kadar, hocalarının huzurunda kor bir ateş üzerinde otursalar, doğru yola girmeleri için yol gösterip engelleri ortadan kaldıran hocalarının haklarını ödeyemezler."

BÜYÜKLER NİÇİN ÇOK SIKINTI ÇEKER

"Büyüklerin ağır hastalıklara maruz bırakılmaları bazen ecirlerin çoğalması için olur. Dünya ile alakalı yanları yoktur. Öyleki dünya ile irtibatlandırılması caiz bile değildir. Bazen de talebeleri yüzünden zor can verirler. Bir an önce Allah Teâlâ´ya kavuşmak istemelerine rağmen onları daha iyi yetiştirmek, makamlarını yükseklere çıkarabilmek için dünyadan çıkmak istemeyebilirler. Talebelerine olan iştiyakları yüzünden ruhun çıkması zorlaşır. Eğer talebelerine olan şefkatleri olmasa idi, Allah Teâlâ´ya kavuşma arzuları yüzünden canlarını en kolay verenlerden olurlardı."

ÇOK YEMEK

"Kişi sahurda üç lokma veya üç hurmadan fazla bir şey yememelidir. Oruca dayanabilmenin sırrı sahura kalkmaktır. Bu vazife az yemekle de görülür. Bunun bir başka benzeri; gündüzün az bir uyku gece ibadetine kalkmayı kolaylaştırmasıdır."

"Allah Teâlâ´nın adı anılmadan yapılan şeyi yemek ölü eti yemiş gibi olmak demektir."

ÇOCUKLARA İSİM KOYARKEN

"Gerçeği yansıtmayan (Bedrettin, Şemseddin, Nur ekli) isimleri çocuklara koymaktan kaçınmak gerekir. Adların güzel ve tevil götüren tarafları da bulunsa da."

DİNİ AYAKTA TUTAN

"Bir din anlaşmazlıklar, çatışmalarla ile değil, birleşme ve anlaşma yolu ile ayakta durur. Bilginler nefislerini şehvetin kölesi olmaktan kurtaramazlarsa hiçbir zaman birleşemezler."

DİNE DAVET

"Allah Teâlâ´ya kavuşturan yola davet edenler, fâsık kimselere dahi kaba ve kırıcı olmamalılar. Onlara yumuşaklık ile muamele edip, ihsan ve kerem göstererek gönüllerini hoş tutmalılar ki, kendilerine yönelsinler. Ancak bu meyil gerçekleştikten sonra nasihatte bulunsunlar."

DUA

“Biriniz kendisini ilâhî huzurla hissederse, yalnız kendi nefsi için dua etmemeli, başkası için de himmet ve gayretini esirgememelidir. Yapacağı duaların çoğu mümin kardeşleri için de olmalıdır.”

DUANIN KABUL OLMASI

“Dualarının yüzüne çarpılmamasını istemeyen günah işlememekte meleklerin yolunu takip etmelidir.”

DÜNYA ONLARI SEVMEZ

“Kul irfan makamlarına yükseldiğinde dünyanın ona karşı nefreti artar. Hatta bu kul kendini istese ona yüz vermez. Bunun sebebi dünya onun kalbine yerleşip eğleşeceği bir mekân bulamadığı içindir.”

GECE İBADETİ

“Gece ibadetine kalkmak isteyenlerin bu ibadete açlık ile hazırlanmaları gerekir. Midesi tok olanların manevi istekleri az olur.”

GERÇEK DOSTLUK

“Eğer biriniz kardeşine yardım etme, sıkıntılarına ortak olma, hiç değilse kendisine dua etme niyet ve kararlılığında değilse onun hatırını sormasın. Çünkü samimiyetsizliği yüzünden münafık olur.”

GIYBET

Aliyy-ül Havvâs, talebelerinden gıybet yapmamaları hususunda söz almaları istenmiştir.

“Böyle bir söz almak Allah Teâlâ´ya ve mahlûkatına karşı terbiyesizlik olur. Çünkü talebenin amel ve sözleri Allah Teâlâ´nın yarattığı şeylerdendir. Talebenin elinde olmayan bir şey hususunda nasıl söz alabilirim. Talebe istemese bile Allah Teâlâ muradını gerçekleştirecektir.”

Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem bu gibi şeyler hakkında biat almıştır, denilince;

“Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem´in aldığı biat vahiy doğrultusunda idi. Bizim durumumuz farklıdır.”

GİYBET EDEN KİŞİ

“Gıybete sebebiyet veren kişi, bu kötü fiile mani olmaya muktedirken yapmadığından azarlanır.” (Gıybet olunacak bir halden sakınmak gerekmektedir.)

GİZLİ AYRILIK

“Namaz kılanın Kur´an-ı Kerim´i okurken harflerin çıkış yerleri ile uğraşması veya hüküm ile düşünceye dalması vb. Allah Teâlâ´nın huzurunda bulunmaya mani olan işlerdir.”

HACILAR İÇİN

“Mekke ve Medine´de sakın mücavir kalmayın. (Yerleşmeyin) Çünkü oraların hakkını ödemekten aciz kalırsınız. ´**Hacca gittiğin vakit bir heybelik günahın vardı. Hacdan bin heybelik günahla döndün.”**

HATALARIN SEBEBİ

“İnsan sözünün hatadan ve çelişkiden kurtulmamasının nedeni sürekli uyanık olmamasıdır. İşte bu yüzden gaflet ve yanılgılara düşmektedir.”

HAVAS EHLİNİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

"Kamil bir kişi, zatına yani kendine, başkasını tercih ederse, emredilen adaletten çıktığı için Allah Teâlâ onu azarlar. Avam insanlar ise böyle değildir."

HAC

"Kulun haccının kabul olduğunun alâmeti, hacda Peygamber efendimizin ahlâkı ile ahlâklanarak, dönmesi, günaha hiç yaklaşmaması, kendini hiç kimseden üstün görmemesi, ölünceye kadar dünyaya meyletmemesidir. Haccının kabul olmadığının alâmeti de, hacdan döndüğünde evvelki hâli üzere bulunmasıdır."

HACDAKİ HACININ AÇLIĞI

"Mekke´de tok karınla dolaşan bir kimse dörtayaklılara benzer. Vücudunu yediği yemeklerin buharı kapladığından yağmur tutmayan nesneler gibi rahmeti ilâhiyeden kısmetini alamaz. Aç kimse ise, toprak gibi kendine düşen kısmeti alır."

HEDİYE BEKLENTİSİ

Hacdan gelecek birinden dahi hediye beklenilmesinin uygun olmayacağını söylerdi.

HELAL KAZANÇ

Aliyy-ül Havvâs'ın bir gün gözleri şişmişti. Buna rağmen, yine sepet örmeğe devam etti. Onu sevenlerden birisi kendisine biraz para getirip;

"Efendim, buyurun bunları harcarsınız, gözleriniz iyileşinceye kadar istirahat edersiniz." dedi.

Aliyy-ül Havvâs, bu paraları almadı ve,

"Şu hâlimle kendi kazancıma güvenemiyorum, başkasının kazancına nasıl güvenebilirim?" buyurdu.

İHLÂS

"İhlâsın en aşağı mertebesi, kişinin kendi amellerinde, tıpkı fazla yükü olan ve ağırlığında ezilen, başını önüne eğmiş düşünceli yürüyen ve sırtındaki yükün kime ait olduğunu ve nereye gittiğini bilmeyen bir yük hayvanı gibi olmasıdır."

İKİNDİ VAKTİNDEKİ İBADETİN EHEMMİYETİ

Aliyy-ül Havvâs, ikindi vaktine kadar dükkânda çalışır, vakit dolunca;

"Şimdiden sonra Allah Teâlâ´ya ibadet için hazırlanmalıyım." diyerek dükkânını kapatırdı.

"Allah Teâlâ kullarına, bilinen rızıkların dağıtımını sabah namazından sonra, manevî rızıkların dağıtımını da ikindi namazından sonra yapar. Bu iki vakitte uyumak, bunun için sizlere yasak edilmiştir."

İLÂHİ KİTAPLAR´IN TEK SÖZÜ

"İnsan iyi düşünürse indirilen her kitabın kendisine ´Allah Teâlâ´dan Kork´ dediğini görür."

İLM-İ LEDÜN

"Ledünni ilimlerin hepsi Hızır aleyhisselâm´ın ilminin çeşitlerindendir. Bilirsiniz ki, Musa aleyhisselâm´ın kabul etmemesinden ve beğenmemesinden meydana geldi. Sonra Musa aleyhisselâm beğenmemekten vaz geçip susunca, anlıyoruz ki, Allah Teâlâ Hızır aleyhisselâm´a bildirdiklerini Musa aleyhisselâm´a da bildirdi. Yoksa beğenmediği şeyle karşısında susması olmazdı. Çünkü Hızır

aleyhisselâm´ın yaptığı işleri (bir zalim olacak diye, insanların gemisini delmek, yaralamak; taşkınlık yapacak ve küfür bakımından ebeveyne zülüm edecek diye evladı öldürmek, vb) şeriat caiz görmez."

İLMİN ZEKÂTI

"İyiliği emir kötülüğü yasaklamak görevine dikkat etmek gerekir. Bu ilmin zekâtıdır."

İNSANLARN HEPSİ AYNIDIR

"Büyüklerde olsun ve diğer kimselerde olsun beşeri sıfatların hepsi her insanda toplu olarak bulunur. Büyüklerde güzel sıfatlar görünürken diğer insanlarda görünmez ve ortaya çıkamaz. Bu nedenle ulu kişilerden başkaları ilerlemeye ve yükselmeye davet edilmişlerdir."

İNSANLARA DEĞER VERİRKEN

Bir gün Aliyy-ül Havvâs´ın yanına nur yüzlü birisi uğramıştı. O, ona doğru baktı ve şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ´m! Bizi kötü hâle düşmekten muhafaza buyur." Sonra devam ederek;

"Şüphesiz, Allah Teâlâ bir kulu hakkında hayır murat edince, nuru onun kalbine koyar. Fakat dış görünüşü bakımından diğer insanlardan birisi gibidir. Allah Teâlâ bir kulu hakkında hayır murat etmezse, o şahsın kalbinde bulunanı yüzüne çıkarır. Kalbini ise karanlık kılar."

İYİNİN İÇİNDEKİ HOŞNUTSUZKUK

"Allah Teâlâ´dan razı olmanın içinde gizli bir olumsuzluk bulunur. Mesela; her insanın azda olsa hasta olmaktan hoşnutsuzluğu olur."

İYİ İNSAN

"Allah Teâlâ´nın başarılı kıldığı kimseler müslümanların yaptıkları amellerin hiçbirinden mahrum değildir. Çünkü yapmadıkları amellerin karşılığı besleyecekleri iyi niyetle aynen kendilerine verilir."

KADINLARA BAKMAK

"Kadınların namazda yüzünün ve elinin açık olmasında ariflere göre Allah Teâlâ için büyük bir tazim vardır. Arifler buyurur ki, kadın Allah Teâlâ´nın huzurunda ve korumasındadır. Hiçbir kimsenin, hiçbir şekilde başını kaldırıp, ona bakması caiz değildir. Aslan yuvasındaki aslan yavrusudur. İhramda da yüzü açmasındaki sır da aynıdır. Çünkü kadın Allah Teâlâ´nın hususi huzurundadır. Kadın namazda ve hacda yüzünün açık olması, kuş avlanan tuzaktaki yem gibidir.

Allah Teâlâ´nın muhafaza ettiği koruduğu kimse, o huzuru yüce tutar ve yabancı kadının ve namaz kılan kadının yüzüne, huzurunda bulunduğu Rabbi´ne karşı edebi gözeterek, hiçbir zaman bakmaz. Allah Teâlâ´nın şaki kıldığı kimseler ise bundan gafildirler. **Bakarlar ve Allah Teâlâ´nın azabına müstahak olurlar.** Bu nedenle âlimler, kadınlar ihram giyince, Allah Teâlâ´nın huzurunda olana izinsiz bakmasından dolayı avam olanlar cezaya çarpılmasın diye hac menâsikinde (Hac ibadetlerini yaparken) yüzlerine örtü koymalıdırlar."

(Hacc'da ve camilerde namaz kılan kadınların yüzüne bakanların vay haline)

KEMAL ÜZERE AMEL

"Kamil bir kişinin kemal şartlarından biride herhangi söylenen bir söz üzerinde amel etmek isterse o ameli sözün sahibi huzurunda yapmalıdır."

KIYAMETTEKİ YALNIZLIK

"Şimdiden kendi başının çaresine bak, bir dosta bir şeyhe el bağlama. Çünkü onların her biri yarın kendi başının derdin düşecek.

Amellerini gösterişten arındır. Çünkü kıyamette amellerin nuru kıyamette ameldeki ihlâsın miktarınca olacak.

Şunu bil ki dünyada gözleri kör olan, gözleri gören bir adamın tuttuğu ışıktan faydalanamadığı gibi münafıkta yarın müminin nurundan aydınlanıp faydalanamayacak."

KİBİR

"Kibir, gurur ve övünme gibi duygular insanın içine çuvaldız gibi saplıdırlar. İnsanın kibirlenmesi, kendinde gördüğü faziletlerden ileri gelir. Ancak, insan evliyadan bir mübarek zatı tanıdığı zaman, bütün bu faziletlerin, kesinlikle ve gerçek olarak Allah Teâlâ´da bulunduğunu anlar. Kendisinde bulunan her şeyin, Allah tarafından emanet olarak verildiğini görür."

KÖPEK

Aliyy-ül Havvâs kaddesellâhü sırrahu´l azîz Hazretleri köpeğin zararlarından bahsederken;

Köpeğin artığı, bedenin esası olan kalbi öldürerek, cennete götürecek nasihatleri dinlemekten alıkoyduğunu söylemiştir. (Köpek sevgisi insanı hipnoz eder.)

KUL HAKLARINDAKİ İNCELİK

Aliyy-ül Havvâs, dükkanını erken saatlerde açar ve;

"Ey Allah´ım! Kullarına faydalı bir iş yapmaya niyet ettim." derdi.

İnsanların ihtiyacı olan; yağ, un, tahin, pirinç, bakla, sepet gibi şeyleri satardı. Alış verişte müşterilerden birinin kendisine inanmadığını anlayınca, tartı ve ölçüyü fazla tutardı. Müşterisinin kendine inandığını ve güvendiğini anlayınca da, o kişinin hakkını tam tamına tartıp verirdi.

Bir kimse kendisinden bir dirhemlik bir şey satın alır, parasını vermeyi unutur veya vermezse, evine kadar o müşteriyi takip eder, hakkını ister ve şöyle derdi:

"Bizler, bu davranışımızla insanlara hakların büyüklüğünü, ehemmiyetini gösteriyoruz; böylece onlar ödemede ihmalkâr olmasınlar. Kıyamet gününde kendilerini mihnet altında bırakmamak için hakkımızı istemekle, kendilerine karşı samimî davranmış oluyoruz. Çünkü dünyada göz yumduğumuz haklarımızı, kıyamette nefislerimiz talep edebilir."

KUR´AN-I KERİM´İ OKUMAK

Aliyy-ül Havvâs´a;

"Avamın, manasını anlamadan Kur´ân-ı kerîm okumaları hakkında ne dersin?" diye sorduklarında;

"Okudukları Kur´an-ı Kerim´in her harfi için onlara on sevap vardır." buyurdu.

KUR´AN-I KERİM´İ OKUMA EDEBİ

Aliyy-ül Havvâs, Kur´an-ı Kerim´i okurken birisi ona soru sorunca;

"Ya Rabbi izin ver filanca ile konuşayım" diye izin isterdi.

MAKAM SAHİBLERİNİN ADALETSİZ OLUŞU

"Yöneticilerin çoğu zulüm ve haksız uygulamalara sapmıştır. Onlardan biri adil olmaya çalışsa bunu başaramaz. Çünkü insanlar adalet gösterilmeye layık değildirler."

MESCİDE GİRME ADABI

Aliyy-ül Havvâs kaddesellâhü sırrahu´l azîz Hazretleri mescide girerken önden adım atmaya cesaret edemez. Edebinden halkın ardına takılarak girerdi.

MESCİDDEKİ EDEB

Aliyy-ül Havvâs, mescide Ezandaki ´Haydin namaza´ seslenmesi ile girerdi. Niçin böyle yapıyorsun diyenlere şöyle buyururdu.

"Bizim gibi acizlerin Allah Teâlâ´nın meclisi sayılan mescitlerde fazla oturmaları yakışık almaz. Çünkü bizler mescide bir şeyler kazanmak için geliriz. Kazanacağımız şeyi kaybetmekten korkarız.

Namaz bitiminde de korkudan titreyerek ve **"Allah Teâlâ´m bizleri mescidden selâmetle çıkardığından sana hamd ve senalar olsun."** Buyurarak çıkardı.

MEZHEBLERE UYMA

"Amel etme şartları bulunduğu zaman, görünüşü birbirine uymasa da, mezheb imamlarının her sözü ile amel ediniz. Büyük sevaplara kavuşursunuz. Şeriatın tümü ile amel eden nerede, çoğunu ret edip amel etmeyen nerede."

Çünkü mezhep hiçbir zaman bütün delilleri ihtiva edemez. Mezheb sahibi, hadis sahih olunca, ´benim mezhebim´ demiş olsa da. Öyleki bazen o imama uyanlar sonra sahih olduğu anlaşılan birçok hadislerle amel etmişler, ona uymamışlar.

MÜSLÜMANIN BAŞINA GELEN AFETLER

Müslümanın karşılaşabileceği tehlikeler sorulduğunda buyurdu ki;

"Aklın afeti, devamlı ve lüzumsuz çekişme yapmasıdır. İmanın afeti, inkârdır.

Amelin afeti, tembelliktir.

İlmin afeti, iddia sahibi olmaktır.

Sevginin afeti, şehvet yolunu tutmasıdır.

Tevazûnun afeti, tahkir olunacak derecede kendini aşağı tutmaktır.

Sabrın afeti, Allah Teâlâ´dan başkasına şikâyette bulunmaktır.

Zenginliğin afeti, hırstır.

Azizliğin, büyüklüğün afeti, böbürlenmektir.

Cömertliğin afeti, israftır.

Arkadaşlığın afeti kavgadır.

Anlayışın afeti, münakaşadır.

Allah Teâlâ´ya dua etmenin afeti, baş olmaya meyilli olmaktır.

Zulmün afeti, yayılmasıdır.

Adaletin afeti, intikam hâlini almasıdır.

Hürriyetin afeti, sınırları aşmaktır."

MÜŞAHEDENİN DERECESİ

Kulun müşahedesi ışıkta kendi gölgesine benzer. Işığa ne kadar yaklaşırsa o kadar büyür. Uzaklaştığı kadar küçülür.

İnsanların çoğunun kalpleri, geçim derdi ile meşgul olmasa idi, gündüz namazlarında kalplerine tecelli eden Allah Teâlâ´nın haşyetinin büyüklüğünden düşüp ölüverirdi.

NAMAZDAKİ GAFLET

“**Namazda kalbine rükû ve secdelerde dünya düşüncesinin gelmesi, Allah Teâlâ´nın mümin kuluna rahmetidir.** Çünkü bu huzur Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem´in varislerine, Kâbe-kavseyn huzuruna yaklaşmadır. Onun için herkes orada çok duramaz. Bu rükünlerin tecellilerine kulların hepsi dayanamadığından, Allah Teâlâ kuluna huzurda rahmet etmeyi murat edince dünyadan ve mahlûkattan birini kalbine getirir. Çünkü mahlûkatta bu azameti müşahededen perdelenmek korkusu vardır. Bu düşünce, kalbe getirme olmasa idi, kemik ve eti erir, mafsalları dağılır helak olurdu.”

NASİHATÇİNİN VASFI

“Nasihatçi olan kimse öğütlediği şeyleri önce kendi yapmalıdır. Yoksa kulların başına bir fesatçı ve zorbacı kesilmiş olur.”

NEFİS

“Bir kimse zalimler için ne düşünüyorsa nefsi için de aynı şeyleri düşünmelidir. İnsanlardan uzak kalmalı ve kötü huylarımdan başkaları zarar görür diye uzlete çekilmelidir.”

NEFSE HOŞ GELEN İYİLİKLER

“Kullara verilen nimetler bazen kendileri için farkına varmadıkları cezalara dönüşür.”

“Evladım takvaya sarıl, Rabb´ine isyandan kaçın, ´Rabb´im affeder´ diyerek kendini avutma, bu tür sözler nefsin saptırması, şeytanın tuzağıdır.”

NİFAK ALAMETİ

“Dinin emrettiği bir ibadeti yapmakta acizleşen kişide kesinlikle nifaktan bir şeyler vardır.”

NİMETLERİN DEĞERİNİ BİLMEK

Çoğunlukla bolluk ve nimetler içinde bulunanlar, bu nimet gitmedikçe, bunun kıymetini ve değerini anlayamazlar.

ORTA NAMAZ

“Bazen ikindi, bazen sabah olur. Bunun sırrı yazı ile anlatılamaz.”

ORUÇ NİÇİN FARZ KILINDI

“Ramazan orucu tam bir aydır. 29 gün veya 30 gün olur. **Orucun meşruiyeti Hz. Âdem aleyhisselâm´ın cennetteki ağacın meyvesinden koparıp yemesinin kefaretidir.** Allah Teâlâ buna keffaret olarak oruç tutmasını emretmiştir. Bildiğimize göre Hz. Âdem aleyhisselâm´ın yediği şey eriyip gidene kadar bir ay kalmıştır.”

RAMAZAN

“Ramazan-ı ayının son on gününde, gece ibadetinden geri kalmayınız. Öyleki, bütün Ramazan gecelerini ibadetle geçiriniz. Çünkü Kadir gecesi bu aydadır.”

RİYA

“En yaman bela kulun ilim ve ameli ile riyaya düşmesidir. Ancak çok az insan bunun farkındadır.”

RIZIK İSTEME YOLU

"Geçim sıkıntısı çeken fakir yön belirtmeden Allah Teâlâ´dan helal rızık istesin."

SIRAT KÖPRÜSÜ

"Sıratta yürümek bir hakikattir. Bu yürüyüş dünyada olmaktadır. Dünyada yürüyüşünü ilahi kanunlara uyduran kişi ahirette sırattan rahat geçecek demektir."

SÜNNET (Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme uymak) NİÇİN GEREKLİDİR

Sünnet hakkında bir soru sorulunca da;

"Ey Oğlum! Bilmiş ol ki, sünnet, Kur´an-ı Kerim´in hükümlerini açıklayan beyanlardır.

Çünkü Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bize Kur´an-ı Kerim´in hükümlerini, mübarek sözleri ile bildirendir. Kur´an-ı Kerim´de buyruldu ki;

"O boşuna konuşmaz. Hep, vahiy olunanı söyler.", (Necm, 3–4)

"Allah´ın kitabına ve Resulün hâdislerine müracaat edin!" (Nisa,59)

Sünnet, bize Kur´an-ı Kerim´deki toplu ve kapalı manaları bildirmeseydi, âlimlerden hiçbiri, fıkıhtaki sular ve abdest bahislerindeki hükümleri çıkaramaz, sabah namazının farzının iki, öğle, ikindi ve yatsının farzlarının dört, akşam namazının farzının üç olduğunu bilemezdi.

Aynı şekilde hiçbir kimse, kıbleye dönüldükte, yapılan duada, namazda ne söyleneceğini bilemezdi. Tekbirin nasıl olduğunu, rükû ve secde tesbîhlerini, tadil-i erkânı, teşehhüde oturdukta ne okunacağını bilemezdi. Aynı şekilde, bayram namazlarının nasıl kılınacağını, cenaze ve yağmur namazları gibi daha birçok şeyleri kimse bilemezdi."

ŞEYH OLMAK İSTEYEN

"Değişime uğramayan Levh-i Mahfuz´da yazılı olanları göremeyen kimseler başkalarına yol göstermesinler.

Nazarı Levh-i Mahfuz´a nüfuz edemeyen kişiden bir şey sorulursa, ´İstihareye yat´ desin."

ŞEVVAL ORUCU

"Altı günlük oruca daha çok dikkat edilmelidir. Çünkü bu oruç tamir makamında olan bir oruçtur. Eğer bu oruçta tam yapılmazsa yine bir gedik açık kalmış olur. Böylece eksikler birbirini kovalayarak gider sonuç alınmaz. Bu orucun benzeri namazda sehiv secdesidir. Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem hataların giderilmesini kıyam ve rukûya değil insanın Allah Teâlâ´ya en yakın an olduğu secdeye tahsis etmiştir. Şeytan secdede insana fazla tesir yapamaz."

ŞÜKÜR EHLİ OLMAK

"Bu dünya evinde kendi ihtiyacından çok bir şeyi Allah Teâlâ´dan isteyenlerin kısa görüşlü ve kör kimselerdir. Bir kimse Allah Teâlâ´nın verdiği zaruri ihtiyaçlarına şükür edemezse, ihtiyacından fazla istediği şeye nasıl şükür edebilir."

ŞÜPHELİ MAL İLE İKRAM

"Şüpheli nesnelerin kabul edilmemesi ve bunların sadaka verilmemesi en doğru bir davranıştır. Oysa günümüzde şüpheli mallar kabul edilip sadaka olarak dağıtılıyor. Halka yemek verilip merasimler düzenliyor veya fakirlere toplanan malın üzerinde oturuyorlar. Bunlar birincisinden daha çirkin bir haldir."

ŞÜPHELİ YEMEK

Şüpheli yemek yerken;

"Allah Teâlâ´m bu yiyeceğim yemekte bir günah ve şüphe var ise beni bu günahtan koru. Şayet hata yapıyorsam, yemeği karnımda bırakma. Bırakırsan bu yemekten doğacak masiyetlerden beni muhafaza et. Eğer ben günaha düşersem de temiz kalp ile tövbeyi nasip et. Bunu da nasip etmeyeceksen bana lütfet.

Kusuruma bakma Ey Merhametli Allah Teâlâ´m"

UYKU ADABI

"Baş yüksek yerde olunca kişi derin uykuya yatamaz."

ZİKİR

"Yapılacak en kerametli iş, bir kulun Allah Teâlâ´yı anmasından daha üstün ve faziletli değildir. Çünkü Allah Teâlâ´yı anmakla O´nun yüce meclisinde onunla birlikte oturmuş olur."

ZİYARET

Aliyy-ül Havvâs, dost ve akraba ziyaretine çok dikkat ederdi ve buyurdu ki;

"Allah için kardeşini ziyaret etmeye gidecek bir kimsenin yürümeye gücü varken, binecek bir vasıta bulmak için ziyareti geciktirmesi doğru değildir." buyururdu. Ziyaret eden, ziyaret ettiği kimsede gördüğü ayıp ve kusurları kimseye söylemeyip, onda gördüklerini saklayabilecekse, ziyarete gitmesi edebdendir. Eğer gördükleri ayıp ve kusurları muhafaza edemeyip başkalarına söyleyecekse, ziyareti terk etmesi daha iyidir.

Ziyaretçinin, ziyaret ettiği kimseyi ziyareti, Allah Teâlâ ile meşguliyetine mâni olacaksa, gitmemesi, Allah Teâlâ´ya karşı olan edebdendir."

ZÜHT VARLIK SAHİBİNDE OLUR

"Dedi ki: ´Rabbim! Beni bağışla, bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver; Sen şüphesiz, daima bağışta bulunansın´ dedi." (Sad,35)

Aliyy-ül Havvâs, Hz. Süleyman aleyhisselâm´ın bu duasını açıklarken "O zahitlik makamını gerçekleştirmek için bu şekilde istekte bulunmuştu. Çünkü büyük imkânlara sahip kişinin dünyaya karşı zahitlik göstermesi züğürdün zahitlik göstermesinden kıymetlidir."

Elhamdülilahi rabbil âlemin.

Hüküm ve bekâ ancak Allah Teâlâ´nındır.

MENÂKIB-I ŞEREFİYYE'DEN LEDÜNNİYÂT

BİR KİMSE LEVHÜ'L MAHFÛZ'UN HAKİKATİNE VÂKIFIM VE LEVH'DE YAZILI OLAN MUKADDERATI BİLİYORUM DERSE.

O kimse 124 bin Enbiyâ ve Mürselîn hazerâtının isimlerini bilmesi lâzımdır.

**

BİR KİMSE BEN MÜRŞİDİMLE VE ONLARIN RUHLARIYLA GÖRÜŞÜYORUM VE MÜLÂKÂT EDİYORUM DİYE İDDİADA BULUNUYORSA.

O kimse halihazırda bulunan yedi tarikatın usullerini ile meşâyih-ı silsile-i şeriflerini bilmesi lâzımdır. Ve her tarikatın nihâyetinde olacak derece-i saâdet ve hidâyeti bilmesi lâzımdır.

Cilt-1, Sh: 11-12

**

"ELESTÜ Bİ- RABBİKÜM" VE "KÂLÛ BELÂ" DENİLEN GÜNDEN İTİBÂREN BU ÜMMET-İ MERHÛMEYE HİZMET ETMEKTE OLAN RİCALLERİN ESÂMİ-İ ŞERİFLERİDİR

Şehâmedü'l -Ferdânî, Abdurraûfu'l -Yemenî, en- Niyâmü'l -Ferdânî, Abdu'l -Habîri'l -Kuheylî, Yağsıbu Dehâvî, Ahmedü'l -Fânî, İmâmü'l –Büdelâî, Şehâbüddin, Yedullahi'l-Cemânî, Furkânu'l -Ezel, Bâbullâhi'r - Rabbânî, Hayratullahi's -Sürmedî, Ebu'l -Medûdu'n - Nâtık, Dürretü'l -Kağsâ, Mahsûmu's-Saîd, Tîcânü'l - Garrâ, Hüccetullâhi'l -Ceberûtî, Sehvetü'l -Bâzıh, Ehvedü'n -Necât, Heykelü'l -Kudret, Yedullâhi'l -Ulye, Miftâhü'l -Künhâ, Cembullâhi'd -Dâim, Şehâbu'r -Reyhân, Şemsü'l -Bereret, Abdullâhi'ş -Şâmıh, Ahmedü'l -Vâfir, Şem'ûnü'l -Muhlis, Bedrü'z Zâhid, Dehfetü'l -Fânî, Sefiyyullâhi'l -Kayyûmî, Murâdullâhi'ş -Şâ'iğ, Cârullâhi's - Sâbiğ, Kudre-tullâhi'ş -Şâmil, Usânullâhi'l -Ezel, Amânetullâhi'l -Kâşif, Nefsü'r -Rahmân, Miftâhü'l -Aksâ, Temhîdü'r -Ridağ, Abdülvedûd, el -Mağrûfî, Ahmedü'z - Zübyânî, Vâğızu'l -Hüdemâi'l -İzâm ve'n -Nukabi'l -Kirâm, Yusufu'r -Rakid, Burhâni'l -Hıyâm, Adnânü's -Sâbir, Dıhyetü'l -Visâl, Nedümü'l -Kâim, Ebu'l -Hasan ibn Âbâne'l Gulem, Muhammedü'n -Nebhânî, Avnüddîni'n - Nehâvendî, Ebû Tufeyli'l -Küheylî, el -Fihri'l -Mevrûd, Lebûbidîni'l -Âtâvî, Abdurrâgıb ibn Dâiyallâh.

A'lallâhü derecâtihim ve nefeğnâ bi-berekâti enfağsimühü'l -kudsiyyeti bi-hürmeti men lâ. nebiyye.

Fâtimetü Rızâ, Mesûda, Sedîde, Sabîha, Ferîde, Fehime, Nahife, Şehime, Şeymâ, Reşîde, Sâime,

*********;

RÂBİATÜ'L -ADEVİYYE'NİN DERECESİ İLE BİR OLAN VE BU ASIRDA SAĞ BULUNAN KADIN EKÂBİR CEMÂATİ

Meymûnetü'r -Rızâ, Âbidetü's -Sâbire, Afîfetü'z -Zâkire, Muhsine, Tâibe, Cemîle, Nâkiyetü's -Saîde, Ümmü'l -Mesâkîn, Necâbetü'z - Zekiye, Sâiha, Enîse, Muîne, Âtike, Seyyide Ümmü'z -Zuafâ, Mü'minetü's -Sevdâ, Ümmü'l - Eytâm, Ümmü Hânî, Firdevsü'l -Asrî, Bülbül-ü Kerbelâ, Mağsûmetü'l - Halveti, Hafîzetü'l - Mağrîbî, Şerîfetü'l -Irâkıye, Hüsniyyetü'l - Kâbilî, Kânite, Nefise, Zâhide, Takiyye, Nâime, Fesîha, Şuayne, Bedîatü'l -Musilî, Medîhatü'l - Ârife, Rabiatü'l -Adeviyye, Nefesetü't Tâhire, Maâzetü'l-Adeviyye,

A'lallâhu Teâlâ derecâtihim dâimâ. (Allah Teâlâ Derecelerini ebedi yüce kılsın)

BÜYÜKLERİN ÖNÜNDE GELEN KADIN CEMÂAT

Hafîzetü'l -Mağribiyye, Şerîfetü'l -Irâkıyye, Hüsniyyetü'l -Kâbiliyye, Afîfetü'z -Zâkire.

A'lallâhu derecâtihim dâimâ

Bu kadın büyüklerinden birinin bir kere ismini zikreden kimse cehennem azabı ve ateşinden halâs olur.

Bu ekâbirlerin (büyüklerin) yirmi dört saat zarfında yedişer tane vazifeleri vardır. Bu vazifeleri esnâsında, kimin ismini zikrederlerse, o kimseler cehennem azabından ve ateşinden âzâd olurlar.

HAZRETİ RASÛLULLÂH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEM EFENDİMİZİN DOĞUMU YAKLAŞDIĞINDA ONA HÜRMETEN MEKKE-İ MÜKERREME'YE GELEREK BEKELEYEN RUHBANLARIN İSİMLERİ

Yuhez, Îhrâ, Behrâ, Muâhir, Rân, Revâ- Nuş, Kûyes, Kenân, Kitânüs, Nâkır, Rebbân, Nâçiz, Sefha, Murâdis, Hümeyle, Berrâdis, Teyânüs, Zevrâ, Müsmin, Fesih, Zekvân, Nâtık, Nûriyân,

Cilt-1, Sh:19-22

MÜRŞİDÎN-İ KİRÂM HAZERÂTININ EVSÂF VE AHVÂLİNİ BEYAN EDEN VE MAKÂM-I İRŞAD'IN ŞARTLARI VE ERKÂNI VE MUKALLİD (SAHTE) MÜRŞİDLERİN DE AHVÂLİNİ BEYAN EDER.

BU MENAKIB "ÜMMÜ'L-HİKÂYÂT" DENİLEN MENAKIBTIR.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHÎM

"Ve ma tevfîkî illa billah aleyhi tevekkeltü ve ileyhi ünîb[1] "

[1] Hûd suresi (11:88). Meali: "...Başarım ancak Allah'tandır, O'na güvendim;

O'na yöneliyorum."

Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri, Âdem Aleyhisselâm'dan itibaren Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri'nin zaman-ı saadetlerine kadar insanları başı boş, delilsiz bırakmamıştır. Nitekim enbiya ve mürselîn-i kirâm göndermiştir. Ve halkı, Hakk yoluna davet ve irşad ile onları memur kılmıştır. En son hatem-ül enbiya-i ve'l mürselîn ve cümle enbiyaların sertacı Hz. Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve sellem Hazretlerini cümle mahlûkat ve mevcûdata resul ve nebî olarak gönderdi ve O'nun risalette; esteîzübillah, **"Ve mâ erselnâke...[2]"** ayet-i kerîmesi'nin muktezası üzere rahmet kıldı. Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri'nin dar-ı dünya'dan dar-ı beka'ya rıhlet ve intikalinden sonra da, Cenab-ı Hakk O'nun sevgili ümmetini boş bırakmadı. Evliya-i kirâm ve mürşidîn-i izam hazerâtını ihsan ederek, her bir asrın içinde **124.000 evliya-i kirâm ve 313 mürselîn-i kirâm Makâmına kaim olan mürşidîn-i izâm hazerâtını eksik etmedi.** Zaten Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri *(tarafından)* bu ihsan ve bu nizam ve intizam, Yevmü'l-ahd vel-misâk'da[3] tertip ve tekmil edilmiş bir mevhibe-i ilâhiyye'dir. Cenab-ı Hakk, Yevmü'l-ahd vel-misâk'da ve "Elestü bi-Rabbiküm" hitap gününde 124.000 enbiya ve mürselîn-i kirâm hazerâtına, herkese mahsus olan şeref ve fazileti gösterdikten sonra, mürselin-i kirâm hazerâtına kavim ve ümmeti tefrik ederek gösterdi. Mesela, Hz. Musa'ya Benî İsrail kavmi, Hz. İsa Aleyhisselâm'a kendi ümmeti, velhasıl hangi kavme meb'ûs olacak *(gönderilmiş)* ise ve kaç kişiye Resul olacak ise gösterdi. Bu suretle Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm hazretlerine de gösterdi. İla yevm-il kıyam (kıyamet gününe kadar), sonraki asırlarda ümmet-i Muhammed'i irşad ve hidayet etmek için Resulullah Aleyhisselam'ın havas ümmetinden mürşidîn-i kirâm'ı tayin ve tahsis buyurdu. Ve her mürşide, kaç kişiyi davet ve irşadla memur olunduğunu bildirdi. Bu suretle ahd u misak'ı alındı. Sonra mürşidler, Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm'ın huzurunda da, huzûrullah'ta ahdettikleri gibi, ahd u misak alarak, kendilerine gösterildiği miktarda ümmet-i Muhammed'i irşad edeceklerine dair vadettiler. Bu muahedeyi mürşidîn-i kirâm, Resûl-ü Ekrem Aleyhisselam Hazretleri dar-ı dünya'ya teşrif edinceye kadar, otuzüç kere, tekrar tekrar tecdid-i ahd olmak üzere arzettiler. Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri, Yevmü'l-ahd vel-misâk'da bilcümle mahlûkatın şeûnâtı, yani her mahlukun üzerine gelecek macerayı tesbit ve takdir

buyurdu ve bilhassa insan ve benî beşer'e verilecek olan fazilet ve kerameti takdir etti. Ve cümle mevcudâtın yaratılmasındaki hikmet ve gayeyi orada ikmal etti. Ve herkesin mukadder olan nasibini de ayırdı. Kaza ve kader-i ilâhiyye hususunda, kalem, orada ne lazım ise yazdı. Sekiz cennetin ve yedi cehennemin tecelliyâtı da orada zuhur etti. Mürselîn-i kirâm hazerâtının bi'set *(gönderiliş)* ve risalet ve kendi ümmetleri hakkında ne kadar hizmet lazım ise gösterildi. Ve ila yevm-il kıyam ümmet-i Muhammed'i tarîk-ı Hakk'a irşad ve hidayet edecek olan kendi itbâlarını ve onların hakkında yapılacak muamelat ve vezâif-i mukaddese gösterildi. Bunun gibi, bilcümle mensûbîn, müridân, itbâ ve mürşidîn olan zümreye de mürşidîn-i kirâm'a karşı yapılması lazım gelen usûl ve adâb ve itbâ ve teslimiyetin derecesini gösterdi ve bildirdi. Ve ahd ü misak'ı alındı. Binaenaleyh, darü't -teklif olan alem-i dünya'da, o Yevmü'l-ahd vel-misâk'da gösterilmiş ve çizilmiş olan hatt-ı harekete göre amel edilmesi lazımdır. Aralarında muhalefet olduğu takdirde, maksat ve netice hasıl olmaz. Yapılan amel ve işlenen ibadet, zahir itibariyle ne kadar yüksek ve mukaddes olsa da hakikat itibariyle, makbul ve maksâd-ı ilâhiyyeye vasıl olmaya vesile olamaz. Şu halde mürşid olsun, mürid olsun, salik olsun ve hatta avâm-ı nâs olsun, o âlem-i zerre'de mesbûk (geçmiş) olan ahd u misak'ına göre çalışması lazımdır O suretle çalışmayıp, kendi bildiğine gidecek olursa hakîkatü'l-vüsûl'e ermek için imkan yoktur. İşte bunun için, o ahd ü misak'ın hakikatini idrak eden bir mürşid-i kamil'e intisap ve müridlerine *(onun)* emirlerine harfiyen riayet, itaat lazımdır. Başka türlü hakiki hidayet hasıl olmaz. Fakat olabilir ki, Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri'nin fevkalade inayetine nail olup, meczûb *(kendinden geçmiş)* olarak vâsıl olur. Bu da ancak yüzbinde bir nisbette vakî olabilir. Bir kimse mesela, o Yevmü'l-ahd vel-misâk'da olan ahdi unutup, hiç hatırına gelmez bir hale gelirse tabiidir ki, o günkü ahde göre hareket edemez. Ta ki mürşid-i kamil'in emri üzere, a'dây-ı erbaa'ya *(dört düşmana)* karşı mücahede ederek, o Makâma vasıl oluncaya kadar mücahedeye girdiği zaman son zafer ve galibiyetine kadar, cephe-i harpten firar etmeden sebat etmesi lazımdır. Böyle sabır ve sebat ederek fatih-i hakîkî olmayan kimse, o Yevmü'l-ahd vel-misâk'daki ahdine vakıf olamaz. Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri'nin ahlâkiyle mütehallik ve ahlâk-ı Resûlullah'a varis olmayan bir kimse, Yevmü'l-ahd vel-misâk'daki ahde vakıf olmaz. Bu ahlâk dahi, nefs-i emmare ve a'dâ-yı erbaa'ya karşı cihad ilan ederek, mürşid-i kamil'in emir ve programı üzerine mütareke etmeden ve cepheden firar etmeden devam ederek, zafer-i katiyyeye vasıl olmadıkça ahlâk-ı hamîde'ye varis olamaz. Cenab-ı Hakk, İzz ü Celle ve Resûl-u Ekrem Aleyhisselam'ın kendisine emanet etmiş olduğu itbâ ve müridânını bilmeyen ye onları görmeyen ye onları görecek olan basîret gözü kör olan kimse ve o itbâlar kaç kişidir ve herkesin dert ve hastalığı nedir ve ne suretle onları irşad etmek lazım geleceğini bilmeyen bir kimse Yevmü'l-ahd vel-misâk'daki uhûdun *(ahidlerin)* muktezâsı ile hareket edebilir mi? Estaizûbillah, "...Ricalun sadakû ma âhedullâhe aleyh. *(...Allah'a verdiği sözü yerine getirenler vardır...")* (33:23) ayet-i kerimesi'nin sırrına mazhar olmayan ve zamanın fetret ve zulmetine katılıp gafilane ömür geçiren kimse, o günkü ahdden haberdar olur mu? Hayfür-rical denilen küşûfât ve keramete nail olmak âmâliyle *(emel ve arzusuyla)* uğraşan ve çalışan kimseler, o Yevmü'l-ahd'in hakâyıkına vakıf olamazlar. Velhasıl Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri'nin mutlak inayeti ile meczuplardan olup, yahut mürşid-i kamilin taht-ı terbiyesinde son muzafferiyet ve hakîkî fütühâta_kadar mücahedeye devam etmedikçe, mürşid-i kâmil olmak imkân haricindedir.

Asr-ı Saadetten itibaren bu asra kadar, mürşidîn-i kirâm kendi itbâ ve müridânlarını, o Yevm-ül-ahd vel-misak'da vaki olan uhûde tatbik edilmek suretiyle mücahedeye sevk ederek hakîkatü'l-vusûle ve hakikî saadete eriştirdiler.Usûl ve adâb üzere sa'y-u gayret ile nail-i merâm oldular. Lakin, zamanımızda birtakım mukallid mürşid tâifesi zuhûr etti. Makâm-ı irşâddan bî-haber ve uzak oldukları halde mürşidlik davasında bulundular ve başlarına müridân toplayıp güya irşad ve tarikat intişar etmeğe başladılar. Hatta Makâm-ı Kutbaniyyet'te olduklarını ve bu makâm kendilerine, Makâmdan tevcih edilmiş olduğuna hükmederek itbâ ve müridânlarının kendilerine, mürşid ve kutup demelerine razı oldular. **Halbuki Makâm-ı Kutbanîyet, ancak Resûl-ü Ekrem Hazretleri'nin emirleriyle olur**. O'nu tevcih etmek, Seyyid-i Kâinat Aleyhis-selâm'a mahsustur. Böyle kimselerin davacısının, huzûr-u mahşer'de Resul Aleyhisselâm olacağı şüphesizdir. Kendisi, ehli olmadığı halde "Ben halkı irşad edeceğim" diye uğraşanlardan ümmet-i Muhammed ziyan görürler, faide görmezler. Ümmet-i Muhammed-i yoldan çıkarmak, Resul Aleyhisselâm'ı gücendirecek bir ameldir. Ehli olmayan

kimselerden irşad ve hidayet hasıl olması, güneşin mağrip *(batı)* tarafından çıkıp tövbe kapısı kapandıktan sonra olacak rahmet ve hidayete benzer. Tövbe kapısı kapandıktan sonra rahmet ve hidayet olmayacağı gibi, mukallid mürşidlerden de hidayet hasıl olmaz. Böyle kimselerden hasıl olacak faide; gayet sıcak bir mevsimde, giderken uzaktan bir parlaklık *(serap)* gören yolcunun haline benzer. Su zannederek sevinir, fakat yanına vardığında bir şey bulamaz. Seraptan fayda olmadığı gibi, böyle mürşidin irşadından da faide yoktur. O mürşid-i kâzip, *(yalancı mürşid)* ümmet-i Muhammed'in hidayet yolunu kesen kuttau't-tarîktendir *(yol kesicidir).* Kendi mürşid-i hakikîsine tesâdüf ve mülâkât ettiği takdirde hidayete ve saâdete nâil olacak kimseyi alakoyarak hakikî saâdetten mahrum kalmasına sebep olur. Böylece yol kesici olur. Resûl-u Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri buyurmuştur ki: "**Benim ümmetimin içinden otuzüç deccal zuhur edecektir.**" Bu mürşid-i kâzip ve mukallit mürşid de deccal olabilir. Zira ol kimse, ümmet-i Muhammed'i yoldan çıkarıyor, hakîkât-i vusûlden men ediyor. Bu mesele hakîkat itibariyle bir fitne ve fesat meselesi demektir. İleride zikredileceği veçhile bir kimse mürşid-i kamil makâmına nail olmak için tarikatın ıslahâtına muvafık surette bir mürşid-i kamil'in terbiye ve tedbiri altında ahlâk-ı zemîme'den pak oluncaya kadar mücahede ederek fâtih-i hakîkî olması gerekir. Kalbi, a'da-yı erbaa'nın *(dört düşmanın)* taarruzâtından *(saldırılarından)* kurtarıp, mevâhib-i atâyâ'ya *(Allah'ın ihsanına)* ve tecelliyât-ı ilâhiyyeye *(ilahî lutfa)* mazhar olmak lazımdır. **Ekâbir Ricalullah hazerâtından Mevlana Ebu'l-Hasen Şazelî hazretleri, kendi müridânından birisinin "Üstazım Ebu'l -Hasen kutubtur" dediğini işitmiş.** Şazelî Hazretleri o müridi huzura çağırmış ve "Oğlum ben kutup değilim ve kutbaniyyet makâmına da layık kimse değilim. Bir daha bana kutup demeyeceksin." demiştir. Halbuki Ebu'l-Hasen Şazelî esası itibarı ile kutup idi. Öyle olduğu halde kendisine kutup denmesinden hoşnut olmayıp irşadtan, kutbaniyyet makamından haberi olmayan kimseler, nasıl buna razı olur da kutbaniyet davasına cesaret ederler.

"Makâmü'l-İrşad" ve "Makâmü'l-Kutbaniyye", bu iki makâma vasıl olmak için 313 enbiyâ-i mürselin-i kirâm hazerâtına nübüvvet ve risaletin ihsan edilmesine esas ve vesile olan ahlâk-ı hamîdeye malik olmak lazımdır. Eğer ahlâk-ı hamîdeden birisi noksan olursa, ol kimse mürşid ve kutup olamaz. Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm'ın; "**İnnemâ buistü li-ütemmime mekârime'l –ahlâk**[4]" hadîs-i şerîfi ile yad buyurmuş olduğu ahlâk-ı hamîdeden birisi noksan olmamak şartıyla kâffesine varis olmak şart-ı azam*(en büyük şart)*dır. Bu ahlâk-ı hamîdeye malik olmayan, mesela bir hulûk *(ahlâk)* veyahut iki noksanı olan bir kimse mürşid olamaz. Fakat mürşide vekil ve muavin olabilir. İcâb-ı maslahat mürşid-i kamil'in emirlerini tebliğ ile memur olabilir. Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri *(tarafından),* asırlarında resul ve meb'ûs mevcut olduğu halde, müblağ ve muavin olarak gönderilen mürselîn-i kirâm vardır. Nitekim Musa Aleyhisselâm'a nâzil olan Tevrat-ı Şerifin ahkâmını tebliğ ile memur olan mürselîn-i kirâm gibi itbâ ve müridânın ahvâl ve etvârın icabı olarak mürşid-i kamil de muavin ve müblağ tayin edilebilir. Fakat o müblağ olan zat mürşid-i kamil'in emirinin hilafında bir söz söyleyemez. Eğer söyleyecek olursa derhal tarîkattan ve o Makâmdan azlolunur. Mürşid-i Kâmilin kendisine göstermiş olduğu hatt-ı hareketten asla çıkamaz ve kendiliğinden bir şey karıştıramaz. Makâmü'l-İrşad için meşrut kılan *(şart olan)* üçyüz onüç nebî ve Resûl'ün ahlâkına vasıl oluncaya kadar ve onlara tam manâsıyla varis oluncaya kadar, mücahede meydanında manevî düşmanlarla uğraşıp muzafferiyyet-i tamme *(tam bir zafer)* kazanan ve fatih-i hakikî olan kimse estaizübillah, "**Ve zekkirhüm bi-eyyâmillah...**"[5] ayet-i celîlesinde mezkur olan, eyyâmillah'ta vaki olan hakâyık ve şeûnat-ı ilahiyyeye vakıf olur. Bütün alemde ve bilhassa alemü'l-ahd vel-misak'da vaki olan, gerek kendi nefsi hakkında ve gerekse başkalarının hakkında olan maceranın kaffesine vakıf olur. Ve Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri ile Resûl-ü Ekrem Hazretlerine karşı nasıl ve ne suretle muahedede bulunduğunu hatırlar. Eğer ol kimse mürşid ise. kendisine emaneten verilen itbâ ve müridânın kimler olduğunu ve ne kadar olduklarını ve o müridân hakkında yapılması lazım gelen manevî hizmetlerin hakikatını ve müridânın derece-i istidadını ve ne suretle onları hakîkatü'l vüsûle eriştireceğini bilir. Yüz yirmidört bin enbiya ve mürselîn-i kirâmı ve onların Makâm ve meşreblerinde bulunan evliyâ-i kirâm ve mürşidîn-i izâmı da bilir. Mürşidin-i kirâm'ın itbâ ve müridânını da bilir. Her mürşid, kaç kişinin irşadı ile memur olduğunu da bilir. Velhasıl bilmediği, anlamadığı bir hakîkat kalmaz. Bilcümle mürşidîn-i kirâm, Yevmü'l-ahd vel-misâk'da mes'ûl olduğu ahdine göre hareket etmesi icap ettiğinden bu meseleye son derece ehemmiyet verirler. **Zira o günkü ahdin hilafına hareket ettiği takdirde maksâd-ı aslî olan hakiki saadet ve**

hidayetten mahrum kalmak muhakkaktır. Ve buna ehemmiyet vermeyip hilafına hareket eden mürşidler, mes'ûliyete duçar olurlar. (Hafazanallah). Saadat-ı kirâm'dan Mevlâna Abdulhâlık-ul Gücduvânî, kaddesallahu sırrehu'l-a'lâ hazretleri buyurmuştur ki: "Yol kesici olan, yani Makâm-ı irşadtan habersiz olduğu halde mürşidlik namı taşıyıp ümmet-i Muhammed'i kendi mürşidlerine kavuşmaktan alıkoyan kimseler bizden değildir. Rûz-ı mahşerde biz ondan davacıyız". **Gücduvanî Hazretleri'nin bu kelamından anlaşılıyor ki mürşid olmadığı halde "Ben mürşidim" diye uğraşan kimse rûz-ı mahşerde bilcümle mürşidîn-i kirâm ile mahkeme olacak ve mürşidler ondan davacı olacaklardır.**

Binaenaleyh bu makâma dava edecek kimse *(yani mürşid olduğunu iddia eden bir kimse)*, evvela mürşid ne demektir ve mürşid ne vakit olabilir ve Makâm-ı irşad kimin tarafından tevcih olunur, bilmeli ve anlamalıdır. Bir kimseyi iğfal etmek, üçbin müslümanın malllarını gasbedip, canlarına kıymaktan ve onları katletmekten indallah mes'ûliyetçe daha büyüktür. Demek ki mürşid olmadığı halde bir kimseyi irşad edeceğim diye, uğraşmak ve o kimseyi hakikî saadete eriştiren, kendi hakîkî mürşidinden çevirip ona birtakım vezaif_gösterip neticesiz işleri ile uğraştırmak insanların geçeceği bir yola çıkıp üç bin ehl-i imanı soyup katletmekten daha günah ve mes'ûliyyet itibariyle büyüktür. Zira bu, hayat-ı hakîkiyye'yi mahvetmek meselesidir. (El -İyâzübillah)

Zamanımızda bulunan ehl-i tarikat, ekseriyet itibarıyle evhâm ve hayâlâta kapılıp güya büyük Makâm kendilerine hasıl olmuş gibi mağrur kalmaktadırlar. Buna temsil olarak, bir macerayı nakletmeği münasip ve muvafık maslahat gördüm. Bir zaman İstanbul'da bir kimseye tesadüf ettim. Musahabe ve mükâleme esnasında ol kimse dedi ki: **"-Ben elhamdülillah-i Teâla, kalbden başlayıp eltâf-ı hamse ile Allah'ı zikrediyorum. Kalp, Sır, Sırru's-Sır, Ahfa, Ahfü'l -Ahfa zakir oldu. Ve bu esrâr üzere zikrediyorum."**

Ben, ol kimsenin evhâm ve hayâlâta kapılıp, vasıl olmayan bir kimseye güvendiğini anladım. Kendisine nasîhat etmek istedim. Eltâf-ı hamse'de Zikrullah yerleştiği itîkat ve kanaatinde olduğunu anladım. Ben dedim ki:

-"**Bana bir az müsaade et, sana anlatayım. Bir kimsenin kalbinin hakîkaten zakir olması için yedi şart vardır**" deyip şartları birer birer söyledim. Ve dedim ki:

"**-İyice düşünmelisin. Bu şerait sende var mıdır? Tekmil olmuş mudur?**" Asıl ve esası olmayan evhâm ve hayâlâta kapılmış olduğunu kendisine sarâhaten *(açık seçik)* söyledim. "**Sen mağdur oluyorsun. Olmadığı halde bir şey kalbinde var zannediyorsun.**" dedim. Lakin bir türlü inandıramadım. Kendi bildiklerinden ve hayallerinden vazgeçiremedim. Artık ol kimse, tabîb-i hâzık tarafından tedaviye muhtaç bir halde idi. Ol kimse ve onun gibi olanlar, bir taraftan miskindirler ve diğer taraftan onlara, ruha hayat hasıl olacak tedbir elinde olan bir mürşid-i kamil'in taht-ı nezâret ve terbiyesine düşmediklerinden ve kendilerini hakikî saadete hidayet etmekten aciz olan bir mukallit ve mürşid-i kâzibin esareti altına düşmüş olduklarından "esirler" demek lazımdır.

Esrâr ve eltâf-ı hamse zâkir olmak için lazım olan şurût (şartlar) ve alâmetler şunlardır:

Kalb zâkir olmak için; Kalbin ahlâk-ı zemîme denilen kötü huylardan tamamen pak olması lazımdır. Çünkü ahlâk-ı zemîme ile dolu ve mülevves olan kalbine zikrullah yerleşmez. O kalb, aslen makarr-ı ulûhiyyet olamaz. A'dâ-yı erbaa'nın tasallutunda ve taht-ı tasarrufunda bulunan bir kalb, zikrullaha mazhar olamaz. Kalb, bütün diğer azalara hakim olan padişahtır. Bu padişah ıslah olmadıkça raiyyet *(halk)* ıslah olmaz. Raiyyeti ıslah etmeğe iktidarı olmayan bir kalb, nasıl huzûrullahı muhafaza edecektir? Şu halde o ahlâk-ı zemîmeden pâk olmadıkça, kalbe arız olan halâvet ve zikrullah bir hayalden ve evhâmdan ibarettir. Bir kimsenin kalbi zakir olursa, yanında oturan bir kimsenin aynen dili ile söylediği gibi zikrullahı işitilir. Eb-i manevi ve mürebbi-i hakikî *(manevî baba ve hakikî terbiyeci)* olan zatın tertip ve tedbiri altında mücahede ederek, hiç bir lahza muhalefet etmeden, kendisine gösterdiği vezaifine dikkat ederek mücahedeyi sonuna getirebiliyorsa ol zaman kalb zakir olur. Sonra zakir olan, gerek mahsus olan ve gerekse makul olan ve yani hissi ve aklî, şehevât ve arzuların kaffesinden pâk olmalı. Eğer cüz'î miktarda bir şeyi arzu etmek ve bir şeyin sevgisine mahkum olmak,

ol kimsede bulunursa, ol kimse hakikî mücahit ve zakir olmaz. Bir de kalb zakir olursa bir cümle mahlûkatın tesbihâtına ve takdisâtına ve her mevsime göre değişmekte olan şu tesbihatın hakâyıkına ve_her bir mahlûkun_tesbihine vakıf olması gerekir. Bu şerait ve alâmet kendisinde bulunmayan bir kimsenin kalbi zakir olmaz.

Sır zâkir olmak için; evvela ol kimse için bilcümle ayât-ı Kur'an'iyyede bulunan kelimelere en aşağı üçer mana ve tefsir bilmek lazımdır. Velev ki ol kimse, hiç okumamış avâm kısmından olsun; sır zakir oldu mu, mutlaka Kur'an-ı Kerîm'in her bir kelimesine karşı üçer mana tefsir edebilir. Bilcümle mahlûkatın içinden cemadât ve ruhsuz kısmından olanların da, namazın hakîkatına vakıf olması lazımdır. Ve kendi hamelâtü'l-Kur'an da denilen efrad-ı ümmet'ten olması lazımdır. Hamelâtü'l Kur'an, Kur'an-ı Azîmüşşân'da mezkur olan 800 adet menhiyyatdan tamamen uzak ve pâk olmak ve 500 memûriyye *(emredilmiş)* olan meseleleri de işlemek, velhasıl a'mâl ve ahlâkı. Kur'an-ı Azîmuşşân'ın sırına mutabık olmak demektir. Ol kimse yani sır zâkir olan kimse, kırkbir tarîkatın usul ve adâb ve erkânı ile, o kırkbir tarikatın geldiği menabii *(kaynağı)* ve silsile-i şerifelerini bilmesi lazımdır. Ve her bir tarikatın asırlarca, zamanına göre vaki olan tebeddülât, usul ve füruğlarından vaki olan değişikliklerin neden ibaret olduğunu bilmesi lazımdır.

Sırru's-Sır zakir olmak için : Sırru's-Sır zakir olan bir kimse, istediği zaman ve arzu ettiği lahza, bilcümle meşâyih-i kirâm hazerâtının ervâh-ı mukaddeselerini davet eder ve onlarla görüşür. Bu kadar kuvve-i kudsiyyenin ol kimsede bulunması lazımdır. Maşrık *(doğu)* ve mağrib *(batı)* arasında ne kadar ehl-i kubûr var ise, kaffesini bilmek ve onların ahvâl-i berzâhiyyeleri'ne ıttıla etmek *(bilmek)* lazımdır. Nimette olanlar, hangi amel ile ona mazhar oldular? Azab ve intikamda bulunanlar dahi, hangi hareket üzere muahaze ediliyor *(azarlanıyorlar)*? Nimet ve intikamları, dereceleri ile beraber bilmek lazımdır. Aynuşşerîat-i ûla ki, müçtehidîn-i kirâm hazerâtının ulûmu ahz buyurdukları *(ilim aldıkları)* Makâmdır. O Makâmdan ilim ahzetmeğe muktedir ve selahiyâttar olmak dahi lazımdır.

Ahfa zakir olmak için şart: Ahfa denilen Makâm ve eltâfa zikir yerleşmiş kimsenin, istediği zaman Hazret-i Resûl-u Ekrem Aleyhisselâm ile sohbet ve mülakat etmeğe muktedir ve selahiyetli olması lazımdır. Enbiya ve mürselîn-i kirâm hazerâtına nazil olan vahyullahı, makâmında olmak üzere Hakk Teâla tarafından nida ve hatif kendisine gelmesi lazımdır. Hiç olmazsa günde beş kere hatif-i Rabbaniyye'ye mahzar olması lazımdır, Feyzu'l-Akdes denilen Makâmdan ulûm ve hikmetleri almak için muktedir olması lazımdır. Aynuşşerîatü'l-ûla'nın hakâyıkına vakıf olup oradan kelam ve söz söylemeğe mezun olması lazımdır. Melaike-i kirâm hazerâtı ile sohbet ve_ülfet etmesi ve onlarla tam bir münasebette bulunması lazımdır. Bütün enfası ve ......*(*Burada bir kelime okunamamıştır)*...... hak ve hukukun zerre miktarını kaybetmeden vezâif-i ubûdiyyetini ikmal etmesi lazımdır.

Ahfu'l-Ahfâ : Bir kimsenin Ahfu'l-Ahfâ makâmına zikrullah yerleşirse; ol kimse, daimî surette bila-hicab *(perdesiz)* Resûl-u Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri ile içtima ve huzurunda bulunması, bir lahza olsun Resûl-u Ekrem Aleyhisselâm ile aralarında hicab olmaması şarttır. Levhu'1-Mahfûzü'l-Ekber'de *(Allah tarafından takdir ediken şeylerin yazılı bulunduğu manevî levhada)* yazılı olan bilcümle hakâyık ve ahkâmın *(emirler, hükümlerin)* kaffesine *(tümüne)* vukûf ve itlâ *(bilmesi)* lazımdır. Elinin avucunda olan bir hardal tanesi gibi levh-i mahfuzun kendisine açık olması lazımdır. Keramât-ı kalbiyye ve keramât-ı ilmiyye ve keramât-ı kevniyyeden zahid olması lazımdır.

İşte burada zikrolunan şerait ve evsafı olmayan bir kimsede eltaf-ı hamse zakir olmaz; bir hayal ve evhamdan ibaret olur.

Bunlara malik olmayan bir kimse, "Ben kalb ile zikrediyorum" diyerek uğraşmaktansa, lisanen Allah'ı zikretmesi kendisi için hayırlı olur. Bir mürşid-i kâzib ve mukallid *(yalancı ve sahte bir mürşid)* tarafından zikr-i kalbî izni verilen bir kimse, evhâm ve hayâlâta kapılıp ileri gidecek olursa, "**Da'-ül ufal**" denilen hastalığa dûçar olur. Bütün dünyanın hekim ve doktorları uğraşsalar, ol kimseye deva ve şifa hasıl olmasının imkanı yoktur. Zamanımızda böyle kendisinde bulunmayan ve hakîkat olmayan şeylere inanıp vehim, hayal ve hakikat sanıp uğraşanlar pek çoktur. Ehliyet ve liyakat sahibi bir kimse, mukallit mürşidlerin yed-i emanetine düşerse, ne kadar uğraşıp çalışsa gece gündüz ibadet ve taat ile vakit geçirse de, bir menfaat ve uhrevî faide hasıl olmaz; bilakis zarar görür. Ümmet-i Muhammed'in yüksek

tabakasından olmak için ahd ve misak alınan bir kimse de olsa en edna *(alçak)* derecede olmağa sebep olur. Ve hatta bütün ümmet-i Muhammed'in zümresinden de ayrılmağa sebep olur. (El -İyâzü Billah)

Cenab-ı Hakk Teâla Hazretleri, Kur'an-ı Kerîm'de buyurmuştur ki: **(İnnallahe ye'mürukün en tüeddü'l-emanati ila ehliha.**[6] *(sadakallahü'l-azîm)* Burada zikrolunan emânâtın içine, mürşid ile mürid arasında olan emânât-ı mukaddese de dahildir. Emaneti yerine koymak, Allah'ın emridir. Kendi emanet sahibi olup olmadığını ve Yevmü'l-ahdde mansab-ı irşâd ve Makâm-ı hidayetle memur olduğunu bilmediği halde, irşadla meşgul olmak, bitmediği ve akıl erdiremediği şeylerle başkalarını uğraştırmak, emanete hıyanet demektir. Rûz-ı mahşerde ol kimse hain zümresi ile birlikte olur. İleride zikredileceği surette, Cenab-ı Hakk'ın, bu Ümmet-i Muhammed'in hidayetine memur kılmış olduğu mürşidîn-i kirâm, kıyamete kadar eksik olmazlar. Ve irşadla memur olan hangi nebî ve mürselînin meşreb ve kademesinde ise, ol Resul'ün ümmet ve kavmi adedince, ümmet-i Muhammed'in irşadı ile memur olur. Mesela bir mürşid-i kamil, Musa Aleyhisselâm Hazretleri'nin meşrebinde ise, Musa Aleyhisselâm ne kadar ümmete Resul ise, o kadar itbâ ve müridânın ıslahına ve dünya ve ahiret saadetlerine onları isal etmekle *(ulaştırmakla)* memur olur. Onların kaffesine, kendilerinin nasiplerini vermek lazım olur. Ve kendi itbâlarından bir kişiyi unutması ve tanımaması kabil değildir. Tarîkat-ı Aliyye-i Nakşıbendiyye'de mezun olan mürşidîn-i kirâm hazerâtının adedi altıbin Ricalullahtır. Sıddîk-i Ekber Raziyallahu Anh Hazretlerinden başlayıp kıyâmete kadar, Makâm-ı irşad'a nail olacak ve Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri'nin izin ve müsaadelerine mazhar olacak olan Sâdât-ı Nakşibendiyye'lerin adedi altı bindir. Bundan ziyade (fazla) ve eksik değildir. Bu Ricalullah hazerâtına_inâbe *(=Hak yoluna girme)* ve telkin, Resûl-u Ekrem Aleyhisselâm tarafından tevcih edilmiştir. Aralarındaki vasıta ancak Sıddîk-ı Ekber Raziyallahu Anh Hazretleridir. Ve inabenin ahzedildiği Makâm da Gâr-ı Sevr denilen, hicret esnasında üç kere Resulü Ekrem Hazretleri ile Sıddîk-ı Ekber'in gizlendikleri mağaradır. O Makâm-ı mübarekede Resulü Ekrem Aleyhisselâm, kendilerine itbâ ve müridânlarını unutmamaları için tekrar tekrar tavsiyede bulunmuştur. Mürşidler de buna ahdetmişlerdir.

Cümle ihvanlarıma vasiyyetim ve emanetim budur ki; asıl ve esas olmayan evhâm ve hayâlâta kapılıp hakîkat olmayan bir şeyi doğru ve esaslı sanıp aramızdaki rabıta ve muhabbetimize halel getirecek bir yola gitmeyiniz! Mürşid kimdir ? Kutup kimdir ? Zakir kimdir ? Artık anlaşıldı. Bu Makâmatın ne kadar yüksek Makâmat olduklarını ve ne suretle husûlünün mümkün olacağı bu menâkıbtan anlaşılıyor.

Böyle bir meseleye maruz kaldığınız zaman bu mizanla tartar ve tahkîk edersiniz; doğru ise istifade etmek kabildir, değilse öyle kimselerden uzaklaşmak daha hayırlıdır. Zira onlara uyarsanız tehlike hazırdır. Maazallah. Cenab-ı Hakk asıl vatan ve asıl fazilet ve şeref olan hisse ve nasiplerimize nail olmak için vesile olan esbabına muvaffakiyyeti cümlemize ihsan buyursun.

Amîn.

Bir kimse, ahlâk-ı hamîdeye *(güzel ahlâka)* tamamen malik olursa ve enbiya-ı izam ve mürselîn-i kirâm hazerâtına ihsan olunan ahlâk-ı haseneye varis olursa; ol kimsenin irşad ve hidayetten nasibi olmayan hiç bir şey kalmaz ve yani cemadât ve nebatât ve cemi-i eczây-i mevcûdata da *(canlı cansız bütün yaratılanlara)* o Zat'tan şeref ve fazilet hasıl olur. Usûl ve adâb üzere, müridânı hidayet ve irşad etmek vazifesinden maada, bilcümle ümmet-i Muhammed'in selamet ve saadetine de ayrıca hizmet ve dua eder. Silsile-i Tarîkat-ı Aliyye'de mezkûr olan zevat ile, adetleri altı bine baliğ olan *(ulaşan)* zevat-ı kirâm bilcümle enbiya ve mürselîn hazerâtının yani Resûl-u Ekrem Hazretleri'nin varisleridir. **Eğer bu mürşidler, bir kimsenin hakkında ehl-i salah olduğuna dair şehadet ederlerse, ol kimse için yüz yirmidört bin enbiya şahit olur.** Zira kendilerine varis olan kimse şehadet etmiş olduğundan aynı suretle onlar da şahit olurlar. Cenab-ı Erhamerrahimîn, Zü'1-Celali ve'l-İkram Hazretleri bu zevat-ı kirâm ile birlikte rûz-ı mahşerde, haşr ve cem olunmayı *(toplanmayı)* cümlemize nasip eylesin.

Amîn.

----

[1] **"Ve ma tevfîkî illa billah aleyhi tevekkeltü ve ileyhi ünîb " :**

Ayet-i Kerime. *Hûd suresi (11:88). Meali: "...Başarım ancak Allah'tandır, O'na güvendim; O'na yöneliyorum."*

[2] **"Ve mâ erselnâke illa rahmeten li'l-alemîn"** : Ayet-i Kerime. Enbiya Suresi(21:107) : Meali:"Ey Muhammed, Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik."

[3] **"Yevmü'l-ahd vel-misâk"** ve **"Elestü bi-Rabbiküm"** hakkında bakınız: **A'raf Suresi (7: 172**).

[4] Kuzâi, Müsnedü'ş -Şihâb, Beyrut 1986, 11, 192. Hadis-i Şerif Manası: "Şüphesiz ben, güzel ahlâk'ı tamamlamak için gönderildim."

[5] İbrahim Sûresi (14: 5) . Meali: "...Allah'ın günlerini onlara hatırlat..."

[6] Nisa Süresi (4:58) : Meali: "Şüphesiz Allah si-ze, emanetleri ehline teslim etmenizi emreder."

Cilt-1, Sh:23-39

MÜRŞİDİNİN VASFINI ÖĞRENMEK İSTİYORSAN OKUMALISIN

MÜRŞİD-İ KİRÂM HAZERÂTININ VASIFLARI VE TARİFLERİ HAKKINDADIR.

Mürşidler dört kısımdır: Mürşid-i teberrük, mürşid-i tezkîye, mürşid-i tasfiye ve mürşid-i terbiye.

Makâm ve mertebeleri, ulvîyyet ve kudsiyyeleri, zikrolunduğu tertipdedir. En iptidâ (***başlangıç)*** makâmda olan, mürşid-i teberrük'dür.

Mürşid-i teberrük olan zâtta bulunması lâzım gelen evsâf ve şerâitdendir ki; evvelâ o zât kendi mürebbî ve mürşidi tarafından beş bin lafza-i celâl'i ve beş bin de salavât-ı şerîfeyi telkîn ve tavsîfe me'zûn (***ders vermeğe yetkili***) bulunmalıdır. Bilcümle mahlûkâtın tesbihâtına vâkıf olması lâzımdır. Ehl-i kubûrun hakîkatına - hayal ve evhâm olmayıp, doğrudan doğruya - hallerine vâkıf olması gerekir. Onların üzerinde bulunan saâdet veya azabın, hangi amellerden mütevellit (***doğmuş***) olduğunu bilmesi lâzımdır. Azabın hangi cürüm ve günahın neticesi olduğunu bilmelidir. Bütün kâinatta her türlü vak'alardan ve renklerden, vahdâniyyet-i ilâhiyyeye ***(Allah'ın birliğine)*** burhân ve delâili anlaması gerekir. Cümle mahlûkâtın esâmilerini ***(isimlerini)*** bilmesi dahi lâzımdır. Etbâ ve müridânın üzerine, meşâyıh-i kirâm hazerâtının cezbe ve nazarlarını, celbe (***çekmeğe)*** iktidar ve selâhiyetli ***(yetkili)*** olması lâzımdır. Cihet-i istikâmeti mükemmel olmalıdır. Müridân ve etbâlarını, makâm-ı tezkiye ve tasfiyeye irsâle ***(çıkarmağa)*** muktedir olmalıdır. Yirmi dört saat içinde, yirmi dört bin lafza-i celâl ve beş bin salavât-ı şerîfe'yi ifâya ve bunlara müdâvim olması lâzımdır.

Mürşid-i tezkiye olan zâtta bulunması lâzım gelen evsâf ve şerâit, mezâhib-i erbea'nın (***dört mezhebin) azimet*** kısmına muhâlif olan efâl ***(işler)*** ve a'mâl ***(ameller)*** ve harekâtından mahfuz ***(korunmuş)*** olması gerekir. Kendi etbâ ve müridânına yirmi dört bin lafza-i celâl ve beş bin salavât-ı şerîfe'yi telkîne me'zûn olması gerekir. Bilcümle Saâdât-ı Nakşibendiyye'yi ***(Nakşibendî silsilesindeki büyüklen)*** istediği zaman davete selâhiyeti olması lâzımdır. Asrında mevcut yirmi dört bin evliyây-ı kirâm hazerâtını bilmesi dahi gerekir. Mürşidin hangi resûl ve nebî'nin makâmında olduğunu bilmesi gerekir. Kendi müridânının üzerine olan ahvâle vâkıf ve ârif olması ***(bilmesi)*** lâzımdır. Kendi etbâ ve müridânını a'dâ-i erbea'nın (***dört düşmanın***) mekrinden ***(hilelerinden)*** muhâfazaya dahi muktedir olması lâzımdır. Müridân ve etbânın kalb- lerinden evhâm ve hayâlât ve fütûru ***(zayıflık, ümitsizlik)*** dahi ref ü defe (***yok etmeğe)*** selâhiyetli olması lâzımdır. Yirmi dört binden başlayıp yetmiş bine kadar zikre mezun olması dahi lâzımdır. Sâhib-i tevfîk ve erbâbı için bu zikir, bir saatlik vazifeden başka bir şey değildir; o kadar kolay ikmâl edilir.

Mürşid-i tasfiye olan zâtta dahi, evvelki iki mürşidde bulunması gereken evsâfdan başka, evvelen âhirete ait umûrundan ***(hususlardan)*** zühd olması ***(kendini soyutlaması)*** gerekir. Hatıra mâsivâullah (***Allah'tan başka şeyler)*** gelmemesi için, mürşid tarafından mükellef ve muvazzaf olması lâzımdır. Bilcümle kâinât ve melekût kendisine fevt olmuş ***(kaybolmuş)*** olsa bile, bir zerre kadar ona nazar ve iltifatı olmaması lâzımdır. Levh-ü Mahfuzda yazılı bilcümle mukadderâta ittilâ etmesi ***(haberdar***

olması) lâzımdır. Etbâ ve müridânın üzerine, Cezbe-i Hayy'ı celbe dahi selâhiyet sahibi olması gerekir. Sohbet ve içtimâi, daima ekâbir evliyâullah ile olması lâzımdır. Müridânın her iki nefesi arasındaki otuz dört bin sırr-ı hikmete de vâkıf olması lâzımdır. Kur'ân-ı Kerîm'de mezkûr ***(geçen)*** beş yüz mâmûreyi ***(yapılması emredilen şeyleri),*** tamamen ifâ ***(yerine getirmesi)*** ve sekiz yüz cihet-i menhiyyeden ***(yapılmaması gereken şeylerden)*** uzak ve salim olması lâzımdır. Gerek güneş ve gerekse ay ve yıldızlardan vahdâniyyet-i ilâhiyyeye otuz üç kadar delil ve burhân çıkarması lâzımdır. Zamanın kutbunun ismini, nesebini bilmesi lâzımdır. Bir saat zarfında yedi yüz bin adet zikr-i ilâhiyyeye muvaffak olması lâzımdır ki, buna tayy-ı lisân derler.

Mürşid-i terbiye, mürşidin en yüksek mertebesidir. Bu zât, müctehid-i mutlak mertebesine ermiş olacaktır. İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakka'l-yakîn ve bu mesâbiîn- den ulûm ve hakâikı anlaması ve idrak etmesi lâzımdır. Beş adet irşâdın vücûhu kendisinde bulunması lâzımdır. Vecd-i irşâd ile müridi irşâda ale-l-ıtlak ***(mutlaka)*** me'zûn olması lâzımdır. Vücûh-u irşâd; inâyetullah, inâyet-i Resûl, inâyet-i meşâyıh ve mürşid ve inâyet-i melekü'l - mukînûn, âlât-ı irşâd; basîret, ferâset, teveccüh ve keşf-i hakikî, mevkûfü'l -a'lâ ve "elestü bi-rabbiküm" âleminin hakâyıkına vâkıf olması gerektir. Kendi etbâ ve müridânının "elestü bi-rabbiküm" gününün hakâyık ve cerayânına vâkıf olması lâzımdır. Kendi etbâı olmayanların dahi, derece-i iman ve ahd-ü misâkına ittilâsı (***bilgisi)*** olması lâzımdır. Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın Levh-ül Mahfûz'da bulunan hurûfun ***(harflerinin)*** ve âyâtın ***(âyetlerinin)*** ulûm ve esrârına da vâkıf olması lâzımdır. Kaza ve mukadderât-ı ilâhiyyenin mübrem ***(kaçınılmaz)*** ve muallak ***(şartlı)*** olanını da ayırması ve buna vâkıf olması lâzımdır. Kutbü'z -Zaman Hazretlerinin bilcümle vezâifini de bilmesi lâzımdır. Bir müridin hâlet-i nez'isinde ***(can çekişme anında)*** yanına gidip imdadına yetişmesi lâzımdır. Ve onu muâvenet-i hakikî ile ve imân-ı kâmil üzere Hakk'a teslim etmesi lâzımdır. Hatta bir saat zarfında, yirmi dört bin etbâ ve müridânı dünyadan intikâl edecek olsa bile, kâffesinin imdadına yetişme kuvvet ve kudsiyyetine mâlik olması lâzımdır. Bilcümle Esma-i Hüsnâ'nın, ulûm ve esrârına ve hakâyıkına vâkıf olması gerekir.

Bu zikredilenler haricinde mürşidlerde olması lâzım gelen daha nice evsâf ve şerâit vardır. Fakat bu kadarını kâfi gördük. Cenâb-ı Hakk bilcümle mürşidin ve mürebbînin nazar ve kuvvey-i zâtından cümlemizi, müs- tefîd ***(faydalanmak)*** ve müstefîz ***(feyizlenmek nasip)*** buyursun. Âmin.

Cilt-1, Sh: 40-43

BEN ŞEYHİM-MÜRŞİDİM DİYENLER OKUSUN

EVLİYÂ-İ KİRÂM VE MÜRŞİDÎN-İ İZÂM HAZERÂTINDAN VÂRİS-İ MUHAMMEDÎ EVLİYÂ-İ KİRÂM'A MAHSUS OLAN VE ECELLÜ'L-KERÂME DENİLEN DOKUZ KERÂMETİN BEYÂNINDAKİ MENÂKIB-I ŞERÎFEDİR

BİRİNCİ KERÂMET : Cenâb-ı Hakk, kendisine müridân ve itbâını (*tâbi olanları*) gösterip ve Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm dahi kendisine icap eden vezâifini *(görevlerini)* gösterdiği lâhzadan itibaren, en sonundaki vazifeye kadar bütün avâlimde *(dünyalarda)* kendisinden ahd ve inâbe almış olan itbâların ve müridânın hakkında bir lâhza gafil olmayarak ve hiç bir kimseye ait emanetten velevki cüz'î bir miktar olsun, noksan bırakmayıp ikmâle muvaffak olmaktır. Âlem-i Ceberût'tan *(Allah'a varmanın üçüncü basamağından)* itibaren mürid kaç âleme intikâl etti ise, o âlemde onun hakkında ne gibi irşâd ve hidâyet vazifesini ikmâl edilmesi lâzım ise, bir lâhzanın hak ve hukukunu zâyi etmeden ikmâle *(kaybetmeden tamamlamağa)* muvaffak, olmaktır. Husûsiyle âlem-i dünyaya gelirken, vucûdüne ruhu nefh olunmazdan evvel, yine vucûde yapılması lâzım olan hizmet vardır. Velhâsıl, bu suretle bütün âlemde, bir âlemden diğer âleme intikal ederken ifâsı lâzım gelen hizmet ve muâvenet ve irşâd vazifesinden, bir zerre miktarı olsun eksik olmadan ikmâline muvaffak olmaktır. İtbâ ve müridânın hukukunu muhafaza ettiği gibi, Ceriâb-ı Hakk Teâlâ Hazretleri'nin kendisine ait olan ve yani, o mürşidin şahsına ait olan bilcümle vezâif-i ubûdiyyet *(kulluk görevini)* dahi tamamen ifâ ve ikmâle muvaffak olmaktır.

İKİNCİ KERAMET : Cenâb-ı Hakk (*tarafından*), evliyâ ve mürşidîn-i kirâm hazerâtına ihsân buyrulan

yedi kuvvet vardır. Kuvvet, meleke ve gücü yetmek demektir. Bu yedi kuvveti Cenâb-ı Hakk, evliyâların kalplerine türlü türlü makâmatta tevdî buyurmuştur. Bu kuvveti yerleşmiş olan bir makâmın içine, eğer Arşurrahmân-ül- A'zam konulursa, Arşurrahmân o makamın içinde, dünyanın içinde bir hardal tanesi gibi olur. Evliyâ-i kirâm hazerâtından vâris-i Resûlullah olan zevât-ı kirâmın o yedi kuvveti, daima Cenâb-ı Hakk Teâlâ Hazretlerinin tecelli-ü zâtü'l- bahtı altında olması lâzımdır. Bir lâhza olsun o makâmâta mâsivâullah (*Allah'tan gayri şeyler)* girmez. Eğer bir hâtır olursa ve o hâtırda mâşivâullah olursa, huzûr-u ilâhiyye'ye durmak onlara haram olur. Ve o hâtırdan dolayı gusul abdesti alıp, yeniden tövbe etmedikleri takdirde, Huzûrullaha durmayı kendilerine haram kılarlar. Derhal gusul abdesti alıp tövbe-i istiğfara koşar ve bu muameleyi kendilerine karşı farz hükmüne getirirler

ÜCÜNCÜ KERÂMET : Cenâb-ı Hakk Teâlâ Hazretleri'nin yarattığı her mahlûkun bir kemâli (olgunluk hali) ve o kemâle vâsıl oluncaya kadar üzerine gelecek ârızalar vardır. Meselâ, bir meyve çiçek açtığı zamandan itibaren türlü türlü arızalar olur. Bazısı çiçek halinde iken mahvolur, diğeri meyve olduktan sonra *(mahvolur),* bazısı da kurtlanıp mahvolur. Velhâsıl meyve kemâle gelinceye kadar bin türlü belâ başından geçer. İnsan da aynen meyva gibidir. Bir kere ana rahminde nutfe haline geldiği zamandan itibaren, her türlü ârıza ve hâle mâruz kalır . Hatta ana rahmine düşmeden dahi mahv-u helâk olanlar olur. Meselâ, bir kişi baliğ olmadan bir kazaya kurban olup intikal ederse tabii ol kimseden meydana gelecek olan nesil ve zürriyet de mahvolur. Bazısı ana rahminden dünyaya gelme esnasında da ölür gider. Velhâsıl insan kemâle erinceye kadar bir ârıza dolayısıyla mahvolabilir. Bu suretle yok olan benî beşer hemen kemâle erenlerden adetçe pek noksan kalmaz. Bu suretle kâmil oluncaya kadar aslâb-ı ebâ'da [Babaların Sulbunde] ve batûn-u ümmühât'ta [**Annelerin rahminde.]** mahva mahkûm ve ademe *(yokluğa)* karışmış olan müridânın ve itbâın kâffesini, Yevmû'l- ahd ve'l-misâk'da Cenâb-ı Hakk kendilerine ne gibi fazilet ve kemâlât bahşetmiş ise, hiç eksiksiz olarak hayât-ı dünyeviyyenin zevk ve fazilet ve a'mâl-i sâlihâ'nın dahi faziletine eriştirmek için tam manasıyla şelâhiyettâr olmaktır. Dünyaya gelip ve akıl baliğ olup hayrı şerri seçer bir hale gelmiş, lâkin bir mâzeret dolayısıyla mürşid-i kâmiline kavuşmak nasip olmamış, veya mürşid-i kâmile kavuşmuş, intisap etmiş, lâkin bir sebepten dolayı cihâd-ı ekber'e muvaffak olamamış kimseleri de Yevm-ül ahd vel misâk'da Cenâb-ı- Hakk'ın kendilerine ihsân etmiş olduğu kemâle eriştirmek, mürşid-i kâmilin vezâif-i mukaddeselerindendir. Demek ki mürşid-i kâmil ne suretle olursa olsun, bir kere kendisinin yed-i emânetine düşmüş olan kimselerden bir fert olsun zâyi etmez. Eğer kendilerine teslim olunan itbâ ve müridânından bir fert ziyâ'a uğrarsa ve yani Yevm-ül ahd vel misâk'daki fazilet ve kemâlâtından mahrum kalırsa, indallah ve indi Resûlullah mes'uliyet-i azîme'ye duçar olurlar (*Allah'ın ve Resulullahın huzurunda büyük sorumluluk yüklenirler).* Ana rahmine düşmeden, başka âlemde mahvolan müridânının esas fazilet ve kemâlâtına eriştirmek selâhiyeti, bu asrımızda bulunan ekâbir ricâlullah'a ve mürşidîn-i kirâm'a mahsustur.

DÖRDÜNCÜ KERÂMET : Gerek risâlet ve bi'setinden mukaddem *(peygamberliğinden önce)* ve gerekse sonra, kendi zât-ı risâlet penâhı için olsun ve yahut ümmet-i merhume hakkında olsun, ne kadar duâ ve münâcaât, Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm Hazretleri'nin fem-i saâdetlerinden *(dudaklarından)* südûr etmiş *(çıkmış)* ise kâffesini bir hâfız-ı kelâmullah, nasıl ki İhlâs-ı Şerifi ezberler bilir, öyle ezberlemek ve bilmektir. Ve bütün hadîs-i şeriflerden bilcümle efrâd-ı ümmetin her şahsa ait hisselerini tefrik ve tahdit etmeğe (*ayırmağa)* muktedir ve selâhiyettar olmaktır.

BEŞİNCİ KERÂMET : Kendi şahsına ait hak ve hukuk dolayısıyla, ümmet-i Muhammed'ten bir ferdi dârü'l-gazap ve'l-intikâm'a göndermemek *(öfkelenip intikam almamak)* ve yani bir şahsın mesüliyet ve intikâm-ı ilâhiyyeye mazhar olmasını kabul etmemektir. Vezâif-i ilâhiyye *(ilâhî görev)* ve hukuk-u ibâd *(kulun hukuku*) için mes'ûl olmak Cenâb-ı Hakk'ın adaletine ve icraatına mahsus bir meseledir.

ALTINCI KERÂMET : (Lâ ilâhe İllallah) Bu kelime-i tevhide Muhammedün Resûlüllah kelimesi ne zaman ilhâk ve ta'lik edilmiş *(eklenmiş)* ise, o zamandan itibaren tevhid-i İlahî (*Allah'ın birliğine)* ve tasdik-i nebeviye *(peygamberi tasdike)* muvaffak olmaktır. Âlem-i ezel, Âlemü'l-Ceberût, Âlemü'l-Lâhût, Âlem-i Melekût ve benzeri ne kadar âlem var ise, bütün âlemlerde bu kelime-i tevhid ile kelime-i tasdik birlikte idi. Bütün âlemde olan zuhûriyetten tevhid ve "tasdikun an ricâlullah" vardır. Ve bu velâyet-i kübrâ ve velâyet-i ulyâ makamı sahiplerine mahsustur.

YEDİNCİ KERÂMET : Yevm-ül ahd vel misâk'da kendisine emânet edilen ve kendisi ile muâhede eden bilcümle müridân ve itbâının, amel cihetinden ve itikat cihetinden en zayıf olanını bile, dârü'l- kerâmete sevk ve ithâle muvaffak olmak, kendisine emânet edilen ümmet-i Muhammed'den bir fert olsun dârü'l-kerâmetten mahrum bırakmamaktır.

SEKİZİNCİ KERÂMET : Halk ve insanların kendisine karşı olan inkârına sabretmektir. Bu hususta insanlara olsun, Cenâb-ı Hakk'a olsun asla şikâyet etmemektir. Bütün yeryüzünde bulunan insanların kendisi hakkında, "evliyâlardandır ve ekâbir ricâlullahtandır" demesiyle, "fâsıktır ve zındıktır" demesi müsâvi olmaktır.

DOKUZUNCU KERÂMET : Dört yüz bin milyara baliğ olan bu ümmet-i Muhammed'in isimlerini kendi efrâd-ı âilesinin isimlerini nasıl bilirse öyle bilmektir. Ve kâffesini zikredip duâ ve münâcaata muvaffak olmaktır. Bu muvaffakiyet, Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm'a karşı hakikî kurbiyet (*yakınlık*) olan ve Resûl-ü Ekrem Aleyhisselâm'a vâris olmak şerefine hâiz olanlara mahsustur. Cenâb-ı Hakk Teâlâ Hazretlerine şükrediniz ki ey ihvanlarım, bu dokuz kerâmete mazhâr olan zevât-ı kirâm bizim asrımızda mevcuttur. Ve bu ekâbir ricâlullah, sizi evlatlığa kabul buyurdular ve kendilerinin cemâat ve müri- dânı zümresine ithal ettiler. Yevm-ül Mahşerde Cenâb-ı Hakk bilcümle insanları davet ederken estaûzübillah;

"Yevme ned'û külle ünâsin bi-imâmihim ilh.. [İsrâ Suresi(17): 71. Meali: "Bir gün bütün insanları önderleriyle birlikte çağırırız."] sadaka'llâhü'l -azîm" âyet-i kerîmesinin muktezâsı ile *(gereği icabı)* herkesi, dâr-ı dünyada kime itbâ ettiyse *(uyduysa),* kimi imam tuttuysa onun ismi ile yâd ve hitap ederek davet eder. Bir gün Cenâb-ı Rabbü'l -Âlemin, sizi bu zikredilen dokuz keramete nâil olan mürşidîn-i kirâm hazerâtının nâm ve adları ile davet edecektir. Bu ricâlullah'a karşı olan merbûtiyyeti ve muhabbeti, Cenâb-ı Hakk, günden güne ziyâde buyursun, âmin bi-hörmeti Seyyidi'l- Mürselîn.

TARİKAT EHLİYİM DİYEN MUKALLİDLER OKUSUN

MÜSTAÎD - MÜRİD - SÂLİK VE HAVÂS HAKKINDADIR

Bu dört makâm, bilcümle tarâikte (tarikatlarda) bulunan makâmlardır. Fakat her tarikatın usûl ve ıstılâhına göre tevâfür eder (*makamların sayısı artar).* Tarîkât-ı Âlîyey-i Nakşibendiyye'nin usûl ve ıstılâhına göre on iki bin kelime-i Tevhîdi, kalbine dünya ve âhiret umûrundan *(işlerinden)* herhangi bir havâtır gelmeden zikretmeye muktedir olan kimseye **"müstaîd"** denir. Yanlız iki havâtır müstesnâdır. Birincisi; beş gün boğazından bir lokma geçmemiş ise., rızkını düşünmeye müsâade vardır. İkincisi; Resûl-ü Ekrem Hazretleri'nin mekân-ı muallâ ve dârü'l-kerâmette olan şefâatini düşünmeğe müsâade vardır. Tarîkât-ı Âlîye'de müstaîd derecesine elverişli olan kimselere, cin tâifesinden fitne ve fesadlık gelir. Nitekim "Seridyakîn" nâmındaki tâifey-i cin, müstaîd olan kimlere musallat olur, kalplerine fitne ve vesvese ilkâ ederler *(aşılarlar).* Ve bunların kalplerine ilkâ etmiş olduğu vesveseden dolayı pek büyük nasiplerinden mahrum kalırlar. Müstaîd olan kimse, bu tâifey-i şeyâtîne karşı koymak ve bunların fitne ve fesâdından kendini korumakla mükellefdir. Bunlara karşı mücâhede etmek küffâra karşı koymak ve onunla harp etmekden daha hayırlıdır. Müstaîdîn (*müstaîdler),* mürşidin hakiki nazarları altında bulunmazlar. Fakat mürid ve sâlikîn, her dâim mürşidin hakikî nazarları altındadırlar. Müstaîdleri cin tâifesinin şerrinden muhâfaza etmek, mürşidin reyine (*isteğine)* ve mücâhedesine *(ça-basına)* bırakılmıştır. Müstaîdlere mürşidin hakikî nazarının olması için bir fevkalâdelik olması lâzımdır. Yoksa muhâlif istılahâttandır.

Mürid : Dünya ve âhiretten zühdü tamam olan kimsedir. Mürid'in her iki cihanın umurundan kat'ı alâka ettiği *(ilgi ve alâkasını kestiği)* gibi küşûfât ve kerâmetten de zühd etmesi lâzımdır. Bu makâmda zühd, tarîkât-ı âliyye'ye mensub bil cümle müridânda bulunması lâzımdır. Başka tarîkatlarda şart değildir. Ubeydullâh-i Ahrâr (kaddesellâhü sırrahu'l azîz) Hazretleri bir gün halifesi olan Mevlânâ Mehmed Zâhidül Buhârî ile mükâleme ve müsâhabe ederken buyurmuştur ki:

-"Oğlum, zâhidliği ile ma'rûf İbrahim İbni Ethem Hazretleri'nin zühdü indimizde makbul değildir. Zirâ o dünya ve mâfihâdan (*içindekilerden)* vaz geçip zühd ettiyse de, âhiret umûrundan zâhid olmadı.

Kalbine Arşu- rahmân-ı A'zam'ın hakâyıkı hakkında dahi bir hâtır gelirse, o kimse hakikî mürid değildir. Neden denilirse, müridi irşâd ve taht-ı terbiyesine alan mürşid, ona herşeyin hakîkatını ve son olarak vâsıl olacağı kendi makâmını göstermiştir. O makâmdan gayri noktaya nazar etmek, ona haramdır; ve mürşide karşı hiyânetlik demektir. Müridlerine kendi makâmlarını göstermek bilcümle meşâyıh-ı Nakşibendiyyûn'a Ebû Bekir Sıddîk Hazretleri'nin ilminden irsen *(miras olarak)* intikâl etmiştir. Ebû Bekir Sıddîk Radıyallahu Anh dahi Resûl-ü Ekrem Sallallâhu Aleyhi ve Sellem vasıtasıyla (Estaûzübillah, Kul hâzihî sebîlî ed'û ilallâhi alâ basîretin ene ve men ittebeanî, sadakallâhu'l –azîm Yusuf Sûresi (12) :108. Meali: **"Ey Muhammed! De ki: 'Benim yolum budur ben ve bana uyanlar bile-rek insanları Allah'a çağırırız..."**) âyet-i kerîmesinden almıştır. Arşurrahmân-ı A'zâm'da bir kapı vardır ki, bilcümle mahlûkâtın ervâh-ı maddiyye ve maneviyyeleri o kapıdan çıkar. Mürşid, mürid için aynı o kapı gibidir. Her nimet ancak mürşidin eliyle müride verilir. Mürid başka taraftan kendi hissesini arayacak olursa, nimete ve nimete vasıta olan mürşide karşı şükran vazifesini bilmemiş ve yapmamış olur.

Sâlik : Bilcümle Esmâ-ül Hüsnâ sıfatı kendisinde bulunması gereken kimsedir. Yani, muhakkak surette Esmâ-ül Hüsnâ'yı kendisine mâletmiş olan kimsedir. Bu, tarif ile anlaşılmaz. Bunu ancak Cenâb-ı Hakk'ın esâmisini (*isimlerini*) kendilerine sıfat olarak mâletmeğe mazhâr olanlar anlar. Sâlik olan zât, Kelâmullâh-i Kadîm'i okurken, okuduğu âyet-i kerîme'nin Resûl-ü Ekrem Hazretleri'nin makâm-ı velâyet, makâm-ı nübüvvet ve makâm-ı risâletine âit olan mânâlarını bilmesi ve tefrik etmesi lâzımdır. Cümle mahlûkât ve kâinâtın tesbihâtına ittilâ etmesi (*bilmesi*) dahi gerekir. Hatta tuyûrun (*kuşların*) tesbihâtına da vâkıf olması gerekir. Husûsen aslanın tesbihâtına vâkıf olması gerekir. Sâlik mertebesini ihrâz etmeyen *(elde etmeyen)* kimse bu mahlûkun tesbihini idrâk edemez. Zirâ her zaman ve her an onun tesbihi değişir.

Havas : Bu mertebeye nâil olan zevâtın (*kimselerin*) Aynu'ş -Şerîati'l Ûlâ'ya *(yüce şeriatın kaynağına)* vâkıf ve muttalî olması *(tam olarak bilmesi*) lâzımdır, ilm-el yakîn ve Hakk-el yakîn menâbiînden her bir umûrun hakâyıkına da vâkıf ve muttalî olması lâzımdır. Reşûl-ü Ekrem Aleyhisselâm ile aralarında asla hicâb (perde) olmaması lâzımdır. Sohbet-i Resûlullâh'î dâim olması lâzımdır.Her iş ve husûsât için bizzat Resûlullâh Aleyhisselâm'dan emir telakkî edecek makâma nâil olmaları lâzımdır.

Tarîkât-ı Nakşibendiyye'nin usûl ve ıstılâhâtına göre, müstaîd, mürid, sâlik ve havâs burada zikrolunan şerâit (***şartları***) ve evsâfı (***özelliği***) hâiz olan zevâttır. Bunlardan biri noksan olursa, henüz o makâma nâil olmamış demektir.

Cilt-1, Sh: 44-53

Kaynak: MENÂKIB-I ŞEREFİYYE, Şerâfeddin Hazretleri'nin Lisanından Yayına Hazırlayan-Hasan BURKAY, ANKARA-1995

KİMDEN YARDIM İSTEYECEK BU GÜNAHKÂRLAR?

Nihayetinde şu son yıllarda beni motive eden, imanımdı. Allah'a ve ahirete inanıyorum, onun için ölümden korkmuyorum. Cennete gideceğimi ve o zaman başkaları için de Allah Teâlâ'dan şefaat dileyeceğimi biliyorum. Sadece bu kadar da değil: Yaklaşık beş milyon insan için şefaat dileyebileceğime inanıyorum.

Belki bunu yazmamaksın. Sonra yine felâket olur. Anlaşılmaz, ciddiye alınmaz.

Bunu söylediğinizde hepimizin güldüğünü ekleyeceğim, başta da bizzat sizin kahkahalar attığınızı.

Ama ben ciddiyim. Allah Teâlâ'nın her şeye kadir olanın adıyla, hissediyorum ki, tekrar dirildiğimizde O beni kendine çağıracak ve diyecek ki:

"Ey Nasr, Na'ime'nin oğlu," -annemin adı buydu- ***"yükümlülüklerini yerine getirdin mi?"***

"Allah'ım, çabaladım," diye cevap vereceğim. ***"Her şeyi yaptığımı iddia edemem. Çabaladım."***

"Hatalı hiçbir şey yapmadın mı?"

"Tabiî kusurlarım oldu. Kimin yok ki? Fakat Sen, Allah, bağışlayan ve esirgeyensin."

Allah Teâlâ, eziyet etmek için yaratmadı bizleri. Cehennem azabından bahseden tüm âyetler, sadece insanı eğitme maksadını güderler. Şarap şairi Ebu Nuvas der ki:

Ey Rabb! Eğer günahlarımın sayısı sonsuz ise,

Biliyorum ki, Senin merhametin onları aşar.

Eğer sadece doğru yapanlar sahipse,

Sana sığınma hakkına,

Kimden yardım bulacak günahkârlar?

Sh:203-204

**

DÜNYA HALİ

Nasıl bir kedisin sen,

Doğar doğmaz yavrularını yer,

Ondan sonra tekrar yavru istersin

Ahmed Şevki

Kaynak: İslâm'la Bir Yaşam, **Ein Leben mit dem İslam,** ANLATAN: Navid Kermani, Arapça'dan Almanca'ya Çeviren: Şerife Mecdi, trc: Celâdet Moralıgil, 1. BASKI 2004, İstanbul

RASÛLULLÂH sallallâhü aleyhi ve sellemin PEŞİNDE

Ebu Yezid Bestami (875) kaddesellâhü sırrahu'l azîz anlattı.

Ruhumun semalara yükseldiğini gördüm.

Cennet ve Cehennem ona gösterildiği halde o hiçbir şeye bakmıyor, hiçbir şeyle ilgilenmiyordu, çünkü o hadiseler aleminden ve onu örten perdeden kurtulmuştu.

Sonra vücudu Birlik ve kanatları Ebediyet olan bir kuş oldum, ve Mutlak varlığın havasında Saffet küresine gelinceye kadar uçmağa devam ettim.

Ebediyet tarlasındaki Birlik ağacına baktım.

Bir de baktım ki bütün bunlar benim, o zaman haykırdım:

"Ey Turab bu hodbinlikle [kendini beğenen, enâniyetle, bencil, kibirle.]ben sana erişemem. Çünkü ben kendimden kurtulamıyorum"

O zaman Allah Teâlâ: "**Ey Ebü Yezid sen benim sevgili resulümün arkasından giderek kendi nefsinden kurtulmalısın. Gözlerini onun ayaklarının tozuna sür ve hep onun arkasından git**" diye cevap verdi.

Kaynak: Hucvuri, Keşful Mahcub (terc. Nicholson), s. 238

İBNU'L-FARİD VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Hzl: Yücel BARK

Şair İbnu'l-Fârid divanında nesebi ile alakalı olarak şu bilgilere yer vermektedir.

Bir gece İbnu'l-Fârid rüyasında Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi görür. Peygamber Efendimiz şaire nesebini sorar . O da cevaben dedesinden öğrendiği bilgilerle ona cevap verir. Nesebinin Benî Sa'd kabilesinden Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin süt annesi Halime validemizin mensup olduğu soya kadar uzandığını söyler. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem:

"Hayır Sen neseb olarak o kabileye mensup olabilirsin fakat muhabbet olarak benim soyumdansın" [Divan, Mısır, 1290, s. 11-12; Şerhu Divâni'bni'l-Fârid Marseilles, s. 9-10]

diye iltifat ettiği yer almaktadır. O, bu durumu aşağıda verilen beyitlerle ifade etmiştir (remel):

نَسَبٌ أقْرَبُ في شَرْعِ الهَوَى   بَيْنَنَا مِنْ نَسَبٍ مِنْ أبَوَيْ

"Bizim aramızda gönül bağı yolu ile gelen bir neseb anne babadan gelen bir nesebden daha yakındır." [Divan,Mısır, 1879, s. 7]

**

"İbnu'l-Fârid iyi derecede fıkıh bilgisine sahipti. Hatta fıkıh alanında ictihad yapacak kadar bu ilmin inceliklerine vâkıfdı. Şair bir gün cuma namazı kılmak için camiye gider. O anda bir vâiz cemaata hitab etmektedir. Vaaz esnasında, 'Ömer b. el-Fârid bir adamı mırıldanırken görür ve buna çok kızar. Bu adama gizlice bir ders vermeyi kafasına koyar. Namaz bitip cemaat dağıldıktan sonra mırıldanan adam, şairi yanına çağırır. Îbnu'l-Fârid, adamın yanına gelince, adam ona aşağıdaki beyitleri okur, bu olay İbnu'l-Fârid'in zahidliğine sebep olur.

"Allah Teâlâ işleri kullar arasında taksim etmiştir Âşık şiir söyler hücreler de tesbih eder."

"Ömrüme yemin olsun ki tesbih en hayırlı ibadettir ve topluluğu ıslah eder. Bu bir kavim için yararlıdır."

**

"Kulağımla duymadan, gözümle görmeden, çaba harcamadan ve yeteneğimi kullanmadan aşkına nail oldum."

"Ben onun aşkına daha bedenim yaratılmadan alem-i ervahta erdim ve coşkum yaratılışımdan önce vücuda geldi." [Divan,Beyrut, 1879, s. 27]

**

"Kalbim bana, senin beni helak edeceğini söylüyor. Bilsen de bilmesen de ruhum sana feda olsun."

"Eğer senin uğrunda kederi yerine getirmezsem aşkının hakkını vermemiş olurum. Benim gibisi vefakardır."
"Benim ruhumdan başka hiçbir şeyim yok, sevgilisinin aşkı uğrunda kendisini bitiren kimse ise müsrif değildir " [Divan,Beyrut, 1879, s. 76]

**

"Eğer mutlu yaşamak istersen onun uğrunda şehit olarak öl, yoksa bu işi yapacak aşk ehli birileri vardır." Divan, Beyrut, 1879, s. 67

**

"O öyle bir köle ki bir gün bile efendisinin onu azat etmesini ummadı eğer sen onu bıraksan bile o seni asla bırakmaz." **[**Divan,Beyrut, 1879, s. 79]

**

"Eğer müridler, Allah'ın (c.c.) salih kulların kalplerindeki tecelliyatını görselerdi, onlar gibi seyr-u sulûk etmeseler bile kendilerinden geçerlerdi." [Şerhu Divâni'bni'l-Fârid,Mısır, II, 158]

Kaynak: Yücel BARK , İbnu'l-Farid Hayatı Ve Edebî Kişiliği, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri Ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Erzurum - 1998

SAHİBKIRAN EMÎR TİMUR MUHAMMED TARAĞAY BAHADIROĞLU VE EHL-İ BEYT SEVGİSİ

"Ey Timur!
Allah Teâlâ bu yüzyılın başında
seni dini düzeltmeye görevli seçti.
Allah bu tevfiki sana bağışladı"

Ebu Bekir Taybâdi
kaddesellâhü sırrahu'l azîz

[EMİR TİMUR'A AD VERİLMESİ

Emir Timur (1320/30 - 18 Şubat 1405 -Otrar-), Özbekistan'ın güneyindeki Keş adlı küçük kasabada (veya buraya yakın bir yerde), 9 Nisan 1336'da Barlas boyuna mensup Turagay adlı bir soylunun oğlu olarak dünyaya gelmiştir (Marozzi 2006: 31). Timur, 1370'te tahta çıkmış ve yaklaşık 35 yıl hüküm sürmüştür.

Türklerde ***"Timur, Temür, Temir"*** isimleri oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Demir anlamındaki bu kelime, Göktürk ve Uygur metinleri ile en eski Türkçe sözlüklerde yer almıştır. Göktürk Kitabeleri'nde, *"k(e)çe t(e)m(i)r k(a)p(ı)gka t(e)gi sül(e)d(i)m"* (Tekin 2006: 20) ifadesinde geçen kelime, Uygur metinlerinde "Tamir", "Tâmür" olarak yer almıştır. (Caferoğlu, 1968: 223). Te- mür kelimesi, *Dîvânü Lûgat-it-Türk'te* de "temür" ve "temürçi" kullanımlarında geçmektedir (DLT 1972: 117).

Timur, *Melfuzât'ta* "Çocukluk Çağı ve Şeyh Şemsüddin'in Rehberliğinde Eğitim" başlığında, kendisiyle ilgili bilgiler verirken, isminin Kur'an'dan tefeülle belirlendiği konusunda şu malumatı vermektedir:

"Babamın adı Tarakay idi ve Keş şehrine yerleşmişti. Ben doğmadan önce babam gece bir rüya görmüş. Rüyasında melek simalı ve temiz yürekli biri karşısına çıkıp eline bir kılıç vermiş.

Pederim, kılıcı adamın elinden almış ve dört tarafa sallamış. Sonra uykudan uyanmış. Öğle vakti, babam namaz kılmak için mescide gitmiş ve mahalle mescidimizin imamı Şeyh Zeydüddin'in arkasında namaz kılmış; sonra da gece gördüğü rüyayı imama anlatmış. Şeyh, babama, "bu rüyayı gecenin hangi vaktinde gördüğünü" sormuş. Babam, sabaha yakın bir zamanda gördüğünü belirtmiş. Şeyh Zeydüddin bu rüyayı şöyle yorumlamış :

"Allah sana bir erkek evlat verecek, bu çocuk kılıcıyla cihanı fethedecek ve İslam dinini dünyaya yayacak; sakın onun eğitimini ihmal etme! Onu okut, ona hat ve Kur'an öğret".

Sonraki yıl doğumumu imama haber veren ve bana isim vermesini talep eden babama, şeyhten **"oğlunun adı Temur"** olsun, bu demir anlamındadır, cevabı gelmiş. Babam, mescidimizin imamı Şeyh Zeydüddin'e bana isim vermesi için gittiğinde, onun Kur'ân okumakta olduğunu görmüş. Şeyh, 67. sure olan Mülk suresinin 16. ayeti olan : **"Eemintüm men fî's-semâi en yehsife bikümü'l-arde feizâ hiye temuru"** (Göktekinin sizi yere geçirivermeyeceğin- den emin mi oldunuz? (O zaman) bir de bakarsınız yeryüzü şiddetle çalkalanıyor) ayetini okumakta imiş. Burada son kelime olan "temuru", çalkalanma anlamındadır. Bu, telaffuz olarak "Temur" kelimesine yakındır. İşte bu hadiseyle, Şeyh bana "Temur" ismini vermiş." *(Menem Timûr-ı Cihân-güşâ, Sergeşt-i Timur- leng be-kalem-i hod-ı û gerdâverende, (Fransız Marsil Biryon'dan tercüme eden : Zebihullah Mansurî), Tehran : be-kitâbhâne-i Mestûfî, 1382:1-2)*

Temur kelimesi, Kur'an'da iki yerde geçmektedir. Bunlardan biri 67. sure olan Mülk Suresinin 16. ayetindeki **"Eemintüm men fî's-semâi en yehsife bikümü'l-arde feizâ hiye temur"** (Gök- tekinin sizi yere geçirivermeyeceğinden emin mi oldunuz? (O zaman) bir de bakarsınız yeryüzü şiddetle çalkalanıyor) (*Kur'an*, 67/16) ifadesindeki son kelime "temur", çalkalanma anlamındadır. Bir diğeri de, *Kurân'ın* 52. suresi olan Tur Suresinin 9. ayetindeki **"Yevme temuru es-semâü mevren"** (O gün gök şiddetle sallanıp çalkalanır, *Kur'an,* 52/9) ifadesindeki "temuru" kelimesi olup bu da "çalkalanma" demektir.

Onun bizzat kendisiyle ilgili böyle bir hadise nakletmesi ve konuyla ilgili olarak babasının kendisine

anlattığı bazı ayrıntılardan bahsetmesi, *Melfuzât* ve *Tüzükât*'ın Timur'a ait olabileceği yolundaki görüşleri destekler mahiyettedir. Nitekim bir başka yerde, **"bir işi yapmaya niyet etsem, istişare bir neticeye ulaşınca yine *Kur'an'dan* tefeül ederek, ona göre davranırdım"** (Tüzükât-ı Timur, Timur'un Günlüğü ve Başarı Prensipleri, (Sahibkıran Emir Timur Muhammed Taragay Bahadıroğlu), Hazırlayan :Kutluhan Şakirov, Adnan Aslan, İstanbul : Kaynak Yay., 2004.: 4) demektedir.

Esas itibariyle Timur'un şahsı ve fetihleri konusunda birbirinden oldukça farklı anlatımlar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Sözgelimi Arabşah, Timur'dan bahsederken şu olumsuz ifadeleri kullanmaktadır : "Bu madrabazın doğum yeri, Keş yöresinde Ilgar adlı bir beye ait küçük bir köydü -Allah ona Cennet yüzü göstermesin-. Oğlana, demir anlamına gelen "Timur" adı verildi; bu ad daha ileride, gençliğinde geçirdiği ve topal kalmasına neden olan bir kazanın ardından Farsça, Timur-ı leng'e, yani Aksak Timur'a dönüştü. Bu da, biraz bozulup çarpıtılarak Tamerlane, Türkçe'de Timurlenk biçimini aldı." (Marozzi, Justin, Timurlenk, İslâm'ın Kılıcı, Cihan Fatihi, çev. Hülya Kocaoluk, İstanbul: YKY, 2005: 32)

Oysa pek çok kaynakta, Timur'un 1400-1401 Şam kuşatması sırasında İbn Haldun'la karşılaştığı ve sohbet ettiği, Timur'un resmî akıl hocası Abdül- cebbar Harezmî (Manz 2006: 29), ünlü Hanefi âlimlerinden olduğu, Timur'un, Ahmed Yesevî türbesini yaptırdığı gibi dindar bir kişiliğe işaret eden hususlar nakledilmiştir. Türk dünyasında bir kahraman ve dindar kişiliğiyle tanınan Timur'un, Anadolu'da bilhassa Yıldırım Bayezid'i 1402'deki Ankara Savaşı'nda mağlup etmesi sebebiyle farklı tasvir edildiği bilinmektedir. Bu, biraz da Türk tarihi ve edebiyatının "Osmanlı merkezli" olarak algılanmasından kaynaklanan ve sınırlarını siyasi bakış açısının belirlediği bir hususa işaret etmektedir. Esasen Timur'un *Melfuzât'ına,* Batılı yazarlar temkinli yaklaşmış ve bu eserin Timur'a ait olmadığını savunmuşlardır. Buna karşın, Özbekistan'daki tarihçilerin ve kamuoyunun tartışmasız bir şekilde, eserin Timur'a ait olduğunu kabul ettikleri bilinmektedir. Şah İsmail, Şeyban Han ve Babür gibi pek çok Türk hükümdarının, dönemlerindeki ünlü din adamlarına gösterdikleri saygı ve yakınlık, yönetici sınıfın halka hoş görünmek ve halkın değerlerine saygı göstererek manevi bir güç kazanmak amacıyla kurgulandığı düşünülebilir. Ancak siyasi mücadelenin her alanda sürdürüldüğü bir dönemde, hükümdarın dinî bir kişiliğe sahip olmasının veya dine karşı mesafeli durmasının kamuoyuna yansıtılma biçiminin, önemli bir propaganda aracı olduğu muhakkaktır. Bu durumda, Timur gibi geniş bir coğrafyada saygıyla karşılanan ve bilhassa Özbek Türkleri arasında tarihî bir kahraman olarak kabul edilen bir şahsiyetin ad almasıyla ilgili nakledilen hadisenin, geleneksel isim verme töreni dışında, daha anlamlı bir yorum çerçevesinde ele alınması gerekir.

Kaynaklarda lâkabı, ***"Emîr Timur Gürkân b. El-Emîr Taragay b. El-Emîr Berkel b. El-Emîr Aylangız b. El-Emîr İcil b. Karaçar Noyan b. El-Emîr Suguç- çin b. El-Emîr İrdemci Borula b. El-Emîr Kaçulay b. Tumanay Han"*** (Togan, A. Zeki Velidî, "Emîr Timur'un Soyuna Dair Bir Araştırma" Tarih Dergisi, 26 (1972), s. 75-84. s. 75) olarak geçen büyük Türk hükümdarın, tefeülle isim almasının ve dinî hüviyetinin geniş bir Özbek coğrafyasında hâlâ etkili olduğu, Timur'un Orta Asya'da onardığı Türk mutasavvıfların türbeleri, camiler ve dinî mimariye ait eserler üzerinde gerçekleştirilen çalışmalardan da anlaşılmaktadır.

Timur gibi diğer Türk hükümdarlar, sanatçılar ve devlet adamlarıyla da ilgili kalıplaşmış siyasi ön yargıların yeniden değerlendirilmesi ve Türk tarihine yeni bir bakış açısıyla bir bütün olarak yaklaşılması zaruridir. Tarih metinlerinin sahihliği konusunda tatmin edici kanıtlardan hareket edilmesi, bizi doğru sonuçlara götürecektir. Timur'un babasından duyduğu ve bizzat naklettiği tefeülle ad verme hatırası, aynı zamanda onun yetiştiği kültürel çevreyi ve bu çevredeki manevi değerleri de ortaya koyan bir özelliğe sahiptir. Timur etrafında Orta Asya coğrafyasında oluşturulan kimlik, tefeülle ad verme geleneğinde olduğu gibi, Osmanlı tarih kaynaklarındaki imaj ve bilgilerden oldukça farklıdır. Bu durum, geniş Türk coğrafyasındaki olay, durum ve şahsiyetlerin doğru algılanması ve değerlendirilmesinde farklı bilgi kaynaklarının da kullanılmasının zaruretini ortaya koymaktadır.]

Kaynak: Prof. Dr. Ali Fuat BÎLKAN, TEFEÜL İLE AD VERME GELENEĞİ VE EMİR TİMUR'UN ADI, Giving Name With Tefe'ul And The Name of Tamerlane, Millî Folklor, 2010, Yıl. 22, SayI 85, sh: 134-137

EMÎR TİMUR -EHL-İ BEYT SEVGİSİ

Kahraman oğullarıma, devletli torunlarıma malûm olsun ki, Tanrı Teâlâ'dan ümidim vardır; benim evlâd ve nesillerimden çok kişiler uzun yıllar saltanat tahtına oturacaklardır. Buna göre saltanat kurma, devlet tutma işlerini belli tüzüklere bağladım. Kendi saltanatımı devam ettirmek için müfredat kurallarını yazıp koydum. Bu saltanat devletini ele geçirişte pek çok savaş muharebe kılıp o kadar emek ve meşakkat çektim. **Sonunda Rabb'ın yardımı, dîn-i Islâm şerâfeti, Muhammed Aleyhisselâm'a ve onun evlâd ve ashabına beslediğim muhabbet ve dostluğumdan dolayı bu büyük saltanatıma sahip oldum.**

Şimdi benim evlâd ve nesillerimden hangisi benden sonra bu saltanat devletine sahip olursa, bu kurulmuş tüzükleri gerçekleştirerek iş yapsın. Eğer saltanat işlerinde bu tüzükleri kılavuz edinirlerse, benden onlara kalan saltanat devletini uzun zamanlar ziyandan zevalden koruyabilirler.

Benim bahtı açık oğullarım, ikbâlli torunlarıma şimdiki öğüdüm şu ki, ben on iki şeyi kendime lâzım tutup, bunlar vasıtasıyla saltanatı ele geçirdim. Bu on iki şey yardımıyla büyük ülkeler fethedip cihangirlik kıldım. Bunlarla taht ve saltanatıma zenginlik ve güzellik kattım. Benzeri şekilde benim evlâd ve nesillerim de bu tüzüğe amel kılıp, benden miras kalan saltanat devletime bekçilik yapsınlar.

Birincisi; saltanat ve devletime bağladığım birinci tüzüğüm şuydu ki, Hudâ'nm dinine, Muhammed Mustafa'nın şeriatına dünyada revaç verdim. Her yerde ve her zaman İslâm dinini destekledim.

İkincisi şu ki; on iki tabaka kişilerden ordu kurup cihangirlik kıldım. Devlet, saltanat temellerini bunlarla kuvvetlendirip, meclislerimi onlarla ziynetlendirdim.

Üçüncüsü şu ki; bütün işlerimi kengeşe bağladım. Dikkat ve uyanıklılık ile tedbirler yürüttüm. Bunun vasıtasıyla birçok orduları kırıp, memleketleri kendime bağımlı kıldım. Saltanat yürütme, devlet kurma işlerinde dostlarıma iyilik, düşmanlarıma müsamahalı davrandım. Bu yolda karşıma çıkan zorlukları üstlenip, çok işlerden haberdar olsam da bilmemiş gibi göründüm.

Dördüncüsü; saltanat müessesesini töre ve tüzüğe sıkıca bağladım. İlk önce töre ve tüzüklere kendim öylesine riayet ederdim ki, bunu gören vezirler, emirler, sipahi ve raiye kendi sınırlarının dışına adım atamadılar. Her biri kendi mertebesini korudular.

Beşincisi; emirler ve sipahilerime unvan verip, onlardan altın ve gümüşü esirgemeden gönüllerine rağbet verdim. Barış günlerinde iyi makamlar verdim ki, savaş zamanlarında canlarını esirgemediler. Onların işlerini hafifletmek için kendim meşakkatlerini çekip, zorluklarını üstlenerek onları terbiye ettim. Bu tedbirlerimle emirler, sipahiler, bahadırlarımın gönüllerini alıp kendime bağladım. Ancak birlik ve ittifaklık elde edilince, bahadırlık bileğiyle kılıç vurup yirmi yedi padişah başkentini ele geçirip, kendime tâbi kıldım. İran, Turan, Rum, Mağrib, Şam, Mısır, Irak-ı Arap, Irak-ı Acem, Mâzenderân, Giylân, Şirvan, Azerbaycan, Fars, Florasan, Deşt-i Ceta, Deşt-i Kıpçak, Harezm, Hotan, Kâbilistan, Bahtarzemin, Hindistan memleketlerinin hepsine padişah olup hüküm sürdüm. Ne zaman bu ulu saltanat libasını giydiysem huzurum beni terk etti. Rahat döşeğimde bir an yatıp göz yummadım.

On iki yaşından başlayıp ok attım, bu yolda sınırsız meşakkat çektim. İstişareyle tedbirler alarak ordular kırdım; emirler, sipahilerden muhalefet gördüm. Onlardan acı sözler işitsem de, iyi kötü işler gördüysem de işitmemiş, görmemiş gibi olup sabırla iyi geçindim. Kendi elimle kılıç vurdum, iklimler fethedip dünyaya adımı duyurdum.

Altıncısı; insaf-adalet yolunu tutup halkı kendimden razı kıldım. Günahlı ve günahsıza şefkat edip hakla hükmettim. Sipahi ve raiyeye siyaset ve şefkat gösterip onları korkuyla ümit arasında tuttum. Fakir ve gariplere merhamet kılıp, sipahilere mükâfatlar verdim. Mazlumların hakkını zâlimlerden aldım. Mal zulmü, beden zulmü tesbit edilince onlar için şeriata göre hüküm verdim. Herkesi kendi günahı için sorumlu tuttum. Birisi için bir başkasını sorumlu tutmadım. O kadar kişiler ki bana kötülük

yapıp yüzüme kılıç çekip işime ziyan vermişlerdi, ne zaman o işlerinden pişman olup benim penâhıma geri döndüklerinde onlara hürmet göstererek mertebelerini yükselttim. Geçmişteki kötülüklerine af kalemini çekip onu unuttum. Onlarla öyle güzel geçindim ki, gönüllerindeki evvelki işleri tümüyle çıkıp gitti.

Yedincisi; Peygamber evlâdı seyyidler, ulemâ ve meşâyih, âkil, bilgiç, danişmentler, müfessir, muhaddislerden iyilerini seçip alıp, onların izzet ve hürmetlerini yerine getirdim. Şecaatli bahadır kişileri dost tuttum. Şu sebeptendir ki, onları Tanrı dost tutmuştur. Daima âlimler, âkiller ile sohbet kurdum. Din ehlinin gönüllerini aldım. Bunların himmetlerinden nasib dilenip mübarek nefeslerinden Fâtiha istedim. Fakir ve miskinlerin hâcetlerini giderdim. Hiçbir yerde bunları eli boş çevirmedim. Hangi cinsten olursa olsun, kötü adamları kendi meclisime yaklaştırmadım. Onların sözlerine kulak vermedim. Başkaları hakkında ettikleri şikâyetleri de dinlemedim.

Sekizincisi; her sözde ve her işte sebat, ciddiyetlilik yolunu tuttum. Ne işi yapmaya kastetmiş isem, gönlüm ona bağlanıp onu bitirmedikçe ondan elimi çekmedim. Her dediğimi yaptım. Hiç kimseye baskı yapmadım. Hiçbir işte bıkkınlık göstermedim. Ki, bana da Tanrı darlık göstermesin, işimi daraltmasın dedim. **Geçmiş padişah sultanların kanunlarım, yol yordamlarını, yapıp ettiklerini Adem'den Hâtem'e[4] dek, Hâtem'den şu ana kadar bilgiç âlimlerden sorup duruyordum.** Onların tüm yaptıkları işleri gönlüme yerleştirip, iyiliklerinden örnek alıp onunla amel ederdim.

Padişahların devletlerine zevâl getiren kötülükleri inceleyip onlardan sakınırdım. Zulümden, ahlâksızlık ve fısktan (ki, nesli bozar, açlık, veba getirir) saklanmayı kendime lâzım bilirdim.

Dokuzuncusu; raiye haliyle iyice tanışırdım. Büyükleri ağabeyler safında, küçüklerini çocuklarım yerinde görürdüm. Her yerin tabiatını, her halkın mizaçlarını, adet ve geleneklerini incelerdim. Her yerin, her şehrin ileri gelenleri ve ulularıyla dost ve bira- derlik kıldım. Onların mizâc ve tabiatlarına uygun gelen, kendi diledikleri kişileri vali koydum. Her vilâyet ve her memleketin durumundan âgâh oldum. Her yerin durumunu, sipahi ve raiye durmuşlarını, bunlar arasındaki alâkaları yazıp bana devamlı bildirmeleri için diyanetli, doğru kalemli kişilerden vâkıa yazıcıları belirledim. Eğer yazdıkları doğru çıkmazsa, onları cezalandırdım. Hükümet adamlarından veya sipahi ve raiyelerden birisinin cebir ve zulüm ettiğini işittiğimde, insaf ve adalet ile derhal onun çaresine baktım.

Onuncusu; Türk-Tacik, Arap-Acem'den herhangi bir taife veya kabile olsun eğer benim devlethaneme girdiyseler, büyüklerine hürmet ettim. Diğerlerine kendi haline göre davrandım. Onların iyilerine iyilik yaptım, kötülerini ise kendi kötülükleri ile baş başa bıraktım. Kim bana dostluk yapmış ise dostluğunun değerini unutmadım. Ona iyilik yaparak insanlık gösterdim. Kim bana hizmet etmiş ise hizmetinin karşılığını verdim. Hangi kişi bana düşmanlık edip sonradan kendi pişman olarak diz vurup huzuruma geldiyse, onun düşmanlığını unutup dostluk sevgisiyle ona hâmilik yaptım. Buna misal, ulus emîri Şîr Bahram benim yoldaşımdı. En gerekli olduğu zaman iş vaktinde beni bırakıp düşmana katıldı. Bana karşı çıkarak yüzüme kılıç çekti. Bilahare ona verdiğim tuz çekmiş olacak ki, diz vurup tekrar bana gelip sığındı. O, iş yapan, çok şey gören asil biri olduğundan, geçmişteki kötü işlerinin hepsine göz yumdum; huzuruma gelince kendisine hürmet ederek mertebesini büyüttüm. Başka davranışlarını bahadırlığına bağışladım.

On birincisi; çocuklar, akrabalar, dost biraderler, komşular, benimle bir zamanlar dostlukta bulunan kişileri, bunları devlet nimet zamanında unutmadım. Daima yoklayıp sorup, haklarını eda ettim. Kendi evlâdımdan, akrabalarımdan karındaşlık ihtimamımı kesmedim. Günah yapmış olsalar bile onları, bağlamayı, öldürmeyi buyurmadım. Her kişiyi nasıl tanımış isem öylece muâmele kıldım. Dünyanın iyiliğini, kötülüğünü çok defalar görüp ondan tecrübeler edindim. Bundan dolayı dost ve düşmanlarımla iyi geçindim.

On İkincisi; dost düşmanlığına bakmadan her yerde sipahilere hürmet ettim. Çünkü bunlar hürmete

---

4 ***Peygamberlerin sonuncusu demektir; Hz. Muhammed Aleyhisselam sallallâhü aleyhi ve selleme verilen unvandır.***

layık kişilerdir. Değerli canlarından fâni dünya için vazgeçerler. Muhârebe meydanına kendilerini atarak can kurban ederler. Eğer düşman tarafındaki bir asker kendi beyini severek ona sâdık olsa; savaş günlerinde bana karşı kılıçlar vurup meydan okumuş olsa; böyle adamı ben daha da sevdim. Eğer böyle bir kişi huzuruma geldiyse, onu başkalarına kıyasla daha değerli bildim. Vefakârlığını gördüğüm için onu bana inanan yakın adamlarımdan saydım. Hangi asker kendi devletine vefâsızlık edip onun tuz hakkını helâl etmeden zor zamanında ondan yüz çevirip bana gelmişse, böyle adamı kendime en kötü düşman olarak bildim. Toktamış Han Savaşı'nda onun emirleri benimle anlaşarak öz hanlarından yüz çevirdiler. **Öz hanlarının tuz hakkını unutup bana gelip katıldılar. Lâkin ben bunların yaptıkları bu vefasızlık işleri gerçi kendime fayda olsa da, sevmedim. "Öz devletine nasıl bir vefâ gösterdin ki, bana ne yapacaksın?" diye onlardan nefret ettim.**

Yine benim tecrübemle sabittir ki, hangi devlet eğer dinî ve ahlâkî temel üzerine kurulmazsa ve de onun siyasî işleri töre-tüzük kanunlarına sıkı bağlanmaz ise, öyle devletin câzibesi gider, heybeti yok olur. Böyle devlet çıplak kişiye benzer ki, onu görenler iğrenip gözlerini yumarlar. Veya bir eve benzer ki, onun üstü açık, kapısı, perdesi yoktur; insanlar, insan olmayanlar sık sık girerek ayakaltı ederler. Bunun için ben İslâm dininin kanun ve kurallarının üzerine kendi saltanatımı kurdum. Siyaset işlerini töre-tüzüğe bağlayıp pekiştirdim. Devlet işlerinde karşılaştığım büyük küçük vakıalarda töre-tüzüğü kullanarak başarılı oldum. Benim yaptığım birinci tüzük İslâm dinine revaç verip Muhammed Aleyhisselâm şeriatmı kuvvetlendirmek oldu. **Her yerde ve her şehirde İslâm dini, Muhammed Aleyhisselâm şeriatıyla saltanatımı süsledim.** Peygamber nesli seyyidlerden liyakatli birini sadâret unvanıyla İslâm reisi yaptım. Ona ferman verdim ki, tüm vakıfları nezaretten geçirince onlara mütevelliler koysun. Her şehir ve memlekete kadı, müftü, muhtesib belirlesin; seyyidler, ulemâ, meşâvihler ve diğer dinî hak sahiplerine suyurğal[5] tayin etsin diye, halk kadısı ve asker kadısı tayin edip her birini bağımsız olarak ayırdım. Müslümanlara iyiliği emredip kötülüklerden vazgeçirmeleri için her memlekete bir şeyhülislâm gönderdim.

Yine ferman çıkardım: Her şehirde mescidler, medreseler, hanlar imar etsinler; yolcu misafirler için yol üstüne saraylar kursunlar; yolları düzeltip sulara köprü bağlatsınlar. Her şehre âlimler, müderrisler tayin ettim ki, onlar Müslümanlara dini öğretip, şeriat yollarını bildirsinler. Tefsir, hadis, fıkıh ilimleri üzerine ders versinler. Yine buyurdum; bana tâbi tüm memleketlerde şeriat işlerinin nasıl yürümekte olduğunu kadılar başkanı bana devamlı bildirecektir. Buna benzer her il ve her şehre kendi başına bir adalet âmiri koydum. O sipahi ve raiyenin örf-adetlerinde rastlanan nizalı işleri halledip bana sürekli haber verecektir. Yeni bu düzeni kurup İslâm dinini düzelttim. İslâm ülkelerinde şeriata revaç verdim. Bunun ünü dünyaya duyulup İslâm dininin geliştiği haberi tüm ehli İslâm'ın kulağına yetişince İslâm âlimleri fetva çıkararak etrafa yazmışlar ki, **"Allâh-u Teâlâ her yüzyılın başında Muhammed Aleyhisselâm dinine revaç verici ve yenileyici bir kişi çıkarıyordu. Bu sekiz yüzüncü[6] yılda Emîr-i Sahibkıran[7] İslâm dinine revaç verdi. Bundan dolayı bu yüzyılın din yenileyicisi bu kişidir."**

Yine bu zamanın büyük allâmelerinden olan Mîr Seyyid Şerif [8] bu hususta bana bir mektup yazmıştı ki, onun nüshası şudur: *"Allahümme unsur men nasareddîn, vahzul men hazaleddîn"* [9]. Önceki ve sonraki İslâm ulemâsının tümü ağız birliğiyle ittifak ederek demişler ki, Allâh-u Teâlâ her yüzyıl başında İslâm dinini yenileyici bir kişiyi çıkaracak; Allah'a hamd ü senâlar olsun ki, bu sekiz yüzüncü yıl başına Emir Sahibkıran'ı din yenileyicisi olarak gönderdi. O da tüm vilâyet ve memleketlerde dini Muhammediye'ye revaç verdi. Geçmişteki büyük ulemâ her yüzyıl başında gelen din yenileyicilerini

---

5 ***Han tarafınca verilen çiftlik, malikâne, yurtluk vb. hediye.***

6 ***Hicrî yüzyıl.***

7 *Timur'un fahri adıdır. Zöhre (Venüs) ve Müşteri (Jüpiter)'in birbirine yaklaştığı halete "Kıran burcu" denir. Timur bu zamanda doğmuştur. Böyle çocukların ileride saltanat ve saadet sahibi olacağına inanılmıştır.*

8 ***Veya Mîr Seyyid Şerif Ciircânî (1330-1414), Gürcanlı ünlü filozof âlim. Timur onu 1387'de Semerkand'a getirmiş ve o burada Dâru'ş-Şifâ'da ders vermiştir.***

9 ***"Allah'ım! Kim [Muhammed] dinine yardım etse, sen de ona yardım et; kim onun dinini hor görürse, Sen de onu hor gör."***

inceleyip şöyle demişler:

Hicretten sonra birinci yüzyılın başında gelen din yenileyicisi Halife Ömer bin Abdülazîz[10] idi. Hâricîler minbeilerden Hz. Ali'ye sitem ederek lanetlediler. Din zayıf olduğundan kimse onları engelleyemedi. Şundan dolayı ki, o günlerde İslâm ehlinin ittifakı bozulmuştu. Bunlar içinden bir taife kişiler çıkıp, dört halifeye sitem edip lanetler okuyorlardı. Yine bazıları Hz. Ali başta olmak üzere, İmam Hüseyin, Hz. Abbâs hakkında edeb dışı sözler söylerlerdi. Ne zaman Ömer bin Abdülazîz halife olduysa, bu işlerin hepsini yok edip dine revaç verdi.

İkinci yüzyılın başında gelen din yenileyicisi, halife Me'mûn bin Hârûn er-Reşîd idi. O, İslâm dininde boy gösteren yetmiş iki türlü bâtıl mezhebleri bastırarak hak mezhebi olan Ehl-i Sünnet'e revaç verdi. İmam İbn Mûsâ Ca'fer'i[11], Allah ondan razı olsun, Horasan'dan getirip kendine veliaht yaptı. Onun dediğine ve önerilerine göre memlekete hükmetti.

Üçüncü yüzyılda çıkan din yenileyicisi Halife Muktedir Billâh Abbasî [12] idi. Bundan önce Karmatîler[13] kavmi çıkıp bunların reisi Ebû Tâhir hac mevsiminde Mekke'ye hücum edip arefe günü hacılardan otuz bin kişiyi şehid etti. Haceru'l-Esved'i yerinden çıkarıp götürdüler. Gittikleri yerleri yağmalayıp İslâm şehirlerini çok tahrip ettiklerinden İslâm dini zayıf düştü. Halife Muktedir, bunların üstüne askerle yürüyüp boyun eğmeyenlerini öldürerek onların fitnesini bastırdı. Böylece İslâm dinine revaç verdi.

Dördüncü yüzyılın başında çıkan kişi İzzüddevle Deylemi[14] idi. O dönemin halifesi Muti Emrullah[15] zevk ve sefaya girişmiş olup türlü fısk fesad işlere düşkün idi. Onun emrindeki valilerin de cebir ve zulümleri haddini aşıp fısk fesad çoğalınca, İslâm dini zayıflamıştı. İzzüddevle bu halifeyi tahttan düşürüp, onun oğlu Tâyi Billah'ı[16] halife yaptı. Sonra şeriat dışı işleri yok edip dine revaç verdi.

Beşinci yüzyılda din ve şeriata revaç veren Sultan Melikşah Selçukî'ydi[17]. Şeyh Ahmed Cami[18], Hakim Senâî[19] gibi zâtlar onun zamandaşları olup sultan onların ihlâslı müridiydi. Bu devirde de dinsizler, ilimsizler çoğalarak İslâm dinini zayıf düşürmüşlerdi. Melikşah Selçukî dinsizliği yok edip, İslâm dinini geliştirmeye azimle girişti. Kendisi başta olmak üzere dîn-i Muhammediye'ye öylesine boyun sundu ki, şeriata aykırı hiçbir iş ondan kaynaklanamazdı.

Altıncı yüzyılın başında çıkan din yenileyicisi Gazan Han İbn Argun Han İbn Hülâgû Han[20] idi. İslâm şehirlerini Moğollar istilâ edince İslâm dini çok zayıf düşmüştü. Din revacı için Allâh-u Teâlâ Gazan Han'ı harekete geçirdi. O, bir anda yüz bin Türk askeriyle beraber Lâr Çölü'nde Şeyh İbrahim Hamevî şâhidliğinde iman getirip Müslüman oldu. Dilleriyle iman kelimesini söyleyip, küfür ve bid'at işleri bıraktılar. Tüm memleket şehirlerinde şeriata revaç verdiler.

Yedinci yüzyıl başında gelen Olcaytu Sultan bin Argunhan ki, bunun lakabı Sultan Muhammed Hudâyibende[21] idi. Biraderi Gazan Han'dan sonra[22] saltanat tahtına oturdu.

Bir gün o işitti ki, "Bu günlerde din işleri o kadar güçleşmiştir ki, namaz kılan Müslümanlar teşehhüdden sonra Muhammed'e salâvât söylemiyorlar".

Bu sözü duyunca kendisi kalkarak Sultaniye[23] Camii'ne teşrif buyurdu. Tüm İslâm ulemâsı orada hazır oldular. Sonra sultan ulemâdan:

"Namazda peygambere salâvât getirilmesinin hükmü nedir?" diye sordu. Onlar dediler ki:

"Allahii Teâlâ namazda Peygamber'e salâvât söylemeyi emretmiştir. Eğer namazda salâvât söylenmezse, Şâfi'î mezhebince namaz bozulur. Hanefî İmam A'zâm'a göre namaz mekruh olur."

O zaman sultan sordu: "Diğer peygamberlere salâvât söylendiğinde neden onların âl-i evlâdını eklemiyorlar da, bizim peygamberimize salâvât söylenirken Al-i Muhammed diye ekliyorlar?"

Ulemânın hepsi bunun cevabında aciz kaldılar. O zaman sultan dedi ki:

"Bu hususta gönlüme iki şey gelir.

---

10 Emevî sülâlesinden sekizinci halife (712-720).

11 Veya Ali ibn Mûsâ Ca'fer, Ehl-i Beyt'in sekizinci imamı (765-818).

Birincisi şu ki, düşmanlar peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm'a 'ebter' dediler. Tanrı ebterliği onlara nisbet etti. Dünyadan nesilleri kesilerek onlardan hiç kimse kalmadı. Kalsa bile namsız-nişansız olup onları tanıyan olmadı. Ancak peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm'ın evlâdı o kadar çoğalmış ki, onların sayısını Allah'tan başka kimse bilmiyor.

İkincisi şu ki, geçmiş peygamberlerin dinleri sürekli değişim içinde olup, daimî değildi. Çünkü her peygamber kendi çağına uygun din getirirdi. Fakat İslâm dini değişmekten muaf olup kıyamete dek bu halde korunur. İşte böyle olunca Muhammed ümmetine lâzım olur ki, Peygamberimize salâvât söylenirken âl-i evlâdını eklemeliler. Çünkü herkesçe malûmdur ki, İslâm dinini muhâfaza edenler, Kur'ân ve hadisin manasını söyleyiciler, ulu ulemâ Allah Resûlü'nün evlatlarıdır. Peygamberler ilmine sahip olan kişiler çoğunlukla bunlardır. Müslümanlar din ilimlerini, imanı, İslâm'ın farz ve vâciblerini onlardan öğreniyorlar. Din işlerinde onları takip edip, hürmet etmeyi kendilerine zaruret bilirler."

Sultan'ın sözü buraya kadar geldiğinde camiyi dolduran ulemâ ve diğerleri gür sesle Peygamber ve Al-i Peygamber'e salâvât okudular. O zaman sultan dedi ki: "Peygamberimizin âlinden en önde olanı Hz. Ali'dir. En sonuncusu İmam Mehdi Ahirzaman'dır. Gerçekten, İslâm mülkü Muhammed Aleyhisselâm'ın mülküdür. Bundan dolayı onun evlâdının izni olmadan onun mülküne el atmamamız gerek. Eğer kendi isteğimizce iş yaparsak, zorbalık yapmış oluruz." Sonra emretti ki, Eh-li Beyt namına hutbe okuyup, onların adına akçe çıkarsınlar. Bunu görünce ulemâ da: "Olcaytu Sultan dîn-i şeriat'a bu yüzyılın revaç vericisidir." diye fetvâ yazdılar.

Şimdi sekizinci yüzyılın başında çıkan din yenileyicisi Emir Sâhibkıran'dır ki, âlemdeki memleket ve şehirlerde dîn-i şeriata revaç verdi.

Seyyidlere hürmet edip ulemâyı şereflendirdi. Peygamber hânedânı zürriyetinin izni ve önerileriyle onun mülkündeki işleri yerine getirdi."

Ulema reisi Mîr Seyyid Şerifin yazdığı bu hat bana yetişince Tanrı'ya şükran getirip, Muhammed'e, Al-i Muhammed'e salâvât okuyup Allah'a yalvardım. Şöyle ki, bana tevfik verip din yenileyicilerden, İslâm şeriatına revaç vericilerden kılsın.

Sonra bu hattı alıp pîrim Ebû Bekir Taybâdî'ye gönderdim. Kenarına şu sözleri yazıp geri göndermişti: **"Din ve şeriata revaç verici Timur Sahibkıran'a malûm olsun ki, bu iş Kutb-ı Saltanat'a Allah tarafınca verilen en ulu nimettir. Din yenileme, şeriata revaç verme tevfîkini Tanrı sana bağışlamıştır. Ne kadar çok iyilik yaparsan, o kadar karşılığını alacaksın."**

Pirime göndermiş olduğum bu mektup onun yazısıyla ziynetleşip bana yetiştikten sonra, Resûlullah evlâdı seyyidlere hürmetini artırıp, İslâm âlimlerinin derecelerini yükselttim. Şeriat'ın revacına evvelkinden de çok çalıştım. Bu mektup mazmununu, benim vâkıalarımın toplandığı tarih defterine yazmayı emrettim.

---

12 Abbâsi sül6lesinden on dokuzuncu halife (908 -932)

13 Ismailîlerin bir kolu, IX. yy'da Mezopotamya güneyinde ortaya çıkmıştır.

14 Büveyhî sülâlesinden padişah. İran'da 967-968'lerde hükmetmiştir.

15 Abbâsî halifelerinden (946-974).

16 Abbâsî halifelerinden (974-991).

17 Veya Sultan Sancar ibn Melikşah, Selçukî sülâlesinden İran'da hükmeden padişah (1118-1157). Gaznevî dönemi ünlü şair (1070-1140).

18 Horasanlı ünlü hadis âlimi ve mutasavvıf şair (1049-1142).

19 Gaznevî dönemi ünlü şair (1070-1140).

20 İllıanlı (Moğol) sülâlesinden, İran, Azerbaycan ve İran'ın padişahı (1295-1304).

21 İlhanlı sülâlesinden hükümdar (1304-1317).

22 1304 yılında.

23 Olcaytu Han kurduran şehir (şimdiki İran Azerbaycan'ında), o zamanlar İlhanlı devletinin başkenti.

Din ve şeriat tüzüğünü düzenleyip bitirdikten sonra, kendi saltanatımın nıiiessesesinin tüzüğüne giriştim. Saltanat ve devlet mertebelerini töre-tüzüğe sokup muhkemledim.

Saltanat mertebelerini muhafaza tüzükleri şunlardır:

Birincisi şu ki; öz saltanatımı İslâm dini üzere kurup, Şeriat-ı Muhammediyye ile onu sıkı bağladım. Saltanatımı devlet mertebelerini töre tüzüğe bağlayıp öyle muhâfaza ettim ki, benim saltanatıma ziyan vermeyi hiç kimse düşünemez oldu.

İkincisi; tüm sipahi ve raiyeyi ümit ve korku arasında tuttum. Dost düşman ile anlaşma yolunu tutup, kusurlarını bağışladım. Kendim işittiğim halde onların kötü sözlerini duymazlıktan geldim. Dost düşmandan her kimse bana sığınıp gelirken, dostları Öyle bir makamda tuttum ki, onlar gün gittikçe dostluklarını büyüttüler. Düşmanlara iyi muâmelede bulunduğumdan ötürü düşmanlığı dostluğa değiştirdiler. Benim üzerimde kimin, ne gibi hakkı geçmişse, onun hakkını hiçbir zaman unutmadım. Önceleri, sonraları kiminle tanışmış isem onu nazardan dışlamadım. Devlet güneşim yeniden doğarken bana katılan iyi-kötü kişiler, ister iyilik, ister kötülük yapmış olsalar bile, ben saltanat tahtına oturduktan sonra onlara yaptığım iyilikleri görünce rüsva oldular. Ne kadar bana kötülük yapmışlarsa da yapmamışlar gibi görüp, günah defterinin üzerine af kalemini çektim.

Üçüncüsü; hiç kimseden öç almayı düşünmedim. Tuzumu tadıp bana kötülük yapanları Tanrı'ya havale ettim. Iş gören, sınavdan geçen bahadır kişileri korudum. **Akıllı âlimler, fâzıl seyyidler, himmetli asilzade kişileri kendime yakınlaştırdım.** Kötü nefisli himmetsizleri, gönlü bozuk akılsızları meclisimden kovdum.

Dördüncüsü; güler yüzle, merhametle, şefkatle halkı kendime râm ettim. Mümkün olduğu kadar özümü cebir ve zulüm yapmaktan sakladım. Bu çağda pîrim bana şu mektubu yazdı: “Allah'ın yardımı ulaşmış nusretli Timur'a malûm olsun ki, saltanat müessesesi Tanrı müessesesinin nüshasıdır. Ki, onda işçiler, işi yönetenler, toskavullar[24], işe nezaret edenler, nâibler vardır. Her biri öz yerinde öz işleriyle iştigal ederler. Her birisi kendi mertebesini aşmazlar. Daima Allah'ın emrini bekleyip dururlar. Şimdi sana da dikkat ve uyanıklık lâzım ki, vezirler, komutanlar memurlar, leşkerlerin her biri öz mertebelerinde olup senin buyruğunu bekleyip dursunlar.

Her taifeyi, her kavmi kendi mertebelerinde tut. Böyle yaparsan, saltanatın tertiplenip devlet intizâma girer. Eğer her şeyi, her kimi öz mertebesinde tutamazsan, saltanatına bundan çok ziyan gelir. Böyle olunca herkesi seviyesini bilip, her şeyin ölçüsünü alıp buna uygun iş yapman lâzımdır. Muhammed evlâdının mertebelerini diğerlerinkinden yükseltip, onların hürmetini artır. Bunlar için her ne kadar iyilik yaptıysan, onu israf sanma. Çünkü hangi iş Hudâ için yapılıyorsa onda israflık yoktur. On iki taife ile devletine süs ver, bunlarla saltanatını kur. Vesselam".

Bu mektup pirimden gelince onda emredilmiş olanları gerçekleştirerek her şeyi başardım.

Saltanatımın mertebelerini tertip ve intizâma bağladım. Saltanat işlerimin hepsini töre-tüzüğe bağlayıp, on iki taifeyle onu sağlamlaştırdım.

Bu on iki taifeyi devlet müessesesinin on iki ayı, saltanat feleğinin on iki burcu saydım.

Birinci taife; seyyidler, ulemâ, meşâyih, fâzıl kişileri kendime yakınlaştırdım. Bunlar benim devlet sarayıma daima gelip giderler, meclisimi bezeyip süslerlerdi. Dinî, hükmî, aklî meseleleri birlikte incelerlerdi. Din işlerini, helâl-haram meselelerini ben bunlardan soruyordum.

ikinci taife; akıllı bilgeler, istişâreye yarayacak bilgin kişiler, uyanık, sezgisi kuvvetli, iş görmüş sipahiler, ardını düşünüp ileriyi gören yaşı Lilu kişilerdir. Bunları kendimin has meclisime katarak onların söz ve işlerinden tecrübeler alırdım.

Üçüncü taife; dindar, Hudâ'dan söyleyen, terki dünya etmiş kişilerdir. Bunlara çok hürmet gösterirdim. Gönlümdeki maksadımı söyleyip halvette bu taifelilerden dua dilenirdim. Meclislerde, muharebe

---

24 Bekçi, korumacı; kordon.

meydanlarında bunların mübarek nefeslerinden çok bereket buldum. Savaş günlerinde sıkıldığımda bunlardan zaferler gördüm. Şöyle ki, Toktamış Han Savaşı'nda düşman leşkerinin çokluğundan, askerim az ve aç olduğundan yenile-yazdılar. Bu zamanda Mir Ziyâeddîn Sebzvârî, sahibi dua idi. Başını yalın kılarak benim için Allah'tan zafer dileyip duaya el kaldırdı. Duası henüz bitmeden duanın etkisi görülüp askerlerim düşmanı kaçırdılar. Yine bir defasında benim harem sarayımdan olan biri ağır hastalanarak ölüme yaklaşınca duacı seyyidlerden on iki kişi bir araya geldiler. Her biri kendi ömründen birer yılı ona bağışladılar. O şifa bulup, yine on iki yıl dünyada yaşadı.

Dördüncü taife; noyanlar[25], binbaşılar, komutanlardır. Bunlara öz meclisimden yer verip, mertebelerini yukarı tuttum. Bunlarla sohbetler eder, her konuda soru sorar idim. Muharebe meydanlarında kılıç vuran, iş gören, sınav geçiren, şecâatli bahadırları başkalardan fazla kendime yakın tutardım. Muharebe meydanlarına giriş çıkışları, topluluk bozup, saf kırmayı, mızrak saplayıp kılıç vurmasını, tüm vuruş savaş işlerini bunlardan sorardım. Sipahicilik işlerinde onlara dayanarak, onlarla istişarede bulunurdum.

Beşinci taife; sipahi ve raiyedir. Bunlara aynı gözle bakarak, hepsini eşit gördüm. Sipahilerden çıkan bahadırları, dilâverleri, otağa[26], kuşak sadaklarla ödüllendirip mertebelerini yükselttim. Her il ve her memleketin ulularını, reis ve aksakallarını hürmet kıldım. Onlara mükâfat verip faydalandım. Sipahileri her zaman göz önümde hazır bulundurdum. Onların aylık ücretlerini sordurmadan verirdim. Şöyle ki, Rum yürüyüşünde aşağı yukarı yedi yıllık gıda masraflarını sipahilere peşin verdim. Sipahi ve raiyeyi böylece tuttum ki, bunlardan biri diğerine üstün gelip sert konuşamazdı. Üst-ast dereceli tüm sipahileri kendi mertebelerinde şöyle muhâfaza ettim ki, haddinden dışarı hiçbirileri adım atamazlardı. Bunların mertebelerini çok da yükseltip şaşırtmadım, çok da düşürüp gönüllerini çökertmedim. Hangisi göze çarpar bir hizmeti başarırsa ödül hediyeler verip, ona başkalardan farklı hürmet gösterdim. Kimin aklını, şecaatini sınav terazisinde ölçüp diğerlerinden daha fazla gördüysem, onu eğiterek emirlik derecesine kadar yetiştirdim, Sonra gösterdiği hizmete göre makamını da yükseltirdim.

Altıncı taife; akıllı, tecrübeli güvenilir kişiler ki, saltanat sırlarını onlarla istişare etmeye lâyık idiler. Bu taifeyi iç işlerimden sorumlu kılıp, gizli işler ve sırları bunlara teslim ettim.

Yedinci taife; vezirler, başkâtibler, yazıcılardır ki, saltanat sarayını bunlarla süsledim. Bunları memleket evlerinin aynası kıldım. Tüm ülkelerdeki hükümet işlerini, günlük olayları, sipahi ve raiyenin durumunu bana bildirirdiler. Bunlar devlet hâzinelerini zenginleştirip, saltanat mülkünde görünen açıklan uygun tedbirlerle kapatıp, memleket refahı için daima faaliyette bulunurlardı.

Sekizinci taife; hekimler, tabibler, müneccimler, mühendisler. Ki, saltanat müessesesinin kalkındırıcısıdırlar. Bunları etrafıma topladım. Hekim-tabib beraberliğinde hastalan tedavi ettirirdim. Müneccimlerden yıldız yürüyüşünü, felek devirlerini teyid edip, mutlu mutsuz günleri onlardan sorar idim. Mühendislerin Ölçümlerine uygun, gösterdiklerine göre yüksek imaretler kurup, bağ bostanlar yaptırdım.

Dokuzuncu taife; tefsir, hadis âlimleri başta olmak üzere dünya tarihçileridir ki, onları toplayıp yanımda yer verdim. Peygamberler, evliyâ kıssaları, padişah haberleri, bunların saltanat tahtına nasıl yetiştiklerini, devletlerinin hangi sebeplerden dolayı zevâle uğradığını bunlara sorup işitir idim. Her birinin iş ve sözlerinden tecrübe çıkarıp, geçmiş gelecek dünya vakıalarından haberdar olurdum. Onların sayesinde gelmiş geçmiş âlem durumundan haberdar olurdum.

Onuncu taife; hüner ve zanâat sahipleridir. Bunların her sınıfa mensub hünerlilerinden devlethaneme getirip, öz karargâhımdaki mertebelere tayin ettim. Seferde, hazarda askerin gereken levâzımâtım daima hazırlardılar.

On birinci taife; meşâyih, sûfîler, terk-i dünya olup Hudâ'yı tanıyanlardır. Bunlarla da yakînen

25 Yüksek rütbeli komutana denir.

26 Baş giysisine takılacak, değerli taşlarla süslenmiş nişan.

tanıştım. Onlarla sohbetler düzenleyip âhiret için faydalar aldım. Hudâ'nın sözünü işitip, bunların kerâmetlerini gördüm. Bu taifenin sohbetlerinden canım rahatlayıp, özüm çok huzur bulurdum.

On ikinci taife; yurttan yurda, elden ele yürüyen tacirler, dolaşıp şehir gören gezgin sefer ehlidir. Dünya haberlerini bana iletmeleri için bu taifenin sefer yollarını kolaylaştırıp, her zaman destekleyip, gönüllerini ferahlatırdım. Tacirlere, kervanbaşılara, yolculara kılavuzlar tayin ettim. Hotan[27], Çin[28], Çin-i Maçin[29], Hindistan, Arabistan, Mısır, Şam, Rum, Cezair,[30] Frengistan2* yerlerine varıp, oraların en nefis mal matahlarından devlete lâyık nadideler getirsinler ve de orada yaşayan kişilerin durumlarından bana haber versinler. Oranın hükümetleri, raiyesi nasıl iş yapmakta olduklarını öğrenip gelince bana bildirsinler.

Sh: 71-85

Benim de şöyle işittiğim oldu. Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselâm'dan sormuşlar:

"Eğer siz peygamber olmamış olsaydınız hangi işi yapacaktınız?" O zaman Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem: **"Padişahlar hizmetinde olup, Hudâ bendelerine iyilik yapardım."** demiştir.[31]

Sh: 96

TÜRLÜ MEMLEKET AHÂLİSİYLE MÜNÂSEBET, ONLARIN AHVÂLİNDEN HABERDÂR OLMA VE DE DİN BÜYÜKLERİ, EVLİYA MEZARLARINI ONARMA, VAKIF VE NEZİR İŞLERİNİ DÜZENLEME TÜZÜĞÜ

Emrettim; fethedilen her memleketteki sipahiler kendi istekleriyle boyun eğerek gelirlerse, onlara leşker sırasından askerlik yeri versinler. Oranın halkını kötü hâdiselerden, katiden, esir olmaktan, talandan, onların mal, dünya ve eşyalarını yağmadan korusunlar. O memleketten düşen ganimet malları hesabını yapsınlar. Yerli ulemâ eşrafını aziz tutsunlar. Beyler, aksakallar ve köy çiftçilerini, ziraatçıları destekleyip gönlünü alsınlar. Halkı ümit ile korku arasında tutsunlar. Eğer suç işlerlerse yaptıklarına göre cerime kessinler.

Yine ferman verdim; bizim elimize geçen her memlekette oranın ulemâ, fuzalâ, seyyid, dervişler, halvete çekilen âbidlerine suyurğal, aylık mâişet tayin kılsınlar. Çalışamayan, fakir-miskin, felç, körlere günlük nafaka versinler. Müderrislere, mekteb öğretmenlerine aylık mâişet belirlesinler. Her yer, her şehirde geçmiş evliyâlar mezar ve makbarelerine yer-su vakfedip, kilim, taam ve çıraklarını temin etsinler.

İlk önce, Emîru'l-mü'minîn Hazreti Ali Şâh-ı Merdân ibn Ebî Tâlib kerremallâhü vechehü ravzalarına Dicle, Necef yerlerinde vakıf ayırsınlar.

Kerbelâ şehidi İmam Hüseyin radiyallahü anh, evliyâlar reisi Şeyh Abdulkadir Geylânî, İmam-ı A'zâm Ebû Hanîfe rahmetullahi aleyh ve bunlardan başka Bağdat'taki her evliyâ, meşâyih mezarlarına lâyık tarzda yer-su vakıf belirlesinler.

İmam Mûsâ Kâzım[32], İmam Muhammed Tâkî[33], Selmân-ı Fârisî'lere Cezire[34] ve Medâin'den[35] verimli arazileri vakıf kılsınlar. İmam Ali ibn Mûsâ'nm mübarek ravzalarına, Kütahbest nahiyesi ve Tus

27 Doğu Türkistan'daki bölge ve şehrin adıdır.
28 Şimdiki Çin'in merkez ve doğu kısmına denir.
29 Güney Çin, diğer adı Tabğaç'tır.
30 Veya el-Cezîre. Kuzey Mezopotamya kastedilmektedir.
31 Kaynaklarda böyle bir hadis tesbit edilmedi.
32 Mûsâ el-Kâzım bin Ca'fer es-Sâdık. Şîîlerin yedinci imamı. Vefatı m. 799.
33 Muhammed el-Cevad bin Ali er-Rızâ. Şîîlerin dokuzuncu imamı. Vefatı m. 835 olabilir.
75 Cizre olmalı; şimdi Türkiye'nin Şırnak iline bağlı ilçe merkezidir.
35 Bağdat'ın 65 km. güneydoğusundaki kadim şehir. Enûşirevan zamanında İran'ın Dicle kenarındaki yedi büyük şehrinin ortak adı.

şehri etrafındaki yerlerden vakıf etsinler. Ve kilim, çirak, taamlarını temin etsinler.

Yine şöyle emrettim ki; İran ve Turan'daki meşâyih mezarlarının her birine nezir ve vakıflar tayin etsinler.

Yine buyruk verdim; şöyle ki, bize tâbi tüm memleketlerde dilencileri toplasınlar. Aralarında çalışmaktan aciz olanları varsa onlara günlük yiyecek verip ve nafaka kesip ileride dilencilik yapma-yacakları hakkında resmî hüccet alsınlar. Eğer tekrar dilencilik yaparlarsa, ırak yerlere sürsünler ki, benim elim altında olan memleketlerden dilencilik âdeti kaldırılsın. Çalışabilenleri çalıştırsınlar.

Sh: 119-120

Pîrim bana yazdı ki:

"Hudâ ve Peygamberi'nin hükmüyle amel et. Resûlullah'ın evlâd ve nesillerine yardımda bulun. Hudâ mülkünde yaşayıp, Hudâ nimetlerini yiyip, yine de O'na ve peygamberine düşmanlık kılan padişahları Hudâ mülkünden çıkart. Hudâ mülkünde adalet et ki, demişler: '**Mülk küfürle durabilir, zulümle duramaz.**' Kötü fiil, kötü işlerden Hudâ mülkünü arındırıp temizle ki, kötü taam bedene nasıl bir ziyan kılarsa, kötü işler âleme böyle ziyan verir. Zulümün kalıntısını bile bırakmadan yok et, onun izini sil. Zâlimin dünyada uzun yaşamakta olduğunu asla onun iyiliğinden görme. Zâlim-fâsıkların uzun yaşayışlarının sebebi şu ki, kendilerinde var olan tüm kötülükleri yüzeye çıkarıncaya dek Hudâ onlara mühlet verir. Vakti bitince İlâhî kahrın gazabına aniden maruz kalacaklar. Bazı vakitte zâlimler fâsıklar İlâhî gazaba uğrayıp zindana, açlığa, kıtlığa, savaş kavgalara, ani ölüme giriftar olurlar. Bazen iyi kişiler de kötülerin uğursuzluğundan afete uğrarlar. Şöyle ki, kamış ormanına ateş düştüğünde yaş kuru bakmadan hepsini yakar. Kâfir zâlimlerin terakkisine, fâsık-fâcirlerin gelişmesine hayran olup yine yanlışa gitme. Kâfir zâlimler, fâsık-fâcirler her ne kadar zulmü hıyanet, fısık, fesad kılsalar da işleri revaçtadır; gittikçe naz-nimetleri çoğalıyor, bunların Hudâ'nın hoşuna giden bir şeyi vardır diye kuşkulanma. Belki bunun sebebi şu ki, bir gün Hudâ'sını tanıyıp, iman-insafa gelecekler. Her ne kadar kötülük yapsalar bile yine de rızklarını vermekte olan Tanrı'ya ikrar kılıp, onun nimetlerine şükür kılsınlar. Eğer kılmazlarsa sonunda Hudâ'nın kahır gazabına maruz kalacaklar."

Pirimden bana bu name gelince, kâfir zâlimler, fâsık-fâcirler, dinsiz-münâfıklar elinden Hudâ mülkünü çekip alıp, onları yok etmek için gayret kemerini bağladım.

Sh: 115-116

Pîrim Zeynüddîn Ebû Bekir Taybâdî [36] bana yazmıştır ki;

"Ey muzaffer Timur!

Devlet işlerinde şu üç şeyi ihmal etme:

Birincisi istişâre, İkincisi sabır, üçüncüsü sağlam ve uyanıklıkla iş yapma. Çünkü istişâresiz giden saltanat yolu yanlış, sonu pişmanlık olur. Saltanat işlerini yürütürken hiçbir şeyi istişâresiz yapma ki, pişmanlık duymayasın. Şunu da bilmen gerekir ki, saltanat işlerinin tamı tamına yarısı bu yolda karşılaşacağın her türlü zorluğa sebat göstererek sabretmektir. İkinci yarısı ise, bazı şeyleri bilip bilmezlikten, görüp görmezlikten gelmektir. Kısacası, her işte sebat ve sabır göstererek uyanık olup, bahadırlık yaparsan, bütün işleri başarabilirsin. Vesselam."

Sh: 23

Pirimden akıl almak için bir hat yazdım. Şu muhtevâyı yazmış idiler: Bir kişi dördüncü halife Hz. Ali'ye sormuştu ki "**Gökler yay olsa, yer yay teli olsa, afetler ok olsa, insanlar nişan olsa, atan da Allah Teâlâ olsa, şimdi insanlar nereye kaçarlar?**" O zaman Halife "**Hudâ'ya kaçsınlar**" demiştir. Bunun gibi sen de Tuğluk Timur'un kendisine kaç. Elindeki ok ve yayı çekip alırsın.

Bu cevabın gelmesiyle gönlüm ferahlayıp, yüreğim bundan kuvvet aldı. Lâkin bir işi yapmaya niyet

36 Zeynüddîn Ebû Bekir Taybâdî: Horasanlı ünlü şeyhülislâm, barış yanlısı ve raiyetsever insan.

etsem, istişâre bir neticeye ulaşınca yine Kurân'dan tefe'ül [37] ederek, ona göre davranırdım. Tuğluk Timur Han'a gitmeden önce de tefe'ül etmiştim ki, Yûsuf Sûresi çıktı. Oysaki Yûsuf aleyhisselâm kul olarak satılmış, ancak daha sonra Mısır padişahı olmuştu. Han ile görüştükten sonra, demek ben de bir devlete sahip olacağım diyerek, bunu iyiliğe yordum.

Sh:26

Kaynak: TİMUR'UN GÜNLÜĞÜ, -Tüzükât-ı Timur- SAHİBKIRAN EMÎR TİMUR MUHAMMED TARAĞAY BAHADIROĞLU, Hazırlayanlar Kutlukhan Şakirov-Adnan Aslan, İnsan Yay. ikinci baskı, 2010, İstanbul

TİMUR SİVAS'I NEDEN KILIÇTAN GEÇİRDİ

Osmanlılar, Yıldırım Bayezid zamanında, Türkmenler elinden almış ise de, Timur'un ilerlemesinde ilk defa önüne Sivas gelmiştir. Halkı ve binlerce çocuk boyunlarına Kur'an takarak Timur'u karşılamaya çıkmışlarsa da, demir yürekli nursuz adam bunları ayaklar altında perişan etmiştir. Burada yedi gün kalarak yetmiş bin bilgin ve halkı kılıçtan geçirmiştir. Bu şekilde kaleyi dahi harab etmiştir. Halen harabeleri durmaktadır. Halk ağzında, «Sana bir iş edeyim ki Timurlenk Sivas'a etmemiş ola» derler.

Timur, Nasreddin Hoca ile görüştüğünde Hoca, Timur'a:

«Niçin Sivas'da kırkbin çocuk ve nurlu Muhammed ümmetini Tatar atlar altında ezip yetmişbin Allah yaratığını öldürdünüz?» Dediğinde

- Timur:Vallahi Sivaslılar, Kuran-ı Azim yaratılmışdır diyerek, uydurma sözleri hükmü kaldırılmış âyetlere benzedip, Kur'an'ı Kuranlıktan çıkarmışlardı. Çocukları da zina çocukları olup, ihtiyarları ise Şiî, Hurafî, Cebrî, Kadiri mezheplerine girmişlerdi. Âleme örnek olarak doğru yola getirmek için, üzerlerine yürüyerek şehirlerini harab ettim. Senin hatırın için şehrini sana bağışladım. Korkma, harab etmem.» demişti.

Sonra, Yıldırım Han ile çarpışmıştır.

Kaynak: Evliyâ Çelebi Seyahatname, Kısaltılmış Versiyon, Yenişafak,2006 -Sıvasa Gidişimiz, Sh: 305-306

OSMANLILAR İDARESİNDE SİVAS VE DEMİRLENG

Bundan evvelki kısmın sonlarında yazıldığı veçhile Kadı Burhaneddin Ahmed'in katlinden sonra onun nüfuz ve kudretini idame edecek evladı olmadığından dolayı kuvvetli bir hükümetin idaresine geçmek isteyen Sivaslılar 801 H / M 1398 senesinde memleketi Yıldırım Bayezid Han'a teslim eylemişler ve o da büyük oğlu Emîr Süleyman'ı Sivas'a hâkim nasbetmişti.*

* Sivas'ın Yıldırım'a geçmesini (Tevârîh-i Âl-i Osman, Heşt Bihişt) 797 H ve Tâcu'l-Tevârîh798 H, İbn Hacer Askalânî 799 II / M 1397 olarak göstermişlerse de hakiki olan tarih 801 H / M 1399 senesidir. Tarihlerin buna muhalif olarak beyân-ı mütalaa etmeleri, Burhaneddin'in bu tarihten daha evvel vefatını zannettiklerinden ve bir dc Burhaneddin'in Yıldırım Bayezid'le vaki ilk muharebesini müteakip Sivas'ın alındığı zehabına kapılmalarından ileri gelmiştir.

Esbabı tarihlerde malûm olan vaziyetler dolayısıyla Demirleng ile Yıldırım Bayezid'in araları açılmıştı. Demirleng 802 H / M 1399 senesi sonunda Sivas üzerine yürüdü. Sivas Emîri Süleyman, babası Bayezid'den istimdat etti. Bayezid, o sırada İstanbul muhasarasıyla meşgul olduğundan oğluna bizzat yardım edemedi. Mamafih diğer oğlu Çelebi Mehmed ve Demirtaş vasıtasıyla muavin kuvvetler irsal eyledi.**

---

37 *Kur'ân'dan sayfa açıp hayra yorma.*

**Şerefeddin Ali Yezdî'nin Timurname'siyle, Ravzatu's-Safada Yıldırım 'ın oğlu Güreşçi'yi Demirtaş'la beraber Sivas'a muavenete gönderdiği muharrerdir. Bazı Arap tarihleri Çelebi Mehmed'e (Güreşçi) yani pehlivan derler. Bu ihtimale ve Çelebi Mehmed'in o sırada Sivas'a yakın olan Amasya'da bulunmasına binaen biz, Mehmed Çelebi'nin muavenete geldiğini kabul ile metinde onun ismini yazdık. Güreşçi lakabı hakkında Hayrullah Efendi'de şu kayıt vardır: (C 7, s. 75) "Çelebi Mehmed'e Güreşçi Çelebi dahi derler. Zira memâlik-i Şarkiyye ahalisi katında güreş tutmak kahramanlığa delalet eder bir alâmettir."

Vaziyetin tehlikeli olduğunu gören Emîr Süleyman, şehri müdafaa için icap eden tahkimatı yapmaya başladı, ümera ve rüesayı kale bedenlerine dağıttı.

Emîr Süleyman, bizzat müdafaadan korktuğu için yerine ümeradan Mustafa Bey'i vali bıraktı, mühimmat ihzar edip gelinceye kadar kaleyi müdafaa etmelerini maiyyetine tavsiye ederek kaçtı, ümera çarnaçar müdafaaya karar verdiler.

Sivas'a yaklaşan Demirleng etrafa gönderdiği casuslar vasıtasıyla Emîr Süleyman'ın kaçmakta olduğunu öğrendi. Derhâl emirlerinden Emîr Süleyman Şah, Emîr Cihanşah, Emîr Şeyh Nureddin ve Seyyid Hoca Şeyh Ali Bahadır vesair ümerayı mühim bir kuvvetle Emîr Süleyman'ın takibine gönderdi.

Takip kuvvetleri Kayseri'yi geçerek firarilere yetiştiler ve bunları dağıttıktan sonra aldıkları ganaimle Sivas önüne gelmiş olan Demirleng ordusuna iltihak ettiler.

Demirleng 802 H / M 1401 senesi Zilhiccesinin on yedisinde büyük bir kuvvetle * Sivas'a gelmişti.** Sivas kalesini görünce müteaddit tecrübelerine binaen buranın az zamanda zapt olunacağını söyledi.

***

*İnbâu'l-Gumr'da Sivas muhasarasının 803 H senesi Muharreminin ilk günü başladığı muharrerdir.

** Demirleng, Sivas hududuna geldikte orada yerli Mehmed Paşa'yı buldu. Bu zat toplayabildiği askerle ordu kurmuştu. Fakat vukua gelen müsademede mahv u perişan edildi (Minyö'nün Osmanlı Tarihi,s. 52). Bu mütalaayı başka yerde görmedik. Acaba bu Mehmcd Paşa gerçekten yerli midir- Yoksa Çelebi Mehmed midir?

*** Acaibü 'l-Makdûr'a göre on sekiz günde fethederim, demişmiş.

Üç dört bin kadar süvari ve okçudan ibaret olan mahsurlar* kalenin metin ve müstahkem olmasına güveniyorlardı. Kale, daha evvel Demirleng'in muhasara etmesi ihtimaline binaen Kadı Burhaneddin Ahmed tarafından tahkim edilmiş ve üç tarafından yani garp, şimal ve cenuptan içi su dolu hendekle çevrilmişti.

* Kale muhafızlarını Acâibü'l-Makdûrve en-Nücûmü'z-Zâhireüç bin, abîbii's-Siyer, Fezleke, Ravzatu 's-Safâ, Tâcu 't-Tevârîh, Ravzatu 'l-Ebrâr, Timurnâme-i Yezdîdört bin gösteriyorlar.

Kale, temelinden burçlarına kadar Alâeddin Keykubad tarafından yonma taştan yaptırılmıştı. Her taşı iki üç arşın tülünde idi. Kalenin irtifası burçlarına kadar yirmi arşın idi. [Ravzatu s-Safâ,cüz: 6, 1891 tab'ı.] Kale duvarının temelinin genişliği on ve en üst kısmının genişliği de altı arşın idi. [Timurname: Şerefeddin Yezdî.]

Kale kumandanı Mustafa Bey kuvvetini icap eden mahallere yerleştirmiş ve müdafaa vaziyeti almıştı. Kalenin yedi kapısı vardı.

Kalenin şark tarafında yani Demirhan'ın karargâhının bulunduğu cihette hendek yoktu. Lağım kazarak, setler yaparak kaleye bu cihetten taarruz edildi. Sekiz bin lağımcı istihkâmlar altına girdi. Toprağın akmasını men için açılan lağımlara büyük kazıklar diktiler, kuvvetli tahtalar döşediler. Lağımlar vüs'at-i matlûbeyi bulunca lağımcılar, kazıklara ateş vererek geri çekiliyorlar ve istihkâmatın büyük parçaları müthiş gürültülerle yıkılıyordu."[Hammer Tarihi, Atabeg Tercümesi (C 2, s. 43).]

İçeriden ve dışarıdan mancınık ve arrade'. [Arrade, mancınıktan daha küçük bir harp aleti olup taşları uzak yerlere kadar atardı. Râ'nm teşdidiyledir. Koşmak ve seğirtmek manasına olan (Ta'rîd)'den

alınmıştır. Çoğulu arrâdât'tır. (Muhîtü'l-Muhît ve Tâcu 'l-Arûs)] ile taşlar ve mevâdd-ı müşte'ile istimal ediliyordu.

Demirhan, bütün şehre hâkim, yüksek bir mevki bina ederek üzerine ateş saçan makinelerini, mancınıklarını yerleştirmişti. Bunlarla suru tahrip ediyordu.

Her iki tarafta da fevkalade faaliyet ve gayret görülüyordu. On yedi gün muharebeden sonra Demirleng ordusu tarafından mütemadiyen atılan taş ve mevâdd-ı müşte'ile tesiriyle kale burçları yıkılmaya başladı. Kalede delikler açıldı. Burçlara iskele kurdular. Surun destek hizmetini gören kazıklarına ateş verildi. Çıkan duman, mahsurîne dehşet ve hayret verdi. Kalenin bir hücum ile elde edilmesine bir şey kalmadı. Kale muhafızı Mustafa Bey ümitsiz bir hâlde, ahali dc heyecan içinde idi. Kaleyi teslim etmekten başka bir çare kalmadığı anlaşıldı.

Sivas'ın âyân, eşraf ve uleması Mustafa Bey'le birlikte Demirleng'in katına çıkarak ayaklarına kapandılar ve kendisinden merhamet istediler. Demirhan, istirhamlarını kabul etti.

Sivas, muhasaranın on sekizinci günü yani 803 H / M 1401 senesi Muharreminin iptidasında zapt ve kalesi tahrip edilmiştir.[Acâibii 'l-Makdûr ile en-Nücûmü 'z-Zâhire Muharremin beşinci günü zapt edildiğini yazarlar.]

Şehirdeki Müslümanlara aman verildi ve ona mukabil kendilerinden fıdye-i necât olarak bir miktar para alındı. Şehirdeki Hristiyanların malları yağma olundu, şehri müdafaa eden ve ekserisi Türk'ün gayrı olan Yıldırım'ın askerleri' [Dögini, bu askerlerin kısm-ı a'zamının Ermenilerden mürekkep olduğunu yazar (C 7, s. 104).] kıtale sebep olduklarından dolayı diri diri çukurlara atılıp üzerlerine toprak örtülmek " [Timurname, Ravzatu 's-Safâ.] suretiyle itlaf edildiler. [Timürleng, güya kan dökmeyeceğine dair söz vermiş ve yemin içmiş olduğundan muhafızları, diğer muhariplere ibret olmak üzere çukura gömmek suretiyle kan dökmeden telef edilmelerini muvafık gölmüş ve "Ben kan dökmedim, yeminimde sabitim" demiş. en-Nücûmü 'z-Zâhire, Avrupa tab'ı, s. 50.]

Demirleng, muhafız Mustafa Bey'i evvela esir addetti ve bilahare serbest bıraktı.*

* Lütfi Paşa Tarihi(s.53,54) Mustafa isminin yerine Malkoç Bey diyor. "Sivas'ta Malkoç adlı bir bey vardı, onu öldürmedi ve eyitti: Git, var Yıldırım Han'a vaziyetimizi de, dedi."

Hayrullah Efendi Tarihi(C 5, s. 17) Mustafa Malkoç Bey diyor ve o da Lütfi Paşa'nm mütalaasını tekrar ediyor

" İbn Arabşah, *Acâibü'l-Makdûr'unda* şöyle diyor:

"Muharebe bitip muharipleri derdest edince bunların hepsini bağlattı ve kazdırdığı hendeklere diri diri attırdı.* Müdafıler üç bin kişi idiler. Sonra yağmaya koyuldu. Ahalinin kısm-ı küllisini kati ve bir kısmını esir eyledi.Bu şehir, en güzel bir iklimde şehirlerin en medeni ve en güzeli idi. Müstahkem ve mamur ebniyesi ve âsâr-ı kadîmesi ve meâbid ve hayratıyla meşhurdu."**

Hammer Tarihi, Sivas'ın müstahkem şehirlerden olup Timur istilası zamanında yüz binden fazla nüfusu olduğunu yazar. [Hammer Tercümesi,C 2, s.43.]

Sivas'ın zapt u tahribine müteaddit tarihler söylenmiştir. (Harap) kelimesi Sivas'ın zaptına tarih düşmüştür:

Şam ülkesine kadar uzanan Sivas ve Halep bayındırlık hususunda peçesiz gelin gibidir.
(Harab)tarihinin gösterdiği sene ve aylarda Timiir ordusunun ateşiyle harap oldu.

Fatih'in veziri Mahmud Paşa namına yazılmış Düstûrnâme ismindeki manzum tarihte şu beyitler görülmektedir:

Çün sekiz yüz üç yıla hicret irer
Geldi Sivas 'a Timür leşker direr
Ol la'in eyledi Sivas 'ı har âb
Döndü yine şahdan edip icünâb

Bu manzum eser yirmi bab üzerine tertip edilmiştir. Bir nüshası Ankara Maarif Kütüphanesi'ndedir. Demirleng Sivas'ı zapt ve tahrip ettikten sonra Malatya üzerine yürüdü. Âlî Tarihi, Demirleng'in Sivas'ı Kara Yülük Osman Bey'e verdiğini beyan ediyor (c. 3, s. 27).

* Dört bin Ermeni süvarisi teslim mukavelenamesi mucibince esir ediliyordu. Demir bu esirleri askerine teslim etti, Hristiyanlar başları iplerle bacaklarının arasına sıkıştırılmış olduğu hâlde onar onar geniş hendeklere dolduruldular. Çukurlar tahta ile örtülerek üzerine toprak konuldu. Bu suretle bunlar eziyetle geç ölecek idiler (Hammer Tercümesi, C 2, s. 43).

** İbn Arabşah'ın bu mütalaasıyla Habîbü 's-Siyer, Timurnameve Kavzattı 's-Safâ'nın mütalaaları birbirini tutmaz. Bu eserler Demirleng'in yalnız muhafızları itlaf ettiğini ve Hristiyanların mallarının yağma edilmesiyle iktifa olunduğunu ve Müslümanların fidye-i necât ile selamete erdiklerini yazarlar. Diğer bazı müverrihlerin mütalaaları da şöyledir:

en-Nücûmü 'z-Zâhire, Demirleng'in Sivas'ı alarak halkının kısm-ı a'zamını katlettiğini yazar (Ayasofya Kütüphanesi, C 6, s. 29).İbn Ayas (Bedâyiü 'z-Zuhûr)ismindeki tarihinde (C 1, s. 326)

Demirleng'in Sivas'a girerek ahalisini öldürdüğü ve bazı insanları diri diri toprağa gömerek bazılarını da ateşe atarak yaktığı haberinin şayi olduğunu beyan eder. Tevârîh-i Âl-i Osmân,"Sivas şehrini alıp harap edip halkını helak edip hisarını yıkıp (s. 32)

Hammer Tarihi"Sivas'ın eli silah tutan ahalisinin ve hastalıklarının diğerlerine sirayet etmemesi için cüzzam illetiyle ma'lul olanların katledildiğini yazar (C 2, s. 45).

Hayrullah Efendi de şöyle der: (C 5, s.6 4) "Derûn-ı hisârda bulunan sekene ve ahali bu hâlden gafil olarak başlarında Kur'an, ellerinde toprak zükûr ve inastan altı bin kadar etfali önlerine katıp kale kapısından taşra çıkıp huzûr-ı Timur'a vararak inayet ve merhamet istidasında bulundular. Demirleng bunları atların ayağı altında telef ettirip birtakımını dahi çukurlar ve kuyular kazdırıp içine

Sh: 143-147(orjinal 93-96)

Kaynak: Ord. Prof. Dr. İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI -Rıdvan Nafiz EDGÜER, SİVAS ŞEHRİ, Baskı:. 1928 /1346) Hazırlayan: Prof. Dr. Recep TOPARLI, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara-2014

GERÇEK "FAKR"İN SÖZLERİ VE ZİKİRLERİ BUDUR

Şeyh Ebu'l-Hasan-i Harakanî (kaddesellâhü sırrahu'l âlî)nin "Şecere" adlı risalesinden

Ezel sırlarını, ne sen bilirsin ne ben,

Bu muamma sözü, ne sen okursun ne ben,

Perdenin gerisinde, ben ile seni bir konuşturan var,

Perde kalkarsa, ne sen kalırsın, ne ben.

Ebu'l- Hasan Harakanî

Fakr'in sözleri şu şekilde olmalıdır.

Birincisi, şeriata âit olan sözdür:

"Lâilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah"

İkincisi, tarikata âit olan sözdür:

"Lâilâhe illallahu ve azametuhu, Muhammedün Resûlullahi halîfetuhu"

Üçüncüsü, hakikate âit olan sözler:

"Lâilâhe illallahu bi-yedi kudretihi, Muhammedün Resûlullah bi-risâletihi"

Dördüncüsü, marifete âit olan sözler:

"Lâilâhe illallah hakkan hakkan, Muhammedün Resûlullah sıdkan sıdkan."

Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur:

«مَن لَم يخبر اربعة كلم فهو ملعون و منافق و حرام عليه لقمة الفقراء» (***Bu dört sözden haberdar olmayan kimse mel'ûndur, münafıktır ve fukara lokması ona haramdır***.)

Kaynak: Seyr-u Sülûk Risâlesi, Sûfi Yayınları

Ek bilgi: Lâilâhe illallah zikrinin yalnız başına zikredilmeyeceğine işaret eden bu bilgiden anlıyoruz ki, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin isminin anılmadığı yerde iman selameti yoktur. Bu nedenle zamanımızda vesveseli olan ehli tarikten, sahte şeyhler ile kemâl bulmamışlardan korunmak istiyorsanız Lâilâhe illallah zikrinizi Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem ile anmakla iman selameti ve istikameti bakidir. Doğrusuda budur.

İhramcızâde İsmail Hakkı

ÖNCEDEN NEYDİ Kİ, ŞİMDİ NE OLSUN

Hazreti Mevlâna Celâleddin Rûmî kaddesellâhü sırrahu'l âlî

Eski zamanlarda
gelip geçmiş
nice ümmetleri
taştan suret
yaktı yandırdı.
Dinlerine de
ateş saldı.
Gönüllerine de.
Artık bu suret
canlı olursa
nasıl olur
neler yapmaz o?
Fitnesi her an
bir başka
çeşittir onun.
Suret aşkı
Gençlerin gönlüne
mızrak gibi battı.
Her biri
bulut gibi
gözyaşları döküyor,
elini dişliyor,
yazık diyordu.
Büyüklerin önceden
gördüğünü
biz şimdi gördük.
O eşsiz kişi,
bize ne kadar
antlar verdi.

Cilt VI, b.3765-3769

Her şeyin adını,
nasılsa öylece bilmiş
sonunda ne olacaksa
sonuna kadar da
agâh olmuştu.
O, eşyaya
ne lâkap verdiyse
değişmemiştir;
çevik dediği
tembel çıkmamıştır.
Sonunda
mümin olacak kimseyi
önceden gördü;
sonunda kâfir olacak
adam da ona belli oldu.
Her şeyin adını,
bilenden işit;
"Allemelesmâ" remzinin
sırrını duy!
Bize göre
her şeyin adı,
görünüşüne tâbidir;
nasıl görünüyorsa
biz, ona öyle deriz.
Fakat Tanrı'ya göre
içyüzüne,
hakikatine tâbidir.

Cilt I, b.1235-1239

Gençken
daha kanaatliydin;
şimdi altın istiyorsun,
halbuki sen
önceden altındın.
Üzümlerle dolu
bir asmaydın;
nasıl oldu da

kesada uğradın;
üzümün tam olacakken
bozulup gittin?
Meyvanın
günden güne
daha tatlı olması lâzım.
İp eğirenler gibi
gerisin geriye gitmenin
lüzumu yok!
Sen bizim eşimizsin;
işlerin başarılması için
eşlerin aynı huyda
olmaları lâzımdır.
Eşlerin
birbirine benzemesi
lâzım.
Ayakkabı ve mestin
çiftlerine bir bak!
Ayakkabının
bir teki ayağa
biraz dar gelirse
ikisi de işine yaramaz.
Kapı kanadının
biri küçük,
diğeri büyük olur mu?
Ormandaki aslana
kurdun çift olduğunu
hiç gördün mü?
Bir gözü bomboş,
öbürü tıka basa
dolu olsa hurç,
devenin üstünde
doğru duramaz.
Ben sağlam
bir yürekle
kanaat yolunda

gidiyorum;
sen neye kınama
yolunu tutuyorsun?"

Cilt I, b.2305-2319

Tartacağın altın da
külçe değil, tozu var,
kırık dökük bir şey.
Elin titreyecek,
yere dökeceksin,
Sonra bana
bir süpürge
ver de toza,
toprağa dökülen
altınımı süpüreyim
diyeceksin.
Altını süpürüp
bir yere toplayınca da
güzelim, kalbur isterim
diye tutturacaksın.
Ben, işin sonunu
önceden gördüm,
iyisi mi hadi sen
başka bir yere git!"

Cilt III, b.1630-1634

Yahut muhalife
müdana eder,
onun gönlünde
bir yer kazanır?
Çünkü kötü huyu
adamakıllı kuvvetlenmiştir.
Karınca gibi olan
şehveti,
itiyat yüzünden
adeta ejderha kesilmiştir.
Şehvet yılanını
önceden öldür.

Yoksa hemencecik
ejderhalaşır.
Fakat herkes,
yılanını karınca görür.
Sen kendini
bir gönül sahibine sor!
Bakır,
altın olmadıkça bakırlığını;
gönül padişah olmadıkça
müflisliğini bilmez.

Cilt II, b.3470-3474

Hadi Müslümanlara
ziyan ver, keseni,
dağarcığını iki kat doldur.
Ben, sana aynada
görünen
bu kaza ve kaderi
kerpiçte gördüm.
Akıllı kişiye,
sonda görülecek şey
önceden görünür,
gönlüne doğar;
bilgisi az kişiye
sonunda!" dedi.
Adam tekrar feryat
edip dedi ki:
" Ey iyi ahlâklı, lûtfet.
Başıma kakma
yüzüme vurma.
Ben, iyiliğe
lâyık bir adam değilim,
ancak öyle hareket
edebilirdim…
ettim de.
Sen, benim
liyakatsızlığıma

iyi bir karşılık ver,

lûtfet."

Cilt III, b.3370-3374

Kaynak: Mesnevî-i Şerif

THOMAS'IN İNCİLİ İsa'nın Gerçek Sözleri

GİRİŞ

Thomas İncili 1945'de Yukarı Mısır'da, Nag Hammadi bölgesinde bulundu. Köylüler, mezarlık olarak kullanılan kaya oyuğunda, tesadüfen, içinde bakır levhaya sarılı 12 el yazması bulunan bir toprak testi buldular. Papirüs üzerine Kopt lisanında yazılmıştı ve tarihi üç ya da dördüncü yüzyıla kadar uzanıyordu.

Gnostik bir cemaatin kitaplığını oluşturan eşsiz değerdeki bu kitaplar arasında Thomas'ın İncili de bulunuyordu.

114 Logia (Kelâm-ayet) içeren bu tomarlar arkaik niteliğini hemen belli eden edebî bir formda yazılmıştı. Gerçekten, İsa'nın mesihî faaliyeti hakkında genel bir görüş vermek isteyen geleneksel İncillerin tersine Thomas'ın İncili, İsa'nın sözlerini bize hiç bir yorum olmadan aktarmaktadır.

Thomas'ın İncili 1959'da, ilk kez, Jean Doresse tarafından Nag Hammadi keşfi hakkında tarihî ve kritik bir yorumla beraber Fransızca olarak tanıtıldı. Bu tercüme, çözümleme girişimlerinin ilkini oluşturuyordu. Tercümeye eşlik eden yorumlar, daha önce bilinen gnostik bir metin içine İsa'nın "farazi" sözlerini yerleştirmeye yöneliktiler. Resmî İncillerle olan yakınlığı belirtilmişti ama, genellikle bu belirtme işi İncillerin daha eski olduğunu gösterme amacını güdüyordu.

Son olarak, Enstitü Üyesi, College de France profesörü, Yüksek Etüdler Okulu Müdürü Henri-Charles PUECH, etrafında Kopt dili bilginlerini topladı ve aynı yıl, 1959'da Fransızca, İngilizce, Almanca ve Hollandaca dillerinde, Thomas İncili'nin çok dikkatli bir çevirisini yaptırttı. Çeviri, çoğunlukla ayrı ayrı bölümlerin hedef alındığı bir tekrar inşa etmeden ibaretti.

Bu iki baskı hayli zamandır tükenmiş durumdadır.

P.Benoit ve M.E.Boismard çevirdikleri dört İncilde (2 cilt) 114 Kelâm'dan 80 Kelâm'ı, dört İncile paralel olarak yazılmış sözleri referans olarak not düşmüşlerdir. İkinci cildin kritik notları Thomas İncili'nin arkaik (tarihî eskilik) karakterini gözönüne alıyor ve örnekler veriyordu. Bazı ifadelerin pek çıplak karakterini gösteren snoptiklerden (bilinen resmî İncillerden) daha eski oluşunun lehine olan örnekler vermiştir.

1970'de UNESCO 'nun girişimiyle, uluslararası ölçüde orijinal metinlerin tam olarak yayınlanması bakımından, en seçkin Kopt dili uzmanları toplandı. 1973'de bu sistematik yayının ilk cildi Mısır Arap Cumhuriyeti'nin Eski Tarih Bölümü ile UNESCO'nun gözetimi altında yayınlandı.

Bu teşebbüs, belirtilmesi gereken bir tehlikeyi de getiriyordu: Papirusların tümünün tek bir kitapta yayınlanması Thomas İncili ve diğer daha az önemli yazmaların ileride emre amade olma eyilimini azaltıyordu. Bu İncile verilen Apokrif ismi onu şüpheli kılıyordu. Kilise çevrelerince bu kelimeye verilen kötüleyici nüans silinmeye, yüz tutmuştu. O hâlde, bu metinden onun gerçek boyutlarını değersizleştiren bu şüpheyi kaldırmak ve gerçek veçhesini yeniden kurmak için acele edilmeliydi. Çeşitli değerlendirmeler yapıldı. Kimi bu metni apokrif bir yazı olarak, kimi de gnostikliğe bulaşmış olarak gördü. Bu İncili Gnoz'a dayandırmakla bir fayda sağlanamaz, zira Kilise Hristiyanlığın birinci yüzyılında hiç acımadan heretik, "rafızî", yazıları imha etmişti.

Bir kısım eleştiriciler Thomas'tn Incili'ni bazen dört İncilden, bazen İsa'ya atfedilen ortodoks ya da rafızî gelenekten, bazen de dinî telkinlerde bulunmak amacıyla meydana getirilmiş bir karışım olarak görmüşlerdir. Bir kısım insanlar da Thomas İncil'indeki Kelâmlar'a (ayetlere) az çok kesin ve açık bir doğruluk atfediyorlar. Bu atıf Üniversite ve Kilise'de resmî durumda çalışanlarca yapılmıştır.

Bazılarına göre de söz konusu Kelâmlar, en azından, İsa'nın sözlerini bildirmek için dört İncil ve Yahya'nın yararlandıkları kaynak da asla değildir.

Gerçekten geleneksel İncillerin eskiliğini (prehistoryasını) yeniden saptamak için, bildiğimiz İncillere değil, onlara kaynaklık teşkil eden en eski formlara başvurmalıyız, zira İncil yazarları çeşitli formlarda tedavül eden ve birkaç yüzyıl ilk Kiliseler'de kullanılan malzemeler arasından bir seçme yaptılar. Bu malzemeler, bu durumda, bildiğimiz dört İncilden daha eski bir formu temsil etmektedirler. Metinlerin çözümü bu hipotezi teyit etmektedir, hatta bu

malzemenin cinslerine göre gruplandığını da kanıtlamaktadır. (Mucizeler, ayetler, vs. gibi) Ayrıca, snoptiklerdeki benzer ve ayrı taraflar, en eski formlara gidilerek, çözüme de kavuşturulabilir. Thomas'ın İncili, dört incilin kaynağı olabilir mi?

Metin üzerinde yapılan şimdiki araştırmalar ve gelişmeler, bu gün, bu soruyu cevaplama imkânı vermektedir.

Thomas İncili'nde, gnostiklerin etkisi olduğu, kanoniklerde bulunmayan bazı Kelâmlar'da hermetik bir nitelik bulunduğu söyleniyor; bu, işi kolaydan almak, aşağılamak isteyenlerin işidir. Aksine, 4 incil yazarları ile Vahiyci Yuhanna, İsa'nın anlamakta zorluk çektikleri sözlerini bir yana bıraktılar. Ayrıca birçok yorumcunun Thomas İncili'nde görmek istedikleri gnostik renk, Kelâmlar'ın kanoniklerle alâkalı arkaik karakterini de açıklamaz.

Resmî dört incilin yazarları, Pavlus'un doktrini ve "zamanların sonu'na" olan sonsuz inançları nedeniyle, Kilise'nin başlangıcında cereyan eden İsa'nın sözleri arasında bir "seçme" yaptılar. Kaldı ki, Thomas İncili'nin teşkil ettiği Kelâm külliyatı bir tane değildir. Eski yazarların yaptıkları metin aktarmaları, onun varlığını kanıtlamaktadır.

Orta Mısır'da bulunan ve Helen devrinden kalan Oxyrhynque (oksirink) kasabasında Grekçe üç yazma bulundu: İlki 1897'de diğer ikisi 1903'de. O kadar eksik durumdaydılar ki, uzmanlar onlardan bir şey meydana getiremediler. Ama Thomas İncili beklenmedik bir açıklık getirdi. Eksik Grekçe metinler, Kopt külliyatıyla belirgin bir benzerlik gösteriyordu, böylece üç delil daha bulunmuş oldu. On lar da Mısır'da bulunmuşlardı. Bazı yorumculara göre eğer Matta İncili'nin vasıtalı tercümesi İskenderiye'de kaleme alınmışsa bu durumda Nag Hammadi'dekine benzeyen bir "Kelâm" külliyatına başvurulmuş demektir. İsa'nın "Mısır'a Kaçışı" vak'a olarak, bereketli olmuştur.

Thomas İncili birinci yüzyıl yazarlarının meçhulü değildi: Bunu ifadelerinden anlıyoruz. 654 papirüs, eserin sadece başlangıcını vermekle kalmıyor, Thomas'ın ismini mükemmelen okunacak şekilde ifade de ediyor. Buna rağmen bilim Grekçe yazılı Kelâmlar'ın doğruluğuna ışık tutmaktan imtina etmektedir, oysa Koptça metin onun eksik yanlarını tamamlamaktadır.

Thomas İncili ile, kabul edilen resmî İncilleri karşılaştırmakta büyük yarar vardır. Doresse ve Puech bu tarihi 140-150 senelerine götürüyorlar. Verdikleri örnekler ikinci yüzyılın yarısına kadar fiilen çıkmaktadır. Ama bu daha eskilere kadar gitmiyor demek de değildir. Boismard şöyle demekten çekinmiyor: ***"Öyle görünüyor ki, Thomas İncili bizi, resmî İncillerin yazılışından daha eski İncil geleneği tarzına götürmektedir.*** *Bu durumda Thomas İncili İsa'nın sözlerinin nakli tarihini yeniden düzenlemek bakımından çok önemli olmaktadır.*

Öncelikle bilginlerin tercih ettikleri şartlardan biri, ancak bir kaç uzmanın bildiği (1) eski Kopt dilinde yazılmış olmasıdır, (2) çeşitli devirlerin gnostik eserlerinin orta yerinde bulunmaktadır. (3) Yazmadaki birçok Kelâm'ın, ekseriya pek hermetik olanların, resmî İncillerde karşılıkları yoktur. Bir dil uzmanının bu metinde bulduğuna inandığı semitizm, Kopt yazmasının İbranice'den çevrildiğini kanıtlar gibidir.

Böyle olmakla beraber başlangıç durumları bunun zayıflığını göstermekte gecikmiyor. Koptca tercümenin, Grekçe tercümeden daha eski olduğu doğrulanmaktadır. Thomas İncili resmî İncillerin de kaynağıdır, asıl Hristiyanlığın bütün köken ve istikametini belirlemiştir.

Thomas İncili Yahudi-Hristiyan dünyasına ve oradan gelen felsefe ve ilahiyata yabancı kalan bir tebliğ getirmiştir. Batı dünyası, uzun süredir, kendi kültür ve dininin insan düşüncesinin en üst düzeyi olduğuna inanmıştır. 20. yy.'a gelindiği vakit, Hinduizm, Zen ve Sufilik gibi büyük gelenekler hakkında bilgi sahibi olunca hayat ve ölümün Batı teorilerinden daha anlamlı olduğu öğrenilmiştir. İsa'nın 114 Kelâmı dikkatle incelenirse, Doğu düşüncesiyle büyük bir benzerlik gösterir. İsa'nın Kelâmları'yla Zen deyişleri, Tao, Bhagavad-Gita, Sufî şiirleri arasında belirgin bir benzerlik vardır. Yahudi-Hristiyan ahlâkı ve Grek idealizmi ile zıtlık gösteren "iyi-kötü ayırımının" üstüne yükselmek kaygısı vardır. Ezoterik araştırıcılar İsa'nın Doğu'ya yaptığı yolculuğa değinirler sık sık. İsa bize göre Mısır'a, İskenderiye'ye gitti. Ticaret ve kültürel merkez, İskenderiye'deki 700 bin cilt eserin hemen tamamı dinî bilimlere aitti. Bu bakımdan İsa'nın sözleriyle Doğu düşüncesi arasında ilişki olması garip değildir.

İsa'nın Kelâmları aktüeldir, çünkü zaman dışıdır, metafizikten çıkmıştır. Thomas'ın İncili Hristiyan teolojisinde bir "dönüm noktası" olacak niteliktedir.

SUNUŞ

Neden yayımlıyoruz?

Thomas'a göre İncil, bizim için, bir tebliğ niteliğindedir. Tebliğ olmasının yanısıra, içerdiği bilgi ve hakikatler aldığımız ruhsal tebliğlere çok uymakta ve Doğu kültür ve mistik düşüncesine çok yakın ifadeler bulunmaktadır. Ayrıca hiç bir sansüre tâbi tutulmadan, yazıldığı gibi kalarak, günümüze kadar ulaşmış en eski metinlerden birisi olması, sade ve şiirsel ifadesi, çok kapsamlı bilgi çağrışımları yaptırtması, İslâmî açıdan Kutsal Kur'an ayetlerine, Sufizm'e ve Doğu mistisizmine benzer sözler taşıması, çeviri isteğimizin objektif dayanakları olmuştur. Sezgisel dayanağımız ise bu İncil'in Hz. İsa'nın "gerçek ifadesi" olabileceği merkezindedir. Spirituel tebliğ ve bilgi kültürü yeterli derecede birikmiş olanların Thomas'ın İncili'ni daha kolay ve derin olarak anlayacakları da ayrıca bir kanıttır. Zamanımızın realitesini çok iyi ifade ettiği gibi, bu realiteyi aşmanın yolları da gösterilmektedir.

Saftır :Hiç bir teolojik endişe ile yazılmamıştır. Zorlama yoktur.

Sadedir : Verilen bilgi garip simgelere dönüştürülmemiş, aslî niteliğini saklamamış, başka doktrinlerin simgeleri kullanılmamıştır.

Bireyseldir : Bireyin sezgi, sevgi ve vicdanına büyük yer vermiştir. Yaradan ile insan arasında mutavassıt kurumlar, kavramlar yoktur. Teslis yoktur, insanların tümü için rahmet kapıları açık tutulmuştur. Teolojik ruhbanlığa, merkeziyetçiliğe karşıdır. Bilgi'nin kutsiyeti vurgulanmıştır.

Ruhsal mertebeler düzenine, yani Ruhsal İdare Mekanizması'na (RİM) dayalı bir evrensel görevi yerine getiren Hz. İsa'yla, gene RlM'e dayalı görevleri yerine getirenler arasındaki Birliği gösteren Thomas'ın İncili, bütün dinlerin ham sofularına kardeşlik sevgisini, hakikat birliğini ve Yaradan'ın tekliğini göstermektedir.

Herkesin anladığı kadarıyla bilgi ve sezgi kapıları açılır.

Bu görevi yerine getirdiğimiz için Ruhsal Rehberler'e şükranlarımızı, hoşgörülmek dileğiyle arz ederiz.

Ergün ARIKDAL
M.T. ve İ.A. Derneği Başkanı

Kaynak: THOMAS'IN İNCİLİ İsa'nın Gerçek Sözleri, Kitabın Orijinal ismi: "EVANGILE SELON THOMAS", Eski Kopt Dili'nden Fransızca'ya Çevirenler: Philippe De SUAREZ Emile GİLLABERT, Pierre BOURGEOIS, Yves HAAS, Türkçeleştiren: Ergün ARIKDAL, Ruh ve Madde Yayınları, 1988, İstanbul

TOMAS İNCİLİ

Prof. Dr. Ekrem SARIKÇIOĞLU

Günümüz Hıristiyan kiliselerince sahih sayılmayan İncillerden biri de Tomas İncili'dir. Yüzyılımızın ortalarına kadar bu İncil'in ismi bilinmekle birlikte mahiyeti ve içeriği konusunda bilgimiz yoktu. Nihayet 1945 yılında Mısırlı çiftçiler el-Uksur şehrinin takriben yüz kilometre kuzeybatısında, Nag-Hammadi şehrinden pek uzak olmayan bir yerde binbeşyüz yıldan beri el değmeden kalmış deri ciltli onüç papirüs kitap buldular. Bu olayın duyulması Koptça el yazması ciltlerin çevresinde dolaşan meraklıları daha da hareketlendirdi. Kitaplardan biri Amerika üzerinden Avrupaya ulaştı. ve bu arada bir bölümü lüks bir baskıyla, «HAKİKAT İNCİLİ» adı altında yayınlandı. Diğer oniki cilt Eski Kahire Kopt müzesinde teşhire sunuldu. Daha önceleri bu kitapların sadece isimleri bazı kilise babalarının eserlerinden biliniyor, fakat muhtevaları bilinmiyordu. İlim adamları ise, bu yazıları kendi gözleriyle görmek ve okumak istiyorlardı. İlk zamanlar bu fırsatı bulamadılar. **Ne zaman ki, Kral Faruk devrildi ve Başkan Nasır, General Necib'in yerine geçti; yeni idare de kendi tarihî yazılarının yabancı âlimler tarafından yayınlanmasında ve bilimsel çalışmaya bırakılmasında bir mahzur görmedi.** Kahire Kopt Müzesi Müdürü Pahor Labib ve 1956 yılında vefat eden kütüphaneci Yassa Abd al Masih'in

yardımlarıyla 159 tabletten oluşan bir cildin ve pek çok Koptça elyazması sayfaların fotoğrafik nüshaları yayınlandı. Bunlardan 80-90 numaralı levhalar «Tomas İncili'ni ihtiva ediyordu. İlk olarak 1959 yılında Johannes Leipoldt, Labib'in fotoğraflarına göre tüm Tomas İncili'ni tercüme etti. O zamandan beri araştırmalar süratle düzene girdi ve açıklamalı tercümeler neşredilmeğe başlandı. Bunlardan bazıları Jean Dorosse, Soren Giversen, Robert M. Grant, H.-Ch Puech, R. Schippers ve W. van Unnik'in çalışmalarıdır.

Labib'in bize ulaştırdığı Tomas İncili'nin Koptça metni, takriben 400 yıllarında yazılmış ve muhtemelen eski bir Koptça metinden kopya edilmiş olmalıdır. Dili Mısır'ın güney bölgelerinde yaygın Sahidce'dir. Fakat bazen, biraz daha kuzeyde konuşulan "Subahmin" diliyle de karışan ifadelere rastlanır. Tomas İncili'nin muhtevasından bu Koptça metnin 2. yüzyıl ortalarında yazılmış Yunanca bir temele dayanabileceği ihtimali de ortaya çıkmaktadır.

Sunduğumuz tercümede, Ernst Haenchen'in „Die Botschaft des Thomas Evangeliums" Berlin 1961 ve Wilhelm Schneemelcher'in „Neutestament- liche Apokryphen" 5. Auflage Tübingen 1989, isimli eserlerindeki Almanca "Tomas İncili" metinleri esas alınmıştır. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için kendimizden ilâve ettiğimiz sözleri parantez içinde göstermek suretiyle Almanca metne sadık kalmaya çalıştık.

TOMAS İNCİLİ (Metin)

Bu canlı (iken), İsa'nın söylediği gizli sözlerdir ve onu Didumus Yudas Tomas yazdı, (kaydetti).

(1) **Ve o dedi: Kim bu sözlerin anlamını bulursa, ölümü tatmayacaktır.**

(2) İsa dedi: Arayan kimse, aradığını buluncaya kadar, aramaktan vazgeçmesin ve ne zaman bulursa, (o zaman) şaşkına dönecek ve hayrete düşecek ve kâinata hakim olacaktır.

(3) İsa dedi: Onlar size yanıldığınızı söylerse: Bakınız hükümranlık göktedir. O zaman göğün kuşları sizin önünüze gelecektir. Size derlerse: O denizdedir. O zaman balıklar sizin önünüze gelecektir. Fakat hükümranlık sizin içinizde ve sizin dışınızdadır. Siz kendinizi tanırsanız o zaman siz de bilirsiniz ve siz onu tanırsınız, Hayy olan babanın oğulları olursunuz. Fakat siz kendinizi tanımazsanız, fakirlik içinde kalırsınız ve sefil olursunuz.

(4) İsa dedi: Kişi ihtiyarlık günlerinde, (henüz) yedi günlük küçük bir çocuğa hayat yerini sormaktan çekinmeyecek ve o yaşayacak, çünkü ileri gelenlerden pek çoğu sonuncu olacak ve yapayalnız kalacaklar.

(5) İsa dedi: Göz önündekini ve sana açılacak, senden gizli şeyi tanı; çünkü açıklanmamış hiçbir gizli kalmayacaktır.

(6) Şakirtleri ona sordular ve dediler; bizim oruç tutmamızı mı İstiyorsun?

Ve biz nasıl dua edelim?

Sadaka verelim mi?

Ve yiyeceklerde hangi hükümlere riayet edelim?

İsa dedi: Yalan söylemeyiniz ve sevmediğiniz hiçbir şeyden nefret etmeyiniz. Çünkü gök önünde herşey açıktır. Çünkü açıklanmayacak hiçbir gizlilik ve örtüsü açılmadan kalacak hiçbir kapalı yoktur.

(7) İsa dedi: Aslanı yiyen insan azizdir ve aslan insan olur. Ve aslana yeni olan insan nefrete lâyıktır ve (insan aslan olur).

(8) Ve dedi: İnsan, ağını denize atan akıllı bir balıkçıya benzer. Onu küçük balıklarla dolu olarak denizden çeker. Onların arasında büyük iyi bir balık bulur. Akıllı balıkçı bütün küçük balıkları denize

atar; büyük balığı zahmetsizce seçer. Kimin dinlemek için kulağı varsa, dinlesin.

(9) **İsa dedi: Bakın, ekinci dışarı çıktı, elini (tohumla) doldurdu, serpti. Birkaç, (dane) yola düştü. Kuşlar geldi ve onları gagaladı. Diğerleri kaya üzerine düştü. Tohumu (yabani otlar) boğdu ve kurtlar yedi. Ve diğerleri iyi toprağa düştüler ve iyi mahsûl verdiler. Bazısı altmış (misli) ve bazısı yüz (misli).**

(10) İsa dedi: Bakınız, dünyaya bir ateş attım ve tutuşuncaya kadar onu korurum.

(11) Isa dedi: Bu gök sona erecek. Ve üzerindekiler de sona erecek; ve ölüler canlı değildir ve canlılar ise, ölmeyecekler. Yemek yediğiniz günlerde yediğiniz ölü şeyleri, canlı şeyler yaptınız. Siz ışık olursanız, ne yapacaksınız? Tek olduğunuz günde iki olunca, ne yapacaksınız?

(12) Şâkirtleri İsa'ya dediler:

Senin bizden ayrılacağını biliyoruz. Bizden daha üstün olacak şahıs kimdir?

İsa onlara dedi: Siz geldiğiniz yere, kendisi için gök ve yerin var edildiği, âdaletli Yakub'a gideceksiniz.

(13) İsa şakirtlerine dedi: Bana bir kıyaslama yapınız ve kime benzediğimi söyleyiniz. Simon Petrus dedi: Sen âdil bir meleğe benziyorsun. Hatta dedi: Sen anlayışlı bir filozofa, akıllı bir insana benziyorsun. Tomas dedi: Üstad, senin kime benzediğini söylemeye dilimin gücü yetmez. İsa dedi: Ben senin üstadın değilim, (ancak) sen benim sunduğum, kaynayan bu kaynaktan içtin ve sarhoş oldun. Onu tuttu ve geri çekti (ve) üç söz söyledi. Tomas arkadaşlarının yanına dönünce, Tomas'a sordular: Isa sana ne dedi? Tomas onlara dedi: **Ben size O'nun bana söyledikleri sözlerden birini söylersem, taşlar alır bana fırlatırsınız ve taşlardan çıkacak ateş (de) sizi yakar.**

(14) İsa onlara dedi: Oruç tutarsanız, günaha girersiniz ve dua ederseniz, mahkûm olursunuz ve sadaka verirseniz, ruhunuzu zedelersiniz. Ve herhangi ülkeye giderseniz ve hangi diyarda dolaşırsanız ve kabul edilirseniz, önünüze ne koyarlarsa yeyiniz. Aralarında hasta olanları tedavi ediniz. Çünkü ağzınıza girecek şeyler, sizi kirletmeyecektir; fakat ağzınızdan çıkan şeyler sizi kirletecektir.

(15) İsa dedi : Kadından doğmayanı görürseniz, yüzünüz üzerine secde edin (ve) Ona dua edin. O sizin babanızdır.

(16) İsa dedi: Belki insanlar, benim dünyaya barışı getirmek için geldiğimi düşünürler ve (halbuki) benim dünyaya tefrika (tohumları), ateş, kılıç ve savaşı attığımı bilmezler. Çünkü bir evdeki beş kişiden, üçü ikisine ve ikisi üçüne; baba oğula ve oğul babaya karşı olacak ve (her biri kendini) yapayalnız hissedecek.

(17) İsa dedi: Size, gözün görmediği ve kulağın işitmediği ve elin dokunmadığı ve insanın gönlüne gelmediği şeyleri vereceğim.

(18) Şakirtleri İsa'ya dediler: Söyle bize: Bizim sonumuz nasıl olacak? İsa dedi: Size başlangıç (evveliyat) açıklanmadı mı ki, (de) siz onu düşünüyorsunuz? Çünkü başlangıcın olduğu yerde, son da olacaktır. Başlangıçta duracak kimse, azizdir ve sonu da tanıyacak ve ölümü tatmaya- caktır.

(21) Mariham İsa'ya dedi : Şakirtlerin kime benziyor?.

(İsa) dedi: Kendilerine ait olmayan bir tarlaya oturmuş, küçük çocuklara benziyor. Tarla sahipleri gelince, tarlamızı bize bırakınız, derler. Tarlayı kendilerine bırakmaları için önlerine çırılçıplak çıkarlar. Bunun için diyorum : Hırsızın geleceğini ev sahibi bilirse, o gelmeden önce uyanık olur (ve) eşyalarını götürmemesi için, hükümranlık evine onu sokmaz. Fakat siz dünyaya karşı uyanık olun! Belinize kuşağınızı sıkıca sarınız ki, hırsızlar size gelmeye yol bulamasın. Hesap ettiğiniz mükâfatı bulacaksınız. Keşke aranızda hikmet sahibi bir kimse bulunsa! Mahsûl olgunlaşınca, orağı elinde hemen gelmeli (ve) onları biçmeli. Dinlemeğe kulağı olan dinlesin!

(22) İsa küçüğün emzirildiğini gördü ve şakirtlerine dedi: Bu emzirilen küçükler, hükümranlık alanına giren kimselere benziyor. Ona- dediler: O halde çocuk olsak, hükümranlığa girebilecek miyiz? İsa onlara dedi: Eğer siz ikiyi bir yaparsanız ve içinizi dışınız gibi ve dışınızı içiniz gibi, üst tarafı alt

tarafı gibi yaparsanız; dişiyi ve erkeği bir tek kişi yaparsınız ki, bu dişi, dişi olmasın, erkek de erkek (olmasın); eğer bir göz yerine göz ve bir el yerine el ve ayak yerine ayak ve bir yüz yerine yüz yaparsanız, o zaman (hükümranlığa) girersiniz.

(23) İsa dedi: Ben sizi seçeceğim, biri binden ve ikiyi on binden ve onlar orada biricik, bir tek olarak bulunurlar.

(24) Şakirtleri dediler: Bulunduğun yer hakkında bizi aydınlat; çünkü onu aramamız için lüzumlu. Onlara dedi: Kulağı olan dinlesin. O bir nuranî insanın içindeki ışıktır ve bütün dünyayı aydınlatır. Eğer o aydınlatmazsa, karanlıktır.

(25) **İsa dedi: Kardeşini kendi ruhun gibi sev; kendi gözbebeğin gibi koru!**

(26) İsa dedi : **Sen kardeşin gözündeki kıymığı görürsün, fakat kendi gözündeki merteği görmezsin.** Eğer kendi gözünden merteği çıkarırsan, kardeşin gözündeki kıymığı çıkarmak için (yeterince) göreceksin.

(27) İsa dedi: Eğer siz dünyaya karşı oruç tutmazsanız, (nefsâni eğilimlerinize hâkim olmazsanız) saltanatı bulamayacaksınız, Baba'yı göremeyeceksiniz.

(48) İsa dedi: Dünyanın ortasında durdum ve onlara et (ve kemik) içinde göründüm. Herkesi sarhoş buldum, aralarında susuz kimseyi bulamadım ve ruhum insanoğulları hakkında hüzün duydu. Çünkü kalpleri kördü ve dünyaya boş geldiklerini ve dünyadan da boş ayrılmaya çalıştıklarını, görmüyorlardı. Fakat şimdi sarhoşlar. Şaraplarını serpip dökerlerse, pişman olacaklar, (tövbe edecekler).

(29) İsa dedi: Ruhtan dolayı et(ve kemik) varlık bulduysa, bu bir mucizedir. Fakat ruh, vücuttan dolayı (varlık bulduysa) bu mucizelerin bir mucizesidir. Fakat ben, bu büyük zenginliğin bu fakirlikte nasıl oturduğuna şaşıyorum.

(30) İsa dedi : Nerede üç tanrı varsa, orada tanrılar vardır; nerede iki veya bir varsa, ben onunla olacağım.

(31) **İsa dedi-: Hiçbir peygamber kendi köyünde kabul görmez. Hiçbir hekim kendini tanıyanlara şifa vermez.**

(14) Isa onlara dedi: Oruç tutarsanız, günaha girersiniz ve dua ederseniz, mahkûm olursunuz ve sadaka verirseniz, ruhunuzu zedelersiniz. Ve herhangi ülkeye giderseniz ve hangi diyarda dolaşırsanız-ve kabul edilirseniz, önünüze ne koyarlarsa yeyiniz. Aralarında hasta olanları tedavi ediniz. Çünkü ağzınıza girecek şeyler, sizi kirletmeyecektir; fakat ağzınızdan çıkan şeyler sizi kirletecektir. •

(15) İsa dedi: Kadından doğmayanı görürseniz, yüzünüz üzerine secde edin (ve) O'na dua edin. O sizin babanızdır.

(16) İsa dedi: Belki insanlar, benim dünyaya barışı getirmek için geldiğimi düşünürler ve (halbuki) benim dünyaya tefrika (tohumları), ateş, kılıç ve savaşı attığımı bilmezler. Çünkü bir evdeki beş kişiden; üçü ikisine ve ikisi üçüne; baba oğula ve oğul babaya karşı olacak ve (her biri kendini) yapayalnız hissedecek.

(17) İsa dedi: Size, gözün görmediği ve kulağın işitmediği ve elin 4 dokunmadığı ve insanın gönlüne gelmediği şeyleri vereceğim.

(18) Şakirtleri İsa'ya dediler: Söyle bize: Bizim sonumuz nasıl olacak? İsa dedi: Size başlangıç (evveliyat) açıklanmadı mı ki, (de) siz onu düşünüyorsunuz? Çünkü başlangıcın olduğu yerde, son da olacaktır. Başlangıçta duracak kimse, azizdir ve sonu da tanıyacak ve ölümü tatmayacaktır.

(19) İsa dedi: Olmadan önce olan kimse, azizdir. Sizler benim şakirtlerim olur (ve) sözlerimi dinlerseniz, bu taşlar size hizmet edecek. Çünkü siz cennette, yazda ve kışta sallanmayan ve yaprakarını dökmeyen beş ağaca sahipsiniz. Onları tanıyan kimse, ölümü tatmayacaktır.

(20) Şakirtleri İsa'ya dediler: Göğ saltanatı neye benzer, bize anlat!1 Onlara dedi: Bütün

tohumlardan daha küçük olan bir hardal danesine benzer. Sürülmüş bir toprağa düşerse, büyük bir sürgün verir (ve) göğün kuşlarına sığınak olur.

(21) Mariham İsa'ya dedi : Şakirtlerin kime benziyor? (İsa) dedi: Kendilerine ait olmayan bir tarlaya oturmuş, küçük çocuklara benziyor. Tarla > sahipleri gelince, tarlamızı bize bırakınız, derler. Tarlayı kendilerine bırakmaları için önlerine çırılçıplak çıkarlar. Bunun için diyorum: Hırsızın geleceğini ev sahibi bilirse, o gelmeden önce uyanık olur (ve) eşyalarını.1 götürmemesi için, hükümranlık evine onu sokmaz. Fakat siz dünyaya karşı uyanık olun! Belinize kuşağınızı sıkıca sarınız ki, hırsızlar size gelmeye yol bulamasın. Hesap ettiğiniz mükâfatı bulacaksınız. Keşke aranızda hikmet sahibi bir kimse bulunsa! Mahsûl olgunlaşınca, orağı elinde hemen gelmeli (ve) onları biçmeli. Dinlemeğe kulağı olan dinlesin!

(22) İsa küçüğün emzirildiğini gördü ve şakirtlerine dedi: Bu emzirilen küçükler, hükümranlık alanına giren, kimselere benziyor. .Ona: dedikler : O halde çocuk olsak, hükümranlığa girebilecek miyiz? İsa onlara dedi: Eğer siz ikiyi bir yaparsanız ve içinizi dışınız gibi ve dışınızı içiniz gibi, üst tarafı alt tarafı gibi yaparsanız; dişiyi ve erkeği bir tek kişi yaparsınız ki, bu dişi, dişi olmasın, erkek de erkek (olmasın); eğer bir göz yerine göz ve bir el yerine el ve ayak yerine ayak ve bir yüz yerine yüz yaparsanız, o zaman (hükümranlığa) girersiniz.

(23) İsa dedi: Ben sizi seçeceğim, biri binden ve ikiyi on binden ve onlar orada biricik, bir tek olarak bulunurlar.

(24) Şâkirtleri dediler: Bulunduğun yer hakkında bizi aydınlat; çünkü onu aramamız için lüzumlu. Onlara dedi: Kulağı olan dinlesin. O bir nuranî insanın içindeki ışıktır ve bütün dünyayı aydınlatır. Eğer o aydınlatmazsa, karanlıktır.

(25) İsa dedi: Kardeşini kendi ruhun gibi sev; kendi gözbebeğin gibi koru!

(26) İsa dedi: Sen kardeşin gözündeki kıymığı görürsün, fakat kendi gözündeki merteği görmezsin. Eğer kendi gözünden merteği çıkarırsan, kardeşin gözündeki kıymığı çıkarmak için (yeterince) göreceksin.

(27) İsa dedi: Eğer siz dünyaya karşı oruç tutmazsanız, (nefsâni eğilimlerinize hâkim olmazsanız) saltanatı bulamayacaksınız, Baba'yı göremeyeceksiniz.

(28) İsa dedi: Dünyanın ortasında durdum ve onlara et (ve kemik) içinde göründüm. Herkesi sarhoş buldum, aralarında susuz kimseyi bulamadım ve ruhum insanoğulları hakkında hüzün duydu. Çünkü kalpleri kördü ve dünyaya boş geldiklerini ve dünyadan da boş ayrılmaya çalıştıklarını, görmüyorlardı. Fakat şimdi sarhoşlar. Şaraplarını serpip dökerlerse, pişman olacaklar, (tövbe edecekler).

(29) İsa dedi : Ruhtan dolayı et(ve kemik) varlık bulduysa, bu bir mucizedir. Fakat ruh, vücuttan dolayı (varlık bulduysa) bu mucizelerin bir mucizesidir. Fakat ben, bu büyük zenginliğin bu fakirlikte nasıl oturduğuna şaşıyorum.

(30) İsa dedi: Nerede üç tanrı varsa, orada tanrılar vardır; nerede iki veya bir varsa, ben onunla olacağım.

(31) İsa dedi-: Hiçbir peygamber kendi köyünde kabul görmez. Hiçbir hekim kendini tanıyanlara şifa vermez.

(32) İsa dedi: Yüksek bir dağın tepesine kurulan ve tahkim, edilen bir şehir, ne (düşman eline) düşer ve ne de gizli kalabilir.

(33) İsa dedi: Kendi kulağınla (ve) başkasının kulağıyla işittiğin şey, çatılarınızın üzerinde ilân edilir. Çünkü hiçbir kimse bir kabın altına (veya) gizli bir yere koymak için lâmbayı yakmaz. İçeri giren ve dışarı çıkan herkes onun ışığını görsün diye onu lâmbalığa kor.

(34) İsa dedi: Kör bir adam, kör bir adamı yönetirse, ikisi birlikte aynı çukura düşerler.

(35) İsa dedi: Birinin, güçlü (bir kişinin) evine girmesi ve zorla sahip olması, mümkün değildir; çünkü ev sahibinin) ellerini bağlayıp, sonra da evi talan etmesi (gerekir).

(36) İsa dedi: Sabahtan akşama ve akşamdan sabaha ne giyeceğinizin endişesini taşımayınız. •

(37) Şâkirtleri dediler: Bize ne zaman görüneceksin, ve seni ne zaman göreceğiz? İsa dedi: Utanma duygularını bıraktığınız ve küçücük çocuklar gibi elbiselerinizi ayaklarınızın altına koyup, üzerine çıktığınız zaman, hayat sahibinin oğlunu (göreceksiniz) ve korkmayacaksınız.

(38) İsa dedi: Benim size söylediğim bu sözleri işitmeyi pek çok defalar arzu ettiniz, ondan başkasını işitebilecek değilsiniz. Beni arayacağınız günler gelecek, (fakat) bulamayacaksınız.

(39) İsa dedi: Farizalılar ve Yahudi Fâkihleri ilim hâzinesinin anahtarını aldılar; (ve) onu sakladılar. Ne kendileri içine girdiler ve ne de içine girmek isteyenleri bıraktılar. Fakat siz yılanlar gibi akıllı ve güvercinler gibi temiz olunuz!

(40) İsa dedi: Bir asma, anaçtan ayrı sürgün verirse, henüz kuvvetlenmeden kökünden sökülür (ve) imha edilir.

(41) İsa dedi: Elinde olan kimseye (daha çok) verilecektir; ve olmayan kimseden elindeki az da alınacaktır.

(42) İsa dedi: Geçici olunuz

(43) Talebeler ona dediler: Sen kimsin, bize bunları söylersin? (İsa dedi:) Söylediklerimden, siz benim kim olduğumu anlamıyorsunuz. Siz Yahudiler gibi oldunuz. Çünkü onlar ağacı severler (fakat) meyvesine kin duyarlar ve (ya) meyvesini severler, ağacına kin duyarlar.

(44) İsa dedi: Kim Baba'ya küfrederse, affedilir ve kim oğula küfrederse affedilir. Fakat Kutsal Ruha küfreden kimse, ne yerde ne de gökte, affedilmez.

(45) İsa dedi: Çalıdan üzüm, toplanmaz, deve dikeninden incir koparılmaz, bunlar meyve vermezler, taşımazlar. İyi bir insan kendi hâzinesinden iyi şeyler ortaya koyar. Kötü bir insan (da) kalbindeki kötü hâzinesinden kötü şeyler ortaya koyar ve kötü şeyler söyler, çünkü kalbinden kötü şeyler taşar.

(46) İsa dedi: Adem'den Vaftizci Yahya'ya kadar kadınlardan doğanlar arasında (makamca) Vaftizci Yahya'yı geçen kimse yoktur, çünkü onun gözleri kırılmaz (?) Fakat ben derim (ki): Aranızda küçük olacak kimse,, hükümranlığı tanıyacak ve Yahya'dan daha yüksek olacak.

(47) İsa dedi: Bir insanın aynı anda iki yayı germesi mümkün değildir ve bir hizmetçinin iki efendiye hizmet etmesi mümkün değildir. Çünkü birine karşı hürmetkar, diğerine karşı saygısız olacaktır. Eski şarabı kimse içmez ve hemen yeni şarabı içmeyi arzu eder. Ve hiç kimse yeni şarabı bir tulum içine dökmez ki, onu parçalamasın; ve eski şarabı da yeni bir tuluma koymaz ki, o da onu parçalamasın. Eski bir yamayı yeni bir elbisenin üzerine dikmezler, çünkü bir yırtık ortaya çıkar.

(48) İsa dedi: İki (kişi) bir evde aralarında sulh eder (ve) dağa söylerlerse, yerini değiştir! Ve o yerini değiştirir.

(49) İsa dedi: 'Münzeviler ve seçkinler azizdir. Çünkü hükümranlığı bulacaksınız, çünkü siz ondan geldiniz ve ona döneceksiniz.

(50) İsa dedi : Size nereden geldiniz, derlerse onlara deki: Biz ışıktan, ışığın kendi içinden doğduğu yerden geldik. O (durdu), ve kendi suretinde göründü. Size, siz (kim) siniz, derlerse, de ki: Biz onun oğullarıyız.; ve canlı babanın seçtikleriyiz. Size sorulursa : Babanın sizdeki işareti nedir? Onlara de ki: Hareket ve sükûnet.

(51) Şâkirtleri ona dediler: Ölülerin sükûnet günü ne zaman ve yeni dünya ne zaman gelecek? Onlara dedi: Sizin beklediğiniz geldi; fakat siz onu bilmiyorsunuz.

(52) Şâkirtleri dediler: İsrail'de yirmidört peygamber konuştu ve hepsi senden haber verdiler. Onlara dedi: Siz gözünüzün önündeki canlıyı;? bıraktınız (ve) ölülerden konuştunuz.

(53) Şâkirtleri dediler: Sünnet faydalı mı, değil mi? onlara dedi:; Faydalı olsaydı, o zaman

babalarınız annelerinizden sünnetli doğardı. Ama ruhtaki sünnet tamamen faydalıdır.

(54) İsa dedi: Fakirler azizdir. Çünkü Semavî Devlet onlarındır.

(55) Babasına ve annesine nefret duymayan kimse, bana şâkirt olamaz. Ve erkek ve kız kardeşine nefret duymayan kimse, (ve) benim gibi çarmıhını taşımayan kimse ,bana lâyık olmaz.

(56) İsa dedi: Kim dünyayı tanıdıysa, bir ceset bulmuştur. Ve kim bir ceset bulduysa, ona göre dünyanın değeri yoktur.

(57) İsa dedi : Babanın devleti (iyi) tohum sahibi bir adam gibidir. Düşmanı geceleyin geldi. İyi tohumlar arasına yabani ot serpti. Adam yabâni otların yolunmasına izin vermez. (Hizmetçilerin tarlaya) gitmelerini (ve) otla buğdayın birlikte yolunmasını önlemek için onlara derki: Hasat zamanında yabanî otlar açıkça görünür, yolunur ve yakılır.

(58) İsa dedi: Izdırap çeken insan azizdir. O hayatı buldu.

(59) İsa dedi: Yaşadığınız müddetçe canlı'ya bakınız ki, siz ölmeyesiniz ve onu görmeden, görmeyi arayın..

(60) Yahuda'ya giden ve bir kuzu taşıyan bir Sâmirî (gördüler). Şakirtlerine dedi: Kuzuyu (ne yapacak)? Ona dediler : Kesmek ve yemek için (taşıyor). Onlara dedi : Yaşadığı müddetçe onu yemeyecek, kestiği ve ceset olduğu zaman. Dediler: Onu başka türlü yapamaz. Onlara dedi : Siz de bir sükûnet yeri arayın ki, ceset olmayasınız ve yenmeyesiniz.

(61) İsa dedi: İkisi bir yatak üzerinde istirahat edecek; biri ölecek^ diğeri yaşayacak. Salome dedi : Sen kimsin Ey İnsan? Kimin oğlusun? Benim yatağımın üzerine çıktın ve soframda yedin. İsa ona dedi: O'ndan gelenim (ve onun) aynısıyım; bana babamın şeyleri verildi. (Sâlome ded)J Ben senin talebenim. (İsa ona dedi): Bunun için söylüyorum : O aynıysa, o tamamen ışıktır; fakat o bölünürse, tamamen karanlık olacaktır.

(62) İsa dedi: Sırlarımı, benim sırlarıma lâyık olanlara söylüyorum. Sağ elin ne yaptığını, sol elin bilmemelidir.

(63) İsa dedi: Çok malları olan zengin bir adam vardı : Dedi: Ekmek ve biçmek, yetiştirmek ve hasat etmek için, ambarlarımı mahsûlle doldurmak için, hiçbir şeyin eksik olmaması için, servetimi kullanacağım. Gönlünde düşündükleri böyle idi. Ve o gece öldü. Kulağı olan dinlesin! ;

(64) İsa dedi: Bir adamın misafirleri vardı. Ve ziyafet hazırlığı yaptıktan sonra, misafirleri davet etmeğe, hizmetçisini yolladı. Birinciye gitti ve dedi: Efendim seni dâvet ediyor. O dedi: Bazı tüccarlarda param var. Bu akşam bana geliyorlar. Onlarla antlaşma yapmağa gideceğim. Ziyafet için özür dilerim. (Hizmetçi) diğer birine gitti (ve) dedi: Efendim seni dâvet etti. Bu ona (hizmetçiye) dedi: Bir ev satın aldım, ve bir günlüğüne İhtiyaç var. Zamanım olmayacak. Diğer birine gitti ve Efendim seni dâvet ediyor, dedi: Arkadaşım evlenecek ve bir yemek vereceğim. Gelemeyeceğim. Ziyâfet için özür dilerim. Bir diğerine gitti .Ona dedi: Efendim seni dâvet ediyor. Ona dedi: Bir çiftlik evi aldım; kira toplamaya gideceğim, gelemeyeceğim. Özür dilerim. Hizmetçi geri geldi (ve) Efendisine dedi: Yemeğe dâvet ettiklerin kimseler, özür dilediler. Efendi hizmetçisine dedi: Yola çık, kimi bulursan getir ki, yemek yesinler. **Satıcılar ve Tüccarlar babamın yerine girme(ye)cekler.**

(65) O dedi: iyi bir insanın bir bağı vardı. Ona bakması ve ondan mahsûl alması için bağı işçilerine verdi. Bağın mahsulünden vermesi için hizmetçisini bağcılara gönderdi: (Bağcılar) hizmetçiyi yakaladı ve dövdüler, öldüreyazdılar. Hizmetçi efendisine geldi; (ve olanları) anlattı: Efendisi dedi : Herhalde onları tanımadı? Diğer bir hizmetçisini gönderdi. Bağ işçileri onu da dövdüler. Bunun üzerine Efendi oğlunu gönderdi; Dedi: Belki de oğluma saygı gösterirler! Bağcılar onun bağın varisi olduğunu anladılar. tuttular ve öldürdüler. Kulağı olan, dinlesin!

(66) İsa dedi: İnşaatçıların attıkları taşları bana gösterin! O köşe taşıdır.

(67) İsa dedi: Kim herşeyi bilir, (fakat) kendini kaybederse, herşeyi kaybeder.

(68) İsa dedi: Nefret edilirseniz ve tâkibata uğrarsanız ve tâkip etekleri yerde, hiçbir yer bulamazsınız, aziz olursunuz.

(69) İsa dedi: Kendi kalbince takibata uğrayanlar azizdir. O kimseler babayı gerçekten tanıyanlardır. Açlar azizdir. Çünkü karınları arzu ettikleriyle dolacaktır.

(70) İsa dedi : Eğer bunu kendi içinizde kazanırsanız, sahip olduğunuz şey sizi kurtarır. Sizin içinizde yoksa, içinde olmayan şey, sizi öldürür.

(71) İsa dedi: Ben bu evi yıkacağım ve hiçbir kimse onu (tekrar) bina edemeyecek.

(72) Ona (bir adam dedi): Kardeşlerime söyle .babamın mallarını benimle bölüşsünler! Ona dedi : Ey adam, beni kim paylaştırıcı yaptı? Şâkirtlerine döndü (ve) onlara dedi: Ben bir paylaştırıcıyım mı?

(73) İsa dedi: Şüphesiz mahsûl büyük, fakat işçiler az. Mahsûle işçi yollaması için Efendi'ye rica edin!

(74) Dedi : Efendi, kaynağın çevresinde pek çok kimse var, fakat hiçbiri kaynak da değil.

(75) İsa dedi: Kapının önünde pek çok kişi duruyor, fakat gerdek odasına yalnızlar girecek.

(76) İsa dedi: Babanın hükümranlığı, dükkânında malları olan ve bir inci bulan tüccar gibidir. Bu tüccar hizmet sahibi idi. Mallarını sattı ve kendine sadece inciyi alıkoydu. Kendinize bitmeyen ve devamlı olan (öyle bir) hazine arayın ki. içine bir güve girmesin ve hiçbir kurt yemesin.

(77) İsa dedi: Ben herşeyin üzerindeki ışığım. Ben her şeyim. Her şey benden neşet etti ve her şey bana ulaşır. (Hangi) odunu bölerseniz beri oradayım.. Hangi taşı kaldırırsanız, beni orada bulursunuz.

(78) İsa dedi: Tarlaya niçin çıktınız? Rüzgârda sallanan bir kamışı görmek için mi? Ve zarif elbisesi olan bir insanı görmek için mi? Kralınıza ve ileri gelenlerinize (bakınız)! Bunların zarif elbiseleri var ve (fakat) onlar hakikati tanımayacaklar.

(79) Kalabalıktan bir kadın ona dedi : Seni (karnında) taşıyan vücut ve seni besleyen göğüsler bahtiyardır. Ona dedi: Babanın sözünü duyanlar ve onu hakikatta saklayanlar, bahtiyardır. Çünkü öyle günler gelecek ki, size, «hamile kalmayan vücutlar ve süt vermeyen göğüsler bahtiyardır» denilecek.

(80) İsa dedi: Kim bu dünyayı tanıdıysa, vücudu buldu. Fakat kim vücudu bulduysa, onun (vücudu) dünyaya lâyık değildir.

(81) İsa dedi : Kim zengin olduysa, sâhip olmalıdır, ve kim güç sahibiyse, onu bırakmalıdır.

(82) İsa dedi: Kim bana yakınsa, ateşe yakındır ve kim benden uzaksa, hükümranlıktan (da) uzaktır.

(83) İsa dedi : Suretler insana açıklandı ve içlerindeki ışık, babanın ışık suretinde gizlendi. O kendini vahy edecek ve onun resmi nurunda gizlenecektir.

(84) İsa dedi: Eğer siz ezeli suretlerinizi görürseniz, sevinirsiniz. Fakat önünüzde var olan, ölmeyen, görünmeyen kendi suretlerinizi görürseniz, sonra nasıl tahammül edeceksiniz.

(85) İsa dedi : Adem büyük bir kuvvetten ve büyük bir saltanattan ortaya çıktı ve o size lâyık olmadı. Çünkü o lâyık olsaydı, ölümü (tatmazdı).

(86) İsa dedi: (Tilkilerin) inleri ve kuşların yuvaları vardır. Fakat insanoğlunun başını sokacağı ve rahat edeceği hiçbir yeri yoktur.

(87) Isa dedi: Bir vücuda bağımlı vücut sefildir ve bu ikisine bağımlı ruh da sefildir.

(88) Isa dedi: Melekler ve peygamberler size gelecekler ve size sizin olanı verecekler. Ve siz de kendi elinizde olanı onlara verin, (ve) kendi kendinize söyleyin: Onların olan şeyi almaya ne zaman gelecekler? .

(89) İsa dedi: İçki kâsesinin dış tarafım niçin yıkıyorsunuz? İç tarafım yapanın dış tarafını da yaptığını, anlamıyor musunuz?

(90) İsa dedi : Bana geliniz, çünkü benim boyunduruğum yumuşak ve benim hakimiyetim ılıktır ve kendiniz için huzur bulacaksınız.

(91) Ona dediler: Kim olduğunu bize söyle de, sana inanalım! Onlara dedi: Siz gök ve yerin yüzünü tanımaya çalışıyorsunuz da, kendi önünüzdekini tanımıyorsunuz ve bu anı öğrenmeyi bilmiyorsunuz. ”

(92) İsa dedi: Arayınız ve bulacaksınız. Fakat bugün bana sorduğunuz ve benim size söylediğim şeyleri şimdi söylemek istiyorum ve (fakat) siz sormuyorsunuz.

(93) (İsa dedi :) Kutsal olan şeyleri köpeklere vermeyin ki, onu necasetin içine atmasınlar. Domuzlara inci atmayın ki, onları... yapmasınlar.

(94) (İsa dedi): Arayan bulur ve kim (kapıyı) çalarsa, ona içerisi açılır.

(95) (İsa dedi): Paranız varsa, faize vermeyin, bilâkis kendisinden geri alamayacağınız (kimseye) verin.

(96) İsa (dedi): Babanın hükümranlığı (bir) kadına benzer. O biraz maya alır; onu hamurun içine (koyar), (ve) ondan büyük ekmekler yapar. Kulağı olan duysun!

(97) İsa dedi: (Babanın) hükümranlığı un dolu bir testi taşıyan kadına benzer. Uzun (bir) yolda yürür. Testinin sapı kırılır; arkasında un yola dökülür. (Fakat) o bilmez; felâketi hissetmez. Evine gelince, testiyi yere koyar (ve) onu boş bulur.

(98) İsa dedi: Babanın hükümranlığı, güçlü birini öldürmek isteyen adama benzer. Evinde kılıcını çeker. Elinin (yeterince) kuvvetli olup-olmadığını ölçmek için, duvarı deler. Sonra o güçlüyü öldürür.

(99) Şakirtleri ona dediler: Kardeşlerin ve annen dışardalar. Onlara dedi: Burada, babamın isteklerini yapan kimseler benim kardeşlerim ve annemdir. Onlar babamın hükümranlığına gireceklerdir.

(100) İsa ya bir altın parçası gösterdiler ve dediler: İmparatorun adamları bizden vergi istiyorlar. Onlara dedi: İmparatora ait olanı imparatora verin. Tanrıya ait olanı Tanrıya verin ve bana ait olanı (da), bana verin!

(101) (İsa dedi) Babasına ve annesine kin duymayanlar, bana (şakirt) olamazlar ve (babasını ve) annesini benim gibi sevmeyenler, bana (şâkirt) olamazlar. Çünkü annem..., fakat (benim) gerçek (annem) bana hayat verdi.

(102) İsa dedi: Farizalılara yazıklar olsun, çünkü onlar sığırların yemliğinde yatan köpeğe benzerler. Ne kendisi yer, ne de sığırlara yedirir.

(103) İsa dedi: Hırsızın (gecenin hangi) kısmında geleceğini bilen ve kalkan insan azizdir,... toplar ve onlar gelmeden önce belini sarar.

(104) (Ona) dediler : Gel, bugün dua edelim ve oruç tutalım! İşar dedi: Benim işlediğim günah nedir veya neyde yenildim. Fakat damat gelin odasından çıkmış olacaksa, oruç tutsunlar ve dua etsinler.

(105) İsa dedi: Anne ve babayı tanıyan kimse, bir «Fahişenin Çocuğu» olarak adlandırılacaktır.

(106) İsa dedi : Siz ikiyi bir yaparsanız, insanoğulları olacaksınız; ve derseniz : (ey) dağ ileri git, o da ileri gidecektir.

(107) Hükümranlık yüz koyunu olan bir çobana benzer. Onlardan en büyüğü olan biri kaybolur. O doksandokuzu bırakır (ve) bu birini buluncaya kadar arar. O kadar çok zahmet çektikten sonra koyuna der: Seni doksandokuzundan daha çok seviyorum.

(108) İsa dedi : Kim benim ağzımdan içerse, benim, gibi olacaktır; ve ben onun gibi olacağım ve gizli şeyler ona açıklanacak.

(109) İsa dedi: Hükümranlık, tarlasında bir hazine bulunduğunu bilmeyen adama benzer. Ve

ölümünden (sonra) hâzineyi (oğluna) bırakır. Oğlanın (ondan) haberi yoktur. Bu tarlayı alır ve satar. Ve onu alan kimse gelir (ve) sürerken hâzineyi (bulur). İstediklerine fâizle para vermeğe başlar.

(100) İsa dedi: Dünyayı bulan ve zengin olan kimse, dünyadan vazgeçmelidir.

(111) İsa dedi: Gökler dürülecek ve aynı şekilde içinde bulunduğunuz dünya da; ve canlıdan o(rtaya çıkan) canlı ne ölümü ne de (korkuyu) görecek. Çünkü İsa dedi: Kim kendini bulursa, ona göre dünya değersizdir.

(112) İsa dedi: Ruha bağımlı ete (bedene) yazıklar olsun! Ete (bedene) bağımlı ruha yazıklar olsun!

(113) Şakirtleri ona dediler: Hükümranlık ne zaman gelecek? (İsa dedi:) O beklenmekle gelmeyecek: bakınız, işte burada veya bakınız, işte orada, denemez. Buna mukabil babanın hükümranlığı dünya üzerine yayılmıştır ve insanlar onu görmüyorlar. .

(114) Simon Petrus onlara dedi: Mariham aramızdan gitsin! Çünkü kadınlar hayata lâyık değildirler. İsa dedi : Bak, ona yol göstereceğim, onu erkek yapacağım, o da siz erkekler gibi canlı bir ruh olacak. Çünkü kendini erkek yapan her kadın, gök hükümranlığına girecektir.

(Tomas'a göre İncil)

Kaynak: Ekrem SARIKÇIOĞLU , Tomas İncili , Sayı:4 - OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi - Ondokuz Mayıs Üniversitesi , 1990, s. 13-26

FLASHFORWARD'DAN ALINTILAR

SİYAH KUĞU NEDİR?

Büyük sonuçlara yol açan olayları tanımlamada kullanılır. Çok nadir insanoğlunun hayal edebileceğinden öte bir şey için 17. yüzyıldan kalmadır. Bilim adamlarının, tüm kuğuların beyaz olduğunu varsaydığı bir dönemden kalma bir terim.

Yanılıyorlardı. Bir Sufi hikâyesi vardır.

"Bir oda var. Küçük bir çocuk, elinde mumla, içeri giriyor."

Odadaki adam, mumu göstererek sorar:

"Bana bu ışığın nereden geldiğini söyle."

Çocuk mumu söndürür ve cevap verir:

"Bana ışığın nereye gittiğini söylersen, ben de sana nereden geldiğini söylerim."

(FlashForward.S01E04)

KUANTUM SÜPERPOZİYONLARINDAN "ÇİFT YARIK" TEMEL KAVRAMI

Schrödinger'in Kedisi ile açıklanabilir. O kadar karmaşık değildir. Gözlerini kapat. Bir kedin olduğunu hayal et. Minicik, küçücük bir kedi. Avcuna sığabilecek kadar küçük. Ayrıca zehirli bir sardalyan da var. Avcunu kapattığımız zaman ortaya iki muhtemel senaryo çıkıyor. Kedi sardalyayı yer ve ölür ya da yemez ve yaşar.

Kuantum fiziği der ki avcunu açıp, kedinin kaderini görene kadar iki olasılık da aynı anda gerçekleşir. Bizim için kedi hem yaşıyordur, hem de ölmüştür. Ama bu nasıl mümkün olabilir?

Bu, kuantum mekaniğinin bir mucizesi.

Gözlemci karar vermelidir. Kedinin kararı belli. Ölü mü diri mi? Kendin bakarsın.

(FlashForward.S01E06)

HATIRLAMA İÇİN

Hatıralarımın yarısından çoğunu hatırlamıyorum diyorsanız **değiştirilmiş kalsinörin inhibitörü** sayesinde öngörülerinden kalan anılara ulaşabilirsiniz. Öngörüsünü hatırlamakta güçlük çeken insanlar bu tedavi sayesinde daha çok şey hatırlayabilir.

(FlashForward.S01E10)

66.6 SIRRI

Kuran'dan... 66. Tahrim Suresi'nin 6. ayeti**. "Kendinizi ve ailelerinizi bir ateşten koruyun ki onun yakıtı insanlar ve taşlardır!"**

(FlashForward.S01E14)

12 ARALIK 2016 NEYİN SONU?

Günümüze en uzak olan tarih oydu. Diğer olasılıklar da ona çıkıyor gibiydi. 12 Aralık 2016. Tarihinden sonra "Son" yazıyordu. Acaba Neyin sonu?

(FlashForward.S01E17)

"SON"UNDA

(M. 150) Cehennemlik nerede?

Acaba sonunda cehennem mi sonsuz kalacak, yoksa cennet mi?

O halde nerede cehennemlik kul?

Bütün âlemde tek cehennemlik (M. 151) yoktur.

Bunların cehennemi, cennettir.

Beni tanımaz!

Şu âlemde öyle ise kime taparlar?

**

(M. 263) Görüyorum ki benim sözlerim bir neticeye ermiyor.

Ötekilerin sözlerine nasıl sıra gelsin?

O zaman onun bu sözü ötekinden daha iyive tamam olurdu.

**

(M. 138) Aranılan gerçeğin Allah ile karşılaştırılması yolu ile, o âleme varabilmenin zamanını bilmek gerektir.

Nihayet nereye gidiyorsun?

Benim nazenin -dostum!

Bu tartışmadan sonra artık ne söyleyeyim.

Allah seninle beraber olsun derim.

Ama bu ayrılış dileği değil, ancak Allah lütfunun, inayetinin, Mevlâ dostluğunun ve sırları bilen Hakkın seni koruması için bir duadır.

«Dur, ey Devem!

Sevinç son kertesine geldi, iş bitti, yol kesildi.

Yeryüzü güzel bir cennete döndü.

Bayram geri geldi, işler düzeldi.»

**

(M. 74) Hazreti Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, «Yarabbi biz sana senin ululuğuna yaraşan ölçüde 'kulluk edemedik!» buyurdu.

Bayezid-i Bistamî ise, «Kendimi kutlarım şanım ne yücedir!» diye öğündü.

Her çağda tek bir gerçek vardır.

Lâkin şeyhin gerçek müridi daima kendisi ile birlik olandır. Üst tarafı rüzgarla gelen, esinti ile savrulan tozlar gibidir. Ama sen üzülme! O biricik dost sen ol!

Çünkü o günahkârlardan binlerce gerçek dost arasında ancak bir tane bulunur ki, yabancı sayılmaz, perde arkasına alınabilir.

Yolculuk bittiği zaman o, ışıklı aklınınnuru ile kanadı dünyayı yakan bir melek gibidir. Ama nerede o gerçek dost?

**

(M. 102) Şeyh nedir?

Müridin varlığı nedir?

Ancak yokluk değil mi?

Zaten, mürid yok olmadıkça mürid olamaz.

**

(M. 154)

Beyit:

Çok damlacıklar, çiy danelerl gördüm,

Ben onda Samîrî ile danası gibi kaldım.

**

(M.13) Bütün Peygamberlerin öğütlerinin özeti şudur:

Kendine bir ayna ara!

Şimdi cevap vereceksen uygun söyle, yani nasıl ki kanatlı bir kapının karşılıklı her iki kanadı iyi takılınca biri birinden ne eksik ne fazla gelirse sende öylece soruya uygun karşılık ver.

Kaynak: Şems-i Tebrizi, Makalat (Konuşmalar) Çeviri, Mehmed Nuri GENÇOSMAN

Bugünün Diliyle MEVLÂNÂ

HAYATINI İLGİLENDİREN ŞİİRLER

GİTME, İSTEMEM!

Hoş hıraman mîrevî iy cân-ı can bi men merov
İy hayât-ı dûstan der bûstan bî men merov

Demek sen böyle salına salına bensiz gidiyorsun,
ey cânımın cânı.
Ey, dostların canına can katan,
gül bahçesine böyle bensiz gitme, istemem.
İstemem, ey gökkubbe, bensiz dönme,
İstemem, ey ay, bensiz doğma,
İstemem, ey yeryüzü, bensiz durma.
Bensiz geçme, ey zaman, istemem.
Sen benimle beraberken
hem bu dünya güzel bana, hem o dünya güzel,
İstemem, bensiz kalma bu dünyada sen,
o dünyaya bensiz gitme, istemem.
İstemem, ey dizgin, bensiz at sürme,
İstemem, ey dil, bensiz okuma,
İstemem, ey göz, bensiz görme.
Bensiz uçup gitme, ey ruh, istemem.
Senin aydınlığındır aya ışığını veren geceleyin.
Ben bir geceyim, sen bir aysın madem,
gökyüzünde bensiz gitme, istemem.
Gül sayesinde yanmaktan kurtulan dikene bak bir.
Sen gülsün, bense senin dikeninim madem,
gül bahçesine bensiz gitme, istemem.
Senin gözün bende iken
ben senin çevgânın önündeyimdir.
Ne olur, öylece bak dur bana,
bırakıp gitme beni, istemem.
O güzelle beraberşen, sen ey neşe,
istemem, sakın içme bensiz.
Hünkârın damına çıkarsan, ey bekçi,
sakın bensiz çıkma, istemem.
Bir şey yoksa bu yolda senden,
bitik bu yola düşenlerin hali.
Ben senin izindeyim,
ey izi görünmez dost,
bensiz gitme, istemem.
Ne yazık bu yola bilmeden,
rasgele girene!
Sen ey, gideceğim yolu bilen,
sen ey yolumun ışığı,
sen ey benim değneğim,
bensiz gitme, istemem.
Onlar sadece aşk diyorlar sana,
oysa aşk sultanımsın sen benim.

Ey, hiç kimsenin düşüne sığmayan dost,
bensiz gitme, istemem.

HATIRLA AMA!

Azm-i reften kerdeî çun ömr-i şîrin yâd dâr
Kerdeî esb-i cudâyî ragm-i mâ zin yâd dâr

Bir tatlı ömür gibi gitmeye niyetlendin,
ayrılık atına eyer vurdun inadına.
Ama bizi unutma, hatırla ama.
Sana temiz dostlar, iyi dostlar,
bağdaş dostlar yeryüzünde de var,
gökyüzünde de var.
Eski dostla ettiğin yemini, hatırla ama.
Sen her gece ay değirmisini başına yastık edince yollarda,
dizime yattığın geceleri, hatırla ama.
Sen ey, Hüsrev'i kendine kul,
Şirin gibi bir nice güzeli esir eden,
aşkının ateşiyle tıpkı Ferhat gibi benim
ayrılık dağını delmede olduğumu, hatırla ama.

Bir deniz kesilen gözlerimin kıyısında
bir aşk ovasını görmüştün hani;
safran dallarıyla, ağustos gülleriyle sarmaşdolaş.
Bunu unutma, hatırla ama.
Ey Tebrizli Şems,
dinim aşktır benim, senin yüzünü gördüm göreli,
benim dinim senin yüzünle övünür, ey sevgili.
Bunu unutma, hatırla ama.

GEL ARTIK!

Biyâ biyâ ki zi hecret ne akl mand-u ne din
Karâr u sabr bireftest zin dil-i miskîn

Ne aklım kaldı benim, ne dinim,
ne kararım kaldı benim,
ne sabrım,
gel ne olur, gel artık.
Ne gönlümün derdini sor bana,
ne sararan yüzümü sor bana,
ne içimin ateşini sor bana,
gel gözünle gör, gel artık.
Sıcağınla pişmiş bir somun gibi o kıpkızıl,
al al yüzümü sorma.
Gene ekmek gibi bayatlayıp bayatlayıp,
gene ekmek gibi ufalana ufalana çaresiz,
dökülmüşüm yollara,
gel topla beni, gel artık.
Bir vakitler bir aynaydım,
yüzünden izler toplamadaydım,
şimdi buruştum,
şimdi sarardım,

gel gör beni, gel artık.

Dere gibi akıyorum sağa sola,
ayrılık her yanımda pusuda.
Sabahları yalvarırım yakarırım rüzgârların karşısında,
gel ne olur, gel artık.
Başın kille ıslaksa da,
ayağına diken batmışsa da,
durma gel Allah aşkına,
gel demeden kurtar beni.
Ey âşıklar peygamberi,
gönül ateşinde yanmışım
ben, boğulmuşum göz yaşına.
Git sor Allahın seversen:
Ne yol gösterir sevgili,
ne çare yazar bana?

BU ŞİİR ONDAN UTANIYOR

Çi bûyest in çi bûyest in meger on yâr miyâyed
Meger on yâr-ı gül-ruhsâr ezon gülzâr miyâyed

Bu ne güzel koku böyle, bu ne güzel koku.
Gül bahçesinden yoksa gelen o mu?
Gece mi bu gelen, misk mi bu, amber mi bu?
Bu ne güzel koku böyle,
bu ne güzel koku.
O pazardan tezcecik yoksa o mu geliyor,
yoksa güzelimiz geri mi geliyor ne?
Bu nasıl yüz böyle, bu nasıl ışık?
Bu nasıl ay böyle, bu nasıl güneş?
Mağaradan mı çıktı, dağdan mı iniyor,
o yalnızlığın adamı, o dost?

Boş yere arama şarap testisini sen.
Koklama onun ağzını sen boş yere.
Şu meyhaneciden mi geliyor sandın onu;
dostum, onu sen kendin gibi belleme.
Yolda o yapayalnızsa ne olur?
Başında sarık yoksa ne çıkar?
Ne bundan güneşe bir leke olur,
ne ayın gösterişine zarar.
Bu gece uyuma dostum, uyuma.
Bir kolayına getir onu bul.
Sarhoşlar meclisine hep böyle geceleyin gelir o.
Bu gece uyuma dostum, uyuma.
Biz duvarda asılı duran resimleriz.
Bizi yapan ressamın varlık şavkı duvarın üzerine bir vurdu mu,
bakarsın o anda canlanıvermiş, kımıldanmışız.
Onun selvi boyu bir göründü mü,
bakarsın dünya güllük gülistanlık.
Kalktı bir, salındı, kendini bir gösterdi mi,
bakarsın kıyamet koptu gitti.

Bakarsın Calinus gibi hastalar ülkesindedir o.
Bakarsın hayret yurdunda dolaşır hastalar gibi.
Sustum artık ben, sustum artık.
Bu şiir utanıyor ondan. -

O GELİYOR, O!

Âb zenîd râhrâ hin ki nigâr mîresed
Müjde dehîd bâgrâ bûy-ı behâr mîresed

Yollara sular dökün, bahçelere müjdeler edin,
bahar kokuları geliyor,
o geliyor, o.
Ay parçamız, sevgilimiz,
yârimiz geliyor.
Yol verin, açılın, savulun.
Beri durun, beri.
Yüzü apaydınlık, akpak,
bastığı yeri ardında gündüzler gibi bırakarak,
o geliyor, o.
Ay parçamız, sevgilimiz,
yârimiz geliyor.
Gökler yeryüzünü kapladı,
örttü bir anda.
Bir anda dört yanı misk gibi bir koku sardı.
Bir anda bir velvele,
bir kıyamet koptu cihanda.
O geliyor, o.
Ay parçamız, sevgilimiz, yârimiz geliyor.
Bir anda can geldi bağlara,
bağlar ışıdı.
Bir anda açıldı baktı bağlarda gözler.
Bir anda bizde ne gam kaldı,
ne dert kaldı, ne keder.
O geliyor, o.
Ay parçamız, sevgilimiz,
yârimiz geliyor.

Yayından fırladı ok.
Hedefe ha vardı, ha varacak.
Bahçeler selâma durdu.
Selviler ayağa kalktı.
Çayır çimen yollara düştü.
İşte konca, ata binmiş geliyor.
Biz ne duruyoruz,
o geliyor, o.
Ay parçamız, sevgilimiz, yârimiz geliyor.
Sen bizim yöremize gelirsen göreceksin,
ey Şems, huyumuz sadece susmak olmuş bizim,
susmak.
Senin güzel gözlerinçin işte canım pusuda.
Rahatım kaçtı benim,
geceleri uykum kalmadı gitti ama,

bak işte o güzel günler yola çıkmış geliyor.

GELDİ

Şems u kamerem âmed sem'u başaram âmed
Von sîm-berem âmed von kân-ı zerem âmed

Güneşim, ayım geldi.
Gözüm, kulağım geldi.
Gümüş bedenlim geldi.
Altın madenim geldi.
Başımın sarhoşluğu geldi.
Gözümün nuru geldi.
Başka bir şey dilediysen
işte o başka bir şeyim geldi.
Yolumu vuran geldi.
Tövbemi bozan geldi.
Gümüş bedenli güzel kapımdan
ansızın çıkageldi.
Ey eski dostum benim,
bak bugün dünden çok iyi.
Dün ondan bir haber almıştım,
hemen de sarhoş olmuştum.
Dün gece onu mumla aramış durmuştum.
Bak bugün bir demet gül gibi yol uğrağıma geliverdi.

Şarap içmeliyim şarap,
şimşekler saçmalı aklım,
bunun tam vakti.
Kuş olmalıyım, uçmalıyım,
kolum, kanadım geldi.
Bir anda aydınlık içinde dünya.
Bir anda dünya sabahlar gibi.
İşte bağırmanın tam zamanı şimdi.
İşte kükremenin tam zamanı.
Benim koca arslanım geldi.

GÖLGE KESİL

Âmed but-i meyhane tâ hâne bered mârâ
Binmûd behâr-ı nov tâ tâze kuned mârâ

İşte meyhane güzeli geldi,
bizi alacak, eve götürecek.
İşte geldi baharlar içinde,
geldi yüzümüz gülsün diye,
içimiz açılsın, ışısın diye,
olalım diye genç ve taze.
İşte dağarcığını açtı.
İşte belini sıktı.
İşte yayını kurdu.
İşte okunu yastı.
İşte yolumuzu vuracak.
İşte bizi yermek, yutmak için,

bin dereden su getirecek,
bir nice düzenler kuracak.
Ama durma gene yürü sen,
gölge kesil onun ince boyuna.
Önünde ardında koş yuvarlan.

Sonunda taze bir fidan gibi
kökümüzden söküp çıkaracaksa da
bizi aldırma.
Mermer bir yürek varsa sende dostum, dayan!
Gene geldi işte gene geldi,
İşte o uzun ömür geldi.
Sultanların şahı geldi.
Gizli hazine geldi.
Cihanın canı geldi.
İşte güneş koç burcuna geldi,
gülen yüzümüzü görmek için
yaradılış ağacının üstünde.

BAŞKA YARINLAR

İmrûz cemâl-i tü sîmâ-yı diğer dâred
İmrûz leb-î nûşet helvâ-yı diğer dâred

Bugün yüzünde bir başka güzellik var senin,
bugün dudağında bir başka tad var,
boyunda bir başka yücelik.
Bugün kırmızı gülün bir başka daldan.
Ayın gökyüzüne bugün sığmamış.
Göklere benzeyen göğsün bugün daha geniş.
Hangi yanından kalktın bu sabah, söyle,
bir başka kavga var dünyada senin yüzünden,
dünyada bir başka gidiş.

Biz senin gözlerinden gördük arslanlara meydan okuyan o ceylânı.
Başka bir ovası var o ceylânın bugün iki cihandan da dışarı.
Seven insanın ayağı mı yok, işte ona ölümsüzlük kanadı.
Yukarlarda onunla uçar gider.
Gözlerinin denizinde onu arama. O inci bir başka denizde.
Bakarsın bugün sever bu yürek, yarın sevilir bakarsın.
Yüreğimin özünde başka yarınlar var.

DÜN GECE

Ey hoşâ seb kez visâl-i yar mârâ dûş bûd
Müşteri der tâli-u horşid der âgûş bûd

Ne güzel geceydi dün gece,
ne güzel geceydi:
Onunla sarmaşdolaş, dudak dudağa,
talih kapısı ardına kadar açık,
güneş kucağımızda.
Ne güzel geceydi dün gece, ne güzel geceydi:
Şarap tasını her sunuşunda diyordu aklını başına al.

Hani dün gece aklın da tam sırasıydı ya!

GENE NE OLDU SANA?

Bâz turuş şodi meğer yâr-ı diğer guzidei
Dest-i cefâ guşâdeî pây zi mâ keşîdeî

Gene ne oldu sana böyle birdenbire,
neden gene suratın asık?
Yoksa bir başka dost mu buldun kendine?
Gene neden uzattın cefa elini,
neden ayağını bizden çekiverdin?
Ay parçam benim, sevgilim,
kötü şeyler söylemiş düşmanlar sana.
Yalancılık etmişler, kandırmışlar seni.
Dün gece içlendim, acındım, bir hal oldum.
Gözüme bir damla uyku girmedi.
Ey sıcak soluğum benim, kalk.
Ey dün gecem benim, geri gel.
Ne gördün, nasıl gördün, söyle.
Böyle çaresiz bırakma bizi.

Bir ayna almışsın eline, yüzüne bakıp duruyorsun.
Perdemizin ardına girmişsin, yırtmışsın perdemizi.
Bir çıkar yol nasıl bulayım, bilmem ki,
seni gördüğüm günden bu yana
akıl mı kaldı bende, fikir mi kaldı sanki.
İşte gönül yurdunun kapısı ardına kadar açık.
İşte her yanda ayak izlerin senin.
Ne diye düşmanların kapısına koşarsın hâlâ anlamadım,
ne diye hâlâ onların evine girersin.
Bizim dudaklarımızı emdiğin günden bu yana
aklımda hep senin dudakların, ağzın.
Nerde senden bir söz açan görsem
hep onun ağzına bakar, biterim.
Onda senden bir şeyler görsem
aklıma kötü şeyler gelir,
sakın bu hırsız falan olmasın, derim,
derim, sen bunu nerden buldun,
sen bunu nerden aldın, derim.

Ey Rum ülkesinin övündüğü Şemseddin,
bir daha yüzünü çevirip bakmadın bize.
Artık şu dünyanın sensiz hiç tadı yok:
Dünyada her şey gözünü seninle açardı,
sen her şeyden olgun ve güzeldin.
Bize Tebriz'den bir habercik salarsan,
sana kalk bu yana gel, kalk gel, derim,
kalk gel, derim, seni doğuran,
büyüten toprağa.

GELİN DE BİZİ GÖRÜN

Eyyühel uşşâk âteş keşte çün istâreîm
Lâcerem raksan heme şeb gerd i on meh- pâreim

Ey âşıklar, gelin bakın, gelin bakın, ey iş erleri.
Gelin de bizi görün işte.
Bakın nasıl yıldızlar gibi ateş kesilmişiz,
ayın yöresinde bütün gece nasıl oynayıp dönmeye koyulmuşuz.
Güneşimiz gideli ortaya nasıl çıkmışız işte bakın.
Bakın nasıl anadan doğma çırılçıplak olmuşuz,
nasıl başıboş olmuşuz bakın.
Ey âşıklar, gelin, gelin ey iş erleri,
şarabın en tatlısı burda işte bakın,
işte burda şarabın en iyisi,
işte burda yıllanmışı şarabın.

Tanyeri ağarınca her gün,
güzeller sultanımız çağırır,
haydi der,
ey çaresizler der, gelin,
âşıklara derman olan biziz asıl,
âşıklara biziz asıl tek çare, der.
Turdağı o şarabı içti.
Körkandil sarhoş oldu.
Turdağı kendinden geçti.
Bizim elimizden ne gelir,
biz demirden dağ değiliz ki!
Gökyüzünde, harman yerinde,
yanan yıldızlarız ama,
kesilsek dilim dilim,
bolünsek parça parça,
olsak arpa gibi, tane tane,
gene de söz açamayız sırdan yana,
veremeyiz ondan bir zerre bile.
Diyorlar aşk deli.
Ama biz zırdeliyiz.
Diyorlar kötülüğe götürür insanı insanın içi.
Ama biz o iç'e emrederiz.
Tek bir aşka tutulmuşuz yani,
yani senin aşkına tutulmuşuz.
Sen bir kez daha şu yolculuktan dön gel, gel
Allah aşkına bir gör halimizi.

O KAPIYI KAPA

Der furûbend ki mâ âşık-ı in meykedeîm
Derdih on bâde-i canrâ ki sebük-dil şudeîm

O kapıyı kapa.
Gayret kemerini kuşan.
Bize can şarabını sun.
Bu meyhaneye âşık kişileriz biz,

hem çok uzaklardan geliyoruz bak,
çok uzaklardan.
O kapıyı kapa,
gel sen asıl bizi gör, gör halimizi, acı.
Bir başka kapı aç, İşte na şurda,
bir gizli kapı.
Bir büyük sağrak bul getir bize.
Sonra doldur şarabı
eski dostluğumuzun şerefine.

O kapıyı kapa.
Gel bizi yıka, arıt.
Hani bir gün, bilmem unuttun mu,
biz hepimiz uykudaydık.
Sen bir tekme atmıştın bize,
derken bir, bir daha.
Sıçramış uyanmıştık uykudan.
Oturup şarap içmiştik sonra.
Şarap başımıza vurmuştu.
O zaman olmuştu işte ne olduysa.
Denizleri yüksük gibi gören timsahlarız artık,
tirit, mercimek, aş erleri değil.
Haydi inadı falan bırak,
inadı bırak da kendine gel,
bize şarap ver, şarap.

BİR OLUR MU?

Goft yekî Hâce Senâî bimord
Merk-i çünan Hâce ne kârîst hord

Biri geldi, Hoca Senâi öldü dedi.
Yabana atılır bir er değildi ki, omuz silkelim.
Saman çöpü değildi ki, uçtu diyelim.
Su değildi ki, soğuktan dondu diyelim.
Tarak değildi ki, bir saç teli kırdı onu diyelim.
Buğday tanesi değildi ki, toprakta kayboldu diyelim.
O şu toprak yurtta bir altın gömüsüydü.
Bir arpaya sayardı iki cihanı.
Aldı topraktan yaratılan bedeni bir gün,
fırlattı toprağa attı.
Aldı götürdü akıl denen şeyi.

Yanlış lâf mı ediyoruz ne?
Kimsenin bilmediği bir can daha vardı,
bağışladı gitti o canı sevgiliye.
Saf şarap tortu koyvermişti.
Safı tortunun üstüne çıkmıştı,
arınmıştı tortudan.
Günlerden bir gün, azizim,
yolda birbirlerine rastlamışlar,
birlikte yolculuk etmişlerdi,
bir Kürt, bir Maraga’lı, bir Rey’li,

bir de Rum ülkesinden biri.
Bir olur muydu atlas kumaşla kara çul?
Elbet yollar ayrıldı bir gün,
her biri kendi yurduna gitti.

VERDİM CANIMI GİTTİ

Bang mîzen ey münâdî ber ser-î her desteî
Hîç dîdîd ey müselmânan gulâmî cesteî

Nerde bir topluluk görürsen,
tellâl, hiç durma, bağır:
Kaçan bir kul gördünüz mü ey insanlar, de,
tertemiz kokan bir kul gördünüz mü,
ay parçası bir yüzü var,
baştanbaşa fitne.
Savaş vakti
tez gider, de,
tellâl, barış vakti
uysal olur, de.

Nerde bir topluluk görürsen,
tellâl, hiç durma, sor:
İnce boylu, güler yüzlü, tatlı sözlü,
tez canlı, çevik bir kul gördünüz mü?
Sırtında bir al kaftan taşıyor.
Kucağında bir rebap,
elinde bir yay var, de, tellâl.
Çaldığı hep güzel, hep sıcak havalar, de.
Nerde bir topluluk görürsen, tellâl,
hiç durma, bağır:
Onun bağından
bir meyva devşiren var mı ey irfanlar, de,
onun gül bahçesinden bir demet gül deren var mı?
İş ki çıksın bir habercik getirsin biri ondan bana, tellâl,
çıksın biri ondan bana bir şeyler desin iş ki,
söyle, verdim canımı ona gitti,
tellâl, verdim canımı ona gitti.

SELÂM TEBRİZ'E!

Bişnov in kıssa-i bülhâne emîr-î asesan
Rindi ez halka-i mâ keşt derin kûy nihan

Kulağını ver, dinle, bak asesbaşı ne diyor:
Bu mahallede bizden bir gönül eri kayboldu,
diyor, derken ansızın biri yolda izini buldu, diyor.
Belirtilerini görün işte, diyor.
İşte al kanlar içinde bir elbise, diyor.
Ne zamandır onu aradık, yandık yakıldık.
Ne zamandır onu arayanlar her yanda dövündüler.
Ne üst kodular, ne baş.
Âşıkların kanı hiç eskimiyor, unutulmuyor.
Âşıkların kanı nasılsa hep öyle kalıyor.

Hep öyle taze, sıcak.

Bu eski bir kan davasıdır deme sakın.
Atma kulağının arkasına sen şu lâfı:
Kan bir kere eskidi mi kararır, kurur ama,
âşıkların kanı durmayacak, gönüllerden biteviye akacak.
Bu bucağa sığınan senin kanlı bakışındır.
O büyük sağrağı sunan senin nerkis gözlerin.
Sarhoşça gelen de onlar, gönüller çalan da onlar,
adamı canevinden vuran da onlar.
Ya o yok olunca sen çık ortaya,
ya da o kaybolan gönlü geri ver.
Ey gönül,
o şeker gibi gönülden bir parçacık yüz bulursan şükret haline.
Bütün âlem denizin bir damlasında erimiş gitmiş ama
bir sinek o şekerden sanki ne kadar yer?
Bir gün sen de böyle öldürülürsen sonsuzluğa erecek,
hep diri kalacaksın, diri.
Böyle bir şehidin canından selâm Tebriz'e!

GİTTİN

Dırîgâ kez miyan iy yâr reftî
Be derd u hasret-i bisyâr reftî

Buradan bir nice acıyla, özlemle gittin,
sonra yalvardın yakardın amma
eline düşmüştün bir kere kaderin,
ne fayda sevgili, ne fayda.
Her yanda çareler aradın kendine,
olmadık şeyler yaptın her yanda.
Bulmadın bir çare, sonunda gittin,
ne fayda sevgili, ne fayda.
Kucağın güllerle doluydu senin,
ayın ondördü bir yüzün vardı.
Kopup halkasından dostlar meclisinin,
o aşağılık, o bayağı yere sen,
o karıncaların, yılanların yanına ne oldu,
nasıl oldu da gittin?

Nerde hani o cânım sözlerin şimdi?
Nerde hani o sırları çözen akıl?
Nerde hani gül bahçesine giden ayak?
Elimizi tutan el nerde hani?
Hoştun, güzeldin, eşin yoktu senin,
insanları hemen elde ederdin.
Ama kalktın çıktın bir uzun yolculuğa,
insanları yiyen toprağa gittin.
Ağlaya inleye sen gittin ama,
gökler de arkandan durmadı ağladı.
Parça parça etti yüzünü ay.
Gönlüm arkandan kan bağladı.
Şimdi ne edeyim, kime sorayım seni?

İyi insanlar arasında mısın orda?
Yani dostlar meclisinde mi?
Yoksa bir kenarda boynun bükük mü kaldın?
Öyle bir yere gittin ki bu sefer,
izinin tozu bile belli değil.
Ne kadar da kanlıymış gittiğin yol!

AĞIT

Kadr-i gam ger çeşm-i şer bigrîstî
Rûz u şebhâ tâ seher bigrîstî

Göz gamın ne olduğunu bilseydi,
gökyüzü bu ayrılığı çekseydi,
padişah bu acıyı duysaydı;
göz gece demez gündüz demez ağlardı,
gökler yıldızlarla, güneşle, ayla
gece demez gündüz demez ağlardı,
padişah bakardı ününe,
tacına, tahtına, tolgasına, kemerine,
gece demez gündüz demez ağlardı.
Gül bahçesi güzün geleceğini duysaydı,
uçan kuş avlanacağını bilseydi,
gerdek gecesi bu özlemi görseydi;
gül bahçesi hem güle hem dala ağlardı,
uçan kuş uçmaktan vazgeçer ağlardı,
gerdek gecesi öpüşmeye, sarılmaya ağlardı.
Zaloğlu bu zulmü görseydi,
ecel bu çığlığı duysaydı,
cellâdın yüreği olsaydı;
Zaloğlu savaşa, yiğitliğe ağlardı,
ecel bakardı kendine ağlardı, cellât,
yüreği taş olsa, ağlardı.

Kumru, başına geleceği duysaydı,
tabut, içine gireni bilseydi,
hayvanlarda bir parça akıl olsaydı;
kumru selviden ayrılır ağlardı,
tabut omuzda giderken ağlardı,
öküzler, beygirler, kediler ağlardı.
Ölüm acılarını gördü tatlı can,
koyuldu işte böyle ağlamaya.
Olanlar oldu,
gitti dostum benim,
şu dünya bir altüst olsa,
ağlasa yeri var,
öylesine topraklar altında kalmışım.

ZUHURATA GÖRE SÖYLEDİĞİ ŞİİRLER

DEMEDİM Mİ?

Negoftemet merov ancâ ki âşnât menem
Derin serâb-ı fenâ çeşme-î hayât menem

Oraya gitme demedim mi sana,
seni yalnız ben tanırım demedim mi?
Demedim mi bu yokluk yurdunda hayat çeşmesi
ben'im?

Bir gün kızsan bana, alsan başını,
yüz bin yıllık yere gitsen,
dönüp kavuşacağın yer ben'im demedim mi?
Demedim mi şu görünene razı olma,
demedim mi sana yaraşır otağı kuran ben'im asıl,
onu süsleyen, bezeyen
ben'im demedim mi?
Ben bir denizim demedim mi sana?
Sen bir balıksın demedim mi?
Demedim mi o kuru yerlere gitme sakın,
senin duru denizin
ben'im demedim mi?

Kuşlar gibi tuzağa gitme demedim mi?
Demedim mi senin uçmanı sağlayan ben'im,
senin kolun kanadın
ben'im demedim mi?
Demedim mi yolunu vururlar senin,
demedim mi soğuturlar seni.
Oysa senin ateşin ben'im, sıcaklığın
ben'im demedim mi?
Türlü şeyler derler sana demedim mi?
Kötü huylar edinirsin demedim mi?
Ölmezlik kaynağını kaybedersin demedim mi?
Yani beni kaybedersin demedim mi?
Söyle, bunları sana
hep demedim mi?

SU DEDİ Kİ

Dil çu dâne mâ misâl-i âsyâ
Âsyâ key dâned in gerdiş çirâ

Gönül buğday tanesine benziyor, bizse değirmene.
Değirmen nereden bilecek bu dönüşün sebebi ne?
Değirmen taşına benziyor beden, düşünce ve kaygı, suyu.
Su kulak kabarttı, dinledi,
taş başından geçeni söyledi durdu.
Su der ki:
Değirmencidir suyu ark'a döken, ona sor sen bu işi.

Ey ekmek yiyen, der sana değirmenci,
ekmekçi dediğin de kim oluyor bu değirmen bir dönmedi mi?

Başından geçenler uzar gider, gelmez sonu bir türlü.
Yücelik sayesinde bilgi değirmeni bir hayli tane övüttü.
Söylesin sana, ona sor.
Tebrizli Şems, devlet kuşu,
padişahın kutluluk göğünde yücelere doğru
uçuyor da uçuyor.

BİR GECECİK

Ger nehusbî şebekî can çi şeved
Ver nekûbî der-i hicran çi şeved

Bir gececik uyuma, ne olur.
Ayrılık kapısını çalma bir gececik.
Bir gececik dostların gönlü olsun,
ne olur sabahı et bir gececik.
Bir gececik gözlerimiz seninle aydın olsun,
kör olsun şeytan bir gececik.
Dünyayı güzel kokular sarsın bütün.
Karanlıklardan ışıklar aksın ovalara.
Sofrandakiler dirilsin bir gececik.
Bir gececik uyuma, ne olur.
Ayrılık kapısını çalma bir gececik.
Bir gececik ata bin, meydana gel.
Gönüller bir gececik rahat olsun,
göğüsler meydana dönsün bir gececik.
Yeniler giyinelim biz kulların.
Musa gibi sen bir sopa al eline.
Sopa bir anda elinde yılan olsun.
Süleyman gibi sen karıncaların yanına var.
Karıncalar bir anda birer Süleyman olsun.
Ne olur, bir gececik kapısını çalma ayrılığın.

KENDİME YEDİREMEM

Hezeyan ki goft duşmen be derûn-ı dil şinîdem
Pey-i men tasavvurîrâ ki bikerd hem bidîdem

Düşman saçmasapan lâflar eder,
duyar can kulağım.
Benim için kötü şeyler düşünür, görür can gözüm.
Üzerime köpeğini salar, ısırır köpek ayağımı,
çok acılar çekerim, çok acılar.
Köpek değilim, onu ısıramam, ısırırım dudağımı.
Büyük kişilerin sırlarına ortağım,
gene de na şu kadar övünemem.
Bütün ayıplar bende ama,
ne yapıp yapmalı, ulaşmalı dostlara,
geride kalmayı kendime yediremem.

DOSTLAR, GÜN BUGÜN!

Bâdâ mübarek ber cihan sûr-u arûsîhâ-yı mâ
Sûr-u arûsîrâ Hudâ bibrîd ber bâlâ-yı mâ

Toy, düğün kumaş oldu, ölçüldü biçildi.
Toy, düğün elbise oldu uzun boya.
Toylar, düğünler tam bizim için,
toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya.
Şekere eş oldu dudu kuşu, zühre eş oldu aya.
Toylar, düğünler tam bizim için,
toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya.
Bugün hayat öylesine rahat.
Bugün yürekler öylesine ferah.
Bugün insanlar öylesine kardeş.
Toylar, düğünler tam bizim için,
toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya.
Ey şehrimizi aydınlatan sultan,
güvey oluyorsun bir güzele bu gece.
Ne de güzel yürüyorsun mahallemizde salına salına,
ne de güzel akıyorsun deremizde çağlaya çağlaya,
ey bizi unutmayan, bizi arayan dost,
ey bizim suyumuz, ırmağımız.
Toylar, düğünler tam bizim için,
toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya.

Dostlarım, gün bugün,
oynayın, raksedin, dönün.
Bir bölük halk deniz gibi köpürüyor,
bir bölük halk dalga dalga secdede.
Bir bölük halk kılıç gibi savaşıyor,
bir bölük halk kanımızı içmede.
İşte girdi gerdeğe nesrinle gül,
işte astım davulumu boynuma.
Toylar, düğünler tam bizim için,
toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya.

ŞİAR EDİNDİK

Mâ der cihan muvâfakat-i kes nemîkûnîm
Mâ hâne zîr-i künbed-i atlas nemîkûnîm

Bu dünyada ne kimseye uymuşluğumuz var,
ne şu atlas kubbe altında ev kurmuşluğumuz.
Biz susuz kalmışız,
içtikçe içiyoruz.
Güzel bir sarhoşluğumuz var,
güzel, hiç doymayan.
Rahmet denizinin dalgasıdır bu,
bir saman çöpünden başka bir şey değildir bu
dalganın üstünde düşman.
Aşağılık kişinin peşine düşmemeyi şiar edindik biz.
Gönül dalgasını bırakmamayı şiar edindik.
Şu yokluk yurdunda Nuh ve Halil gibi,

ölmezlik denen yerde aşk çardağı kurmak varken,
burnu büyük Âd ve Samud gibi köşkler kurmamayı,
Kafdağı'nda avlanmak dururken
Gerkes gibi leş avlamamayı,
iyi yürekli,
tertemiz dostları bırakıp kahpeleri aldatan dev'e yönelmemeyi,
şu kapkara toprağa
meyvası cefa olan fidanı dikmemeyi,
kafiyeye de, şiire de önem vermemeyi,
bizden olmayan şeylere pek aldırış etmemeyi şiar edindik.

BİZİM CANIMIZA GELSİN

Renc-i ter dür ez tü ey tü râhat-ı canhâ-yı mâ
Çeşm-i bed dûr ez tü ey tü dîde-î bînâ-yı mâ

Hastalıklar senden uzak olsun,
ey canlarımızın rahatı, ey gören gözümüz,
kem gözler senden uzak olsun!
Bedenin sağlam olsun, ay yüzlü güzel,
gölgen başımızdan eksik olmasın!
Gül bahçesine benzeyen yüzün,
o gönül otlağımız,
ovamızın yeşilliği, nasılsa hep öyle kalsın,
hep öyle taze, yeşil.
Bizim canımıza gelsin senin bedenine gelen ağrı.

TABİAT ve YAKINMA ŞİİRLERİ

BAHAR

Yâr merâ çu uşturan bâz mehâr mîkeşed
Uştur-i mest-i hîşrâ der çi katâr mîkeşed

Sevgili tutmuş yularımdan beni,
develer gibi habire çeker.
Esrik devesini böyle nereye götürür,
böyle hangi katara?
Hem canımı çiğnedi benim o,
hem bedenimi çiğnedi.
Gönlümü bağladı benim o,
kırdı şişemi.
Ne iş yaptırmaya götürür, bilmem,
nereye götürür beni.
Sevgili takar beni oltasına,
atar karaya balık gibi.
Sevgili kurar gönlüme bir tuzak,
avcıdan yana çeker sürür beni.

Bakarım tabiat başlar büyük işine:
Bulutlar gelir uzaktan katar katar,
küme küme. Bulutlar sular ovaları.
Bulutlar yürür dağlara doğru.
Uyanır açar gözlerini yeryüzü.
Gökler çalar davulunu.
Dalların gönlüne çeker gülün özü
en güzel kokusunu baharın.
Tohumun gönlü başlar vermeye tohum.
Ağaç durmadan söyler, döker içini.

EY BALÇIK DÜNYA

İy cihân-ı âb u gil tâ men turâ bişnâhtem
Sad hezârân mihnet u renc u belâ bişnâhtem

Seni bildim bileli, ey balçık dünya,
başıma nice belâlar geldi,
nice mihnet, nice dert.
Seni sırf belâdan ibaret gördüm,
seni sırf mihnetten, dertten ibaret.
Isa'nın yurdu değilsin sen,
yayıldığı yersin eşeklerin.
Nerden tanıdım seni bilmem ki,
nerden parçası oldum bu yerin?
Bana vermedin bir yudum tatlı su,
sofranı yaydın yayalı.
Elimi ayağımı bağladın gitti,
elimin ayağımın farkına varalı.

Bırak da bir ağaç gibi
yerin altından çıkarıp ellerimi
sevgilinin havasıyle sarmaşdolaş olayım,
uzayıp gideyim bâri.
Ey çiçek,
dedim çiçeğe,
dedim, bu küçük yaşta sen, neden ihtiyar oldun bu kadar,
dedim, nasıl oldu bu böyle?
Çocukluktan kurtuldum,
dedi çiçek, sabah rüzgârını tanıyalı,
hep yukarlara doğru çıkar yukarlardan gelmiş bir ağaç dalı.
Şunu da söyledi çiçek:
Madem aslımı tanıdım, madem yersizlik âlemi aslım,
artık bana tek bir şey düşecek:
Yücelip aslıma gitmek.
Sus yeter artık,
var git yokluğa haydi, yoklukta yok ol.
Git, yokluklardan tanı yokluktan var olanı.

TÖVBE

İy mutrıb in gazel gû kez yâr tevbe kerdem
Ez her gulî borîdem vez hâr tevbe kerdem

Ey çalgıcı,
şu gazeli oku:
Ben sevgiliden geçtim, de.
Gülden, dikenden geçtim,
tövbe ettim, de.
Bir gün sarhoştum, bir gün şöyle böyle.
İkisinden de yudum elimi.
Baktım na buraya kadar tövbenin içindeyim,
dedim tövbelerime tövbe.
Bu köyün şarapçısı hani nerde?
Çabuk şu sağrağı doldursun.
Ar da neymiş, namus da ne?
Körkütük olmuşum, körkütük işte,
sıcağa, soğuğa tövbe etmişim,
yaşa, kuruya tövbe.

Gel çalgıcı, gel,
ben yolumdan çıkmışım bikere.
Sen bilirsin yolunu,
al çalgıyı, vur tele.
Gönlüm benim paramparça.
Bir çare derdime, bir çare.
Göster kendini, çık ortaya,
gecemizi aydınlat.
Çok karanlık, çok.

İSYAN ETMİŞİM!

Men on şeb-i siyâhem kez mâh hışm kerdem

Men on gedâ-yı ürem kez şâh hışm kerdem

Aya öfkelenmişim ben,
işte böyle kapkaranlık bir gece olmuşum.
Padişaha kızmışım,
çırılçıplak bir yoksul olmuşum.
Güzeller sultanı gel demiş, evine çağırmış beni.
Ben bir yolunu bulmuşum, yola baş kaldırmışım.
Sevgilim baş çeker, naz ederse, gamlara atar,
kararsız korsa beni, bir kez olsun ah demem, inad için.
Ah'a da kızmışım ben.
Bir bakarsın altınla aldatır beni o.
Bir bakarsın şanla şerefle aldatır beni.
Oysa altın falan istemiş değilim ondan,
Şanla şerefe hele çoktan boş vermişim.

Ben bir demirim, mıknatıstan kaçıyorum.
Bir saman çöpüyüm ben,
mıknatıslara yan çizmişim.
Ben öyle bir zerreyim ki,
bütün âleme isyan etmişim.
Havaya, toprağa isyan etmişim.
Ateşe, suya isyan etmişim.
Altı yöne isyan etmişim.
Beş duyuya isyan etmişim.
Hava, toprak, ateş, su da neymiş ki,
altı yön de neymiş,
beş duyu da ne.
Benim hiç bir şey umurumda değil.

İNSANLIK

NE ZAMAN?

Çi rûz bâşed-i k'in ism u resm binverdîm
Miyân-ı meclis-i con halka halka mîgerdîm

Ne zaman bu addan sandan geçeceğiz,
ne zaman?
Can meclisinin halkasına
ne zaman hep birden
girip oturacağız?
Dudağımıza bir tek kadeh dokundurmadan
ne zaman içeceğiz büyük dostumuzun huzurunda
can şarabını,
ne zaman içeceğiz, ne zaman?
Ne zaman diyeceğiz can sâkisine,
uzat elini, biz bu yana göçtük artık,
armağanlar getirdik sana.
Ne zaman diyeceğiz can sâkisine,
ne duruyorsun, tutulduk bikere,
düştük ocağına senin,
gurbet elde üşüdük, donduk kaldık,
selâm ver, hatırımızı sor,
kucakla, ısıt bizi,
bize kırmızı şarap sun.
Ne zaman bize cevap verecek o, ne zaman?
Ne zaman diyecek, nem varsa sizin,
buyurun, âfiyetler olsun?

DENİZLERİN ÜZERİNDE

İn bül - aceb kender hazan şod âftâb ender hamel
Hûnem be çûş âmed künun der hûn-ı hod raks-ül cemel

Pek acayip bir şey bu:
Güz mevsiminde olduğumuz halde birdenbire
güneş koç burcuna girdi baktım.
Baktım birdenbire ilkbahar oldu.
Birdenbire kaynadı kanım.
Nerdeyse hani bulanıp kanıma
bir deve gibi köpürecek,
bir deve gibi oynamaya başlayacağım.
Bir uzaklaşıp bir yaklaşması kan dalgalarının.
Kendinden geçmiş insanla dolu bir ova.
Ölümsüz, gözle görülmez bir içki âlemi.
Baktım birdenbire canlandı ölü. İhtiyarlar baktım genç oluverdi.
Baktım bakırlar kesildi som altın. Daha iyisi geldi yerine,
daha güzeli geldi baktım, şehrimizden ayrılanın.

İçki, eğlence, tad sarmış şehrimizi.
Elinde bir kadeh var her sarhoşun.

Kimi doymuş, rahat, kendinde.
İçkiye doğru koşmakta kimi.
Gürül gürül süt ırmağı bir yanda,
bir yanda gürül gürül bal nehri.
Pek acayip bir şey bu:
Bir şehirde padişah bir tane olurdu,
gökyüzünde ay bir tane.
Bu şehir padişahlarla dolu,
gökyüzü aylarla, zuhallerle.
Sen haydi koş var git hekimlere,
orda işiniz yok de sizin.
Orda ne dermansızlık, ne dert var, de.
Orda ne gam, ne kasavet var, de.
Orda ne kadı, ne vali.
Ne bey, ne beyin vergicisi.
Davalar, düşmanlıklar,
kavgalar zaten denizlerin üzerinde
hiç bir zaman yürüyemedi.

BU IRMAK

Zan şâh ki ûrâ heves-i tabl-u alem nîst
Dîvâne şüdem ber ser-i divâne kalem nîst

Kusuruma bakmayın benim,
dostlar, bağışlayın beni.
Ben davullara, bayraklara aldırmayan
bir padişahın yoluna düşmüşüm,
deli divane olmuşum.
Çok uzaklardan yürüyen bir adam gibiyim ben,
çok uzaklardan geçen bir hayal gibi.
Ama yok da sayılamam hani, var olan bir şeyim ben.
Hadi ben bensiz geleyim, sen sensiz gel.
Ne varsa şu ırmağın içinde var, soyunalım iki can,
dalalım şu ırmağa, hadi.
Bu kupkuru yerde yakınmadan gayri ne gördük,
bu kupkuru yerde ne gördük zulümden gayri.
Bu ırmakta ne ölmek var bize,
bu ırmakta ne gam var, ne keder var, ne dert.
Bu ırmak alabildiğine yaşamaktan,
bu ırmak iyilikten, cömertlikten ibaret.
Durma, çabuk gel, gelmem deme.
Ne evet demek yaraşır sana, ne hayır.
Senin sânına sadece gelmek yaraşır,
dostum, senin sânına sadece gelmek yaraşır.

VAR OLANLAR GELİYOR

Endek endek cem-i mestan mîresend
Endek endek mey - perestan mîresend

Sarhoşlar göründü.
Şaraba tapanlar bir bir gelmeye başladılar.
Güzeller nazlı nazlı yollara düştü.

Salına salına gül bahçesinden gül yanaklılar geliyor.
Bir anda hem var olan, hem yok olan,
bir anda değişen, yenilenen şu dünyadan yoklar bir bir çekip gittiler.
Var olanlar geliyor.
Eteklerini altınla doldurmuşlar.
Som altın kesilmişler.
Darda olanlara verecekler.
Hastalar, yorgunlar, arıklar
iyileşmişler, kanlanmışlar, canlanmışlar,
aşk yaylâsından geliyorlar.

İyi insanların şarkıları ta yukarlardan aşağılara
güneşin ışıkları gibi iniyor.
iyi insanlar yağmur demiyor,
kar demiyor, ortalık kış kıyamet,
kolları sıvamışlar,
taze yaz meyveleri yetiştiriyorlar.
Ben sustum. Sofra kuruldu.
Onlar bir gül bahçesinden yola çıktı,
bir gül bahçesine doğru.

HAPİSTELER AMA

Rov çeşm-i canrâ berguşâ der bîdilan enderniger
Kovmî çü dil zîr u zeber kovmî çü con bî pâ vu ser

Yürü, can gözünü aç,
şu âşıklara bir bak hele:
Nasıl sarmaşdolaş,
gönül gibi bir şey olmuşlar,
nasıl gelmişler can gibi
elsiz, ayaksız hale.
Bahçeden daha güler yüzlü onlar,
gülden daha güler yüzlü.
Bilgiden daha doğru,
akıldan daha hünerli,
serviden daha hür.
Ölmezlik suyundan daha arı, duru.
Hep zerreler gibi havadalar.
Güneş onlara kaftan.
Balçığa ayak basmışlar,
baş komuşlar gönül dizine.
Kanların üzerinden geçmişler,
kan denizlerinin dalgaları arasından.
Etekleri gene tertemiz;
bir şey bulaşmamış eteklerine.

Diken içindeler, ama gül gibiler.
Hapisteler,ama şarap gibiler.
Balçık içindeler, ama gönül gibiler.
Gece içindeler, ama sabah gibiler.
Sen onların şarabını bir iç de gör:
Nasıl birdenbire ferah olur,

aydınlanır yüreğin,
birdenbire nasıl unutulur her şey,
nasıl birdenbire gözlerinin içi güler.

BİRLİĞE ULAŞ

Bîşter â bîşter çend ezin reh-zenî
Çun tu menî men tuem çend tuyiyy u menî

Beri gel, daha beri, daha beri.
Bu yol vuruculuk nereye dek böyle?
Bu hır gür, bu savaş nereye dek?
Sen bensin işte, ben senim işte.
Ne diye bu direnme böyle, ne diye?
Ne diye aydınlıktan kaçar aydınlık, ne diye?
Topumuz bir tek olgun kişiyiz, bir tek,
ne diye böyle şaşı olmuşuz, ne diye?
Zengin yoksulu hor görür, ne diye?
Sağ soluna yan bakar, ne diye?
İkisi de senin elin, ikisi de,
peki, kutlu ne, kutsuz ne?
Topumuz bir tek inciyiz, bir tek.
Başımız da tek, aklımız da tek.
Ne diye iki görür olup kalmışız
iki büklüm gökkubbenin altında, ne diye?
Sen habire gevele dur bakalım,
habire «usul boylu birlik çam ağacı» de,
sonu nereye varır bunun, nereye?

Şu beş duyudan,
altı yönden varını yoğunu birliğe çek,
birliğe.
Kendine gel, benlikten çık, uzak dur,
insanlara karıl, insanlara,
insanlarla bir ol.
İnsanlarla bir oldun mu bir madensin,
bir ulu deniz.
Kendinde kaldın mı bir damlasın, bir dane.
Erkek arslan dilediğini yapar, dilediğini.
Köpek köpekliğini ede durur,
köpekliğini.
Tertemiz can canlığını işler, canlığını.
Beden de bedenliğini yapar,
bedenliğini.
Ama sen canı da bir bil, bedeni de,
yalnız sayıda çoktur onlar, alabildiğine,
hani şu bademler gibi, bademler gibi.
Ama hepsindeki yağ bir.
Dünyada nice diller var, nice diller,
ama hepsinde de anlam bir.
Sen kapları, testileri hele bir kır,
sular nasıl bir yol tutar, gider.
Hele birliğe ulaş, hır gürü, savaşı bırak,

can nasıl koşar,
bunu canlara iletir.

GÜNEŞE KULUM BEN

Çu gulâm-ı âftâbem heme zâftâb gûyem
Ne şebem ne şeb-perestem ki hadîs-i hâb gûyem

Mademki ben güneşe kulum,
güneşten söz açmalıyım size.
Mademki gece değilim ben,
mademki karanlıklara tapmıyorum,
düşten dem vurmak nafile.
Mademki tıpkı güneşe benziyorum,
elimi eteğimi çekmeliyim üzerinden ferah,
mâmur olan yerin.
Mademki tıpkı güneşe benziyorum,
doğmalıyım ortasında harabelerin.
Gerçi bugün bir kuru elmayım,
ama değerim ağacımdan çok.
Gerçi sarhoşum,
yıkılmışım ama doğru lâf etmedeyim,
erkekçe konuşmadayım.

Benim gönlümün kokusu
yöresindeki topraktan gelir.
Ben o topraktan utanırım da
nedense bir tek söz söyleyemem suya dair.
Güzel yüzünden kaldır perdeni,
böyle konuşmayı yakıştırma bana.
Taş gibi kaskatıysa senin kalbin,
bak benim kalbim yanmış, ateş haline gelmiş.
Bir iyilik eder, şişeyi alırsan eline,
bir de bakacaksın ki kadehle
şarap bende dile gelmiş.

BUGÜN AHMET BENİM

İmrûz menem Ahmed nî Ahmed-i pârîne
İmrûz menem anka nî murgak-î bâçîne

Bugün Ahmet benim,
ama dünkü Ahmet değil.
Bugün anka benim,
ama yemle beslenen
kuşçağız değil.
Enelhak kadehiyle
bir yudumcuk içen sızdı
Tanrılık şarabından.
Şişelerle, küplerle içtim ben,
sızmadım, ben,
sultanların aradığı sultan.
Ben hâcetler kıblesiyim.
Gönlün kıblesiyim ben.

Ben cuma mescidi değilim,
insanlık mescidiyim ben.
Ben saf aynayım,
sırım dökülmemiş,
paslanmamışım.
Ben kin dolu bir gönül değilim,
Sinâ dağının gönlüyüm ben.

Üzüm sarhoşluğu değil benim sarhoşluğum,
benim sarhoşluğumun sonu yok.
Tarhana çorbası içmem ben,
can yemeği yerim,
içerim can şerbeti.
İşte sararttı seni
bir gümüş bedenlinin özlemi.
Altın haline geldin artık.
Sen altına âşıksın,
altın benim rengime âşık.
Gönlü saf sûfiyim ben,
benim tekkem âlem,
medresem dünya benim.
Değilim abalı sûfilerden.
İster yakarış eri ol sen,
meyhane eri istersen,
bundan sanki ne çıkar?
Yok cumartesiymiş,
yok cumaymış,
bence ne farkı var?
Gerçeğin tadını alan er ne altına aldırış eder,
ne kalender tacına bakar.
Ne tasası vardır, ne kini.
Ey Tebriz'li hak Şems'i, yüzünü göstermeseydin sen,
yoksul, çaresiz kalırdı kulun; ne gönlü olurdu, ne dini.

HANGİSİYİM BEN?

Zin dü hezâran men-ü mâ ey ecebâ mençimenem
Gûş binih arbederâ gûş menih ber dehenem

Şu insanlardan hangisi ben'im?
Hele sen şu kavgayı, gürültüyü dinle,
ağzıma, sözüme kulak asma.
Hem sen beni elden çıktı bil.
Yoluma kadeh madeh koyayım da deme.
Önüme ne çıkarsa tuzla buz ederim.
Hem ben tıpatıp sana benzerim.
Ağlarsan ağlarım,
gülersen gülerim.
Asıl sen varsın ortada,
ben senin elinde bir ayna.
Sen yeşillikte bir ağaç, ben senin gölgen.
Ben senin gölgen olduktan sonra hemen gider
kendime bir dost ararım

kurmak için yanında çadırımı,
ararım bir taze gül fidanı.
Sonra sâkinin kapısına varır,
vurur testimi kırarım.
Sonra oturur bardak bardak içerim
ciğerimden akan kanı.

BENİM İSTEDİĞİM SEVGİLİ

Merâ âşık çunan bâyed ki her bârî ki berhîzed
Kıyamethâ-yı pur âteş zi her sûyî berengîzed

Benim istediğim sevgili
şöyle bir kımıldandı,
bir doğruldu,
bir silkindi mi kıyametler koparmalı dört yanından,
ateşten kıyametleri.
Benim istediğim sevgili cehennem gibi olsun ama,
bir anda kurutup, yok edip denizleri,
gene bir anda bir dalgadan
bir deniz çıkararak meydana unutturmalı cehennemi.
Benim istediğim sevgili
elinde gökleri bir mendil gibi dürmeli,
güneşi bir kandil gibi tutup asmalıdır.
Timsah yüreği gibi bir yürekle arslanlar gibi savaşmalıdır.

Ortada kendinden başka kimse komadan girmeli cenge
kendi kendisiyle bile.
Çıkınca yedinci denizden,
yüztutunca Kaf dağına o,
sermeli ardından incileri toprağın kucağına o.
Sonra gönlün yedi yüz perdesini birdenbire sıyırınca o,
gökler yerlere dek eğilmeli.
Sonra sermeli üzerimize incileri
Tebriz'li Şemseddin'im gibi
hak şarabından sarhoş olup.

BEN NEYİM?

Âh çi bî reng-ü bî nişan ki menem
Ki bibîned merâ çunan ki menem

Olduğum gibi kim görebilir beni,
ne rengim var benim, ne nişanım.
Benim de bildiğim sırlar var,
diyeceksin ama, hem o sırlarım ben,
hem o sırları saklayanım.
Bu gönül ne vakit durulacak, bilmem.
Ama şu anda hiç kımıldamadan duran da benim,
yürüyüp giden de ben.
Ben bir denizim,
kendi varlığı içinde taşan, uçsuz bucaksız,
alabildiğine geniş,
kıyısız, hür bir deniz.

İki dünya da yok oldu gitti bende.
Artık ne bu dünyadan sorsunlar beni,
ne o dünyadan.

Sen bizim tıpkımızsın, dedim, ey can!
Amma yaptın, dedi,
o da ne demek?
Şu gördüklerin hep ben'im.
Yoksa, dedim, sen o musun?
Hey, kendine gel, sus, dedi,
benim ne olduğum, dedi, dile gelmez.
Öyleyse, dedim, işte sana dilsiz,
dudaksız konuşan biri,
yoklukta ayaksız yürümedeyim,
gökteki ay gibi,
işte sana elsiz ayaksız durmadan koşan biri.
Böyle koşup durmak, dedi bir ses,
senin nene gerek.
Bak bana, apaçık ortadayım da gene gizliyim.
Sen beni gör asıl, beni!
Eşi bulunmaz bir gizli maden olmuşum,
eşi bulunmaz bir deniz olmuşum ben,
Tebrizli Şems'i gördüm göreli.

GÜZEL GÜN

Dey şud-u behmen guzeşt fasl-ı beharan resîd
Cilve-i gülşen be bâg hemçu nigâran resîd

Geçti gitti kara kış ayları.
Bahar geldi, bahar.
Gül bahçesinde cilve başladı.
Başladı gül dalında kızıl güller açma çağı.
Kış perişan etmişti bahçeyi.
Bir şeycikler kalmamıştı bahçede.
Bir şeycikler kalmamıştı ama,
güneşimiz koç burcuna girdi gene,
gene gün doğdu sevişenlere,
geldi bol parayla bağışı bol padişah.
Çiçeklerle doldu ova.
Dağlardan tatlı tatlı yel esti.
Yüreğini rahat tut, hiç korkma,
dileğinin olacağı gün erişti.
Onu en güzel saracağın zaman, bu zaman.

ZİNCİRDEN BOŞANIR GİBİ

Biyâyîd biyâyîd ki gülzâr demîdest
Biyâyîd biyâyîd ki dildâr resîdest

Gelin kardeşler gelin, toprak yumuşadı,
bahçeler yeşerdi, dünyamız aydınlık oldu.
Gelin kardeşler gelin, gelin görün onu.
Zincirden boşanır gibi çekti kılıcını,

tozu dumana kattı, geldi girdi şehrimize.
Başladı bir uğultu,
bir ana baba günü.
Duyun kardeşler duyun.
Hiçbir şey bizim değil, nemiz var nemiz yok onun.
Verin kardeşler verin.
Toprağımız yumuşadı, gelin kardeşler gelin.
Dünyamız aydınlandı, susun kardeşler susun.
Alın elinize davulu, çalın kardeşler çalın.

KALANLAR SAĞ OLSUN

Reftîm bakıyyerâ bekaa bâd
Lâbud bireved her on ki û zâd

Biz gittik, kalanlar sağ olsun;
doğan, eninde sonunda ölür.
Gökkubbede oturanlar iyi bilir,
damdan bir taş atıldı mı, düşer.
Hırsı bırak, kendini boş yere harcama.
Şu toprak altında çırak da bir, usta da.
Hiç naz etme, a güzel,
bu mezarda ne Şirinler var, ne Şirinler,
Ferhat gibi yok olup gittiler.
Direği yelden yapı, a güzel, dayansa dayansa,
ne kadar dayanır.
Kötü idiysek, geçtik gittik kötülüğümüzle, iyi idiysek, hayırla anın bizi.
Zamanının tek eri olsan bile
bir gün gidersin sen de tek tek gidenler gibi.

Yok olmayı istemiyor musun,
iyi şeylerden evlâdın olsun.
İyiliklerin bükülmüş ipliğidir kalan,
odur dünyaya direk olanların canı.
Şu akıp giden kum seline bak,
ne durması var, ne dinlenmesi,
bak birdenbire bir dünya nasıl bozulur,
nasıl atar bir başka dünyanın temelini.
Bu kupkuru yerde ben Nuh'un gemisi.
Ömrümün sona ermesi de Tûfan.
Girdik susanlar arasına, yattık uyuduk.
Çığlığımız sınırları aştıydı nasıl olsa.

D Ö R T L Ü K L E R

GENE GEL

Gene gel, gene. Ne olursan ol,
ister kâfir ol, ister ateşe tap, ister puta, ister yüz kere tövbe etmiş ol,
ister yüz kere bozmuş ol tövbeni.
Umutsuzluk kapısı değil bu kapı; nasılsan öyle gel.

HALİMİZ TAMAM

Tekmil medreseler, minareler bir gün yıkılmayacaksa,
iman küfür olmayacaksa bir gün,
küfür bir gün imanın yerine geçmeyecekse,
işte o zaman halimiz tamam:
Bir daha ne kalenderliğin yolu yordamı bulunur,
ne de dünyamıza lâyık bir adam.

HÜR ADAM

Müslümanlığın, kâfirliğin dışında bir ova.
Uçsuz bucaksız ovada sevdamız uzar gider.
Anlayan vardı mı usulca başını kor.
Ne Müslümanlığa yer var, ne kâfirliğe yer.

NE VAKİT

Ne vakit olacak, ne vakit olacak, ne vakit olacak, ne
vakit?
Şarab olacak, şarab olacak, şarab olacak, şarap.
Ben olacağım, ben olacağım, ben olacağım, ben.
O olacak, o olacak, o olacak, o.

DAHA YEŞİL, DAHA TAZE

Ne senden daha güzel, daha parlak bir ay gördüm,
ne senden daha erken uyanan bir sabah.
Ne senden daha tatlı bir şeker gördüm,
ne senden daha yeşil, daha taze bir ağaç.

YENİLİĞE DOĞRU

Her gün bir yerden göçmek ne iyi.
Her gün bir yere konmak ne güzel.
Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş.
Dünle beraber gitti, cancağzım,
ne kadar söz varsa düne ait.
Şimdi yeni şeyler söylemek lâzım.

AŞK KÂFİRİYİZ

Aşk kâfiriyiz biz, Müslüman başka.
Ufacık karıncayız biz, Süleyman başka.

Bizden sarı bir yüz iste, ciğer parçası iste.
İpekli kumaş satan bezirgân başka.

SEBEP SENSİN

Birini anacaksam
ne yapar yapar seni anarım.
Ağzımı açacaksam
senden bir şeyler anlatmak içindir.
Keyfim yerindeyse bil ki sebep sensin.
Bir hile yapmak istediysem
senden öğrenmişimdir, ne yapayım!

HÜRRİYETİ SATMAM

Alemin bal şerbetinden bana ne?
İşte önümde benim ayran tasım.
Ne malım mülküm var, ne azığım.
Ben gene de senin azığın olsun diye çalışırım,
senin başını sokacak bir yerin olsun diye, senin bir dikili ağacın.
Ama hürriyeti kulluğa taş çatlasa satmam!

Kaynak: A .KADİR, Bugünün Diliyle MEVLÂNÂ , DÖRDÜNCÜ BASKI, DÖRDÜNCÜ BASKI, Kasım 1966, İstanbul

REFÎK-İ A'LÂ

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin son kelâm-ı şerifi "Allah'm, beni refîk-i âlâya ulaştır"ı anlamak üzere

Kâmil Tabiat'a benzer varlıklardan biri de ***"Refîk-i A'lâ"*** olarak adlandırılan varlıktır. Refîk-i A'lâ, Peygamberimizin vefatı esnasında söylediği; **"Allah'm, beni refîk-i âlâya ulaştır"** [Sahih-i Müslim (Nevevi'nin Şerhi ile birlikte), Fezâil, no: 87,88,89; Nesefî, no: 34.] hadisinde geçen bir kavramdır.

İşte bu sözden hareketle, insanlar için semavî bir rehberin bulunduğuna dair görüşlerin ortaya atıldığını görmekteyiz. **Refîk-i A'lâ hakkında değişik yorumlar yapılmaktadır.**

Bu yorumlardan bazılarına göre Refîk-i A'lâ, Allah olarak kabul edilmektedir. Ancak Allah olması ihtimali bizce biraz zayıf gibi görünmektedir. **Çünkü bu konuda fikir belirtenlerin çoğu, Refîk-i A'lâ'yı farklı olarak yorumlarken, Allah olamayacağı hususunda bazı ip uçları vermektedirler.**

Meselâ, **Şah Veliyyullah Dihlevî** (ö.1762), peygamberimizin vefat anını anlatırken; ***"Hastalandığı zaman sürekli Refîk-i A'lâ'yı andı ve onlara karşı bir özlem duydu. Bu hal üzere öldü"***[Şah Veliyyullah Dihlevi, *Huccetullahi'l-bâliğa*, çev.: Mehmet Erdoğan, İstanbul 1994, c. II, s.663.] şeklinde bir ifadede bulunmaktadır. Bu ifadede "onlara karşı" sözcükleri, Refîk-i A'lâ'nın Allah'tan başka varlıklar olduğuna delalet etmektedir. Peki öyleyse, Refîk-i A'lâ' nedir? Dihlevi'ye göre, **Rasûlullah'ın ahirete intikâl etmeden önce işaret ettiği Refîk`i A'lâ, mukarreb meleklerdir.**

Söz konusu melekler, Allah ile kulları arasında aracılık yaparlar, insanların kalbine hayırlı olan şeyleri ilham ederler, yani onların iç dünyasında hayırlı şeylere dair düşüncelerin doğmasına sebep olurlar. Bunların, Allah'ın dilediği keyfiyette ve dilediği yerde toplantıları olur. Bu toplantılara itibarla onlara ***"Refîk-i A'lâ", "Nediyy-i A'lâ" ve "Mele-i A'lâ"*** isimleri verilir[Dihlevi, *age,* c. I, s. 49.].

Şemseddîn İbn Kayyim el-Cevziyye (ö.1350), ***Refîk-i A'lâ ve Refîk-i Esfel*** diye iki kavramdan bahsetmekte ve Refîk-i A'lâ'yı, insanın yüce âlemdeki ruhu, Refîk-i Esfel'i ise bu dünyada bulunan bedeni olarak tanımlamaktadır. Cevziyye'ye göre, insanı yücelere ve aşağılara doğru cezbeden iki türlü nefs bulunmaktadır. Eğer kişinin amelleri iyi olursa, kendisine iyi bir arkadaş verilir ki buna Refîk-i A'lâ, şâyet amelleri kötü olursa, bu kez de kendisine kötü bir arkadaş verilir ki buna da Refîk-i Esfel denilir. Refîk-i A'lâ; kişiyi, himmeti ve ameli ile yücelere, Refîk-i Esfel ise alçak (denî) nefsler olup, aşağılara cezbeder. [İbn Kayyım Cevziyye, *Kitabu'r-ruh*, çev.: Şaban Haklı, İstanbul 2003, ss. 151, 159, 161; a.mlf, *Kitabu'l-fevaid*, Riyad 1980, ss. 15-16.]

Cevziyye'nin bu yorumu, daha önce de belirttiğimiz gibi Fahreddin Razi'nin Kâmil Tabiat hakkındaki görüşleriyle paralellik göstermektedir.[Krş. Râzî, *el-Metalibu'l-âliyye*, c. VII, s. 400.] Ayrıca Refîk-i A'la'nın kişinin koruyucusu ve yoldaşı olduğu anlayışı da hem Kâmil Tabiat hem de Refîk-i A'lâ görüşlerinde bulunmaktadır.

Kaynak: İsmail Erdoğan, BAZI FELSEFÎ KAVRAMLARA "DİVANÜ LÜGATİ'T-TÜRK"TEN KARŞILIK OLABİLECEK TERİM ÖRNEKLERİ, İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ 17:1 (2012), SS.15-30.Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, yıl: 7 [2006], sayı: 17

HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VECHE EFENDİMİZ EĞER AFFETMESEYDİ

Onlar affettiler, fakat sen kendini nasıl affedeceksin

Allah Teâlâ'nın işlerindeki hikmeti anlayabilmek çok zaman almaktadır. Öyle ki olaylar zincirine bakılınca **"neden"** ve **"nasıl"** sorusunu haiz çok cümleler bulunursa da ilim ve irfan arttıkça bu sorular azalır gider. Mesela; Müslümanların **"ilk halife seçimi"** konusunda polemikler çoktur ve farklı mezhep ve meşreplerin oluşmasına tevlid etmiştir. Bu nedenle hayatımız içinde siyasî meselelerin çözümleri hakkında ekstern uçların bir tarafında olmaktan hiç kimse hâli olmadığı veçhile manzarayı umumide Allah Teâlâ'nın adalet sıfatını nasıl tecelli ettirdiğini görmekte çok zor olmaktadır.

Muhyiddin İbn'ül Arâbi kaddesellâhü sırrahu'l azîz dört halifenin arasındaki meseleyi kaderî ömür bazında çözmüştür. Halifelerin hayatlarındaki uzunluğun etkisinden bahsetmiştir. İmam Gazzâli rahmetullahi aleyhin çözümü ise aklî ve naklî çözümde bir harikadır. Çünkü aklın bir meselede ki gücü zannî ve keşfî tevillerden daha fazla müstaid ve muvafık olmaktadır. **"Sırr'ül Âlemin"** isimli eserinde buyurdu ki;

["Eğer ali kerremallâhü veche halifelerin ilki olsaydı umulan semereyi vermezdi. Sonra onun dördüncü olması şerefine bir halellik getirmez. Çünkü rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemde peygamberlerin sonuncusudur."] (s.24)[38]

Hilmi Oflaz, bir mesele hakkında genellikle şunu derdi; **"Ne oldu ise iyi oldu";** demek ki Müslümanların ilk düştükleri siyasî meselede zuhur eden olaylar, hayra müstenit olmuştur. Nübüvvetin nihayetinde başlayan **"halifelik kurumu"** Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleminde işaretiyle 30 yıl içinde neticelenmiş, sonra mülk ve saltanat İslâm Devletinin yönetim şekli olmuştur. Daha sonraki dönemlerde geçen **"halifelik ünvânı"** resmiyet ve politik içerikli mansıp olmadan kendini kurtaramadığını zaman göstermiştir.

["Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin amcası Hz. Abbas'a söylediği şu mucizesi de akıllara durgunluk vermektedir:

«Ey kırk kralın babası!» bakınız (Mulûk) demiştir de (Halife) dememiştir.. (Bununda derin ve gayet ince bir anlamı olsa gerek.)] *(s.28)"* [39]

Diğer halifeleri de bu söze kıyas edebiliriz.

Günümüz için bu konudan çıkarılacak sonuçta, halifeliğin seçimindeki **evveliyet ve ahiriyyet** üzerine yapılan yorumlarda haddi aşmanın verdiği sıkıntıdan nasıl kurtulmak gerektiğidir. Eğer halifelik meselesi bilinen üzere değil de tersi minvalde olsaydı, muhakkak ki İslâm'ın kaderinde bir Hristiyanlaşma içeriğinin galip olacağını ve bazı önemli meselelerin nasıl hal olacağı bilemeyeceğimizi düşünmekteyiz. Mesela İmamı Âzam rahmetullahi aleyh diyor ki,

"Eğer müminlerin emiri Hz. Ali kerremallâhü vechenin izlediği tavır olmasaydı Muaviye, Amr b. As, Ebu Mûsa el-Eşarî gibi kebîre (büyük günah) sahiplerinin durumlarını bilemezdik." (bk. Kadı Abdülcebbâr; Şerhul-Hamse, Kahire, 1965, s. 138)

Yine bir misal olarak Şiilerin düştüğü gibi Ehl-i Beyt'ten aktarılan bazı gizli bilgilerin olduğu varsayımları (Cifr) ve olmazsa olmazları olan Mehdi beklentisi ile karışık durağanlaşan skolastik [40] bir düşünce içine çekilme olması kaçınılmaz olacaktı. Teolojide önderlerin ve sabıkların etkisi ister istemez

---

[38] *İmam Gazzâli-trc: Naim ERDOĞAN Âlemlerin Sırrı [Kitap]. – İstanbul : [s.n.], 1972, 4. Makale*

[39] *İmam Gazzâli-a.g.e., 4. Makale*

[40] *Skolastik: Hristiyan âleminde, papazların dinî görüşüne ve onların baskısı altındaki dinî fikirlerine göre yapılan tedrisat usulü.*

olduğundan Allah Teâlâ bu konuda ***"Muhammed Ümmeti"***ne açık kapılar bırakmak istediğini aşikâr olarak görmekteyiz. Tarihte hak etmediği halde acılar çekilmiş olsa da, İslâm Milleti ileriye dönük hep bir rahmetin içine gark oldu ki dünyaya hükmeden imparatorluklar ve devletler kurdular.

Mesela, "Sırr'ül Âlemin" isimli eserde Gazzâli buyurdu ki;

[Ebû Haizm'in rivayet ettiği bir hadiste sabit olmuştur:

« Ahirette görülecek dâvaların ilki, Hz. Ali (kerremallâhü veche) ile Muaviye dâvasıdır: Allah Teâlâ, Hz. Ali'nin doğruluğuna hükmedecek, diğerleri ise Allah Teâlâ'nın dileğine kalacaktır..»

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, Ammar bin Yasir'e demiştir ki:

«Seni, azgın bir cemaat öldürecek, İmam'ın (İslâm Liderinin) azgın ve zalim olması katiyen doğru olamaz.»

İmamet, iki kişi arasında paylaşılamaz, tıpkı Rubûbiyet gibidir..] (s.26)] [41]

Geçmiş meseleler hakkında kaderî bakışı "beşerî" yönden değil "hakikat" penceresinden bakarsak, şunu görürüz ki, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve ehl-i beytinin fedakârlıkları ve acıları ile biz Müslümanlar dinî ver içtimaî yönden muhafazaya alındığımızdır. Burada bize düşen eski olayların değiştirilme imkânımızın olmadığını bilmek yanında, herkesin de hak açısından aynı sevgiyi beslemeye mecbur olmadığını söylemek gerekir. ***Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi ve ehl-i beyt sevgisini diğer sevgilerden üstün tutmak üzerimize borçtur.*** Fakat bu sevgide diğer insanlara karşı zafiyet gösterenlere karşı düşmanlık oluşturacak bir duruma girmekte vebale sebep olmak gibi bir şeydir. ***Hz. Ali kerremallâhü vecheyi sevdiğimiz gibi, Muaviye'yi aynı derecede sevmeye kimse mecbur değildir.*** Muaviye'nin dünyalık saltanat için gösterdiği gayretleri de **"sahabe statüsü"** içerisinnde ma'zur görmeninde bir mecburiyeti de yoktur. [42]

Ancak bu mevzuların temcid pilavı gibi sürekli gün yüzüne çıkarıp **"Ciğerdelen"** olmakta fesat ve fitneye sebep olmaktan öteye gitmemektedir. TV gibi kime hitap ettiği meçhul olan umûmî kanalizasyonlarda bu konuları halka anlatanların samimiyetinden şüphe ettiğimizi söylemek mecburiyetindeyiz. İslâm devam ediyor ve edecektir. Muhakkak Allah Teâlâ kişilerin hak ettiğini hem bu dünyada ve hem de ahirette ödeyecektir. Bu gerçek bir hakikattir. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin Hakk'a yürüyüşünde Hz. Ebû Bekir radiyallâhü anh mescide geldi;

"Ey insanlar! Kim Muhammed'e (sallallâhü aleyhi ve sellem) tapıyorsa bilsin ki Muhammed öldü. Kim de Allah'a tapıyorsa bilsin ki Allah, Bâkî'dir, ölmez." dedi. Sonra o, şu âyetleri okudu:

"Muhammed ancak bir resuldür. Ondan önce nice resuller gelip geçmiştir. O ölür yahut katlolunursa sizler geri mi döneceksiniz? Kim geri dönerse O'na (Allah'a) bir zarar vermez. Allah ise, İslâm hizmetine şükrü yerine getirenlere mükâfat verecektir." (Âl-i İmrân, 144)

Müslümanların başını ağrıtan bu meselelede Ehl-i Beyt İslâm'a zarar gelmesin diye kendilerine yapılan haksızlığı Allah Teâlâ rızası için affetmişlerdir. Buna misal olacak vakia aşağıda anlatılmıştır.

İmam Rabbâni kaddesellâhü sırrahu'l azizin menâkıblarında Muhammed Hâşim-i Keşmî şöyle anlatmıştır:

---

[41] *İmam Gazzâli-a.g.e., 4. Makale*

[42] *Muaviye dedi ki;**" Yüce işleri elde etmek için himmet gösterin! Şüphe yok ki, ben hilâfet ehli değildim. İstedim, çalıştım ve elde ettim.."** (İmam Gazzâli-a.g.e., s.154)*

"Seyyidlerden bir genç, medresede talebe idi. Onunla arkadaşlık ederdik. Bir gün ağlayarak yanıma geldi ve başından geçen bir hâdiseyi anlattı. İmâm Rabbânî nin büyük bir kerâmetini görmüştü. Dedi ki:

"Hazret-i Ali'ye karşı savaşanları, hele hazret-i Muâviye'yi sevmezdim. Bir gece senin üstâdın İmâm Rabbânî'nin Mektûbât'ını okuyordum. Okuduğum yerde; "İmâm Enes bin Mâlik buyurdu ki**:**

"Hazret-i Muâviye'yi, sevmemek onu kötülemek, hazret-i Ebû Bekr'i ve hazret-i Ömer'i sevmemek bunları kötülemek gibidir. Ona söğene, bunlara söğene verilen cezâyı vermek lâzımdır." Yazılı idi.

Bunu okuyunca, canım sıkıldıve yerinde olmayan bir yazıyı buraya yazmış dedim. Mektûbât'ı yere attım. Yatağıma uzandım. Uyudum. Rüyâmda, senin mürşidin öfkeli ve kızgın bir hâlde yanıma geldi. İki mübârek elleri ile kulaklarımı çekti ve;

"Ey câhil çocuk! Sen bizim yazdığımızı beğenmiyorsun ve kitabımızı fırlatıp, yere atıyorsun. Benim yazımı okuyunca şaşaladın ve inanmadın. Ama gel, seni bir zâta götüreyim de gör! Resûlullah efendimizin eshâbını sevmediğin için, aldandığını ondan işit." buyurdu. Beni çekerek, bir bahçeye götürdü ve kapısında bırakıp kendisi yalnızca ilerledi. Uzak'ta görünen büyük bir odaya doğru yürüdü. Orada nûr yüzlü, bir zât oturuyordu. Çekinerek ve saygı ile o zâta selâm verdi. Önünde diz çöküp oturdu. Ona bir şeyler söylüyor, beni gösteriyordu."

Uzaktan bana bakışlarından benden bahsettiği anlaşılıyordu. Biraz sonra senin o yüksek üstâdın İmâm Rabbânî, kalktı. Beni çağırdı.

"Bu oturan zât, Hazret-i Ali'dir. İyi dinle! Bak ne buyuruyor." dedi. Yanlarına gidip, selâm verdim.

"Sakın, sakın! Resûlullah efendimizin ashâbına karşı, kalbinde bir dargınlık bulundurma! O büyüklerden hiçbirini, aslâ kötüleme. Aramızda muhârebe şeklinde görünen işlerimizin, hangi niyetlerle yapıldığını, biz ve o kardeşlerimiz biliriz!" dedi. Senin hocanın adını söyleyerek;

"Bu zâtın yazılarına da sakın karşı gelme!" buyurdu. Bu nasîhatı dinledikten sonra, kalbimi yokladım. Bu husustaki tereddüdün ve soğukluğun, kalbimden çıkmadığını gördüm. Bu hâlimi hemen anladı. Öfkelendi. Senin hocana bakarak;

"Bunun gönlü daha temizlenmedi. Suratına bir tokat indir!" dedi. Şeyh , yüzüme kuvvetli bir tokat indirdi. Tokadı yiyince, kendi kendime;

"Bunu sevdiğim için onlara düşmanlık etmiştim. Hâlbuki kendisi onlara düşmanlığımdan bu kadar çok incinmektedir. Bu hâlden vazgeçmeliyim!" dedim. Kalbimi yokladım. Düşmanlık, kırgınlık kalmamış, tertemiz buldum. O anda uyandım. O rüyânın, o sözlerin tadı, beni başka hâle soktu. Kalbimde Allah'tan başka hiçbir şeyin sevgisi kalmadı." [43]

Onlar affetti bizde susmak düştüğünü biliriz. Fakat yürek kanamaktan beri olamıyor ki!

Allah Teâlâ bu millete Ehl-i Beyte hizmet şerefi verdiği için ne kadar şükür eylese azdır.

***

Hz. Kerremallâhü veche Divanında MUAVİYE HAKKINDA buyuruyor ki:

بســــــــم الله الرحمـن الرحيم

"Birçok uygunsuz işler vardır ki onları görmezlikten gelip geçerim. Aslında görmezlikten gelmeyip onların üstesinden gelmeğe gücüm vardır. Fakat İslâmî hamiyyetim bu şekilde hareket etmemi gerektiriyor."

"Çok kimseler vardır ki gözlerini kaparlar, onların bu hallerini bilmeyenler kör zannederler. Oysaki insan gördüğü halde bazı işlerin maslahatı için görmezlikten gelir."

---

[43] *İMÂM-I RABBÂNÎ AHMED FARUKÎ SERHENDÎ Kaddesallahu Sırrahulaziz, evliyalar Ansiklopedisi*

"Ben nice şeyleri söylemeğe muktedir iken nefsimi zaptedip söylemem. Oysaki beni söylemekten alıkoyacak veya söylemeğe mecbur edecek bir kimse yoktur."

"İnsanların davranış ve huylarından haberdar iken, nefsimi zorlayarak ve gücümü kullanarak sabretmeğe çalışıyorum."

"Temiz kalpli ve saf inançlı olan müminler cehenneme girmezler. Akıllı -olan insanlar, kaderi zorlamağa çalışmazlar."

"Acı durumlar ve uygun olmayan işler karşısında istemeyerek sabrettim. Suyun akıp gitmesi ve geriye bir kısmının kalması gibi hilâfet müddetim az kaldı."

"Dine aykırı öyle uygunsuz işler gördüm ki Allah'a iftiradan başka bir şey değildi. Bunlarsaçları beyazlatacak cinstendi."

"Hem bana ahd ü peymânda bulunarak halifeliğimi kabul ettiler ve hem de daha sonra verdikleri sözü bozup hile ve kurnazlık yoluna saptılar."

"Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerîm'de, müslümanların bana olan sevgi ve gönülden bağlılığını gerekli kılmıştır."

"Harun'un Musa'ya kardeş olması gibi ben de Hazret-i Peygamber'in kardeşi oldum. Benim şöhretim buradan gelmektedir."

"Beni onlara imam yapmıştır ve Cuhfe'de gölün başında beni örnek göstermek suretiyle bana uymalarını istemiştir."

"Benimle, kim denk gelebilir ki İslâm'a ilk girişim, akrabalığım ve dindeki hizmetlerimle öndeyim."

"Yazıklar olsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun o kimseye ki bana zulmederek Allah'ın huzuruna gitmiştir. Kıyamet gününde onun hesabını görecektir."

"Yazıklar olsun, yazıklar olsun, yazıklar olsun o kimseye ki bana itaât etmeyerek kin ve düşmanlığını ilân etmiştir."

"Yazıklar olsun o kimseye ki kötülük yoluna sapmıştır. Hiç bir cürüm ve günahım yok iken bana düşman olmuştur."

"Kitabın ortaya koyduğu emirleri bırakıp haramdan haberdâr olmayanların özrünü kabul etmem mümkün müdür?"

"İmamet ipi Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin Hakk'a yürümesinden sonra kovaya bağlanan sağlam ip gibi Cenâb-ı Hakk tarafından bağlandı."

"Peygamber hayatta iken itiraz edemeyenler, onun gidişinden sonra verdikleri sözü tutmadılar."

"Eğer işleri kendi halinde bırakmış olsaydım, kavmimle olan antlaşmama muhalefet eder, böylece işler yüzüstü kalırdı."

"Savaş ateşi parlayınca bana biât edip söz verenler benden ayrıldılar. Ebû Bekir ve Ömer'e yapmadıkları hileyi bana yaptılar."

"Hile yoluyla beni aldatan bir güruhtan şikâyetçiyimdir. Çünkü dünyayı bana kapkaranlık yaptılar."

"Haksız yere başlatıp iddia ettiğiniz hakkımı elde ettim. Sıhhatin hastalıktan ayırdedilmesi gibi bu görevin bana ait olduğu apaçıktır."

"Açıkça hakkını olduğunu gördüğünüz halde inkâr yoluna sapmayı seçtiniz. Oysaki siyah ve beyazın birbirinden ayırdedilmesi gibi bu hak da açıkça ortadadır."

“Allah’ın kitabı bizim için en büyük şahittir. Hak Teâlâ ise en büyük kadıdır ve bütün batıl işler bir gün inkıraz bulacaktır.”

“Eğer kazaya rıza gösteriyorsan korkup geri çekilme; Kılıcımı kınından çıkarmışım, kaçmaman gerekir.”

“Allah’a yemin ederim ki geçen bir şey tekrar geri gelmez. Zorlama ile bir işin bozulmağı mümkün değildir.”

“İtidal yolunu tutarak ortadan yürümeği tercih ettik. İfrat ve tefrite itibar etmedik.”

“Perişanlık içinde yaptığım savaşta gûya bize yardım edenleri birbirine kırdırmışım, kendi burnumu keserek kabilemi heder etmişim.”

“Ey vâitlere ve verilmiş sözlere kanarak ve bunlarla mağrur olarak hareket eden kimse, dalâlet yolunun yolcuları hak ve doğru yoldan saparak yürüdüler.”

“Kulağa çalınan, sözler ve dünyayı karartan durumların bir tekini o seçkin Peygamber duymuş olsaydı, razı olmazdı.”

“Sizler, kötü işler işleyen o soyu sopu kesik ile gözleri ufak kişiyi Hazret-i Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kendisinden sonra vasî olarak tayin ettiği ile bir ve eşit tutuyorsunuz. Böyle bir durumu eğer peygamber duysaydı buna razı olmazdı.”

“Onların ikisi (Muâviye ve Âmr bin Âs) asker toplamak suretiyle bu kargaşa ye gürültünün doğmasına sebep oldular. İslâm dinini dünya menfaatleri ile değiştirerek doğru yoldan saptılar.”

“Başarı gösterirlerse ona Mısır valiliğini vereceğine söz vermiştir. Şu anda din ile dünyaları zarar ve ziyandadır.”

“Ey Âmr bin Âs, Allah’a ve Resulüne isyan ederek bize karşı geldin. Şimdilik yetmiş bin cesur ve bahadır asker hazır vaziyettedir.”

“Ey asker topluluğu ile öç almağa gelen yalancı, eğer maksadın mezarları ziyaret etmekse benden izin alarak gelebilirsin.”

“Eğer ölmezsem bir kimseyi dost ve aşina kabul etmeyeceğim. Çünkü onlar İslâm’a aykırı kötü işler yaptılar.”

“Sen ondan sonra cehennem ateşi içinde yan. Bugün sana zehir ilâcını içireyim ki cezasını göresin.”

“Ey Âmr bin Âs, beni kaçacak zannetme. Eğer beni öğrenmek istiyorsan Bedir ye Hayber’de savaşmış olanlardan sor.”

“Ben Aliyyim. Beni, bilenlerden sorun. Ondan sonra savaş meydanına çıkıp savaşmayı, göze alın. Çok geçmeden kaçmaya başlayacaksınız.”

“Elimde keskin kılıcım ve parlayan kargım vardır. Bizim koruyucumuz, o tertemiz ve seçkin olan Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemdir.”

“Amcam Hamza ve kardeşim Cafer’in bize mânevi destekleri vardır. O Cafer ki cennette yeşil kanatlara sahiptir.”

“Kendisiyle övünülecek Fâtıma benim zevcemdir. Senin annen ise Hind’ dir. Onlar arasında bir mukayese yapılabilir mi? Girdiği yuvadan kovulmuş ve iki iş arasında şüphede kalmıştır.”

“Gücü yetmeyen ve iktidarı olmayan insanların acizliği yüzünden aciz kaldım. Bundan böyle zekâ ve akıl yardımıyla düşmanlarıma galip gelirim.”

“Bundan böyle arkamdan beni sürüklemek isteyenleri ortadan kaldıracağım. Dağınık ve ayrı duranları bir araya getirip toplayacağım.”

“Senin hayatın sayılı nefesler üzerinde kurulmuştur. Her nefes alışta ondan bir parça eksilmektedir.”

“Kendini feda ettiğin zaman, o seni diriltir. Alay etmeden seni yürüten odur.”

“Her sabah ve akşam beden yeni nefesler alır verir. Sabah alınan nefes akşamınkinin aynısı değildir. Öyleyse boş yere nefes tüketip ömrünü heba etme.”

“Senin dininin suçu nedir ki ona kir ve pası bulaştırıyorsun. Nefis elbisende, kir mevcut değildir, fakat onu sen kirletiyorsun.”

“Sen kurtuluş istersin fakat kurtuluşa giden yolda yürümezsin. Karada hiç geminin yürüdüğü görülmüş müdür?”

“Savaş elbisesi onların değişmeyen yumuşak zırhıdır. Develerden yedek olanlarını da yanlarına almışlardır. Yataklarından kükreyen arslanların önünden kaçıp kurtulmak mümkün değildir.” .

“Öyle zannet ki dünya sana itaat etti ve sanki ölüm sana gelmeyecektir.”

“Sen dünyayı ne yapacaksın. Mezar taşının gölgesi kadar bir toprak sana kâfidir;”

“Ölüm için kendini sıkı tut! Ölüm pehlivanı senin yanına geldiği saman sabır göster, sakın kaçma.”

“Ben onun yaşamasını istiyorum o ise benim öldürülmemi hedef alıyor. Özür dileyen, Murad kabilesinden bazı kimselerdir.”

“Akılları bozuk ve yıldızlar ilmiyle uğraşanlar beni korkuttular. Merih’in yerine Koç burcunu koydular.”

“Ona dedim ki hileli olan işlerden dolayı beni korkutamazsın. Kurnazlıklarını bırak. Benim yanımda Müşteri (talih) ile Zuhal (talihsizlik) bir-dir.”

“Çeşitli hile ve kurnazlıkları benden def edecek olan Halik Teâlâ’dır. Benim rızkımı veren O’dur.”

“Zübeyr ile Talha uygun olmayan İşlere giriştiler. Bunun içindir ki üzüntüyle geçen bu gün bana çok uzun geldi.”

“Allah bilir ki halka zulmetmek için bende hiç bir düşünce mevcut değildir. Onlar bana haksızlık ettiler.”

“Benim söylediklerimi tebliğ eden ve insanlara bildiren kimdir? “Bu sözleri Allah’ın elçisi tebliğ etti.”

“Varın Suhre’nin oğlu Muâviye’ye deyin ki faydası ve yararı olmayan bir şeyi istiyorsun.”

“Baş başa gelip savaşan ve mücadele edenlerin her birisi cesur, kahraman ve yiğit kişiler idi.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem yalnız bırakıldığı zamanlarda hepsi de ona yardım ettiler ve söylediklerini yerine getirdiler.”

“Peygamberin ashabı dâima keskin kılıçlar kullanarak kahramanlık gösterdiler. Kılıçlarının kırılması mümkün değildir.”

“Sen ve senin babanın İslâm’a girişiniz kerhen olmuştu. Çünkü ikinizin tercih ettiği yollar kötülükten başka şey değildi.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem vefât edince ikiniz de eski halinize döndünüz. Oysaki daha evvel izlediğiniz yol dalâletten başka şey değildi.”

“Savaş bulutları görünmeğe başlayınca ve kılıçlar parlayınca şimşek ve yıldırımların çakacağı akla gelmektedir.”

“Sen yerde yatarken atlıların senin cesedinin üzerinden geçmeleri çok uzak değildir. Sür’atle cevelân edip hareket edeceklerdir.”

"Bâtıl şeyler peşinde koşarak bos yere vakit geçiriyorsun. Şam'ı at kişnemeleriyle sana zindan yapacağım."[44]

"Ey Hind'in oğlu sen dâima cahil kaldın. Sizin içinizden cesur ve bahadır olanları öldüreceğim."

"Doksan bin ok alan ve mızrak batıran askerlerim öylesine savaşacaklardır ki saldırıları, sahilleri ve dağları kaplayacaktır."

"Eğer Muâviye ile karşılaşırsam, göz ucuyla bakan ve bağırsakları büyük olan insanı vurmaktan çekinmem."[45]

"Onu ateşin annesi olan (Ümmü Haviye) cehenneme attı. Ürüyen köpekler orada kendisine komşu öldü."[46]

"Kötülükleri parça parça terk etmede sabır göster. Umulur ki bir gün bu kötülüklerin tükendiğini göresin."

"Birçokları kendi durumunu gizlemek suretiyle ülfet buldu, insanlara görünürde hoş gelen tarafları izhar etti."

"Birçok iyi insanlar kendi dillerini korumak suretiyle cevap vermekten çekindiler. Onların bu durumu cevap vermeğe yetti."

"Bu kadar askerin şenin üzerine gelmesi hakkaniyetledir. Hak gelince batıl ortadan kalkar. Gelecek yıl gelip çatıncaya kadar şimdilik bu kadar asker kâfidir."

"Senin askerlerinin bir kısmı arslan gibidir. Bir kısmı da arslan yavrusu gibi çarpışmaktadır. Parlayan kılıçlarla savaş gününde muharebe etmektedirler."

"Düşman safında yer alanlar esir alınınca, ya fidye vererek kurtulurlar veyahut boyunları vurulur. Sancağın önünde yer alanların durumu budur."

"Yalancının hileleri kötü kalplileri perişan eder. Savaş içinde düşmanın kanını dökerler."

(Sıffin Savaşı'nda) "Ahbaplarıma birer birer zarar verdiğini görüyorum. Sanki onlara ebedî âlem için rehberlik görevini üstlenmişsin."

"Dımışk (Şam) ehlini bırakarak ayrıldık. Kadın ve erkeklerden daha çok ihtiyar olanlar geride kaldı."

"Nice kadınların, süngü batıran avcılar yüzünden erkeksiz daldıkları görüldü. Birçokları da dul kaldı."

"Onlar, savaşa giden erkeklerin arkasından ağladılar. Artık kıyamet günü ne kadar geri gelmeyeceklerdir."

"Biz öyle savaşçılarız ki bizim süngülerimiz ancak müstehak olanlara batırılır. Haksız yere kimseyi öldürmeyiz."

"Allah'a yemin ederim ki zulüm uğursuz ve kötü bir şeydir. Kötülükte israr eden kimse ise zalimdir."

---

[44] *Bu beyit, Muâviye'nin bir şiirine karşılık olmak üzere söylenmiştir. Muâviye, bu şiirinde "Ey Ali, beni gafletle uyuyor zannetme. Kûfe'ye varacak ve sana oraları zindan edeceğim. Belki bu sene ve belki önümüzdeki sene bu fikrimi gerçekleştireceğim."*

[45] *İslâm tarihinde Muâviye'ye **"büyük bağırsaklı"** denmesinin nedeni şu olayla başlanır:Bir gün Hazret-i Peygamber mektup yazdırmak için kendisini çağırtmış ve birisini üç sefer göndererek haber vermesine rağmen, her üç seferde de yemek yiyor, cevabını almıştı. Bunun üzerine "doymasın" diye bed-duâ etmişlerdi. Gerçekten de Muâviye oburluk hastalığına tutulmuş ve Araplar arasında **"bağırsakları geniş Muâviye"** şeklinde şöhret bulmuştu.*

[46] *Ümmü Haviye deyimi, Kur'an-ı Kerîm'de Muâviye'nin halası olan Ebu Leheb'in karısı Ümmü Cemile hakkında kullanılmıştır.*

“Kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk’ın huzuruna varırlar. Bütün düşmanlar Allah’ın huzurunda toplanırlar.”

“Kıyamet gününde Allah’ın huzuruna vardığımızda ben mi zalim miyim yoksa sen mi zalimsin, bunu öğreneceksin.”

“İnsanlardan lezzet ve zevk duygusu alınacak, dünya ile ilgili bir endişe ve tasa kalmayacaktır.”

“Geceler büyük bir iş için dönmektedir. Yıldızların hareketi de yine bu iş içindir.”

“Eski insanların ahvalini gündüz ve gecelere sor ki onların nişanlarını ve âdetlerini sana haber vereceklerdir.”

“Bu fâni dünyada ebedî kalmak istiyorsun. Birçokları da aynı şeyi temenni ettiler.”

“Ey yeryüzünün vahşileri, çayırlı ve çimenli yerlerde otlanınız. Taze etler yemek suretiyle semizlenin.”

“Gaflet içinde bulunuyordun. Hâlbuki ölüm dâima uyanıktır. Ey uykuya dalmış kişi ölüm için hazırlıklı ol!”

“Yokluğa, mahkûm şeyler peşinde koşuyorsun. Hâlbuki sen ölüp gideceksin. Dünyada ebedi kalan hiçbir şey yoktur.”

“Yarın olduğunda sevinç gözyaşlarını akıtacağını zannediyorsun. Hâlbuki gaflet denizinde yüzüyorsun.”

“Ben Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kardeşi ve damadıyım. Şehitlerin imâmı ve efendisi olan Hamza benim amcamdır.”

“Câfer-i Tayyâr benîm öz kardeşimdir. Cennette, gece ve gündüz, melekler arasında uçarak vakit geçirmektedir.”

“Peygamberin kızı benim eşimdir, kendisiyle sükûnet bulmuşumdur. Etlerimiz ve kanlarımız birbirine karışmıştır.”

“Peygamberin iki torunu benim çocuklarımdır. (Hasan ve Hüseyin) Sizin hanginizde benim bu yakınlığım gibi bir yakınlık vardır?”

“İslâmiyet’i kabul etmede hepinizden öncelik bana aittir. Daha buluğ çağına ermeden İslâm dinine girdim.”

“Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem beni sizlere bakmakla görevlendirmişti. Cuhfe’de gölün başında bunu sizlere ilân etmişti.”

“İçinizden beni seçerek sizlere takdim etti. Verdiğim hükümlere rıza göstermeniz ve bana itâat etmeniz gerekir.”

“Dileyen bu durumu kabul etsin, dilemeyen de hüzün ve kader ile başbaşa kalsın.”

“Hiç kimsenin inkâr edemediği bir kahramanım ben. Hem savaş ve hem de barış zamanlarında herkes beni tanır.”

“Fakat bir ise teşebbüs ettiğim zaman, kötü kalpli kimseler hemen karşı çıkıp bana muhalefet ederler.”

(Sıffîn’de) “Eğer bana itâat edilseydi kendi kavmimi Yemâme veyahut Şam semtine yollardım.”

“Bizim siyah sancaklarımız dalgalanır. Eğer onu harekete geçirmek gerekirse (Ebû Sasan) Husayn’e haber verilir. O da sancağı ortaya çıkarıverir.”

“Saffa dahil olan Husayn, ölüm havuzundan kanlar akmayıncaya kadar arkasını verip geri çekilmez.”

“Savaş esnasında Husayn’ın gayret ve ikrâmdan başka hiç bir çabasının olmadığını görürsün.”

“Savaşa davet edildiğinde sabır gösterir. Yüksek ses ve na’ralar yükseltildiğinde, onu tahammülle karşılar.”

“Mezhic pişmanlık duyup geri çekilinceye kadar Akk, Lahm ve Himyerliler sabır gösterip direttiler.”[47]

“Cüzam kabilesi Mezhic kabilesine seslenerek size yazıklar olsun, zalim olan kimlerdir? dedi.”

“Ehl-i Beyt için de olsa Allah’tan korkmaz mısınız? Allah’a yakın olanlara değer verilmez mi?”

“Ölümü seçmek suretiyle kendini tehlikeye atanları Allah mükâfatlandıracaktır. Onlar, ne mutlu ve aziz kimselerdir.”

“Bahsettiğim bu topluluk, Rebiâ kabilesidir (İbn-i Nizar bin Maadd). Onların üzerine çok sayıda asker gönderilse de dehşetli bir kahramanlığa sahiptirler.”

“Hind’in oğluna (Muâviye’ye) kılıç ve ok darbelerini biz tattıracağız. Bizden yüz çevirmekle düzen ve intizamı bozdu.”

“İbn-i Ziberkan’ı yanına çağırdı. Zu-Kela’ İle Kureybe’ye sayısız armağanlar verdi.”

“Karanlık bastığında Muâviye, Amr, Numan, Büsr, Malik ve Havşeb gibi kabile reislerini yardımına çağırdı.”

“Muâviye, Kurzi ve iki oğlunu, Hars, Kayn, Ubeyd ve Eslem gibi kimseleri izzet ve ikrama boğdu.”

“Benim sağ yanımda bahadır olan Mezhic kabilesi, sol yanımda da kahraman Vâil kabilesi durur.

“Savaşın merkezi yerinde kendine güvendiğim Mudarr kabilesi bulunuyor. Hemedan’dan da büyükleri benim yanımda yer almıştır.”

“Arka taraflarda yer alan Ezd kabilesi ulu kimselerdir, Cenâb-ı Hakk kadîmdir, sonu yoktur.”

“Şibamlıları çağırdım fakat davetime icabet etmediler. Onların bu davranışı bana ağır geldi.”

“Onlar bilimden uzak, kızgınlığa daha yakındırlar. Ateşi sönüp te geriye katan bir kör parçası gibidirler. Yıldızları gizlidir. Yanlarına varılmadıkça görünmeyen çalılar gibidirler.”

“İnsanların en -kötüsü ve yaratıkların en gayretsizi Kays kabilesinin köleleridir ki burunları yere sürtüle sürtüle burunsuz olmuşlardır.”

“Hiçbir zaman bir toplumun önünü alamadılar. Kin ve gururda, hayır ve serde intikam tohumu ekdiler.”

“Bir topluluk içinde onlardan biri çıkmaz ki zulüm ve haksızlığı göğüslesin veya yerine getirilmesi gereken bir işi yapsın.”

“Atılan ve saplatılan mızraklarla atların kana boyandığını ve onlara binenlerin de gözlerinin kan çanağına döndüğünü gördüm.”

“Savaş sürerken atların ayağından kalkan tozlar sanki havada kara bir bulut veya kalın bir toz tabakası meydana getirmişti.”

“İbri-i Hind (Muâviye) Zû’l-Kela, Yahsab, Kind, Lahm ve Cüzam kabileleri’ nin her birini davet etti.”

“Ben de Hemadanlıları yardıma çağırdım. Derilerimi dert edinir, bana bir belâ ulaştığında siper ve kalkan olurlar.”

“Onları davet ettim. Bunun üzerine davetime icâbet ettiler. Hepsi de cesur, atılgan ve kahramandırlar.”

---

[47] *Bu beyit geçmiş savaşları anlatıyor. İslâm’dan evvel kabile¬ler arasında cereyan eden savaşlar oldukça ilgi çekici bir durum¬daydı.* .
Akk, Maadd bin Adnan’ın biraderidir ki nesli hâlâ Yemen’de devam etmektedir.
Lahm de Yemen kabilelerinden bir kabiledir. Cahiliyyet dö¬neminde birçok idareci, bu kabileden çıkmıştır.

Kaynakça:Hz. Ali kerremallâhü veche Divanı, (trc: Müstakimzade Süleyman Sadettin) hzl: Şakir DİCLEHAN, 1981, İstanbul.

İSİM KOYMANIN VE DEĞİŞTİRMENİN SIRLARINDAN

Daha önce bu konuda sitede bulunan yazıları tekrar etmeden önce Hazreti İsmâil Hakkı Bursevî Kaddesellâhû Sırrahû'l Azîzin beyanlarını arz edelim.

***

Çün ettin mahlasım yâ Rab Hakkı

Beni abdü'I-Hakk eyle ver terakkî

(Divan, 623/34).

diyerek kimliğini açıkladıktan sonra, ismiyle mahlasını birlikte kullandığı,

Ne İsmâil Hakkî'yam ne bir sâhib-terakkîyem

Ne bir ehl-i telakkîyem ne âyînem mücellâdır

(Kitâbu'l-Envâr, 133).

beytinin şerhinde, isminin anlam ve etimolojisini verir. İsim verme ve isim değiştirme hakkındaki görüşlerini ifade eder:

"İsmâil bu fakîrin vaz'-ı halkı ile vaz' olunan ismidir ki, aslında lafz-ı Süryânî'dir.

Mânâsı **mutîullah** demektir.

Ve bazıları da dediler ki, aslı **"isme' yâ iyl"**dir ki, **iyl** esmâullahtandır. Hakkı bu fakîrin vaz'-ı ilâhî ile olan lakabıdır. Ve bundan gayrı elkâbı dahi vardır ki, Hakk bilir. Ve isim ve lakap ki, vaz'-ı ilâhî ile vaz' oluna, tegayyür kabul etmez. Ve ismin tegayyüründen ziyâde ihtirâz gerektir. Zira hakikati müsemmânın tegayyürüne râci'dir. Ve müsemmâ tegayyür olsa, sâhibi sûret-i insaniyyeden hariç ve memsûh olur."

(Kitâbu'l-Envâr, 134).

(Günümüz Türkçesiyle)

"İsmâil bu fakîrin halk arasında söylenen ismidir ki, aslında Süryânîce dir.

Mânâsı **mutîullah [Allah Teâlâ'ya itaat eden]** demektir. Ve bazıları da dediler ki, aslı **"isme' yâ iyl"**dir ki, **iyl** [İl] Allah Teâlâ'nın isimlerindendir.

Hakkı bu fakîrin ilâhî makamda konulan lakabıdır. Ve bundan başka lakabları dahi vardır ki, Hakk Teâlâ bilir.

Bu meyanda isim ve lakap ki, ilâhî makamda (Allah Teâlâ katında) ile konulursa değiştirilmesi kabul edilmez. Ve ismin değiştirilmesinden ziyâde kaçınmak gerektir. Zira isimlendirilen, isim sâhibinin hakikati değişmesine râci'dir [dönüşür] . Ve isim sâhibi ismi değişse de, sâhibi insanî sûretten [gerçeğinden] başka ve sûreti daha çirkin hâle sokulmuş olarak mesh olunmuş olur."

**

Bu konuda azizim efendim Şeyh Şerâfeddin Bingöl kaddese'llâhü sırrahu'l azîz buyurdu ki;

"El -Esmâ-ü tenezzelü mine's -Semâ-i" (isimler semaâdan iner) fehvasınca, bilumum esnâf-ı beşerin (insanların bütün sınıflarının) esâmisi (isimleri), âlem-i ahd-ü misâkda (ezelde) takdir ve tayin buyurulmuştur.

Bir çocuk doğduğu vakit, ona isim verecek kimselere ism-i hakikîsini ilhâm için Cenâb-ı Hakk (c.c). melekler hâlketmiştir (yaratmıştır).

İsim tesmiye olunacak (konulacak) mahâlde, muhâlif-ü şerîa ahvâl (şeriate aykırı haller) ile, harîr (ipek) döşemeler, mücessem ve tam âzâlı suret (resim) bulunursa, bu melekler oraya girmez, çocuğun ismi de hakîkî isminin muhâlifi (zıt-aykırı) bir isimle tesmiye olunur. (konulur).

Bir kimseye ism-i ezelîsi (Levh-i mahfuzdaki ismi verilirse) verilirse, zekâ ve idrâki (ve mâ câ'e bihi'n-Nebiyyü)'ye (peygamberin getirdiği şeye bağlanmış) sûret-i temessük (sarılma şekli) ve istikâmeti, muhâlif isimle müsemmâ olan (isimlendirilmiş) bir kimseye nisbetle yedi derece kâmilâne (üstün) olur. [Saçma sapan isimler koyanların ve sapkınlığı meşhur olmuş isimleri taşıyanların durumunun ne kadar vahim olabileceğini bir kere düşünün diyebiliriz.]

İsim tesmiye olunacağı zaman, akdedilen (ismin verildiği) cemiyyette icrâ edilecek edebin derecâtına göre, meleklerin adedi bir'den bin'e kadar çoğalır.

(Bu hikmetin anlatıldığı mecliste Şeyh Şerâfeddin Bingöl kaddese'llâhü sırrahu'l azîz ihvândan ism-i hakikîleri verilmeyenlere ism-i ezeliyyelerinin iş'âr olunacağı (açıklanacağı) beyân buyrulmuştur. İhvanlarından birçoğunun ismi değiştirmiştir.)

(BURKAY Hasan Menâkıb-ı Şerefiyye [Kitap]. – Ankara (Beş Cilt) : Çınar Yayınları, 1995-2010, c. I, s. 17)

HZ. FÂTIMA ANAM

Haluk Nurbaki

Anlatılması en güç olan Yüce Sultan Hz. Fâtıma aleyhisselâmı hiç değilse bir zerre konuşabilme fırsatı ver YARABBİ!.

Gerçekten Hz. Fâtıma'yı anlatmak fevkalade güç bir olaydır. İslam'ın Nurdan Annelerini anlatmaya niyet ettiğimiz günden beri bunun sıkıntısı içindeyim. Çünkü bir kimseyi tanıtma, anlatmak için onun on tane özelliğinden bir tanesini anlatsanız kafidir. Aşağı yukarı onu tanıtmış olursunuz. Yüz tane özelliğinden hiç değilse on tane anlatırsanız yine o şahsı tanıtmış olursunuz. Ama bir kişi düşününüz ki, otuz trilyon özelliği var nasıl anlatabilirsiniz? Mümkün değil. Ne kadar anlattım sansanız, ancak milyarda birini anlatabilirsiniz. Milyarda birini anlattığınız 'zaman da hakikat ışığı gerçekleşmemiş olur. Çünkü, Hz. Fatıma bu zaman dilimine düştüğü zaman, yani mana aleminden beşeri zaman dilimine . düştüğü zaman bunun esrarını çözmek ne bir âlime, ne bir . veliye ne de her hangi bir kimseye nasip olmamıştır.

VAHDETLE KESRET ARASINDAKİ AHENK

Çünkü Hz. Fâtıma'da yaratılışın çok çetin bir esrarı gizlidir. Bu yüzden Hz. Fatıma'nın sıradan bir insan gibi anlayabilmemiz, anlatabilmemiz mümkün değildir. Onu anlamaya kalkmak, alem-i vahdetle, alem-i kesret arasındaki o gizli ahengi hissedebilmek sırrına sahip. olabilmekle mümkündür. Çünkü Hz. Fatıma'nın varlığı, aşk-ı İlahi olan Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesellem'in gönül nurunun anlaşılması anlamına gelir.

O, KENDİSİNİ ANLATIR

Ama fevkalade ilginç bir kolaylığımız var. 0, rahmetin zirvesi olduğu için kendi kendisini anlatır. Göreceksiniz ben ne kadar eksik anlatırsam anlatayım, gönlünüzde Hz. Fâtıma’ya ait bir takım güzellikleri fark edeceksiniz. Hz. Fâtıma bütün mü'min ve mü'min'elere şefkat etmeye, merhamet etmeye, şefaat etmeye söz vermiş. Onun için 'kadir gecesi Fâtıma annemizce çok önemlidir.

Mahkeme-i Kübra'nın, yani kıyametteki ilahi mahkemenin, bütün insanların, ebedi saadetin peşinde koşarak cennette bir adımlık mesafe kapabilmek için yarıştıkları o müthiş imtihan gününün perdesinde bir zat vardır: "Hz. Fâtıma..." Kesinlikle herkesin evrakı Hz. Fâtıma'nın önüne gidecek.

GÖNÜLDEKİ ZEVK

Çünkü, Hz. Fâtıma annemiz Efendimizin (sallallâhü aleyhi ve sellem) zahiri görüntüde maddi gücünün çok zayıf olduğu, mali imkanlarının çok düşük olduğu bir zamanda evlendi. Ve .evlenirken gerçekten tasavvuru mümkün olmayan bir tevazuyla Hane-i Saadetten hiç bir dünyevi eşya beklemedi. Hz. Fâtıma, maddeyle mananın karışım yeri olan Ehl-i Beyt kanalının sırrını intişar ettirmek üzere yüklendiği bu vazifenin içerisinde büyük bir zevk alemindeydi. Öyle bir zevk alemindeydi ki, maddesel bir eksikliği düşünecek durumda değildi. Zaten öyle bir gönüle de sahip değildi. Onun gönlünde yalnız ALLAH zevki vardı

HZ. FÂTIMA'NIN DUASI

Biliyorsunuz Hz. Fâtıma'nın meşhur bir duası vardır. Allah'ın çok hoşuna giden bir duadır bu. Hz. Fâtıma, "YARABBİ BENİ BİR GÖZ AÇIP KAPAYACAK KADAR ZAMANDA SENDEN GAYRI BIRAKMA" diyordu Allah'a duasında. Onun için, Fâtıma annemizin dünyevi herhangi bir şeye üzülmesi mümkün değildir.

İddianame mutlaka Hz. Fâtıma kanalından geçecek. Bu, elbette Hz. Fatıma'nın daha beş yaşındayken alemlerin Fahr-i Ebedisi yüce Peygamberimizin arkasında o

minicik adımlarıyla İlah-i Kelimetullah'ın, İslamiyet'in yayılması fazındaki büyük çabası, büyük hevesi, büyük aşkıdır.

İnsanlar ne kadar gaflette olmalı ki, Hz. Fatıma gibi sonsuz merhamet ve şefkat sahibinin vizesine rağmen imtihandan geçmemek ahmaklığını gösteriyor.

Hz. Fâtıma annemiz müşriklerle mücadele verirken bir taraftan cesaretiyle, bir taraftan gönlündeki heyecanla, bir taraftan da o minicik yavru manasıyla Efendimizin etrafındaydı. Fahr-i Kainat Efendimiz nerede bir mücadele veriyorsa, o minicik adımlarıyla Hz. Fatıma oradaydı.

Hatta bir gün Ebu Cehil denen it, Fahr-i Kainat Efendimize yüksek dozda hakaretlerini yağdırırken, Hz. Fâtıma bize bir cesaret örneği göstererek:

"SÖZLERİNİ AYNEN SANA İADE EDİYORUM. O HAİN SÖZLERİ, O ADİ SÖZLERİ AYNEN SANA İADE EDİYORUM"

dedi. **Ebu Cehil hırsa kapıldı ve Hz. Fâtıma'ya bir tokat attı. O attığı tokatla beraber Hz. Fâtıma'nın gönlünden öyle bir ok çıktı ki, o anda herkes bu tokat nasıl telafi olacak, İlahi huzurda bunun hesabı nasıl verilecek diye tereddütler içerisinde kıvranırken Hz. Fâtıma gönlünden çıkan bu oklarla bütün İslam düşmanlarını kahretti.** Onun için Fâtıma annemiz Müslümanlara ne kadar müşfik ve merhametliyse, İslam düşmanları ve İslamiyet'i tahrip etmek üzere tuzak kuranlara karşı da kadar cesur bir mücahittir.

HER BAKIMDAN USTA

Çünkü Hz. Fâtıma'nın hem savaş ustalığı, hem gönüllere merhem ustalığı, hem mücadele ustalığı hem de irade ustalığı vardır. Bütün bu ustalıkları beş yaşından başlayarak beraber yürütmüştür. Fâtıma annemizin bu cesaret sırrının içerisinde büyük bir hikmet vardır. Bu milletin Türk-İslam cemaatlerinin özündeki cesaret sırrı Hz. Fâtıma'nın o beş yaşında mücadeleye girdiği sırla özdeştir. Hz. Fâtıma'nın gönlündeki bu cesaret sırrı Kerbela'da Zeynel Abidin'in Horasan'a kaçırılması şeklinde Türklere verilen bir görev olmuş ve o günden bu güne kadar bu milletin sırtı yere gelmemiştir. Çünkü bu millet Hz. Fâtıma'dan dua almıştır. Bunun için de bu milleti kimse yıkamıyor. Herkes birden ayağını kaydırmak istiyor. Hep beraber akıllısı, delisi, haini hepsi bu milleti yere yatırmak istiyorlar, mümkün değil... Bu millet Hz. Fâtıma sırrı taşıyor boşuna heveslenmesinler.

Hz. Fâtıma dünyasını değişmeden minicik yavrusu Hz. Hüseyin'in masum yüzüne baktı, baktı ve gelecekteki hıyaneti seyretti. Büyük bir elemle yavrusunun bu dünyada hainlerin hıyanet sofrasına bıraktırılmışlığının acısıyla gözlerini kapamak üzereyken o anda Zeynel Abidin Hazretlerinin, dolayısıyla ***Ehl-i Beyt'in yedi Türk atlısı tarafından kurtarılıp Horasan'a Türkistan'a götürülmesini seyretti ve gözlerinden bir damla zevk göz yaşı döküldü.*** Zeynel Abidin Hazretlerinin Horasan'dan Türkistan'a doğru kaçırılırken uğradığı en büyük durak ve *yedi atlı ÇEÇENLERDİR,* unutmayınız. Bu sırla, bir hayvan ordusunu, bir hayvan sürüsünü; nasıl dize getirdiklerine bakın.

NEREDE BİR IŞIK, BİR AŞK VARSA

Sanıyor musunuz maddesel bir sırdır bu? Hz. Fâtıma'yı tanırken hepsini tanıyın. Nerede bir ışık varsa, nerede bir gönül cesareti varsa, nerede bir aşk varsa orda Hz. Fâtıma'yı şekil olarak aramayın. Bütün güzelliklerin, bütün sevdaların, bütün cesaretlerin, bütün ilmin içinde Hz. Fâtıma vardır. Çünkü Fahr-i Kainat Efendimiz çok açık ve net olarak "KUR'AN'IN ZAHİRİ MANASI ÜZERİNDE PEK ÇOK ALİM GELECEK, BİRBİRİNDEN GÜZEL YORUMLAR YAPACAKLAR AMA KUR'AN'IN ENFÜSİ MANASINI FÂTIMA DA BİLECEKTİR" buyuruyor.

GÖNLÜN KAPISI

Gerçekten Kur'an'ın özündeki enfüsi sırların anlaşılması akılla fikirle değil, ancak gönül kanalıyla yapılacak bütün esrarlı yorumların merkezi Hz. Fâtıma'dır. Hz. Fâtıma, Fahr-i Kainat Efendimizdeki manevi sırların manaya aktarım noktasıdır. Hz. Ali nasıl ilmin kapısı ise, Hz. Fâtıma da gönlün kapısıdır.

Hz. Fâtıma'dan vize almayan hiç kimse gönül telleri üzerinde raks edemez, hiç kimse sevemez, hiç kimse merhamet edemez, hiç kimse şefkat gösteremez. Bütün şefkatlerin, merhametlerin ve dolayısıyla gönlün tek ilacı olan infakın, ita'nın sırrı, Hz. Fâtıma'dan geçer. Nasıl geçer? Bakın ben size yine ilahi tabloda sabitleşmiş bir görüntüyü anlatacağım.

Kainat yaratıldığı günden itibaren enva-i çeşit ilahi senaryolar oynanır. Bunların bize en sık bahsedileni biliyorsunuz "ELEST MECLİSİ"dir. (inananlar, Fahr-i Kainatın sırrını sezebilenler yahut da elest meclisinden telef olanlar) Bu bir İlahi senaryodur ama hep devam eder. Elest Meclisi zamanı bitmemiştir, zaman ötesinde devam eder. Bir çok hadiseler böyle esrarlı bir senaryonun zevki içerisinde İlahi nazara, ilahi seyre muhatap olurlar.

HURMA TATLISI

Hz. Fâtıma annemizin bir olayı vardır ki, İlahi zevkle çok büyük coşku vermiştir. Hz. Fâtıma annemiz evlendiği zaman az evvel de arz ettiğim gibi çok darlıkların olduğu günlerdi. Efendimiz düğün yemeği yapmak üzere hususi ,surette hurma, tereyağı ve yoğurt (süzme. yoğurt) getirtti ve kendi eliyle bir hurma tatlısı yaptı. ***İlk defa Fahr-i Kainat Efendimiz icad etti bu hurma tatlısını. Hurmayı yağla yoğurdu, bir saat kadar yoğurduktan sonra, onu da süzme yoğurtla kesti.*** Bu yemeği Hz. Fâtıma annemizin mahrum kalmaması için düğün yemeği olarak hazırladı ve bütün ashab bu yemekten tattı. Düğün gecesi bir tabak da gerdek için ayrıldı ve gelin odasına kondu.

GERDEK NAMAZI

Hz. Fâtıma annemiz ve Hz. Ali Efendimiz namazlarını kıldılar. Önce bu namazın özelliğini anlatmak istiyorum. Gerdek namazı İslamiyet'e bu gece intikal etmiştir. Fahr-i Kainat Efendimiz Hz. Ali ve Hz. Fatıma'ya gündüzden tembih etti. "BU ÇOK ESRARENGİZ BİR NAMAZDIR. BUNU SAKIN KENDİNİZ KILMAYIN. BEN KILDIRACAĞIM" dedi. Efendimiz o namazı kıldırırken madde ile mananın tıpkı o hurma misalinde olduğu gibi yoğunlaşıp büyük bir sırrın çıkacağını gösteriyordu ki Efendimizin kıldırdığı o namaz sonunda insanlığın ölmesi engellendi. Çünkü Ehl-i Beyt zuhur etti. Ehl-i Beyt'in zuhuru, evrenler için o kadar önemli bir hadise ki, Ehl-i Beyt'in zuhur etmesiyle insanlık yeniden kaosa girmekten kurtuldu, İslamiyet nuru, İslam nuru geldi. İslamiyet'in nurunun gelişi insanları kör kuyuya düşmekten kurtardı. Zira insanlar gerçekten kör kuyuya düşmüşlerdi.

Hıristiyanlık, Bizans denilen manyakların eline düşmüş, zaten diğer dinlerden hayır yok vahşeti talim ediyorlar, Romalı insanlar ise zevk için yaşıyorlar. Böyle bir devirde nasıl İslamiyet gelip insanlığı kurtarmışsa, Efendimizden sonra da bu İslam nuru Ehl-i Beyt kanalıyla yer yüzüne yeni bir dirilik getirmiştir. İşte bu diriliğin kapısı Efendimizin kıldırdığı zifaf namazıyla açılmıştır. Bu zifaf namazıyla beraber açılan o kapıdan madde ile mana tıpkı Efendimizin yaptığı hurma tatlısı gibi yoğrularak girdi. Hurma tatlısının yapısındaki hikmet gibi madde ile mana karışarak yeni bir enerji meydana getirdi.

HURMA TATLISI

İşte bu tatlı, zifaf yemeği olarak konduktan sonra, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma tam yemeğe niyet ettikleri sırada kapı çalındı ve bir yoksul geldi. "ÜÇ GÜNDÜR AÇIM. BANA BİR LOKMA YİYECEK VERİN" dedi. Daha fakirin sözü bitmeden Hz. Fâtıma babasının büyük emekle yaptığı tatlıyı fakire verdi. İkinci gün Efendimiz bir tatlı daha gönderdi. Aynı şekilde gece yine kapı çalındı "ÜÇ GÜNDÜR AÇIM" diyen bir yetim geldi. Hz. Fatıma annemiz yine tatlıyı verdi.

Üçüncü gün yine kapı çaldı. "Çok açım" diyen bir esir geldi. Hz. Fâtıma annemiz başka bir yiyecekleri olmadığı halde yine tatlıyı verdi. Kendileri aç olarak sabahladılar.

Bunun üzerine Fahri Kainat Efendimiz İnsan Sûresinin 8-11. ayetlerinin vahyedildiği müjdesini vermiştir:

«Onlar içleri çektiği halde, yiyeceği yoksula, yetime, ve esire yedirirler. "Biz sizi ancak Allah rızası için doyuruyoruz, karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız" derler. Allah da onları bu yüzden o günün fenalığından korur, onların yüzüne parlaklık ve neşe verir."

GÖNÜLDEKİ SEHA

Allah bazı senaryoların bazı bölümlerini dondurur. Nasıl dondurur? O an devamlı işleyen bir film gibidir. Baştan sona kadar biter, tekrar başlar, biter yeniden başlar. Çünkü Cenab-ı Hak, Fâtıma annemizin gönlündeki bu sehanın, bu her şeyini vermenin bu cömertliğin hikmetini seyretmiş. Bir düğün yemeğini, bir zifaf yemeğini, üstelik Fahr-i Kainat'ın özel olarak onun için yaptığı yemeği, yani, Fahr-i Kainatın özel hediyesini dahi bir fakire infak etmek hikmetinden ayrılamıyor Hz. Fâtıma

RESÛLULLAH EVDE Mİ?

Hz. Fâtıma, bu sırların macunlarım hazırlarken tıpkı Efendimizin düğününde yaptığı o müthiş tatlı gibi mana zevkini bütün mü'minlere tattırdı. Bu hikmet içerisinde bir gün Hz. Veysel Karani, Efendimizi ziyarete geldi. Kapıyı Fâtıma annemiz açtı. Veysel Karani "RASÛLULLÂH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEM EVDE YOK MU?" diye sordu. Fâtıma annemiz "YOK YA ÜVEYS" diye cevap verdi. Veysel Karani Hz. "PEKİ O ZAMAN SELAMLARIMI SÖYLEYİN. AMA NEREYE BASIYORDU? BANA GÖSTERİR MİSİNİZ" dedi. Gösterdiler. Eğildi yeri öptü ve "ALLAHIN İZNİ BU KADAR" dedi.

GÖNÜLDEN GÖNÜLE ANLATSIN DİYE!..

Veysel Karani hazretlerinin Fahr-i Kainat Efendimizle görüşememesi bir anne tenbihatı veya annesinden izin alamadı gibi gösterilir ama aslı bu değildir. Çünkü Rasulullah'ı görmesine Cenab-ı Hak müsaade etmemişti. Veysel Karani Fahr-i Kainatı göremeyenlerin okuludur. Gönüllerden gönüllere Resûlullah'ı anlatsın ve öğretsin diye Cenab-ı Hak müsaade etmemiştir.

MÂNÂ KANALI

Bu nedenledir ki, Fâtıma annemizin çok özel durumlar dışında maddi sohbetlere geldiği, katıldığı pek görülmezdi O yanlız mana kanalıyla gönülden gönüle cereyan geçirirdi. Bunun da en büyük sırrı asr-ı saadetteki fakir ve kimsesizleri İslam çadırının altına toplamasıdır. Dikkat ederseniz, Asr-ı Saadette köleleri ve fakirleri vurmak, asmak, kırmak, dövmek müşriklerin çok kolay başvurdukları bir yoldu. Böyle bir icra sırasında, hiçbir kölenin, hiçbir fakirin, hiçbir yetimin, hiçbir cariyenin Müslümanlığa gelmemesi lazımdı. Gelemezdi, çünkü ertesi gün perişan ederlerdi. Peki nasıl oldu da, köleler, cariyeler akın halinde İslamiyet'e gelmeye başladılar? İşte bu Hz. Fâtıma'nın sırrıdır.

CESARETİN ENJEKTESİ

Hz. Fâtıma, nerede bir zavallı cariye, nerede kimsesiz bir yetim varsa evvela gönüllerine bir cesaret enjekte ediyordu. Manada, Hz. Fâtıma'nın nazarına ermek için dua ederlerdi. Halen, daha yeryüzüne inmemiş, diyelim ki on sene sonra gelecek bir insan, yeryüzünde varlığını sürdürebilmek için, hele hele mü'min olarak yaşayabilmek için Hz. Fâtıma eczanesinden ilaca muhtaçtır Gönül ilacına, cesarete muhtaçtır. Çünkü Allah demek yürek ister. Şimdi bakmayın siz millet bedava Allah diyor. Yoksa Allah demek gerçekten yürek ister. İşte bu yürek Hz. Fâtıma sırrında gizlidir.

ZAYIFLIĞIN, ÇARESİZLİĞİN SÖNDÜRÜLÜŞÜ

Hz. Fâtıma, nerede, yetim, kimsesiz, boynu bükülmüş varsa, evvela nazar eder, o nazarıyla onun gönlündeki büküntüyü, zayıflığı, çaresizliği söndürür ve yerinde bir ışık yakardı. Hatta biliyorsunuz Hz. Ebu Bekir çok köle satın almış, onları azad etmiş ve bu şekilde şöhret yapmış bir yüce büyüğümüzdür. Bir gün bir sohbet sırasında konuşulurken Hz. Ebu Bekir'e sordular: "SİZİN SEVABINIZA NASIL ERİŞİLİR? BU KADAR KÖLE ALDINIZ, AZAD ETTİNİZ, ONLARI HÜRRİYETLERİNE KAVUŞTURDUNUZ" dediler. Bir çoklarını tanıyoruz. Başta Bilal-i Habeşi olmak üzere bir çok köleyi, cariyeyi büyük İslam hanımlarını satın. alarak hürriyetlerine kavuşturdu. İşte bu şanları kendisine hatırlatırken Hz. Ebu Bekir "BİZİM YAPTIĞIMIZ BİR ŞEY DEĞİL. ONLARI DİRİLTEN FÂTIMA'DIR. ÇÜNKÜ ONLARIN EVVELA DİRİLMESİ CESARET BULMASI LAZIM. SATIN ALMA İKİNCİ FASIL" diye cevap verirdi.

HZ. ŞEYMA MÜJDESİ

Nitekim biliyorsunuz kölelerin, cariyelerin, öksüzlerin, yetimlerin, kimsesizlerin hayatının yaşanması için Hz. Şeyma. müjde vermiştir. Efendimizin Bi'set-i Muhammedisinde, yani Asr-ı Saadette Kur'an inzal olur olmaz Hz. Şeyma o müthiş türküsünde müjdeler olsun açlar, susuzlar, kimsesizler, çaresizler, öksüzler Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) geldi diye Fahri-i Kainatın sırrını açıyordu. Bu Muhammed (Sallallâhü aleyhi ve sellem) geldi, sırrıyla beraber Hz. Fâtıma gönülleri diriltiyordu.

Niçin acaba cariyelerin, kölelerin mü'min olarak canlanabilmeleri için cereyan veriyordu? Çünkü Fahr-i Kainatın gönlü mutlaka bir kişinin daha mü'min olmasını istiyordu. Fahr-i Kainat Efendimizin gönlündeki bu sevda, Hz. Fatıma'ya öyle bir yansıyordu ki, Efendimiz ne düşünürse, Hz. Fâtıma'da onu düşünüyordu.

HER ŞEYİYLE BENZEYİŞİ

Hz. Fâtıma annemiz çok genç yaşta dünyasını değiştirdiği için ilerideki senelerde Hz. Fâtıma'yı tanıyanlar çok az oldu. En iyisi Hz. Aişe'ye sormaktı. Hz. Aişe annemize, Hz. Fatıma'yı en iyi sen tanırsın diye sorduklarında: "RASULULLAH'A BU KADAR BENZEYEN BİR CANLI DAHA OLAMAZ. SESİ, HAREKETLERİ, DAVRANIŞLARI, GÖZÜNÜ AÇIP KAPATIŞI, AKLINIZA NE GELİRSE HER ŞEYİYLE RASULULLAH'A ÇOK BENZERDİ. HATTA YÜRÜYÜŞLERİNDE BİLE, BEN BİLE BAZEN RASULULLAH MI GELİYOR DİYE TEREDDÜTE DÜŞERDİM" derdi.

GÖNÜL FOTOKOPİSİ

Bu içli dışlı benzeme nedir? Bu, Aşk-ı İlahinin aynı karta' basılmasıdır. Hz. Fâtıma bir nevi Fahr-i Kainat gönlünün fotokopisi olmuştur. Yalnız, Hz. Fâtıma'nın ve Fahr-i Kainat Efendimiz gönlü temelli olarak İlahi tecelli ile mustağraktır.

Biliyorsunuz Allah, kainatı yaratma sırrını sonsuz güzelliğini seyretmek, akıl almaz ilmini sergilemek için zuhur ettirmiştir . Bu akıl almaz sırrın, ilmin ve güzelliğin zuhuru bir taraftan Cenab-ı Hak'kın yaratma sırrı içerisinde bir motivasyon yani bir noktadan, bir hareketten bir harekete geçişti. Her an ayrı bir şeende tecelli etme sırrıydı. Bu sır öylesine derinlemesine bir sürate girdi ki, Allah sonsuz derinliklerinde öyle bir aşk ateşi ile cereyanını fırlattı ki, o cereyanın en son noktasında Kalb-i Muhammediyi, Nur-u Muhammediyi yarattı. Bu "MUHAMMED MUSTAFA SALLALLAHU ALEYHİ VESELLEM'dir. Niye?

BÜTÜN GÜZELLİKLERİN CEM'İ

Üstad Necip Fazıl'ın dediği gibi "KULUN BİTTİĞİ AMA ALLAHIN BAŞLAMADIĞI" bir hikmettir. İşte bu hikmet Fahr-i Kainat Efendimiz'in gönlündeki hikmettir. Bundan dolayıdır ki Allah ne zaman kendisini seyretmek istese Kalb-i Muhammediye teveccüh eder.

HZ. FÂTIMA ELİYLE

Fâtıma annemiz doğduğu zaman Fahr-i Kainat Efendimizin beş, altı çocuğu daha vardı. Fakat Fâtıma annemiz doğduğunda Resulullah Efendimiz "BU EBEDİ NURDUR" dedi. Çünkü kendi nurunun ebedileşmesi, sonsuzlaşması söz konusuydu. İşte bu hikmeti yakala mü'minler ve mü'mineler tasavvuftan gelen, mana ilimlerinden gelen hikmetle her şeylerini Hz. Fâtıma sının içerisinde toparlamaya çalışmışlardır. ***Öyle olmuştur ki, eski Osmanlı Selçuk kadını yoğurt çalarken (mayalarken) Hz. Fâtıma eliyle demiş yara sararken Hz. Fâtıma'nın eliyle dem gözünü kapatırken Hz. Fâtıma'nın sırrından Muhammed'le demiştir.*** Bu sayede bin sene ayakta durmuştur. Özelli İslam hanımları ve aklı başında İslam erkekleri de tabii Fatıma'nın sırrıyla yaşadığı için onlar da ebedileşmiştir.

KILICA YANSIYAN SIRRI

Yeniçerilerin kılıcında Hz. Fâtıma' sırrı vardır. Allah' izniyle Çeçenlerin kılıcında da Hz. Fâtıma sırrı vardır Bundan dolayı yenilmeleri mümkün değildir. Televizyon Şeyh Şamilin sözünü bazen gayet güzel veriyorlar. "SON ÇEÇEN ÖLENE KADAR BU SAVAŞ BİTMEZ" diye Neden? Çünkü Hz. Fâtıma sırrı vardır da ondan.

KEVSER NEDİR?

Hz. Fâtıma sırrının özünü bakın Kur'an nasıl tarif ediyor: "İNNA ATAYNA KEL KEVSER (BİZ SANA KEVSERİ VERDİK" Bütün müfessirler Kevser üzerinde zihin yormuşlar, gönül yormuşlar, kitap okumuşlar, hadisle ayetler incelemişler. Kevser ne demek diye Kevser konuşulurken lisan kalıpları içerisinde geçmiş bir kelime değil. Kur'anda geçtikten sonra bütün alimler toplanmış acaba Kevser nedir diye yakalamaya çalışmışlar. En sonunda bir çok alim kabul etmiş ki, KEVSER KESİNLİKLE FÂTIMA'dır

BİTMEZLİK SIRRI

Unutmayınız, Fatıma annemizin bir sırrı da Kevser sırrıdır. Binaenaleyh, Hz. Fatıma'nın kevser sırrına bir çokları da cennette bir nehir demiş. Enva-i çeşit yorumlar getirmişler ama Kevser kesinlikle Hz. Fatıma annemizdir. Allah: "SANA BİTMEZLİK SIRRI VERDİM" diyor. Çünkü kevser, ebter'in zıddıdır. Ebter güdük, soyu kesik demektir. Bir ömür boyu yaşar, ondan sonra biter demektir. Kevser, ebterin zıddıdır. Ebterin zıddı Hz. Fatıma'dır.

İLMİN BEREKET SIRRI

Bütün bereketin sırrı Hz. Fâtıma'dır. Bütün bereketin hikmeti Hz. Fâtıma'dır. İlmin bereketinin sırı Hz. Fâtıma'dır. Bu, Hz. Fâtıma'nın şahsi meselesi olmaktan çıkmış, Allah Fahr-i Kainat kanalından bereket intişar ettirmiştir. Çünkü Cenab-ı Hak Miraç'da Efendimize doğrudan doğruya: "SENİN BANA YAPTIĞIN TAHİYYATLAR-ÖVGÜLER, GÜZELLİKLER, TESBİHLER, HEPSİ SENİN DE ÜZERİNE OLSUN , AYRICA BEREKETİM DE ÜZERİNE OLSUN" diye hitap etmiştir.

Kesret alemi dediğimiz, Allah'tan gayrı olan her şey ancak bereket sırrıyla ayakta durabilir. Cenab-ı Hak bu sırrının anahtarını Fahr-i Kainat Efendimizin nezdinde, Hz. Fâtıma'ya yansıtmıştır. Bereket dediğimiz şey, yani hiç olmaz gibi görülüp de büyük bir rahmetle gerçekleşen şeylerdir. İşte bu bereket sırrı doğrudan doğruya Hz. Fâtıma'ya aittir, bunu hiç unutmayınız.

CİMRİLİKLE O KAPIYA VARILMAZ

Eğer bereketin peşinde koşacaksanız. Hz. Fâtıma'yla ilgi kurmaya bakın. Elbette ki ilgi kurmak onun rahmetine aittir. Biz ne yapsak ona layık değiliz ki, ilgi kuralım. Ama unutmayalım ki, Hz. Fâtıma üst üste iki gün aç kalarak zifaf yemeğini fakire veren bir gönüle sahiptir. Hz. Fâtıma'nın kapısına gidip de cimrilikle, pahillikle hele hele israfın envai çeşit manyaklığıyla ve dünya rağbetiyle kapısını çalamazsınız. Eğer sen dünyaya böyle çılgın bir şekilde rağbet ediyorsan, git başka kapıda oyna

arkadaş. Hz. Fâtıma'nın kapısında sessizlik var, Hz. Fâtıma'nın kapısında gönül aşkı var, cesaret var, sevgi var, rahmet var, merhamet var. Ama bunların hepsini biz kendimiz yapamayız da, Hz. Fatıma vasıtasıyla kazanabiliriz. Hz. Fâtıma'nın özellikle kendisinden sonra gelen ümmete karşı apayrı bir şefkati ve sevgisi vardır.

HZ. ALİ'YE BIRAKILAN VASİYET

Hz. Fatıma bütün rahmet meziyetIeri karşısında fevkalade nazlı bir gönül yapısına sahipti. Nitekim bunu dünyasını değişirken göstermiştir. Dünyasını değişirken ikindi üzeri Hz. Ali Efendimizi yanına çağırmış "VEDA İÇİN GEL BAKALIM" demiştir.

Hz. Ali, Fatıma annemize "FÂTIMA BEN NASIL DAYANACAGIM RASULULLAH'TAN SONRA SENİN HASRETİNE. RASULULLAH GİTTİ DAHA ONUN ACISINI HAZMEDEMEMİŞKEN SENA NASIL DAYANIRIM? NASIL DAYANIRIM BU ACIYA?" dediği zaman Hz. Fâtıma annemiz:

"BU MANANIN ÇOK ÖZEL BİR SIRRIDIR. SAKIN GÖNLÜNE BİR ŞEY GETİRME.

HEM BEN SENİN İÇİN BİR EŞ BİLE SEÇTİM.

Hz. ESMA. (Hz. Esma Hz. Cafer'in eşiydi) Hz. CAFER'İN ŞEHADETİNDEN SONRA DUL KALAN EŞİ ESMA'YI SANA EŞ OLARAK SEÇTİM.

BEN AKŞAM ÜZERİ DÜNYAMI DEGİŞECEĞİM.

ALLAH BANA ÇOK ENGİN BİR RAHMET LÜTFETTİ.

HEM SENİN BANA OLAN AŞKINDAN, TUTKUNDAN, COŞKUNDAN BİR NOKTAYI KIRMAK İSTİYORUM. BENİ ESMA YIKAYACAK, SUYU MU SEN DÖKECEKSİN

(Buradaki inceliğe bakınız. Gönlünde ki en zor, içerisine girilmez noktada bizzat eliyle getirip sokuyor. Hz. Esma'yı)

YANLIZ BİR RİCAM VAR, CENAZEMDE DÖRT KİŞİDEN FAZLASINI İSTEMEM" diyor.

CENAZEMDE DÖRT KİŞİ İSTERİM

Tasavvuf tarihinde bunu hiç kimse anlamamış. Hz. Fâtıma'nın cenazesinde niçin dört kişi vardı? Zaten akşamdan sonra dünyasını değiştirmesinin hikmeti de buydu. Çünkü Hz. Fâtıma eğer dünyasını gündüz değişirse bütün Medine cenazeye sökün edecek. Ama akşamdan, yatsıdan sonra değişirse, İslami gelenek gereği cenazeyi fazla bekletmek, gömmek icap ettiğinden kalabalık olması mümkün değil. Dolayısıyla da Hz. Fâtıma'nın verdiği listenin dışında kimse yoktu cenaze namazında. Bu dört kişi ***Hz. Dıhye, Hz. Selman, Hz. Ebuzer, Hz. Ammar*** ve Hz. Ali'nin bizzat kendisiydi. Peki başka sevenleri yok muydu? Bunu kimse bilememiş.

DÖRDÜN SIRRI

Biliyorsunuz hikmetler ağacında bu dört şahsın dört ayrı istisnai gönül sırrı vardır. Hz. Ebuzer'in akıl almaz cömertliği vardır. Hz. Ammar'ın akıl almaz cesareti vardır. Bunlar hep ayrı ayrı tesis edilmiş ayrı ayrı ışıklar. Gönül sigortalarını Fahr-i Kainat Efendimizin sırrıyla Hz. Fâtıma'ya tamir ettiren kimselerdir. Hz. Dıhye'nin de tasavvur edilemeyecek kadar şiddetli çalışan bir gönül makinası vardır. Hz. Dıhye'nin gönül makinası o kadar şiddetli çalışırdı ki, kime İslamiyeti teklif etmişse hemen Müslüman olmuştur.

Peygamber Efendimiz'in "Selman Ehl-i Beyt'imizdendir" buyurduğu hepimizin malumudur.

Diğer İslam büyükleri, Ashabın diğer yüceleri bir kavime İslamiyet'i tebliğ ettiklerinde üçü beşi kabul eder, diğerleri etmeyebilirdi ama Hz. Dıhye kime tebliğ etse, emredersiniz demiştir. Bu onun özel bir sırrıdır. Hz. Ali Efendimizin her an savaşta olması nedeniyle, Hz. Fâtıma annemizin iki çocukla, ev işleriyle yorulduğu çok dar zamanında, en zor günlerinde Hz. Hasan ve Hüseyin Efendilerimizi size çok yük oluyor diye alır gezdirirdi. Hz. Dıhye bu davranışıyla Hz. Fatıma annemize öyle bir rahatlık

verirdi. Bir gün Fatıma annemiz "ALLAH'DA ONUN GÖNLÜNE RAHATLIK VERSİN" diye dua etti. Hz. Dıhye gönlündeki bu rahatlıkla .kime tebliğ etse Müslüman olurdu.

HERAKLİUS'A MEKTUP

Efendimiz çeşitli ülkelere elçi gönderirdi. Heraklius'a bizzat Dıhye'yi gönderdi. Çünkü söyler söylemez Müslüman yapacak tek kişi Dıhye idi. Nitekim Dıhye Heraklius'a İslami mesajı getirdiğinde evvela Heraklius itiraz edecek oldu.

"BİZ BÜYÜK BİR MEDENİYETİZ. SİZ BİZİ NASIL BÖYLE DİNE DAVET EDİYORSUNUZ" gibisinden bir şeyler söyledi. Dıhye teklif etsin de o itiraz etsin. Olacak şey değildi. Dıhye'nin üzerinde büyük bir şaşkınlık vardı, tam kapıdan çıkacaklardı ki, Heraklius'un adamı geldi ve

"AKŞAM YEMEGİNE BEKLİYORUZ" dedi. Heraklius akşam yemeğinden sonra Dıhye'ye

"EFENDİNE SÖYLE, BEN MÜSLÜMAN OLDUM. AMA AÇIKLAMAYACAGIM, AÇIKLARSAM BENİ ASARLAR YERİME ÇOK ŞER BİR KUMANDANI İMPARATOR YAPARLAR, O DA SİZİ YOK ETMEK İÇİN MEDİNE'NİN ÜZERİNE ORDULAR GÖNDERİR. ONUN İÇİN BEN MÜSLÜMANLIĞI GÖNLÜMDE YAŞATACAĞIM.

Yalnız FAHR-İ KAİNAT BİLSİN Kİ; BEN MÜSLÜMANLIĞI KABUL ETTİM. NİTEKİM BEN ONUN MEKTUBUNU KALDIRIYORUM SAKLAYACAGIM. HİÇ BİR SAYGISIZLIK GÖSTERMEYECEGİM. YANLIZ GÜNEYDEN GİDİP (ÜRGÜP GÖREME CİVARI) ORALARDA BİZİM HERAKLİT DİYE BÜVÜK BİR İLİM ADAMIZ VAR. ONA İSLAMİYETİ TEBLİG ET. ONUN BÜVÜK BİR HATIRI VARDIR. EĞER KABUL ETTİREBİLİRSEN BÜTÜN YÖRE HALKI MÜSLÜMAN OLUR" dedi.

Hz. Dıhye dönüşte uğradığında Heraklit'e rastladı. Heraklit Dıhye'den teklifi alıp İslamiyeti kabul eder etmez halk onu linç etti. Bu olayı Hz. Fatıma'nın bir sırrını daha anlatabilir miyim diye aktardım. Hz. Dıhye, Hz. Fatıma'nın gönlünü rahatlattı diye, onun işlerini kolaylaştırdı diye Cenab-ı Hakkın verdiği sırra bakın ki, otomatik bir ilahi şartel gibi nereye düşerse oraya iman mührünü basıyor. İşte bu sır Hz. Dıhye'nin şahsına ait bir sır değil, Hz. Fatıma'nın sırrı. Onun için Hz. Dıhye'yi bir örnekleme olarak anlattık. Bu dört kişinin Hz. Fatıma'nın cenaze namazını kılmaktaki hikmeti budur.

GÖNÜL İSTİKAMETİNDE NAMAZ

Hz. Fâtıma'nın cenaze namazından söz açılmışken çok önemli bir cenaze sırrı vermek istiyorum. Fahr-i Kainat Efendimize cenaze namazı nasıl kılınır diye sorduklarında "BUNUN KOLAYINI FÂTIMA BULUR" buyurdular.

Resulullah Efendimiz dünyasını değiştiğinde, Fatıma annemiz.: "RASULULLAH'IN CENAZE NAMAZINI HERKES KENDİ KILSIN, BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM ÖNCE BEN KILIYORUM" dedi.

Hz. Fâtıma kıldı, sonra Hz. Ali kıldı sonra. bütün İslam hanımları, erkekleri sırayla tek tek kıldılar. Fahr-i Kainat Efendimizin cenaze namazını kılma operasyonlar sırasında Allah Resuluyla, Fatıma arsında çok şiddetli bir ceryan geçti. Bu ceryan dolayısıyla o andan itibaren cenaze namazları cenazenin gönle istikametinde kılınmaya başlandı. Yani imam cenazenin kalbi hizasında durarak cenaze namazı kıldım. Bu İlahi ceryana bir daha rastlanır mı, rastlanmaz mı derseniz, elbette rastlanmaz. O ayrı bir mesele ama ona benzetmek kafidir.

EFENDİMİZLE YAŞAMA SIRRI

Bu vesile ile bir şey daha anlatmak istiyorum. Peki Hz. Fatıma niçin dayanamadı Efendimize? Bir çokları sanır ki çok seviyordu, onun için doyamadı hasretine ki, o bizim gibi sıradan biri mi ki Resulullah'a hasret duysun. O, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi her an görüyordu. Efendimiz Alem-i Cemale teşrif ettikten sonra da görüyordu.

SONSUZLUĞA İNTİKAL SIRRI

Binaenaleyh Hz. Fâtıma babasına hasret değildi. Peki niye dayanamadı? Dayanamadığı şey neydi? Dayanamadığı özellik neydi? Bu çok önemli bir şeydir. Hz. Fatıma'nın dünyasını değişmesine ait çeşitli tahminler var. Kırk gün diyenler var, üç ay diyenler var. Efendimizden sonra en uzun dört ay sonra dünyasını değişti diyenler var. Hz. Fâtıma'nın çözülmezliklerinden biri de budur. Hep Efendimizle beraber olduğu halde, her şeyi anlayabildiği halde, Efendimize dayanamamasının sırrı, sebebi nedir? Bu dayanamamanın hikmeti Fahr-i Kainat Efendimizin sonsuzluğa intikal sırrıdır.

ONSEKİZ BİN ÂLEME İNTİKÂL'İN HASRETİ

Hz. Fâtıma. annemiz, Efendimizin yeryüzündeki hayatındaki şerit içerisinde hep onunla beraber, hep onu seyrediyordu. Onun dayanamadığı şey Efendimizin bu dünyadan ayrıldığı platformundaki sır değildi. Efendimizin Alem-i Cemale intikalinden sonra bütün mana alemlerinin, onsekiz bin aleme intikal eden manasının hasretine dayanamadı. O hasrete karışmak için mecburi olarak kendi kendini o kanal içerisinde yok etti. Yani Efendimizin manadaki sırrına intikal etmek için yok oldu. Fahr-i Kainat Efendimiz o kadar ağır bir cazibeydi ki, Fâtıma annemizin bu intikalini, manada ki intikalini büyük bir hasretle bekledi. Bu sevginin muayyen safhalarını bilmeyenlere bazı şeyleri anlatmak çok zordur, Alemlerin her birisinde, cin aleminde, melekler aleminde enva-i çeşit esrar vardır, Bütün bu esrarlara Fahr-i Kainat bir gelse de onun hikmetinden biraz ceryanlansak diye hasretle bekler bütün hadisat...

MÂNÂ'NIN BAYRAM GÜNÜ

Biliyorsunuz, Efendimiz oniki Rebiul evvel de yeryüzüne teşrif etti. Oniki rebiul evvelde de yeryüzünden ayrıldı. **Teşrif ettiği tarih şemsi takvimle 22 Nisan'dır. Ama dünyadan ayrıldığı tarih 8 Hazirandır.** Çünkü 63 senelik yaş şeridi üzerinde kameri ayla, şemsi ay üst üste çarpışmaz. 8 Haziran mana aleminin bayram günüdür. Efendimiz ayrıldığı 'için bizim hüzün günümüz olması lazım. Fakat Efendimiz ince bir espri yapmış, onun için matem yapamıyorsun. Çünkü 8 Haziran aynı zamanda dünyaya teşrif ettiği gün. Efendimizin dünyaya teşrif ettiği günde nasıl matem yaparsın?

İkisi de oniki rebiul evveldi. Şemsi seneye parçalarsak farklılık görebiliriz. Bakınız bu incelik Hz. Fatıma'nın kimsede olmayan gönlünde sonsuz ceryanın, sonsuz sevdanın bir hikmetidir.

ÂYİNE-İ MUHAMMEDÎ

Fahr-i Kainat Efendimizin diğer alemlere yansıması halindeki yalnızlığa dayanamadı. Çünkü Efendimiz diğer alemlere, Alem-i Cemale yansıdıktan sonra, Efendimizin başka bir noktada kendini seyretmesine tahammül edemiyor, onun için çekip gidiyor Hz. Fâtıma."AYINESİYİM BEN ONUN, ARKASINDAN GİTMEK ZORUNDAYIM" diyor. Bu bizim bildiğimiz sıradan bir ayrılık değil, bunu ifade etmek için Hz. Fatıma'nın güzel bir şiiri vardır. Hz. Fâtıma çok büyük bir şairdir. Soyu itibariyle şairlikte en büyük yakını Hz. Amine idi. Hani soya çekim diyorlar ya, Hz. Amine de çok büyük bir şairdi. Hz. Fâtıma da şairliğini ninesinden almıştı. Hz. Fâtıma annemizin Efendimizin Alem-i Cemale intikaliyle söylediği bir söz vardır ki, şiirde ve .edebiyatta bunun üzerine ölümün tarifi yapılmaz. Bir acının tarifi yapılamaz. Hz. Fâtıma diyor ki, "RASULULLAH'IN YERYÜZÜNDEN AYRILMASINDAN SONRA GÖNLÜME ÖYLE BİR HÜZÜN ÇÖKTÜ Kİ, EĞER O HÜZÜN KARAALIĞA ÇÖKSEYDİ KARANLIĞIN RENGİ DEGİŞİRDİ"

KARANLIĞIN RENGİ!

Bu bildiğiniz bir hasret, bildiğimiz bir dostluk değil, aşkı tarif ediyor. Gönül aşkını tarif ediyor. Efendimizin ölümüyle kendi gönlü arasındaki aşk cereyanının şiddetini tarif diyor. Eğer karanlığın üstüne çökseydi karanlığın rengi değişirdi ne demektir? Karanlığın renginin değişmesi demek, maddenin yok olması demek. Hz. Fatıma annemizin yeryüzünden ayrılışı da bu sevdanın mevcudiyeti gibi.

TOPLUMA HZ. FÂTIMA OPERASYONU

Unutmayınız niçin alem-i İslâm'a karşı bu kadar müşfik? Niçin her bulduğu mü'mine hanımı dünyanın pisliğinden, şerrin kucağından kurtarıyor? Siz sanıyor musunuz ki Hz. Fâtıma operasyonunda değil bu toplum, çocuklar Hz. Fâtıma'nın çok sevdiği bir nesildir. Bunları dört tane uyduruk kimsenin eline, kendini bilmeyen şaşkının eline bırakır mı? Bu kadınların geleceğine el atmıştır. Bakınız gönüller perde perde Hz. Fâtıma'ya nasıl akacak. Bu günkü kadir gecesinin hürmetine ki, kadir gecesinin sırrı Fâtıma'dır. Efendimizin emridir bu. Bu sırra eremeyenler Hz. Fatıma'nın secdesini göremez, eşyanın Allah dediğini göremez, Cebrail'le selamlaşamaz. Çünkü Hadis-i Şerif var. "BÜTÜN MÜ'MİNLER BU GECE CEBRAİL'LE SELAMLAŞAMAZ. BÜTÜN MELEKLER EY MÜ'MİNLER MÜJDELER OLSUN BU GECENİN SONSUZLUĞUNU YAŞADIĞINIZ İÇİN DİYECEK". Ancak Hz. Fâtıma kanalından geçen bir ceryana kapılmakla bu güzellikleri yaşamak mümkün olur ki, işte o ceryanın sırrından uzak kalmak demek, karanlığın renginin yok olması gibi yok olmaya bedeldir.

"FÂTIMA'YA SÖYLEDİM"

Hz. Fâtıma annemiz bu mübarek günde Hz. Ali Efendimize kadir gecesinin hikmetinin müjdesini verdiği için bunu da bu günde mutlak dile getirmemiz lazım. Çünkü bu müjde Hz. Ali'yi tasavvur edilemeyecek kadar mutluluk hudutlarına götürmüştür. Hz. Ali, Hz. Fatıma'ya " RASULULLAH'TAN SONRA SENİN DE YOKLUĞUNA NASIL TAHAMMÜL EDERİM" derken, bu müjde dolayısıyla tahammül etti.

Çünkü Hz. Ali çok büyük bir savaşçı, çok kuvvetli ve cesur olduğu için büyük bir endişesi vardı. Bir gün Efendimize "YA RASULULLAH BEN NASIL ŞEHİT OLACAĞIM? HANGİ KAFİRE NAZAR ETSEM ELİNDEN KILICI DÜŞÜYOR" diye büyük bir üzüntü ve intizarla sorduğunda Efendimiz "FÂTIMA'YA SÖYLEDİM. SENİN NASIL ŞEHİT OLACAĞIN KADİR SÜRESİNDE GİZLİDİR" diye cevap verdi. Bunu Efendimiz Fatıma annemize söylemiştir. Ama Sûre-i Kadir'i beşyüz defa okusanız Hz. Ali'nin nerede şehit olacağını yazmıyor.

BİN AYDAN HAYIRLI ŞİFRESİ

Ama Hz. Fâtıma Kur'an'ın enfüs manasını yorumlarken bir metodla açıklıyor (Hz. Ali'nin NECH-ÜL BELÂGÂ adlı büyük yorum kitabında vardır) Hz. Fatıma Kur'an'daki kelimelerin çok özel özelliğini yakalardı. Mesela Kadir gecesi için emredilen BİN AYDAN DAHA HAYIRLIDIR sözü üzerine şifreyi kapmıştı. Bin aydan hayırlıdır Allah tarafından kadir gecesi için normal bir benzetme olmasaydı bin aydan efdaldir diye gelirdi. Bin aydan efdaldir demiyor da, bin aydan güçlüdür demiyor da, bin aydan hayırlıdır diyor. Efdal yerine hayırlıdır diyor. Yıl yerine de ay diyor. Fatıma annemiz bu yorumla Hz. Ali Efendimize "YA ALİ MÜJDELER OLSUN SEN KADİR GECESİ ŞEHID OLACAKSIN, ONDAN SONRA EMEVİLER GELECEK BİN AY KALACAK" demiştir. (Yani seksen üç sene dört ay) **Gerçekten Emeviler 83 sene 4 ay kalmış** ve ondan sonra defolup gitmişlerdir. Kemikleri de Ebu Müslim Horasani tarafından yakılmıştır. Fatıma annemizin ayetleri yorumlamasındaki hikmetlerden biri de budur.

VAHDET'TEN KESRETE GEÇİŞ NOKTASI

Sure-i Kadir'den sonra Cenab-ı Hak'kın çok hikmetli bir sırrı başka bir surede Fâtıma annemizin esrarını açıklayacaktır. Sure-i Tin'de maddenin nasıl yaratıldığını, anlatırken Hz. Fâtıma'yı tanımlamaktadır. Çünkü mana bilimlerinde aynen kabul edilen hadise şudur ki, Hz. Fâtıma annemiz vahdetten kesrete geçiş noktasıdır. Yani teklikten çokluğa geçiş noktasıdır. Teklik nedir? İlahi sevdadır. Bir tek neyi yaratmıştır? Fahr-i Kainatı yaratmıştır. Bunun çokluk alemine, insanlara geçebilmesi için gönüllerden gönüllere çeşit çeşit kanal vardır. Biri aşk-ı İlahi, bir diğeri asıl ana hattı da Ehl-i Beyt kanalıdır. Bu kanaldan geçen Hz. Fâtıma kanalından gönüllerden gönüllere geçer. Gönüllerden gönüllere geçen sevda Hz. Fâtıma'nın sırrı ile intişar etmiştir.

NEREDESİN ÜSTADIM?

Biliyorsunuz Hz. Şems bıçaklandıktan sonra ortadan kayboldu. Soruyorlar nereye gidebilir diye? O zamanın Asesbaşısı, yani emniyet müdürü Hz. Mevlana bir şair, bir filozof diye değil aynı zamanda bir prens imparatorun dostu olduğu için olayla bizzat yakından ilgileniyor ve diyor ki, bu kadar kan aktıktan sonra bir metreden fazla yürüyemez. Hz. Mevlana manadan soruyor Hz. Şems'e.

"ASESBAŞI BÖYLE DİYOR. NERDESİN ÜSTADIM?

KANIN AKTI YAŞAMAIDIĞIN ANLAŞILDI".

AMA SEN YOKSUN ORTADA. ÖLDÜ DESEK BEDENİN NEREDE?

ÖLMEDİ DESEK BU KAN NE?"

Hz. Şems Hz. Mevlana'ya:

"GÖNÜLDEKİ AŞKIN HESABI SORULMAZ.

BİZ ALİ AŞKIYLA YIKANMIŞ BİR GÖNÜL TAŞIYORUZ.

O DA KENDİ BEDENİNİ KAYBETTİ.

BEN DE ONUN SÜNNETİNE UYARAK BEDENİMİ KAYBETTİM.

BİZ GÖNÜLLERİN AŞKINI GÖNÜLLERDEKİ AŞKI KURUMAZ BİR KAN ŞEKLİNDE İŞLEDİK"

diye sesleniyor...

AŞK ŞEHİDİ

İşte Hz. Fâtıma'nın vahdet sırrını alıp kesret sırrına çevresindeki hikmet, aşkın kanıdır. aşkın kanı akmadan kesret doğmaz.Bu aşkın kanını kesret sırrına akıtacak kadar yüreğinde büyüten Hz. Fatıma, aslında mana aleminde aşk şehididir. Gönlü Fahr-i Kainatın sevdasına tahammül edemediği için dünyasını değiştiğinden ismi aşk şehididir. Bu aşk şehidi olayını bir çok tasavvuf ehlinin hayatında seyrederiz. Hz. Şems'in de aşk şehidi oluşu bu hikmeti taşır. İşte Fâtıma annemizin bu aşk şehadeti olayı, vahdet aleminin kırılıp kesret alemine, çokluğa dönmesine vesile oluyor ki, bir anlamda Fahr-i Kainatın akıl almayan büyük bir ünü, büyük emanetini, hücrelerini gelecek kuşaklara taşımasıdır. İşte kevser sırrının bir hikmeti de budur. Yani gelecek kuşaklara taşımasıdır. Yani Hz. Fatıma taşınması mümkün olmayan bir yükü minicik hücreler gibi nesilden ile, Fahr-i Kainat Efendimizin evvela bedensel sırrını sonra hak aşıklarının Fahr-i Kainat aşıklarının sırrını da en gönülden gönüle bir tarz nesil gibi yansıtmıştır.

KERBELÂ'DA ŞERRE DARBE

Hz. Fâtıma'nın o sırından sonra Hz. Hüseyin'in bela'da şerre indirdiği büyük bir darbe vardır. Bütün mânâ alimleri Levh-i Mahfuz der. Tarihini incelemişler 've görmüşlerdir ki, şerrin ebterleşme sebebi Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şerre HAYIR demesidir. Hayır kendi ceryanını kendi üretir. Gönlünden sevdalandıkça, Allah'ı düşündükçe, Rasulullah'ı düşündükçe ceryanını üretir ve büyük bir potansiyel olur, büyük bir güç olur. Şer ise ceryan üretemez, ceryanını hayırdan çalar. Hayrın ceryanını çalması ne demektir? Onu kendisine ithal etmesi demektir. Şer hayırdan ceryan alamadıkça belli bir süre sonra ölür ki, işte, Fatıma annemizi tarif eden Kevser suresi bu hikmeti taşır.

Yanlız aşkta vardır sonsuzluk ve kesret. Bunun zıddı olan şeyde ebterlik vardır, ölüm vardır, sonluluk vardır. Bunun en müstesna örneği şerrin hayırdan ceryan alarak hayatını bir müddet daha uzatmak istemesidir. Onun içindir ki, bütün ısrarlara rağmen Hz. Hüseyin Efendimiz "EVET DİYEMEM BEN NE HALİFELİK İSTİYORUM NE DE BAŞKA BİR ŞEY AMA SİZİN İÇİN HAYIRLIDIR DİYEMEM" demiştir.

KERBELÂ'DA EVET DENSEYDİ?

Neden? Çünkü hayırlıdır dediği an şer öyle bir kuvvet kazanacaktı ki, hayır altüst olacaktı. Eğer Hz. Hüseyin Efendimiz Kerbelâ'da evet deseydi, bugün ne Rusya yıkılırdı, ne İslamiyet ayakta kalırdı, ne de bu millet olurdu. Özellikle bu milletin cesareti, bu milletin yürekliliği şerrin ebter kalmasındandır. Şer, Kerbela'da ebter kalmıştır. Zahirde Hz. Hüseyin Efendimiz şehid olmuştur ama şer ebter kalmıştır. Bu ebter kalış iki alanda İslamiyet'i yüceltmiştir.

SIRRIN ÖZÜ

Biri Hz. Sümeyye'nin hayır demesiyle Ebu Cehil ve şürekası ebter kalmıştır. Bedir savaşında hepsi pislik halinde atılmış telef olmuştur. ikincisi de Kerbela da Hz. Hüseyin'in hayır demesiyle bütün şerler Hz. Fâtıma'nın yüzü suyu hürmetine ebter kalmıştır, güdük kalmıştır

Kadir gecesinin bin aydan daha hayırlı olarak zikredilmesinin sebebi de bin ay yani 83 sene aşağı yukarı bir insan ömrüdür. Bütün servet, bütün şaşaalar, gelip geçer ama, Hz. Ali'nin şehit olduğu o kadir gecesi anı bir ömürlük saltanattan önemlidir. Çünkü kadir gecesinde Alem-i vahdetin alem-i kesrete dönüşümün bilimsel hali zuhur etmiştir ki işte Fatıma sırrının özü de budur.

FÂHR-i KAİNATA ÇIKIŞ KAPISI

Allah Fâtıma sırrından hepinizi yoğursun. Çünkü Fahr-i Kainata çıkış kapısı, ondan Allah'a varış kapısı böyledir. Başka kapı yoktur. Hiç kimse yanlış kapı aramasın, uydurma ilimlerin peşine takılmasın Hz. Fatıma ve ehli beyt gönlünde mekan kurmadıkça hiç kimse Resulullah'a gidemez. Resulullah'a gitmeyenin ise değil Allah'a gitmesi, mümkün değildir.

Bazı gaflet sahibi insanlar Allah'a varmak kafidir derler. Mümkün değil. Allah adeta küsmüş, "BENİM SEVGİLİMİ TANIMAYANI BEN HİÇ TANIMAM" diyor. Sen kendine niçin bulurum diye hüccet çıkarıyorsun.

KEVSER SIRRIYLA DİRİLİK

Hz. Fâtıma'nın rahmetiyle canımızı kurtarıp inşaallah Rûz-i mahşerde hem de cennet'te onun sırrıyla ebedi hayata intikal edeceğiz. Hakiki dirilik yani kesretin dirilip tekrar vahdet bahçesine gitmesi kevser sırrıyladır. Kevser Hz. Fâtıma demektir. Allah gönlümüzden Hz. Fâtıma sevgisini almasın. Onun himayesini bütün Alem-i İslam'a lütfetmiştir zaten.

Ya Rabbi! Bir kez daha heyecanla niyaz ediyoruz. Özellikle Çeçenistanlı, Keşmirli, ve Bosnalı kardeşlerimize bir kez daha Hz. Fâtıma yüzü suyu hürmetine rahmetini lütfet. Hz. Fatıma'nın ruhuna bir Fatiha niyâz ediyoruz.

YA RABBİ SEVGİLİ HABİBİNİN,
GÖNÜL AYİNESİ HZ. FÂTIMA'NIN RUHUNA HEDİYE EDİYORUZ.

KEREM BUYUR KABUL ET.
BİZE DE EN SONUNDA DAHİ OLSA
KERVANI'NA KABUL ET YA RABBİ.

ONUN YÜZÜ SUYU HÜRMETİNE ALEM-İ İSLÂMIN
BOĞAZINI SIKMAK İSTEYENLERİ,
HAİNLERİ "KAHHAR" İSMİNLE KAHREYLE YA RABBİ...

AMİN…

Haluk Nurbaki

HZ. FATIMA ALEYHİSSELÂM

Hz. Fatıma aleyhisselâm Müslümanlar ile putperestler arasındaki savaşın ağır koşullarında dünyaya gelmiştir.

Müslüman olarak Allah Resulü'ne teslim olan müminlerle birlikte müşriklerin uyguladığı ambargo ve yatırımlar, iktisadî kuşatma ve kısıtlamalar, maddi ve manevi baskı ve savaşlar içerisinde bulunan ve bunları bire bir yaşayan Hz. Fatıma aleyhisselâm, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemden cihat duygusunu tamamen öğrenmişti.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz onun acılarını hafifletmek ve direncini artırmak için, **"Ağlama kızım, Allah senin babanı koruyacak ve onun din ve risâlet düşmanlarına karşı muzaffer kılacaktır."** buyurarak kızına sabır ve mücadele ruhunu aşılamıştır.

**

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Hz. Fatıma aleyhisselâm hakkında buyurdu ki:

"Fâtıma benim bir parçamdır, onu sevindiren beni sevindirmiş, onu üzen de beni üzmüş olur"

Hz. Fâtıma aleyhisselâm annemiz sadece hanımlar için bir ihsân-ı İlâhî olmayıp, onun şefkat ve şefaatine, bütün ümmet olarak muhtacızdır.

Her bir kuluna Hazret-i Hak etti bir ihsân

Sensin bize ihsân-ı Hudâ Hazret-i Zehrâ

Leyla Hanım

ŞEYH VEFA VE "YEDİ YILDUZUŊ AHKĀMI" ADLI RİSALESİ VE KAN ALDIRMA GÜNLERİ

Risaleye göre

KAN ALDIRMANIN UYGUN OLMADIĞI GÜNLER ve bu günlerde kan aldıranların müptelâ olacakları hastalıklar şunlardır:

Ayın **birinci** gününde kan aldıran, çok sık titreme/seyirme hastalığına,

ikinci gününde kan aldıran, histeriye;

üçüncü gününde kan aldıran, türlü türlü hastalıklara yakalanır.

Dördüncü gününde kan aldıran, kalp sektesinden ölür.

Ayın **beşinci** gününde kan aldıran, çok sık titreme/seyirme hastalığına;

altıncı gününde kan aldıran, mide fesadına;

yedinci gününde kan aldıran, güçsüzlüğe, iktidarsızlığa, beden zayıflığına;

sekizinci gününde kan aldıran, ağır hastalıklara yakalanır.

Dokuzuncu gününde kan aldıran, kalp sektesinden ölür.

Ayın **onuncu** gününde kan aldıran, zihin (dimağ) kuruluğuna (bunama?);

on birinci gününde kan aldıran, şarbon (yanıkara-Kabarcuk çıbanları) hastalığına;

on ikinci gününde kan aldıran, ağız kokması hastalığına;

on üçüncü gününde kan aldıran, depresyona (bunaltı – *metinde* kalbi mahzūn ol-);

on dördüncü gününde kan aldıran, güçsüzlüğe, iktidarsızlığa, beden zayıflığına;

ayın **on beşinci** gününde kan aldıran kişi ise yukarıda sayılan hastalıkların çoğuna/hepsine yakalanır.

Yirmi dokuzuncu ve **otuzuncu** gününde kan aldıran kişi için de "tehlike vardır" denilerek ölümcül hastalık tehlikesi belirtilmiştir.

Risaleye göre

KAN ALDIRMANIN UYGUN OLDUĞU GÜNLER:

Ayın **on altıncı** gününde kan aldıran şarbon hastalığından kurtulur.

Ayın **on yedinci** gününde kan aldıran bir yıl boyunca hiç hasta olmaz.

Ayın **on sekizinci** gününde kan aldıran baş ağrısı derdinden;

on dokuzuncu gününde kan aldıran felç olmaktan;

yirminci gününde kan aldıran nezleden kurtulur.

Ayın **yirmi birinci** gününde kan aldıran yürek ağrısı çekmez.

Ayın **yirmi ikinci** gününde kan aldıran ağız kokusu derdinden kurtulur.

Ayın **yirmi üçüncü** gününde kan aldıranın bedeni kuvvetli olur, zayıflık, iktidarsızlık hastalıklarından kurtulur.

Ayın **yirmi dördüncü** gününde kan aldıran hastalıklarından kurtulur.

Ayın **yirmi beşinci** gününde kan aldıranın **zekāsı artar.**

Ayın **yirmi altıncı** gününde kan aldıran hastalıklarından kurtulur.

Ayın **yirmi yedinci** gününde kan aldıran kalp ağrısından kurtulur.

Ayın **yirmi sekizinci** gününde kan aldıranın bedeni kuvvetli olur, zayıflık, iktidarsızlık hastalıklarından kurtulur.

Metnin "bāb" adlı dördüncü bölümünde ayın günlerinin uğuru ve uğursuzluğu işlenmektedir.

Ayın günlerinin uğurlu oluşu İslam inancına göre peygamberlerin yaratılışına, onların ve kavimlerinin felaketlerden kurtuluşuna; uğursuz oluşu da kavimlerin uğradığı felaketlere dayandırılmaktadır.

Risaleye göre

AYIN UĞURLU GÜNLERİ

1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 17., 18., 19., 20., 22., 23., 26., 27., 29., 30.;

UĞURSUZ GÜNLERİ DE

3., 13., 16., 21., 24., 25., 28. olarak sıralanmıştır.

(Not: A'rabî ay takvimini kullanmalıdır.)

Kaynak: Faysal Okan ATASOY, ŞEYH VEFA VE "YEDİ YILDUZUŊ AHKĀMI" ADLI RİSALESİ, Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 5/1 Winter 2010

ŞEYTANIN EN BÜYÜK HİLESİ

Bursalı Emir Sultan kaddesellâhü sırrahu'l azîzin halifesi Şeyh Hasan'dan rivayet ederler ki:

Sultan Hazretlerinin dervişlerinden - ki dostlukları tâ Buhârâ'dan başlamıştı - ve şeyh Hüseyin Ahlâti Hazretleri ile daima hembezm [Beraber olan, birlikte oturan] olurmuş. Hazrete hayli yakınlığı olan, gündüzleri oruçlu, geceleri uyumayan bu azizin ismine Baba Kâşifi derlerdi. Bir gün ecel erişip vefat etti. Ölüm ânında ağzından burnundan köpükler gelmişti. Teçhiz tekfin hazırlığı içinde iken Sultan Hazretleri eline yapışıp

Hâlin nedir?

deyince gözlerini açtı. Sultanın emri ile elini yüzüne sürüp ağlamaya başladı, gözlerinden hayli yaşlar aktı. Yine gözlerini yumup kendinden geçti. Yatsı namazını kıldıktan sonra geldik gördük ki el ve ayaklarında bir hareket var. Hemen Sultâna:

Kâşif Baba yine gözlerini açtı diyerek haber saldık başına gelip tekrar Yâsin suresini okudular. Sure-i şerif tamam oldukta ağzına köpük geldi ve kendinden geçti. Artık öleceğine kani olduğu için kefeninin hazırlanmasını, binaenaleyh mezarının da kazılmasını emrettiler. Biz bu hazırlık içerisinde iken Kâşif Baba teneşir tahtasının üzerinde tekrar kalktı oturdu. Sultan Hazretleri gelip üzerine bizzat kendi eliyle gömlek ve kaftanını giydirdi. Ve makamına getirip oturttular. Hazret:

Yâ Kâşifi! Hâlin nedir? diye sordukta cevap vermeğe gücü yetmedi. Sultan Hazretleri:

Bir çanak su getirin emrini verdi. Su gelince mübarek elini suya sokarlarken, bir yandan da su bardağına okuyup üflediler. Sonra bu sudan dervişin eline yüzüne ve burnu içi ile kulaklarına ve boğazının altına sürdüler, kalan suyu da içirdiler. O âna kadar konuşamayan Kâşif Babanın dili açıldı ve şöyle dedi:

Ey benim ulu sultânım! Kendimden geçtiğimde; duvarın ansızın ikiye yarıldığını gördüm. Muhteşem bir kişi gelip bana "Beni bildin mi?" diye sordu. Ben de:

Bilemedim, cevabım verdim.

Ben bu âlemin kutbuyum, böyle ölüm hâlinde olanlara yetişir, onları diriltirim. Mürşid-i kâmil dedikleri gerçek insan-ı kâmiller kutbü'l-aktâblardır. Artık doğrudan doğruya feyzi benden al. Şimdiye kadar tuttuğun yol yanlıştı, bize gel de sana merhamet edelim, dedi. Sıkıca tuttuğu elimi bir türlü kurtaramıyordum. Ben çekilip :

Euzü billahi mineşşeytânirraciym, Bismillâhirrahmânirrahıym. Yasin vel kur'ânil hakim inneke leminel mürselin alâ sıratın müstekıym tenziylel aziyzirrahıym'e kadar okuyunca kendini zamanın kutbu tanıtan güya ulu zâtın şeytan, olduğunu anladım. O sırada annem ve babam yanıma gelerek:

Oğlum! Niçin zamanın kutbuna karşı geliyorsun ([48])! **Din ulusuna teslim ol,** diyerek onlar da elime

---

48 Bu kıssadan çıkan sonuç şudur ki:

a) Şeytân-ı lâinin pek çok yardımcıları vardır. İşte bu kıssada kendini kutbü'z-zaman diye tanıtan şeytân-ı lâinin tâ kendisi olduğu gibi Kâşifi Baba'nın ana ve babası şeklinde görünenler dahi birer ervâh-ı süfliyye olup şeytânın uydularıdır. Unutmamalıdır ki İblisin böyle sayısız uyduları olduğu gibi pek çok iğfâl âletleri de vardır.

b) *Şeytanın iki türlü yardımcısı vardır. Biri etbaı, uyduları olan şeyâtindir. Diğeri de şer - kötülük âleti olarak kullandıklarıdır ki, bunlar arasında ilme mağrur olanlar ve emsâli İle kadın taifesi de vardır. Ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler okurlarımız Abdülkerim Ciyli (kaddesellâhü sırrahu'l azîz)'nin İnsân-ı Kâmil adlı eserine baş vurabilirler.*

yapışıp çekmeye başladılar ve şimdi Tanrının mazharı/emri budur, (anne baba) **ne derse itâat et,** derlerdi

Herkes ve her şeyden imdat istediğim bir o anda ey ulu emirim! Siz çıkageldiniz. **O zaman o muhteşem kişi (!) ve etrafımda oturan annem ve babam, karın güneşin karşısında eridiği gibi eriyip gittiler, yerleri belirsiz oldu**

Kâşif Baba sözlerine şöyle devam etti:

O lâinler! Kayboybolduktan sonra, sızın mübarek cemalinizle gözlerimi açtım, bildim ki bana görünüp tarikatımı degiştirmekliğimi söyleyen ihtişamlı kişi şeytan olup son demde imanımı almaya gelmiş. Yine şu gerçeği öğrendim ki. seyyidlerden şeytan firar edermiş. Şeytan Seyyidlerin suretine giremezmiş.

Bir kişi şeyh olsun, ne olursa olsun seyyidlere biat etmelidir ki, onlar zâhir ve bâtın Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem varisleridirler.

Ya sultânım!

İkinci defa aklım gittiğinde gördüm ki Yâsin-i şerif okumaktayım. Sultânım göründüğünde sizinle beraber yeryüzündeki tüm insanlarla beraber melâike-i kirâm Hazerâtı da Yâsin-i şerif okumaktaydılar.

Üçüncü defa aklım gittiğinde öyle bir yere varmıştım ki iniş ve yokuşu yoktur ve bu yerde içi lebâleb şarktan garbe kadar insanlarla dolu bir mağara gördüm. Bu insanların özellikleri şu idi ki, her birinin isimleri aynı, boyları eşit, başları ve yüzleri bir, hepsine aynı adla sesleniliyordu.

Kâşifi Baba'nın sözleri burada sona erdi. Kendisi bu olaydan sonra yedi sene daha yaşadı.

Tavr-ı şeyâtıni nice mekârimdir.
Hilebazı bed fikir gaddardır.

Avn-i Hak erişmeyince bir kula,
Sanma anın fitnesinden kurtula.

Kılsa sâdâta şolar kim ittiba'
Yol bulamaz ana şeytan bi niza,.

Gayret-i Hakk anı saklar daima,
Rahmet-i Hakk anı bekler daima.

Bugünün Türkçesi ile şiirdeki mânaları anlatmak istersek anlamı şöyledir:

Şeytan öyle ikram edici ve suret-i Hak'tan görünür ki, onun, o gaddarın hilelerine akıl erdirmek ve o hileleri sezmek güçtür. Ancak Allahü Zülcelâl'ın yardımı ile bu hilelerden kurtulabilinir. Bir kişi seyyidlere uyarsa,[49] şeytan ona erişmeye yol bulamaz. O zaman Allah'ın gayreti onu saklar ve onun bekleyicisi olur, demektir.

Kaynak: MELİH YULUĞ, Yâsin-i Şerifin Havâssı ve Esrâru- Yâsîn-i Şerifin Meâl Tefsir Ve Hâssaları, 1991, İstanbul

[49] *Eserde zikrolunan şeyh olsun, kim olursa olsun "Sâdâta biat eylesin" cümlesi üzerinde de biraz durmak İsteriz. Elbette seyyidlik büyük bir mazhariyettir. Ancak kutbü'l-aktâb hazerâtı Hz. Evliyaullah'ın mutlaka seyyid olması gerekmez.* "Gâhi ez nesl-i alist, gahi velist" *hikmeti bunun delilidir. Bu kelâm-ı kibârın doğruluğu ise emsâli ile sabittir.*

Bu kıssadan çıkan sonuç şudur ki:

a) Şeytân-ı lâinin pek çok yardımcıları vardır. İşte bu kıssada kendini kutbü'z-zaman diye tanıtan şeytân-ı lâinin tâ kendisi olduğu gibi Kâşifi Baba'nın ana ve babası şeklinde görünenler dahi birer ervâh-ı süfliyye olup şeytânın uydularıdır. Unutmamalıdır ki İblisin böyle sayısız uyduları olduğu gibi pek çok iğfâl âletleri de vardır.

b) Şeytanın iki türlü yardımcısı vardır. Biri etbaı, uyduları olan şeyâtindir. Diğeri de şer - kötülük âleti olarak kullandıklarıdır ki, bunlar arasında ilme mağrur olanlar ve emsâli İle kadın taifesi de vardır. Ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler okurlarımız Abdülkerim Ciyli (kaddesellâhü sırrahu’l azîz)'nin İnsân-ı Kâmil adlı eserine baş vurabilirler.

DÖRT HALİFE RADİYALLÂHÜ ANHÜM EFENDİLERİMİZDEN YARDIM İSTEMEK

Herhangi bir mü'min kardeşimiz Hz. Ebubekir radiyallâhü anh veya Hz. Osman'ı ve evveliyyetle Hz. Ömer'i radiyallâhü anhüma ve Hz. Ali kerremallâhü vecheyi rü'yasmda görmüş olsa elbetteki bu yüce halifelerin feyz ü berekâtı ile her işi âsân olur.

Hulefâ i Râşidin radiyallâhü anhümden herhangi birini rü'yasında görmek isteyen kimse, görmek istediği azizin ism-i şerifi sayısınca namazlarına âzami itina gösterip oruç da tutarak Yâsin-i şerifi okursa muradına erer.

Bunun için istediği zâtın ism-i şerifini yazmak lâzımdır. ***Örnek vermek istersek meselâ; "Sıddik-ı âzami görmek isteyen kimse şu malûmatla önceden mücehhez olmalıdır".*** Hz. Ebubekir'in ism-ı şerifi Abdullahtır. Bu ismin adedi **yüz kırk üçtür**. Amma asıl isimleri Ebubekir'dir ki, bunun adedi **üç yüz otuz üçtür**. Bu süre zarfında oruçlu olup ismin adedi kadar süre-i Yâsini okumalıdır. Hz. Ebubekir radiyallâhü anhi görmek müyesser oldukta ise meşgul olanın kalbinde öyle bir sıdk hâsıl olur ki cümle âlemin sıdkı bir araya gelse- ona eşit olmaz ve olamaz.

"Eğer bir kimse Hz. Ömer radiyallâhü anhı rüyada görmek istiyorsa" Ömer isminin adedi **üç yüz on** dur. Bu itibarla kaç günde tamamlarsa tamamlasın Yasın-ı şerifi üç yüz on kere okuması gerekir, Kendilerini rüyada görmek müyesser olursa adalette öyle bu- heybet gösterir ki bütün cihanın halkı bir araya gelse onun adlinin bir misâli vücud bulamaz. Ondaki adâlet gün gibi meşgulünün alnında parlar.

Hz. Osman-ı Zinnûreyn ve Hz. Ali kerremallâhü veche'yi görse tüm işlerinde ona yardımcı ve öğretici olurlar. Onların ahlâkı Yâsin-i şeritin meşgulünde de aynen tezâhür eder.

HZ. ALİ KERREMALLÂHÜ VEÇHEDEN HUSUSÎ YARDIM İSTEME

Hz. Ali kerremallâhü vechenin temiz ruhunu kendine çekmek isteyen, yani celbetmek isteyen mü'minin yapacağı bâzı görevler vardır.

Şöyle ki: On bir gün süre ile ve sahih bir niyetle halvete çekilip her gün gece ve gündüz Yâsin sure-i şerif esini okumalı, her mübin'e varıldıkta Hz. Ali kerremallâhü veche'nin duasını da okuyarak bu vazifeyi yerine *getirmelidir.*

Nitekim iki cihan serveri sallallâhü aleyhi ve sellem bir gazasında aynı duayı okumuşlardır. Aliyyü'l-Mürtezâ kerremallâhü veche o dua berekâtı ile emr-i Nebevî'ye uyarak derhal Resûl-i Ekremin yanına gelmiştir.

Vaktaki Ashâb-ı Kiram tümü ile yaralanıp Sıddik-ı A zam da dahil, yarasız tek bir sahabe kalmıdığı sırada Hz. Ebubekir radiyallâhü anh iki cihan serverinin yanına gelerek İmam Ali'nin celbi için dua eylemesini Resûlullah'dan niyaz etmiştir. Resul-i' Kibriya sallallâhü aleyhi ve sellem cevaben:

«Yâ Sıddik! Bilirsin ki ben bir abdim (kulum) ve o kulluğun gereği aksine hareket edemem» buyurmuşlardır. Tam o saatta Cibril-i Emin gelerek iki cihan serverini selâmladıktan ve Sıddik-ı Ekber'e hâl ü hâtır sorduktan sonra Hz. Ebubekir'in dileği veçhile derhal Resûl-i Ekrem'in kendisini beklediğini Hz. Ali'ye iletileceğini beyanla şunları da eklemiştir:

«Yâ Muhammedi Senden dua ve taleb, bizden ise derhal icabet olduğunu bilirsin. Emr-i risâlet penâhilerini derhal Hz. Ali'ye iletiriz. Göz açıp kapayıncaya kadar Ali kerremallâhü veche yanına erişmiş olur.»

Cıbril-i Emin'in tavsiyesi üzerine iki cihan serveri üç defa **"Ali, Ali, Ali"**- dedi. Bu ismin üçüncü tekrarında Ali kerremallâhü veche:

«Lebbeyk yâ Rasûlallâh» deyip huzur-u Nebevi'ye erişti. **Düşünmek gerektir ki, Tebük'ün**

bulunduğu yer Medine-i Münevvere'den tahminen 500 km. yoldur. Bu kadar mesafenin göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir sürede kat'edilmiş olması şanlı nebimizin elbette mûcizelerinden birini daha teşkil eder.

Huzür-ı Nebevi'ye gelen Ali kerremallâhü vecheye Fahr-i Kâinat Efendimiz **Sihap** isimli tülbentini Hz. Ali kerremallâhü vechenin başına giydirdi. Ayrıca bütün giydiklerini de kendisine verdi. Hattâ o kadar ki mübarek gömleğini çıkararak ona giydirdi. Esma binti Amis Hz. Ali kerremallâhü vecheye rastladıkta şöyle dedi:

– Ya İmam! Sen herhangi bir sokaktan geçsen mübârek kokun sokağı dolduruyor, bunun hikmetini anlamakta âciz kalıyoruz, diye sorduğundan, Allah'ın arslanı şu cevabı vermiştir:

— Ya Esmâ! Bu bendeki koku Tebük gazâsında Resûl-i Ekrem'in gömleğini giymekliğim dolayısıyla onun emsalsiz güzel kokusu benden de etrafa yayılmaktadır.

Aziz okurlarım! Tebük gazasında iki cihan serveri sallallâhü aleyhi ve sellem Hz Ali kerremallâhü vecheyi çağırdığı zaman belinden Zülfikârını da çözüp Hz. Ali'ye kuşattı. Ayrıca Düldül denilen bineğini de Ali kerremallâhü veche ve radiyallâhü anha verdi ki artık bu emanetler Ali kerremallâhü vechenin yanında kalmıştı.

Cebrail aleyhisselâm Allah tarafından öğrendiği duayı Hz. Ali kerremallâhü vecheye de öğretti. Hz. Ali kerremallâhü veche bütün gazvelerde o duanın berekâtı ile daima kâfirlere karşı galip gelir, onları darmadağın ederdi. Bundan başka hemen hemen her gazvede küffârın başındaki beylerini tümü ile esir alırdı. O duâ-yı şerife budur:

HAZRET-İ ALI (kerremallâhü veche) NİN DUASI

"Nâdi Aliyyen mazharal-acâib teciduhu avnen leke fi'n-navâib: bi nübüvvetike Yâ Muhammed. Küllü hemmin ve gammin seyencelî velâyetike edrekenî Yâ Aliyyü Yâ Aliyyü Yâ Aliyyü bi izzetike Yâ Kaviyyü Yâ Veliyyü Yâ Veliyyü Veliyyi Yâ Ganiyyi Yâ Muti Yâ Hayyü Yâ Kayyûm"

Hz. Ali kerremallâhü vechenin okuduğu dua meâlen şöyledir:

Hz. Ali kerremallâhü vechenin duasının sonucu olarak iki cihan serverinin nübüvveti hürmetine Hakk Teâlâ'nın izzet, velayet ve vefa ve gınâ ayrıca Hayy u Kayyum esmasından istiâne ederek dilediğinin yerine getirilmesini dua eylemektedir ki bu dua bütün dilek sahibi mü'minler için bir vird-i zebân olmalıdır.

(Bu konuda internette birçok versiyon ve bilgi vardır.)[50]

Herhangi bir kimse Hz. Ali kerremallâhü vecheyi rü'yasında görmek isterse;

o aziz için gerekmektedir ki Ali kerremallâhü vechenin adedi olan **yüzon** sayısı kadar Yasin-i Şerif-i okumalıdır. Ayrıca ***Nâdi Aliyyen*** duasını da on bir defa okumayı ihmal etmemelidir Elbette ve elbette üç veya yedi günde Hz. Aliyyu'l-Mürtezayı rüyasında görmek müyesser olur.

Bundan başka tüm bilgiler ona ma'lum olur. Her neden sual ederlerse etsinler derhal cevaba muktedir bulunur. Allahü Zül- celal'in emri, Yâsin-i şerif ve dua berekâtı ile ne kadar büyük bir müşkili olursa olsun çözümlenir.Kaynak: MELİH YULUĞ, Yâsin-i Şerifin Havâssı ve Esrâru- Yâsîn-i Şerifin Meâl Tefsir Ve Hâssaları, 1991, İstanbul

---

[50] http://www.estanbul.com/cok-ozel-nadi-ali-duasi-fazileti-ve-faydalari-316557.html#.Vb82-rU3rH4

MUHYİDDİN İBN ARABÎ KADDESELLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZ, FUTUHÂT-I MEKKİYYE'SİNDE BEYAN BUYURDUĞU HİKMETLERDEN

ŞİKÂYET EDİLMEDEN

Herhangi bir yerde Allah Teâlâ'ya karşı bir günah işlediğinde o yeri terk etmezden önce bir ibadet yapman gerekir!

Böyle yapınca o mekân aleyhine şahitlik edeceği kadar lehinde de şahitlik eder. İbadeti yaptıktan sonra oradan ayrılabilirsin. Aynı şey giydiğin elbise için geçerlidir. Allah Teâlâ'ya, giymiş olduğun bir elbise içindeyken asi olunca, söylediğim üzere, elbisenin içindeyken bir ibadet yapmalısın. Kestiğin tırnakların, kılların, tıraş ettiğin saçın, sakalın, bıyığın, yıkanırken üzerinden ayrılan kirlerin vs. bunlardan herhangi birisi bedeninden ayrılırken taharede ve Allah Teâlâ'ı zikretme halinde bulunmalısın. **Onlar seni nasıl terk ettiklerini sana soracaklardır. Bu durumlarda yapabileceğin en kolay ibadet emri hakkında Allah Teâlâ'nın tövbeni kabul etmesi için dua etmendir.** Bu durumda O'nun emrine bağlanırken zorunlu bir işi yerine getirmiş de olursun. O emir **'Rabbiniz size bana dua edin, size icabet edeyim'** ayetinde ifade edilir. Demek ki Allah Teâlâ sana kendisine dua etmeni emretmiştir. Ayetin devamında da şöyle der: **'Bana ibadete karşı büyüklenenleri cehenneme sokacağım.'** Burada ibadet ile kastedilen duadır ve benim karşımda zelil olup bana muhtaç olmaktan sarf-ı nazar edenler demektir. Dua ibadet diye isimlendirilmiş, ibadet de zillet, eziklik ve yoksulluk anlamına gelir. Onlar cehenneme zelil ve hor bir şekilde gireceklerken emredileni yapanları ise Allah Teâlâ izzetli bir halde cennete girmekle ödüllendirir.

Otuzaltıncı Sifr, "Tavsiye"den (c.XVIII, s.181)

…

MİNA'DA KURBAN OLMAK

Erdemli bir gençten şöyle bir olay anlatılır: Kurban bayramında Mina'da bulunuyormuş. Bu genç fakir, bekâr ve dünyalık hiçbir şeye sahip olmayan birisiymiş. İnsanların Allah Teâlâ'ya deve, inek, koyun ya da sahip oldukları hayvanları keserek yaklaşmaya çalıştıklarını görmüş. Bunun üzerine şöyle demiş: **'Allah Teâlâ'm! İnsanlar bu günde kendilerine verdiğin nimetlerden sahip olduklarıyla sana yaklaşmaya çalışıyor. Bu yoksul-çaresiz kulunun ise, sana kurban olarak canından başka verebileceği hiçbir şeyi yok, bari onu kabul et!'** Sözünü bitirir bitirmez, vefat etmiş. Allah Teâlâ da onu kendi uğruna öldürülen şehider gibi kabul etmiştir.

Bu konuda şöyle bir beytimiz vardır:

Kurban olarak ayıplı bir nefis sunuyorum

Ayıplı şeyleri kurban eden kimse görülmüş müdür?

Bir şair buna benzer şeyler söylemiştir: Mina'da bu gencin gördüğünü görmüş ve şöyle demiştir:

Kurbanlar sunuluyor. Ben ise, kanımı ve canımı sunuyorum.. .

41. Kısım. (c. IV, s. 41)

……

Kaynaklar:

Muhyiddin İbnü'l Arabî, Futuhât-ı Mekkiyye

Futuhât-ı Mekkiyye Tercümesi, hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul

SUKUTUMUZDAN ANLAMAYAN KELÂMIMIZDAN NE ANLAR Kİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

İnsan kendisi hakkında Rabbine insaf gösterdiğinde ya da kendine kendisi nedeniyle insaf gösterdiğinde, halini bilir. Hatta halini başkalarından çok daha iyi bilir. Bunun tek istisnası Allah Teâlâ'yı bilenlerdir. Onlar, onu kendinden daha iyi tanırlar. Çünkü ariflerin kalplerinde bir takım gözleri vardır ki mârifet onlar adına bu gözleri açmıştır. Bu gözler vasıtasıyla senin kendinden bildiğin hususları senden öğrenirler. Çünkü sen bu göze sahip değilsin. Bu nedenle Cüneyd-i Bağdadi, **'Ârif, sen susarken senin sırrını söyleyendir'** der. **Susmak sözün olmayışıdır. Bunun anlamı şudur**: **Ârif senin kendinden bilmediğini senden bilen kişidir.** Örnek olarak, mizacın bozukluğu hakkında sana gizli kalan şeyi sana baktığında doktorun bilmesini diyerebiliriz. Sen ise onu bilmezsin. **Ârifler, nefslerin doktorlarıdır.**

Doksan Sekizinci Kısım,108. Bölüm, c.VII, sh. 241

SAHABE VE BİZ

"Sahabe bizden daha üstündür." Çünkü onlar, zatı, biz ise ismi elde etmişiz, (öğrenmişiz). Biz de onların zata riayet ettiği gibi isme riayet edersek ecrimiz artar. Ayrıca onlarda bulunmayan uzaklık sıkıntısı nedeniyle ecrimiz kat be kat artar. Dolayısıyla biz, (peygamberin) kardeşleri, onlar ise arkadaşlarıdır. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem bize özlem duyar.** Bizden birisine kavuştuğunda ne kadar sevinecektir!

Nasıl sevinmesin ki? Özlem duyduğu kimse kendisine kavuşmuştur. Artık ona ikramı ve iyiliği hesap edilebilir mi?

Aramızdan bir amel sahibi, Peygamberin sahabesinin ameliyle amel eden kimseye göre elli kat mükâfat alır. Bu ecir, onların ecrinin aynısı değil, bilakis benzeridir. Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur: **'Hatta sizden bile (daha çok olabilir): Ciddi olunuz ve çalışınız.'** Böylelikle sahabe şunu anlamıştır: Kendilerinden sonra öyle insanlar gelecektir ki, onlar, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme yetişmiş olsaydı, sahabe onları geçemezdi. Mükâfatlandırma da buradan kaynaklanır. Allah Teâlâ yardım istenilendir.

Onuncu Kısım, c.I, Sh:307

ÂDEM VE HAVVA'NIN BEDENLERİNİN YARATILIŞ SIRLARI

Adem'in bedeni ortaya çıktığında, kendisinde cinsel arzusu yoktu. Hâlbuki Allah Teâlâ'nın ilminde, bu dünya hayatında üreme, çoğalma ve cinsel ilişkinin olacağı takdir edilmişti. Bu dünyada cinsel ilişki, türün varlığını sürdürmesi içindir. Bu nedenle Allah Teâlâ, Âdem'in sol kaburgasından Havva'yı çıkartmıştır. Allah Teâlâ'nın **'Erkeklerin kadınlar üzerinde bir derecesi vardır'** buyurduğu gibi kadın bu nedenle erkekten bir derece eksiktir. O halde kadınlar, hiçbir zaman erkeklere katılamaz [seviyesine çıkamaz]. Havva, kaburgadaki eğiklik (ve de düşkünlük) nedeniyle kaburgadan meydana gelmiştir. Bu sayede çocuğuna ve kocasına muhabbet besler. Bu meyanda erkeğin kadına düşkünlüğü, gerçekte kendisine düşkünlüğüdür. **Çünkü kadın erkeğin bir parçasıdır**. Kadının erkeğe düşkünlüğü ise kaburgadan yaratılmış olmasından kaynaklanır. Erkekte kaburga, sevgi ve düşkünlük demektir.

Allah Teâlâ Havva'nın kendisinden çıktığı Âdem'deki yeri, Havva'ya arzu ile doldurmuştur. Çünkü varlıkta boşluk kalamaz. [Varlık boşluğu kaldırmaz] **Allah Teâlâ o boşluğu arzu ile doldurulduğunda, Âdem kendisine özlem duyar gibi Havva'ya özlem duymuştur.** Çünkü Havva kendisinden bir parçaydı. Havva da, kendisinden geldiği vatanı olduğu için, Âdem'e sevgi duydu. Şu halde **Havva'nın sevgisi vatan sevgisi, Âdem'in sevgisi kendisini sevmesidir**. Bu nedenle erkek, kendisinin aynı olduğu için, kadına sevgisini gösterebilirken, kadına ise erkekleri sevmede hayâ diye ifade edilen güç

verilmiştir. Böylelikle gizleme gücü artmıştır. Çünkü Âdem'in kadınla birleştiği tarzda vatan ile birleşilemez.

Allah Teâlâ ö kaburgada Âdemin bedeninde biçimlendirdiği ve yarattığı her şeyi şekillendirmiştir. Allah Teâlâ'nın kendi suretinde Âdem'in bedenini yaratması, çömlekçinin toprak ve taşta meydana getirdiği şeye benzer. Havva'nın bedeninin yaratılışı ise marangozun ahşapta yonttuğu şekillere benzer. Allah Teâlâ onu kaburgada biçimlendirip ve ona suretini yerleştirdiğinde ve onu düzenleyip dengeye kavuşturduğunda, ona ruhundan üflemiştir. Böylelikle Havva diri, düşünen ve türemeden ibaret olan doğumun meydana gelmesi için ekin ve ziraat mahalli olarak var olmuştur. Âdem onda, o da, Âdem'de dinginlik buldu. Böylece Havva, Âdem için bir elbise olduğu gibi Âdem de onun için bir elbise olmuştur. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Kadınlar sizin için siz de onlar için bir elbisesiniz.'** Âdem'in Havva'ya duyduğu arzu, bütün parçalarına yayılmış ve onu istemiştir.

Onbirinci Kısım, c.I, sh: 360

HOMOSEKSÜELLİĞİN [Eşcinselliğin] CİNLERLE BAĞLANTISI VARMI?

Melekler nurlara, cinler rüzgârlara, insanlar ise bedenlere üflenmiş ruhlardır. Şöyle denilmiştir: Havva'nın Âdem'den ayrışması gibi (kaburga kemiğinden var olması) ilk var olan cinden bir dişi ayrışmış (meydana gelmiş) değildir. Bazı kimseler şöyle iddia etmiştir: Allah Teâlâ cinlerden ilk yaratığı kimsede bir ferc yaratmış, onun bir parçası diğeriyle cinsel ilişkiye girmiş ve böylelikle Âdem'in zürriyeti gibi dişi ve erkek doğurmuş, sonra doğanlar birbirleriyle cinsel ilişkiye girmiştir. **Dolayısıyla cinlerin yaratılışı hünsa idi.** Bu nedenle cinler ara âlemdendir: Hünsa dişiye ve erkeğe benzediği gibi cinler de insana ve meleklere benzer.

Onikinci Kısım, c.I sh:383

MELÂMİLER NEDEN BİLİNMEZ

Melâmîler diye isimlendirilen Allah Teâlâ'nın kulları, veliliğin en ileri derecelerine yerleşmiş kimselerdir. Artık bulundukları derecenin üzerinde sadece peygamberlik derecesi kalmıştır. Bu mertebe, velilikte yakınlık makamı diye isimlendirilir. Onlara işaret eden ayet, **'çadırlarda saf ve çekingen, yumuşak huylu eşleri'** ayetidir. Allah Teâlâ, cennet kadınları ve hurilerinin özellikleriyle kendisine çekip koruduğu ve bir göz görür de kendilerini meşgul eder korkusuyla, âlemin köşelerinde ilahi kıskançlığın koruma çadırında hapsettiği Allah Teâlâ adamları'nın (Ricâlullah) nefislerine dikkat çeker. Hayır!

Yemin olsun ki, yaratıkların onlara bakmaları onları meşgul edemez. Fakat konumlarının yüksekliği nedeniyle, **insanların melâmilerin üzerlerindeki haklarını yerine getirebilmeleri mümkün değildir.** Böylece kullar, hiçbir zaman ulaşamayacakları bir sorumlulukla yüz yüze gelir. Bunun üzerine, onların görünen tarafları alışkanlık ve ibadet çadırlarında hapsedilmiştir. Söz konusu çadır, zahiri amellere, farz ve amellere sabırla devam etmedir. **Bu nedenle Melâmîler âdeti aşmayı bilmedikleri gibi bundan dolayı hürmet de görmezler.** Kendilerinden bir bozukluk ortaya çıkmadığı gibi, genelin örfünde tanımlanmış iyilik (yapmaları nedeniyle) ile parmakla gösterilmezler. Onlar gizliler, iyiler, âlemde güvenilirler ve insanlar içinde bilinmeyenlerdir.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kutsî bir hadiste Rabbinden şöyle aktarır: **'Benim katımda en gıpta edilir velim, namazdan payı olan, gizlide ve açıkta Rabbine güzelce ibadet ve itaat eden ve insanlar içinde gizli kalan bir mümindir.'** Kastedilen şudur: Söz konusu kimseler, insanlar arasında ibadetlerinin büyüklüğüyle tanınmadığı gibi açıkta ve gizlide Allah Teâlâ'nın yasakladığı şeyleri işlemeyen kimselerdir.

Arifin kim olduğu sorulduğunda adamlardan biri, onları nitelerken şöyle demiştir: **'Arif, dünya ve ahirette yüzü kara kimsedir.'** Bu ifadesiyle, sözü edilen grubun halleri hakkında zikrettiğimiz şeyi kastetmişse, o zaman **'yüz karalığı'** deyimiyle, arifin dünya ve ahirette bütün vakitlerini Hakkın tecellilerine ayırmasını kastetmiş olmalıdır. **Bize göre insan, kendisine tecelli ettiğinde Hakkın aynasında kendisinden ve makamından başkasını göremez.** İnsan, var olanlardan biridir ve oluş,

Hakkın nurunda karanlıktır. Dolayısıyla insan, ancak kendi karanlığını görebilir. Çünkü bir şeyin yüzü, onun zatı ve hakikati demektir.

İlahi tecelli, özel olarak sadece bu grupta sürer. Dolayısıyla onlar, tecellinin sürekliliği hakkında ifade ettiğimiz üzere, dünya ve ahirette Allah Teâlâ ile beraberdir. Onlar Efrâd' dır (Tekler).

Yüz karalığı ile efendilik, yüz ile insanın hakikati kastedilirse, bu durumda hadisin anlamı, **'dünya ve ahirette o efendidir'** demek olur. Bu yorum mümkün olsa bile, efendilik, özel anlamda sadece Peygamberler için geçerli olabilir. Binaenaleyh efendilik, onların yetkinliği iken velilerde bir eksikliktir. Çünkü peygamberler, hüküm koyma nedeniyle görünmek ve üstün olmak zorundadır. Velilerin ise, böyle bir zorunluluğu yoktur.

Onaltıncı Kısım, c.II, sh. 69-70

EBÛ KEBŞE'NİN OĞLUN SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEM YOLUNDA OLMAK

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, efendisinin dövdüğü bir cariyeye şöyle demiş: **'Allah Teâlâ nerededir?'** Kadın göğü işaret etmiş. Bunun üzerine Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, kadının işaretini kabul edip sahibine şöyle demiştir: **'Onu azad et, çünkü mümindir.'**

Neredeliği soran kişi, Allah Teâlâ'yı en iyi bilen insan ve Allah Teâlâ'nın peygamberidir. Bazı şekilci âlimler, cariyenin göğü göstermesini ve Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin bu ifadeyi onaylamasını ibadet edilen ilahların yeryüzünde bulunmasıyla (buna mukabil Allah Teâlâ'nın gökte olması şeklinde) tevil etmiştir. Böyle bir tevil, gerçeği bilmeyen kimsenin tevilidir. Arapların **Şi'ra** adında ve rablerin rabbi olduğuna inandıkları gökteki bir yıldıza taptıklarını biliyoruz. Bu âdeti **Ebû Kebşe** çıkarmıştı. Ben de onların gökteki bu Tanrı'ya yakarışlarına vakıf oldum. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **'Şira (yıldız)mn Rabbi O'dur.,** Gökteki bir yıldıza tapılmasaydı, bu kişinin yaptığı tevil caiz olabilirdi.

Şira'ya tapma âdetini çıkaran Ebû Kebşe, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin ana tarafından atasıydı. Bu nedenle, dedesi Şi'ra'yı tapmayı ortaya çıkardığı gibi kendisi de tek ilaha tapmayı ortaya koyduğunda Araplar onu Ebû Kebşe'ye nispet edip şöyle derlerdi:

'Ebû Kebşe'nin oğlu ne yapıyor!' sallallâhü aleyhi ve sellem

Onyedinci Kısım, c. II, sh: 77

BÜTÜN DİNLERİ ASLI

Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şeriatı, önceki bütün şeriatları içermiş, önceki şeriatların sadece Muhammedî şeriatın onayladığı hükümleri bu dünyada sabit kalmıştır. **Biz de onları getiren peygamber kendi vaktinde o hükümleri ortaya koyduğu için değil, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin onları onaylaması yönünden söz konusu hükümlerle ibadet ettik.** Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme bütün hakikatleri toplama özelliği verilmiştir.

Günümüzde sorumlu bütün insan ve cinler Muhammedi'dir ve artık âlemde Hz. Muhammed'in şeriatının dışında ilahi bir şeriat olmadığına göre, bir Muhammedâ herhangi bir amel işlediğinde, Muhammed ümmetinden olan bu amel sahibi ameli işlerken kalbinde ve yolunda kendisine açılan hususlarda, daha önceki peygamberlerden birinin yoluna tesadüf etmiş olmalıdır. Muhammedî şeriat, söz konusu yolu içermiş, onun yolunu onaylamış, böylelikle sonucu kendisine eşlik etmiştir. Amel sahibine bu ameli nedeniyle bir bilgi geldiğinde, o şeriatın sahibine nispet edilir ve İsevî veya Musevî veya İbrahimî denilir. Bunun nedeni, kendisi için belirginleşen ve ona görünen ilimlerin Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şeriatının ihatasında olmasıdır.

Böylece Muhammedi, bu nispet veya nispetler sayesinde başkasından ayrışır. Bunun nedeni bu insanın, Hz. Musa aleyhisselâm veya başka bir peygamber yaşayıp kendisine tabi olsaydı Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemden miras alacağı şeyleri Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemden tevarüs ettiğinin öğrenmesini sağlamaktır. O peygamberlerin şeriatları, Muhammedî şeriattan önce

gelince, o arifi vâris saydık. Çünkü veraset, sonra gelenin önce gelene vâris olmasıdır. Önce olan kişi, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin onayından önce, sabit bir şeriata sahip olmasaydı, (şeriat getirmeyen) nebi ile (bir şeriat getiren) resul denk olurdu. **Çünkü hepimizi Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şeriatının dönemi birleştirmiştir.** Nitekim bu dönemde İlyas, Hızır ve indiği vakit İsa bize denktir. Çünkü vakit, hükümrandır: **Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemden sonra şeriat getiren bir peygamberlik olamaz.**

Bu yolda, iki şahsın dışında kimseye Muhammedi denilemez: Muhammedî denilen iki şahıstan biri, önceki herhangi bir şeriatta bulunmayan bir hükmün bilgisinin miras yoluyla tahsis edildiği kimsedir. Böylece bu kişiye Muhammedî denilir. İkincisi ise, bütün makamları birleştirip onlardan makamsızlığa çıkan kimsedir. Buna örnek olarak, Ebû Yezid ve benzerlerini verebiliriz. Böyle birine de Muhammedî denilebilir. Bu iki şahsın dışındakiler ise, herhangi bir peygambere nispet edilir. Bu nedenle bir rivayette **'Alimler peygamberlerin vârisleridir'** buyrulmuş ve özel bir peygamberin vârisleridir denilmemiştir. **Bu ifadeyle, bu ümmetin bilginlerine hitap edilmiştir. Aynı lafızlarla aktarılan hadislerde Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem 'Bu ümmetin bilginleri diğer ümmetlerin peygamberidir', başka bir rivayette ise, 'İsrailoğullarının peygamberleri gibidir' demiştir.**

Otuzaltıncı Bölüm, c. II,sh:186

Ek Bilgi:

'İsrailoğullarının peygamberleri gibidir' Bu hadis-i şerifin işaretiyle eğer İslâm alimleri günümüzde ihlasları ve kemâlatları ile kavi olsalardı Yahudiler bu kadar seslerini çıkartamazlardı. Veliler de durum farklıdır. Onlar Allah Teâlâ'nın işlerine fazla karışmak istemezler. Ancak alimler şeriat üzere durdukları için ve peygamber mesabesinde olduklarından dua ve bedduaları İsrailoğullarını hizaya getirirdi. Maalesef durum şimdilik bu şekilde değil. İhramcızâde İsmail Hakkı

'KALBİNİ BENİM EVİM YAPIP ONU BAŞKALARINDAN BOŞALTANA NE VERECEĞİMİ KİMSE BİLEMEZ; KALBİ BEYT-İ MAMUR'A BENZETMESİNLER, ÇÜNKÜ ORASI -BENİM DEĞİL MELEKLERİMİN EVİDİR VE BU NEDENLE DOSTUM ORADA KALMADI' MÜNAZELESİNİN BİLİNMESİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurduğu hikmetlerden

DÖRT YÜZ BEŞİNCİ BÖLÜM

Kalp senin evin benim değil! Mamur kıl onu

Senin zikrettiğin bir şeyi zikretmiyorum ben

Kendimi zikretmem bir perde iken

Senin beni zikretmen başka!

Senin beni zikretmen en büyük mutluluk

Ben Seni zikredersem, zikir Senden bize ait

Sen bizim zikrettiğimiz bir şeyi zıkretmezsin

Halil'in meskeni Beyt'in zahiri

Kalbinden dolayı, sürekli tabi olursun

Ona yerleşmez ve onu imar etmez

Hamd o Allah Teâlâ'ya ki O'nu ifade etmez

O, benim kalbimde onu tasvir eder

Allah Teâlâ bizi ve seni Ruhu'l-kuds ile desteklesin, bilmelisin ki, Allah Teâlâ'm rahmeti her şeyi kuşatmıştır. O'nun rahmetinin bir yönü, kulunun kalbini rahmetle yaratmış ve onu rahmetinden daha geniş yapmış olmasıdır. Çünkü müminin kalbi Hakkı sığdırır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle der: **'Beni yerin ve göğüm sığdıramadı, mümin kulumun kalbi sığdırdı.'** Allah Teâlâ'nın rahmeti genişliğine rağmen Allah Teâlâ'ya taalluk edememiş veya O'nu sığdıramamıştır. Çünkü rahmet Allah Teâlâ'dan olsa bile O'na dönmez. **Hâlbuki Allah Teâlâ kulunun kalbinin O'nu sığdırmasını imkânsız saymamıştır.** Çünkü (insandaki parçalar içinde) Allah Teâlâ'dan öğrenen ve (hakikati) Allah Teâlâ'dan anlayan kalptir. Allah Teâlâ kalbe kendisini bilmeyi emrederken, ona ancak yapabileceği bir işi emretmiştir. Böylece Hak kulun kalbinde bilinen ve akledilen olur. Hâlbuki Allah Teâlâ merhamet edilen diye nitelenemez. Bu durum yaratıklarının rahmetinin O'na ulaşamayacağını gösterir. Buna mukabil kalplerdeki takva O'na ulaşır. Nitekim Allah Teâlâ **'Fakat sizden olan takva Allah Teâlâ'ya ulaşır'** buyurur. Başka bir ayette Allah Teâlâ'nın şiarları kastedilerek -ki onlar bir tür Allah Teâlâ'yı bilmedir-**'onlar kalplerin takvasındandır'** denilir. Başka bir ayette **'Onların kendileriyle aklettikleri kalpleri yok mu?'** denilir. Allah Teâlâ'nın kalpleri akledici diye yaratmış olmasının nedeni, kulun onun vasıtasıyla ilahi hitabı anlayabilmesidir. Allah Teâlâ'nın kula hitap ettiği hususlardan birisi, rahmeti her şeyi kuşatırken kulun kalbinin O'nu kuşattığıdır. Şu var ki burada işaret etmekle yetinip açıklamayacağım bir sır vardır, şöyle ki: Allah Teâlâ bilinmeyi sevdiğini söylemiştir. Sevginin gereği ise tanınan olmaktır. Bu maksatla Allah Teâlâ âlemi yaratmış, onlara tanınmış, onlar da kendisini bilmiştir. Öyleyse yaratılmışlar O'nu kendi düşünceleriyle değil, O'nun kendisini tanıtmasıyla tanımışlardır. Bu durum **'kalbi olan veya kulak veren ve şahit olan kimse için işarettir.'**

Muhabbet, zevk bilgisiyken bizde olan ise sevendir. Seven herkes sevginin gerektirdiği şeyi bilir. Buradan rahmetin genelliği öğrenilir. Başka bir hadis, **Allah Teâlâ'nın gazabının kulun O'nu gazaba getirmesinden kaynaklandığını** belirtir. Öte yandan Allah Teâlâ'nın tercümanı olan peygamberlerin yaratıklar kıyamette kendilerinden şefaat istediklerinde şöyle diyecekleri aktarılmıştır: **'Allah Teâlâ bugün daha önce hiç kızmadığı ve bir daha kızmayacağı şekilde gazaba gelmiştir.'** Bu gazap intikamla ortadan kalkar. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem **'Sadaka Rabbin gazabını söndürür'** der. Allah Teâlâ kula sadaka verme imkânı ihsan edendir. Bu durumda kuluna vermeyi nasip ettiği sadakayla gazabını söndüren bizzat Allah Teâlâ'dır. Böyle ifadeler çoktur. Fakat Allah Teâlâ'nın kulları nezdinde bu kadarı da O'ndan (olmak üzere yeterlidir). Biz bir ekleme yapmak istemiyoruz, çünkü biz O'nu kendisinin bildirmesiyle tanıdık. Bu da -yaratılmışın düşüncesinden değil-O'nun bildirmesiyle meydana gelen bilgidir.

Allah Teâlâ kulun kalbini evi edinmiştir, çünkü orayı kendisi hakkındaki marifetin mahalli yapmıştır. Kalp -nazarî bilginin değil-irfanı bilginin yeridir. **Allah Teâlâ kalbi koruyarak başkasının yerleştiği bir yer olmaktan sakınmıştır.** Kul (farklı özellikleri) kendinde toplayan varlıktır (kevn-i cami). Bu nedenle Hakk'ın o kul için farklı suretlerde, başka bir ifadeyle her bir şeyin suretinde tecelli etmesi gerekir; çünkü kul her şeyi bilebilecek (kalbe) sahiptir. Eşyayı bilmenin yeri ise kalpten başkası değildir. Allah Teâlâ, kulun kalbinin Rabbinden başkasının gireceği bir yer olmasını kıskanır ve bunun için kendisinin her şeyin sureti ve her şeyin aynı olduğunu öğretir. Böylece kulun kalbi de her şeyi kuşatır, çünkü her şey, Hakk'tır. Kalp bu durumda Hakk'ı sığdırmış demektir. Binaenaleyh herkim hakikati bakımından Hakk'ı bilirse, hiç kuşkusuz, her şeyi öğrenmiş demektir. Hâlbuki herhangi bir şeyi bilen Hakk'ı bilmiş sayılmaz. Hatta kul, bildiğini zannettiği şeyi bilmiyordur, çünkü onu bilseydi, onun Hak olduğunu bilirdi. Bir şeyin Hak olduğunu bilmeyince, kulun o şeyi bilmediğini söyledik. Allah Teâlâ (kendini sığdıran kalpten söz ederken) 'müminin kalbi' demiş, müminden başkasını zikretmemiştir. Çünkü Allah Teâlâ'yı bilmek, O'nun bildirmesiyle gerçekleşebilir. Teorik/nazarî düşünceyle Allah Teâlâ bilinemeyeceği gibi O'nun öğretişini müminden başkası da kabul edemez. Çünkü mümin olmayan kişi, genel itibarıyla, Allah Teâlâ'nın bildirmesini kabul etmez. Böyle bir insan, söz gelişi, Hakka dair verilen bilgiyi imkânsız sayabilir. Bu bağlamda 'imkânsız sayanlar' kısımlara ayrılır: Bir kısmı peygamberleri suçlayarak onların hayal gücünün otoritesi altında bulunduklarını ileri sürer. Bu kısım, Allah Teâlâ'nın kendilerini saptırıp hidayet karşısında körleştirdiği ve en çok zarara uğrayanlardır. Onlar hidayet yolunda kör olanlardır. Hakikati bilselerdi durumun böyle olduğunu da anlarlardı. Onlar, bilgisizlik ile dinden çıkmayı bir araya getirmiş, bu nedenle de mutluluktan nasipleri

yoktur. Allah Teâlâ hakkında böyle bir bilgiyi imkânsız sayan başka bir grup şöyle der: **'Peygamberler Allah Teâlâ'yı en iyi bilenlerdir. Bununla birlikte onlar sözlerinde işin kendinde olduğu durumu ifade etmek yerine insanların anlayış seviyelerine inmişlerdir. Çünkü gerçeği olduğu durumda ifade imkânsızdır.'** Bu insanlar, kendisine ve peygamberlerine nispet ettiği hususlarda Allah Teâlâ'yı ve peygamberi tekzip etmiş, bunu yaparken nazik ifadeler kullanmış kimselerdir. Bu duruma şöyle bir misal verebiliriz: insan saygı gösterdiği birinin dinleyenin onun söylediği durumda olmadığını zannedeceği konuşmalar yaptığını görür. Bu kişi ona 'yalan söyledin' demez, sadece 'efendim doğru söylüyor, gerçek öyle değildir; gerçek efendimin şu şekilde söylediğidir' der. Gerçekte bu kişi onu yalanlar ve nazik bir ifadeyle onu cahil ilan eder. İşte tevile kalkanların davranışı böyledir.

Bir kısmı, peygamberin ifade ederken insanların seviyesine indiğini söylemek yerine, şöyle der: **'Bu sözle kastedilen, sıradan insanların anladığı değil, şu ve şudur.'** Burada zikrettikleri yorum, peygamberin vahyini kendisiyle getirdiği dilde mevcuttur. Bu insanlar, hal itibarıyla önce zikredilenlere benzer. Bununla birlikte onlar bu konuda kendi görüşleriyle Allah Teâlâ'ya hüküm dayatırlar ve 'dilden anlaşılan budur' (diye) kesin hüküm verirler. Hâlbuki aynı dilin mensuplarının inandığı anlam söylediklerinden başkadır. Bu durumda gerçek anlamın her iki yorumun birden olması imkânsız sayılamaz. Söz konusu tevilciler, Allah Teâlâ'nın kendisine dair vermediği bir hükmü vermiş olmakla yanılmışlardır. Onlar, sadece akıllarını kendisine bağlayıp sınırladıkları ve daralttıkları bir ilaha ibadet etmişlerdir.

Bir kısmı şöyle der: **'Geldiği haliyle vahiydeki lafızlara iman ederiz, fakat anlamını bilmeyiz.'** (Bu insanlar gerçekte şunu demiş olur): Biz lafza iman ederken vahyi duymamış kimseler gibi oluruz ve aklın bize verdiği delile göre sözün zahirinden anlaşılan anlamı imkânsız saymaya devam ederiz. Demek ki bu insanlar da nazik bir üslupla Allah Teâlâ'ya hüküm dayatmaktadır. Başka bir ifadeyle onların davranışı, nazik bir ifadeyle, Allah Teâlâ'ya karşı çıkmak demektir. Çünkü onlar, kendilerini ilahi hitabı duymayanlar gibi kabul etmektedirler. Başka bir grup **'(vahyin) lafzına Allah Teâlâ'nın ve peygamberin lafız hakkındaki bilgisine göre iman ederiz'** derler. Bunlar, Allah Teâlâ bize abes sözle hitap etmiş diyenlerdir, çünkü (onların anlayışına göre) Allah Teâlâ bize anlamadığımız bir şekilde hitap etmiştir. Hâlbuki Allah Teâlâ şöyle buyurur **'Biz gönderdiğimiz her peygamberi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara açıklasın.'** Vakıa da böyledir. Allah Teâlâ'nın da buyurduğu üzere, peygamber bize gelen vahyi bize açıklamıştır. Fakat söz konusu tevilciler, müslüman olmalarına rağmen, peygamberin sözlerinin bir beyan olduğunu kabule yanaşmamaktadır.

Üçüncü durum şudur: Onlar Allah Teâlâ'nın basiret gözlerinden bilgisizlik perdesini kaldırıp nefislerindeki ve ufuklardaki ayetleri gösterdiği kimselerdir. Bu sayede (görülen her şeyin gerçekte) Hak olduğunu, başkası olmadığını görürler. Onlar Hakk'a iman ederler. Daha doğru bir ifadeyle her yönden ve her surette Hakk'ı bilirler ve her şeyi ihata ettiğini öğrenirler. Dolayısıyla arif her şeyi Hak'ta görür. Bu yönüyle Hak her şeyi ihata eden bir zarftır. Nasıl böyle olmasın ki? **Allah Teâlâ ed-Dehr ismiyle buna dikkat çekmiş, O'nun dışındaki her şey bu Dehr'e dâhil olmuştur.** Her kim bir şeyi görürse, onu Hakta görmüştür. Bu nedenle Hz. Ebu Bekir radiyallâhü anh **'Gördüğüm her şeyden önce Allah Teâlâ'yı gördüm'** demiştir. Çünkü o şey Hakk'a girene kadar onu görmemiştir ve bu durumda zorunlu olarak o şeyden önce Hakk'ı görür. Çünkü o şeyin Hak'tan ortaya çıkışını görmüştür. Öyleyse Hak, bütün varlıkların evidir, çünkü O, varlık demektir. Kulun kalbiyse Hakk'ın evidir, çünkü kalp Hakk'ı sığdırmıştır. Fakat söz konusu olan müminin kalbidir, başkasının değil!

> **Kim Hakkın eviyse Hakk da onun evidir**
> **Hakkın varlığı, var olanların aynı**

Müminin böyle bir genişliğe sahip olması, âlemin ve Hakkın suretinde yaratılmış olmasından kaynaklanır. Buna mukabil âlemdeki herhangi bir parça Hakkın suretinde değildir. Bu nedenle Hak müminin kalbini kendini sığdırabilecek kadar geniş olmakla nitelemiştir. Ebu Yezid el-Bestami arifin kalbinin genişliğinden söz ederken şöyle der: 'Arş', yani Allah Teâlâ'nın mülkü ve içermiş olduğu bütün cüzîler ve onların cevherleri, **'yüz bin katıyla birlikte'** -ki burada sınırlama değil sadece sonsuzluğu ve ulaşılamazlığı bildirmemek için böyle bir ifade kullanarak varlığa girenleri kastetmektedir **'arifin**

kalbinde bulunsaydı, arif onları fark edemezdi.' Çünkü kalp kadimi sığdırırken hadisi (zamanda yaratılmış) nasıl mevcut olarak hissedebilir ki? **' Ebu Yezid'in ifadesi, dinleyenlerin anlayışı ölçüsünde, kalbin genişliğini anlatan bir ifadedir. Gerçekte şöyle demek gerekir: 'Arifin kalbi Hakkı sığdırdığı için her şeyi de sığdırır.'** Çünkü Hakkın dışında hiçbir şey yoktur. Dolayısıyla var olan her şeyin sureti arifin kalbinde, yani Hakkı sığdıran kulun kalbindedir.

Arifin kalbi her suretin heyulası
Her suret için bir heyula sanki kalp

Sen şunun ve bunun arasında
Hakk seni orada suru olarak yerleştirmiş

Ebu Yezid'inkine benzer bir cümle Cüneyd-i Bağdadî tarafından söylenmiştir. Cüneyd **'hâdis olan kadime bitiştiğinde geride izi kalmaz'** demiştir. Bununla birlikte Cüneyd'in cümlesi, Ebu Yezid'inkinden daha yetkindir. Çünkü hadisi kadime bitiştirdiğinde, iz ve eser hadise değil, kadime ait olur. Bu karşılaşmayla kendinde gerçek ortaya çıkar ki, o da bizim söylediğimizdir (eserin kadim'e ait olması). Çünkü eserin ve izin bilinmemesi mümkün değildir. Kadim ile karşılaşmazdan önce eser hadise nispet edilirken hadis kadimle karşılaştığında kadimde görülür. Buna mukabil hâdis, eserin kendisi olarak görülmüştür. Bu nedenle Cüneyd söylediğini söylemiştir.

Bu açıklamadan sonra Hz. İbrahim'in bu mesabede olduğundan kuşku duymayız. O ve bütün peygamberler, Hakk'ı sığdırmış kimselerdir. Allah Teâlâ onun sırtını Beyt-i Mamur'a dayandırmış, fakat oraya girmemiştir. Çünkü oraya girmiş olsaydı Beyt-i Mamur, Hakk'ı sığdırmış demek olurdu. Başka bir ifadeyle Hakk'ı sığdıran birini sığdırmış olacağı için (dolaylı olarak) Hakk'ı da sığdırmış olurdu. Bu yorum, gerçek bir değil, işarî bir yorumdur. Çünkü Hz. İbrahim'in bedeni hiç kuşkusuz duvarlarla sınırlanmıştır. Burada onun ölümle birlikte intikal ettiği berzahtaki suretini kastediyoruz.

Şiirde geçen 'Onu kendimden boşaltırım' ifadesine gelirsek, kastedilen, Kuran-ı Kerim'i okuyan hakkında Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin söylediği sözdür. Hz. Peygamber kutsi bir hadiste Rabbinden şöyle aktarır: **'Beni zikretmenin kendisini benden bir şey istemekten alıkoyan kimseye istediğinden daha iyisini vereceğim.'** Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Kuşkusuz biz zikri indirdik.'** Kastedilen Kuran'dır.. Başka bir ayette ise **'Zikir ehline sorunuz'** denilir. Kastedilen yine Kuran ehlidir, çünkü Allah Teâlâ **'Kitapta hiçbir şeyi ihmal etmedik'** buyurur. Kuran, her şeyi toplayan kitap demektir. Kim başkanın varlığına inanırsa, kalbini Hak için boşaltması gerekir.

İnsanlar derece derecedir, çünkü Allah Teâlâ âlemin bir kısmını ötekilerden üstün kılmıştır. Derecelendirmenin en faziletlisi, Allah Teâlâ'yı bilmek hususundaki derecelenmedir. Bakınız! Allah Teâlâ insana kendisine ait olan el-Ahir isminin menzilini vermişken kendisine O'nu bilmede el-Evvel ismini vermiş, meleği el-Evvel ve el-Ahir arasında ihata edilen kılmıştır. Mertebeleri bilen, meleğin ve insanın Allah Teâlâ hakkındaki bilgisinin (derecesini) de öğrenir. Bu nedenle melek -ki o Ruhu'l-emin'dir- el-Evvel isminden el-Ahir ilahi ismine yerleşmiş kâmil kul olan peygambere vahiy getirir. Bu durum **'Allah Teâlâ şahittir'** ayetinde belirtilir. Allah Teâlâ kendi birliğine şahit ederken kendisiyle başlamış, sonra melekleri, meleklerden sonra bilgi sahipleri olan insanları zikretmiştir. Öyleyse başında da sonunda da iş ve emir, Allah Teâlâ'ya aittir. Melek ise o ikisinin arasındadır. Varlığın durumu da böyledir: İlk olmak Hakk'a aittir. Sonra meleği yaratmış, ardından insanı yaratmış, ona halifeliği vermiştir. Hâlbuki meleğe halifelik vermemişti, çünkü ortadaki ihata edilmiş demektir. Meleğin insandan üstünlüğü, Allah Teâlâ katından ona getirdiği vahiyle ortaya çıkar. Bu durum, akla ve dile göre, üstünlük hakkında kesin delil sayılmaz. Nitekim göklerin ve yerin yaratılışı da insanların yaratılışından **'daha büyüktür (hâlbuki insan daha üstündür).'** Çünkü insanlar feleklerin hareketiyle ve unsurlarda gerçekleşen tekvini Kabul etmekle meydana gelirler. Öyleyse sadece özel yönler olduğu gibi hepsini kuşatan bir yön vardır. Bir varlık bir açıdan diğerlerinden üstün iken başka bir açıdan da diğerleri üstündür.

'Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır.'

Yirmi sekizinci sifir, c. XIV, sh. 354-361

ÇOCUK FİTNEDİR

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Çocukların fitne olmasına gelirsek, çocuk babanın sırrı, ciğerparesi, kendine en bağlı ve yapışık olan varlıktır. **Çocuğu sevmek, bir şeyin kendi kendisini sevmesi demektir.** İnsana kendinden daha sevimli bir şey yoktur. Bu nedenle Allah Teâlâ insanı onun dışında 'çocuk' diye isimlendirdiği bir surette bizzat kendisiyle sınamış, kendine bakmanın Hakkın onu mükellef tuttuğu hakları yerine getirmekten alıkoyup koyamayacağını görmeyi murat etmiştir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kızı Hz. Fatıma aleyhisselâmın hakkı ve onun kalbinde bilinmeyen mertebesi hakkında şöyle demişti: **'Muhammed'in kızı Fatıma bile hırsızlık yapsaydı elini keserdim.'** Hz. Ömer radiyallâhü anh oğluna zina cezası olarak dayak cezası vermiş, çocuk ölmüş, Hz. Ömer bundan rahatsızlık duymamış, had cezası uygularken -ki canın telef olmasına yol açmıştır- cana ağır gelen evladını feda edebilmişti. (Benzer bir durum zina ettiğini itiraf eden bir) kadın hakkında gerçekleşmişti. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem o ikisinin tövbesi hakkında **'bundan daha büyük tövbe olur mu?'** demişti. Nahoş bir hakkı ve cezayı evlada tatbik edebilmek, en büyük imtihan vesilesidir. Allah Teâlâ baba hakkında çocuğun ölümüne dair şöyle der: **'Çocuğunun canını kabzettiğim bir mümin kulumun ödülü ancak cennet olabilir.'** En büyük imtihan ve en çetin fitne olan bu üç esası sağlam ve muhkem bir şekilde icra eden ve Hakkın mertebesini tercih edip bütün bu hususlarda Allah Teâlâ'nın hakkına riayet eden insan, hemcinsleri arasında kendinden daha üstün kimsenin bulunmadığı biridir.

Oztuzaltıncı Sifr, c. XVIII, sh:207

BEDDUA ETME DENİR,

Kıbleye yönelen herhangi bir günahkârı tekfir etme. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem birisini tekfir etmişse, onu tekfir edebilirsin. Cemaatle namaz kılmak isteyen bir eşin olduğunda, onu cemaate gitmekten alıkoyma, fakat evinin onun adına daha hayırlı olduğunu kendisine öğret. **Öfkeyle veya sakinken, kendine, evladına, hizmetçine veya malına beddua etmekten uzak dur ve kendini koru.** Hastayı yemeye zorlama, hiç kimseye ateşle azap etme, et yediğinde onu bıçakla kesme, çiğneyerek ye!

Oztuzaltıncı Sifr, c. XVIII, sh:323

BEDDUAYI DÜZELTMEK İÇİN DUA

Hz. Peygamber yaralandığında şöyle dua etmekteydi: **'Allah Teâlâ'm! Kavmime hidayet et, onlar bilmiyor.'** Böylece Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem insanlar için Rabbine mazeret sunuyordu. O bir beşer olduğunu ve beşeriyet hükümlerin bazen kendisine baskın geldiğini bildiği için de Rabbine şöyle dua ederdi:

'Allah Teâlâ'm! Bir insan olduğumu bilirsin, bir insan gibi razı olur, bir insan gibi öfkelenirim.' [Yani kendim için kızar, razı olurum.] 'Allah Teâlâ'm! Kime beddua edersem, bedduamı onun adına rahmet ve rıza vesilesi yap.'

Yirmi Beşinci Sifir, c. XIII, sh: 91

DUÂ YA İHTİYACIM YOK DEME

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya şöyle der: **'Bana kendisiyle günah işlemediğin bir dille dua et.'** Hz. Musa, **'O dil nedir?'** diye sormuş, Allah Teâlâ ise, **'Senin kardeşine, kardeşinin de sana dua etmesidir'** demiştir! Çünkü her biriniz, bir diğerinize dua ettiğiniz dilinizle bana asi olmadınız. Dolayısıyla kardeşi adına bana dua eden kişi, temiz bir dille dua etmiş demektir. Allah Teâlâ duayı ona izafe etmiştir, çünkü dua eden, edilenin vekilidir. Dua edenin diliyle ise, dua edilen insan günah işlememiştir.

Elli İkinci Kısım; c. IV, sh. 383

KALP SECDE ETTİ Mİ, EBEDİYYEN KALKMAZ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Secde etmek, kalbe vaciptir. Kalp secde ettiğinde ise, yüz secdesinin aksine, secdeden asla kalkmaz.

Sehl b. Abdullah et-Tüsterî, tasavvuf yoluna girdiği ilk dönemde kalbinin secde etmiş olduğunu görmüş. Secdeden kalkmasını beklemiş fakat kalkmamış. Bunun üzerine hayrette kalmış. Yaşadığı hadiseyi bu yolun pirlerine sormaya başlamış, bilen kimse bulamamış. Çünkü onlar, dürüst insanlardı, gerçekleşmiş bir zevk (tecrübe) olmaksızın konuşmazlardı. Bunun üzerine Sehl'e şöyle denilmiş:

'**Abadan şehrinde saygın bir şeyh var, oraya gidersen belki sorunun cevabını alabilirsin.'** Bunun üzerine Sehl, yaşadığı şeyi sormak için Abadan'a gitmiş, o şeyhin huzuruna girmiş, selam vermiş ve şöyle demiş:

'Ey şeyh! Kalp secde eder mi?' Şeyh şöyle cevap vermiş: **'Eder, hem de sonsuza kadar.'** Böylece, şifasını-bulmuş ve o şeyhin hizmetine girmiş.

Kalp secdesi hakkında tasavvuf yolunun esası şudur:

İnsan için göz görmesiyle bir hal meydana geldiğinde, hiç kuşkusuz, kendisi kemale erdiği gibi marifeti ve korunmuşluğu da yetkinleşmiş demektir. Artık, şeytan ona ulaşmak için bir yol bulamaz. Veli hakkında bu koruma **'muhafaza'** diye isimlendirildiği gibi nebi ve peygamber hakkında **'ismet (masumluk)'** diye isimlendirilir. Bu farklılık, peygamber ve nebiler karşısında saygının bir gereğidir. Böylece onların korunmuşluğuna **'ismet'** ismi tahsis edilerek, veli ve nebi arasındaki fark sağlanmıştır. Yine de, bu ikisinin arasındaki, farkı şöyle açıklayabiliriz: Nebiler, dışta ve içte (zahirde ve batında) şeytandan korunmuş kimselerdir. Onlar, bütün hareketlerinde Allah Teâlâ tarafından muhafaza edilir ve sakınılır. Çünkü Allah Teâlâ, onları örnek alınsınlar diye görevlendirdi. Onların işi, Hakka yakarmak ve O'nunla konuşmaktır. Gönderilmiş nebiler, kendi adlarına mübah bir işi yapmaktan korunmuştur. Çünkü onlar, söz ve fiilleriyle hüküm koyarlar. Mübah bir iş yaptıklarında ise, kendilerine uyulsun diye onu hüküm yapmak üzere işlerler ve Allah Teâlâ'nın o şey hakkındaki hükmünü takipçilerine bildirirler. Öyleyse, kendilerine indirilen şeyi insanlara açıklamak peygamberlerin zorunlu görevidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

'Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Bunu yapmazsan, risâletini ulaştırmamış olursun. Allah Teâlâ seni insanlardan korur,' Peygamberin varislerinin de bu tebliğden büyük bir pay ve nasipleri vardır.

Veli ise, Allah Teâlâ'nın dilediği bir şeyi kalbine aktarması esnasında, şeytanın yapmasını arzuladığı işten korunmuştur. Böylece Allah Teâlâ (şeytanın arzuladığı o işin) hakikatini razı olacağı tarza çevirmekle değiştirir. Bu durumda, veli Allah Teâlâ katında büyük bir mertebeye ulaşır. İblisin günahtaki ısrarı olmasaydı, bir daha bu veliye dönmezdi, çünkü veliye getirdiği işin (dürtünün) yakınlık ve mutluluğunu artırdığını görür. Nebiler ise, şeytanın bir şey aktarmasından korunmuştur. İşte (nebilere özgü) ismet ile (velilere özgü) hıfz arasındaki fark budur. Peygamber karşısındaki saygının gereği olarak, hıfz (korunma) velilere tahsis edilmiştir. Çünkü şeytanın ilahi tecellinin

kalplerine verdiği bilgiden dolayı bazı velilerin kalplerine ulaşma imkânı da yoktur. Allah Teâlâ şöyle der: **'Her kovulmuş şeytandan koruyarak'** Kastedilen, şeytanların en büyüğüdür. Çünkü şeytan herkese makamına yaraşan şeyi aktarır. Şeytan, söz gelişi, bir veliye gelir ve ona ancak itaatleri yapmasını söyler, itaatleri çeşitlendirir, onun dikkatini bir itaatten daha üstün bir itaate çeker. Bu durumda veli, ibadetlerde nefsanî arzularına ait bir etki göremez ve onu yapmaya koşar. Kovulmuş şeytan ise, velinin verdiği düşünceyi almakla tatmin olur. Veli bu konuda Rabbinden bir delile sahip olsaydı, hiç kuşkusuz, daha iyi olurdu. Şeytan, ilahi tecellinin bilgisine herhangi bir şekilde zarar veremez. Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kendi şeytanı, yani onunla **'sorumlu yakını'** hakkında şöyle der: **'Allah Teâlâ bana ona karşı yardım etmiş, o da müslüman olmuştur.'** Yani, şeytanı peygambere boyun eğerek ona sadece iyiliği emretmiştir. Allah Teâlâ hakkındaki bilgisi teorik düşünce ve tümevarımdan olan kimse ise, bu durumda değildir. Şeytan ona kuşkulu kanıtlar verir. Amacı ise, kişiyi şaşırtmak ve Rabbini bilmeyerek ya da kuşku ya da hayret ya da tereddüt içinde ölmesini sağlamak için onu düşünme alanına çekmektir. Allah Teâlâ hakkındaki bilgisi tecelliden meydana gelen veli ise, basirete sahip olarak her kuşkudan korunmuştur. Çünkü şeytanın, yani insan ve cin şeytanlarının ilahi tecelli ilminin sahibinin kalbine ulaşma imkânı yoktur. Böyle bir hal ise, veliler içinde sadece **'kalbi secde eden'** kimse için gerçekleşebilir. Çünkü şeytan insandan ancak kalbiyle ve yüzüyle (zahir ve batın) secde ettiğinde uzaklaşabilir. Kalbi secde etmeyen veli korunmuş değildir.

Kalbin secdesi, Allah Teâlâ ehlinin yolunda önemli ve büyük bir meseledir, az bulunan bazı fertlerin dışında kimse için gerçekleşmez. Onlar, rablerinden bir delile sahip kimselerdir. Delil, Hakkın tecellisi demektir. Bu delili, şeytanın ayrıldığı kuldan meydana gelen bir şahit (tanık) takip eder ki o da, **'kalbin secdesi'**dir. O halde, Rabden gelen bir delille onu takip eden şahit bir araya geldiğinde, kalp korunur ve sakınılır. Bu kalbin sahibi ise, insanları basiretle Allah Teâlâ'ya çağırır. Tasavvuf yolunda bu makam hakkında sûfilerin şaşırdığı pek çok sebep vardır. Ebu Yezid şöyle der:

'İnsanları şu kadar yıl Allah Teâlâ'ya davet ettim, sonra Allah Teâlâ'ya döndüm, bir de ne göreyim: Hepsi beni geçmiş.'

Bu makamda Ebu Yezid'e şöyle denilmiş: **'Arif günah işler mi?'** O da şöyle cevap vermiş: **'Allah Teâlâ'nın emri mutlaka gerçekleşir.'** Bu ifade, edebin zirvesidir. Çünkü Ebu Yezid 'evet' ya da 'hayır' dememiştir. Bu ise, onun hali, bilgisi ve saygısının yetkinliğindendir. Allah Teâlâ ondan ve onun gibilerden razı olsun!

Kırkyedinci Kısım; c.IV, sh:198-200

BATINÎ YORUM

Kalp temizliği, secde eden olması bakımından, Allah Teâlâ'ya secdenin geçerlilik şartıdır. Organların temizliği ise, secde esnasında manevi yoldan anlaşılır. Çünkü onlar, secde vaktinde başka bir işle ilgili olamazlar. **Kalp ise, böyle değildir. Bu nedenle, kalp secde ettiğinde ebediyen secdeden kalkmaz.** Namazın dışındaki secde halinde ibadetle ilgilenen organların fiilinde su veya toprağın kullanılması farz değildir. Secdenin abdestliyken yapılması, daha uygun ve daha üstündür. Abdullah b. Ömer abdestsizken bile tilâvet secdesi yapardı.

Kırkyedinci Kısım; c.IV, sh: 202

KALP SECDESİ EHLİNDEN

Sehl b. Abdullah el Tüsterî henüz altı yaşındayken bu makama ulaşmıştı. **Bu yoldaki ilk hali, kalp secdesiydi. Halbuki büyük hal sahibi uzun yaşamış nice Allah Teâlâ velîsi vardır ki, kalp secdesi yapamamış, kalbin bir secdesi olduğunu da öğrenememiştir.** Bununla birlikte o, velîlik makamına ulaştığı gibi onda derinleşmiştir de. Kalp secdesi gerçekleştiğinde, sahibi bir daha başını secdeden kaldırmaz. Kalp secdesi, başka pek çok ayağın (kadem) kendisinden çıktığı tek kadem üzerinde sabit kalmaktır. Bu secdeyi yapan kişi, o kadem üzerindedir. Velîlerin çoğu, kalbin bir halden bir hale dönüştüğünü görür. Zaten kalp de bu nedenle 'kalp' diye isimlendirilir. Bu makam sahibi ise, halleri değişse bile, tek bir yönden onun üzerinde sabittir. Bu durum **'kalp secdesi'** diye isimlendirilir. Bu

nedenle Sehl b. Abdullah Abadan'da bir şeyhin huzuruna girdiğinde, kendisine şöyle sorulmuş: **'Kalp secde eder mi?'** Şöyle cevap vermiş: **'Ebediyete kadar.'** Bunun üzerine Sehl, şeyhin hizmetine girmiştir.

Yetmişyedinci Kısım, c. VI, sh: 152

VELÎLERDEN BİR GRUP, SECDE EDEN ERKEK VE KADINLARDIR.

Allah Teâlâ kendilerinden razı olsun! Allah Teâlâ onları kalp secdesiyle dost edinmiştir. Onlar, dünya veya ahirette başlarını kaldırmaz. Bu hal, yakınlık hali iken aynı zamanda Hakka yakın kimselerin bir niteliğidir. Secde ancak bir tecelliden ve müşahededen kaynaklanır. Bu nedenle Allah Teâlâ **'secde et ve yaklaş'** dedi. Başka bir ifadeyle, bu secde, bir ikram, iyilik ve hediye yakınlığıdır. Bir hükümdar huzuruna girip önünde secde ederek kendisine yaklaşana 'yaklaş, yaklaş' der ve istediği ölçüde yaklaşmasını sağlar. Bu secde esnasında Allah Teâlâ'nın 'yaklaş' demesinin anlamı budur. Bu durum, kime secde edildiğini ve kimin huzurunda olduğunu bildirmeyi amaçlar. Huzurunda olunan kimse, yakınlığını katmerleştirmek için, kula 'yaklaş' demektedir. Kutsi hadiste Allah Teâlâ: **'Bana bir karış yaklaşana bir arşın yaklaşırım'** der. Kulun Hakka yaklaşması ilahi bir emir nedeniyle olursa, bu, onun iyilik ve ikramında daha büyük ve yetkin bir davranış olur. Çünkü bu esnada kul, keşfe dayalı olarak, Efendisinin emrine uymaktadır.

İşte bu, Allah Teâlâ'nın peygamberine kendileri ve benzerleri için evini temizlemeyi emrettiği ariflerin secdesidir. Allah Teâlâ **'Evimi tavaf edenler, itikâfa girenler, rükû ve secde edenler için temizle'** buyurur. Hz. Peygambere ise **'Rabbinin övgüsünü tespih et ve secde edenlerden ol'** buyurdu. Burada, hiçbir zaman başlarını kaldırmayan kimseler kastedilir ki, böyle bir şey ancak kalbin secdesinde olabilir. Sözünün ardından ise **'secde edenlerden ol'** demiş, sözünü tamamlayarak **'sana yakîn (ölüm ve kesin inanç) gelene kadar Rabbine ibadet et'** demiştir. 'Yakîn' vasıtasıyla senden kimin secde ettiğini, kime secde ettiğini öğrendiğin gibi senin her şeye güç yetiren Hakkın elinde amade bir araç olduğunu da öğrenirsin. O, seni seçmiş, temizlemiş, nitelikleriyle süslemiştir. O'nun nitelikleri, (bu secde esnasında) secde ederek O'nu ve O'na nispet edilmeyi talep etmiştir.

Yetmişdokuzuncu Kısım, c. VI, sh:179

Sehl b. Abdullah, Abadanlı bir adama kalbin secdesini sormuş. Sehl kalbinin secde ettiğini görmüş, zamanındaki şeyhlerden bir gruba bunu arz etmiş, onlar ise aym hali tatmadıkları için ne söylediğini anlamamışlardı. Bunun üzerine Sehl konuyu bilen birini bulmak üzere yola çıkmış. Abadan'a gelince, bir şeyhin huzuruna girmiş ve 'Üstat! Kalp secde eder mi?' demiş. Bunun üzerine şeyh **'Eder, sonsuzluğa secde eder'** demiş. Yani secdeden başını kaldırmaz. Bu sorusuyla Sehl, Allah Teâlâ'nın kendisini kalbinin secdesine muttali ettiğini anlamış, onun gereğine uymuş, dünyada başını secdeden kaldırmamış, ahirette de kaldırmayacaktır. Bu nedenle Sehl, bir daha bir şeyin gerçekleşmesi veya gerçekleşmiş olanın kaldırılması için dua etmemişti. **İşte bu, ariflerin bile bilmediği meçhul bir makamdır. Bu makamda tekler (Efrad) sabit durabilir.**

Nebilere seçkin ve sıradan insanlar için hüküm koyma yetkisi verilip (ahlakta uyulan) 'örnek' haline getirilmeselerdi, onların durumu zikrettiğimiz gibi olurdu. **Fakat nebiler, şeriat getirme esnasında kalp secdesinde huzuru esas almışladır.** Bu hal, hiçbir zaman ortadan kalkmayacak şekilde, eşlik eden halin hükmünün verdiği gücün zirvesidir. Nebi olmayan bu hali bilince, zorlanır. Pek çok yerde eşyada ilk olanın Allah Teâlâ'ya nispet edilmeye daha uygun olduğunu söylemiştik. İlkler, kuşkunun girmeyeceği doğrulardır. Aynı zamanda ilk düşünme, ilk bakış, ilk duyuş, ilk hareket ve ilk sözde zafiyetin giremeyeceği bir güç vardır. Sadece Allah Teâlâ için olabilecek bütün ilklerde şirk bulunmaz. İlkten sonra ise, ona girenler girebilir ve girenlerin bir kısmı doğru bir kısmı yanlış olabilir. Peygambere ilk gelen vahyin sahih rüya oluşuna bakınız! Böylelikle sahih rüyalar, vahiyde ilklik mertebesini kazanmıştır. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin gördüğü her rüya sabah aydınlığı gibi gerçekleşirdi, çünkü sabah aydınlığı, rüya gören insanın uykudan uyanması gibi, geceden ortaya çıkıştır.** Validemiz Hz. Aişe radiyallâhü anhanın yaptığı benzetmenin güzelliğine bakınız! Böylelikle Allah Teâlâ, bu ümmetin ricali için hiçbir zaman yanılmayan vahyin başlangıcı olan rüyaları geride

bırakmıştır. Zikrettiğimiz ve dikkatini çektiğimiz hususu anlarsan, Allah Teâlâ'nın bu ümmete inayetini de öğrenirsin. Allah Teâlâ vahyin özeti olan şeyi onlar için geride bırakmıştır. Bu menzille ilgili bu kadar açıklama yeterlidir.

Yirmibirinci Sifr, c.XI sh:165

KALBİN SECDESİNİN, YÜZ, BÜTÜN VE PARÇANIN SECDESİNİN BİLİNMESİ. O İKİSİ İKİ SECDE VE İKİ SÜCÛD MENZİLİDİR

Sehl'in makamı kalbin secdesi

Başkalarında onun hükmü yok

Kalb secdeden sonra başını kaldırmaz

Yüz ise kalkar, başkalaşma bildirir

Çünkü kıblesini görmüyor

Kalbin kıblesi isim ve alametler

Secdesinin ebediliği hakikatini izhar eder

Yaratıkların ilimleri onu nereden bilsin?

Bu menzil, temkin menzili ve Allah Teâlâ'nın dışındaki her şeyin işinin döndüğü menzil diye isimlendirilir. Aynı zamanda **'ismet menzili'** denilir.

Bilmelisin ki, Allah Teâlâ âlemi yaratırken onu zahir ve bâtın kısımlarıyla yaratmış, bizzat âlem için bir kısmını gayb bir kısmını şehadet (görülen) yapmıştır. Âlemden âleme görünmeyen yön gayb iken görünen kısım şehadettir. Âlemin bütünü Allah Teâlâ için şehadet sayılır. Allah Teâlâ kalbi gayb, yüzü şehadet âleminden yaratmıştır. Bu bağlamda Allah Teâlâ yüz için bir yön belirlemiştir ki yüz **'Allah Teâlâ'nın evi'** ve **'kıble'** diye isimlendirilen o yöne secde eder. Başka bir ifadeyle namaz kılarken insan o yöne yönelir. Allah Teâlâ bu dönmeyi ibadet saymıştır. Namazın en faziletli işini secde, en faziletli sözünü Kuran okuyarak Allah Teâlâ'yı zikretmek saymıştır.

Allah Teâlâ kalp için de bizzat kendisini belirlemiştir.

Kalp bir başkasına yönelmez!

Allah Teâlâ kalbe sadece kendisine secdeyi emretti. Kalp keşfe bağlı olarak secde ederse, hiçbir zaman dünya veya ahirette secdesinden başını kaldırmazken keşif olmadan secde ederse, başını kaldırır.

Bu başkaldırma **'Allah Teâlâ'dan gaflet'** ve eşyada **'Allah Teâlâ'yı unutmak'** diye isimlendirilir. Kim kalp secdesinde başını kaldırmazsa, o her şeyde Allah Teâlâ'yı müşahede ederek gördüğü her şeyden önce Allah Teâlâ'yı görür. Hz. Ebu Bekir radiyallâhü anhın hali buydu. Zannetme ki âlem secde eden değildi de, sonra secde etmiştir. **Âlem her zaman secde edicidir, çünkü âlem için secde zati bir niteliktir.** Âlemin bir kısmı secdesini keşifle yapmış onu bilmişken bir kısmına ise secdesi gösterilmemiş, dolayısıyla onu bilmemiştir. Keşfi olmayan insan başını secdeden kaldırdığını, sonra secde ettiğini ve dilediği şekilde davrandığını zanneder!

Bilmelisin ki, zahiri secde, ayakta durmak veya rükû veya oturma halinden yere kapanarak yüzü toprağa koyma haline geçmek demektir. İşte böyle yere yatma hali 'secde' diye isimlendirilir. Buradan ise, secde edende gözlerimizle gördüğümüz zahirde sahip olmadığı bir halin kendisine iliştiğini anladık ve Allah Teâlâ'dan bir halden bir hale taşınan o yerde durmayı talep ettik. İnsanların bir kısmı ve benzerleri bunu nispet saymıştır. Bu, ilahi keşfin varlıklar hakkındaki bilgi hakkındaki verisidir. Bunlar, hareket, durma, bir araya gelme ve ayrılma gibi olgulardır. Öyleyse hareket cismin varlığından veya cevherden ibarettir. Bir vakit cisim mekânda ya da tabii yerinde görülürken başka bir zamanda başka bir yerde ve mekânda görülür ve 'hareket etti ve yer değiştirdi' denilir. Durağanlık cevheri veya cismi bir yerde iki veya daha fazla anda görmek demektir. Cismin bir mekânda kalması durağanlık ve sükûn

diye isimlendirilir. İçtima ise iki cevher veya cismin aralarında üçüncü bir mekânın bulunmadığı bitişik iki mekânda bir araya gelmesidir. Ayrışma bir mekândaki iki cismin aralarında mekânın bulunduğu iki farklı yerde bulunması demektir. Durum bundan ibarettir.

Kelamcıların bir kısmı bu konuda keşif sahiplerine uymuştur.

Bu konuda mesele, hareket ettiricinin kim olduğunu tespittedir?

Hareketli mi, ya da başkası mı?

İnsanların bir kısmı hareket ettirenin hareket olduğunu söylemiştir. Hareket cisimdedir ve böylece onun hareket etmesini ve yer değiştirmesini sağlar. Cismin hareketlenmesini sağlayan hareket hakkında da bu görüşü benimseyenler arasında görüş ayrılığı vardır. Hareket kulun iradesiyle mi ilgilidir? Bu durumda hangi hareket olursa olsun ihtiyari hareket diye isimlendirilir; veya hareketlinin iradesi onunla ilgili değildir. Bu durumda ise titreyenin hareketindeki gibi zorunlu hareket diye isimlendirilir. Bütün bunlar, bazılarının zannettiği gibi, bir hareket olduğunu kabul ettiğimizde böyledir.

İnsanlar bu olguların araz olduğunda görüş ayrılığına düşmemiştir; ister nispet ister kendileriyle nitelenen mahalde bulunan anlamlar olsunlar, durum birdir. Çünkü biz onlarda sahip olmadıkları bir halin kendilerine iliştiğinden kuşku duymayız ve arazlardan birisinin onlar için zati olması imkânsızdır! Çünkü zati olan, onları kabul etmektir. İnsanlar bu hareketi veya durağanlığı kimin var ettiğinde de görüş ayrılığındadır.

O sabit bir varlık ise hareket ettiren Allah Teâlâ mıdır, başkası mıdır?

Bir kısmı ilk görüşü benimserken diğer kısmı öteki görüşü benimsemiştir. Bu konuda titreyen gibi (zorunlu olup olmaması) birdir. Bir kısım olguların varlıkları olmadığını, onların sadece nispet olduklarını ileri sürmüştür.

Hareket kime nispet edilir?

Biz ihtiyarî nispet hakkında şöyle deriz: **Allah Teâlâ kul adına bir irade ve seçim yarattı.** Kul bu iradeyle o nispetin hükmünü diler. Allah Teâlâ'nın iradesinden meydana gelen bu iradeyle ilgili olarak **'Siz dileyemezsiniz, Allah Teâlâ diler'** buyrulur. Allah Teâlâ meşiyet ve iradeyi hem kendisi ve hem bizim için ispatlamış, bizimkini kendi iradesine dayandırmıştır. Bu, ihtiyari harekette böyledir. Zorunlu harekete gelirsek, bize göre onda iş tektir:

Birinci sebep Hakkın meşiyetiyken ikinci sebep Hakkın meşiyetinden meydana gelen iradedir!

Şu var ki burada keşfin verdiği ve oluş perdesinin ardından kendisini gösterdiği ince bir sır vardır. Bu durum **'Siz dileyemezsiniz, Allah Teâlâ diler'** ayetinde belirtilir. Keşfe göre meşiyet sahibi Allah Teâlâ'dır. Kulda o konuda bir irade gerçekleşse bile, Hakk onun iradesinin aynıdır. Nitekim Allah Teâlâ kulunu sevdiğinde onun görmesi, duyması, eli ve bütün güçleri olur. Öyleyse kulun kendinde bulduğu irade ve meşiyet, Hakkın iradesinden başkası değildir. Allah Teâlâ dilediğinde ise, dilediği olur. Allah Teâlâ her irade sahibinin iradesinin kendisidir. Nitekim hareketi kabul eden şöyle der: **'Zeyd hareket etti.' Ya da 'elini hareket ettirdi.'** Hareketi kabul eden insan kendi görüşüne göre bu sözü incelediğinde, elini hareket ettirenin elindeki hareket olduğunu görürsün. Onu görmezsen bile etkisini hisseder, yine de **'Zeyd elini hareket ettirdi'** dersin. İşte bunun gibi **'Zeyd elini hareket ettirdi'** dersin, fakat hareket ettiren Allah Teâlâ'dır.

Bilmelisin ki, âlemde hiçbir şekilde durağanlık yoktur. Âlem, dünya ve ahirette, zahirde ve bâtında sürekli bir halden ötekine intikal eder. Bununla birlikte gizli veya görünür hareketler vardır. Öyleyse haller gider gelir ve kendilerini kabul eden varlıklara ulaşır ve kaybolur.

Hareketler, âlemde farklı etkiler meydana getirir. Hareketler olmasaydı yardım olmayacağı gibi sayının da bir hükmü olmaz, eşya belli bir ömre kadar devam etmezdi. **Veya da bir yerden başka yere intikal de olmazdı. Bu hallerin varlığının kaynağı ise Hakkın her gece yakın semaya inmesi, yaratılmış bir Arş üzerine istiva etmesi, Arş yokken Amâ'da bulunması gibi ilahi niteliklerdir.** Bu durum, Hakkın kulunun duyması, görmesi ve iradesi olmasını gerekli kılan durumdur. **Bu sayede kul görür, duyar,**

hareket eder ve diler! Öyleyse zuhurunda gizlenen, gizliliğinde zuhur eden Allah Teâlâ münezzehtir. O kendisini kendinde es-Samed diye nitelemiştir. O'ndan başka ilah yoktur. Rahimlerde dilediği gibi bize suret veren O'dur. Geceyi ve gündüzü değiştirir. Bulunduğumuz her yerde bizimle beraberdir. Bize bizden yakındır. O'nu kendimizle çoğalttık, O'nu O'nunla birledik. **'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur'** diyerek kendisini birlememizi isteyince, emriyle O'nu birledik ve kendimizle O'nu çoğalttık.

Hak sana her vakit hikmetini göstermez

Herhangi bir vakti hükmünden hali kılmaz

Kalpteki sevince bak bir

Kalem'den, Levhalardan sırayla gelir '

Ruhların resulleri indirirken getirdi onları

Döşeklerimize Kelim'in mertebesinden

Her gizli bilginin öğrenilmesi çetin

Akıllara, kadimliğe ulaşmamış akıllara

Sevgiyle ve saygıyla onun menzilinin karşısında kalktım.

Baş üstünde yürürüm, ayaklarımla değil

Olgular bu dört halden ibarettir. Durağan olduğunda neyle durduğu hakkında olmak üzere, duran hakkında konuşmamız lazımdır. Hareket ederse, neye doğru hareket eder, bir araya gelince kimle birleşir ayrışırsa kimden ayrışır?

Allah Teâlâ'dan başka yok bir başkası

Sadece O var bir de iradesi

Öyleyse insan, Allah Teâlâ'da sakin olmuştur. Allah Teâlâ, bilgisinde bulunup dış varlığı olmadığında onun mekânıdır. Bu yönüyle Allah Teâlâ, onun heyulasıdır. Bu durumda Allah Teâlâ kulun suretiyle suretlenir ve yaratılmışa ait bir hükmü olur. Gece ve gündüzde durağan olan şeyler O'na aittir. Gerçeğin başka olması mümkün değildir. Bununla suretlenir ve yapısı buna dayandırılır, sabitlenir.

Başkasını görürsen, O'nun suretidir

Ayet ve suretler çok olsa bile

Menzili olandan başkası değildir

Fakat surelerdir onlar, başkaları da onları anlatır

Alemde görülür bir sükûn ve durağanlık olmadığı gibi akledilir bir hareket de yoktur.

Zıdda bak nasıl gizlenir

Ondan başka görünen yok ki?

Hareketin en garip varlığı, durağanlıktadır, çünkü boşluk dolmuştur. Öyleyse âlem, boşlukta sakindir. Hareket ise boşlukta olabilir. Bu, cisimlerin hareketidir. Boşluk ise doludur ve bir eklenmeyi kabul etmez ve eklenecek yer de yoktur. Durağanlık Allah Teâlâ'da olduğu gibi hareket de O'na doğrudur. Allah Teâlâ **'Hep birlikte Allah Teâlâ'ya dönün'** buyurur. Yani kendisinden çıktığınız varlığa dönün. Onlar Rabbliği ikrar etmek üzere çıkmış ve sonra dağılmışlardır. Onlara 'kendinden çıktığınız kimseye dönün' denmiştir ki, O da sadece Allah Teâlâ'dır. Allah Teâlâ'ya ancak Allah Teâlâ vasıtasıyla dönülebilir. Çünkü O yolculukta arkadaştır. Allah Teâlâ dönerse, biz de döneriz. Çünkü dönmek, hüküm sahibine aittir. Hüküm Allah Teâlâ'ya aittir ve Allah Teâlâ onlar da dönsün diye kullarına döner.

Dediğimizin doğruluğu bu

Doğrudan ayrılma

Her nerede olursanız

Hak sizi gözler durur

Allah Teâlâ'ya doğru hareket ettiğinde o hidayet edendir. Ya da isimlerinden birisi el-Mudil'dir. Bu isim, seni hayrete düşürür. Sonra sana hidayet eder ve hidayetiyle sana döner. Bu durumda tövbe ederek Allah Teâlâ'ya doğru hareket edersin. O halde sen el-Mudil isminden el-Hadi ismine doğru hareket edersin**. 'Dönüş Rabbinedir.**'

Bir araya gelince kimle birleşir demiştik: İnsan Allah Teâlâ'yı dost edinmesi itibarıyla Allah Teâlâ ile birleşir. Bu durum Allah Teâlâ'nın kuluna söylediği, **'Benim dostumu veli edindiğinde, Allah Teâlâ dostunun nezdinde bulunur'** ifadesinde geçer. Kim Allah Teâlâ yolunda bir dost edinirse, hiç kuşkusuz, Allah Teâlâ'yı dost edinmiş demektir. Bir araya gelmek, bundan başka bir şey değildir.

Bir rivayette Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğu aktarılır: **'Kulum! Hastalandım, beni ziyarete gelmedin.'** Kul şöyle der: **'Seni nasıl ziyaret edebilirim ki? Sen âlemlerin rabbisin.'** Allah Teâlâ şöyle der: **'Bilmiyor muydun falan kulum hasta! Onu ziyaret etmedin, onu ziyaret etseydin, beni orada bulurdun.'**

Çünkü hasta mecburen Allah Teâlâ'yı zikreder. Zorunluluk, mümkünün varlığının dayandığı aslî zikirdir. Hak ise O'nu zikredenle beraberdir. Allah Teâlâ yolunda birini dost edinen, O'nunla bir araya gelmiş demektir. Sen dost isen, Allah Teâlâ'nın seninle olduğunu bilmelisin. Bir dost edindiğinde, kendisini bir araya getirmiş olursun ve bu cemiyet sahibinin hak ettiği sevap senin adına gerçekleşir. Bu durumda dostunu görmekle, Allah Teâlâ'yı görmüş olursun. Bununla birlikte o dostlukta senden daha yücedir. Öyleyse Allah Teâlâ onun katında senin katındakinden daha büyük ve daha yücedir. Çünkü Allah Teâlâ velilerinde kendisini bilmeleri ölçüsünde bulunur. Allah Teâlâ hakkında kim daha cahil ve daha çok hayretteyse, O Allah Teâlâ'yı daha çok biliyordur.

Bir Allah Teâlâ dostunun dostluğu sayesinde O'nun söz konusu veliyle ilişkisi senin adına da gerçekleşip bu sayede Allah'ın seninle ve o veliyle ilişkisini ayırt edememişsen, onu dost edinmemişsin demektir. Dost edinseydin Allah Teâlâ sahip olmadığın bir bilgiyi sana vermek üzere o velinin diliyle -duyacağın şekilde-seninle konuşurdu. Sen de veli isen, ondan dinler ve dostluğunu müşahede eder, Hak ile duyarsın. Çünkü o senin kulağındır. İşte bu herkesin kendinden öğrendiği bir zevktir. Onun mahiyetini gerçeği olduğu hal üzere bilenler anlayabilir.

Ayrışma sözümüze gelirsek, acaba ayrışma kimdendir? Bu, hadisin devamında belirtilir. **'Ya da benim yolumda birisiyle düşmanlık edene…'** Benim düşmanlık ettiğim kimseden ayrılmışım demektir. Çünkü el-Hadi ismi el-Mudil, ed-Dar, en-Nafi isminden ayrılır. Kim ilahi isimlerin hikmetini anlarsa, ona Allah Teâlâ'yı bilme hakkında büyük bir kapı açılır ve bu kapı hiç bir şeye dar gelmez.

Söylediğimi bilseydin

Söylediğinden başkası olmazdım

Sen benim gibi değilsin, hatta bensin

Ne söz var ne söylenilen

İfade ettiğimde hayrete düştüm

Akılların getirdiği hususta .

Muhakkik keşif sahibinin gördüğü şeyi dikkate aldığında, ulaşmak istediği hakikate ulaşabilir. Çünkü hakikat, son derece açık ve göz sahibi için bellidir.

Hal akıllarla ve zekâlarla oynar durur İsimlerin varlıklarla oynaması gibi Âlemde düşmanlık ve düşman olma hali buradan ortaya çıkar. Müşahede sahibi alimde zıtların kendisinde bulunması nedeniyle hal değişmesi olmaz. Çünkü o bütünüyle Haktır. İşaret ettiğimiz hususu anlayınca, nasıl dost ve düşman olunduğunu, kimin düşman olduğunu, kiminle dost olunduğunu ve kimin dost olduğunu öğrenirsin.

Seni kendinden var edip sana seni gösteren, sana kendinden ihsan eden Allah Teâlâ münezzehtir! Nefsini bilen rabbini bilir. Her şey O'na nispet edilir ve Allah Teâlâ âlemlerden müstağnidir.

Bilmelisin ki, Allah Teâlâ ilahlığı hevaya nispet etmiş, onu peygamberi Hz. Davud'un mukabili yaparak şöyle demiştir: **'İnsanlar arasında hak ile hüküm ver, hevaya uyma!'** Başka bir ayette **'Hevasını rab edineni gördün mü? demiştir. Heva kulun iradesidir. Bu irâde Allah Teâlâ'nın dün-yaya yerleştirdiği meşru teraziyle çelişince, heva adını alır. Daha önce, 'Siz dilemezsiniz, Allah Teâlâ diler'** ayetini açıklamıştık. Hevayla hüküm verenin kim olduğunu öğrendin. Bu nedenle Allah Teâlâ **'Onu bilgiyle saptırdı'** yani hayrete düşürdü. Çünkü Allah Teâlâ'yı bilmek O'nun yolunda hayrete düşmeyi gerektirir. Çünkü O'ndan başka hüküm sahibi yoktur.

Yeryüzü şiddetle sarsıldı

Sahip olduğu şeyleri bir bir saydı

Gözler baksaydı idrak ederdi

Kendilerine vahyederken rablerine

Yeryüzü haberlerini söyledi

Ağırlıklarını senin için çıkartırken

Bu müşahedeye sahip olmayan insan, Allah Teâlâ'nın varlıktaki yüceliğini bilemez. Bunu bilemeyince de pek çok bilgiyi kaçırır.

Bilmelisin ki, emir dört hakikatle sınırlıdır: evvel, ahir, zahir ve bâtın.

Bu nedenle bilgi dört şeye dayanır. Allah Teâlâ yolunda temkin sahibi olan kimse, kendinde dört şeyi müşahede eden ve fiillerini de böyle görendir.

Böyle birisi, farzları yerine getirir. Birinci ikamet budur. Ardından nafile ibadetleri yerine getirir. Bu zahirinde ve bâtınındaki ikinci ikamedir. Çünkü zahirde bir hüküm olduğu gibi bâtında da bir hüküm olmalıdır. Böylece Allah Teâlâ'nın hükmü onun yapısını kuşatır.

Zevk yoluyla müşahede ettiğinde ise, bu emrin onun adına meydana getireceği şeyi de öğrenir. Bu nedenle onun zahirinde altı yönü vardır. Altı kâmil sayıdır, çünkü altı, ilk kâmil sayıdır. Onun altıda birini üçte birine ve yarışma izafe ettiğinde, bütün haline gelir. **Kalp ise altı yönlüdür.** Her yönün kalpte bir yüzü vardır ki, o bu yüzün gözüdür ve söz konusu göz ile Hak idrak edilir. Allah Teâlâ ez-Zahir isminde kula tecelli ettiğinde, tecelli her şeyi kuşatıcı olması yönüyle bütün yönleri kuşatırsa, kalbin bütün yüzlerini kuşatır. Haktan onun adına ortaya çıkan her şeyi kuşatır ve kalp bütünüyle nur olur. Burada kul şöyle der: **'Rabbim, yaptım.'** Allah Teâlâ ona hitap ederken şöyle der: **'Sen salih kulun dediği gibisin': 'Sen onların üzerinde gözetensin.'** Böylece zamir gizliyken açığa çıkar. Gerçi gizli olan zahir olandan farklıdır. Zuhuru esnasında gizli olmakla birlikte zamir ortaya çıkmıştır. Böylece Hak için tek bir yönden **'zahir iken bâtın, bâtın iken zahir'** dersin. Çünkü 'sen' muhatap zamiridir ve senden başkası değildir. Sen ise hitapta görülensin. Öyleyse sen isimden farklı olarak görünen zamirsin. Zamir isimleri Allah Teâlâ'yı bilmede isimlerden daha güçlü ve daha sağlamdır.

Ariflerden birisinden aktarılır. Ben Ebu Yezid'den aktarıldığını görmüştüm. Hakkı müşahedesindeki hallerinden birisinde şöyle der: **'Benim enaniyetim senin enaniyetin!'** Yani nasıl ki, kendi hakikatiyle isme zamir verilir, aynı şekilde sana da Zahir isminin benzeri olan şey verilir. Zahir niteliğin benzeri yoktur. İşte bu zamirlerin gücü hakkında söylediğimiz şeyin ta kendisidir. Âlemde tenzih ve suretlerde ortaklık gerçekleşir. İki şahıstan birisi gizlenir ve öteki ortaya çıkar. Görünene bakan, hazır olanın ötekinin aynı olduğunu zanneder. Allah Teâlâ Teâla âleme haber vermede işaret zamirleri yerleştirdi. Bunun amacı, bu zamirlere dayanarak, bu karışıldığı kaldırmak ve onun mahiyeti sayesinde, suretiyle gözükeni ayırt etmektir.

Allah Teâlâ Teâla insanın ilahi surete göre yaratıldığını bildirir. Hz. İsa şöyle der: **'Sen onların üzerinde gözetmen idin:** Böylece Hak ile ilahi surette yaratılmışı ayırt ederek adeta şöyle der: **Suretinin üzerinde**

yaratılmış olan değil, Sen kendin yönünden onların üzerinde gözetmendin. Sen bu yerde onların varlığını almış oldun. Bizim zamirler hakkında yazdığımız Kitabü'l-Hüve adlı, zamir isimleri hakkında gerekli açıklamaları yaptığımız küçük bir risâlemiz vardır. Bu zamirler kadim hâdis bütün suretleri kabul eder. Bunun nedeni, onların imkânı ve makamlarının yüceliğidir. Binaenaleyh âlem, kendisi çok olsa bile, tek hakikate döner.

Varlıktaki her şey Hakk
Görünen her şey halk
Tecelli eden hikmete bak
Hakkın aynında, ihata eder onu Hakk
Kul Hakk'tır, Hakk Hakk'tır
Hâlbuki ne Hakk'tır ne Hakk olmayandır

Dostum! Zamanını hareketleri incelemeyle boşa harcama. Çünkü vakit, değerli! Bizim yöneldiğimiz şeye bak ve hakikatinin verisine göre ona dayan. Çünkü senin basiretin keskin olursa, neticede hareketi ve hareket ettireni de öğrenirsin. Hareket yüzün hareketidir. Hareket ettiren ise oluş perdesinin ardındadır. Netice ise, açıkça görünen, sefer eden ve varlığını ifade edendir. Öyleyse ona itimat etmelisin. İşte dostum! Sana nasihatim budur. Bu nedenle Hak kendisine bir intikal nispet ettiğinde, kendisine belirli bir durumda nispet edilen intikalin ne olduğunu öğrenmen için neticeyi de zikretti. Buna misal olarak **'Rabbimiz gecenin son üçte birinde yakın semaya iner'** hadisini verebiliriz. Sonra neticeyi zikrederek şöyle demiştir: **'Allah Teâlâ şöyle der: Tövbe eden var mı? Dua eden var mı? Bağışlanma dileyen var mı?'** Bu ve benzeri pek çok şeyi kullarını fikir yorgunluğundan ve mazeret beyan etmekten kurtarmak üzere söyler. Çünkü hareketlerdeki maksat, onların kendileri değil, neticeleridir. Her şeyde durum böyledir. (İsim cümlesinde) Haber olmasaydı, mübtedanın faydası olmaz ve onu zikretmek anlamsız kalırdı. Buradan **'Sizi abes yere yarattığımızı mı zannettiniz'** ayeti anlaşılır. Başka bir ayette **'Gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri batıl olarak yaratmadık'** denilir. Burada Allah Teâlâ'nın âlemi yaratmadaki sebebin ve hikmetin bilgisine dikkat çekilir. Allah Teâlâ'nın isimlerinden biri Haktır. **'Allah Teâlâ âlemlerden müstağnidir'** buyrulur. Bunun anlamı, sabitliğinde değil, dış varlığında müstağnidir demektir. Âlem sabitlik halindeyken onunla yetinme ve varlığında müstağnilik gerçekleşir. Çünkü âlem mümkün iken, ilahlığa hakkını vermişti. Mümkünlerin talebi olmasa ve yokluk halini tattıkları gibi varlık halini tatmayı istemeselerdi, sabitlik dilleri varlığı zorunlu olan'dan kendilerini var etmesini istemezdi. Bu talebin sebebi bilgilerinin zevk bilgisi olmasını istemeleridir. Varlığı zorunlu olan -kendisi için değil-onları onlar için yaratmıştır. Allah Teâlâ onların varlıklarından müstağni olduğu gibi onların kendisine ve sabitliğine delil olmasından da müstağnidir. Onların Allah Teâlâ'ya delil olmaları bakımından yoklukları varlıkları gibidir. **Yokluktan var edilen hangi şeyden Allah Teâlâ'yı bilme hakkında bilgi meydana gelir?** Bu nedenle Allah Teâlâ'nın âlemden müstağni olmasının âlemin varlığında müstağni olmasının kendisi olduğunu anladık. Bu mümkünün ezelde yoklukla nitelenmesi bakımından garip bir meseledir. Ezel tercih kabul etmez. Mümkünün yokluğu ezelliğiyle beraber nasıl onu kabul eder ki? Bu husus, kendisi olması bakımından mümkün olması yönüyle onun hakkında iki hükmü kabul etmesi demektir. **Mümkün adına yokluk var sayıldığında, varlık hali de var sayılır. Varlık halinde onun sahip olduğu hükme göre tercih edilendir.** Tercih ezelde yokluk halinde ve tercih edilenin yokluğuyla nitelenmesi itibarıyla mümküne sirayet eder. Tercih edenin tercihi bu amaçla gerçekleşir. Amaç ve kasıt ise hükmü hakikatinin verisine göre her birisinde ortaya çıkan manevi bir harekettir. Mahsus olursa, bir mekânı doldurur ve mekânı meşgul eder; makul olursa, bir anlamı ortadan kaldırır ve bir manayı var eder, onu bir halden bir hale taşır.

Bu menzilde çeşitli ilimler vardır: Sınırlı dua ve sınırsız dua, dua edilene karşı neyin söylenmesi ve nasıl davranılması gerektiği bu menzilden öğrenilir. Hareket ilmi ile sebep ve neticeleri, bu menzilden öğrenilir. Bilmediği konuda bildiğini zannederek konuşanın durumu, bu menzilden öğrenilir.

Gerçekte konuştuğu konuda bilgisi var mıdır yoksa o bilgi değil midir?

Konuşan bilmese bile, onun bilgi olması zorunlu mudur?

Böyle bir şey âlemde ortaya çıkar mı?

Bu, mertebeleri ayrıştırmada Allah Teâlâ için bir yaratmadır. Bu sayede bilgisizin bilenin karşısında ve bilginin bilgisizlik karşısındaki derecesi ortaya çıkar. Veya sadece bilgi mi vardır? Allah Teâlâ'nın âlemde ellerinde yarattığı hayretin belirlenmesi bu menzilden öğrenilir.

Acaba hayret genel olarak mutluluğu verir mi, yoksa mutsuzluğu mu verir?

Bu konuda hayretin tafsili var mıdır? Bir kısmı mutluluk verirken bir kısmı bedbahdık mı verir?

Bu konuda hayrete düşülen şey nedir?

Onda hayrete düşmek zorunlu mudur, hayrete düşmemek mümkün müdür?

Hayret sahibinin hayret esnasında bâtınında bulduğu yanmanın sebebi bu menzilden öğrenilir. Acaba hayret sahibinin hayrete düştüğü konuyu bilmesi hayretin kendisi mi olur? Böyleyse yanma acısı kalkar. Delillerin ortaya konulması bu menzilden öğrenilir. Allah Teâlâ onları nazar ve basiret sahibi olan akıllılar için nasıl düzenledi?

Garibin bilgisi bu menzilden öğrenilir. Bu, bilgiye kabiliyetli olan kimsenin üzerinde bilgi almadığı bir vaktin geçip geçmeyişini bilmektir. İlahi mertebe bu menzilden öğrenilir. Acaba Allah Teâlâ'dan perdeler mi, yoksa Allah Teâlâ'ya delil midir? Onu perdeleyen nitelik ve yaratıcısına delil olan nitelik, bu menzilden öğrenilir. Allah Teâlâ'nın kesinlikle tek olarak yaratmadığı ve böyle bir yaratmanın geçerli olmadığı, iki veya daha fazlasını yarattığı bu menzilden öğrenilir. Hâlbuki varlıkta bir gecikme ve öncelik söz konusu değildir.

Hak adına birliğin ancak ilahlığında sabit olması bu menzilden öğrenilir. Varlığında iki veya daha fazla akli şey gerekir. Bunları nispet veya mutlak birliği bilmedikten sonra sıfat sayabilirsin. Bunlardan birisi de ilahi isimlerin var olanlara ilişmesinin bilgisidir. Ahiretin gelinceye kadar koşması, bu menzilden öğrenilir.

Acaba o nereden gelir?

Kendisine nispet edilen bu hareket nedir?

Dünya ve ahiretin makul olmasının mahiyeti nedir?

Allah Teâlâ'dan yüz çevirenin bilgisizliği bu menzilden öğrenilir. Hâlbuki Allah Teâlâ **'Her nereye dönerseniz, Allah Teâlâ'nın yüzü oradadır'** buyurur. Allah Teâlâ'nın yüzüne yönelen insan nasıl bedbaht olabilir?

O kişi Allah Teâlâ'nın yüzüne dönmeyi amaçlamasa bile, gerçekte Allah Teâlâ'nın yüzüne dönmüş ve Allah Teâlâ'nın yüzünden yüz çevirmiştir.

Acaba insan için Allah Teâlâ'ya her yönden yönelen ifadesi nasıl kullanılır?

Bu, insan bütünüyle yüz ve göz olduğunda geçerlidir. Böyle bir niteliğe sahip olanın O'ndan yüz çevirmesi mümkün değildir. Garip bir bilgi, bu menzilden öğrenilir. Bu bilgi insana ancak kendisini ayakta tutan asıl nedeniyle ondan çıkan şeylerin döneceğinin bilinmesidir. Bu durum **'Bütün iş O'na döner'** ayetinde belirtilir. İş bütünüyle O'ndan başlar ve tekrar O'na döner. Bu, Hz. Peygamber'in **'Bunlar sizin amellerinizdir, size döndürülürler'** ifadesinde belirtilir. Sadece sana döndüğünde övülecek olan davranışların senden çıkması için çalışmalısın! Son kademinde Allah Teâlâ karşısında huzur sahibi olanın durumu bu menzilden öğrenilir. Bu, teklif diyarında olabilir. Kazanç ve zararın konusu bu menzilden öğrenilir.

İnsan için dünyada veya ahirette bulunacak bir yer var mıdır yok mudur?

Ahiret derken şeriatların Allah Teâlâ'dan getirdiği ahiret hayatım kastetmekteyim.

Dünyada hâlle bölünenin ahirette yer olarak bölüneceği bu menzilden öğrenilir. Öyleyse ahirette iki menzil vardır: Cennet ve cehennem. Dünya da İlci menzil vardır: Elem ve haz veya azap ve nimet. İnsan niteliksiz olduğu söylenen bir halde nasıl olabilir?

Misal olarak Ebu Yezid'in iddiasını verebiliriz. Acaba böyle bir iddia sahibi dünya veya ahirette olmayan bir mertebenin sahibi midir? Daha mühim ve mühimi dikkate almayı terk edenin durumu bu menzilden öğrenilir. Geçici durumların âlemde bir etkisinin olmayışı bu menzilden öğrenilir. Rızıkların hâzineleri bu menzilden öğrenilir.

Salihlerden birisine bir adam ailesinin çokluğundan şikâyet edince salih insan **'Evine git! Kimin rızkı Allah Teâlâ'ya ait değilse, onu bul ve evden çıkart'** demiş. Adam **'Hepsinin rızkı Allah Teâlâ'ya aittir'** deyince, arif şöyle demiş: **'Peki onların azlık ve çokluğundan sana ne?'**

Müşahedeyle hüküm, ayrım yapmak ve keşifle hüküm vermek, bu menzilden öğrenilir. İrade, meşiyet, himmet, kasıt ve niyet arasındaki fark, bu menzilden öğrenilir. Vekilin kendisini vekil atayanın niteliklerine sahip olması, bu menzilden öğrenilir. Acaba onların hepsini yerine getirir mi, yoksa bunlar kendisinden talep edilir mi?

Sözün mertebeleri, bu menzilden öğrenilir.

Kötülük iyilik ve güzelliğe göre söze nasıl nispet edilir?

Allah Teâlâ'yı tenzih ve ispat yoluyla övgünün O'na ulaştırılma yolları bu menzilden öğrenilir. Bedbaht ve mutlular arasında dünyada gerçekleşecek eşitliği sağlayan husus bu menzilden öğrenilir. Varlıklara yönelme ve Hakkın yönüne yönelme, bu konuda övülen ve kınanan hususlar bu menzilden öğrenilir.

Hakkın kendisine nispet ettiği yapıyı ortaya koyma ile sadece kullarının elleriyle gerçekleşecek hususlar, bu menzilden öğrenilin Dürülmek ve geri dönmek, lazım ve kaim, boyun eğen ve inen bu menzilden öğrenilir. Hakkın kullarını çağırdığı ibadetlerde Hakka yönelinen durumlarda niyetin tekrarlanmasının alametleri, bu menzilden öğrenilir. Yaklaştırıcı ve uzaklaştırıcı yollar, saliklerin bu konudaki durumları bu menzilden öğrenilir. Kendilerinde ve üzerlerinde sülük meşru olunca veya olmayınca, eserlerin hesabı bu menzilden öğrenilir. Bu yoları selim akıl ve doğru düşünce de gerektirir. Bu konuda -tevkif olmadan-ilahi yakınlık bu menzilden öğrenilir. Bu hususta sahih olan ve olmayan hususlar bu menzilden öğrenilir. İnsana uygun yakın nimetlere karşılık Allah Teâlâ'ya hamd bu menzilden öğrenilir. Âlemde her varlığa ait yararlar, bu menzilden öğrenilir. Âlemdeki engeller alda ve şeriata göre men edilenler, bu menzilden öğrenilir. Madumun mevcut suretinde ortaya çıkması, gerçek varlıktan ayrışması bu menzilden öğrenilir. Nihal ve milel, bu menzilden öğrenilir. Kendisinden ancak faydası kaybolduktan sonra fayda alınan şey bu menzilden öğrenilir.

Dilencilerin halleri bu menzilden öğrenilir. Her soruya layık cevap bu menzilden öğrenilir. Hakkın kullarını amellerinde kabul etmesi veya haram veya kınanmış olmadığı halde kabul etmeyişi bu menzilden öğrenilir. İlahi azamet ve büyüklük arasındaki fark, bu menzilden öğrenilir. İhsan ve mahiyeti bu menzilden öğrenilir. Üzüntü sebebi var iken, Hakkın kendisini üzen işte kulunun vekili olması bu menzilden öğrenilir. Misille karşılık vermek bu menzilden öğrenilir. Güzel isimlerin sonuçları, bu menzilden öğrenilir. İmaret, tahriplik ve dünya ve ahiretteki hükümleri, bu menzilden öğrenilir. Haktan dönüş dönende nasıl bir etki yapar, bu menzilden öğrenilir. Bir'in çok ile değerlendirilmesi bu menzilden öğrenilir. Şair şöyle der:

Allah Teâlâ'ya çok gelmez

Âlemi birde toplamak

Hadiste geçen 'tehalüc'ün takdiri ve bu konuda ortadan kalkan ve kalkmayan hususlar, bu menzilden öğrenilir. **Fitnelerin kalplere ilişmesi ve onlara alışan ile alışmayanın durumu bu menzilden öğrenilir.** Kuşkuya kapılanın kuşkusunu baki kılacak sebep ile onu kuşkudan çıkartabileceği halde bunu yapmayan araştırma bu menzilden öğrenilir. İman ve bilgi arasındaki fark, alim ve mümin arasındaki mertebe farkları, bu menzilden öğrenilir. Hakkın kulların razı olacağı işleri soruşturması, bu menzilden öğrenilir. Onlar Hakkı razı edecek işlerin peşinden gider. Bu, uygun karşılıktır. Beyanı

geride bırakmak, bu menzilden öğrenilir. Bu esnada kendisine ihtiyaç olmakla birlikte alimin gördüğü bir durum nedeniyle izahını öne almak mümkündür. İlahi affın talep ettiği şeyin niteliği bu menzilden öğrenilir. İzhar edilen ilimler ile örtülmesi gereken ilimler, bu menzilden öğrenilir. Gayb âleminin şehadete şehadet âleminin gabya girmesi, bu menzilden öğrenilir. İstidrac ve mekir, bu menzilden öğrenilir. Gayesi amel olup da bu gayenin ortaya çıkmadığı her bilgi bu menzilden öğrenilir. Bunun nedeni nedir?

Göğün içbükey küre gibi değil çadır gibi olması bu menzilden öğrenilir. Göklerin yapısı gök bilimcilerin zikrettiğinden farklıdır.

Acaba yıldızların dönüşünün sebebi nedir?

Kendilerinden dolayı mı?

Yoksa onları çevrine bir felekten dolayı mı dönerler?

Aklî imkânın varlığı nedeniyle çatışmanın kendisinde gerekli olduğu husus bu menzilden öğrenilir. Bilginin bilenin nefsine etkisi bu menzilden öğrenilir. Âlemin yaratılışının cevherlerin varlıklarına dönmesi, bu menzilden öğrenilir. Âlemdeki her tür ve cinsten seçilmiş ve tercih edilmiş şeyler bu menzilden öğrenilir. Manalarda ve mana olmayan şeylerde, babalar ve oğullar bu menzilden öğrenilir. Sebeplere bağlanmak ve onlarla bağlanmayı terk bu menzilden öğrenilir.

'Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır.'

Yirmi dördüncü sifir sona erdi.

Yirmidördüncu Sifr, c.XII, Sh:380-393

GÜNAHKÂRLAR NEDEN CEZA ÇEKERLER

Bu yazıyı ateistler okumalı, Allah Teâlâ insanı kendi zulmü sebebiyle cezalandırır. Çünkü Allah Teâlâ'nın rahmeti ölçülemez mahiyettedir.

Ateistler, Allah Teâlâ kötülüklere neden izin veriyor, demeleri yerine insanın dağları taşımadığı yükü kabullenmesindeki cehalet sorgulanmalıdır.

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Allah Teâlâ bir kuluna keşif yoluyla bedbahtlar hakkında müddetin sona ereceğini bildirirse -ki ona merhamet etsin-kitabımın bu bölümüne onu eklesin. Ben de tafsili olmaksızın genel anlamıyla onu öğrenmiştim. Allah Teâlâ '**O gün dönüş Rabbinedir,** der. Rabb ıslah eden demektir. Allah Teâlâ kıyamette insanların arasını bulur ve düzeltir. Nitekim Peygamberden gelen bir hadiste böyle denilir:

'Davalı iki adamdan birisinin ötekinden alacağı vardır. Allah Teâlâ'nın huzurunda dururlar ve alacaklı şöyle der: 'Benim hakkımı şundan al.'

Allah Teâlâ ona şöyle der: ***'Başını kaldır.'*** Başını kaldırınca pek çok hayır ve iyilik görür ve şöyle der: ***'Rabbim! Bunlar kimindir?'*** Allah Teâlâ şöyle der: ***'Bedelini verenin.'*** Mazlum şöyle der: ***'Bunun bedelini ödemeye kim güç yetirebilir ki?'*** Allah Teâlâ şöyle der: ***'Sen kardeşini affedersen o bedeli ödemiş olursun.'*** Mazlum ***'onu bağışladım'*** der ve kardeşinin elinden tutarak birlikte cennete girerler. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem bunu söyledikten sonra şu ayeti okumuş: '**Allah Teâlâ'dan korkun ve birinizin arasını düzeltin.**'

Allah Teâlâ kıyamet günü kıllarının arasını düzeltir ve ıslah eder. Çünkü O'nun özelliği, mazlumun hakkının düşmesi ve kardeşini bağışlaması gibi, kulların arasında barışı temindir. **Kul böyle yapmışken, Allah Teâlâ kullarına hakkını bırakmada kulundan daha çok bu niteliğe layıktır.**

Allah Teâlâ başkasına haksızlık yaptığı için diledi kullarını cezalandırır, fakat kendi hakkı nedeniyle cezalandırmaz.

Bu bağlamda şirki de başkasına zulüm yapmanın gereği olarak cezalandırmıştır.

Allah Teâlâ kendi adına intikam almaz, başkası adına intikam alır.
Allah Teâlâ dilediğinin intikamım alır, çünkü Allah Teâlâ'ya ortak koşulanlar, kendilerine uyanlardan kıyamet günü uzaklaşır.

Yirmialtıncı sifir, c.XIII, sh: 218

MELEKLER İTİRAZ ETMESEYDİ, SECDE ETMEKLE SINANMAZLARDI

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Kâmil-ilahi tahsis, mutluluk ve sureti birleştirmede ortaya çıkar. Bu nedenle müminin kemali, mekânda halife olmaya bağlıdır. Söz konusu mekânın özelliği, öfke ve gazap esnasında kudretin nüfuz etmesi şeklinde (ilahi) suretin kemalinin gözükmesidir. Cennet böyle bir niteliğin yeri değildir, dolayısıyla orası, halifelik yeri değildir. Orası, velayet yeridir. Velayet sahibine kendisini aşamayacağı veya yaratılışının başkasını kabul etmeyeceği bir durum tahsis edilir. Farz-ı muhal, cennette gazabı gerektirecek bir durum olsaydı bile, velayet sahibi gazap özelliğine sahip olmazdı. Çünkü orası dünya yaratılışından farklı özel bir mizaca sahiptir. Bu nedenle Allah Teâlâ **'Yeryüzünde halife yaratacağım'** demiş, **'âlemde'** dememiştir. **Melekler itiraz etmeseydi, secde etmekle sınanmazlardı. Onlar, bilgide derinleşenlerin farkına varacağı gizli-ince öfkeye yol açan bir davranış nedeniyle sulanmışlardı. Âlemde gerçekleşen her ilahi intikam, Allah Teâlâ'yı öfkelendirdikten sonra gerçekleşir, çünkü Allah Teâlâ âlemi rahmeti nedeniyle yaram ve rahmetin özelliği, intikam almak değildir.** Gazabın özelliği ise intikamdır. Fakat gazap, tabaka tabakadır. İntikam da onun terazisinde -bir ilave ve eksilme olmaksızın-ortaya çıkar. İntikam öfkelendiren adına bir temizlik olarak ortaya çıkar ve bu nedenle intikam sonsuza kadar sürmez. **İntikam Allah Teâlâ katındaki belli bir süreye kadardır, ardından onu rahmet takip eder. Çünkü sonsuz ebedi hüküm, rahmete aittir.** Zikrettiğimiz konuya aklını veren ve meseleyi iyi inceleyen, değerli bir bilgi öğrenir. O bilgi, adaletin ilahi hükme yayılması, ihsanın kapsayıcılığı ve rahmetin gazabı geçmesini bilmektir. Böyle biri, Hakkın hükmünü hakikatlerin gereğine göre uygulayacağını bilir. Hakikatler, kendileri nedeniyle, değişmez ve başkalaşmaz.

Yirmikinci sifir; c.II Sh.371

İNTİHAR EDENİN NAMAZI KILINIRI MI KILINMAZ MI?

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Bazı bilginler intihar edenin namazının kılınmayacağı, bazı bilginler ise kılınacağı görüşündedir.
Benim görüşüm, intihar edenin cenaze namazının kılınacağıdır.

Batınî Yorum

Allah Teâlâ namazını kılarak cenazeye şefaate izin vermiştir. Buradan Allah Teâlâ'nın (cenazesi kılınan her) ölüden razı ve yapılan duanın makbul olduğunu anladık. **'İntihar edenin ebedi olarak cehennemde kalacağı'** ve **'cennetin intihar edene haram olduğu'** bildirilmiştir. **Halbuki intihar edenin cenaze namazının yasaklandığı hakkında bir ifade gelmemiştir.** Öyleyse hadisteki ifade, intihar eden ve cenazesi kılınmayan kimseye yorumlanmalıdır. Dolayısıyla bu yorum nedeniyle, müminlerin intihar edenin namazını kılmaları vaciptir. **Bu sayede Allah Teâlâ, namaz kılanın ölü hakkındaki şefaatini kabul edebilir.** Özellikle güvenilir rivayetler ve ilkeler, onun da ateşten çıkmasına hükmeder. Bu durumda, cehennemde ebedi kalacağı hakkındaki rivayet tehdit olarak yorumlanır.

Bu meselede işaret edilen hikmet Allah Teâlâ'nın **'Kendi isteğiyle bana koşana (canına kıyana) cenneti haram kıldım'** ifadesinde yer alır. Burada bir işaret ve hakikat vardır. İşaret **'koşarlar', 'koşunuz', 'bana bir karış yaklaşana ben bir arşın yaklaşırım'** gibi ifadelerdir. Ölüm, Allah Teâlâ'ya kavuşma sebebidir. İnsan hayatında yolculuk eder ve Rabbine kavuşuncaya kadar nefesleriyle menziller aşar. Allah Teâlâ onun için özel bir sınır (ömür) belirlemiştir. O ise kavuşma vaktini öne almak istemiş, bu sınıra ulaşmazdan önce ona koşmuştur. **İşte bu, kavuşmada bir etkisi olmayan sebeptir. (Kulun kavuşmaya koşması) Hakk'a kavuşma özleminden kaynaklanmışsa, perdeleri ortadan kaldırarak O'na kavuşur (seyr ü sülük).** Çünkü Allah Teâlâ şöyle der: **'Ona cenneti haram ederim.' Cennet örtmek, gizlemek demektir. Başka bir ifadeyle, 'benden gizlenmesini engellerim.' Çünkü o bana canıyla koşmuştur.** Bunu ayrıntılı olarak söylememiştir. Dolayısıyla hadisin mümin için en hayırlı olan anlama yorumlanması, esasların da bunu desteklemesi bakımından daha uygundur.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin **'kılıçla veya zehir içerek ya da dağdan atlayarak'** intihar eden kişi hakkındaki ifadesinde ise müminler ya da mümin olmayanlar denilmemiştir. Dolayısıyla ifade yoruma açıktır. İhtimal ortaya çıktığında ise, ilkelere ve asıllara döneriz. Asıllara döndüğümüzde ise, imanın otoritesinin güçlü olduğunu, sonsuza dek cehennemde kalmanın imanın gücü karşısında duramayacağını görürüz. Böylelikle Şari'nin bu ifadesiyle ebedi çekecekleri azabı belirlemede Allah Teâlâ'ya şirk koşanlardan söz ettiğini kesin olarak anladık. Şöyle der: **'Nefsini kesici' bir şey ile öldüren',** yani bir müşrik, **'elindeki kılıcıyla cehennem ateşine döner ve orada ebedi kalır.'** Yani cehennemde çekeceği azabın böyle bir azap olması onun hakkında verilmiş bir yargıdır. Aynı şekilde, zehir içip kendini öldüren kişi de cehennem ateşinde sonsuza değin kalmak üzere azap çeker. Başka bir ifadeyle o kâfire böyle azap edilir. Bir rivayette **'herhangi bir şey ile kendisini öldürene cehennemde öldürdüğü şey ile azap edilir'** denilir.

Bu bağlamda mümine gelirsek, Allah Teâlâ'nın birliğine inanmak karşısında hiçbir şey duramaz. Öyleyse ifadenin müşrik hakkında olduğu ortaya çıkmıştır. Şari, bu ifadede bizzat bir türü belirlemese bile, dinî kanıtlar farklı kaynaklardan alınabilir ve kanıtlar birbirlerini destekleyecek şekilde birbirlerine eklenir. Çünkü mümin için mümin, birbirini tutan binaya benzer. Aynı şekilde, bir şeye inanmak başka bir şeye inanmakla desteklenir, böylelikle birbirlerini güçlendirirler. Çünkü cennet ehli, cennete girdikten sonra bir nimet olarak, rablerını görür. Nitekim rivayette Rabbi **'ziyaret etmek'** hakkında böyle bildirilmiştir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem: **'İnsanlar cennetteki mekânlarına yerleştiğinde, Hakk'ı görmeye davet edilir'** buyurmuştur.

Binaenaleyh acele edip intihar eden kişi hakkındaki **'Cenneti ona haram kıldım'** ifadesinin **'benimle kavuşmazdan önce'** (cenneti ona haram kıldım) anlamında söylenmiş olması mümkündür. Bu durumda intihar eden insanın nimeti görmesi Rabbine kavuşmayı önceler ve sonra cennete girer. Çünkü intihar eden kişi, onu bu davranışa zorlayan halden, yani içinde bulunduğu durumdan Allah Teâlâ'nın ona daha merhametli olacağını görmüştür. İçinde bulunduğu azaba karşı Allah Teâlâ'nın nezdindeki rahatı hayalinde canlandırmasaydı, kendini öldürmeye kalkışmazdı.

Allah Teâlâ şöyle der: **'Ben kulumun zannına göreyim, hakkımda iyi zanda bulunun.'** intihar eden insan mümin ise Rabbi hakkındaki zannı iyidir. **Rabbi hakkında iyi zan beslemesi onu intihara sevk etmiştir.** Bu kutsi rivayetin lafzının yorumlanabileceği en uygun anlam budur. Çünkü bu tevile aykırı açık bir nas yoktur. Bu yorum uzak görülebilir. Fakat uzak görmek, sabit ilkeleri inceleyen kişinin düşüncesindeki uzaklıktan kaynaklanır. Onları zihnine getirip tartarsa söylediğimizi anlar. Güvenilir bir rivayette şöyle denilir: **'Kalbinde zerre miktarı iman bulunan herkesi cehennemden çıkarın.'** Dolayısıyla geride ancak zikrettiğimiz yorum kalmıştır ve Allah Teâlâ bu rivayette, özel anlamda cenneti ona haram kıldığını söylemekten başka bir şey dememiştir.

İntihar eden kimsenin bir ceza çekeceğini kabul etsek bile -ki bu kaçınılmazdır-cennetin ona yasaklanması, ceza çekmezden oraya girmesinin yasaklanması anlamına gelir. Onun durumu, büyük günah işlemiş kişilere benzer. Dolayısıyla bu ifade, intihar eden ve büyük günah işleyenlerin Allah Teâlâ'nın mutlak iradesinin hükmü altında bulunduklarını ifade eder. Çünkü sicilli kimseler, büyük

günah sahibi olsalar bile cehenneme girmezler. Böyle bir insanın dünya hayatı boyunca söylediği yegâne şey, **'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur'** ifadesi olsa bile, bu ona yeterlidir.

O halde söylenebilecek nihaî şey, intihar eden için tehdidin cennete girmezden önce uygulanacağı ve ona mağfiret edilmeyeceğidir. Hâlbuki Allah Teâlâ, tehdidini gerçekleştirmenin kendisiyle ilişkilendirilmeyecek kadar cömertlik ve kerem sahibidir. Bunun yerine, mutlak iradeyi ve cömertliği yeğlemek Allah Teâlâ ile ilişkilendirilebilir. Bir bedevi dünyevi gayeleri olsa bile kendisine şöyle niteler:

> ***Ona bir vaatte bulunsam veya tehdit etsem***
> ***Vaadimi yerine getiririm de tehdidimden vazgeçerim***

Bu nedenle, şeriatta tehdit hakkında bir ifade geçtiği her yerde vaat de geçer. Söz gelişi Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Allah'ın vaadinden döneceğini zannetme.'** Öyleyse tehdit, özel olarak kötülük hakkında kullanılırken, vaat iyilik ve kötülük hakkında beraberce kullanılır.

Kırksekizinci Kısım; c.IV, sh:262-265

SEVGİ ŞARABI NEDİR?

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Sevgi Şarabı Nedir? Cevap:

Sevgi şarabı, iki tecelli arasındaki orta tecellidir. **Bu, kesilmeyen sürekli tecellidir ve Hakkın kendisinde ârif kullarına tecelli ettiği en üst makamdır**. Onun başı, zevk tecellisidir. Kanmayı sağlayan tecelli ise 'darlık' sahipleri içindir. Onların içmeleri, kanmayla biter. Genişler ise, içmekten kanmaz. Buna örnek olarak Ebu Yezid ve benzerlerini verebiliriz. O halde bu soruda ilk takdim edeceğimiz husus, sevginin bilinmesidir. Bu durumda, kendisine izâfe edilen içme ve kâse de öğrenilir.

Bilmelisin ki, sevgi üç mertebedir:

Birincisi doğal sevgidir ki, avamın sevgisidir. Bunun neticesi, hayvanî ruhta meydana gelen birleşmedir. Seven ve sevilenin ruhu, haz ve şehvet coşkusuyla sahibi için tek bir ruh haline gelir. Bunun sonu ise, cinsel ilişkidir. Çünkü sevgi şehveti, bütün mizaca suyun yüne yayılması gibi hatta rengin renklide yayılması gibi yayılır.

İkincisi ise ruhanî-nefsî sevgidir. Bunun gayesi ise hakkını yerini getirmede ve kadrini bilmede sevgiliye benzemektir.

Üçüncüsü ise ilahi sevgidir. Bu ise Allah Teâlâ'nın kulu, kulun da Allah Teâlâ'yı sevmesidir. Nitekim Allah Teâlâ **'O onları, onlar da O'nu sever'** buyurur. Her iki uçtan bu sevginin sonu, kulun Hakkın, Hakkın da kulun mazharı olduğunu görmesidir. Kul kendisinde zuhur eden Hakk karşısında beden için ruh gibidir. O, kendisinde hiçbir zaman görülmediği cismin bâtını ve gaybıdır. Onu sadece seven görebilir. Hale da kulun kendisiyle nitelendiği sınırlar, ölçüler ve arazlar ile nitelenir ve bu kul O'nu görür. Bu durumda ise Hakkın sevgilisi olur. İş söylediğimiz gibi olunca, sevginin kendisiyle tanımlanacağı zâtî bir tanımı olamaz. Fakat sevgi, betimsel ve lafzî anlatımlarla tanımlanabilir. Sevgiyi tanımlayan kimse, onu bilmemiştir. Ondan bir şey tatmayan kimse, onu tanımamıştır. Ondan 'kandım' diyen kimse, sevgiyi tanımamıştır. Sevgi doyması olmayan bir içecektir. Perdelinin biri şöyle demiştir: **'Bir şarap içtim bir daha susamadım.'** Ebu Yezid ise şöyle der: **'Adam dediğin denizleri yudumlasa bile, dili susuzluktan dışarı çıkan kimsedir.'** İşte işaret ettiğimiz husus budur.

Bilmelisin ki sevgi doğal olabilir, sevilen ise doğa âleminden olmayabilir. Sevginin doğal olmasının nedeni, sevenin doğa âleminden olmasıdır ki, bu kaçınılmazdır. Doğal sevginin nedeni, bir bakış veya duyuştur. Bakış ve duyuş, sevilen gözle algılanan şeylerden olduğunda bakanın ve duyanın hayalinde bir şey meydana getirir. Bu görme ve duyma seveni sevdiğinin yaratılışına taşır, musavvire gücüyle onu hayalinde suretlendirir. Bazen sevilen hayalde tasavvur edilişine uygun doğal bir suret sahibi veya onun aşağısında veya ondan farklı veya üzerinde olabilir. Bazen ise sevilenin bir sureti olmayacağı gibi

suret kabul etmeyebilir de. Seven ise, duyduğundan tasavvur edilemeyecek bir şeyi tasavvur eder. Suret kabul etmeyen bir şeyi tasvir ederken doğanın maksadı, dağılmaktan ve gücün yetmediği bir şeye bağlanmaktan korkarak, sevileni belirli ve sınırlı bir durumda toplamaktır.

Sureti olmayan birinin ya da sureti olsa bile görülmemiş birinin tasvirini yapmanın nedeni budur. Bu surette sevginin fiili, onun şahsını yüceltmektir. Öyle ki hayal onu tahayyül etmekten aciz kalır. Bu suretteki büyüklük ve azamet, sevenin bedeninde bir başkalaşmaya yol açar. Bu nedenle sevenlerin bedenleri bitkinleşir ve zayıflar. Çünkü gıda maddeleri ona (sevilenin bedenine) yönelir ve büyür, (sevenin) bedeni küçülür. Çünkü şevk onu yakar ve dolayısıyla bedende beslenilecek bir şey kalmaz. Bu yakma esnasında sevilenin sureti hayalde büyür. Bu ise (mecazî olarak) onun 'yemesidir'. Musavvire gücü, hayaldeki bu surete üstün bir güzellik ve derin bir hoşluk giydirir. Bu güzellik nedeniyle sevenin dış sureti, değişir. Bu nedenle rengi sararır, dudakları kurur, gözleri içe batar. Sonra bu güç, söz konusu surete sevenin bedeninin gücünden aldığı büyük bir kuvvet giydirir. Böylelikle sevenin güçleri zayıflar, eklemleri titrer.

Sevginin sevendeki gücü, (bir yandan) sevgilisine kavuşmayı özletirken (diğer yandan) kavuşmaktan korkutur. Çünkü kendisinde ona kavuşma gücü görmez. Bu nedenle sevgiliyle karşılaştığında, seven bayılır ve kendinden geçer. Kimde bir fazlalık var ve sevgisi eksikse, sevgilisiyle kavuştuğunda titrer ve zihni karışır. Şair şöyle der:

Ayrıldığımızda ne diyeceğimi düşünüyorum
Sözün kanıtlarım -alışkanlık olarak-sağlamlaştırıyorum
Bir araya gelince onu unutuyorum
Konuştuğumda ise, imkânsızı dile getiriyorum

Doğal sevginin gücü, seveni sevdiği önünde cesaretlendirir. Fakat bu cesaret -ona karşı değil-onun lehinedir! **Öyleyse seven korkaktır, atılgandır ve cesurdur.** Sevdiği hakkındaki bu tasavvur hayalinde bulunduğu sürece, öyle kalmayı sürdürür. Ta ki ölür, bedenin nizamı dağılır veya bu suret hayalinden çekilir ve yok olur.

Doğal sevginin bir yönü de hayalindeki o suretin belirsizleşip onu tahayyül eden nefsin suretine katılmasıdır. İlci suret hayalde aşırı bir şekilde birbirine benzeşip sevilenin sureti -tıpkı havanın göze bitişmesi gibi-ona bitiştiğinde, seven onu hayalinde arar ve artık tasavvur etmez. Onu kaybeder ve kontrol edemez. Ona karşı aşırı bir yakınlık hisseder. Bu durumda, tıpkı sevdiğini yitiren İçimse gibi, bir hayal ve hayret onu tutar. İşte 'özlem' denilen şey budur. Bu bağlamda arzu (şevk) uzaklıktan kaynaklanırken özlem (iştiyak) aşırı yakınlıktan kaynaklanır.

Leyla'nın Kays'ı bu makamdaydı. Onunla her ne konuşulsa, 'Leyla, Leyla!' derdi. Çünkü onu kaybettiğini tahayyül ediyordu. Halbuki öyle değildi. Tahayyül edilen suret o kadar yakındı ki, artık Leyla'yı göremiyor ve yitiren biri gibi onu arıyordu. Bakınız! Bizzat Leyla dışarıdan kendisine gelip onun sureti Kays'ın hayalinde Leyla'dan aldığı surede uyuşmadığında, hayalindeki suretle çatıştığını görmüş, hayalindeki suretin kaybolacağından endişe ederek şöyle demişti: 'Benden uzak dur!
Çünkü seni sevmek, beni senden alı koydu.' Burada Kays, söz konusu hayalî suretin bizzat sevginin kendisi olduğunu söylemiş, 'Leyla, Leyla!' diyerek onu aramaya devam etmiştir.

Bu suret sevenin hayalinde güçlendiğinde, hayalin duyudaki etkisinin bir benzerini sevilende meydana getirir. Bu durum, düştüğünü hayal eden birinin düşmesine ya da korkutucu bir şeyi tahayyül edip de bundan dolayı mizacı başkalaşan ve sureti değişen kimsenin durumuna benzer. Bu suret güçlendiğinde, sevilende bir etkisi olur. Böylelikle sevileni sınırlar, onu sevenden daha çok o kendisini seveni sever hale gelir. Çünkü nefisler, önderliği sevme özelliğinde yaratılmıştır. Seven, sevdiğine dönük sevgisinin kölesi ve kuludur. Sevilen ise, ancak bu seven var olduğunda önder olabilir. Böylelikle başkanlığı, aşkı ölçüsünde, onu azat eder. Sevilen, sevenin kendisinden uzak duramayacağı ve daima kendisini isteyeceğiyle ilgili kesin kanaati nedeniyle böbürlenir. Böylelikle görünüşte bir izzete sahip olur. İçinden ise seveni talep eder. Kendi mülkü olduğu için, varlıkta onun bir benzerini görmez.

Seven, sevilenin davranışına neden aramaz. Çünkü neden aramak, aklın niteliğidir ve sevenin aklı yoktur. Birisi şöyle der:

Akılla yönetilen sevgide hiçbir hayır yoktur

Bu dizeyi de bana sevenlerden birisi olan

Ebu'l-Abbas el-Makkaranî kendisi adına okumuştu.

Nefislerin sahibi akıldan çök sevgidir

Sevilen ise sevenin davranışlarını en iyi şekilde sebeplendirir, çünkü seven onun mülküdür. Böylelikle sevilen -ki sahiptir-yükselsin diye, şeref ve üstünlüğünün ortaya çıkmasını diler. O kendisinin övülmesini sever. Bütün bunlar, sevginin eylemidir; sevilende belirttiğimiz hususları yaptığı gibi sevende de belirttiğimiz durumları meydana getirir. Bu ise şaşılacak şeylerin başında gelir: Bir mânâ, kendisinde bilfiil bulunmadığı kimsede -ki sevilendir -hükmünü meydana getirmiştir. Çünkü sevgi, sevende bir etki yaptığı gibi sevilende de etki yapar. Bu durum Mutezile'nin şu görüşüne benzer: **'Allah Teâlâ bir yerde bulunmayan bir İradeyle irade eder. Allah Teâlâ onu ya bir yerde ya da 'bir yer olmayanda' yaratmış ve onunla irade etmiştir.**' Bu ise makul olmaktan uzaktır ve anlamların hükümlerini bulunmadıkları yerde zorunlu yapmaktır. Aynı şekilde sevgi de bir yerde akılla biraraya gelmez. Öyleyse sevginin hükmünün aklın hükmüyle çelişmesi gerekir:

Akıl konuşmak, sevgi susmak içindir.

Doğal sevginin özelliklerinden biri de, sevenin hayalinde gerçekleşen suretin bulunduğu yerin ölçüşünce olmasıdır (sevilenin sureti hayali tümüyle kaplar). Hayaldeki bu suretin herhangi bir şeyi kabul edebileceği bir fazlalığı olmaz. Böyle değilse, sevginin sureti değildir. Bu özelliğiyle sevginin sureti, diğer suretlerden farklılaşır. Nitekim âlemin sureti de (âlemdeki şeylerin suretleri), Hakkın isimlerinin mertebesi kadardır. Binaenaleyh ilahi mertebedeki her bir ismin -bir eksildik ve fazlalık olmaksızın(ilahi mertebedeki bulunuşu), âlemin yaratılışındaki etkisi ölçüsündedir. Bu nedenle âlemin yaratılışı, sevgiden meydana geldi. Bu durumu destekleyen bir rivayet hadiste geçer. Kutsi bir hadiste Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Ben bir hâzineydim, bilinmek istedim, halkı yarattım, onlara bilindim, onlar da beni bildi.'** Allah Teâlâ, sevginin âlemin yaratılış sebebi olduğunu bildirdi ve böylelikle âlem ilahi isimlere mutabık oldu. Nefsin cisme aşkı olmasaydı, kendisine zıt olsa bile, ondan ayrılırken acı duymazdı. Böylelikle, nispet ve şekillerin varlığı nedeniyle, miktarlar ve haller biraraya gelir. Öyleyse nispetler, neseplerin varlığında esastır. Bununla beraber ruhlar bedenlerden, anlamlar kelime ve harflerden farklıdır. Fakat kelime, örtüşme yoluyla anlamı gösterir. Öyle ki anlam bedenlenseydi, kelimenin niceliğine fazla gelmezdi. Böyle bir şey ise, 'sevgi' diye isimlendirilir.

Ruhanî sevgi ise, bu tanımın dışında, miktar ve şekilden uzaktır. Çünkü ruhanî güçler, nispi bir yönelme sahibidir. Seven ve sevilen arasında bakış, duyma ve bilgiden kaynaklanan iltifatlar ne zaman genelleşirse, bu, sevgi olur; eksik kalır ve nispetler yeterli gelmezse, söz konusu olan sevgi değildir. Burada 'nispetlerin' anlamı şudur: Özellikleri vermek ve ihsan etmek olan ruhlar, özelikleri tutmak ve almak olan ruhlara yönelmiştir. Birisi kabul olmadığı için acı duyarken öteki feyiz (akış) olmadığı için acı duyar. Gerçi feyiz yok olmaz. Fakat zaman ve hazırlık şartları tamamlanmamış olabilir. Böyle bir feyiz, kabul eden feyiz tarafından 'feyzin yoksunluğu' diye isimlendirilir ki, bu, doğru bir isimlendirme değildir. Ruhlardan her biri, diğerini sevmede bütün güçlerini kullanır. Böyle bir sevgi iki seven arasında yerleştiğinde, seven sevdiğinden ayrılmaktan şikâyet etmez, çünkü sevgilisi cisimler ve bedenler âleminden değildir. Bu durumda iki şahıs arasında ayrılık gerçekleşir ya da -tıpkı doğal sevgide yaptığı gibi-aşırı yakınlık etkisini gösterir. Anlamlar ise sınırlanmaz ve bir mekâna yerleşmez. Onları sadece fıtraten eksik kimseler, tahayyül eder. Böyle biri, sureti olmayan şeyi suret sahibi yaparak tahayyül edebilir. Ariflerin sevgisi budur. Onlar bu sevgiyle 'birlik sahibi' sıradan insanlardan ayrışır. Bu kişi, halde ve miktarda olmaksızın, yoksunlukta sevgilisine benzeyen bir sevendir. Bu nedenle seven, sevilen olması bakımından sevdiğinin kadrini bilir.

İlahi sevgi ise, Allah Teâlâ'nın el-Cemil ve en-Nur isminden kaynaklanır. Nur, mümkünlerin hakikatlerine geçer ve onun kendine bakış ve imkân halinin karanlığını kendinden uzaklaştırır.

Böylelikle mümkün hakikatler için kendisinden ibaret bir görme yaratır. Çünkü o nur vasıtasıyla görülebilir. **Bu durumda Allah Teâlâ o hakikate el-Cemil ismiyle tecelli eder ve o da bu isme âşık olur.** Bu durumda mümkünün hakikati, söz konusu ismin mazharı haline gelir. Mümkünün varlığı Hakk'ta gizlenir ve kendinden fani olur. Böylelikle bunun Allah Teâlâ'ya bir sevgi olduğunu bilemez. Ya da kendi nefsiyle Haktan 'fani olur'**. Bununla beraber o bu haldedir ve Hakkın mazharı olduğunu bilemez ve kendisini sevdiğini bilir. Çünkü her şey, kendini sevmek üzerinde yaratılmıştır.** Zuhur eden her şey ise, bir mümkünün hakikatinde zuhur eder. Öyleyse sadece Allah Teâlâ Allah Teâlâ'yı sevmiştir. Kul sevgiyle nitelenmez, çünkü onun sevgide bir hükmü yoktur. **Kul Hakk'tan sadece kendisinde zuhur edeni sevmiştir. Hakk ise zuhur edendir.** Dolayısıyla mümkünün hakikati, bunun da Allah Teâlâ'yı sevmek olduğunu bilemez. Böylelikle onu ister ve kendi hakikatine bakıyor olması bakımından onu sevmesini ister. Onu sevmesini sevmesi, kendisini sevmesinin ta kendisidir. Bu nedenle bu nur, parıltılı olmakla nitelenir. Yani bu nur bir parıltıdır. Çünkü o, Hakkın mazharı olsun diye, Hakk'tan mümküne uzanır. Bu nitelikteki birisi niteliğinde zıtları biraraya getirirse, ilahi sevginin sahibidir. Çünkü böyle bir sevgi, gerçekte de olduğu gibi, onu yokluğa katılmaya sevk eder.

Binaenaleyh ilahi sevginin belirtisi, mânevî, duyulur, hayali veya tahayyül edilen her mertebede var olan her şeyi sevmektir. Her bir mertebenin Hakkın en-Nur isminden bir hakikati vardır ki onunla el-Cemil ismine bakılır. Söz konusu nur ona bir varlık elbisesi giydirir.

Öyleyse seven herkes, kendini sevmiştir. Bu nedenle Hakk kendisini mazharlarını sevmekle nitelemiştir. Mazharlar ise a'yândaki yokluktur. Sevgi ise zuhur eden ile ortaya çıkar. Hakk bu a'yân'da zuhur edendir. İşte zuhur eden ile mazharlar arasındaki bu ilişki, sevgidir. Sevgi, yokluğa ilişir. Buradaki ilgisi ise devamdır ve devam gerçekleşmemiştir (dolayısıyla sevgi gerçekleşmeyen bir şeye ilişmiştir). Çünkü onun bir sonu yoktur. Sonu olmayanın gerçekleşmeyle nitelenmesi de mümkün değildir.

Sevgi Hakk'ın bir niteliğidir. Çünkü Allah Teâlâ 'onları sever' buyurdu. Aynı zamanda sevgi **'onlar da O'nu sever'** ayetine göre yaratıkların da bir niteliğidir. Bu nedenle sevgi, Hakka nispet edilmesi ve Hakkın kendisiyle nitelenmesi nedeniyle, izzet özelliği kazanmıştır. Bu izzet özelliğiyle de sevgi yaratıklara yayılır. Böylelikle bu nispet, iki tarafta da bulunduğu yerde bir zelillik ve horluk meydana getirdi. Bu nedenle sevenin -sevilenin değil-sevginin izzeti altında zelil olduğu görülür. Çünkü sevilen bazen sevenin kölesi ve onun otoritesi altında ezilmiş biri olabilir. Bununla beraber sevenin onun karşısında zelil olduğunu görürüz. Bizim bildiğimiz, izzetin sevgiye ait olmasıdır, yoksa sevilene ait değildir! Müminlerin emiri Harun er-Reşid sevgilileri hakkında şöyle demiştir:

Üç sevgili insan gem'imi ele geçirdi

Kalbimin her yerine yerleştiler

Bütün yaratıklar beni istiyorsa, bana ne!

Onlar isyan ederken, yaratıklar itaat etse ne olur?

Bu ise hevanın otoritesinden başka nedir

Onunla güçlendiler, benim otoritemden daha izzetli oldular!

Burada Harun Reşid, 'hevanın otoritesi' sözüyle otoritevi heva gücüne izafe etti.

Allah Teâlâ Kitabının dışındaki bir yerde kullarına lütuf göstererek şöyle der: **'Ey kullarım! Sizi özledim... Ben sizi daha fazla özledim.'** Allah Teâlâ gizli bir lütufla kendilerine tenezzül ederek hitap eder. Bu hitap, ancak seven olması bakımından kendisinden meydana gelebilir. Böyle bir şey, O'nu sevenlerden meydana gelebilir. **Öyleyse seven, sevilenin değil, sevginin hükmü altındadır.** Bir kimsenin niteliği onun aynı ise, onun kendisi kendisinde hüküm sahibidir. Burada ilave bir durum söz konusu değildir ve bir eksiklik yoktur. Sevgi yaratıklarda tam yerleştiğinde (onların beşeri varlığını) siler. Çünkü yaratık yok olmayı kabul edicidir. Bu nedenle âlem farklı suretlere girer. Söz gelişi (âlemdeki bir şey) bir surette olur. Sevgi o surette sahibinin bilmediği yönden aşırıya kaçınca ve tecelli, (daha önce) zuhur etmediği yönden ortaya çıkınca, suret silinir. Bu kez, suretin bulunduğu yerde başka

bir suret ortaya çıkar. Bu da hükümde -tıpkı ilki gibi-kendisine döner. İş böyle kesilmeden sürer. Bu nedenle şu sözü söyleyen yanılır: **'Alemin yok olması zorunludur. Allah Teâlâ'nın âlem hakkındaki bdgisinin bir sonu vardır. Çünkü Allah Teâlâ, âlemdekiler hakkındaki bilgisini 'ihata' edicilikle nitelemiştir.'**

Allah Teâlâ'nın bu hakikati (sevgi) varlıkla nitelenen bütün mümkünlere yayması, O'nun cömertliğinden kaynaklanır. Allah Teâlâ sevgiye kendisinden daha üstün bir hazzın olmadığı bir hazzı bitiştirdi. Böylelikle âlemdekilerin bir kısmı diğerlerini sever. Bu sevgi, mutlak sevgiden sınırlanmış bir sevgidir. Bu bağlamda 'falan falanı seviyor' ya da 'falanca şunu seviyor' denilir. **Söz konusu olan, (gerçekte) Hakkın belirli bir hakikatte zuhur etmesi ve başka herhangi bir surette zuhurunu sevmesidir. Öyleyse Allah Teâlâ'yı seven kişi, herhangi bir şeyi sevenin sevgisini inkâr etmez. Çünkü o seven olarak sadece herhangi bir mazhardaki Allah Teâlâ'yı görür. Bu ilahi sevgiye sahip olmayan kimse, seven kimseyi (ve sevgisini) inkâr eder.**

Burada 'bir insanın Allah Teâlâ'yı sevmesi imkânsızdır' diyenin sözünde bir incelik vardır: Hakka veya O'ndan olan bir şeye, bir yolduk nispetinin izâfesi mümkün değildir. Sevgi yoklukla ilgilidir. **Dolayısıyla hiçbir yaratıktaki sevgi Allah Teâlâ'ya ilişmez. Fakat Allah Teâlâ'nın sevgisi, yaratılmışlara ilişir. Çünkü yaratılmışlar yoktur. Öyleyse yaratılmış, sürekli ve daima Allah Teâlâ'nın sevgilisidir. Sevgi sürdükçe, onunla beraber yaratılmışın varlığı düşünülemez.** Öyleyse yaratılmış hiçbir zaman mevcut değildir. Bu hakikat ise yaratılmışın -zuhur eden değil-Hakkın mazharı olmasını sağlar. Öyleyse ilahi sevgiyle bir şahsı seven kimse, bu tanıma göre onu sevmiştir. Dolayısıyla onun sevgisi hayal ile ya da belirli bir güzellikle sınırlanmaz. Çünkü bunların hepsi, onun adına mevcuttur ve sevgi onlara ilişmez.

Böylelikle sevgideki üç mertebe arasındaki iki fark ortaya çıkmıştır**. Bilmelisin ki, hayal bütünüyle gerçektir. Tahayyülün ise bir yönü gerçek iken bir yönü yokluktur** (bâtıl).

YÜZ ON YEDİNCİ SORU

Sevgi Kâsesi Nedir? Cevap:

Sevgi kâsesi sevenin ne aklı ne duyusudur bilakis kalbidir, çünkü kalp halden hale girer (tekallüb). Sevilen Allah Teâlâ da **'Her gün bir iştedir.'** Bu durumda sevginin ilgileri de, sevilenin fiillerinde türden türe girmesi nedeniyle çeşitlenir. Bu durum, saf bir cam kâsenin kendisine yerleşen sıvının değişmesine göre türden türe girmesine benzer. Sevenin rengi, sevdiğinin rengidir. Böyle bir şey ancak kalp için olabilir. **Çünkü akıl sınırlanma âlemindendir ve bu nedenle 'bağ' anlamındaki 'ikal' (kelimesinden türetilerek) akıl diye isimlendirildi.** Duyunun da zorunlu olarak sınırlılık âleminden olduğu bilinir. Kalp ise böyle değildir.

Çünkü sevginin farklı ve birbirine zıt pek çok hükmü vardır. Söz konusu hükümleri ancak sevgiyle birlikte onlarda şekilden şekle girme gücüne sahip birisi kabul edebilir. Bu özellik de sadece kalpte vardır. Halden hale girmeyi Hakka izâfe etmek ise, **'Bana dua ettiğinde dua edenin duasına olumlu karşılık veririm', 'Siz bıkana kadar Allah Teâlâ bıkmaz'** ve **'Beni içinden zikredeni, içimden zikrederim'** gibi ifadelerde dile getirilen duruma benzer. Şeriatın bütünü ya da çoğu, bu bölümle ilgilidir.

Sevgi şarabı kâsede bulunan şeyin ta kendisidir. Kâsenin mazharın ta kendisi olduğunu açıklamıştık. Şarap mazharda zuhur eden iken içmek tecelli edenden tecelli edilen adına gerçekleşen şeydir. Özetle, bunu bilmelisin!

Seksen dokuzuncu kısım sona erdi, onu yüz on sekizinci soruyla doksanıncı kısım takip edecektir.

Seksen dokuzuncu Kısım; c.VI, Sh:421-429

ON ÜÇÜNCÜ SİFİR
[FÜTÛHÂT-I MEKKİYYE'NİN] DOKSANINICI KISMI
Rahman ve Rahim Olan Allah Teâlâ'nın Adıyla

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM'ÜN DEVAMI

YÜZ ON SEKİZİNCİ SORU

Sevginin Kaynağı Neresidir? , Cevap:

Sevginin kaynağı, Hakk'ın el-Cemil ismindeki tecellisidir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur: **'Allah Teâlâ güzeldir, güzeli sever.'** Bu, sahih bir hadistir. Böylece Allah Teâlâ, kendisini güzeli sevme özelliğiyle nitelemiştir. Allah Teâlâ âlemi sever ve dolayısıyla âlemden daha güzeli yoktur. Allah Teâlâ güzeldir ve güzellik özü gereği sevilir. **Öyleyse bütün âlem, Allah Teâlâ'yı sever. Allah Teâlâ'nın yaratmasının güzelliği, yaratıklara yayılmıştır ve âlem O'nun mazharıdır. O halde âlemdekilerin birbirini sevmesi, Allah Teâlâ'nın kendisinin sevmesinin bir esintisidir.** Çünkü sevgi, herhangi bir varlığın niteliğidir. Varlıkta da sadece Allah Teâlâ vardır. Celal ve cemal, Allah Teâlâ için kendiliğinde ve yaratışındaki zâtî bir niteliktir. Cemalin neticesi olan heybet ile celalin neticesi olan ünsiyet, Yaratan'ın değil, yaratılmışın iki niteliğidir. Ya da bunlar kendisiyle nitelenene ait değildir. Öyleyse, bir mevcut heybete kapılır ve ünsiyet edebilir. Hâlbuki Allah Teâlâ'dan başka mevcut yoktur. O halde eser, niteliğin kendisiyken, nitelik de kendisiyle nitelendiği esnada nitelenenden başka değildir. Aksine o, nitelenin kendisidir.

Dolayısıyla -eğer anladıysan-, Allah Teâlâ'dan başka ne seven ne sevilen vardır! Varlıkta sadece 'ilahi mertebe' vardır. Bu ise, O'nun zâtı, sıfat ve fiilleridir. Nitekim **'Allah Teâlâ'nın kelamı ilmi, ilmi ise zâtıdır'** deriz. Çünkü Allah Teâlâ'nın zâtına ilave bir şeyin O'nda var olması ya da zâtı olmayan bir şeyin O'nda bulunup söz konusu şey olmaksızın O'nda bulunmayacak, aksine sadece onunla var olabilecek Halılığının kemali gibi bir hükmü Allah Teâlâ'ya vermesi mümkün değildir. Bunun nedeni, Allah Teâlâ'nın her şeyi bilmesidir. Zâtını övmek maksadıyla Allah Teâlâ bunu kendinden bildirmiş, aklî delil de bunu göstermiştir. Allah Teâlâ'nın zâtının zâtı olmayan bir şey ile kemale ermesi imkânsızdır. Aksi halde, Allah Teâlâ'nın zâtı şerefini başkasından kazanmış olurdu.

Allah Teâlâ'nın zâtını bilmesinden Allah Teâlâ'yı bilenler, akılların doğru fikirleri yönünden öğrenemedikleri şeyleri O'ndan öğrenir. Bu bilgi, sûfilerin hakkında **'aklın bilme yeteneğinin ardında'** dedikleri bilgidir. Allah Teâlâ kulu Hızır için şöyle der: **'Ona katımızdan bilgi öğrettik."** Başka bir ayette **'Ona beyanı öğrettik'** buyurur. Burada Allah Teâlâ, öğretim işini -düşünceye değil- kendisine tamlama yapmıştır. Buradan, fikrin üzerinde başka bir makam olduğunu öğrendik. Bu makam kula çeşidi şeylerle ilgili bilgi verir. Bir kısmı fikir gücüyle algılanabilirken bir kısmı, akıl fikir yönünden elde edemese de fikrin onaylayabileceği bilgilerdir. Bir kısmı ise fikrin -tanımlaması imkânsız olsa bile-onaylayabileceği bilgilerdir. Bir kısmı aklın 'fikir gücü' yönünden kabul edemeyeceği bilgilerdir. Bunların delillendirilmesi mümkün değildir. Akıl onları -doğru bir vakıa olarak-Hakk nezdinden öğrenir. Bunlardan imkânsız adı kaybolmadığı gibi imkânsızlık hükmü de -akla göre-ortadan kalkmaz.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur: **'Bilginin bir kısmı hazine gibidir. Onu sadece Allah Teâlâ'yı bilenler bilebilir. Onu dile getirdiklerinde ancak Allah Teâlâ ile aldananlar onu inkâr eder.'**

Söze gelen bilgi böyleyse, onların sahip olduğu söze gelmeyen bilgi hakkında ne dersin?

Her bilgi ibareye dökülemez, bunlar, (kişisel tecrübeye dayanan) zevk ilimleridir. Öyleyse akıldan daha bilgilisi olmadığı gibi akıldan daha cahili de yoktur! Akıl sürekli bilgi alır. O halde akıl, bilgisi bilinmeyen âlim iken (aynı zamanda) bilgisizliğinin sonu olmayan cahildir.

Onun **'Senin İçin' Olan Sevgisinin Şarabı Nedir Ki, Seni O'nu Sevmekten Sarhoş Etti?** Cevap:

Tirmizi, burada **'senin için'** ve **'O'nun için'** kelimelerindeki edatı, sebeplilik anlamında kullanmış olabilir. Bu durumda sorunun cevabı sebeplilik bildirmediği durumdaki sorunun cevabından farklıdır. Bu durumda anlam şöyledir: Onun seni sevmesinin şarabı nedir ki, seni O'nu sevmekten sarhoş etti?

Birinci ve ikinci tarzdaki cevap (birbirinden) farklıdır.

Birinci yorumla şöyle cevap veririz: Tecellilerin başkalaşması, Hakk'ın şendeki zuhuru bakımından gerçekleşir. Hak, senden dolayı kendisini sevgiyle nitelemiştir. Bu tecelliden senin adına gerçekleşen bilgi, senin O'nu seven olman, yani O'ndan dolayı seven olmandan seni sarhoş eder. Bu durumda **sen O'ndan dolayı kimseyi sevmezken O senden dolayı sever.** Sen ortadan kalksan, O sevme özelliğiyle nitelenmezdi. Sen ise, yok olmazsın, dolayısıyla O'nun sevgiyle nitelenmesi de ezelidir. İşte bu, birinci ve İkincinin hak ettiği duruma göre aralarında ince ve kapalı bir fark olmakla birlikte, birinci ve ikinci tarzı kuşatacak cevaptır.

İkinci yönden vereceğimiz cevaba gelirsek, Hakk'ın seni sevmesinin şarabı, O'nun senin O'nu sevmeni sevmesidir. O'nu sevdiğinde ise -ki bu esnada O'nun seni sevmesinin şarabını içersin-senin O'nu sevmenin O'nun seni sevmesinin aynısı olduğunu öğrenirsin. O'nun sevgisi, O'nu sevmekten seni sarhoş eder. Bununla beraber, O'nu sevdiğinin farkındasındır, dolayısıyla ayrım yapamazsın. İşte bu, marifet tecellisidir. Öyleyse seven, hiçbir zaman ârif olamazken ârif de hiçbir zaman seven olamaz. Buradan, seven âriften ayrıldığı gibi mârifet de muhabbetten ayrışır.

Binaenaleyh Hakk'ın sana olan sevgisi, O'nu sevmekten seni sarhoş eder. Bu ise, şarap içeceğidir. İsra gecesi Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem onu içmiş olsaydı, hiç kuşkusuz ümmetinin geneli taşkın olurdu. O'nu sevmen ise, O'nun seni sevmesinden seni sarhoş etmez. Bu ise süt şarabıdır. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem İsra gecesi onu içmiştir. Böylelikle, Allah Teâlâ'nın yaratılmışları üzerinde yarattığı fıtrata göre hareket etmiş, ümmeti de, Peygamber'in zevki ve içeceğinde hidayet bulmuştur -ki bu ilahi korunma ve sakınmadır-, Böylece ümmet, ayıklık ve sarhoşluk esnasında lehinde ve aleyhinde olan şeyleri öğrenmiştir.

Öyleyse O'nun seni sevmesinin şarabı, Hakk'ı sevmenin O'nun seni sevmesinden kaynaklandığını bilmendir.

Bu durumda Hakk, O'nu sevmekten seni habersiz bırakmıştır. Öyleyse sen, sevensin, (ama) seven değilsin. **'Atmadın, attığında, fakat Allah Teâlâ attı. Müminleri güzelce denemek için.'** Bu deneme, kendisinde gözüktüğü farklı makamlardaki denemedir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemde bu deneme, düşmanların yüzüne toprak saçmakta görünmüştü. Bu bağlamda Allah Teâlâ Hz. Peygamber'in attığını söylemiş, sonra atma fiilini ondan olumsuzlamıştır. Tirmizi bunu **'sarhoşluk'** diye ifade etmişti, çünkü **sarhoş, akletmeyen (düşünmeyen) demektir.** Çünkü Tirmizi sarhoşlukta Ebu Hanife'nin mezhebindeydi. O, şeriatı Şâri'den öğrenmezden önce, esas itibarıyla Hanefi'ydi. Bu ise sarhoşluğun tanımında doğrudur. **Fakat içmeden kaynaklanan sarhoşluktan önce bir şey sarhoşta bulunmalıdır. O da, neşe ve sevinçtir.** Bu ise, sarhoşluğunu tanımında Ebu Hanife'den başkalarının benimsediği görüştür ki, doğru değildir. Bu konumdaki her sarhoş edici hakkında meşru hüküm düzenlenir. Neşenin öncelemediği herhangi bir şeyden sarhoş olursa, şeriatın dinî cezasına ya da hükmî herhangi bir hükmüne muhatap olmaz.

Seksen dokuzuncu Kısım; c.VII, Sh:15-18

ŞEYTAN ÜMİT KESMEDİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

İlk insanın yaratılırken söylediği ilk söz **'el-hamdülillah (hamd Allah Teâlâ'yadır)'** sözüdür. Bu ifade **'Onların son sözleri hamd Allah Teâlâ'yadır'** demektir' ayetinde belirtilir. Böylece âlem övgüyle ve hamd ile başlamış, yine onunla sona ermiştir. Hal böyleyken, ebedi bedbahdık nerede kalmıştır?

Hâşâ! Allah Teâlâ'yın gazabı rahmetini geçebilir mi?

Allah Teâlâ doğru sözlü olandır. Veya Allah Teâlâ genel rahmetini (belirli bir kesime tahsis ederek) daraltır mı?

Bu konuda bir hikâye vardır:

Sehl b. Abdullah et-Tüsteri, iblis ile bir araya gelmiş. İblis tartışmada ona şöyle demiş:

Allah Teâlâ 'Rahmetim her şeyi kuşatmıştır' buyurur. Ayetteki **'her' genellik ifade ederken 'şey' en belirsiz olandır. Ben de Allah Teâlâ'nın rahmetinden umut kesmiyorum.'** Sehl şöyle demiş:

'Önce şaşırdım, sonra kendi zannımca rahmetin sınırlılığını fark ederek İblis'e şöyle dedim: **'Ey İblis! Allah Teâlâ rahmetini 'Ben onu yazacağım' ayetiyle kayıtlar.'** İblis şöyle karşılık vermiş:

'Ey Sehl! Kayıtlama O'nun değil, senin sıfatındır.' Sehl şöyle demiştir:

'Buna karşılık bir cevap bulamadım.'

Yirmiyedinci Sifr, c.XIV, sh:44

SEMBOLLERİN ÇIKIŞINDAKI SIRLARDAN

Taht anlamındaki Arş'a gelince, Allah Teâlâ'nın bu Arş'ı omuzlarında taşıyan bir takım melekleri vardır. Onlar, bugün dört melektir, yarın (kıyamet günü) ise sekiz olacaktır. Bunun nedeni, taşımanın mahşere olmasıdır. Bu dört taşıyıcının suretleri hakkında İbn Meserre'nin görüşüne benzeyen bir ifade aktarılmıştır. Şöyle denilir:

Bu meleklerin ilki İNSAN, İkincisi ASLAN, üçüncüsü KARTAL, dördüncüsü BOĞA suretindedir.

Boğa, Samirî'nin görüp de Musa'nın ilâhı sandığı şeydir. Bu nedenle kavmi için bir buzağı yapmış ve şöyle demiştir: **'İşte bu sizin ve Musa'nın ilâhıdır.'** Hikâye meşhurdur.

Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır.

On üçüncü kısım, c. I, Sh:433

MUCİZELER İLMİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Tikel ilim olan mucizeler ilmi nefsin bir kuvveti veya isimlerin özelliklerinden meydana gelmiş değildir. Çünkü asanın yılan haline gelmesi Hz. Musa'nın himmeti veya ona verilen isimlerin gücünden kaynaklansaydı, Hz. Musa aleyhisselâm **'geriye dönüp kaçmazdı.'** Buradan, aracılığıyla mucizelerin gerçekleştiği kimsenin bilmediği Hakk'ın ilminde bulunan bazı durumlar olduğunu anladık. Bu menzil, bir hile olmayışında peygamberlerin getirmiş olduğu şeye komşudur. Fakat onlar, peygamberlerin mucizeleri gibi değildir. **Çünkü peygamberlerin getirdikleri mucizeler hakkında bilgileri yoktur.** Bunlar, velilerin himmetleri veya nefislerinin gücü veya doğrulukları sayesinde ortaya çıkar. Bunlardan hangisini istersen söyleyebilirsin. Bu nedenle onlara keramet denilmiş, mucize veya sihir diye isimlendirilmemişlerdir.

Çünkü mucize, ya engellenerek veya -nefsin gücünün olmayışı ve isimlerin özelliklerinin dışında kalmasından dolayı-insanın gücünün yeteceği bir şey olmaması nedeniyle, yaratıkların benzerini yerine getirmekten aciz kaldığı şey demektir. Mucizeler, peygamberlerin ellerinde ortaya çıkar. Sihir ise, gerçekte doğru olmadığı halde, içinde doğruya dönük bir yön bulunan şeydir. Kelime, zamanla ilgili seher (vakti) kelimesinden türetilmiştir. Seher, ışık ve karanlığın karışımı demektir. Başka bir ifadeyle seher, kendisine sabah aydınlığı karıştığı için, ne gecedir ne de güneşin ışığı gözlere vurmadığı için gündüzdür. Sihir denilen şey de böyledir. Sihir, ne mutlaka geçersiz sayılıp yok olan bir şeydir. Çünkü göz belirli bir durumu algılamıştır ve bunda kuşku yoktur.

Aynı zamanda sihir, sırf gerçeklik de değildir. Böyle olsaydı, dışta varlığı olurdu. Çünkü gözün tanık olduğu ve görenin zannettiği gibi sihrin kendiliğinde varlığı yoktur.

Velilerin kerametleri ise, sihir kabilinden şeyler değildir. Çünkü kerametlerin kendiliklerinde varlıksal bir gerçeklikleri vardır. Fakat onlar, mucize de değildir. Çünkü keramet (mucizenin

peygamberin bilgisinin ve himmet gücünün dışında gerçekleştiğini hesaba katarsak), bilgi ve himmet gücüne dayanarak meydana gelir.

Yirmibirinci Kısım, c.II, sh: 221

Bazı insanların kalbine ağır gelen siyahlık ve taşlaşma sebep olan "HACER-İ ESVED"

İnanç ve iman bahsinde bazen aklın açıklayamadığı konular bulunur. Bunlar aslında imanı düzeydeki manevî halin tartılmasında imtihan olarak vazedilmiş hususlardır. Bu nedenle Kâbe'yi dönmek, Hacer-i esved-i öpmek, şeytanı taşlamak gibi hükümleri bulunan Hacc ibadeti diğer ibadetlere kıyasla aklın daraldığı ve bunaldığı ibadetlerdendir. İnsanın ömründe bir kere yapması farz olan bu ibadetin bir dönüm noktası olmasına sebep oluşu, temelinde bu tür ritüellerin yer alması neden oluyor. [Haccdan sonra bu kişi çok değişti..] Hacc en çok tevili olan ibadet olmuştur. Hacc için ne söylenilse bir o kadar az iken, yoksa o kadar da çok mu denilecek tereddütleri barındırarak, kulun son imtihanı durumuna dönüşmüştür. Genelde insanların ihtiyarlığa kadar bıraktığı bu ibadet İslâmın en son farzlarındandır. *Sapıtmanın arefesinde olan insanlar bu ibadet yüzünden ayakları kaymış, inançlarını yitirmiştir. Hacc bir ayıklama potasıdır.*

İhramcızâde İsmail Hakkı

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Hacer-i Esved'e Secde Etmek

el-Bezzar, Cafer b. Abdullah b. el-Mahzuni'nin şöyle dediğini aktarır: 'Muhammed b. Abbas b. Cafer, Hacer'i öpmüş, sonra secde etmişti. Ona **'ne yapıyorsun?'** dedim. **'Dayın İbn Abbas'ın Hacer'i öpüp sonra secde ettiğini** gördüm' diye karşılık verdi. Sonra şöyle ekledi: **'Ömer'in Hacer'i öptüğünü, sonra da ona secde ettiğini gördüm.'** Başka bir rivayette, '**Peygamberin Hacer'i öpüp ona secde ettiğini gördüm'** demiştir.

Hacer (taş, hacer-i esved) yeryüzü kaynaklıdır ve Allah Teâlâ yeryüzünü **'zelil ve hor'** yapmıştır. Zelil horlukta aşırılığı bildiren bir kalıptır, çünkü kelimenin geldiği feûl (zelûl) kalıbı Arapça'da mübalağa bildirir. Şair şöyle der:

Kılıcın ucuyla köklerinden vurulmuş halde

Yeryüzüne -mübalağa kalıbında-zillet verilmiştir, çünkü zelil kimseler ki onlar Allah Teâlâ'nın kullarıdır onun omuzlarında, yani üzerinde yürümekle memurdur. Hor bir kimsenin temas ettiği şey, kendisine temas edenden daha zelildir. **Allah Teâlâ bu horlukta yeryüzünün kırıklığını secdeyle yüzlerin ona sürülmesiyle giderdi. Yüzler insan bedenindeki en şerefli organlardır. Taş da yerdendir.** Öyleyse bu kırıldık ona da eşlik eder, çünkü o, yüzlerin ve alınların secde ettiği yerdir. Bu sayede yerin ve taşın kırıldığı onarılır. **Allah Teâlâ, topraktan ayrılmış ve kırıklık duygusu içindeyken taşa secdeyi emretti.** Bu secdeyle taşın da onarandan bir payı olur. Çünkü o, ilgi gösterilen bir taştır ve Allah Teâlâ'ya nispet edilen 'sağ el' olması nedeniyle de öpülmüştür. Öyleyse onun öpülmesi biat etmek amacı taşır. **'Sana biat edenler Allah Teâlâ'ya biat etmiştir.'** Taşa secde etmenin sebebi budur.

Hacer-i Esved'in Siyahlığı

Tirmizi, İbn Abbas'ın şöyle dediğini aktarır: Hz. Peygamber şöyle der: **'Hacer-i esved cennetten sütten daha beyaz bir halde inmişti. Âdemoğlunun günahları onu karartmıştır.'** Ebu İsa şöyle der: Hadis, hasen-sahih hadistir.

Âdem'in hatası olmasaydı, dünyada efendiliği ortaya çıkmayacaktı. Hata Âdem'i efendi yapan ve ona seçilmişliği kazandıran şeydir (İbn Arabi burada siyah anlamındaki sevd ile efendi anlamındaki seyd kelimeleri arasında anlam ilişkisi kurmaktadır.) Öyleyse Âdem'in hatası nedeniyle cennetten çıkması, onun efendiliğini ortaya çıkartmak içindi. Hacer-i esved cennetten çıkarken beyaz idi. Cennete döndüğünde de, sayesinde başkalarından farklılaştığı ve Hakka yakınlık elbisesinin üzerinde göründüğü bir izin onun üzerinde kalması gerekir. Allah Teâlâ onu 'Hakkın sağ eli' konumuna

yerleştirmiştir. Söz konusu el Allah Teâlâ'nın kendisini yaratırken Âdem'in çamurunu yoğurduğu eldir. **'Âdemoğullarının hataları onu karartmıştır.'** Başka bir ifadeyle, onu öperek kendisini **'efendi'** haline getirmişlerdir.

Renkler arasında efendiliği gösteren renk, siyahtır. Allah Teâlâ Hacer-i esvede siyah rengi giydirmiştir. Bunun amacı, Âdem'i efendi yaptığı gibi, dünyaya çıkışıyla onu da efendi yaptığını öğretmektir. Âdem'in yeryüzüne inişi -uzaklaşma değil-halife olmak demekti. Hz. Peygamber, Hacer-i esved'in siyahlaşmasını Âdemoğullarının hatalarıyla ilişkilendirmiştir. Nitekim Âdem'in efendiliği ve seçilmesi de onun hatasıyla gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle hataları sebebiyle Âdemoğullarına bu taşa secde edip onu öpmeleri ve kendisiyle teberrük etmeleri emredildi. Bütün bunlar, hatalarına karşı insanlar için bir kefarettir. Hacer-i esvedin efendiliği bu nedenle ortaya çıktı. **'Âdemoğullarının hatası Hacer-i esvedi kararttı'** sözünün anlamı budur. Yani onu efendi yaptılar. Siyah renk, bu anlama delil yapıldı. Öyleyse bu, Âdemoğulları hakkında bir kınama değil, övgüdür.

Adem (aleyhisselâm) ile melekler arasında geçen hâdiseye balcınız! Allah Teâlâ önce meleklere Adem'in yeryüzünde halife olduğunu söylemiş, melekler Adem hakkında bilinen sözlerini söylemişlerdir. Böylece kendilerini üstün görüp bu göreve Âdem'den daha layık olduklarını iddia etmiş, düşüncelerini Allah Teâlâ'nın bu konudaki bilgisinden üstün tutmuşlardı. Onların bu davranışı, Âdemoğullarının hatalarının yerini aldığı gibi Âdem'in meleklere efendi olmasının da sebebi olmuştur. Âdem'in efendiliği ortaya çıksın diye de meleklere kendisine secde etmek emredildi.

Mutlu, başkasından öğüt alan kimsedir. Akıllı ise, kullarında uyguladığı hükümlerinde Allah Teâlâ'ya itiraz etmeyen kişidir. Bu yönüyle akıllı insan, arzusunun hükmüne uymayacağı gibi yönettiği kimselere de arzusunun hükmüne göre davranmaz. Bu konularda Allah Teâlâ'nın bir hükmü ve idaresi vardır. Çünkü Allah Teâlâ duymayı, itaat etmeyi ve **'yöneticilere itiraz etmemeyi'** emretti. Allah Teâlâ bunu bir emir yapmıştır, çünkü hükümdarın adil olması, hem bizim hem onun lehinedir; zalim olması ise, bizim lehimize, onun aleyhinedir. Öyleyse biz, her iki durumda da kârdayız ve mutluyuz. Allah Teâlâ, bizi mutlu yaptıktan sonra kullarında yarattıklarında yaptığı işler bize bir zarar vermez.

Yönetici ve hükümdarlarımızın işledikleri haksızlıklardan söz edersek, onların zulümleri nedeniyle elde ettiğimiz sevap ortadan kalkar. Aynı zamanda, düşüncemizi bu konudaki fiiline yeğlediğimiz için Allah Teâlâ'ya karşı saygısızlık yapmış oluruz. Çünkü yöneticilerin zulümlerinde lehimize olan şey, hiç kuşkusuz, uhrevî bir paydır. Halbuki bu davranışımızla kendimizi ondan mahrum bırakırız. Nefsini ahiret ödülünden mahrum bırakan kişi ise, başarısızlığa uğrayandır. Yöneticilerin adaletinde lehimize olan pay, dünyevîdir. Dünya ise fani ve geçicidir. **Öyleyse biz, gafletin bizi kuşatması nedeniyle, farkında olmaksızın dünya payını ahiret payına tercih etmekle geçici bir sevinç elde ettik.** Öyleyse bu davranışımızla dünya malını isteyenlerden oluruz. Nitekim Hz. Peygamberin **'hükümdarların adil olmaları onların lehinedir'** sözündeki pay da, uhrevidir. Halbuki hükümdarlar yaptıkları zulümle bu paylarını değersizleştirmişlerdir. Zulmün vebali ise onlara döner.

Müslüman Allah Teâlâ'ya teslim olan, tevekkül eden ve bütün işlerin Allah Teâlâ'nın hükmünde olduğunu gören kimsedir. Bu nedenle de, sadece karşı çıkması emredilen işe karşı çıkar ve bu karşı çıkma ibadet olur. İtiraz yerinde susarsa, susması gereken yerde itiraz eden kimse gibi olur. Allah Teâlâ, bizi adalet ile hükmeden ve ona göre adil davranan saygılı kullarından etsin!

Yetmişüçüncü Kısım,c. VI, sh:62-65

Kıyamet Günü Hacer-i Esved'in Tanıklığı

Tirmizî, İbn Abbas'ın şöyle dediğini aktarır: Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Hacer hakkında şöyle demiştir: **'Allah Teâlâ'ya yemin olsun ki, Allah Teâlâ onu kıyamet günü diriltecektir. Kendileriyle gördüğü iki gözü, kendisiyle konuştuğu bir dili olacaktır. Böylece, Hakk üzere ona temas edenler için tanıklık edecektir.'**

Kur'an-ı Kerim'deki garip ifadelerden birisi, alâ (üzerinde) edatının lam (için) anlamında kullanılmasıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Allah Teâlâ'dan başkası adına (alâ nusub) kesilen Kast edilen başkası için kesilen kurbandır. Çünkü aleyhte tanıklık, razı olmayacağın bir şeyle yapılır. Çünkü

aleyhinde tanıklık yapılan kimse bu tanıklığı kabul edip inkâr etmezse, itirafı nedeniyle bir zarar umabilir. Burada 'alâ' edatını kendi anlamında almak gerekir. Her edat da böyle yorumlanmalıdır. Hal karinesi olmaksızın hiçbir edat asıl anlamından çıkartılmamalıdır. Aynı şekilde, buradaki 'alâ' edatını kendi anlamından çıkartıp onu 'için' anlamında yorumlayan kimse de böyle yapmıştır. Bu kişi, hal karinesini şunda bulmuştur: Hz. Peygamber bu hadisiyle Hacer-i esved'e dokunmamızı yüceltmiş ve inanarak ona temas ettiğimizde bizim adımıza büyük bir hayrın gerçekleşeceğini kast etmiştir. Bu yorum **'Hakk üzere'** sözünden çıkar. Kast edilen, dince belirlenmiş haktır. Çünkü Hacer-i esved, bu imana sahip her ümmetin temas etmesi için, öpülmek ve dokunulmak üzere konulmuş Allah Teâlâ'nın sağ elidir. Bu nedenle chak' sözü belirsiz gelmiş, belirlilik takısı almamıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Herkes için bir yol ve yöntem belirledik.'** Burada da belirsiz gelmiştir. Öyleyse, bütün şeriatler haktır. Hacer-i esved'e 'Hakk üzere' dokunan kimse, Hacer-i esved'in onun hakkında yapacağı mümin olduğuyla ilgili tanıklığın kapsamına girer. Hangi dinde ve hangi şeriade olursa olsun, aynıdır.

'Alâ' edatını kendi anlamında bırakmak da mümkündür ki, bu daha doğrudur. Çünkü burada 'hale' kelimesi belirsiz gelse bile, anlamı belirlidir. Belirsiz gelmesi, her şeye yayılmasından kaynaklanır. Öyleyse var olan ve varlıkla nitelenen her şeye, Hakk eşlik eder. Allah Teâlâ **'Her nerede olursanız, O sizinle beraberdir'** buyurdu. Her nerede olursak olalım, Hakk varlık ve oluş bakımından münezzeh ve kendisine layık bir halde, bizimle beraberdir. **Biz, var olan bir şeyiz; bâtıl yokluk; Hakk ise varlıktır.**

Hacer-i esved Allah Teâlâ'nın sağ eli, dokunulma ve öpülme yeri sayıldığı için, kulluğumuz gereği olarak, onu öpmemiz gerekir. Onu öperken, Hakkın bizim görmemiz, işitmemiz ve bizdeki gerçek fail olduğunu düşünmemeliyiz. Çünkü böyle bir müşahede içinde olursak, Hakk kendi sağ elini öpmüş, kendi sağ eline temas etmiş olur. Sağ el, Hacer'dir. Bir şey kendi kendine temas etmez. **Âdem (aleyhisselâm) Rabbinin sağ elini seçmiştir. Rabbinin her iki elinin mübarek sağ el olduğunu bildiği halde, yine de sağ eli seçmiştir.** Kul kıyamet günü Hacer'e dokunma ağacının meyvesini devşirmek isterse, ona şöyle denilir: **'Sen Hacer'e dokunmadın, Hakk kendi eliyle kendisine dokundu.'** Sonra Hacer-i esved getirilir ve 'bu adamı tanıyor musun?' diye sorulur. Hacer **'evet'** der. Ona **'sana teması hakkında nasıl tanıklık edersin?'** diye sorulur. Şöyle karşılık verir: **'Bana kendi kulluğuyla değil, Senin vasıtanla temas etti.'** Bunun üzerine kula **'Bu tanıklık sayesinde Hacer'e dokunmanın senin vasıtanla değil, Hakk ile olduğunu öğrendin.'** Bu esnada tanıklık, insanın lehine değil, aleyhine gerçekleşir. Artık onun talep edeceği bir şey kalmaz. Şâri', işin kendiliğinde bulunduğu durumu bize bildirmiştir ki, kul olarak ve bu ibadede yükümlü-mecbur kimseler olarak Hacer-i esved'e temas edelim. Nitekim Ömer b. Hattab böyle yapmıştı.

Şöyle sorulabilir. Hz. Peygamber Rıdvan biatinde kendi elini diğer elinin üzerine koyarak, biat etmiş ve şöyle demişti**: 'Bu, Osman adınadır.'** Osman ise o biatte yoktu. Kul da Hakk vasıtasıyla Hacer'e temas ettiğinde, Hakk sağ eliyle sağ eline temas etmiş demektir. Çünkü Hakkın her iki eli de sağ eldir ve bu temas **'Hakk üzere'** ona temas eden kul adına yapılmıştır. Kul da, bunun ürününü kıyamet günü devşirir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem **'bu el Osman içindir'** demişti. Bu yorumda kulun mazereti, müşahede halinin otoritesinin onu etkisi altına almasıdır. Çünkü kul, dış varlıklarda Allah Teâlâ'dan başkasını müşahede etmemiştir.

Bu soruya şöyle karşılık veririz: Hz. Peygamber'in kendi eliyle diğer eline temas etmesiyle aynı şeyin Allah Teâlâ için düşünülememesi arasındaki fark şudur: İki benzer arasında ilişki geçerlidir. Peygamber ile Osman'ı birleştiren şey, kulluk ve yaratılışın hakikati demek olan insanlık hakikatidir. Bu nedenle Hz. Peygamber Osman adına vekil olabilmiş, her biri diğerinin yerini alabilmiştir, ikinci ayırıcı ise, biat ettiği elin Allah Teâlâ'nın eli olmasıdır. Böylece sahabe, elleriyle o ele biat etmişlerdir. Dokunulan şey Allah Teâlâ'nın eli, dokunan ise, yine Allah Teâlâ'nın elidir. Allah Teâlâ ile kullar arasında bir ilişki yok iken burada bir ilişki vardır.

Şöyle sorulabilir: Burada ilişki, insanın 'ilahi sûrete' göre yaratılmış olmasıdır ve bu nedenle insanın Allah Teâlâ'nın isimleriyle ahi aklanması mümkün olabilmiştir. Bu soruya şöyle yanıt verebiliriz: Sûrete gelirsek onu inkâr etmeyiz. Ahlâklanmadan söz edersek, onu da inkâr etmeyiz. Fakat burada (hacer-i esved'e) temas kula izâfe edilmiş, teması ise Hakk vasıtasıyla yaptığı düşünülmüştür. **Gerçekte**

temastan başka bir şey yoktur ve o Hakk vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Öyleyse Hakk, temas etmiştir. Sûret, hiç kuşkusuz, Hakkın aynı değildir, çünkü sûret Hakk'ın aynı olsaydı 'Adem'i kendi sûretine göre yarattı' denilmezdi. Bu noktada **'Hakk kulun işitmesi görmesi ve eli olur.'** Burada duyan bakan ya da herhangi bir fiilin faili olması yönünden o Hakkın aynıdır. Başka bir ifadeyle kul, bu esnada oluşta bir etkisi, hükmü ve hali olan niteliğin aynıdır.

Kardeşim! Hepsi güzel haller olsa bile, hacer-i esved'e dokunurken hangi halde olacağını seç! Hepsi güzel haller olsa bile aralarında açık bir fark vardır. Alâ ('e, üstüne) edatını kendi bağlamından çıkartmak sıradan insanlar adına daha uygun, anlamında bırakmak ise seçkinler için uygun yorumdur. Büyüklerimiz, her iki yorumla Hacer'e temas edenlerdir; bir (yandan) Hakk vasıtasıyla ona temas ederlerken bir de kulluk bakımından ona temas ederler. Böylece iki niteliği birleştirir, iki ödül elde eder, kıyamet günü Hacer onun lehinde ve aleyhinde tanıklık eder. Nitekim büyük insanlar, Hakk'tan Hakk'a sülük eder.

Makamın Ardında Namaz

Ebu Davud, Abdullah b. Ebi Evfa'dan şöyle bir hadis aktarır: **'Hz. Peygamber umre yapmış, Kâbeyi tavaf etmiş ve makamın ardında namaz kılmıştır.'**

Allah Teâlâ İbrahim'in makamını namazgah edinmemizi emretmiştir. Bunun bâtını yorumunu, daha önce belirtmiştik. Namaz kılarken ondan habersiz kalmayalım diye, o namazgâhı görebileceğimiz şekilde önümüze aldık. Böylece onu görmek, içinde değilsek bile o makamı elde etmeyi Allah Teâlâ'dan istemeyi hatırlatır. Onu görmek bizim halimiz ise, bu kez, Allah Teâlâ'dan o makamın sürekliliğini ve bizim o halde kalmamızı istemeyi hatırlatır. Her iki durumda da, onun ardında bulunmamız gerekir. Bunun amacı, onu ardımıza atarak -kendisini görmediğimiz için de hatırlamayanlardan olmam azı sağlamaktır.

Yetmişüçüncü Kısım, c. VI, sh:66-69

ALLAH TEÂLÂ'NIN SEÇTİĞİ ŞEYLER

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Zeki insanın amelinin gayesi, asli bir nübüvvet olmalıdır, feri değil! Çünkü seçimlerde onun ihtiyarı olsa bile, işler gerçekte seçimi kabul etmez. Hakk bütün varlıklarda böyle yapmıştır. **Allah Teâlâ her cins içinde bir şeyi seçmiştir.**

> ***Güzel isimlerden Allah Teâlâ ismini seçmiş, insanlardan peygamberleri, kulların içinden melekleri, feleklerden Arş'ı, rükünlerden suyu, aylardan Ramazan'ı, ibadetlerden orucu, devirlerden Peygamber Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin devrini, haftanın günlerinden Cuma gününü, gecelerden Kadir gecesini, amellerden de farzı seçmiştir.***

Allah Teâlâ, sayılardan doksan dokuzu, diyarlardan cenneti, cennetteki mutluluk hallerinden görmeyi, hallerden rızayı, zikirlerden **'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur'** zikrini (kelime-i tevhid), kelamdan Kuran'ı, surelerden Yasin'i, ayetlerden Ayete'l-Kürsi'yi, mufassalın kısalarından **'Allah Teâlâ birdir (ihlas)'** ayetini, zamanların dualarından Arefe günü duasını, bineklerden Burak'ı, meleklerden Ruh'u, renklerden beyazı, olgulardan bir araya gelişi, insandan kalbi, taşlardan Hacer-i evsedi, evlerden Beyt-i mamuru, ağaçlardan Sidre'yi, kadınlardan Meryem ve Asiye'yi, erkeklerden Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi seçti. Yıldızlardan güneşi, hareketlerden doğru hareketi, yasalardan indirilmiş şeriatı, kanıtlardan varlık kanıtını (burhan), suretlerden Âdem'in suretini seçmiş ve onu ilahi surete göre izhar etmiştir.

Allah Teâlâ, nurlarda görmeye vesile olan ışığı, iki zıttan ispatı, iki çelişikten varlığı seçmiştir. Allah Teâlâ, rahmeti gazaba seçmiş, namazın hallerinden secdeyi, sözlerinden Allah Teâlâ'yı zikri seçmiştir. Allah Teâlâ irade sınıflarından niyeti seçmiştir. Bu nedenle niyet, âlemin kabul ve reddinde hükümrandır. 'Herkes için niyetlendiği vardır.' Amel edenden başkasını ise sevapta ve ziyadesinde amel edene katarsın.

Allah Teâlâ'nın namazın sözlerinden 'Allah Teâlâ' zikrini seçmesine gelirsek,

çünkü Allah Teâlâ'yı zikretmek namazdaki en büyük unsurdur. Allah Teâlâ böyle buyurdu: **'Namaz taşkınlık ve kötülükten alıkoyar. Allah Teâlâ'yı zikretmek ise daha büyüktür.'** Namaz bir münacattır. Allah Teâlâ'yı zikreden ise, Hakk ile oturandır. Kul Hakk'ı zikrederse, Hakk onun dili olur. Namazın fiillerinden secdeyi seçmesine gelirsek, bunun nedeni, secdede şeytandan korunmadır. Şeytan namazın fiillerinde özellikle secdede insandan uzaklaşır. Çünkü secdesizlik şeytanın hatasıydı. Secde esnasında şeytan ağlar, üzülür ve pişman olur. Pişmanlık, tövbedir ve bu kadarlık bir tövbenin de kabul edilmesi gerekir. Allah Teâlâ, ısrarla tövbe edenleri sever. Secdeden kalkınca şeytan tekrar saptırmaya başlar.

Allah Teâlâ gazaba karşı rahmeti seçti.

Rahmetin fiili minnetle gerçekleşir ve zorunlulukla faildir. Rahmet her şeyi kuşattı. Gazap da rahmetin kuşattıklarından biridir. Rahmet ile katışık olmayan saf gazap yoktur. Rahmete ise gazap katışmaz. **'Gazabım bir insana helal olursa o, düşer (yıkılıp gider).'** Böylece gazabı düşme özelliğiyle nitelemiştir. Gazap düşünce rahmete yuvarlanır, rahmet de kendisini kuşatır ve içerir. Dolayısıyla gazap rahmete düşebilir ve gazaptaki rahmet vasıtasıyla düşmüştür (düşmek de rahmetin bir sonucudur). Binaenaleyh gazabın düşmesini sağlayan şey, rahmettir ve saf rahmet, bu sayede gazabı kabul eder. Gazaptaki rahmet, tıpkı içimi nahoş ilaçtaki rahmete benzer. Hasta -nahoş olsa bile-onu içer. Onda gizli bir rahmet vardır ve bu nedenle insan hasta olunca nahoş ilacı içmiş, gizli rahmet de hastayı iyileştirmiştir. Bu ise saf rahmettir. Bu nedenle ahirette rahmete ve onun hükmüne ulaşılır. Cehennemlikler ateşten çıkmasa bile onların da ateşte bir nimeti olacaktır. **'Allah Teâlâ her şeye kadirdir.'** Allah Teâlâ'nın dünyada ateşte yarattığı yarar ve rahata bakınız! Allah Teâlâ'nın dünya hayatında bazı hastalıklara karşı ateşte yarattığı 'tütsüleme' yönteminden başka bir şey olmasaydı, bu bile yeterli bir kanıt olabilirdi. Çünkü tütsüleme ilaçların en keskinidir. Etkisinin gücü nedeniyle de tevekküle zarar verir. Gerçekte o, eş-Şafı ve el-Muafı isimlerinin yerini alır. Bu nedenle ilahi gayret, bu yöntemi kullananın tevekkül sahibi olmadığı hükmünü verir.

Allah Teâlâ iki zıttan varlığı tercih etti,

çünkü varlık O'nun niteliğidir. Allah Teâlâ mümkünler için de kendi niteliğini tercih etti. Ancak bu olabilirdi zaten, çünkü Allah Teâlâ iktidar sahibidir. İktidardan ise varlık meydana gelir. **'Allah Teâlâ dilerse sizi götürür, başkasını getirir'** der. İktidar varlıkta diretmiştir. İrade ise yok etmeyle ilgilidir. Bu durumda onun adı, el-Mani'dir. Men etmek yokluktur.

Allah Teâlâ (olumsuzlamaya karşı) ispatı tercih etti.

İspat kendisine 'ol' denilen şeyin ta kendisidir. O şey yoklukta iken Allah Teâlâ onun adına ispatı olumsuzlamaya tercih etti. O şey de yokluk halinde mümkün olmayı sürdürür. Bu husus, yokluk halindeki tercihle ilgili ince bir meseledir. Mümkün kendisindeki bu zâtî yoksunluk nedeniyle -Hale kendisinden bunu istediğinde-varlığı kabul etmiş ve üzerinde bulunduğu ispat hükmü nedeniyle hızla varlığa koşmuştur.

Nurların arasından seçilen ışığa gelirsek, nurlar perdelerdir.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem perde nurları hakkında **'Nur idi, nasıl gerebilirim ki?'** demiştir. Sonra Allah Teâlâ, kendisi nur iken, görmeyi vaat etmiştir. Hakk'ın kendisinde kullarına gözüktüğü nurun bu perde nurlarının arasından seçilmiş olması gerekir. Perde nurlarına örnek olarak, mutlak birlik, izzet, kibir ve azamet nurlarını verebiliriz. Bütün bunlar, göz (algısından) yüksek iken hükümleri kalpte kalır. Onların kalkmasıyla Hale görülürken hükümlerinin kalpte kalmasıyla kullar görme esnasında kendilerinden geçer. Bu olmasaydı, Hakk'ı müşahede esnasında kendilerini görürlerdi.

Allah Teâlâ Adem'in suretini tercih etti,

çünkü Allah Teâlâ onu kendi suretine göre yaratmış, böylece bütün güzel isimlerini ona vermiştir. Bu isimlerin gücüyle de, kendisine teklif edilen emaneti üstlenebilmiştir. Bu hakikatin gereği ise, emaneti ehline ulaştırmaktır. Gökler, yerler, dağlar o emaneti taşımaktan çekinmiş, insan ise onu üstlenmiştir. İnsan -onu taşımasaydı- 'zalim' ve cahildir. **Çünkü Allah Teâlâ'yı bilmek, O'nu bilmemek demektir.**

'İdraksizliği idrak, idraktir.' İnsan bilinmeyen birisi bulunduğunu öğrendiğinde, bilmiş sayılır. Bu ise, bilinmeyenin olduğunu bilmektir. Bilginin konusu ise O'nu bilmemektir.

Allah Teâlâ cedel ve diğer kanıtların arasından varlık kanıtını seçti.

Bu kanıt, gerçeğin sübutunu tam olarak bilmeyi ve hasmın kanıtını geçersiz kılmayı sağlar. Cedelci kanıtların bu gücü yoktur. Onlar, bazen gerçek olmasalar bile, sadece hasmın kanıtını geçersizleştirir. Bir hayrete yol açan sofist kanıt ise, metafizik bilgide bir açıdan cedelci kanıtlardan daha çok varlık kanıtlarına yakındır.

Allah Teâlâ indirilmiş şeriatı seçti.

Bunun nedeni, onda ahiret hayatını ve dünya yararlarını genel anlamda içermesidir. Dünya hayatındaki iyiliğin sürekliliği için konulmuş akli yasalar ise Allah Teâlâ'ya yaklaşmayı sağlayıcı özelliklerden yoksundur. Onlar, amellerin kabulü, derecelerin yükseltilmesi ve cennet ve cehennemlerin ispatıyla ilgili değildir. Bütün bunları Allah Teâlâ nezdinden indirilmiş şeriatlar ifade edebilir. Allah Teâlâ'nın kendilerine yazmadığı ibadetler geliştirip onlara Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak amacıyla hakkıyla riayet edenler, Allah Teâlâ nezdinden indirilmiş bir şeriat sahipleridir. Onlar bu şeriat içinde iyi adetler ortaya koymuşlardır. Bu adetler, kendilerine indirilmiş şeriata göre Şâri'nin yasasına uygundur ve onlara bu adetleri ortaya koyma izni veren Şâri'dir. Akli yasalar ise bu insanların yaptığı bu adetler değildir. Bu nedenle onlar için bir sevap belirlenmiştir.

Allah Teâlâ'nın doğru hareketi tercihine gelirsek, Allah Teâlâ -kendi hakkında belirttiği gibi-doğru yol üzerindedir.

Allah Teâlâ'nın suretine, göre yarattığı insanı da bu yola tahsis etmiştir. Mutlu, kıyamet günü bu yolda haşredilecektir. Öyleyse dünya ve ahirette bu yol insana özgüdür, çünkü günahkârlar gerisin geri harekete göre diriltilecektir. Allah Teâlâ günah-kârlar hakkında şöyle der: **'Görsen ki, günahkârlar Rablerinin nezdinde başlarını öne eğmiştir** **Yatay-eğik hareket ise, hayvanlara özgüdür. Bu nedenle dikey hareket, Allah Teâlâ'nın ilahi surette yarattığı insana aittir.** Söz konusu varlık, dünya ve ahirette bu niteliğin sahibi olan insan-ı kâmildir. Bu nedenle Allah Teâlâ Âdem'i bu surete tahsis etti. Çünkü insan, bu doğrusal hareketin üzerinde-baki kalan mutluluk ehlidir ve bu nedenle onu 'halife' diye isimlendirdi.

Allah Teâlâ güneşi seçmiştir, çünkü güneş bütün ulvî ve süflî aydınlık yıldızlara yardım eder.

Bu nedenle İbrahim Peygamber, 'Bu en büyüktür' demişti. İki yaklaşıma göre güneş, Kürenin kalbine tahsis edilmiştir. Burası, dördüncü göktür ve İdris (aleyhisselâm) oradadır. Allah Teâlâ İdris'i yüksek bir mekâna yükselttiğini bildirmiştir. Bu mekânın yüksek olması, feleklerin kalbi olmasından kaynaklanır. Dördüncü gök, mertebece (mekanet) yüksektir. Onun üzerinde olan ise -dördüncü gök altında olsa bile-mesafe bakımından ve başlarımıza nispetle yüksektir. Güneş doğumu ve batımıyla gece ve gündüzü oluşturur. Allah Teâlâ o ikisi için iki perde yarattı ki, bu, 'nikâh' demektir. Gecenin gündüze girmesi, türeyenlerin varlıklarının ortaya çıkmasını sağlar. Allah Teâlâ'nın gece ve gündüzde yarattığı yaratıklar, bu girme ve gizlenmeden doğar. Allah Teâlâ bu varlıklardan her biri adına güneşin hareketinden gizli bir talep yaratmıştır. Bu talep, varlıkları o talepten ortaya çıkartmayı amaçlar.

Allah Teâlâ'nın Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi seçmesinin nedeni ise,

diğer insan mizaçlarından ayrı olarak, onun mizacının gerektirdiği kemal ve itidaldir. Bu mizaç sayesinde Hz. Peygamber, 'Âdem henüz toprak ve su arasındayken peygamberliğini görmüştür. Bu esnada Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin parçaları, unsurdan oluşan türeyenlerde dağınık bir haldeydi. Bu konu, Misak ayetinde dile getirilen hususu bilenlerin kavrayabileceği ince bir meseledir. Allah Teâlâ kendilerini kendilerine tanık tutarak **'Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?'** diye sorduğunda, Âdemoğullarını Âdem'in sırtından çıkartmış, onlar da 'Evet' demişti. Sözü edilen şey insanların üzerinde doğdukları fıtrat iken sonuçta insanlar da ona varır. Bu toplama hakkında Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle der: **'Ruhlar sıralı askerlerdir.'** Allah Teâlâ onları toplayınca, suretlenme mertebesinde toplamıştır. Onlardan yüz yüze gelmiş olanlar, burada birbirlerini tanır. Orada sırt sırta gelenler ise, burada birbirlerini tanımaz. Orada yüzü başkasının sırtına dönük

olanlar ya da bir yanına dönmüş olanlar da, burada aynı şekilde davranır. Bu konuda şu dizeleri söyledim:

Kalpler sıralı askerlerdir .

Toplanma mertebesinde, gözüken ve ayrılan

Orada tanışmış olanlar birbiriyle uzlaşır

Birbirini tanımayanlar ise burada ayrı düşer

Ahirette herkes bu tanıklığı onaylayacak ve inkâr etmeyecek, kendi adına Rablik iddiasında bulunmayacaktır. Allah Teâlâ şöyle der: **'O gün uyanlar, uyduklarından uzaklaşacaktır.'** Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, en büyük ilahi tecelligâh olmuştur ve **'Bu sayede öncekilerin ve sonrakilerin bilgisini öğrenmiştir'.** Öncekilerin bilgisinin bir yönü, Âdem'in isimleri öğrenmesiydi. Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ise 'cevamiü'l-kelim' verilmiştir. Allah Teâlâ'nın kelimeleri tükenmez. O, kıyamet günü bütün yaratıklar üzerinde efendi olacak; melek, resul, nebi, velî ve müminler gibi şefaatçilerin şefaat etmeleri için şefaat edecektir. Görülen günde makam-ı mahmud Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme aittir.

Allah Teâlâ kadınlar içinden Meryem ve Asiye'yi seçti.

Bu durum, o ikisinin erkeklere ait kemale katılmaları demektir. Bununla beraber erkeklerin kadınlar üzerinde bir derecesi vardır ve bu derece gerçektir, kaybolmaz.

Allah Teâlâ ağaçların içinden Sidre'yi seçti.

Sidre, kulların amellerinin ulaştığı yer ve ayrım mekânıdır. Amellerin suretleri onun altında kalır. Allah Teâlâ onları nurlardan -Ki amellerin nurlarıdır-diledikleriyle örter ve dolayısıyla kimse onları niteleyemez. Daha önce de söylediğimiz gibi bu nurlar, amellerin nurlarıdır ve amellerin suretlerinden ortaya çıkar. Böylelikle amelleri gizler, kimse onları betimleyemez. Eşyayı betimlemek, sınırlamak ve temyiz etmek demektir. Ameller ise farklı farklıdır ve bir takım mertebeleri olduğu gibi nurları da mertebeleri sayısıncadır. Bir kısmı üstün, bir kısmı daha üstün; bir kısmı aydınlık, bir kısmı daha aydınlıktır. Üstünün niteliği daha üstün olandan, aydınlık olanın niteliği daha aydınlık olanınkinden farklıdır. Dolayısıyla amellerin nurları, herhangi bir nitelikle sınırlanmaz. Onları bir nitelikle sınırlarsan, zıddı bunu ortadan kaldırır ve dolayısıyla nitelemede onlara haklarını vermemiş olursun. **Amellerin nurları, tek bir derecede değildir ve bu nurlar, onları örtmüş ve perdelemiştir.** Dolayısıyla kimse, onları niteleyemez. Onlar, böyle gölgelenmiş olsalar bile, bütün ağaçlara fazla gelecek nur elbiseleri onlara giydirilmiştir. Sidre, yemektir ve yıkayıcıdır. Kirazları iricedir, şehiderin ruhları ondan beslenir.

Allah Teâlâ evlerin içinden Beyt-i mamur'u seçti,

çünkü o, her gün hayat nehrinin damlalarından yaratılmış meleklerin doldurduğu yerdir. Bu damlalar, hayat nehrine dalan Ruhu'l-Emin'in kanatlarını çırpmasından meydana gelir. Cebrail bu meleklerin, yani Beyt-i mamur'u dolduran meleklerin yaratılması için her gün bu nehre bir kez dalar. Bunların sayısı, yetmiş bindir. Bir kez çıktıklarında bir daha geri dönmezler. Meleklerin imar ettiği yerdeki sır ise orada kalır ve bir boşluk yoktur. Âlemin tümü, boşluğu doldurmuştur. Artık bunu araştır! Çünkü o pek yüce bir bilgidir. Bunu araştırmak, varlıkların varlıklar içindeki dönüşümlerinin; yaratıkların tavırdan tavra girmesinin bilgisini öğrenmeni sağlar. Böylece Allah Teâlâ'nın her şeye -şey olmayana değil-güç yetiren olduğunu öğrenirsin. Şey olmayan ise, 'şeyliği' kabul etmez; kabul etseydi; hakikati 'şey olmamak' olmazdı. Bir şey kendi hakikatinin dışına çıkmaz.

Dolayısıyla hakkında 'şey değil' hükmü verilen bir şey yoktur. Şey hakkında ise 'şey değil' hükmü verilemez.

Hakk taşlar içinden Hacer-i evsedi seçti,

çünkü onu Allah Teâlâ biatleşmede sağ elinin yerine yerleştirmek üzere indirdi. Donuklardan daha çok (Allah Teâlâ'yı) bilen ve O'na daha sürekli ibadet eden kimse yoktur. Çünkü donuklar, bitki ve canlının hakikatinin yerine getirmekten aciz oldukları marifet ve mutlak ibadet üzere yaratılmıştır. Bu nedenle

donuktan herhangi bir şey insanda bulunmaz, insanda bulunan her şey, gelişme özelliğine sahiptir ki, o da bitkilere ait bir özelliktir. Canlı ise, yönlerde tasarruf imkânına sahiptir. Öyleyse herhangi bir varlık madenden ayrıştığında, kendi hakikatiyle iddiayla bezenir. Bu ise, her bilenin farkına varmadığı gizli bir çatışmadır. Sehl (Tüsteri) buna kısmen dikkat çekmiş, fakat gerçeği olduğu gibi söylememişti. Sehl bu meseleyi biliyordu da söylediğiyle mi yetindi ya da Allah Teâlâ o esnada söylediğinden fazlasını kendisine bildirdi mi bilemiyorum. **Allah Teâlâ onu sağ el olarak seçmiştir.**

Allah Teâlâ insandan kalbi seçti.

Kalp Allah Teâlâ'yı sığdıran organdır, çünkü Allah Teâlâ her gün bir iştedir. Gün ise, an içinde teneffüs edenin nefesi miktarıdır. Sürekli başkalaşması nedeniyle 'kalp' diye isimlendirildi. Bakınız! Kalp Rahman'ın iki parmağı arasındadır ve onu Rahman halden hale çevirir. Başka bir isim Rahman ismiyle birlikte kalbe etki edemez. Dolayısıyla Rahman ismi, hakikatinde bulunan şeyi verir. Öyleyse Allah Teâlâ'nın rahmeti, her şeyi kuşatmıştır. Başkalaşma esnasında gördüğümüz her şey -ki bu, bir sıkıntı, azap ve bedbahtlığa ulaştırabilir-bir rahmet içerir. Çünkü değişme, Rahman'ın parmaklarıyla gerçekleşmiştir. Çünkü Rahman kalbi söz konusu durumla doğrulttuğu gibi aynı şekilde diğer hal ile de saptırmıştır. Öyleyse bu, göreli bir sapmadır. Kalp, doğrulukta değiştirdiği gibi eğrilikte de kendisini değiştiren ismin (Rahman) otoritesi nedeniyle rahmete varacaktır. Bu, Allah Teâlâ'dan kullarına dönük bir müjdedir: **'Ey kendilerine karşı aşırıya giden (zulmeden) kullarım!'** Burada herhangi bir aşırıya gitme türü zikredilmeyerek, müsriflerin bütün halleri dile getirilmiştir. **'Allah Teâlâ'nın rahmetinden ümit kesmeyiniz., Çünkü sizi saptıran, Rahman'ın parmağıdır**. **'Allah Teâlâ, bütün günahları bağışlar.'** Bu, nesh edilemeyecek bir rivayettir. Bu ifadeyle **'Allah Teâlâ kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz'** ayetini uzlaştırırız. **Hakk şirki dilediği şekilde cezalandırır, sonra Rahman'ın parmağı onun üzerinde hüküm verir.** Bu durumda müşrik rahmete varır. Şirkin dışında (kalbin değişmesiyle ilgili) başka sapma türleri ise bağışlanır. Bunların bir kısmı, cezalandırmadan sonra bağışlanır. **Söz konusu kimseler, müşrik olmadıkları halde, büyük günah işleyen ve kömüre döndükten sonra şefaat ile ateşten çıkanlardır.** Buna inanmak vaciptir. Bir kısmı ise, herhangi bir cezalandırma olmadan işin başında bağışlanır. **Öyleyse herkesin rahmete ulaşması zorunludur.**

Allah Teâlâ olguların içinden toplanmayı seçti,

çünkü toplanma, cem'de (birlik) ayrım ve temyizi sağlar. Dolayısıyla Rab ve merbub, kadir ve makdur (güç yetirilen) olmalıdır. Toplama, seçilen şeydir ve ilahi isimlerin hakikatlerinin ilgileri nedeniyle zorunludur.

Allah Teâlâ renklerden beyazı seçti.

Çünkü bütün renkliler, ona dönüşürken beyaz onlara dönüşmez. Onun beyazlığı, kendinde, gizlidir ve siyah, kırmızı sarı ve diğer renklerin perdesiyle varlıkta gözükür. Böylece herhangi bir yerde bulunan renk beyazdan var olduğu gibi görenin gözündeki renk de beyazdan meydana gelir. Renklinin kendisinde ise aynı şey yoktur. Örnek olarak beyaz dağların uzaktan kara görünmesini verebiliriz. Onların yanına geldiğinde beyaz olduklarını görürsün. Halbuki haklarında kara hükmünü vermiştin. Verdiğin yargında yanılmış, siyahlığı ise doğru görmüş sayılırsın. Bunun niteliği meçhuldür. Göğün maviliği de öyledir. Gök gözün görmesi nedeniyle mavi iken kendiliğinde başka bir renkte olabilir.

Allah Teâlâ meleklerden Ruh'u seçti,

çünkü melek, felek, unsur, madde ve doğa kaynaklı bütün suretlere bu Ruh'tan üflenir. Ruh, eşyanın hayatının bağlı olduğu ve Allah Teâlâ'ya izafe edilen ruhtur. O, hayatın kendisinden meydana geldiği Rahman'ın nefesidir. Hayat, nimet; nimet ise mizaca göre gerçekleşen hazzın kaynağıdır. Nitekim serin mizacı hakkında 'hararetlinin azap gördüğü şeyden nimetlenir' demiştik. Bunu anla! Şâri'nin –anlarsan- **'Ateş ehli olan cehennemlikler bulunduğu gibi cennet ehli olan cennetlikler de vardır'** demesi yeterlidir. Allah Teâlâ cehennemlikler hakkında **'orada ölmeyeceklerini ve diri de kalmayacaklarını'** söylemiştir. Onlar, soğukluğun varlığı nedeniyle ateşle nimeti talep eder. İşte bu, mizacın hükmüdür.

Allah Teâlâ bineklerden Burak'ı seçti,

çünkü Burak, miraçların bineğidir. Burak dört ayaklılar ile kanatlıları kendinde toplamış ve hem yüksek hem süflidir. Nitekim bazı deniz ve kara hayvanları öyledir.

Allah Teâlâ Arefe günü duasını seçti.

Bu dua, soyutlanma, horluk ve zamanı belli bir günün bilinmesi mertebesinde huşuyla yapılan duadır. Arefe, gece ve gündüzü bir araya getirir.

Allah Teâlâ surelerden 'De ki, Allah Teâlâ birdir' (ihlas) suresini seçti.

Çünkü bu sure, O'na özgüdür ve onda herhangi bir varlık zikredilmemiştir. Herhangi bir şeyin mutlak birliği, O'nun özel birliğine benzemez. Her şeyin birliğinin bu surede ispatı, Allah Teâlâ'nın kalbini açtığı kimseye ait garip bir bilgidir. Allah Teâlâ bu sureyi kendi birliğiyle açmış ve yaratılmışların birliğiyle bitirmiştir. Bilmelisin ki, var olanlar, el-Ahir'in el-Evvel (Son ve İlk) ile irtibatı gibi -Evvel'in el-Ahir ile irtibatı gibi değil-Allah Teâlâ ile irtibatlıdır. Çünkü Ahir evveli talep ederken evvel ahiri talep etmez, çünkü O, âlemlere muhtaç değildir. Bu, özü gereği müstağniliktir. Evvel ise, mutlak birlik ile nitelenen Allah Teâlâ isminden Ahir'i talep eder.

Bu surenin sonunda gelen birlik ile içerdiği bilginin kaynağına dikkatini çektim. Bu, el-Evvel ile irtibatıyla beraber, ona benzemez. Çünkü yaratılmışların birliği Allah Teâlâ'yı talep ederken Allah Teâlâ onları talep etmez. **'Siz Allah Teâlâ'ya muhtaçsınız. Allah Teâlâ zengin ve övülendir.'**

Allah Teâlâ ayetlerden Ayete'l-Kürsi'yi seçti.

Ayetler alametlerdir. Hiçbir şey için kendinden daha ilk olanı yoktur. Ayete'l-Kürsi ise O'nun isimleri ve nitelikleridir. Bu ise başka bir ayette bulunmaz. Böylelikle Hakk, kendisine kendisiyle delil oldu. **'Allah Teâlâ O'ndan başka ilah olmayandır.'** Burada Allah Teâlâ, mevcut bir ismi gaip zamirle ispat etmiş ve olumsuzlamıştır. O'nun görünmeyen bir isimlendirileni vardır. 'Hayy'dır.' Bu ise sahip olduğu isimlerin varlık şartı olan niteliktir. 'Kayyum'dur.' O, kazanmış olduğu her şey ile kendisinin dışındaki üzerinde kaimdir, çünkü O, her şeye yaratılışını verdi. 'Onu uyku ve dalgınlık almaz.' Bu, âlemi korumasıyla çelişen şeylerden tenzih niteliğidir. Allah Teâlâ Kaim olmasaydı, âlem bir an bile var olamazdı. 'Onundur.' Zamir Allah Teâlâ'ya döner ve gaip zamirdir. 'Göklerde ve yerde olan şeyler.' Bunlar, mülk ve köle olarak O'na aittir. Allah Teâlâ ulûhiyetiyle hükmün bekası için korumayı açıklamaktadır. 'Kim şefaat eder?' Şef (çift ve şefaat) kelimesi, hükümle ikilenmesi demektir. 'O'nun nezdinde.' Burada da gaip zamir vardır. 'O'nun izni olmaksızın.' Bu, Allah Teâlâ olmaksızın, kimsenin bağımsız olamayışından kaynaklanır. Dolayısıyla her şeyin O'nun izninden olması gerekir. Çünkü burada, şefaat eden ve şefaat edilenler vardır. Onlar, göklerde ve yerde şefaatçileri ve haklarında şefaat edilenleri bilir. 'Önlerindekini bilir.' Bu, onların üzerinde bulundukları durumdur. 'Artlarındakini de bilir.' Bu ise, kendisine dönmeleridir. 'Bilgisinden bir şeyi ihata edemezler.' Kastedilen, eşyaya dair bilgisidir. 'Ancak O'nun dilediğini.' Bir kısmını ihata edebilirler, bütününü değil! 'Kürsüsü kuşattı.' Kastedilen, bilgisidir. 'Gökleri ve yeri.' Yani, ulvî ve süflî âlemi bilgisi kuşattı. 'O ikisini korumak ağır gelmez O'na.' Çünkü söz konusu olan, manevi bir koruma, gaybi yardım, ulvî ve süflide sürekli yaratmadır. 'O Yücedir.' O'nun yaratıklarından müstağni olması, zâtından kaynaklanır. 'Azim-dir.' Celaliyle Allah Teâlâ'nın heybetinin bulunduğu ariflerin kalplerinde Yücedir.

Bu sure, isim ve zamir arasında on altı yerinde Allah Teâlâ'nın zikredildiği bir ayettir. Aynı şey başka bir ayette bulunamaz. **Ayette beş isim açıkça zikredildi: Bunlar, Allah Teâlâ, Hayy, el-Kayyum, el-Alî ve el-Azim'dir.** Dokuz zamir de açıktır. Bunlar zâhirde gizlenmiştir. İkisi ise bâtında gizlenmiştir, görünüşte yoktur. Bu iki zamir, bilgi ve meşiyet zamiridir. Aynı şekilde, Allah Teâlâ'nın bilgisini ve meşiyetini kendisi bilebilir. Dolayısıyla kimse O'nun bilgisinde ya da meşiyetinde neyin bulunduğunu bilemez. Bunlar, irade edilen gerçekleşip bilinenin ortaya çıkmasından sonra öğrenilebilir. Bu nedenle zamir, bilgi ve iradede gözükmemiştir.

Allah Teâlâ Kuran'dan Yasin'i seçti,

çünkü bu sure, Kuran'ın kalbidir Onu okuyan, Kuran'ı on kez okumuş gibidir. Kalp Sad harfine mensup suretteki (beşerî suret) en şerefli parça olduğu gibi Sin'e (Ya-sin) mensup bu sure de en üstün suredir ve o bir mertebedir. Burçlardan ona ait olan, güneşin şerefli evidir. Burası, başlangıç burcu, ilkbahar mevsimi, canlanmanın geri gelmesi, başlangıcın zuhuru, doğa âleminin süslenmeye başlamasıdır. Bunun yanı sıra nefeslerin buharlarının inceldiği dönemdir. Söz konusu nefesleri kış mevsimi havanın soğukluğu nedeniyle yoğunlaştırmıştı. Soğuk hava, dışarıya çıkan nefeslere bir donukluk kazandırır.

Nefes dışa çıktığında önce onları yoğunlaştırır, sonra suya çevirir. Bu, kış mevsiminde eline üflediğinde bulduğun nemliliktir. Hakkın (cc.) her nefes kendilerinde bulunduğu ilahi şe'nler, bu burca aittir.

Allah Teâlâ sözden Kuran'ı seçti.

Çünkü Kuran, toplama özelliğine sahiptir ve toplamada ayrım bulunur. Çünkü toplama, çokluğun delilidir. Çokluk ise teklerdir. Öyleyse çokluk toplamda (cem'de) ayrımın ta kendisidir. O halde Kuran, Furkan-Kuran'dır.

Allah Teâlâ 'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur' zikrini seçti.

Çünkü bu, olumlama ve olumsuzlamayı içerir. Başkasında bu özellik yoktur.

Allah Teâlâ hallerden rızayı seçti, çünkü o, Hakk'tan mutlular adına gerçekleşecek son müjdedir. Bundan sonra bir müjde yoktur. Çünkü rıza, bir rivayette yer aldığı gibi, ebediyete eşlik eden ve insanların (Hakk'ı) görme yerinden dönmelerinden sonra gerçekleşecek bir müjdedir. Hayır! O, büyük ziyaret esnasında görmenin geçekleştiği Kesib'te gerçekleşir.

Allah Teâlâ mekânlardan cenneti seçti.

Orası mutluluk ve bakışın gerçekleştiği yerdir. Bu ise ehlini onun mukabili olan yerde bulunan sevimsiz şeylerden ve intikam isimlerinin otoritesinin gereğinden gizler.

Allah Teâlâ görmeyi seçti,

çünkü o gözün son noktasıdır. Hiçbir haz, görme hazzına benzemez. Çünkü o, ibadet edilen hakkındaki görme kesinliğidir (ayne'l-yakîn). •

Allah Teâlâ sayılardan doksan dokuzu seçti,

çünkü o, isimlerin tekliğini gösterir ve tek ve bileşik sayıları bir araya getirendir. **'Allah Teâlâ'nın doksan dokuz ismi vardır. Onları sayan kimse cennete girer.'** Kastedilen sayma, bilgi, ezber ve lafız bakımından öğrenmedir. **'Allah Teâlâ tektir ve teki sever.'**

Allah Teâlâ ibadetlerden farzları seçti.

Çünkü farzların sonucu, kulun Hakk'ın duyması ve görmesi gibi nitelikleri olmasıdır. Nafilelerle gerçekleşen sevme ise, Hakk'ın kulun duyması ve görmesi olmasını sağlar. Nafile, farzlardan sonra ikinci derecededir ve bu nedenle farz önceliklidir. Hakk celalinin gereğine göre (kutsi hadiste) belirttiği gibi **'kulunun kulağı'** olmaya inmez. Öyleyse Hakkın kendi niteliğiyle inmesi gerekir. Bu ise, üzerinde yaratıldığı suret nedeniyle, kulun Hakk'ın niteliği olmasıdır. Öyleyse kulun niteliği, 'ilahi suretten' koparılmıştır. Nitekim 'Rahim Rahman'dan bir daldır.' Farz, kesmedir, insan onu yerine getirdiğinde Hakk'ın niteliği olabilir. Nafile kıldığında ise Hakk onun niteliği olur. Böylelikle farz nafileden ayrışır ve üstün derece farza ait olur. Farz bunu sağlamasaydı, Allah Teâlâ 'Acıktım, beni yedirmedin' ve **'Ben kulumun kavuşmasını daha çok özlerim, hiçbir şeyde tereddüt etmedim...'** gibi kutsi haberlerde bildirilen sözleri söylemezdi.

Allah Teâlâ zamanlardan kadir gecesini seçti.

Çünkü eşya Hakk'ın nezdinde kendi kaderleriyle ayrışır. Hakk, gaybdır. Böylelikle kader, (gayb konumundaki) geceye tahsis edildi. Gece de tıpkı gaybın gizlenmesi gibi örtünür.

Allah Teâlâ günlerin içinden Cuma gününü seçti,

çünkü onda iki suret ortaya çıkar. Allah Teâlâ bu günü suretlere tahsis etti. Bu ise, nutfenin (rahme) düştüğü beşinci aydır. Cuma, müennes (dişi) bir gündür. Süslenme ona ait iken yaratılış da onda tamamlanmıştır. **Allah Teâlâ onda bir saati belirlemiştir ki, bu saat aynadaki nokta gibidir.** Bu yer, aynaya yansıyanın gün aynasındaki yeridir ve orada kendisini görür. Ayna ile aynaya bakan arasında gerçekleşen surete göre hitap ve teklif gerçekleştiği gibi işaret isimleri de onunla meydana gelir. Örnek olarak şu, bu, bunlar vb; o, o ikisi, onlar, sen, siz, siz ikiniz, sizler, sen, seni, ikinizi, vb. gibi zamirler (şahıs zamirleri-işaret zamirleri); -vikaye nun harfi korumadığında (nî şeklinde)birinci tekil şahıs zamirini verebiliriz. Bu zamirin zorunlu olarak enniyette (benlik) bir etkisinin olması gerekir. Bu nedenle vikaye nun'una harfler âleminden ait olan şey, fütüvvet ve işardır ve yine bu nedenle 'vikaye

nun'u diye isimlendirilmiştir. O 'Sana sığınırım hadisindeki 'sana (ke)' zamiri konumundadır. Bu konuda şu dizeleri söyledim:

Vikaye nun'una benzemez

Varlıkta oruçtan ve ahlâktan başkası

Fütüvvet ve isar onun varlığıdır

Lafızda, koruyucu'dan (vikaye) başka bir şeyimiz yok

Varlığın yarısı Yaratan'ın niteliğinden ona ait

Mertebeden de; o daim ve baki olandır

Allah Teâlâ sıralı olarak üç asrı (ve nesli) seçti.

Bunların ilki, Hz. Peygamber'in kemalinin görünmeksizin ve görünerek ortaya çıktığı dönemdir. Böylece Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kendi başına şeriatı ortaya koymuş,, vekillerinin şeriat yaptığı şeyleri varlığıyla geçersizleştirmiş, dilediklerini onaylamış, hepsine imanı ortaya koymuştur. Söz konusu şeriatlardan neshedilen ve edilmeyen her şeyi ispat etmiştir.

İşte bu birinci asırdır. Ondan sonra, hepsi de fetih ve zuhur ehli olan iki asır daha gelir. Bu üçü, her ayın üç gününe benzer. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle der:

'Bir grup savaşa çıkar ve onlara aranızda Peygamber'i gören var mıdır? diye sorulur. Onlar 'evet' diye yanıt verir. Bu durumda onlara fetih nasip olur. İnsanlardan bir grup savaşa çıkar. **'Aranızda Peygamber'i göreni (sahabe) gören (tabiin) var mıdır?'** diye sorulur. Onlar da 'evet' der. Onlara da fetih nasip olur.' Bu ikinci nesildir, diğeri ise birinci nesildi. **'Sonra bir savaşa çıkar. Onlara aranızda Peygamber'i göreni göreni gören var mıdır?'** diye sorulur. Onlar da 'evet' der. Onlara da fetih nasip olur.'

Peygamber buna bir eklemede bulunmadı. Çünkü ilahi mertebenin dışında bir şey yoktur. İlahi mertebe ise, zât, sıfat ve fiillerden ibarettir. İşte bu asırların en hayırlısının anlamıdır. Öyleyse ilk asrın (neslin) inayetiyle hepsine fetih nasip olmuştur ki kastedilen Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin zâtıdır. **Onun nurunun gücü ve otoritesi, kendisini görene veya onu göreni görene ya da onu göreni göreni görene fetih nasip etmiştir.** Hz. Peygamber'in, **'En hayırlı asır benim asrım, sonra onu takip eden, sonra ondan sonra gelendir'** diye dile getirdiği durum budur. Biz onları ayın üç gününe benzettik. Peygamber'in davet dönemini ise bir aya benzettik. Çünkü insanlar 'karn (asır, nesil)' ve onun zaman ölçüsü hakkında görüş ayrılığına düşmüştür. Bu bağlamda ileri sürülen görüşlerden birisi, onun otuz yıl olmasıdır. Bu nedenle asırları Peygamber'den kıyamete kadar bir 'ay' kabul ettik ve üç karnı (asır) ayın üç günü gibi saydık.

Allah Teâlâ orucu tercih etmiştir,

çünkü Hz. Peygamber kendisine soru soran birine **'Oruç tutman gerekir, oruç misilsizdir'** diyerek orucun benzersizliğini dile getirmiştir. Bu durumda oruç **'O'nun benzeri bir şey yoktur'** ifadesine benzer. Allah Teâlâ kutsi hadiste 'Oruç benim içindir' der. Halbuki bütün ibadetleri insana ait saymıştır. Oruç ise tenzih niteliğidir ve tenzih Allah Teâlâ'ya ait olabilir.

Ayların içinden Ramazan'ı seçti.

Bunun nedeni isimdeki ortaklığıdır. Ramazan ilahi isimlerden biridir ve böylelikle senenin diğer aylarına göre saygınlığı ortaya çıkmıştır. **Hz. Peygamber onu kameri aylardan saymıştır. Bunun nedeni, bereketinin senenin tüm aylarına yayılmasını sağlamaktır. Böylelikle bu bereket, senenin her ayında ortaya çıktığı gibi senenin her günü için ondan bir pay gerçekleşir.** Bize göre, ayların en üstünü Ramazan, sonra Rebiülevvel, sonra Recep, sonra Şaban, Zilhicce, Zilkade ve Muharrem'dir. Kameri ayların fazileti hakkındaki bilgim bu kadardır. Senenin diğer aylarının faziletinin sıralanışını bilmiyorum. Bunlar Safer, Rebiulahir ve Cemâziyelevvel ve Cemâziyelahir aylarıdır. Bu aylarda faziletin sıralanışı hakkında bilgim yoktur. Bunlar, fazilette denk midir? Zannı galibime göre, iş böyle

olmalıdır. Çünkü bana gösterilmişti, fakat onu kesin olarak öğrenmemiştim. Bilgim olmadığı bir konuda ise konuşmam söz konusu değildir.

Unsurlardan suyu tercih etti.

Çünkü her şeye sudan hayat verildi. Allah Teâlâ'nın su üzerinde var ettiği Arş bile öyledir. Böylelikle hayat Arş'a sudan yayılmıştır. Su, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin 'Hac Arafat'tır' hadisindeki (ifade biçimine benzetirsek), en büyük unsurdur. Bununla beraber hayatın sebebi, suyla beraber başka şeylerdir. Fakat su (Arafat Haccın en önemli unsuru olduğu gibi) bu şeylerin en büyük unsurudur.

Feleklerden Arş'ı seçti,

çünkü Arş bütün cisimleri ihata eder. Allah Teâlâ her şeyi ihata edendir. Arş, felekler içerisinde ve onun altında bulunan şeylerde öncelik sahibidir. Öyleyse Arş, ilktir ve ihata edendir. Er-Rahman istiva etmele için bu iki niteliği, yani ilklik ve ihatayı seçmiştir. Arş mülk ise, onun seçimin dışında olması yerindedir. Çünkü sadece Allah Teâlâ ve mülkü vardır. Allah Teâlâ'nın dışındaki her şey O'nun mülküdür. Arş bir ifadede de diğer şeylerden ayırt edilmiştir. Bu durumda Arş'ın ille olma ve ihata bakımından seçilmesi ortaya çıkar. Çünkü gölder ve yer Kürsü'nün içerisinde **'ipe atılmış düğüm gibidir; Arş'ın içinde Kürsü ise ipe atılmış düğüm gibidir'.**

Allah Teâlâ kullardan melekleri seçti,

çünkü onlar nurdan yaratıldı. Onlarm cisimleri nuranidir. Melekler diğer yaratıklara göre ilahi nura daha yakın olanlardır. Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Allah Teâlâ'dan kendisini nur yapmasını istemiştir. Bunun nedeni, doğanın karanlığını bilmesidir.

Allah Teâlâ yerlerden Amâ'yı seçti.

Amâ, âlemi yaratmazdan önce O'na ait idi. Buradan Allah Teâlâ güçlü melekleri yaratmış, onları kendi celalinde hayrete düşürmüştür. Sonra, âlemi yaratmış, onları başkasını görmeleri için cemalinin celalinde hayrete düşürmüştür. Onlar, Allah Teâlâ'nın bir kimseyi yarattığını bilmeyenlerdir. Bunun ne üstün bir hal olduğuna bakınız! Allah Teâlâ Amâ'yı mekânı, Arş'ı istivagâhı, yakın semayı iniş yeri, yeryüzünü ise beraberliğinin mekânı olarak seçti. Allah Teâlâ her nerede olursak bizimle beraberdir.

Allah Teâlâ insanlardan resulleri seçti.

Bunun nedeni, onların hakikati Allah Teâlâ'dan tebliğ etmeleridir. Allah Teâlâ onları kendisini bilmek için (dünya hayatına) çıkarttı. Allah Teâlâ bilinmeyi sevmiş, peygamberler vasıtasıyla yaratıklarına tanınmıştır. Bu bilinme onlarla gönderdiği kitap ve sayfalarla gerçekleşti. Böylece zâtı bir bilgiyle onu bildikleri gibi kendilerinde yaratılmış akıllarla da Allah Teâlâ'yı tanırlar. Allah Teâlâ onlara fikri araştırma gücü verdi. Böylelikle delil ve kanıtlarla selbî-vücudî (olumsuzlayıcı) bir bilgiyle Allah Teâlâ'yı bilmişlerdir. Akıl kendi başına bundan fazlasını bilemez. Bundan sonra ise, zâtî bir bilgiyle peygamberler geldi. Böylelikle yaratıklar, şeriatıyla onlara tanınan İlah'a ibadet etti. Çünkü akıl, herhangi bir ameli ya da Allah Teâlâ'ya yaklaşmayı ya da Hakk'a ait olumlu zâtî bir niteliği ortaya koyamaz. Düşünce deliliyle hareket ettiği sürece, aldın şeriattan payı, 'O'nun benzeri bir şey yoktur (ke-mislihi), ifadesinden ibarettir. Burada 'ke' benzetme değil, zait bir harf olarak bulunur. Allah Teâlâ aldın kendi başına algılayamayacağı bilgileri tebliğ etmesi için peygamberleri seçmiştir. Söz konusu bilgiler, Allah Teâlâ'nın zâtı ve O'na yaklaştırıcı ameller, terkler ve nispetlerle ilgilidir.

Allah Teâlâ isimlerden Allah Teâlâ ismini seçti.

Onu kelimelerde kendi makamına yerleştirdi. Bu isim, nitelenen fakat başkasının nitelenmesinde kullanılmayan bir isimdir. Bütün ilahi isimler bu ismin niteliğiyken o bir nitelik olmaz. Bu nedenle onda kök aramaya kalkmak, bir zorlamadır. Binaenaleyh 'Allah Teâlâ' ismi, türetilmemiş, özel ve kelimeler ve harfler âleminde ilahi zât için konulmuş bir isimdir. Allah Teâlâ'dan başkası o isimle isimlenmemiştir. Böylelikle Allah Teâlâ, akü başka bir ilahın olamayacağını kanıtladığı gibi, onu da ortaklıktan korumuştur.

Böylece Allah Teâlâ'nın seçimlerinden uyarı yerine geçecek hususları zikretmiş olduk. Bu uyarı, davet edildikleri ibret ve basiretle bakmaktan habersiz kalan akıllara yöneliktir. Meseleyi tam olarak

açıklamış değiliz. **Çünkü bizler, Allah Teâlâ'nın yarattığı varlıkların ayrıntısını tam olarak bilmiyoruz.** Allah Teâlâ'nın verdiği güçle, varlıkları belli esaslarda sınırlamayı başarırsak, bu taksime her şey girer. Bu bölümde Allah Teâlâ'nın varlıkta sınırlı yaratıkları içinden her türden seçip ayırdığı tek tek bireyleri tanıtmayı amaçladık. Onlar, kendi başına var olan veya var olmayan, mekânlı veya mekânsız ya da dolaylı olarak bir mekâna yerleşen türler, bundan bir araya gelen ve gelmeyen varlıklardır. Âlemin ve varlıkların kısımları, belirttiğimiz hususlarla sınırlıdır. Burada aklın tek başına anlayabileceği göreli bir tafsilat vardır. Bu ise, eşyanın mertebelerinin ayrışması, birbirlerinden etkilenme, birbirlerini etkileme ve birbirlerine dayanma bakımından derece derece olmasıdır. Fakat bu üstünlük, kendilerine olan inayet yoluyla ilahi yakınlığın üstünlüğüdür. Yoksa hakikatleri onu gerektirmez. Bu üstünlük, kalplerimize bildirdiği ilham bilgileri ya da indirilmiş kitap ve nebevi haberlerde tebliğ ettiği bilgilerle öğrenilebilir. Bunun dışında başka bir yol yoktur!

Sünnetler akli delillerdir, çünkü onlar bir takım yollardır. Farzlar ise kendisine ve yaratıklarına göre Hakk'ın durumunu bildiren şer'î bilgilerdir.

Ey Allah Teâlâ'nın kulları!

Kitabında ya da Peygamber'in dilinde kendisini nitelediği şekilde Allah Teâlâ'ya kulluk ediniz! Ne bir ilave ne çıkarma ne de bir üstünlüğe yol açacak te'vil yapınız. Kendisini nitelediği şeyi O'na bırakınız. Bu nitelik (akla göre) imkânsız ya da çelişik bir şey ise, bu, bizim işin kendiliğindeki durumunu anlamadaki eksiklik ve acizliğimize yorulur. Teorik akıl gücünün O'nun varlığının bilinmesiyle ve Hakk'tan kullarına haberleri bildirenlerin doğruluğuyla ilgili yargısını ifade etmiştik. Dolayısıyla herhangi bir itiraz olmaksızın, çelişik ya da imkânsız hususları bile kabul etmemiz gerekir. **Zâtı kendisince meçhul olan birini akıl zâtıyla ilgili hususlarda zorunluluk, imkân ya da imkânsız hükmüne nasıl sokabilir ki; Akıl haddini aşmamalıdır ve kendisine ait hususlarda bize indirdiği ve bildirdiği işleri Hakk'a bırakmalıdır. Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır. Biz ise, Allah Teâlâ'ya ve bu konudaki bilgisinde Kitap ve Peygamber'in diliyle O'nun nezdinden gelen hususlara inanmak zorundayız.** Allah Teâlâ bizi nezdinde bulunan şeyleri öğrenmeye muvaffak etsin. Allah Teâlâ'ya ancak yok olacak kimse itiraz edebilir.

Doksanbeşinci Kısım, c. VII, sh:175-190

REHBET (Korku)

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Rehbet (Korku)

Rehbet korkudur, değişmekten ve kaderden

Ve tehditten, doğru sözlünün bildirmesi nedeniyle

Doğruluğunu gösteren delil var

Öyleyse korkan ve ürken koşan ve öne geçendir

Körlük karanlıklarında yürür durur

Korkanın yürümesi veya âşık-sevdalının yürümesi gibi

Himmetiyle korkarak yürür ve onu görürsün

Yürüyüşünde korkar, yıldızın kaymasından bile

Sûfiler rehbet'i (korku) üç anlamda kullanırlar:

Birincisi, tehdidin gerçekleşmesi,

İkincisi bilginin değişmesi,

üçüncüsü ise, takdir edilen işin gerçekleşmesinden korkmak.

Birincisi, hükmü kalkmayan ve geçerli bir haber yoluyla tehdidin gelmesidir. İkincisi ise, bilginin değişmesidir. Bu durum **'Allah Teâlâ dilediğini siler ve dilediğini sabit kılar**" ayetinde belirtilir. Üçüncüsü ise **'Benim nezdimde söz değişmez"** ayetinde belirtilir. Belirli bir şeyle sınırlanmayan genel rehbet ve korku ise, kulun belirlenmiş cezaların kendisine uygulanmasından endişe ettiği bütün korkulardır. Burada hükmün ilahi kaynaklı olmasıyla akıl kaynaklı olması birdir. Akıl kaynaklı hakkında Allah Teâlâ **'Kendilerinin ortaya koyduğu bir ruhbanlık"** demiştir. Yani onlar, bunu kendileri adına icat etmişlerdir, yoksa biz kendimizden onlara bunu yazmadık. Hakk da ruhbanlığı geçerli saymış ve kendisine riayet etmediklerinde onları cezalandırmıştır. Öyleyse Allah Teâlâ ruhbanlığı onlara yazmamıştır, (onlar ise) ancak Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak üzere bunu geliştirmişlerdir. Bu nedenle de Allah Teâlâ, bu konuda niyetlerini ve maksatlarını güzelleştirsinler diye, ruhbanlığa uyanları övmüştür. Sözde ise bir takdim ve tehir vardır. Adeta Allah Teâlâ şöyle der: Onlar ruhbanlığa sadece Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak üzere hakkıyla riayet etmişlerdir. Burada ruhbanlığa uyanları kast etmektedir. Bizim şeriatımızda bu ruhbanlığın tezahürü, 'Kim iyi bir âdet çıkartırsa...' şeklinde dile getirilmiştir ki, (bidat-ı hasene) bu da, bir şey üretmek kabilindendir.

Ömer b. Hattab radiyallâhü anh, insanları Ramazan'da (teravih için) cemaatte toplayınca şöyle demiştir: **'Ne güzel bidat (âdet) oldu bu' diyerek onu 'bidat' diye isimlendirdi. Günümüze kadar sünnet bu konuda böyle sürmüştür.** Meşru ameller (bir kez niyetlenildiklerinde) yapılmaları zorunlu olduğu için -söz gelişi adale gibiyükümlü korkmuş ve korku kendisini kaplamıştır (rehbet). Böylelikle korku kendisini hadleri korumaya sevk etmiştir. Bu nedenle de **'rahib (korkan)'** diye isimlendirilmişken şeriat da ruhbanlık diye isimlendirilmiştir. Allah Teâlâ Teala, kitabında ruhbanları övmüştür. Bu bağlamda bazı insanlar korkularını tehdide bağlarken tehdidin gerçekleşmesinden endişeye kapılır. Örnek olarak, tövbe etmeden ölen insan hakkında tehdidin gerçekleşeceğine inanana Mutezile mezhebindeki verebiliriz.

Bilmelisin ki, burada dikkatini çekeceğim bir sır vardır.

Şöyle ki: Allah Teâlâ'nın karşılığında cezalandıracağını söylediği bir günahı işleyip korkan bir müminin kendisinden meydana gelen davranış nedeniyle içinde pişmanlık duymaması mümkün değildir. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **'Pişmanlık tövbedir.'** O halde günahkâr müminde pişmanlık vardır ve o pişmandır. Bu durumda pişmanlığın gerçekleşmesi nedeniyle tehdidin hükmü de ortadan kalkar. Çünkü müminin günahı nahoş bulması ve ondan memnun olmaması zorunludur. Bu esnada ise (günah olan) amelini yapmaktadır. Öyleyse mümin, günahı nahoş bulması ve onun günah olduğuna inanması yönünden salih amel sahibi iken günahı işlemesi bakımından ise günah sahibidir. Öyleyse bu kişinin sonu, salih amel ile günahları katıştıranlardan olmaktır. Allah Teâlâ bu sözün ardından şöyle buyurur: **'Umulur ki Allah Teâlâ onların tövbesini kabul eder.'** Allah Teâlâ için 'umulur ki' ifadesi, zorunluluk bildirir. Allah Teâlâ'nın söz konusu kullarına dönmesi ise, onların tövbe etmesiyle gerçekleşir ve onlara mağfireti kazandıran ise pişmanlıklarıdır. Pişmanlık tövbe demektir. Günahkârlar pişman olduklarında, Allah Teâlâ'nın onlara dönmesi gerçekleşmiştir. Böyle biri, üç yönden salih amel sahibidir: davranışın günah olduğuna inanması, onu yapmayı nahoş bulması ve yaptığına pişmanlık duyması. Buna karşılık, tek bir yönden de günahkârdır. O da, söz konusu günahı işlemesidir.

Bu pişmanlıkla birlikte, ister söylediğimizi bilsin ister bilmesin, yine de korku kendisine hâkimdir. Çünkü o, bu tövbe üzerindeyken ölse bile, başka nahoş bir fiilin kendisinden çıkmasından korkar. Çünkü korku kendisinden ayrılmaz ve bu kez korkunun konusu tehdidin gerçekleşmesinden Hakkın azarlamasına ve sorgu esnasında kendisinden meydana gelen günahı itiraf etmeye intikal eder. Öyleyse sürekli korkuyu hisseder. Bu da tehdit türlerinden birisidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Kim zerre miktarı iyilik yaparsa onu görür: Kim zerre miktarı kötülük yaparsa onu görür.'** Öyleyse yaptığına vâkıf olması kaçınılmazdır ve kişi o çirkin amelini görmek -ki görmesi zorunludur-nedeniyle azarlanmaktan korkmaktadır. Allah Teâlâ bu ayette o amel nedeniyle cezalandırılmaya değinmemiştir. Öyleyse zorunlu olan görmektir (ceza değil). Bağışlanan kimselerden ise, yaptığı suçun büyüklüğünü ve bunun karşılığında kendisini bağışlamakla Allah Teâlâ'nın nimetinin büyüklüğünü görür. Doğru sözlünün haberinin bildirdiği budur, yalan o söze giremez, çünkü böyle bir şey ilahi mertebe hakkında

imkânsızdır. Âlim insan, Hakkın kullarına dönük hitabının onların aşina olduğu dille gerçekleştiğini dikkate alabilir. Kur'an-ı Kerîm'in dili, bütün Arapların anlayış birliğine vardıkları hususlara göre inmiş bir Arapça'dır. Söz konusu hususlar, kendi örflerine göre, övündükleri veya kınadıkları konulardır. Araplara göre güzel ahlakın gereği şudur: Güzel ahlak sahibi, söz verirse sözünü tutarken birini cezalandıracağını söylerse, bağışlar ve affeder. Onların güzel ahlak anlayışı ve asil insanı övdükleri nitelik budur. (Kur'an-ı Kerîm'de de) Tehdit onların anlayışlarına göre inmiştir ve akli delillerle bu hususta bir çelişme yoktur. Bunun nedeni bazı ilahi haberlerde neshin olmayışı ve yalanın imkânsızlığıdır. Maksat, güzel ahlakı getirmektir. Bir Arap şairi şöyle der:

Ona söz verir veya tehdit edersem

Sözümü tutarım da tehdidimden cayarım

Allah Teâlâ suç işleyene yönelik tehdidinden vazgeçerek, onu bağışlamak ve affetmekle özelliğiyle kendisini nitelemiştir. Bunun yanı sıra, söz verdiği iyilikleri yerine getirmekle kendisini övmüştür. Dilde şöyle denilir: **'Ona iyilikte ve kötülük karşısında söz verdim.'** Hâlbuki **'onu tehdit ettim'** sadece kötülük hakkında denilebilir. Allah Teâlâ şöyle der: **'Her peygamberi kavminin diliyle gönderdik.'** Başka bir ifadeyle aşina oldukları dille gönderdik. Arapların anlayışlarına göre bağışlamak ve affetmek, kendisinden meydana gelen kimsenin övülmesini gerektiren davranışlardır. Öyleyse Allah Teâlâ bu davranışa daha layıktır. Kuşkusuz ki Allah Teâlâ tehdidini dilediği kimsede uygulayacağını bize bildirmiştir. **Bütün bu yorumlara rağmen, tehdidin gerçekleşebileceği hakkındaki korku kulun kalbinden silinmez.** Çünkü kul, kendisinin cezalandırılacaklardan mı, yoksa bağışlananlardan mı olacağını bilemez. Daha önce, günahkârın kendisinden meydana gelen günahın ardından hissedeceği pişmanlıktan söz etmiştik. Pişmanlık tövbenin ta kendisidir. Pişmanlığı tövbe yapan, sonra da kendisini et-Tevvab ve er-Rahim diye niteleyen Allah Teâlâ'ya hamd olsun! et-Tevvab, bütün günahlarda kullarına merhametle dönen demektir. Bu sayede günahkâr kuluna pişmanlık verir ve kulun kendisine dönmesiyle kul da Allah Teâlâ'ya döner. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Sonra Allah Teâlâ onlara döner ki, onlar da Allah Teâlâ'ya dönsün. Allah Teâlâ merhametli ve tevvab'tır,'**

İkinci rehbet (korku) ise, (ilahi) bilginin değiştirebileceğini kesin olarak öğrenmekten kaynaklanır. İnsan, Allah Teâlâ'nın kendisine dair bilgisinin ne olduğunu bilmediği için korkar: Acaba o, hakkında değişiklik istenilenlerden midir, değil midir?

Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"Yüz çevirirlerse, onların yerine bir topluluk getirir ve onlar gibi olmazlar."** Burada Allah Teâlâ sebebi bildirmiştir ki, yüz çevirmedir. Alameti de bildirir. O da, -Allah Teâlâ'dan değil-o'nun zikrinden yüz çevirmemektir, çünkü Allah Teâlâ'dan yüz çevrilemez. Bu nedenle Allah Teâlâ, peygamberine şöyle demiştir: **'Benim zikrimden yüz çevirenden sen de yüz çevir.'**

Gözetleme yerinde bulunandan nasıl yüz çevrilir ki?

Her şey O'nun avucunda ve göz önündedir.

İnsan, bilinenin değişmesine göre, bilginin değiştiriciliğini müşahede edebilir. Çünkü bilgi bulunduğu Hakk göre bilinene ilişir. Bu nedenle de -bilginin değişmesi nedeniyle değil-konusunun değişmesi nedeniyle ilgi ve taalluk değişir. Öyleyse bilginin değiştiriciliğinden korkmak, gerçekleşen şeyden korkmaktır. Çünkü gerçekte bilginin değiştirmede bir etkisi yoktur. Değiştirme, kalpte korku meydana getiren fiilin varlığını var edene aittir. O ise Allah Teâlâ'nın kadir olmasıdır. Bilgi, değişme ve değişmenin kendisine doğru gerçekleştiği şeyle ilgilidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Öğreninceye kadar sizi deneyeceğiz.'** Yani yükümlülükle sizi deneme esnasında sizden meydana gelen günah veya itaatler ortaya çıktığında, benim bilgim de -her kim olursa olsun-ona ilişir.

Bilginin değiştiricilik mertebesi **"Allah Teâlâ dilediğini siler ve sabit kılar"** ayetidir. Burada Allah Teâlâ, yazmadan sonra silmeyi zikretti ve yazdıktan sonra da dilediklerini sabit kılar. **'Ümmü'l-kitab O'nun katindadır.'** Ümmü'l-kitab (kitabın anası), değişmeyen ve silinmeyen ezelî kitaptır. Allah Teâlâ yazdıktan sonra silinecek ve geride kalacak şeyleri bildiği için, değiştirme bilgiye izafe edilmiştir. Zikrettiğimiz konuda işin gerçeği ise, bilgide değişmenin olmayışı ve sadece (bilginin bilinene)

ilişmesindeki değişmeden ibarettir. Allah Teâlâ **'Allah Teâlâ sizin kendinize ihanet ediyor olduğunuzu bildi'** buyurur. Burada Allah Teâlâ bilgisinin onların nefislerine ihanet edeceğine ilişmesini kast etmemiştir. Burada gelecek zaman, geçmiş zaman anlamındadır. Çünkü Arapça'da -kesin olduğunda-gelecek zaman mazi kipinde gelebilir. Buna örnek olarak **'Dikkat ediniz! Allah Teâlâ'nın emri gelmiştir, acele etmeyiniz'** ayetini verebiliriz. Allah Teâlâ bu bildirimden önce oruçlunun oruç gününün gecesinde eşine yaklaşmamasını emretmiş, bir kısmı Allah Teâlâ'nın bu konudaki sınırını aşmıştı. Allah Teâlâ bunu bilince, bu fiili işleyenleri bağışlamış ve mescitlerde itikaf yapanların dışındakiler için, Ramazan'da geceleyin cinsel ilişkiyi helal kılmıştır. Onlardan ise, böyle bir fiil kendilerinden meydana gelene kadar, yasağı hafifletmemiştir. Böyle bir iş yapan kimseden aynı şeyi yapması beklenir ve bu nedenle de -ona merhamet ederek-kendisine cinsel ilişki mubah yapılır. Böylece aynı şey kendisinden meydana geldiğinde, onun adına helal ve mubah olup hainlik niteliği kendinden düşer. Çünkü din, yükümlüdeki bir emanettir.

Takdir edileni öğrenmekten kaynaklanan korkunun kaynağı ise **'Benim nezdimde söz değişmez'** ayetidir. Başka bir ayette ise Allah Teâlâ **"Allah Teâlâ'nın kelimeleri değişmez"** buyurur. Bu ayette Allah Teâlâ'nın kelimeleri derken var olanların kast edilmesi mümkündür. Nitekim Allah Teâlâ Hz. İsa aleyhisselâmdan söz ederken **'Meryem'e ilka ettiği kelimesidir'** demişti. Bu durumda Allah Teâlâ, var olanların bir şeyi değiştirmesini reddetmiş olur. Değiştirme Allah Teâlâ'ya aittir. Özellikle de ayetin zahiri, bu tevile işaret eder. Bu durum **'Yüzünü hanif olarak dine çevir, Allah Teâlâ'nın insanları kendisinde yarattığı fıtratı, onda değişme yoktur'** ayetinde belirtilir. Yani Allah Teâlâ'nın kelimeleri (bunu) değiştiremez. Başka bir ifadeyle onlar, bu konuda bir değiştirme imkânına sahip değildir. Bu ifade, Allah Teâlâ'nın bizi rabliğini kabul etme özelliğinde yarattığıyla ilgili bir müjdedir. Artık bu kabul, daha sonra bazı insanlarda ortaya çıkan ortak koşma nedeniyle değişmez. Çünkü Allah Teâlâ, insanların bu konuda değiştirme (imkânlarını) ortadan kaldırmıştır. Aksine onlar, kendi fıtratlarında bulunur ve kıyamet günü müşrik de -şirk koştukları şeyler kendilerinden uzaklaştığında-bu inanca varacaktır. Öyleyse değiştirmenin insanlara izafe edilmeyişi, rahmete ulaşacakları hakkında onlar adına bir müjdedir. Ateşte kalsalar bile, bu, oranın bir yer olması nedeniyle orada kalırlar, yoksa azap ve acı yeri olması nedeniyle orada kalmazlar. Aksine Allah Teâlâ onları ateşte nimet görmelerini sağlayacak bir mizaçta yaratır. Öyle ki, bu mizaçla birlikte cennete girselerdi, cennetin itidali nedeniyle mizaçlarına uygun olmadığı için, acı duyarlardı. Öyleyse her kimin adına Allah Teâlâ'nın kelimesi bir şekilde gerçekleşirse, çalışmaması gereken bir işte çalışan, arzu etmemesi gereken bir işi arzu eden kimsedir. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem cennet ehlinin amelini yaparak, insanların gözünde 'ameliyle cennete yaklaşan' biri hakkında şöyle der:**

Kaderi öne geçer ve sonunda cehennemliklerin bir amelini yaparak cehenneme girer.' Aynı şey cehennemliklerin amelini yapan kimse hakkında geçerlidir. Sonra şöyle buyurmuştur:

'Ameller, sonlarıyla değerlendirilir.'

Hz. Peygamber, bu hadiste önceki bilginin (kader) kime ait olduğunu ve sonucun söz konusu bilginin hükmünün ta kendisi olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle bir sûfı şöyle der: **'Siz sonuçtan korkuyorsunuz. Ben ise kaderden korkmaktayım (önceki bilgiden).'**

(Kaderin) 'Sabıka' diye isimlendirilmesinin nedeni, sonucu öncelemiş olmasıdır. İşte bu, hükmü ancak zamandan sonra ortaya çıkan mevcut bir anlamdır. Bu yönüyle kader bilgisi (sabıka), bazı kelamcıların (Mutezile) kûmun ve zuhur (gizlenme ve açığa çıkma) derken dayandıkları ilkeyle ilgilidir. Bilhassa Şâri, cehennemliklerden birinin mutluların amelini işlemesiyle ilgili olarak buna dikkat çekmiştir. Sonra **'insanların gözünde...'** der. Aynı şekilde, cennetliklerin bedbahdarın amelini işlemesi hakkında da 'insanların gözünde' demişti. Allah Teâlâ ise bunu kendilerinden bilir. İşte bu, varlığı kendilerinde olsa bile, hükmü dışta zuhur eden şeydir. Gösteriş yapanlar da bu kapsamdadır. Şu var ki, burada varılan yer hakkında bir müjde vardır. Şöyle ki:

Alimler, hükmün öne geçene ait olduğunu bilir. Sonra gelen ise ondan sonra gelir. Bu nedenle öndeki öncelik hakkını elde eder. Burada 'öncelik hakkı', Adem ve zürriyetidir. Kuşkusuz Allah Teâlâ'nın rahmeti ve gazabı, bu konuda birbiriyle yarışmış ve rahmeti gazabını geçmiş, bize mekân olmuştur.

Gazap ardından gelmiştir. Böylelikle rahmet avucunda (kabza) var olduk ve rahmet öne geçerek bize mekân oldu. Artık gazabın bizde sürekli bir hükmü uygulanmaz. Aksine gazap, bazı durumları görmemiz için bize ilişir. Bunun nedeni tek bir mekânın bizi toplamasıdır. Bu nedenle gazap, kendisine olan istidadımıza göre, bize etki etmiştir. O mekânda rahmet gazaptan ayrıldığında, bize yerleşmesiyle rahmet bizi almış, biz de Allah Teâlâ'nın gazabından ayrıldık. Gazabın bizde, yani Ademoğullarındaki hükmü, sonsuz değildir. Bizim dışımızda ki yaratıklarda, söz gelişi şeytanlardaki süresini ise bilmiyorum. **En iyisini Allah Teâlâ bilir!**

Bu zevk sahibi, öne geçen bilgiden (kader) korkmaz. Çünkü yükümlülük diyarının dışındaki yerlerde, Allah Teâlâ'nın rahmetinden korkulmaz. Öyleyse öne geçen bilgiden korkmak, belirli bir şeyle ilgili olabilir, rahmet değildir o. Korkulan bu öndeki (bilgi) 'bedbahtlık' olarak takdir edilmişse, sürekli değil, geçicidir. Çünkü onu destekleyecek bir ilke yoktur, çünkü onun aslı Allah Teâlâ'nın gazabıdır. Gazap ise -öndeki değil-sonra gelendir. Mutluluğun öne geçmesi ise, sonra ortadan kalkacak şekilde arızî değildir. Çünkü onun kendisini destekleyen ve güçlendiren bir aslı ve dayanağı vardır. Bu ise, gazabını geçmiş olan Allah Teâlâ'nın rahmetidir. Bu nedenle mutlulukla ilgili bu tikel ve arızî durum sürekli iken, bedbahtlıkla ilgili tikel durum, sürekli değildir. Bunu bilmelisin! 'Allah Teâlâ doğruyu söyler ve doğru yola ulaştırır.'

Otuzsekizinci Sifr- İki Yüz Otuz Dördüncü Bölüm, c.9 sh: 340-347

NEBİLİK MAKAMI VE SIRLARININ BİLİNMESİ ve DUA

Not: Emir Sigası ile yapılan dua ifadesi Arapça gramere ve vahdeti vücud felsefesine muvafık düşse de, Türkçe ifade tarzında bu tür niyaz biraz kabih olmaktadır, diye düşünüyoruz. Fakat bu konuda **Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde şu şekilde beyanı vardır…**

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ BÖLÜM
Nebilik Makamı ve Sırlarının Bilinmesi

Velilik ve nebilik arasında bir berzah var

Nebilik ordadır, sırrı bilinmez

İyice incelersen, iki kısımdır o

Birinci kısım yasa koyucu nebilik, herkes bilir onu

Başka bir kısım daha var ki

Bu kısım yasa getirmez,

İlkinden daha aşağıdır o bu dünyada

Bize göre ise diğeri ortaya çıkar

Varlık şeriatı ve hükmü silinir

Buradan anlaşılır ki, en üstün olan buymuş

Ve o daha geneldir, çünkü asildir ve Allah Teâlâ'ya aittir

Çünkü Allah Teâlâ, bizim için en yetkin velîdir

Nebilik (bildirmek, haber vermek), ilahi bir özelliktir. Onu ilahi mertebede tutan isim es-Semi'dir (Duyan). Hükmünü sabit kılan ise, duadaki emir kipi ve kendisinden istenilen şeye Hakk'ın olumlu karşılık vermesidir. **Çünkü (zahirde kuldan ortaya çıkan) bu talep de, Allah Teâlâ'nın kullarına söylediği 'yap' ya da 'yapma' şeklindeki bir isteğidir. Biz 'duyduk ve uyduk' deriz, Allah Teâlâ ise 'duydum ve karşılık verdim' der.** Çünkü Allah Teâlâ, **'Bana dua ettiğinde, dua edenin duasına karşılık veririm'** buyurdu. Kulun talepteki emir niteliği **'bize mağfiret et, bize merhamet et', 'bizi affet', 'bize yardım et, 'bize hidayet et', 'bize rızık ver'** gibi ifadelerdir. Yasaklama kipi ise,

'kalplerimizi saptırma', 'bizi zalim kavmin oyuncağı yapma', 'kıyamet günü bizi başarısız kılma', 'diriltme günü beni mahzun etme' gibi ifadelerdir.

Nebilik, zikrettiğimiz bu hususa ilave bir anlam değildir. Ne var ki Allah Teâlâ, kendisine bundan bir isim vermemiştir. Halbuki 'velilik' kelimesinden kendisine bir isim vererek el-Velî diye isimlenmiştir. **'Bize bildirdi', 'duamızı duydu'** (gibi ifadeler geçerli olsa bile), Allah Teâlâ kendisini **'nebi'** adıyla isimlendirmedi. Öyleyse o, her iki yönden de bu konumdadır. Bu nedenle Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **'Resullük ve nebilik kesilmiştir"** der. Bunlar, özel bir yönden kesilmiştir. Başka bir ifadeyle, nebi ve resul denilenler kesilmiştir. Bu nedenle Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **'Benden sonra resul ve nebi gelmez'** der. Ardından, resullükten doğru rüyaları geride bıraktığı gibi, müçtehitlerin hükmünü de **'nebilikten geri kalan şey'** diye nitelemiştir. Başka bir ifadeyle müçtehitlerden (nebi ve resul) adını kaldırmış, hükmünü geride bırakmış, ilahi hüküm hakkında bilgisi olmayan kimseye de (Allah Teâlâ) **'zikir ehline sormayı'** emretmiştir. Böylelikle -şeriatların farklı olması gibi-kendileri de görüş ayrılığına düşmüş olsalar bile, müçtehitler kendilerine fetva soran kimseye kanıtın götürdüğü hükme göre fetva verir. **'Her biriniz için bir şeriat ve yol belirledik.'** Aynı şekilde, her müçtehit için de bir hüküm ve yöntem belirlemiştir. Söz konusu olan şey, bir hükmü kanıtlarken yararlandığı ve yüz çevirmesinin mümkün olmadığı kanıtıdır. İlahi şeriat bütün bunları onaylamıştır. Söz gelişi Şafii, (Ebu) Hanife'nin haram saydığı bir hükmü helal sayarken Ahmed b. Hanbel, Malik'in yasakladığı bir şeyi caiz görür. Birinin caiz görmediğini diğeri caiz görmüş, bazı hususlarda görüş birliğine varmışken bazı hususlarda görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Hepsi, bu ümmet için dinen geçerlidir ve Allah Teâlâ nezdinde bizim adımıza onaylanmıştır. **Bununla birlikte biliriz ki, müçtehitlerin mertebeleri, Allah Teâlâ nezdinden kendilerine vahyedilen resullerden daha düşüktür.**

Öyleyse resullük ve nebilik, bizatihi ve hükümleri yönünden ortadan kalkmamıştır. Kesilen şey, meleğin kulağına veya kalbine inmesiyle getirdiği resul ve nebiye özgü vahiydir. Bu nedenle de nebi ve resul isminin kullanımı kesilmiştir. Artık bir müçtehide nebi veya resul denilmez. Nitekim Allah Teâlâ'nın şeriat yaptığı hususlarda da nebilerin içtihatta bulunması yasaktır. Müçtehit, kanıt ve içtihadının kendisini yönlendirdiği görüşe göre insanları irşat eder. Bu isim, nebi ve resullere özgüdür, Allah Teâlâ'ya ve velîlere bu isim verilmez. Bu isim, saf kulluğa tahsis edilmiş bir isimdir. Söz konusu kulluk (kölelik), Efendiye yakınlığın ta kendisidir ve rütbesinde efendiyle didişmemek demektir. Velilik böyle değildir, çünkü kul, el-Velî isminde Allah Teâlâ ile didişir (bu isme ortak olur). Bu nedenle ilahi isimlerde bulunmayan ve kulluğa özgü niteliklerden olması nedeniyle ihlâslı kullara, nebi ve resul adının kesilmesi ağır geldi.

Nebilik, hükümleri bakımından ilahi bir nitelik olduğu gibi Hakk kendisine vacip kıldığı şeyleri de ondan dolayı vacip laldı. Çünkü zorunlu kılmak, şeriata ait bir yetkidir, yoksa şeriatın dışındaki şeylere ait değildir. Allah Teâlâ şöyle der: **'Rabbiniz kendisine rahmeti yazdı.'** Bu, şeriatın hükmüdür. Bunu öğren ve zikrettiğimiz hususta dirençli ol! Çünkü bilgiye ulaşmak kolay, ondan düşmemek zordur. Bu bölümü yazarken bana gösterilen bir vakıada durumu böyle gördüm. Öyleyse bu bölümde söylediklerimiz, vakıada gördüklerimizdir. Orada nebi ve resul isminin sağımda asılı olduğunu gördüm. Üzerinde insanların yürüdüğü caddeye çıkan bir merdiven vardı. Ben kapıdaydım. Hakk'ın beni durduğu bu makamın üzerinde kimseye ait bir makam yoktu. Ancak, son derece sağlam bir şekilde kapatılmış kapının içerisinde (makamı olanlar) vardır. Kapı kapalı olsa bile, içindekiler bana gizli değildi. Şu var ki, keşf olmaksızın, kimsenin oraya girmesi mümkün değildir. Bir şahıs bana doğru geldi. Kısa sürede ulaşıp onu görünce, iniş güçleşti, adam hayrete düştü ve orada durmaya güç yetiremedi. Beni bıraktı ve o yere geldiğim yola doğru yöneldi, yürüdü, geri dönerek beni bıraktı. Bu halde uyandım ve bu bölümde yazdıklarımı yazdım.

O gece rüyamda Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem'i gördüm. Cenazelerin mescide sokulmasını nahoş karşılıyordu. Bunun yanı sıra erkek ölülere kefen üzerine elbise örtülmesini de kerih görmüş, üzerinden çıkartılmasını ve kefeninde öylece bırakılmasını ve kesinlikle bir tabut içinde örtülmemesini emretmişti. Ayrıca, hava soğuk olduğunda gusül abdesti almam için suyu ısıtmamı ve cenabet sabahlamamamı emretmişti. Onun cinsel ilişkiyi övdüğünü ve yapanı adına bu davranışı beğendiğini gördüm. Bütün bunları gece gördüm. O gece Ahmed b. Hanbel'i de rüyamda gördüm. Ona Rasûlullâh

sallallâhü aleyhi ve sellem'in gusül abdesti almak için suyu ısıtmamı emrettiğini söyledim. O da Buhari'nin Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi rüyasında gördüğünü ve bunu kendisine emrettiğini aktardı. el-Ferberi de Buhari'yi rüyasında görmüş ve Buhari bunu kendisine emretmiş. (Ahmed dedi ki) Ferberi beni rüyasında gördü -ki ben de kendisini rüyamda gördüğümde, onun beni rüyasında gördüğünü anladım-ve bana Buhari'nin kendisine böyle söylediğini aktardı. Ben de ondan bunu öğrendim. Şimdi de sana söyledim, sen de ona göre davran.' Uyandım ve aileme benim için su ısıtmalarını söyledim. Fecirle birlikte gusül abdesti aldım. Bütün bunlar, doğru rüyalardır.

Nebiliğe gelirsek -ki hemzeli (nübüvv) olmayandır-bu anlamıyla nebilik, yükseklik demektir. Allah Teâlâ'ya buradan da bir isim verilmedi. Allah Teâlâ'nın bu anlamdaki ismi, Refiü'd-derecât (Dereceleri yükselten), Zü'larş (Arş sahibi) ve 'Ruhu dilediği kullarına aktarır' gibi isimlerdir. Bunun yanı sıra el-Alî, el-A'lâ isimleri de bu anlamla ilgilidir. Bu, hemzeli nebiliktir (nebiie şeklindeki mastar). Bu nebilik, yükseklik anlamındaki nebilikten doğmuştur. Kısaltma asıl, uzatma ilavedir. Araplar, şiir gerektiriyorsa, uzun olanın kısaltılmasını caiz sayarlar. Çünkü kısaltma asla dönmektir. Kısa olanın uzatılması ise caiz değildir. Çünkü o, asıldan çıkmaktır.

(Bu anlamıyla nebilikte aracı) Ruh, Allah Teâlâ ile dilediği kullar arasında müjdeci ve korkutucu olarak bulunur. Veliler, daha önce de belirttiğimiz gibi, bu nebilikten büyük ölçüde tatmışlardır. Nitekim Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Kur'an hafızı için, "Nebilik onun iki yanının arasına girmiştir' der. Çünkü nebilik onun adına gayb iken peygamber adına görünendir.

Nebi ve velî arasındaki nebilik farkı budur. Ona nebi denilirken velîye varis denilir. Varislik, ilahi bir niteliktir. Çünkü Allah Teâlâ, kendinden söz ederken, **'O varis olanların en hayırlısıdır'** buyurdu. Öyleyse velî bir peygamberden nebiliği, Hakk kendisini tevarüs ettikten sonra alabi-lir. Bundan sonra onu, hakkında daha yetkin olsun diye velîye aktarır. Bu durumda velî, bu noktada başkasına değil, Allah Teâlâ'ya nispet edilir. Bazı velîler, nebiliği peygamberden tevarüs ederek alır. Onlar, kendisini gören sahabe ve uykusunda peygamberi görenlerdir. Şekilci bilginler ise, haleften selefe, kıyamete varıncaya kadar onu alır. Böylelikle, aradaki bağ uzaklaşır. Velîler nebiliği **'ona varis olması ve onlara ihsan etmesi'** yönünden Allah Teâlâ'dan alır. Onlar, tıpkı korunmuş bu 'yüce bağ' gibi, peygamberlerin uyanlarıdır. Bâtıl o bağa önünden ya da ardından giremez. O, Hakim ve Hamid tarafından indirildi.

Ebu Yezid şöyle der: **'Siz bilgilerinizi ölümlüden ölümlüye (aktarmayla) alıyorsunuz. Biz ise ölümsüz Diri'den alıyoruz.'** Allah Teâlâ böyle bir makamda peygamberleri zikrettikten sonra -En'am suresinde-peygamberine şöyle hitap eder: **'Onlar Allah Teâlâ'nın hidayet ettiği kimselerdir ve onların hidayetlerine uy.'** Söz konusu peygamberler ölmüş, Allah Teâlâ onlara varis olmuştur. **'Allah Teâlâ varislerin en hayırlısıdır.'** Sonra Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme onları ulaştırdığı bu hidayeti getirerek onların hidayetine uydurmuştur. Ulaştıran Allah Teâlâ'tır. O ne güzel bağ, ne güzel mevla, ne güzel yardımcıdır. Bu, günümüzdeki velîlerin bilgisinin Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ve peygamberlerin hidayetine (uyması gerektiği) hakkındaki sözümüzün ta kendisidir: Onlar, bu hidayeti Allah Teâlâ'dan almıştır. Allah Teâlâ, bu bilgiyi katından bir rahmet ve Rablerinin nezdinde haklarında takdir edilmiş rehberlik olarak onların gönüllerine aktardı. Allah Teâlâ kulu Hızır hakkında şöyle der: **'Ona katımızdan bir rahmet ve bilgi verdik.'**

Bu anlamıyla nebilik canlılara yayılır. Allah Teâlâ, **'Rabb'in arıya vahyetti'** buyurur. Bütün hayvanlar bu konumdadır. Allah Teâlâ bir insana kuşların dilini, bitkilerin ve donukların tespihini, yaratılmışlardan her birinin namaz ve tespihini öğretirse, o kişi nebiliğin bütün varlıklara yayıldığını da öğrenir. Keşf ve vecd ehli bunu bilir. Fakat bundan dolayı nebi ve resul adı, resullerin seçkinleri olan meleklerin dışında kimseye verilmez. Onlar, melekler diye isimlendirilenlerdir. Resullük vermeyen her ruh, sadece ruhtur ve ona 'melek' denilmez. Örnek olarak Allah Teâlâ'yı zikreden müminlerin nefeslerinden yaratılan ruhları verebiliriz. Allah Teâlâ onların nefeslerinden zikir sahibi adına kıyamete kadar bağışlanma dileyecek ruhlar yaratır. Aynı şekilde, nefeslerinin bulunduğu bütün iyi davranışlarından da ruhlar yaratır.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi doğru bir rüyada gördüm. Kâbe'yi işaret ederek şöyle diyordu: **'Ey bu evin sakini! Bu evi tavaf ederek, gece gündüz dilediği vakitte namaz kılanı engellemeyiniz!**

Çünkü Allah Teâlâ onun davranışından kendisi için kıyamete kadar bağışlanma dileyecek bir melek yaratır.' Bunlar, temiz ruhlardır ve bunlardan herhangi bir görevle gönderilenler, 'melek' diye adlandırılır.

Yüzbeşinci Kısım, c. VII, sh: 416-421

Bu konuda bir mesele daha eklemek istiyorum:

Allah Teâlâ zatında âlemlerden müstağni olsa bile, O'nun kerem, cömertlik ve rahmetle nitelenmiş olduğunu bilmelisin. Bu durumda rahmet edilen (merhum), ikrama mazhar olanın (mükrem) var olması gerekir. Bu nedenle Allah Teâlâ şöyle der: **'Kullarım beni sana sorarsa, de ki ben yakınım! Dua edenin duasına karşılık veririm.'**

Binaenaleyh Allah Teâlâ dua edene kendi cömertliği ve keremiyle karşılık vermiştir.

Hiç kuşkusuz, halle dua etmek, sözle dua etmekten daha kâmil bir duadır.

Allah Teâlâ haliyle dua edene daha hızla karşılık verir, çünkü o zatıyla istemiştir.

Zorda kalan muhtaca karşı cömertlik, gerçekte, zorda olmayana cömertlikten üstündür.

Mümkün yokluk halinde varlık halindekinden daha çok Allah Teâlâ'ya muhtaçtır. Yokluk halindeyken mümküne iddia eşlik etmezken varlık halinde bir iddia taşır. Yokluk halindeki mümküne varlık ihsanı, cömertlik ve ihsan bakımından daha üstündür. Binaenaleyh Allah Teâlâ âlemlerden müstağni olsa bile, bunun anlamı, fakirliğin O'nda bulunmasından münezzehliğidir. Ya da kendisinden başka O'na delil olmasından münezzehtir. Bu nedenle Allah Teâlâ âlemi kendi cömertliğinden ve ihsanından var etti. Bu, herhangi bir akıllının veya müminin kuşku duymayacağı bir hakikattir. Aynı zamanda cömertlik AUah'm zati bir niteliğidir. Çünkü Allah Teâlâ kendisi nedeniyle cömert ve ihsan edendir. O halde âlemin var olması zorunluyken bilginin imkânsızlığı hükmünü verdiği şeyin de olmaması gerekir. Öyleyse nispetler ve -sıfatları kabul edenlere göre-sıfatların var olması gerekir. Ya da başka bir mezhebe göre, isimler olmalıdır. Öyleyse tek hakikatte çokluk bulunmalıdır. Başka bir ifadeyle nispeti veya sıfatı veya ismi kabul eden herkese göre, her halükarda birçokluk birliği olmalıdır. O halde zatın nurları, var olanlardan başka bir şey değildir. Bunlar, zatın tecellilerinden ibarettir, çünkü onlar, bizim için Hakka delil olmanın ta kendisidir. Bu nedenle Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **'Kendini bilen, rabbini bilir'** demiş, kendisini bildiğinde arifin nefsini Allah Teâlâ'yı bilmeye delil yapmıştır. Nur kendine olduğu kadar göze görünen şeye de delildir. O halde var olanların nuruyla var olanlar ortaya çıktığı gibi, kendilerini var eden de bu nurla onlara görünür. Başka bir ifadeyle var olanlar Yaratıcılarını ancak kendilerinden tanımıştır. Binaenaleyh O, onların talep ettiğidir. Talep yaratılmışlar söz konusu olduğunda muhtaçlığı bildirir. Allah Teâlâ talep edilen iken müstağnidir. Yaratılmışların talep ettiği olması bakımından, onların kendisine muhtaç olması mümkün olabilmiştir. Bu sayede Allah Teâlâ da onlardan müstağni kalabilmiştir. Allah Teâlâ'nın onların talebini kabul etmesi, (kendilerine muhtaç olmasından kaynaklanmaz) cömertlik ve keremden kaynaklanır.

Yirmi dördüncü Sifir, c. XII, sh: 348-349

Kaynaklar:

Muhyiddin İbn Arabî, Futûhât-ı Mekkiyye

Futûhât-ı Mekkiyye Tercümesi, hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul

ŞEHVETİN VE SEVMENİN SIRLARI

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurduğu hikmetlerden

YÜZ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Fitnenin, Şehvetin Bilinmesi, Gençlerle ve Kadınlarla Arkadaşlık Etmek, Onlardan Hizmetçi Edinmek ve Müridin Ne Zaman Kadınlardan Hizmetçi Alabileceğinin Bilinmesi

Genç bile olsan gençle arkadaşlık etme.

Veya kadınla; sadece Allah Teâlâ ile ilgilen

Körleştirici fitneden sakın

Onun gafil kalp üzerinde bir hükmü vardır

Nefsin şehvetinden de sakın!

Nice kalbi 'Rabbinden anlayan' efendiyi helak etti

Kadından dost bulan görülmedi

Kemale ermiş Allah Teâlâ adamlarından başka

Bilmelisin ki -Allah Teâlâ sana yardım etsin- fitne, denemek demektir. Gümüşü saflaştırmak istediğinde, 'Fetentü el-fizza bi'n-nar' (gümüşü ateşle saflaştırdım) denilir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Mal ve evlatlarınız fitnedir.'** Yani onlar vasıtasıyla sizi sınarız: Acaba onlar sizi bizden ve sınırında durmanız için belirlediğimiz şeylerden perdeler mi, perdelemez mi? Hz. Musa **'Bu, senin fitnendir, dilediklerini onunla saptırırsın'** demişti. Hayrete düşürürsün demektir. **'Dilediğine hidayet edersin"**

Allah Teâlâ'nın insanı sınadığı en büyük fitnelerden biri, onu kendi suretine göre yarattığını insana bildirmesidir. Böylece Allah Teâlâ şunu görmek ister: İnsan kulluğuyla ve imkân haliyle kalacak mıdır, yoksa suretinin üstünlüğü nedeniyle gururlanacak mıdır? İlahi suretten insanın payı, isimlerin hükmüdür. Böylelikle insan âlemde halife atanmış ve Haldun suretiyle tam anlamıyla bilfiil var olmuş biri olarak hüküm verir. Bu sınamayı (fitne) destekleyen şeylerden biri de Hz. Peygamber'in Rabbinden aktardığı şu (kutsi) ifadedir: **'Kul nafile ibadetlerle Allah Teâlâ'ya yaklaştığında, Allah Teâlâ onu sever; sevdiğinde kendisiyle duyduğu kulağı, gördüğü gözü olur.'** Hadisin devamında el ve ayak da zikredilmiştir.

Kul bu konumda olduğunu öğrenince -artık kendisiyle değil-Hakk ile duyar, Hak ile görür, Hakk ile tutar, Hak ile koşar. Bu ilahi niteliklere sahip olmakla birlikte, sırf ve yoksul bir kul olarak kalır. Bu konumdayken Haktan müşahede ettiği şey, tövbeleriyle sevinmek, evine gelenle neşelenmek, arzusunu yenmiş gence şaşırmak, kulunun açlığı ve susuzluğuna vekil olarak acıkmak ve susamak özelliğiyle nitelenmek; kulunun hastalığının yerine hastalık ile nitelenmek gibi davranışlarda Hakkın kullarına tenezzülüdür. Bununla beraber, Allah Teâlâ'nın rabliğinin izzeti ve ulûhiyetindeki büyüklüğünün gereğini bilir. Öyleyse (Hakk'ın kullarına dönük) bu ilahi tenezzül, O'nun azamedi ceberut'una veya nezih ve kadim büyüklüğüne etki etmez.

Allah Teâlâ kendisini Rabbe yaraşan özelliklere vekil olarak yerleştirdiğinde ise kul şöyle der: **'Allah Teâlâ'nın beni üzerinde yarattığını bildirdiği (ilahi) suretin kemali, imkân dahilindeki hiçbir makamın, kulluğumun mertebesinin ve muhtaçlık ve yoksulluğun benden ayrılmamasını gerektirir. Nitekim benim özelliklerime inerken Hak büyüklük ve azametine yine sahipti.'** Hakk ise, bu niteliğe sahip olduğunda **'Ne güzel kuldur o, tövbe edendir'** diye kulunu över. Çünkü Hakkın kendisini

görevlendirmesi, onda etki etmemiş, yoksulluk ve zorunluluğundan çıkartmamıştır. Hakka yaklaşmada haddi aşan kimsede bu aşmanın zıddı ortaya çıkar. Bu ise, Allah Teâlâ'dan uzaklık ve cezalandırmadır. Artık kendini sakın! Çünkü genişlikle sınanmak, sıkıntı ve darlık ile sınanmaktan daha ağırdır.

Şehvete gelirsek, şehvet, şehvet nesnesinin yüksekliğiyle yükselirken düşüklüğü nedeniyle alçalan nefsin bir aracıdır. Şehvet, haz almaya elverişli şeylerden haz alma (iltizaz) iradesidir. Haz ise iki türlüdür: doğal ve ruhanî hazlar. Tikel nefs, doğadan doğmuştur ve doğa onun an-nesi, ilahi ruh ise onun babasıdır. Öyleyse ruhanî şehvet, doğada saf bir halde bulunamaz. Geride kiminle haz alındığını (öğrenmek) kalmıştır. Bu bağlamda, sadece uygun olanla haz alınır. Bizim ile Hak arasında ise, sadece 'suret' ilişkisi vardır.

Binaenaleyh insanın kendi kemalinden haz alması, hazzın en güçlüsü olduğu gibi kendisine benzer birisinden aldığı haz hazların en güçlüsüdür. Bunun kanıtı, (hemcinsi olan) bir cariyeye veya oğlana âşık olmanın dışında, (herhangi bir başka durumda) hazzın insanın bütününe yayılmayışı, herhangi bir şeyi görmek nedeniyle kendinden tümüyle geçmeyişi ve muhabbet veya aşkın onun ruhanîliğinin doğasına yayılmayışıdır. Cariyedeki durum değişikliğinin nedeni ise onun tam benzeri olmasıdır, çünkü o kendisiyle aynı cinstendir. Âlemdeki her bir şey, insanın bir parçasıdır ve dolayısıyla insan, her; şeye uygun parçasıyla mukabele eder. Bu nedenle de, benzerinin dışındaki hiçbir şeye, (kendini kaybedecek kadar) âşık olamaz.

İlahi tecelli Âdem'in üzerinde yaratılmış olduğu surette gerçekleştiğinde, mana manayla örtüşür, bütün ile haz alma imkânı gerçekleşir, şehvet zâhir ve bâtında insanın tüm parçalarına yayılır. Bu, varis âriflerin hedeflediği şehvettir. **Bakınız! Leyla sevgisi, Mecnun Kays'ı kendinden nasıl geçirmişti?** Bunun nedeni, belirttiğimiz (hemcins olmakla ilgili) husustur. Allah Teâlâ aşkından kendinden geçenlerin Hakkın mertebesinden aldıkları hazzın (ilahi aşk), hemcinslerinden (beşeri aşk) aldıkları hazdan daha çok ve daha güçlü olduğunu görürüz. Bunun nedeni ilahi suretin insanda hemcinsinin ona olan benzerliğinden daha yetkin bir şekilde bulunmasıdır. Binaenaleyh hemcinsinin onun duyması ve görmesi olabilmesi mümkün değildir. Hemcinsinin olabileceği nihai şey, insanın duyduğu ve gördüğü bir şey olmasıdır. İnsan Hale vasıtasıyla algıladığında ise daha yetkin bir haldedir. Öyleyse onun hazzı daha büyük, şehveti daha güçlüdür. Allah Teâlâ ehlinin şehvetinin böyle olması gerekir!

Gençlerle -ki sakalsızlar (emred) demektir- ve dinde Şâri'nin hakkımızda onayladığı iyi adet çıkartan bidatçilerle arkadaşlığa gelirsek, ârif, sakalsız gençlere, -tıpkı düz taş gibi-üzerinde hiçbir şeyin sabit olmadığı kaygan bir yer olarak bakar. Çünkü emred, üzerinde bitki olmayan yer demektir. (Aynı kökten türetilen) Arz-ı merda, bitkisiz yer demektir. Bu müşahede ârife tecrit (soyutlanma) makamını ve yaşlıya göre gencin **'Rabbiyle yeni bir ahdi'** olduğunu hatırlatır. Şâri bu hususu yağmur hakkında dile getirmiştir (Hz. Peygamber yağmur yağarken başını açmış ve **'Rabbimin katından henüz geliyordur (hadis-i ahd)'** diyerek yağmurun başına temas etmesini istemiştir). Yaratmaya daha yakın olan bir şey, ondan daha uzak yaşlıya göre rahmet vesileleri için daha bol, saygın ve daha yakın bir kanıttır.

Ahdas (gençler, yeniler) olmalarına gelirsek, onlar Rableriyle yeni sözleşmişlerdir. Onlarla arkadaşlık yaparken, Allah Teâlâ'nın kadimliğinin ayrışması için bu yenilikleri (ve sonradanlıkları) hatırlanır. Bu ise, sahih bir yorum ve ulaştırıcı bir yöntemdir. 'Hades', tesnin (adet ortaya çıkartmak) ifadesinden gelebilir. Allah Teâlâ Teâlâ'nın şu sözleri bunu destekler: **'Onlara Rablerinden hâdis bir söz geldiğinde"** ve **'Rahman'dan onlara hâdis bir söz gelir.'** Ardından bu yeni gelen sözü kabulle karşılamayanları kınamıştır. İşte âriflerin bu meseleye bakışları böyledir. Müritlere ve sûfılere gelirsek, onların gençlerle arkadaşlık etmesi haramdır. Bunun nedeni, Allah Teâlâ'nın aklı zıddı yaptığı hayvani şehvetin kendilerini etkisi altına almasıdır. Akıl olmasaydı, doğal şehvet övülen bir şey olurdu.

Kadınlara gelirsek, âriflerin onlara ve onlardan dost edinmeye bakışları, bütünün parçaya ilgi duymasına benzer. Bu durum (erkek ile kadının ilişkisi) bir evin hayatının kendisine bağlı olduğu sakinlerinden boş kalmasına benzer. **Kendisinden kadının çıkartıldığı erkekteki boşluğu Allah Teâlâ kadına arzuyla doldurdu.** Bu durumda erkeğin kadına arzusu, büyüğün küçüğe arzu ve ilgisine benzer. Onlardan hizmetçi edinmeye gelirsek, ârif onlardan onlar adına hizmetçi alır. Nitekim Hz.

Peygamber sadaka vermelerini emrederken onlardan böyle almıştı. Çünkü Peygamber cehennemdekilerin çoğunluğunun kadınlar olduğunu gördüğünde, onları kurtarmaya gayret etmiştir. **Böylece, kendisinden var oldukları için, onlara karşı daha şefkatliydi. Bu ise, gerçekte insanın kendisine şefkati demektir.** Ayrıca onlar, kemalin ortaya çıkması için yaratma mahallidir. Bu durumda onları sevmek, Peygambere uymak ve tabi olmak demektir. Hz. Peygamber, 'Bana dünyanızdan üç şey sevdirildi: kadın, güzel koku ve göz aydınlığım yapılan namaz' demiştir. ***Burada kadınları da zikretti. Bakınız! Hz. Peygamber'e kendisini Rabbinden uzaklaştıracak bir şey sevdirildi mi? Hayır, yemin olsun ki hayır! Aksine ona kendisini Rabbine yaklaştıracak şeyler sevdirildi.***

Müminlerin annesi Hz. Aişe, kadınların Hz. Peygamber'in kalbinde tuttuğu yeri anlamıştı. Şöyle ki: Ayet-i kerimede Allah Teâlâ Peygamberin eşlerini serbest bırakıp onlar da (boşanmak yerine) Hz. Peygamber ile kalmayı tercih etmişlerdi. Bunun üzerine Allah Teâlâ onları taltif etmek, bu esnada kendilerini tercih ve gözetmek isteyerek Peygamberin arzusuna aykırı olarak şöyle buyurmuştur: **'Artık sana başka kadınlar helal olmaz ve güzellikleri hoşuna gitse bile sahip olduklarından başkası sana helal değildir.,** Böylece Allah Teâlâ, kalbinde kadınların sevgisi yer tuttuğu için, ona merhamet ederek sahip olduklarını bırakmıştır. İşte bu, Hz. Peygamber'e inen en çetin ayetlerden biridir. Hz. Aişe şöyle der: **'Allah Teâlâ Peygamberinin kalbine azap etmez. Yemin olsun ki, kadınlar kendisine helal oluncaya kadar Peygamber vefat etmemişti.'**

Kadınların değerini ve sırrını bilen kimse, onları sevmede zahit davranmaz (cimrilik yapmaz). **Aksine onları sevmek, arifin kemâlinin bir parçasıdır. Kadın sevgisi, nebevi bir miras ve ilahi bir sevgidir. Çünkü Peygamber 'Bana sevdirildi' diyerek kadınları sevmesini Allah Teâlâ'ya nispet etmiştir. Bu bölümü iyice düşün ki, şaşılacak sırları göresin!**

Şeyhlerin gözetimi altındaki müridere gelirsek, onlar, bu konuda şeyhlerin hükmüne göre hareket eder. Şeyhleri gerçek şeyh ve Allah Teâlâ nezdinden takdim edilmiş kimseler ise, onlar Allah Teâlâ'nın kullarına karşı en samimi insanlardır; böyle değillerse, onlar ve uyanları (Allah Teâlâ'ya karşı) sorumludur. Çünkü Allah Teâlâ, kullarının fiillerinin kendisiyle ölçüleceği meşru bir ölçüyü âleme yerleştirmiştir. Şeyhler sorumludur ve belirli fiilleri emretmelerinin dışında davranışlarına uyulmaz. Allah Teâlâ şöyle der: **'Zikir ehline sorunuz"** Onlar, Kuran ehlidir. Allah Teâlâ ehli ise O'nun seçkinleridir. Kuran ehli, Kuran'a göre davranan kimselerdir. Kuran ise, söylediğimiz mizandır. Hz. Peygamber'den başka kimsenin davranışına uymak, yakışık almaz. Çünkü insanların halleri farklı farklıdır, birisi için uygun davranış kendisini yapan başka birinin bozulmasına yol açabilir.

Allah Teâlâ'dan korkan bilginler ise, Allah Teâlâ'nın dininin doktorlarıdır. Onlar, dinin hastalık ve marazlarını gideren ve tedavileri bilenlerdir.

Söz konusu olan Allah Teâlâ'nın Peygamberinin fiilleri olduğunda ise, insanlar onlar hakkında görüş ayrılığına düşmüştür: Bu fiiller zorunlu mudur, değil midir? Peygamberin fiilleri hakkında hal böyle iken, başkasının fiilleri hakkında nasıl olabilir ki? Halbuki Allah Teâlâ **'Sizin için Allah Teâlâ'nın peygamberinde güzel örnek vardır', 'Bana uyun ki, Allah Teâlâ sizi sevsin'** buyurdu. Bütün bunlar, peygamberin fiillerine uymanın vacip olduğunu göstermeyen naslardır. Çünkü Peygamber, kendisine uymamız caiz olmayan bir takım şeylere de tahsis edilmiştir. Bu konularda kendisine uysaydık, günahkâr ve hatalı olurduk.

Keşf, vecd ve ilahi hitap ehli olmayan ve **'verasının nuru mârifetinin nurunu söndürmemiş'** Allah Teâlâ yolunda (olduğuyla ilgili bir) iddia sahibi her mümin, kalbini Allah Teâlâ'dan başkasıyla ilgilenmeye yol açan her davranıştan uzak durmalıdır. Böyle bir şey, onun hakkında bir fitnedir. Ayrıca aklını şehvetine baskın kılmalıdır, hatta alışkanlıklarını ve doğasının beğendiği işlerini bırakmalıdır. **Kuşkulu yerlerden ve -Allah Teâlâ izin vermedikçe-dinde bidat çıkartanlarla arkadaşlık yapmaktan sakınmalıdır ki kastedilenler gençlerdir.** Aynı şekilde, aydınlık yüzleri olan sakalsızlarla ve kadınlarla oturup kalkmaktan ve onlardan yardımcı edinmekten uzak durmalıdır. Çünkü kalpler, kendisine güzel görünenlere akar ve doğa onları arzular. Nefsanî arzuları uzaklaştırmada ilahi güç ise, burada yoktur ve mârifet bu sınıftaki insanlarda yoksundur.

Hakkın sınamasına ancak saf altın madeni dayanabilir. O, kemal derecesine ulaşmış ve kendisinde maden toprağından hiçbir şeyin kalmadığı kişidir. Her teklif bir fitnedir (sınama). Bütün yaratıklar fitnedir. Amellerin sonuçlarını öğrenmek bir fitnedir. Bu, cennete kadar insana eşlik edecek bir makamdır. Hz. Peygamber -ki tam bir keşf sahibi ve ötede ne olduğunu bilen biriydi-kabir fitnesinden, ateş azabından, ölü ve dirilerin fitnesinden Allah Teâlâ'ya sığınırdı.

Şehvete gelirsek, şehvet, haz veren şeyleri istemektir. Öyleyse şehvet, bir hazdır ve şehvet duyulan vesilesiyle haz alınan şeyle haz almaktır. Söz konusu şeyin başka birisine göre haz vermesi veya onun mizacına uygun ya da doğasına yatkın olması zorunlu değildir. ***Şehvet iki türlüdür. Birincisi, dolaylı şehvettir.*** Bu, uyulması yasaklanan şehvettir ki, yalancıdır. Belirli bir gün yarar sağlasa bile, akıllı insanın adet haline gelmemesi için ona uymaması gerekir. Yoksa geçici şeyler, onu etkilemeye başlar. İkincisi ise, zâtî şehvettir. İnsanın bu şehvete uyması gerekir, çünkü -doğasına yatkın olduğu için-mizacın sağlığı onda bulunur. Mizacın sağlıklı olması dinin yaşamasını sağlar, dinin yaşaması ise insanın mutluluğunu sağlar. Fakat insan bu şehveti, Şâri'nin koymuş olduğu ilahi teraziye göre takip etmelidir. Terazi, o şehvet hakkında ortaya konulan şeriat hükmüdür. Şeriata uyulduğu sürece, söz konusu hükmün ruhsat ya da azimet olması durumu değiştirmez. Çünkü şeriat, Allah Teâlâ'ya götüren meşru yol demektir. Binaenaleyh Allah Teâlâ, mutluluk sağlayacak şekilde, kendisine ulaştıran şeyi şeriat yapmıştır. Bu esnada şehvet duyulan şeye her hal ve vakitte şehvet duyulması da zorunlu değildir. Bu nedenle bu şehveti insanda meydana getiren halin ve onu gerektiren vaktin öğrenilmesi gerekir.

Dolaylı ve geçici şehvetler, bazen itaat amelleriyle ilgili olup Allah Teâlâ'dan uzaklığa yol açabilir. Örnek olarak doğasının beğendiği bir yer görüp orada namaz kılmak isteyen ya da içinde bulunduğu anda daha üstün olduğunu bildiği bir fazileti yapmak isteyenin durumunu verebiliriz. Böyle bir davranış, onun Allah Teâlâ karşısındaki halinde kötü bir sonuç meydana getirir. Bunun ölçüsü, Hakkı müşahedeyle değil, amelden haz almaktır. Bu ise, gizli aldatmanın bir yönüdür. Ebu Yezid el Bestami'nin bu hususta derin bir tecrübesi vardı. Bir vesileyle buna dikkat çekmiştir: Annesi soğuk bir gece kendisinden su getirmesini istemiş. Ebu Yezid annesine iyi davranan birisi iken kalkmak ona ağır gelmiş. O, her durumda annesine hizmet etmekten haz alan biriydi. Bunun üzerine, bu hazda nefsini suçlamıştı. Çünkü annesine hizmet etmekle Allah Teâlâ'm bu konudaki hakkını yerine getirmenin hazzını aldığını zannediyordu. Bunun üzerine, daha önceden haz alarak işlediği bütün ibadetleri terk ederek yeniden tövbe etmiştir. '

Binaenaleyh nefsin dehlizlerini sadece Allah Teâlâ ehlinin büyükleri bilebilir. Öyleyse sûfilerin bu konudaki ölçüleri olmaksızın, itaatlerden haz almakla ve meşakkatin senden kalkmasıyla sevinme ve haz alma! Bu şehvet Allah Teâlâ yolunda olduğu zannedilen hususlarda bidat ehliyle -ki onlar gençlerdir-taze parlak delikanlılarla ve kadınlarla arkadaşlığa bitiştiğinde, bu ilginin ortadan kaldırılışında gizli bir ilahi tuzak vardır. İnsanın hazzı bu sınıfın dışındakilere iliştiğinde, Allah Teâlâ'nın tuzağı (müridin kendi başına değerlendireceği) bir teraziyle öğrenilemez. Başka bir ifadeyle sâlik, Allah Teâlâ için arkadaşlık yapmak ile doğanın şehveti nedeniyle arkadaşlığı ayırt edemez. Şu var ki sâlik Allah Teâlâ'ı bilenler ile -ki onlar vera sahipleridir- ya da -zevk sahibi ise-şeyhiyle arkadaşlık yaparsa, (bu tuzağı) öğrenebilir.

Sâlikin genç ve kadınlarla Allah Teâlâ yolunda arkadaşlık yaptığı iddiasında halini değerlendirebileceği bir ölçütü olmalıdır: Onları kaybettiğinde bir üzüntü ve yalnızlık hissi buluyorsa ya da onlarla bir araya geldiğinde heyecan ve kendilerine yöneldiğinde bir sevinç buluyorsa, bu ölçütü kullanır ve o sınıfla arkadaşlığının malul olduğunu ve Allah Teâlâ için olmadığını öğrenir. Bununla beraber, arkadaşlık edilen için bundan bir yarar meydana gelebilir. Bu durumda arkadaşlık yapılan kişi mutlu olurken seven kişi iki şekilde bedbaht olur: Birincisi sevilenin kaybolması, İkincisi ise bildiğini zannettiği konuda bilgisizlik ve cehaletidir. Bu cehalet, Allah Teâlâ için ve Allah Teâlâ yolunda arkadaşlık yaptığını zannetmesidir.

İnsan sevgisinin bütün yaratıklara -ki bütün yaratıklar içinde bu sınıflar da vardır-iliştiği kimselerden olduğunda ise, bu durum, nefs kaynaklı bir aldanış olabilir. Bunun ölçütü ise, onlardan tek tek

ayrılırken yalnızlık çekmeyişidir. Çünkü insan herhangi bir yaratılmışı görmekten uzak kalamaz. Öyleyse sevdiği kişi onunla beraberdir ve ondan ayrılmamıştır. Çünkü hepsi birdir. Sevilenin organlarından biri kaybolduğunda, kendisi seninle kalmayı sürdürür ve bundan dolayı üzülmezsin. Bütün yaratıklar, birbirleri için organlar gibidir.

İnsan, bu sınıfların dışında bütün yaratılmışları sevdiğiyle ilgili bir bilgiye sahip ilçen, her şeyi sevebilir. Sonra bu sınıflar ortaya çıkar ve terazisinde bir artış bulmadan -ki bunun dayanağı geçerli bir ilkedir-o ilginin bütününe onları katar. Bu sınıfa karşı davranışında doğa da kendisine eşlik ederse, -söz gelişi-onlardan birini yitirdiğinde bir acı duysa bile, bu, (onları) davet ve nasihat ederken Allah Teâlâ yolunda kendilerini sevmesinin duruluğuna etki etmez, çünkü ilke doğrudur. (Daha önce doğal bir sevgiyle severken) İkinci bir halde sevgisi genelleştiğinde ise, bu sevgiye güvenilmez. Bu, nefsin bir şaşırtmasıdır. Ondan uzak durmak ve genel olarak onlarla arkadaşlığı bırakmak gerekir.

Sözümüz yol ehlinedir. Sâlikin onlarla arkadaşlık yaparken ikinci halde bulduğu bu genelleştirmeyi sınamadan geçirmesi zorunludur. Aynı şekilde, nağmelerle sınırlı sema’ yapan insan, nağmelerle sınırlı semadan kendisini öğrendikten sonra nağmesiz sema’ yapmaya başladığında, kendini kontrol etmelidir. Öyleyse sınırlı sema, malul bir ilkedir. Böyle biri, ikinci halde kazanılan mutlak sema’a itimat etmemelidir, çünkü bu, sınırlı semai bırakmasın diye nefsin bir kandırmasıdır.

İnsan kendisi hakkında Rabbine insaf gösterdiğinde ya da kendine kendisi nedeniyle insaf gösterdiğinde, halini bilir. Hatta halini başkalarından çok daha iyi bilir. Bunun tek istisnası Allah Teâlâ’yı bilenlerdir. Onlar, onu kendinden daha iyi tanırlar. Çünkü ariflerin kalplerinde bir takım gözleri vardır ki mârifet onlar adına bu gözleri açmıştır. Bu gözler vasıtasıyla senin kendinden bildiğin hususları senden öğrenirler. Çünkü sen bu göze sahip değilsin. Bu nedenle Cüneyd-i Bağdadi, **‘Ârif, sen susarken senin sırrını söyleyendir’** der. Susmak sözün olmayışıdır. Bunun anlamı şudur: ***Ârif senin kendinden bilmediğini senden bilen kişidir.*** Örnek olarak, mizacın bozukluğu hakkında sana gizli kalan şeyi sana baktığında doktorun bilmesini yerebiliriz. Sen ise onu bilmezsin. ***Ârifler, nefslerin doktorlarıdır.***

Bilmelisiniz ki, şeyhler kadınlardan hizmetçi edinmekten ve gençlerle arkadaşlıktan sakındırmışlardır. Bunun nedeni (insanda bulunan) belirttiğimiz doğal meyildir. Öyleyse mürit, kendiliğinde bir kadına dönünceye kadar, kadınlardan hizmetçi edinmemelidir. Mürit dişileşir, (edilgin anlamında) siiflî âleme katılarak yüce âlemin (süflî âleme) aşkını görür, her hal, vakit ve vâridde nefsini sürekli nikâhlanmış kabul eder. Sûri keşfinde nefsini ve halini -erkek ya da herhangi bir zamanda adam olarak görmeksizin-sırf dişi görür ve söz konusu nikâhtan hamile kalıp doğurduğunda, artık kadınlardan hizmetçi edinebilir ve onları sevebilir. Ariflerin dost edinmesi ise kayıtsızdır. Onlar, sadece alış ve verişte kayıtsız olan Allah Teâlâ’nın mukaddes elini müşahede eder. Her şahıs kendi halini bilir; Hak müsamaha gösterse bile, yol tamamen doğrudur ve şaka, alay ve çocuksuluğu kabul etmez!

YÜZ DOKUZUNCU BÖLÜM

Şehvet ve İrade Arasındaki Farkın Bilinmesi. Dünya ve Cennet Şehveti, Haz ve Şehvet Arasındaki Fark, Şehvet Duyan ve Kendisine Şehvet Duyulanın Makamı, Şehvet Duymayan ve Duyulmayan Kimdir? Şehvet Duyan Kimdir, Duyulan Kimdir? Şehvet Duyulan ve Şehvet Duymayan Kimdir?

İradenin rabbi, hüküm sahibi efendidir

Varlıkların işleri onun iradesine göre yürür

Şehvetin kaynağı doğadır

Şehvet duyanın boynunu doğa ele geçirdi

Doğanın kulcağızı hiçbir zaman sevinemez

İki menzilde de kölelikten azat olmayla

Haz almanın hükümleri bölümlenir

Ufkunun çevresiyle her varlıkta

Onu görürsün, varlıklar ise haklarını talep eder

Her birine zorunlu hakkını verir

Bolca verir, başka mülk yok

el-Melik ve el-Cevad'ıı verdiğinden başka

İhsan her faziletle ona gelir

Halkıyla ve ahlâkıyla ona görünür

Karışık ihsanı ise görür ki

İhsanın cömertçe verildiği yerde doğruluğundan

Kulların rızıkları ise mabudlarıdır

Hepsi, eğer incelersen, rızkının kuludur

Allah Teâlâ sana yardım etsin, bilmelisin ki: Tam temkin sahibi kul, Allah Teâlâ ehli olan kul ve makam sahibi, şehvet duyar ve kemali nedeniyle kendisine şehvet duyulur. Böylece o, her hak sahibine hakkını verir, çünkü o kendi toplayıcılığını müşahede etmiştir. Binaenaleyh böyle birinde her şeyden bir hakikat bulunur.

Hal sahibi -ki fena sahibidir-(herhangi bir şeye) şehvet duymadığı gibi kendisine de şehvet duyulmaz. Çünkü o, Hakkın gözüyle kendisini görmekten 'fâni' iken, Haktan başkasını göremez ve bu nedenle (herhangi bir şeye) şehvet duymaz, **çünkü Hakk şehvet duyma' (özelliğiyle) nitelenmez. Ona şehvet de duyulmaz, çünkü o, Rabbinden başkasının bilmediği meçhuldür.** Varlıklar onu tanımadığı gibi kendisi de kendini tanımaz. Çünkü o, Rabbiyle (ilgilenerek) her şeyden 'fâni' olmuştur. Binaenaleyh o, gayb (halindedir). Çünkü şehvet duyulan şeyi bilmek, bu hükmün gereklerindendir.

Zahit ise, şehvet duymazken kendisine şehvet duyulur. Çünkü nimetler onun adına yaratılmıştır, o ise, nimetleri 'konulmuş perdeler' sayarak onlardan kaçar ve onlara şehvet duymaz. Buna karşın nimetler onun adına yaratılmış olduklarını bildikleri için, zahide şehvet duyarlar. Zahit makam sahibi olduğunda ise, kendilerine dönük bir 'cömerdlik' ve tercih ile onları kullanır. **Nimetleriyle Allah Teâlâ'ya karşı asi olan yalancı karıştıran kimse ise, şehvet duyar, fakat kendisine şehvet duyulmaz!** Böylelikle doğa kendisine baskın geldiği için şehvet duyar, fakat ona şehvet duyulmaz. **Çünkü nimetler, haklarını yerine getirdiğini gördükleri kimseye şehvet duyar.** Hakkı yerine getirmek ise, verdiği nimet karşılığında nimet verene şükretmektir.

Bilmelisin ki, şehvet sınırlı-doğal bir irade iken irade ilahi-ruhanî ve doğal bir niteliktir. Bu nitelik, her zaman madum (var olmayan) ile ilgilidir. Öyleyse o, şehvetten daha kapsamlıdır, çünkü ondan olan her bir hakikat, kendine uygun şeye ilişir. Uygun olan, esasta kendisine ortak olandır. Dolayısıyla şehvet, doğal bir şeye ulaşmayla ilgilidir. İnsan doğal olmayan bir duruma karşı kendinde bir meyil bulabilir. Örnek olarak manaları, yüce ruhları, kemali idrake ve Hakkı görmeyi ve O'nu bilmeye meyli verebiliriz. Bu meyil esnasında insan, ya sûri bir tahayyülden haz alarak bütünüyle ona yönelebilir. Bu ise şehvetin suret nedeniyle ilişme ve meylidir. Çünkü hayalin cesedi olmayan bir şeyi cesetlendirmesi, doğanın bir eylemidir. Meyil, gerçekleşen tahayyülden başka bir şeye ilişebilir, hatta manaları, ruhları ve kemali, sınırlılıktan ve hayalin kendilerini zabt etmesinden soyut hallerinde bırakabilir. **Böyle bir meyil ise şehvet meyli değil, irade meylidir, çünkü şehvet soyut anlamlara giremez.**

Öyleyse irade, nefsin ve aklın irade ettiği her şeyle ilgilidir; irade edilen şey, sevilen veya sevilmeyen bir şey olabilir. Şehvet ise onu elde etmede nefsin özel hazzının bulunduğu şeye ilişebilir. Şehvetin yeri, hayvani nefs iken iradenin yeri nefs-i natıkadır (düşünen nefs). Şehvet, şehvet duyulan şeyle haz almayı varlık bakımından önceler ve tahayyül edilen bir hazzı vardır. Bu tahayyül, şehvet duyulan şeyin

varlığını tasavvura ilişir. Söz konusu haz ise, varlıkta kendisine bitişiktir. Bu durumda, şehvet duyulan şey gerçekleşmezden önce nefste gerçekleşir. **Haz ise, şehvet duyulan şeyin insanın elinde gerçekleşmesine bitişiktir. Böylelikle gerçekleşme (için duyulan) şehvet kalkar, geride haz kalır. Öyleyse şehvet, hazzın kendisi değildir, çünkü şehvet, şehvet duyulanın gerçekleşmesiyle yok olurken haz geride kalır.**

Şu var ki ilahi gaybın gizliliğinden başka bir şehvet doğa adına gerçekleşebilir ve ortaya çıkabilir. Söz konusu şehvet, kesilmeksizin, sürekli olarak şehvet duyulanın bekasına ilişir. İşte bu, hazzı olmayan şehvettir. Çünkü beka, her zaman, mutlak anlamda gerçekleşmez. Dolayısıyla iş, bir noktada sona ermez ve bu nedenle beka mevcut olmaz. Özel bir zaman ve belirli bir miktarla sınırlarsa, arzulanan bu beka, varlığıyla şehvet için bir haz meydana getirir. Öyleyse haz, özel anlamda şehvet duyulan şeyin gerçekleşmesine bitişiktir. Ondan geri kalmadığı gibi ne dışta ne de hayalde onu önceler.

Dünyadaki şehvete gelirsek, onun hazzı, var olan duyulurla gerçekleşir. Cennetteki şehvetin hazzı ise, hem duyulur hem akledilirin varlığıyla gerçekleşir. Akledilir olan şeyle gerçekleşen haz, duyulur şeyle gerçekleştiği şekilde şehvet duyulan şeye ulaşma esnasında mizacın eserin-den ortaya çıkar. 'Cennet' derken, bu hükme sahip şehvetin sıradan insanların bildiği cennetten başka bir yerde olamayacağını kastetmiyorum. 'Cennet' derken bu şehvet adına bu hükmün bulunduğu her yeri kastediyorum. İşte bu, cennet şehvetidir ve onun dünya veya ahirette gerçekleşmesi durumu değiştirmez. Şehveti cennete izafe ettik, çünkü orada bu şehvet, cennetliklerden her biri adına gerçekleşir. Dünyada ise, ariflerden her biri adına gerçekleşir.

Şehvetin mülk âlemine dönük bir bağı var iken melekût âlemine dönük iki bağı ve nispeti vardır. Onun bir takım makam ve sırları vardır ki, bunlar derecelerdir. Bu dereceler, marife veya nekre (belirsiz) gelmesine göre ve bir söze bitişmesine göre, büyük cümleyle şehvet isminin harflerinin sayısı kadardır. Bu ise 'eş-Şehvet (marife)' veya 'şehvet' şeklindeki yazımdır. Bir söze bitiştiğinde ise, sekte (duraklama) he'si te'ye dönüşür. Bu harf, belirlilik ve belirsizlik halinde, te ve he'nin sayısal değerine sahiptir. Artık sayıları birbiriyle topla! Ortaya çıkan sayı, bu makam sahibinin elde ettiği şeyin derecelerinin miktarıdır. Burada Kureyş kabilesinin Arapça şivesi dikkate alınır, çünkü o cennetliklerin dilidir. İster asıl -ki mebniliktir-ister fer –irabtır-olsun durum aynıdır.

Burada Arapça olmayan veya Arapçalaşmış kelime dikkate alınmaz. Her makamın hükmünde de böyle hareket edilir. Burada, **'Her insanın isminden bir nasibi vardır'** sözü yorumlanır. Bunun anlamı, her varlığın kendi isminden bir nasibi olduğudur. Bu nedenle niteliklerin isimleri gelmiştir ve onlar ise ancak sahiplerini talep eder. Kendisine ait olmadığı halde bir insana isim vermek bir yalandır. İsim konusu, en güç meselelerden biridir, çünkü ad koymak ilahi bir iştir. Dolayısıyla isimlendirilenin bu isimden bir payının olması gerekir. Belirli bir isimlendirilenin halinde bu pay gizlenirken başkasında gözükür. Bunu algılamak güçtür ve iradenin tanımı da buna göre yapılır.

Öyleyse irade sahibi, ilahi, rabbani ve rahmanidir. Şehvet duyan ise özel olarak rabbani ve rahmanidir. Müslüman (el-müslim), ihsan ve iman sahibi ise irade edendir. Şehvet sahibi ise müslümandır (müslim). Bu ise, mümin ve ihsan sahibinin yarısıdır, çünkü o, maddeyle karışık iman ile beraber olduğu gibi teşbih ile sınırlı ihsan ile de beraberdir.

Doksansekinci kısım, c. VII, sh. 233-245

Kaynaklar:

Muhyiddin İbnü'l Arabî, Futuhât-ı Mekkiyye

Futuhât-ı Mekkiyye Tercümesi, hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul

CEHENNEMÎ HAYATIN ZAMANI VE ŞİFRESİ

Bir hasta ziyareti nedeniyle bu bilgi paylaşıldı.

Aşağıdaki menkâbenin işareti ile sıkıntılı hayat yaşayanların/yaşayacak olan bizlerin veya ötekiler hakkında zuhur edecek belâ/imtihan zamanını tayin edebilirsiniz. Bu bir ledünnî hakikattir. Bahusus çevremizdeki olayları daha iyi yorumlayabiliriz. Bu minvalde **0,65-6,5-65-650-6500-65 000** rakamlarının gün ve ay ilişkileri ile kaderi çerçevede zaman işaretlerine vakıf oluruz. Bu tür bilgiler sabır kuvvetinizin artmasına sebep olur ki, **"bilgi güçtür."**

İhramcızâde İsmail Hakkı

Menkâbe-i Hakikiye

Balıkesirli Abdülazîz Mecdî Tolun kuddise sırruhu'l-âlî Efendi anlatıyor.

Hazret-i Şeyh Hacı Ahmed Amîş kuddise sırruhu'r-rabbânî Efendim, 100 yaşını geçkin bir ihtiyar olduğu için söz arasında ısınmaktan bahseder ve **"iyi bir kürk olsa ısınırım",** buyururlar.

Bu kadarcık ima ve işaret üzerine ben derhal çarşıya giderek muhtelif neviden ve cinsten üç kürk getirip önüne bıraktım. Ahmed Amîş kuddise sırruhu'r-rabbânî Efendim ile aramızda şöyle bir konuşma geçti:

"İşte efendim üç kürk. Bu 50 lira, bu 30 lira, bu da 25 liralıktır", dedim. Bunun üzerine Efendim Hazretleri;

"İstemem, götür." Dedi.

İlk arzu ile bu red karşısında hayrette kaldım. Fakat sebebini de sormadım, soramadım ve bunda elbette bir hikmet vardır diyerek emirleri üzerine kürkleri götürüp sahibine geri verdim.

Allah Teâlâ ehliyle oturmak tehlikelidir.
Onlarla oturan kimse, tehlikededir.

Aradan bir kaç gün geçti, yanına gittim. Bana:

"MECDİ; CEHENNEMİN MÜDDETİ KAÇ SENEDİR BİLİR MİSİN?"
"65,000 SENEDİR."

dediler. Başka bir gün de durup dururken yine bu suali irad buyurdular. Fakat bu sefer müddeti **6,500** seneye indirdiler. Esasen birçok mutasavvıflar hep bu yolda giderler, sözü hep böyle etrafta dolaştırırlar.

Bu sırada mebusluk, memurluk ve ticaret gibi bir meşgalem de olmadığından İstanbul'u terk ile memleketim olan Balıkesir'e çekildim. Orada yerleşir yerleşmez bu sefer Balıkesir'i de terk ile Mısır'a gitmek arzusu bende belirdi. Bunun tedarikleriyle ve tedbirleriyle zihnen meşgul iken bir gün Balıkesir'in meşhur meczubu **İsmail**, evin kapısını çalarak:

"Uzun yola, uzun yola. Haydi... Hayırlı ola!"

diye seslendi, geçti. Hâlbuki ben kararımı henüz aileme bile açmamıştım. **Meczup İsmail**'in de bu ihbar ve ihtarım duyunca artık kat'î kararımı vererek, âdeta hükümet kuvvetiyle cebren memleketten çıkarılıyormuşum gibi alelacele ailemi, çocuklarımı alarak hep birlikte Mısıra gittik.

> [Şeyh Bürhaneddin dermiş ki:
>
> **"Meczuba elinizden gelen her yardımı yapınız. Faydasını görürsünüz. Fakat kendi ile konuşmaktan bir fayda göremezsiniz. Çünkü maneviyatınız denk değildir."**
>
> Abdülâziz Mecdî kuddise sırruhu'l-âlî Efendi de, derlerdi ki:

> **“Bu türlü meczuplar kendiliklerinden hiç bir şey yapamayıp kuvvetli bir velî bunların iradesini selbederek bu hale gelmişlerdir; bunların söyledikleri sözler ve gösterdikleri fevkalâde haller kendiliğinden değil o velîden akseder, binaenaleyh bunlardan bir şey beklemek, bir şey ummak doğru değildir. Şu kadar ki kendilerine sataşmamak, eziyet ve hakaret etmemek lâzım gelir. Şayet edilirse meczubun değil, onu idare eden velînin sillesine çarpılmak korkusu vardır.”**

Abdülâziz Mecdî kuddise sırruhu'l-âlî Efendi, Mısıra gider gitmez 1914 Cihan Harbi de patlak yermiş, yollar kapanmış, orada maişetini ticaretle ve bilhassa uzun senelerden beri yapmış ve alışmış olduğu zahire ve un ticaretiyle temine mecbur kalmıştır.

Yabancı bir muhitte kendisini tanıtıncaya ve memleketin ticarette gidişini kavrayıncaya kadar hayli sıkıntı çekmiş, fakat çalışmış, muvaffak olmuş ve **6,5 sene** bu vaziyette Mısırda kalarak; nihayet Türkiye’de mütareke olunca İstanbul’a gelmiş ve tabiî ilk evvel ziyaret ettiği zat yine mürşidi Hacı Ahmed Amîş kuddise sırruhu'r-rabbânî Efendi olmuştur. Elini öpüp de halini ve başından geçenleri anlattıktan sonra aldığı izahattan:

> Cehennemin müddetinin 65;000 sene oluşudan bahsedişi, kedisinin 6,5 sene mürşidinden uzak yaşadığına ve bu suretle bir cehennem hayatı geçireceğine işaret olduğunu, yani mürşidinin kendisine kırılarak **“SEYAHAT CEZASI”** verdiğini ve buna sebep de kürkleri önüne serdiği zaman onların fiyatını söylemiş olmasından ileri geldiğini anlamıştır.

(ERGİN,1942), s.46

Ek Bilgi: [Cehennemin de ömrünün sayılı ve sınırlı olduğuna inanan Ahmed Süheyl Ünver yukarıda sözünü ettiğimiz Amerika hatıralarını içeren **‘Cehennemnâme’** defterinin başlangıç sayfasına şu notu düşmüştür:

Bunu naçizane olarak **(‘Cehennem altı bin sene sonra yıkılır’)** buyuran Tırnovalı Ahmed Amiş Efendi Hazretlerinin ruh-i âlilerine takdim edebim”

Cehennemin ömrü üzerinde naklettiği bu söz aslında Ahmed Amîş Efendi tarafından Abdülaziz Mecdî Efendi'ye Mısır Seyahati hakkında söylenmişti. Süheyl Ünver ise kendi cehennemini Cenab-ı Hakk tarafından görevlendirilmesine bağlamaktadır. Onun sözlerini zikredecek olursak:

“... Ben öyle bir cehennemde uzun müddet (380 gün) Cenab-ı Hak tarafından memur imiş gibi yaşadım ve onun için cennete mekik dokudum. Birçok ruhi inkişaflar oldu. Anladım ki çok defa cehennem azap yeri değil, bir pişme yeri. Tam pişip de Hakk’ın lûtfuyla buradan kurtulabilenlerin tadına doyum olmayacak gibi... Cehennem ve onun azapları bir gün kalkar. Devresini geçirenler de zaman zaman cennetin ebedî lûtfuna karışır. Ama ilâ-nihâye cehennemde değildir”]

(SAYAR, 1994), s.408

Kaynaklar

O. Nuri ERGİN, Balıkesirli Abdülazîz Mecdî Tolun Hayatı ve Şahsiyeti [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], 1942.

Ahmed Güner SAYAR, A. Süheyl Ünver Hayat, Şahsiyeti ve Eserleri [Kitap]. - Ötüken-İstanbul : [s.n.], 1994.

ARADIĞIM BEN [DE] İSE NEDEN ARANIYORUM?

Makamlar ve hallerin bir öyküsü sufı şair Feridüddin-i Attar'ın eşsiz eseri Mantık-al Tayrda verilmektedir. Feridüddin-i Attar alegorik yapıtı Mantık-al Tayr ya da Kuşların Mantığında (M.E.B. Yayınları, çev. A. Gölpınarlı, 2 cilt, İstanbul, 1990) nefisleri Hüthüt kuşunun rehberliğinde yolculuğa çıkan kuşlar olarak resmetmektedir. Bu bilinen öykünün özetini ve kısa bir yorumunu Afifî'den okuyoruz:

"Kuşlar Çin semasında uçarken kendisinden düşen bir tüyünden yaratıldıkları kralları Simurg'a ulaşmak istemektedirler.

Kuşlar, hüthütün irşadından sonra, meşakkatli bir yolculuk için gereken hazırlıkları tedarik ederler. Sonra, Attar'ın '**taleb, aşk, marifet, istiğna, tevhid, hayret, fakr-gına vadileri**' diye isimlendirdiği yedi vadiye dalarlar.

Kuşların bazıları seferin zorluk ve tehlikeleri karşısında **geriye dönerken**, bir kısmı da gayelerine ulaşamadan **helak olurlar**.

Kalanlar ise gevşeklik göstermeden ciddiyetle **devam ederler**. Arzular onları engelleyemez, karşılaştıkları korkular iradelerini kırmaz. Böylece, '**fakr ve gına vadisi**' olan son vadiye ulaşırlar. Fakat, oraya yalnızca yolculuğun sıkıntı ve tehlikelerine göğüs geren **otuz kuş** ulaşabilmiştir.

Simurg'un huzurunda benlikleri silinir, krallarıyla aralarındaki perdeler kalkar. Simurg'a baktıklarında, kendisinde otuz kuş müşahede ederler. Böylece çokluğu (kesret) birlikte (vahdet) müşahede ettiler. Kendilerine baktıklarında ise yalnızca Simurg'u görürler. Bundan hayrete düşerler ve sebebini araştırdıklarında kendilerine şöyle denir:

> *'Bu mertebe bir aynadır.*
> *Ona ulaşan, sadece kendisini görür.*
> *Otuz kuş olarak geldiniz ve otuz kuş (simurg) gördünüz.'*

Kuşlar beşeri nefislerdir, **simurg Hakk**'tır; vadiler ise sufı yolun makamlarıdır. Kuşların yolculuğu manevi vadilerde gerçekleşen '**bâtını bir sefer**'den ibaretti. Orada nefsin garip ve acaib hallerini, karanlık ve nurunu, bu dünyaya ve Allah sevgisine taalluk eden durumlarını müşahede ettiler.

> *Son vadiye ulaştıklarında ise, saflaşıp temizlendikleri için perdeler kalktı.*
> *Artık karşılarında üzerinde Cemal-i İlâhî'nin yansıdığı bir ayna vardı.*
> *Aynaya baktıklarında, aslında kendi zatlarından başka bir şey olmayan matlubları simurg'u görmüşlerdi."*

Kaynak: Ebu'l-Alâ Afifi, Tasavvuf, çev. E. Demirli-A. Kartal, Iz Yayıncılık, İstanbul, 1996. s. 119-20.

EVRENİN SAHİPLERİ, L.PAUWELS /J. BERGIER, (Le Matin des magiciens)

Hzl: Nihal ÖNOL

> **El becerisinden tümüyle yoksun oluşum beni çok üzer. Oysa ellerimi çalıştırabilseydim ne iyi olurdu! Üvey babam (ki burada ona babam diyeceğim çünkü beni yetiştiren odur) terziydi. Pırıl pırıl bir zekâsı vardı. Derdi ki, melekleri kanatlı olarak göstermek yanlıştır, çünkü gökyüzüne ancak ellerle tırmanılır.**

Kitaptan Seçilen Bölümler

BASKI DÖNEMİ

Bu beceriksizliğime rağmen, gene de bir kitap ciltlemeyi başardım. Onaltı yaşındaydım. Yoksul bir kenar mahallede lise Öğrencisiydim. Şiir okuduğum zamanlardı. Babamın otuz kadar kitabı vardı. Bunlar işliğinin daracık dolabında, makaralarla, tebeşirlerle, patronlarla bir arada yığılmıştı. Çalışmakla geçirdiği uykusuz gecelerde tezgâhının kıyıcığında aklına gelenleri çiziktirdiği binlerce küçük not kâğıdı da bunların arasındaydı. Kitapların bazılarım okumuştum. Bir ara Walter Rathenau'nun Dünya Nereye Gidiyor' unu ciltlemeye koyuldum, hem de binbir güçlükle: Rathenau, Nazilerin ilk kurbanıydı ve yıl 1936'ydı. Ciltlediğim kitabı 1 mayıs işçi bayramı günü babama armağan ettim.

Onun, altım çizmiş olduğu şu uzun cümleler, hiç silinmemek üzere hafızama kazınmıştır:

> *«Baskı dönemi bile saygıya değer, çünkü yalnız insanların değil, insanlığın yani yaratıcı doğanın eseridir. Ve doğa, çetin olabilir ama asla saçma olamaz, içinde yaşadığımız dönem eğer çetinse, onu sevmek büsbütün görevimizdir. Onu sevgimizle öylesine işlemeliyiz ki, sonunda öte yanda parıldayan aydınlığı gizleyen ağır madde yığınlarım bir yana itebilelim.»*

Sh: 7-8

BİR KARGA KADAR OLAMADIN!

> **"Yazıklar olsun bana, şu karga kadar bile olamadım. Gözümün önünde durdukça bana acı çektirmeye devam eden kardeşimin cesedini gömmekten aciz miyim ben?" dedi. Ve yaptığına pişmanlık duyanlardan oldu.** [Maide ,31]

Tekrarlıyorum: Bizim gözümüzde gerçeği incelemeye koyulmuş güçlü bir muhayyile, olağanüstü Üç deneysel arasındaki ya da daha doğrusu, görülebilen evren ile görülmeyen evren arasındaki sınırın inceliğini ortaya koyabilir. **Belki de bizimkine paralel bir ya da birkaç evren daha vardır. Eğer yaşamımız boyunca gerçekten ve fiziksel olarak başka bir âlem ile ilişki kurduğumuzu sezmemiş olsaydık bu işe girişmeydik.**

Amerikalı antropolog Loren Eiseley ne demek istediğimi belirleyen bir hikâye anlatır :

«Başka bir dünya ile rastlaşmak insanların olduğu gibi hayvanların başına da gelebilir. Kimi zaman sınırlar kayar ve birbirinin içine girer: O anda orada bulunmak yeter. Bunun bir karganın başına geldiğini gördüm ben. Bu karga komşumdur. Ona hiçbir kötülüğüm dokunmadı, gene de ağaçların tepesine konmaya, yükseklerden uçmaya ve insanlardan uzak durmaya çaba gösterir. Onun evreni benim zayıf görüş alanımın bittiği yerde başlar. Bir sabah, bütün yöremiz çok yoğun bir sise bürünmüştü, gara doğru el yordamıyla yürüyordum. Birden gözlerimin hizasında, koskocaman iki kara kanat belirdi, bir de dev gibi gaga. Ve yanımdan yıldırım hızıyla geçti, bir dehşet çığlığı atarak, Öyle bir çığlık ki, ömrüm boyunca bir daha böylesini işitmek istemem. Gün boyu bu çığlık kulaklarımdan gitmedi. Bu kadar korkulacak neyim var acaba diye aynaya bile baktım...

Sonunda anladım, ikimizin evreni arasındaki sınır, sis yüzünden kaymıştı. Her zamanki yüksekliğinde uçtuğunu sanan bu karga, ansızın onca doğa kanunlarına aykırı bir şaşırtıcı görünümle, bir karganın aklına gelebilecek en garip olayla karşılaşmıştı kendince: **Uçan bir insan ile...**

Şimdi yükseklerden beni gördüğünde, küçük çığlıklar atar ve ben bu çığlıklarda evreni sarsılmış bir yaratığın kuşkularını sezinlerim. Artık öteki kargalar gibi bir karga değildir o ve bir daha da hiç olamayacaktır...»

Sh: 16-17

«YALNIZ MIYIZ?» SORUSUNUN HEMEN ARDINDAN «SON -BİZ MİYİZ?» SORUSU

İnsan aklının evrende yaşayan ve etken olan tek akıl olmadığı gibi çok şaşırtıcı bir kavrama,, bir de bizim aklımızın da bizimkilerden başka dünyalara ulaşabileceği, onların yasalarını kavrayabileceği, ve bir bakıma, aynanın Öte yanında çalışabileceği kavramı eklemiş bulunuyor. Meraksızlık ve bilgisizlik yüzünden, şiirsel denemeyi, çağdaş dünyanın düşünsel devriminde en önemli olay sandık durduk. Oysa en önemli olay, matematik dehanın patlak vermesidir, insan artık kendi matematik dehasının karşısında, dış evrenin bir yaratığının karşısında olduğu durumdadır. **Çağdaş matematik birimler, ulaşılamayan, her tür insan deneyimine yabancı âlemlerde yaşar, gelişir, çoğalır.**

> ***Mer. Like Gods (Tanrı Benzeri insanlar) adlı kitabında H. G. Wells, koca bir kitapta kaç sayfa varsa o kadar evren olduğunu hayâl eder.*** Biz bu sayfaların ancak (birinde yakıyoruz. Ama matematik deha tüm kitapta geziniyor: insan beyninin emrindeki gerçek ve sınırsız gücü oluşturuyor o. Çünkü, böylece başka evrenlerde yolculuk ederken, bu gezilerinden, içinde yaşadığımız dünyanın değişime uğratılması için geçerli araçlarla dolu olarak dönüyor. Hem olmak, hem yapmak onun elinde. Başka evrenlere yolu açan matematik önsezi, bizim evrenimizi somut olarak değiştiriyor. Katıksız müzik dehasına bu kadar yakın olan matematik deha, ayni zamanda da madde üzerinde en geçerli olan dehadır. Sonunda, matematik düşünceyi en yüksek soyutlama derecesine yüseltirken insan, bu düşüncenin belki de sadece kendine has olmadığını farkediyor. Sözgelimi böceklerin, uzayın özellikleri üzerine bizim bilmediğimiz şeylerin bilincine vardıklarını ve belki de evrensel bir matematik düşünce olduğunu, belki de yaşayan şeylerin tümünden bir yüce akıl türküsü yükseldiğini anlıyor.,,;

İnsan için artık hiçbir şeyin, ne kendisinin, ne de eskiden benim sene gelmiş gerçeklerin ve yasaların anlattığı biçimiyle dünyanın kesin olmadığı şu dünyada, son hızla bir yeni mitologya doğuyor. Sibernetik, elektronik beyinin, insan aklını aştığı kavramını yaratıyor ve alelade insan, «düşünen» makinenin yeşil gözünü tıpkı Sfenksi düşünen eski Mısır'lının ürkütüsü ve kaygısıyla düşünüyor. Atom, elinde yıldırımı, Olimpos dağına yerleşmiş. Marcoule'deki frangız atom fabrikası henüz kurulmuştu ki, çevredeki tarımcılar domateslerinin bozulduğu sanısına kapıldılar. Bomba, zamanların ayarını bozuyor bize canavar çocuklar doğurtuyor. Ruhbilimsel edebiyattan çok daha verimli «kurgu bilim» yazını denen bir yeni edebiyat, Marslılar ve Değişkinlerle, yüzyılımızın Odyssea'sını ve mekânı da, zamanı da yendikten sonra yurduna dönen o fizikötesi Ulysses'i anlatıyor.

> *«Yalnız mıyız?» sorusunun hemen ardından «Son -biz miyiz?» sorusu geliyor. Evrim insanda duruyor mu?*
> ***Üstünvarlık oluşum halinde mit değil mi?***
> ***Aramızda değil mi?***
> *Ve bu Üstünvarlığı da birey olarak mı, yoksa topluluk olarak mı düşünmeli, mayalanmakta ve pıhtılaşmakta olan bütün insan yığını, tümüyle birliğinin ve yükselişinin bilincine varmaya yönelmiş bir insan yığını olarak mı düşünmeli?*
> *Yığınların çağında birey ölür ama yeniden doğmak için ölür, kurtarıcı ölümdür bu. Ruhsal bilinçte ölüp ucunsal bilinçte doğar.*

Sh: 324-326

TANRININ SİLİNMEZ ADI, BÜYÜK SIRRINI BULMAK İÇİN

Jorge Luis Borges anlatmıştı: Bir adam, bir bilge, bütün ömrünü doğanın sayısız işareti arasında, Tanrının silinmez adını, büyük sır'ın şifresini aramaya adamış. Bu arada başına gelmedik kalmamış ve günün birinde bir hükümdarın gizli polisince yakalanıp bir panterin önüne atılmaya mahkûm edilmiş. Bir kafese kapatmışlar onu. Parmaklığın öte yanında, vahşi hayvan, kapının açılıp da bir an önce karnını doyurabileceği o şölen anının gelmesini beklermiş. Bizim bilge hayvana bir bakmış ki ne görsün? **Onca zamandır ve onca yerde aradığı o ad, o şifre, hayvanın postunu kaplayan beneklerin biçimlerinin uyumunda gizli değil mi?** **O zaman niçin öleceğini anlamış ve anlamış ki, dileği yerine gelmiş olarak ölecektir ve bu ölüm, ölüm sayılmaz.**

Ona bakmasını bilip bilmediğimize göre evren de ya bizi yer yutar, ya da sır'rı bize verir. Yaratılmış her şeyin kaderinin ve yaşamın en ince ve en derin yasalarının, bizleri kuşatan madde dünyasında yazılmış olması ve **Tanrının eşya üzerinde yazısını bırakmış olması pek muhtemeldir ve bunları okuyabilmek için de pek muhtemeldir ki bizim bilgenin panterin postuna bakışı gibi, belli bir bakışla bakmak, yetecektir..**. İşte uyanık insan, bu belli bakışla bakabilen insandır

Sh: 387-388

TANRI BİZE BEL BAĞLAMIŞTIR

1948'de savaş bitmişti artık ama şimdi de atom savaşı tehlikeleri doğuyordu. Ama babam gene de o işçi yaşamının son günlerinde, sonsuz iç acılarına rağmen, çağma geniş bir güven ve umut beslemekteydi.

31 aralık gecesi kollarımda öldü ve gözlerini kapamadan bana dedi ki :

> *«Tanrıya fazla bel bağlamamak gerek, ama belki de Tanrı bize bel bağlamıştır...»*

Sh: 9

(TANRININ DOKUZ MİLYAR ADI — Arthur C. Clarke'ın hikâyesi.)

Doktor Wagner kendini güç tuttu. Haksız, değildi. Sonra devamla:

«İsteğiniz beni şaşırttı. Bildiğim kadarıyla, bir Tibet manastın ilk kez bir elektronik hesap makinesi siparişi veriyor. Yersiz merak göstermiş gibi olmayayım ama, böylesine bir kuruluşun bu makineye ihtiyacı olacağı hiç mi hiç aklıma gelmezdi doğrusu. Acaba ne yapmak istediğinizi sorabilir miyim?»

Lâma, ipek giysisinin kıvrımlarını düzeltip ülkesinin parasını dolara çevirme hesabında kullandığı hesap cetvelini masanın üzerine koydu:

«Hay hay, katalogunuzdan anladığım kadarıyla tip 5 elektronik hesap makineniz, 10 ondalığa kadar bütün matematik işlemleri yapıyormuş. Ne var ki beni ilgilendiren, sayılar değil harflerdir. Sizden, makinede, sayı yerine harf basacak biçimde değişiklik yaptırmanızı rica edecektim.»

«Pek anlayamadım ama...»

> *«Bizim manastır kurulduğundan beri yani üç yüzyılı aşkın bir süredir, kendimizi bir işe adamış bulunuyoruz. Bu belki de size garip gelecektir, onun için beni büyük bir hoşgörüyle dinlemenizi rica ediyorum.»*

«Buyurunuz.»

> *«Çok basit. Tanrı'nın bütün adlarının listesini hazırlamakla uğraşıyoruz.»*

«Anlamadım ? »

Lama hiç istifini bozmadan sözlerini sürdürdü:

«Bütün adlarının alfabemizin en çok dokuz harfinden oluştuğuna bizi inandıracak güvenilir nedenlerimiz var.»

«Ve üç yüzyıldır bununla uğraşıyorsunuz, öyle mi?»

«Evet, görevimizi tamamlamak için onlbeş bin yıl gerektiğini hesaplamıştık.»

Doktor çok şaşırmıştı:

«Anlaşıldı, şimdi anladım makinemizi niçin kiralamak istiyorsunuz. İşlemin amacı ne peki?»

Bir an lama duraksadı ve Wagner de, ta Lhassa'dan kalkıp safran renkli harmanisinin cebinde bir hesap cetveli ve Elektronik Hesap Makineleri Şirketinin bir kataloguyla New York'a gelme zahmetine katlanmış olan bu olağanüstü müşterinin canını sıkmış olmaktan korktu. Lama :

> *«İsterseniz (buna bir tür dinsel âyin yöntemi deyiniz, dinimizin temellerinden biridir. Yüce Varlığa verilen adlar, Tanrı, Allah, Jüpiter, Yahova, v.b. ne olursa olsun, insanların yapıştırdığı etiketlerden öte bir şey değildir. Burada açıklayamayacağım kadar karmaşık bir felsefe yürütme sonucu, şu kanıya vardık ki, harflerin bütün*

karışımları arasında, Tanrının gerçek adları bulunmaktadır, işte bizim amacımız da bu adların tümünü bulup yazmaktan ibaret.»

«Anlıyorum. Yani A. A. A .A. A .A. A. A, A Man başladınız ve Z.Z.Z.Z.Z.Z.Z.Z.Z/ye ulaşacaksınız.

«Evet ama tabii kendi alfabemizde. Kuşkusuz sizin için, elektrikli yazı makinesini bizim alfabemizi kullanacak biçimde değiştirmek güç olmasa gerek. Ama asıl sizi ilgilendirecek sorun, yararsız karışımları önceden ayıklayacak özel devrelerin ayarlanmasıdır. Sözgelimi, harflerin hiçbiri birbiri ardından üç kezden fazla çıkmamalıdır.»

«Üç mil? Yani iki demek istiyorsunuz.»

«Hayır, üç. Ama dilimizi bilseniz bile bunu açıklamak çok uzun sürer şimdi.»

Wagner telâşla atıldı :

«Tabii, tabii, devam edin.»

«Otomatik sayışınızı böylesine ayarlamanız zor bir iş değildir umarım. Uygun bir programla bu türden bir makine, harfleri birbiri ardından sıralayıp bir sonuç basabilir. Böylelikle, onbeş bin yılda tamamlayabileceğimiz bir iş yüz günde bitmiş olacak.»

Doktor Wagner kendini hayâl dünyasında sandı. Pencereden, New York'un ışıldan görülüyor, sesleri geliyordu. O ise bambaşka bir âlemdeydi sanki. Orada, ta uzaklarda, dağların tepesine tünemiş barınaklarında, Tibet keşişleri, kuşaklar boyu, üç yüzyıldan beri bir takım anlamsız adlardan listeler hazırlayıp duruyorlardı demek. İnsanların çılgınlığının sınırı yok muydu kuzum? Ama doktor Wagner, düşüncelerini belli etmeye yetkili değildi. Müşteri her zaman haklıydı...

«Tip makinemizi istediğiniz biçimde değiştirebileceğimize kuşkum yok. Beni asıl düşündüren, makinenin kurulması ve bakımı. Üstelik, Tibet'e göndermek de kolay olmayacak,» dedi.

"Orasını bize bırakın. Makine parça parça sökülünce, uçakla taşınabilir. Zaten sizin markayı seçmemizin nedeni de budur. Parçaları Hindistan'a gönderin siz, ötesine kanşmayın."

«iki mühendis de ister inisiniz?»

«Evet, makineyi kurup çalıştırmak ve yüz gün boyunca işlemesini sağlamak için yararlı olur.»

Wagner not aldı :

«Personel müdürüne haber vereyim, Ama geriye iki sorun kalıyor,.»

O daha sözlerini bitirmeden lama cebinden bir kâğıt çıkarmıştı:

«İşte Asya Bankasındaki hesabımın numarası ve belgesi.»

«Çok teşekkür ederim. Tamam, mükemmel,.. Ama izninizle, ikinci sorun, o kadar basit ve önemli ki söylemeye çekiniyorum. Çak zaman böylesine bir ön şartın unutulduğu oluyor da ondan. Elektrik enerji kaynağınız var mı?»

«50 kilovatlık, 110 voltluk bir Dizel elektrik jeneratörümüz var. Beş yıl önce kurmuştuk, iyi işliyor. Manastırda yaşamımızı kolaylaştırıyor. özellikle dua değirmenlerini döndürebilmek için almıştık.»

«Ha! öyle ya, neden düşünmedim bunu?...»

Dağın tepesinden görünüm başdöndürücüydü ama insan zamanla herşeye alışır.

Aradan üç ay geçmişti ve Georges Hanley artık manastırı, düzlükteki tarla dörtgenlerinden ayıran dikine altı yüz metreden etkilenmez olmuştu. Rüzgârın yuvarlaklaştırdığı taşlara dayanan mühendis, admı bilmediği uzak dağları sıkıntılı gözlerle seyrediyordu. Şirketten şakacı birinin deyimiyle **«Tanrı adı harekâtı»** hiç kuşkusuz katıldığı işler içinde en beter deli işiydi.

Haftalar boyu 5 tipindeki, değişiklik yapılmış makine, binlerce sayfayı, akıl almaz harf kargaşasıyla doldurup durmuştu. Sabırlı ve yılmaz makine, Tibet alfabesinin harflerini, olabilecek bütün

bileşimlerde bir araya toplamış, ardarda sıralamıştı. Keşişler, kimi kelimeleri, elektrikli yazı makinesinden çıktığında kesiyor ve koca koca defterlere büyük bir dinsel saygıyla yapıştırıyorlardı. Bir hafta sonra işleri bitecekti.

Hanley, hangi karanlık hesaplara dayanarak on, yirmi, yüz, bin harflik bileşimleri ineelenim gerektiği sonucuna vardıklarını bilmiyor ve bilmeyi de hiç mi hiç istemiyordu. Geceleri kâbuslarda, büyük Lamanın ansızın işlemi biraz daha ileri götürmeye karar verdiğini ve işin 2060 yıla kadar süreceğini görüyordu. Zaten şu garip herif bunu yapacak olsa hiç de şaşmazdı.

Ağır tahta kapı açılıp kapandı. Ghuk yanına geldi. Her zamanki gibi bir yaprak sigarası tüttürüyordu. Bu sigaraları dağıtmakla kendini lamalara pek sevdirmişti. Hanley'e göre bu adamlar belki de kafadan iyice çatlaktılar ama, zevklerine de pekâlâ düşkündüler hani. Köye sık sık gitmelerinin de nedeni buydu ya...

Chuk : «Bak Georges, başımız dertte,» dedi.

«Makine mi bozuldu?»

«Hayır.»

Chuk korkuluğa ilişti. Şaşılacak şeydi doğrusu, çünkü her zaman başın m dönmesinden çekinirdi:

«işlemin amacım öğrenmiş bulunuyorum.»

«Biliyorduk ya zaten?»

«Keşişlerin ne yapmak istediklerini biliyorduk, niçinini bilmiyorduk ki?»

«Adam sen de! Hepsi de kafadan çatlak bunların,.,»

«Dinle Georges, ihtiyar demin anlattı bana. Sanıyorlar ki, bütün bu adlan yazdıkları zaman (ki onlara göre dokuz milyar kadarmış) tanrısal, kutsal amaca erişilmiş olacak; insan ırkı, hangi görev için yaratılmış İse görevini tamamlamış olacak.»

«Ne çıkar yani? intihar etmemizi mi bekliyorlar yoksa?»

«Yararı yok. Liste tamamlanınca Tanrı işe karışacak ve tamam.»
«Yani bizim işimiz bitince dünyanın da sonu gelecek, öyle mi?»

Ghuk, sinirli sinirli güldü :

«Ben de ihtiyara böyle dedim işte. O zaman garip garip baktı suratıma, bir öğretmenin pek aptal öğrencisine baktığı gilbi ve dedi ki : «Yok canım bu kadar önemsiz olmayacaktır herhalde!...»

Georges bir an düşündü: «Anlaşılan pek geniş görüşlü bir adammış. Ama neyi değiştirir ki söyledikleri? Bunların kafadan çatlak olduklarım zaten bilmiyor muyduk?»

«Evet biliyorduk ama neler olabileceğini kestiremiyor musun? Eğer liste tamamlanır da Tibetli Cebrail meleğinin boruları ötmezse, bunun bizim yüzümüzden olduğu -kanısına varabilirler. Ne de olsa kullandıkları, bizim makinemiz değil mi? Hiç de hoşuma gitmiyor bu...»

«Aldırma, ben böyle vartaları çok atlattım. Çocukken bir papazımız vardı, ertesi pazar kıyametin kopacağını söylemişti de yüzlerce kişi inanmıştı ona. Hattâ evini satan bile oldu. Ama ertesi pazar kimse Öfkelenmedi. Sadece papazın hesaplarında biraz yanıldığını sandılar, o kadar. Hattâ inançlarını bile yitirmeyenler var hâlâ.»

«Şurasını unutuyorsun ki şimdi kendi vatanında değilsin. İkimiz yüzlerce keşişin arasında yalnızız. Onları pek seviyorum ama, ihtiyar lama, işlemin amaca ulaşmadığını anladığı an gene de uzaklarda olmayı tercih ediyorum ben.»

«Bir çözüm yolu var. Kiiçiik ve zararsız bir baltalama. Uçak bir hafta sonra geliyor, makine ise, günde 24 saat çalışsa işi dört günde tamamlayacak. İki üç gün bir şeyleri onarırız tamam. îyi ayarlanabilirse, son ad makineden çıktığında, biz aşağıda, havaalanında oluruz.»

Yedi gün sonra, katırlarla döne döne aşağıya doğru inerlerken Hanley dedi ki :

«Doğrusu vicdanım beni rahatsız ediyor. Korktuğum için değil, üzüntümden kaçıyorum. Makine durduğunda şu yiğit kişilerin halini görmek istemezdim doğrusu.»

«Bana kalırsa, dedi Chuk, onlar kaçtığımızı pekâlâ anladılar. Ama umurlarında değil. Bu makinenin ne kadar otomatik olduğunu biliyorlar artık, başında durmaya gerek olmadığını da biliyorlar. Ve sonrası olmadığını düşünüyorlar zaten.»

Georges dönüp arkasına baktı.

Batan gün ışığında manastır binalarının silueti beliriyordu. Şurada burada küçük ışıklar parıldıyordu. Bunlar 5 tipli makineyi besleyen akımdan ışık alan lâmbalardı. Kendi kendisine sordu. Acaba makinenin âkibeti ne olacaktı? Keşişler hayal kırıklığına uğramanın vereceği öfkeyle onu parça parça mı edeceklerdi? Yoksa herşeye yeni baştan mı başlayacaklardı?

Şu anda dağda, duvarların ardında neler olup bittiğini kendi gözleriyle görüyormuş gibi biliyordu. Büyük lama ile yardımcıları sayfalan incelerken çıraklar da garip adları kesip kesip koskocaman deftere yapıştırıyorlardı. Ve bütün bunlar kutsal bir sessizlik içinde oluyordu. Makinenin, tatlı bir yağmur gibi kâğıda vuran tuş seslerinden başka bir şey işitilmiyordu. Saniyede binlerce harfi birleştiren makinenin kendisi de sessiz çalışırdı çünkü...

Chuk'un sesiyle uyandı.

«İşte. Amanm dünya varmış!»

Küçücük bir gümüş haç gibi, eski D.C. 3 tipi taşıt uçağı, aşağıya o uydurma küçük havaalanına konmuştu. Bu görünüm insanda koskoca bir buzlu viski yuvarlama isteği uyandırıyordu. Chuk türkü çağırmaya başladıysa da hemen vazgeçti. Dağlar cesaretini kırıyordu.

Georges saatine bir göz attı.

«Bir saat sonra alandayız. Ne dersin. Hesap bitti mi acaba?»

Chuk karşılık vermedi ve Georges başını kaldırdı ki arkadaşının yüzü bembeyaz kesilmiş, göğe dönmüştü, «Bak,» diye mırıldandı. Georges da gözlerini kaldırdı. Başlarının üzerinde, dağların sessizliğinde, yıldızlar son kez, teker teker sönmekteydi...

Sh: 157-166

ZEKA VE KANSER İLİŞKİSİ

Üstün zekâlı çocukların çoğu, eskiden erişkin yaşa geçince bu yeteneği yitirirlerdi. Şimdi ise öyle görünüyor ki, bunlar alışılmış insan tipiyle hiçbir ortak yönü olmayan üstün zekâlı erişkinler haline gelmekteler. Normal, aldı başında bir insandan otuz kez daha etkendir zekâları. «Başarı ölçekleri» ise yirmibeş katıdır. **Sağlıktan kusursuzdur, duygusal ve cinsel dengeleri de öyle. Üstelik, ruh hastalıklarına ve Özellikle kansere de pek yakalanmazlar.**

Kesin mi bu?

Kesin olan bir şey varsa o da bütün dünyada akıl yeteneklerinin giderek hızlanmasına ve buna paralel olarak fizik yeteneklerinde hızlanışına tanık olduğumuzdur. Bu fenomen o derece belirgindir ki başka bir Amerikalı bilgin olan, Ohio Üniversitesinden doktor Sydney Pressey, vaktinden önce gelmiş, çocukların eğitimini öngören ve yılda kanısınca üçyüz bin üstün zekâ yetiştirebilecek bir plân hazırlamış bulunmaktadır.

Yoksa insan türünde bir değişme mi sözkonusu?

Dış bakımdan bize benzeyen ama gene de başka yaratıklarla mı karşılaşıyoruz?

İşte şimdi de bu büyük sorunu inceleyeceğiz. Kesin olan bir şey varsa, o da bir mitosun, değişken mitosunun doğuşuna tanıklık ettiğimdir. Şu teknik ve bilimsel uygarlığımızda ise, bir mitosun doğuşu büyük anlam ve dinamik değer taşır.

Sh: 403

KÖTÜLÜK EVRENİNDE

Görülen ve Görünmeyen Tarih

Bir görülen tarih, bir de görünmeyen tarih vardır. Nedir Görünmeyen Tarih? Bu deyim tuzaklarla doludur. Görülen tarih o kadar zengindir ve o kadar az bilinir ki, herhangi bir varsayımı doğrulayacak nedenleri ve olayları onda bulmak, her zaman olağandır. Tarihteki kimi olaylann nedeninin Yahudilerin, Farmasonların, Cizvitlerin ya da Milletlerarası Banka'nıngizli eylemleriyle açıklandığına çok rastlanmıştır. Bu açıklamalar bize yeterli gelmiyor. Öte yandan, gerçeksiz gerçekçilik diye adlandırdığımız şeyi gizlilik bilgisiyle ve gerçeğin gizli kaynaklarını gazete romanıyla karıştırmaktan her zaman çekinmişizdir.

**

Gözle görülmeyen tarihi araştırmak» akıl için oldukça yararlı bir çalışmadır. Doğal olan ama çoğunlukla bilinci felce uğratan o inanılmaz şeylerden çekinme duygusunu uzaklaştırmaya yarar.

**

Alman Düşüncesi Hitleri Çıkarır

Bir Fransız tarihçisi, bir Makalesinde, oniki yıl Füshrer'in basın servisi şefliğini yapmış olan doktor Otto Dietrich tarafından yayınlanmış Hitler'in maskesi düşürüldü kitabım eleştirirken şöyle yazıyor :

«Herhalde doktor Dietrich'in fazlasıyla sık tekrarladığı bir sözcük var ki bu, olgucu bir yüzyılda Hitler'in bütün yaptıklarını açıklamaya yetmez. **'Hitler, diyor, kendini çılgınca milliyetçilik fikirlerine kaptırmış, iıblis gibi bir adamdı!** Ne demek iblis gibi? Ne demek çılgınca? Ortaçağ'da olsaydı belki Hitler için «cinlere karışamış» denirdi. Ama bugün? Ya «iblis gibi» sözcüğü hiçbir anlam taşımıyor, ya da iblise karışmış anlamına geliyor. Ama şeytan nedir? Doktor Dietrich şeytanın varlığına inanıyor mu yoksa? Bu konuda anlaşmak gerek. Bana kalırsa, «iblis gibi» sözcüğü beni hiç de doyurmuyor.

«Çılgınca» sözcüğü de öyle. Çılgınca demek ' akıl hasıtalarINa yaraşır biçimde demektir. Ve Hitler'in bir psikopat hattâ bir paranoyak olduğundan hiç kuşku yok. Ama sokaklarda psikopat da, paranoyak da dolu. Ama bu başka şey, hastaneye kapatılacak derecede deli olmak başka şey. Başka bir deyimle, Hitler sorumlu mudur? Benim anladığım kadarıyla, evet.

Ve bunun içindir ki ilblis sözcüğünü benimsemediğim gibi çılgınca sözcüğünü de benimsemiyorum. Bunların bizim gözümüzde hiçbir tarihsel değeri yoktur çünkü.»

Doktor Dietrich'in açıklamasıyla yetinenleyiz. Hitler'in kaderi ve yönetimi altındaki büyük, çağdaş bir ulusun giriştiği serüven, çılgınlık ve şeytanlık gibi kavramlara dayanarak açıklamasını bulamaz. Ama Dietrich'i eleştiren tarihçiyle de yetinemiyoruz biz. Ona göre Hitler, hastanelik deli değildi. Ve Şeytan diye bir şey yoktur. Bunun içindir ki sorumluluk duygusundan yakayı sıyıramaz. Burası doğru. Ne var ki bizim tarihçi, bu sorumluluk kavramına, büyülü erdemler tamyora benzer. Bu kavramı öne sürer sürmez sanki hitlerizmin akıl almaz tarihçesi aydınlanmış ve içinde yaşadığımızı öne sürdüğü olgucu yüzyılın ölçülerine uydurulmuştur. Ama bu, yeterli mi?

Hitler eğer deli de, cinlere karışmış da olmasa bile, ki muhtemeldir, gene de nazizmin tarihçesi bir « olgucu yüzyıl »IN ışığı altında aydınlatılabilir türden değildir. Derinlikler ruhbilimi bize, insanın görünürde mantığa uygun eylemlerinin aslında kendisinin de bilmediği ya da kısmen olağan mantığa tümüyle yabancı bir simgeciliğe bağlı olan güçler tarafından yönetildiğini açıklar. Öte yandan da, biliyoruz ki evet Şeytan vardır ama, ortaçağdaki anlamında değil. Hitlerciliğin tarihçesinde ya da daha doğrusu bu tarihçenin kimi yönlerinde, öyle görünüyor ki, temel düşünceler, alışılagelmiş tarih

eleştirisinin dışında kalmakta ve onları anlayabilmek için, eşya üzerindeki olgucu görüşümüzü bir yana bırakarak Dekart'çı mantık ile gerçeğin birbirinden koptuğu bir evrene girmek için çaba harcamamız gerekmektedir.

Bu konuda uzun uzadıya durmamızın nedeni, Hitler'in çıkardığı savaşın, salt faşizm ile demokrasi, ya da liberal anlayış ile otoriter anlayışı arasında bir savaş olmamasıdır. Bu savaş bir tür «tanrılar savaşımdır ve gezegenimizde son bulmuş değildir. İnsan bilgisinin gözkamaştırıcı ilerlemeleri birkaç yıl içinde ona bambaşka biçimler vermektedir. Bilginin kapılan sonsuza açılıyorken bu savaşın anlamını çözebilmek çok önemlidir. Günümüzün bilinçli insanı yani geleceğin çağdaşı olmak istiyorsak, gerçekdışının gerçeği altettiği, anı yakından ve doğru olarak bilmemiz gerekir.

> *Rauschning diyordu ki:*
> *«Aslında her Almanın bir ayağı, daha iyi bir vatan ve daha iyi bir mülk aradığı Atlantik'tedir. Almanların bu çifte yaradılışı, onlara hem gerçek dünyada yaşama imkânı kazandıran hem de hayal âlemine atılmalarına fırsat veren bu ikiye bölünebilme yeteneği özellikle Hitler'de belirir ve o büyülü sosyalizminin anahtarıdır.»*

> *Ve Rauschning, bu «gizli dinin büyük rahibinin» iktidara gelişini anlatmaya çabalarken, tarihte birkaç kez, «ulusların tümüyle anlaşılmaz bir heyecana kapıldığına» kendi kendini inandırmaya çalışıyor. Ve, «işte nasyonal sosyalizm de» diyor, «XX. yüzyılda patlak vermiş, bütün ulusun kapıldığı böylesine bir heyecandır.» İyi ama nereden geliyordu bu garip hastalık? Buna doyurucu bir karşılık bulamıyor. «En derin kökleri, gizli bölgelerdedir hâlâ.»*
> *İşte biz, bu gizli bölgeleri araştırmayı yararlı görüyoruz. Ve burada yolumuzu aydınlatacak olan da bir tarihçi değil, bir ozandır.*

**

İnsanda Gerçek Kötülük, Ermişlik Ya Da Deha Gibi Bir Şeydir

İnsanda gerçek kötülük, ermişlik ya da deha gibi bir şeydir, bilinçin dışında kalan, ruhim kendinden geçme halidir. Bir insan son derece kötü olabilir de kendisi bunun farkına varmaz. Ama (bence sözcüğün tam anlamıyla kötülük, seyrek rastlanır bir şeydir hattâ sanıyorum ki gittikçe de azalmaktadır. Gerçek günah öylesine bir dereceye ulaşır ki onun varlığından, bile kuşkulananlayız. Gerçek bir günahkâr ile karşılaşacak ve günah işlediğini anlayacak olsanız hiç kuşkusuz dehşete kapılırsınız. Ama belki de bu adamdan «hoşlanmamanız» için ortada hiçbir neden yoktur. Tersine, büyük bir ihtimalle, eğer işlediği günahı unutabilseniz, belki onun yaptığı işi olumlu bile karşılayabilirsiniz. Hayır hayır, kötülüğün ne kadar korkunç, dehşet verici ıbir şey olduğunu hiç kimse tahmin edemez.

Evet, gerçek kötülük pek az rastlanır bir şeydir. Çağımızın, ermişliği yok etmek için çok uğraşmış olan maddeciliği, kötülüğü silmek için belki daha da çok uğraşmıştır. Şu dünyayı Öylesine rahat buluyoruz ki, canımız ne çıkmayı, ne inmeyi istiyor. Sanki Cehennem uzmanı, salt arkeolojik çalışmalarla yetinmek zorunda kalmış gibi bir durum var.

**

Korku Hükümdarı

İnsan, bitmiş tükenmiş değildir. -Eskilerin tanrılara tanıdıkları güçleri ona tanıyacak pek büyük bir değişimin eşiğindedir. Dünyâda, bu yeni insanın birkaç örneği vardır bunlar belki de zaman ve mekân sınırlarının ötesinden gelmiştir.

Doğu'da bir yerlerde gizli bir kentte hüküm süren **Dünyanın Sahibi ile, «Korku Hükümdarı»** ile ilişkiler kurmak mümkün olabilir. Onunla bir anlaşmaya varabilenler, binlerce vıl için dünyanın yüzünü değiştirecek ve insan serüvenine bir anlam kazandıracaklardır.

**

Vril Cemiyeti- Üstün Yaratıklar

Berlin cemiyetinin adı «Vril Cemiyeti» idi. Vril, günlük yaşantımızda pek küçücük bîr bölümünü kullandığımız o sonsuz enerjidir. Vril'e hâkim olan, kendi kendine de, başka dünyalara da egemen olur. Bütün çabamızı buna yöneltmeliyiz. **Dünya değişecektir.** Efendilerimiz yer altından yeryüzüne çıkacaklardır. **Eğer onlarla anlaşamazsak bizler de efendi olamazsak, köleler arasına katılırız.**

Okurumuz, yazar Arthur Machen'in Golden Dawn adındaki gizli bir İngiliz cemiyetine üye olduğunu hatırlayacaktır sanırız. Bulwer Lytton da bu cemiyetin 144 Üyesinden biriydi. Dünyada Pompei'nin Son Günleri adlı romanıyla ün yapmış olan bu yazar herhalde, romanlarından birinin on yıl kadar sonra, Almanya'da bir naziöncesi esrarcı grupuna esin kaynağı olacağını hiç ummuyordu. Ama bu arada «Bizi Ezecek Olan Irk» Ya da «Zanoni» gibi eserlerinde de, tinsel dünyanın ve özellikle cehennem dünyasının gerçeklerine parmak basıyordu. İnsanüstü güçlere sahip yaratıkların varlığından emin olduğunu ifade ediyordu. Bu yaratıklar bizleri ezecek ve aramızdan seçtiklerini de pek büyük bir değişime uğratacaklardı.

Bu ırk değişimi düşüncesine dikkat ediniz. Hitler'de de buluyoruz onu ve günümüzde de silinmemiştir. «Bilinmedik Yüksek Kişiler» kavramı da ilgi çekicidir. Bu kavrama, Doğu ve Batı'nın bütün kara sırlarında rastlanır. Hıtler'in de buna inandığı bizce kesindir. Hattâ dahası da var : o, «Üstün Yaratıklar» ile İlişki kurduğunu da sanıyordu.

Aslında Hitler'in gerçek amacı, ne efendiler ırkını yerleştirmek, ne de dünyayı ele geçirmekti. Onun asıl amacı, biyolojik değişimi sağlamaktı. Sonunda insanlık, henüz çıkamadığı bir düzeye erişecekti1. **«Kahramanlardan, yarı tanrılardan, tanrı insanlardan oluşmuş bir insanlık» yaratılacaktı.**

**

Gizli Güçlerden Yararlanılmaz -Gizli Güçler Sizden Yararlanır

Hitler'in bir tür insanüstü enerjiye sahip olduğu, bunu karşısındakine sezdirdiği ve bu enerjinin kaynağının ancak bizim ruh bilimimiz dışında kalan bir güç olabileceği söylenir. Başlangıçta Hitler, şiddetli bir yurtseverlik ve toplumculuk tutkusuna kapılmış alelade bir insandır. Hayalleri sınırlıdır. Birdenbire, sanki bir mucize olmuş gibi, ileri atılır, her tuttuğu işi başarır. Ama enerjilerinin yayılmasına aracılık eden bu medyumun, enerjinin genişliğini ve yönünü anlaması ille de şart değildir kil

Kendinin olmayan bir havayla dans eder o. 1934'e kadar, attığı adımların doğru olduğunu sanır. Oysa, oyun havasına tam olarak ayak uyduramamıştır. Gizli Güçlerden yararlanmasının yeterli olduğunu sanır. Oysa Gizli Güçlerden yararlanılmaz, Gizli Güçler sizden yararlanır, onlara hizmet edilir. Böylelikle Hitler'ın ulusçu ve toplumcu sandığı eylem, gizli öğretiye daha sıkı sarılmış bulunmaktadır. Hitlerin biyolojik değişim tutkusuna tam olarak ne gün kapıldığını söyleyebilmek güçtür. Bu tutku, aslında nazi hareketinin bağlanmış olduğu o gizli öğretinin eşitli yönlerinden, ancak birisidir.

S.S. örgütünden doğrudan doğruya Himmler sorumlu kılınmış ve onu gerçek bir dinsel tarikat gibi düzenlemiştir. Hiçbir zaman olduğu gibi açıklanamayan öğretinin, olağan insan güçlerini aşan güçlere duyulan mutlak bir inanca dayandırıldığı anlaşılıyor. Önemli olan nokta şudur ki, Hitlerci parti yon değiştirdiği yani gizli öğreti yoluna girdiği andan itibaren, artık ulusçu ve siyasal bir hareketten söz edemeyiz. Gerçi temalarda genel olarak bir değişme yoktur ama kalabalıklara aşılanan düşüncelerin ardında bambaşka amaçlar yatmaktadır. Artık işitilmemiş bir hayalin gerçekleşmesinden başka hiç bir şey sözkonusu değildir. Eğer Hitler'in eline, o saplantısına Alman ulusundan daha iyi hizmet edebilecek bir ulus geçmiş olsaydı, alman ulusunu feda etmekte bir an duraksam azdı. Daha doğrusu o, bir grupun saplantının aracısıdır. Eğer boyun eğdiği '6 esrarlı görev ondan emret şeydi, yalnız kendisinin değil, hem ulusunun, hem de tüm insanlığın mutluluğunu, hiç sakınmadan feda edebilirdi.

Rauschning'e diyor ki:

«Size bir sır vereyim merkezi olacak ölçü adam, Tanrı insan oradan çıkacaktır. Tanrı insan, Yaratığın gözkamaştırıcı örneği. Ama henüz açıklamama izin verilmeyen başka şeyler de var...»

Kara tarikatın etkisinde olan dünya

Kara Tarikat, bütün üyelerini, dünyadan ayırıyor. Temel kuram ve araçları bilenler, S.S. İerin ancak birkaç, yüksek rütbeli subayıyla büyük şefleriydi. Üyeler, evlenmeden önce izin istemek zorundaydılar, ayrı ve çok sert bir yargılama yetkisine giriyorlardı, sivil otoritenin yetkisi dışındaydı onları yargılamak. Tarikat yasaları dışında, onların hiçbir ödevi, özel yaşantısı yoktu.»

Napola denen apayrı bir seminerde eğitime başlıyorlardı. Burada «ölümü karşılamayı ve vermeyi öğreniyorlardı herşeyden önce. Bağlılık andı içiyorlar ve «geri dönülmez, insanüstü bir kadere giriyorlardı. Ve biliyorlardı ki partiden atılacak kişi yalnız kendi canını yitirmekle kalmayacak, ailesinin, karısının ve çocuklarının da ölümüne yol açacaktır. S.S.'lerin sert yasaları böyleydi.

İşte burada dünya dışına çıkmış oluyoruz. Artık ölümsüz Almanya'da ya da nasyonal sosyalist devlette değil, Tanrı insanın gelişinin büyülü hazırlığındayız. S.S.'lerin tarikata alınış töreni, Toton Şövalyeleri tarikatındaki kabul törenini yakından andırır. Bu törene, yapıldığı Marienburg şatosundaki Remter salonunun son derece gerdin ve Olağanüstu havasından dolayı «Yoğun Hava Töreni» de deniyordu! Lewis Spence gibi kimi gizli bilim araştırmacıları, bunu salt iblis geleneğinde bir tür kara âyin olarak görürler. Buna kargın, kimi de, «Yoğun Hava»yı, katılanların tümüyle sersemlettiği bir an olarak yorumlarlar. Bu iki tez arasında, daha gerçekçi ve dolayısıyla daha gerçekdışı bir yoruma da yer vardır.

Gen dönülmez, Vazgeçilmez kader: Ölü kayasından ömür boyunca ayırmak üzere tasarılar hazırlanmıştı …

Gerçek bir S.S., kendince, iyinin de, kötünün de üzerindedir.

….

> *—Kara Tarikatin eylemi hiçbir siyasal ya da askeri ihtiyaçtan doğmuş değildir. Tümüyle büyü gereğidir, gizli güçlere dayanır. Toplama kampları, aslında bir simgesel davranış, bir makettir. Tüm halklar kökünden kopartılıp alınacak, koskocaman bir göçebe kavim haline, rahatça yoğurulabilecek bir hammadde haline dönüştürülecektir.*

Gizli öğretinin bir bölümü şöyle özetlenebilir:

> *«Canlı varlık olarak tek şey vardır: Evren ya da Dünya. İnsan dahil, bütün öteki yaratıklar, bunun çeşitli biçimlerinden, yönlerinden başka bir şey değildir.»*

Bizi çevreleyen, saran ve bizim aracılığımızla başka biçimler hazırlayan bu Yaratığın bilincine varmadıkça bizler de canlı sayılmayız. Evren ruhunun Tanrılarca bize aktaracakları buyruklarına dikkatle kulak verelim. Bizler, yaman büyücüler, kanlı ve kör insan hamurunun yoğurucularıyız.

…

Örgütün açıklanan amaçları şunlardı: **«Hind cermen ırkının doğduğu yerleri, anlayışını, eylemlerini, mirasını araştırmak ve bu araştırmalın Sonucunu halka, ilgi çekici biçimde aktarmak.»**

**

> **İki şeytan vardır.**

Gerçi eğer çağdaş dünya çoğumuzun sandığı gibi, hâlâ maddeci ve bilimci XIX. yüzyılın bir mirası olarak kalsaydı, naziler hiç kuşkusuz üstün gelirlerdi. **İki şeytan vardır. Biri tanrısal düzeni düzensizliğe dönüştürür, öteki de düzeni, tanrısal olmayan başka bir düzen haline getirir,**

…

«Bir yanağıma vurduklarında, öteki yanağımı uzatmam, yumruğumu da sallamam: Yıldırım yağdırırım ben.»

Yer altının efendileriyle yerüstünün küçücük adamları arasındaki, karanlık Güçlerle ilerleme halindeki insanlık arasındaki bu savaş da Hiroşima'da, tartışmasız gücün apaçık belirtisiyle son bulacaktı işte.

Sh: 209-311

Kaynak: L.PAUWELS /J. BERGIER, EVRENİN SAHİPLERİ, (Le Matin des magiciens), Fransızca aslından çeviren; Nihal ÖNOL, Altın Kitaplar Yayınevi 1. Baskı : Mart 1974,İstanbul

Not: Kitabın tamamını okuyabilirsiniz. Son zamanda Ortadoğudaki olayları körükleyen devletin İsrail olduğunu düşünüyordum. Onların kullanıldığını bir daha görebiliyorum. Asıl fitne ve terörü körükleyen bahsedilen inancın sahibi olan Almanlardır. Yine birşeyler planladıkları ihtimali çok kuvvetli. Çünkü onlar dünyayı savaşa sürükleyen bir millet olmaları ile ünlüler. İki defa savaşa soktular. Üçüncüsünüde denemekten vazgeçmeyecekleri kesin.

İhramcizâde İsmail Hakkı

MAKALÂT, (KONUŞMALAR) --ŞEMS-İ TEBRİZİ (Kaddesa'llâhu sırrahû ve efâza aleynâ birrehû ve ihsânehû)

AYNA KIRILMADAN

Hacamatçı, küçük çocuklardan kan almak için onlara nasıl ceviz, kuru üzüm gibi yemişler vererek önce avutur ve duyacakları acıyı unutturmak için okşar, sonra neşterini saplarsa; ululuğu en yüce olan Allah da kulunu bu türlü işlerle uğraştırarak önce cemâlini gösterir sonra aynayı kırar. O zaman, gönül ehli erenler Hak ehli olurlar; garip bir şaşkınlık içinde kalırlar.

Makâl [Söz] ,95, c. I, sh: 221

ÖLMEZ AŞKA SAHİP OLMAK İÇİN

Mevlânâ, Hak yolunu arıyordu. Bir kadına veya bir gence âşık olan kimse, bir gün dükkânını, tezgâhını terk eder; işini gücünü bırakır. Öyle bir insana, **«Seni asacaklar,»** deseler, **«Zaten ben de onu arıyorum, asın beni,»** der. Âşıkta can korkusu yoktur, malın mülkün de değeri yoktur. O, bekası olmayan fâni bir sevgili için ölür; her ikisi birlikte toprağın altına giderler. Şu halde başlangıcı ve sonu olmayan her türlü eksiklerden arı, tertemiz ulu Allah Teâlâ'nın âşıkı olun, onu sevin ki, o ölümsüzdür.

Makâl, 11, c. I, sh: 54

ÜSTÜN BİR ŞEY YOK

Lâkin biliyorum ki, bende de bir hal var. **Ben buna bakmıyorum ve bizi kınayanlara karşı asla aldırış etmem.** Bu bencilliktir. Şüphesiz ben bunu söyleyince sen de aynı şeyi söylüyorsun, ikimiz de bu konuda birleşiyoruz. Ama bana gelince, daha söylemediğim şeyler kat kat fazladır. Bu noktadaki kuşkularım sonsuzdur. Bundan dolayı sözü çok özetliyorum, konu dışına da çıkamıyorum. Bazen vaz geçiyorum, söze yalvarıyorum. Beni şüpheli duruma düşürme diyorum. **Allah'ı arayanlardan hiç bir talip yoktur ki, aradığı yolda olgunlaşmış olmasın.** Talip isteğinde kemale ermiş, aranılan sevgili sevilmek bahsinde henüz olgunlaşmamış ise, o kararsızdır. Ama sevgili, sevilmek bahsinde olgun hale gelmişse, her ikisi birbirleriyle anlaşmış ve kaynaşmış demektir. **Bu bakıma göre, ariften daha üstün bir şey yoktur. Ama (diğer bakıma göre) ondan da üstün bir şey vardır.'**

Diyelim ki, bir vezir vardır. Sultanın her halinden anlar. Huyunu, mizacını, öfkelendiği ve hoşlandığı şeyleri bilir. Bunu kimseye sormadan kavramıştır. Ama o vezir bütün bu yakınlığı ile beraber canından güvenli değildir'. Çünkü nice vezirlerin boynu vurulmuştur.

Makal: 71, c.I, sh: 182

SEN ARADAN KALKAN O MİMİ CİHAN FARZET!

Allah, **"Göklerim ve yerim beni kapsayamadı, ama imanlı bir kulumun gönlüne sığdım,"** (Kutsal hadis) buyurmuştur. **Ahmed'den Ahad'e kadar açık bir mimden fazla bir şey yoktur. Bu mim ise mânanın perdesidir.**

Mısra: **Sen aradan kalkan o mimi cihan farzet!**

Adem oğlu ne kutludur!

Yedi iklime, bütün varlıklara değer. Hele Âdemoğullarından Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem ümmeti olanlara ne mutlu!

Muhammed'in gözü Muhammed değil mi?

Muhammed'in gözü aydın ki, sen ona ümmet oldun. Ona ümmet olunca, Hak Peygamber seninle iftihar eder, elini tutar. Musa'ya, İsa'ya göstererek seninle öğünür; **bu adam benim ümmetimdir,** der.

Hazreti Resul, o geniş yenleri ile, Arş üzerinde ve Arş sakinlerine göstererek, bakınız, **görünüz** der. Bir aralık ansızın bir Sütun gözüne erişir, sonra görünmez olur. Kayıplara karışır. **Tertip ehli erenler, gitmeyi düşünürler ve o zamanı korurlar. Onun etrafında toplanarak birlikte yürümek isterler.**

Makal, 250, c.II, sh: 51

ELİF HARFİ BAĞIMSIZDIR

Bu gün acaba neden onun bütün sözleri böcek üstünedir. Onun [Fahri Razî] bütün kitapları, eserleri hep böcektir.

Elif, herkesçe bilinir ki, Eliftir; onu başka harflerle tanımlamaya gerek yoktur. Ama başka bilinmeyen harfleri açıklamak gerektir.

B harfi ile beraber bütün Ebced harflerini yorumlamak ister. Başkaları bunu anlamaz. Kur'an'a da yorum gerektir:

Elif harfi bağımsızdır. Allah kelimesinin başına oturmuştur.

B harfi gönlünde onun sevgisini taşır, onun ayağına baş koymuştur.

Şimdi sen insaf et!

Böyle bir yaşantıya kimin gücü yeter?

Birine alçakgönüllülük gösterdim mi benden ürküyor; düşmanca dışarı fırlıyor.

Makal, 232, c: II, sh: 230

Not: Bu hikmete binaen kızlarımıza Elif ismi koymak sakıncalı görünüyor.

TANRI TANRIDIR

Yaratılmış olan kimse Allah olamaz, ister Muhammed (salla'llâhu aleyhi ve sellem) olsun, ister Muhammed'den başkası.

Makal, 355, cII, sh: 155

BİZİ NEDEN ANLAMAZLAR Kİ

Sana önce çok kuvvetli bir ilgim, sevgim vardı. Ancak başlangıçta görüyordum ki, o zaman işaret yolu ile söylemek mümkün değildi. Eğer söyleseydim beni mazur görmezdin. Bu saatte de zararlı çıkardık. O zaman bu hal yok idi.

Bana diyorlar ki: **Bir topluluk senin hakkında o bidatçıdır, yapmacık şeylerle uğraşıyor** diye beni ayıplamaya başlamış.

Ben de, **«Doğru söylüyorlar**, dedim. **«Bidatçıyım. Şimdi sen bana söyle bakayım, bu namazın hakikati, içyüzü nedir?»**

Önce felsefecilerden bazıları. **«Başını yere koymak, vücudunu ayakta tutmak ayıptır, eksikliktir,»** derler. Yüzüstü düştü ki, benim de maksadım bu idi, bunu istiyordum zaten. Maksadım ne idi? Felsefecilerden nakledererek anlattım ki, onlar imanlı kişilerden değildirler. Şimdi müsaade et de bir söz daha söyleyeyim. Hazreti Muhammed (salla'llâhu aleyhi ve sellem) bile, **«Bırak ne söylüyor dinliyeyim,»** buyuruyor. Yersiz bir laf söylerse onu bilirsin. Asıl söz eri, benim maksadım bu idi diyebilen kişidir. Bugün mademki o kişi sensin bu da sana yaraşır. **Ben hiç kimse için, «O fasıktır, günahkârdır,» diyemem.**

Hiç kimseyi ne kötü işlerle ilgili görürüm, ne de kötülük düşünürüm. Yarlıganmayı da, ancak kötü düşüncelerin içimden temizlenmesi için Allah'dan dilemekteyim.

Ben diyorum ki, **marifet kaynağı bu şeytanın getirdikleridir.** Senin istediğin ve aradığın şeye de engel olur. Sana, içini o marifetten boşaltmak gerekir. Öyle ki, o marifetin üzerinde hiç bir şey olmasın. O zaman zaman bizi gerçekler; gözünde yaş birikir, külah ister. Zaman zaman da, **«Bize bir eşek kadar değer vermiyorsun, hiçe sayıyorsun,»** der. Biz seni bilgin bir müftü tanıyoruz. …

….

Beni cennetin kapısına götürseler, önce kapıdan bakarım. O orada mıdır? Orada yoksa, nerede diye sorarım. Hayır onu gözümle görmeliyim. Böylece birlikte olalım. Eğer cennette bulamazsam cehenneme koşarım. Cehennem benden sorar. Kaç kerre görmüşüz?

Açık konuşalım: Benim seninle işim yok. Onu bana ver. Sen bilirsin, bundan sonra her ne söyleyecekse o bilir. Benim onunla görülecek başka işim yok. Bunu söyleyince gitti. Onun tarafından da böyle yapmak gerekirdi. İçi boş ise, tekrar içeriye uğrar, iman getirir. **O kimseler ki içerden değildir, onlara yüz binlerce mucize göstersen iman etmezler.** Hazreti Ebubekr, (Allah ondan razı olsun) hiç mucize istemiyordu. Diyordu ki: **«Peygamber ne söyİedi ise inandık ve gerçekledik.»** Bana para verdi. On beş gün sonra tekrar gel o zaman gidelim. Bu gün beni bırakmazlar ki, gideyim. Beni niçin serbest bırakıyorsun? **Dostlar elden gider, halk da bizim sözümüzü anlamazlar, anlamak da istemezler.** O ihtiyara, **«Bu adama niçin eğri gözle bakıyor?»** diye sor. **Halk Yahudilere bile, selâm verirken bugün bizi sormuyor.** Biz onu yüz türlü kurnazlıkla nâz ve niyazlarla elde ediyoruz. Sen onun teveccühüne layık olduk mu sanıyorsun?

Efendi! Halk, her şeyi kendi kuvvetleri ölçüsünde görür.

Makal, 174- 175, c.I, sh: 330-332

NEDEN ?

Bunları eğer şehirde bir topluluğa söyleseydim bana yüz binlerce saygı gösterir, (M. 302) büyük bir halk kümesi bana mürid olurlardı.

Bir zümre de birbirinin saçlarını yolarak kavga çıkarırlardı; tatlı canlarını, sevgili mallarını bağışlarlardı. Halbuki sende hiç bir iz bırakmadı, sanki taş veya ondan daha katı dedikleri gibi, kalbin yumuşamadı.

Bir yumuşak huyluluktan bahsederler ki, o gerçekte yumuşaklık değildir. **Ancak o bir eşeklik sayılır. Yoksa öğüt, insanda iz bırakır.**

Makal, 302, c.II, sh; 104

TOZLAR KALKINCA

Beyit:

Senin güzelliğin belâ tuzağında bizi avlayan bir danedir.

O öyle bir mumdur ki, hep bizim pervanemizi yakar.

Ey sevgili senin zülfünün zencirini şundan dolayı seviyorum ki

O bizim divane gönlümüzün ayağına yaraşır.

Tozlar yatışınca altındaki at mıdır, eşek midir göreceksin.

Makal, 320, c.II, sh: 122

Kaynak: Şems-i Tebrizi, Makalât, (Konuşmalar), Çeviri: Mehmed Nuri GENÇOSMAN, Hürriyet Yayınları, 1974, İstanbul

YA RABBÎ ARAMIZA NEDEN GİRDİLER?

Mevlâna Celaleddin Rûmi (Kuddise sırruhu's-sâmî) buyurdular ki:

1720. Musa, yolda bir çoban gördü. Çoban, şöyle söylenip duruyordu:

> " Ey kerem sahibi Tanrı!
> Neredesin ki sana kul, kurban olayım.
> Çarığını dikeyim, saçını tarayayım.
> Elbiseni yıkayayım, bitlerini kırayım..
> Ulu Tanrı, sana süt ikram edeyim.
> Elceğizini öpeyim ayacığını ovayım.
> Uyuma vaktin gelince yerceğizini silip süpüreyim.
> Bütün keçilerim sana kurban olsun.
> Bütün nağmelerim, heyheylerim senin yâdınladır Tanrım!"

1725. O çoban, bu çeşit saçama sapan şeyler söyleyip duruyordu. Musa **"Kiminle konuşuyorsun?"** diye sordu.

Çoban, **" Bizi yaratanla, bu yeri göğü halk edenle"** diye cevap verince,

Musa dedi ki:

> " Vah ,vah, sen sersemlemişsin. Daha Müslüman olmadan kâfir oldun, Bu ne saçma söz, bu ne küfür, bu ne olmayacak şey? Ağzına pamuk tıka. Küfrünün pis kokusu dünyayı tuttu. Küfrün, din kumaşını yıprattı.
> 1730. Çarık, dolak, ancak sana yaraşır. Bir güneşe bu çeşit şeylerin ne lüzumu var?
> Böyle sözlerden ağzını kapamazsan bir ateş gelir, halkı yakar.

Zaten ateş gelmedi de bu duman ne? Can niye kapkara bir hale geldi, ruh merdutlaştı?

Tanrının her şeye kadir ve her hususta âdil olduğunu biliyorsan nasıl oluyor da bu hezeyanlara, bu küstahlığa cüret ediyorsun?

Akılsız dost, zaten düşmandır. Ulu Tanrı, bu çeşit hizmetlerden ganidir.

1735. Sen bunları kime söylüyorsun. Amcana, dayına mı? Tanrı sıfatlarında cisim sahibi olmak ve ihtiyaç var mı?

Büyüyüp gelişmekte olan süt içer. Ayağı muhtaç olan çarık giyer.

Eğer bu dedikodu, kulu içinse… Tanrı, onun hakkında da " O, benim" dedi. Yine beyhude ve bâtıl.

Tanrı, onun hakkında, " Hastalandım da yine halimi hatırımı sormadın? Yalnız o hastalanmadı, ben de hasta oldum" demiştir.

Bu çeşit sözler, " Benimle duyar, benimle görür" haki katına erişen kişi içinde bâtıldır.

1740. Tanrı haslarıyla edepsizce konuşmak gönlü öldürür amel defterini kapkara bir hale koyar.

Sen bir erkeğe Fatma desen; erkekle kadın, hep bir cinsten olmakla beraber,

İmkân bulursa kanına kasteder, isterse haddi zatında halîm ve mülâyim olsun!

Fatma sözü, kadınlar için övünçtür. Fakat erkeğe söylersen kılıç yarası gibi tesir eder.

El ayak.. bizim için övünç vesilesidir; fakat Tanrının arılığına nispetle kusur.

1745. " Doğmaz, doğurmaz" vasfı ona lâyıktır . Babayı da halk eden o, oğlu da.

Doğma, cisim olanın vasfıdır. Doğan, ırmağın bu yüzüne mensuptur.

Çünkü doğan, Kevnü Fesat âlemindendir, aşağılıktır, sonradan olmadır. Elbette onu bir meydana getiren lâzım."

Çoban, **" Ya Musa ağzımı bağladın, pişmanlıktan canımı yaktın"** dedi;

Elbisesini yırtıp yana, yana bir ah çekti, başını alıp çöle doğru yola düştü.

Ulu Tanrı'nın Musa'ya çoban yüzünden darılması

1750. Musa'ya Tanrı'dan şöyle vahiy geldi:

" Kulumuzu bizden ayırdın. Sen ulaştırmaya mı geldin, yoksa ayırmaya mı?
Kaadir oldukça ayrılığa ayak basma. Bence en hoşlanılmayan şey ayrılıktır.
Ben, herkese bir huy, herkese bir çeşit ıstılah verdim.
Ona metih olan söz, sana zemdir; ona göre baldır, sana göre zehir!

1755. Bizse temizden de münezzehiz, pisten de. Ağırlıktan da arıyız, çeviklik ve titizlikten de!

Kullara ibadet edin diye emrettimse bir kâr, bir fayda elde edeyim diye değil, kullara ihsanlarda bulunayım diye.

Hintlilere, Hintlilerin sözleri metihtir. Sintlilere, Sintlilerin.

Onların beni tespih etmeleriyle münezzeh, mukaddes olmam. Bu tespih incilerini saymakla kendileri temizlenirler.

Biz; dile, söze bakmayız; gönle hale bakarız.

1760. Kalp huşu sahibiyse kalbe bakarız, isterse sözünde kulluk ve aşağılık olmasın!

Çünkü gönül cevherdir.. söz söylemekse araz. Bu yüzden araz, âriyettir, maksat cevherdir.

Mânası gizli kapalı, yahut başka olan bu çeşit lâflar, ne vakte kadar sürecek? Yanıp yakılmak isterim ben, yanıp yakılmak. O ateşe düş!

Canda sevgiden bir ateş tutuşur.. düşünceyi, sözü, baştanbaşa yakıver!

Musa, edep bilenler başka, canı, ruhu yanmış âşıklar başka.

1765. Âşıklara her nefeste bir yanış var. Yıkık köyden haraç, âşar alınmaz.

Hatalı söz söylerse bile ona hatalı deme. Kanına bulanıp şehit olursa yıkamaya kalkışma.

Şehitlere kan, sudan yeğdir. Bu yanlış sözde yüzlerce doğrudan yeğ!

Kabenin içinde kıbleden eser yoktur, dalgıcın ayağında dolak olmazsa ne gam!

Yürü, sarhoşlardan kılavuzluk arama. Elbisesi paramparça olana yamadan bahsetme.

1770.

Aşk şeriatı, bütün dinlerden ayrıdır. Âşıkların şeriatı da Allah'tır, mezhebi de.
Lâlin, lâl olduğunu ispat eden bir damgası olmasa da ne çıkar? Aşk, gam denizinde gamlanmaz ki!

Musa Aleyhisselem'a o çobanın mazur olduğuna dair vahiy gelmesi

Ondan sonra Hak, Musa'nın sırrına dile gelmeyecek sırlar söyledi;

Musa'nın gölüne sözler döktüler.. görmekle söylemeyi birbirine karıştırdılar.

Nice defa kendisinden geçti, nice defa kendisine geldi.. kaç kere ezelden ebede uçtu!

1755. Eğer bundan ötesini anlatmaya kalkışırsam ahmaklık etmiş olurum. Çünkü bunu açmak, bunu anlatmak, anlayışın ötesindedir.

Söylesen akıllar hayran olur. Yazsam birçok kalemler kırılır!

Musa Tanrıdan bu azarı duyunca çöle düşüp çobanın ardınca koştu.

O hayran âşığın izini izledi, çöldeki otların tozunu silkti.

Âşık ve hayran adamların ayak izleri, başkalarının izlerinden ayrılır, hemen belli olur.

1780. Âşık, Ruh gibi bir ayağını yukardan aşağıya atar; bir ayağını fil gibi eğri büğrü basar.

Bazen bir dalga gibi bayrak diker, yücelir. Bazen balık gibi suyun içinde gider, görünmez.

Bazen de remilcinin remil dökmesi gibi ahvalini toprak üstüne yazar.

Musa nihayet onu bulup gördü. Dedi ki:

"Müjdemi ver! Tanrı'dan izin geldi.
Hiçbir sebep ve tertip yolu arama; daralan gönlün ne isterse onu söyle!

1785. Senin küfrün, din, dinin can nuru.. Sen emniyete erişmişsin; bütün bir cihan da senin yüzünden amanda.

Ey " Tanrı dilediğini yapar" sırrına erişip o sırla her şeyden affedilmiş olan kişi; pervasızca yürü, dilini aç!

Çoban " Ey Musa, ben o halde, o sözden geçtim. Şimdi kendi gönlümün kanına bulandım.
Ben Sidret-ül Münteha'dan da aşmış, oradan bile yüz binlerce yıl öte gitmişim.
Sen bir kamçı vurdun, atım şahlanıp sıçradı, kâinatı aştı.
1790. Nâsutumuzun mahremi Lâhut'u olsun artık.Aferin eline koluna!
Şimdi benim halim, söze sığmaz. Zaten bu söylediğim de benim ahvalim değil.
Ayna da bir suret görürsün ya.. fakat o senin suretindir, aynanın değil.
Neyzen, ney üfler. Fakat bu nefes ve bu nefesten çıkan ses, neyin midir, neyzenin mi.. Bu ses, neyin harcı mı, neyzenin harcı mı?" dedi.

Kendine gel, kendine! Tanrı'yı övsen de bu övüşünü, çobanın lâyık olmayan övüşü gibi bil, öyle tanı.

1795. Senin övüşün, çobanın övüşüne nispetle daha iyidir. Ama Tanrı'ya nispetle onun da değeri yok, onun da sonu gelmez.

Ne vakte dek ben Tanrı'ya hamlederim deyip duracaksın? Perde kaldırılınca oldu sanılan nice şeylerin olmamış bulunduğu meydana çıkar.

Tanrı'yı anışımın mâkul olması Tanrı rahmetindendir. Âdeta istihaze olan kadının namaz kılması gibi bir ruhsattan ibarettir.

Onun namazına nasıl kan bulaşmışsa senin Tanrıyı anışına da benzetiş ve zannediş bulaşmış!

Kan pistir ama bir parçacık su ile temizlenir. Fakat içte öyle pislikler vardır ki,

1800. Tanrı'nın lütuf suyundan gayrı bir şeyle arınmaz, ibadet eden kişinin gönlünden eksilmez.

Keşke secdende kıbleden yüzünü çevirmiş olaydın da tek **" Sübhane rabbiyel A'lâ"**'nın mânasına ereydin!
"Tanrım secdem de varlığın gibi sana lâyık değil. Sen, kötülüğe iyilikle mukabele et" diyeydin.

Bu yeryüzünde Hakk'ın hikmetinden eser vardır. Ondan dolayı pislikleri giderir, çiçekleri bitirir.

Bizim pisliklerimizi örter, karşılığın da ondan koncalar biter.

1805. Kâfir vergide, cömertlikte topraktan daha aşağı, daha verimsiz verimsiz olduğunu görüp,

Varlığından çiçek ve meyve bitmediğini, hattâ bütün temizlikleri bozup pislemekten başka bir şey yapmadığını anlar da

" Ben aykırı anlamış, yanılmışım, yazık, keşke toprak olsaydım;
Keşke topraktan sefer etmeseydim,keşke bir avuç toprak gibi ben de bir tane düşürüp yetiştirseydim..

Topraktan sefere düştüm ama beni yol imtihan etti, bu yolculuktan ne armağan getirdim ki?” ***der.***

1810. Kâfir yolculuğundan bir fayda görmez, ondan dolayı da bütün meyli toprağadır.

Adamın yüzünü geriye çevirmesi, hırstan tamahtandır…yüzünü yola çevirmesi; doğruluktan niyazdan.

Büyümeye meyli olan her ot, büyüyüp durur, yaşar günden güne gelişir!

Fakat başını yere eğdi mi de günden güne küçülür, kurur, noksan bulur, mahvolur!

Ruhunun meyli, yüceliklere ise yücelir durursun, varacağın yer de orasıdır.

1815. Aksine olarak başını yere eğdin mi battın gitti, Hak “ Ben batanları sevmem” demiştir.

Mesnevî-i Şerif c.II

SENİN NİŞANINI TAŞIYAN TASMALI KÖPEKLER OLARAK

“Ey ezelde biz yok iken var olan,

Ey biz yok olduktan sonra da varlığı ebedi olan Allah’ım!

Devran senin fermanına boyun eğmekte,

yedi felek buyruğunun dizginlerini çekmektedir.

Biz senin kapını çalanlardan,

senin yolunda dünyasından [vaz] geçenlerdeniz.

Dergâhında kulağı küpeli birer köleyiz.

Hiçbir gönül yapıcıya umut bağlamadık,

senden başka okşayanımız yok.

Bütün şu umutlar; korkular hep senin içindir.

Yargılayıcı sensin, ey kerem ıssı, bağışla bizi.

Biz zavallılara çare bul,

Sen de kapından sürersen kime yüz çeviririz?

Senin nişanını taşıyan tasmalı köpekler gibiyiz.
Şahlar yalnız bu köpeklerle avlanırlar.

Mademki sen, bizim kendi bağından olduğumuzu,

mülkünde boynu halkalı kumruların,

tasmalı itlerin olduğumuzu kabul ediyorsun,

o halde olur mu eksik dil, olur mu eksik dilmenlik? [güzel dil bilen, konuşan, söz söyleyen.]

Söylenmiş, [bizden]

söylenmemiş şeyler ancak pişmanlıktan ibarettir.

Gönül nerede, bu kol kanad nerededir?

Ben kim, Allah'ım seni ululamak nerede?

Senin vasfında dilimiz dönmez.
"Allah'ı anlayan dilsiz olur" hikmetini okumaktayız.
Hem sözlerimden o kadar utanç duymaktayım ki,

ya Rabbi sen beni nimetlerinle yarlığa,

Senin karşına başsız ayaksız gelsek de,

yine Rabbim varmak ümidiyle geliyoruz.

Göç yüklendiği halde şu geri kalışımızı gör.

Ey bizim sahibimiz olan Allah'ım,

şu zavallılığımıza bak.

Sığındığımız kapı senin eşsiz kapındır.

Kaçındığımız kapıdan bize el uzatacak da sen değil misin?

Senin dergâhından başka bir kıbleye yönelmeyeceğiz.
Sen de bizi okşamasan kim yüzümüze bakacak?

Ey yaslılar dostu, bize yâr ol.

Ey çaresizler çaresi, bize çare olur musun.

Bizden önce senin merhametine kim el açtı?

Bizden çok kim göz yaşı döktü?

Suçlanmışı bağışla,

sana yalvarırız.

Bize çare bul, çünkü sana sığınmışız.

Ey Nizami'nin adına şeref veren Allah,

Sana kul olmak onun nazarında efendilik mertebesidir.

Onun diline dua ve şükür armağanları gönder,

seni tanımak bilgisini onun canına ulaştır. ”

Nizami, Mahzen-i Esrâr (Çev.: M. Nuri Gençosmanoglu), İstanbul, 1990, s.18-19.

****

Efendimin kuluyum
Kölesiyim kuluyum
Eğer kulum demezsen
Ya ben kimin kuluyum

Suzî Ahmed (Tekke Şiiri Antolojisi, s.459)

Kaynak: Abdulhakim KOÇÎN , Dîvân Şiirinde Münâcât- Doktora Tezi- Gazi Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü- Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı-Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı -1998 Ankara

EVLİYANIN DAHİ MEKRİ VARDIR, ALDANMAYINIZ

Anlamayan herzevekiller için misaldir, ancak hep aldanırlar

Sefîne-i Evliyâ'da Osmânzâde Hüseyin VASSÂF (Kaddesa'llâhu sırrahû) Efendimiz buyurdular ki

Hâce-i irfânım Mesnevî-hân Muhammed Es'ad el-Mevlevî, bir gün derste zevk-ı inzivâdan bahsettiği sırada Şeyh Gâlib'den bir misâl getirdiler:

Hz. Şeyh'in şöhreti fevka'l-âde şâyi' olunca, **"Hazret! Mevlevîhâne'ye şitâbân olanların adedi çoğaldı, dergâhdaki dedelerin hizmetten şikâyetleri çoğaldı. Biz bu gürültüye tâkat getiremiyoruz, hizmetten dolayı sohbetinizden kaldık. Amân efendim, siz bilirsiniz, bir çâre bulunuz, istirhâm ederiz."** diye arz-ı hâl ettiler.

Bunun üzerine Şeyh Gâlib, **"Siz bana, 'Yâ Hz. Muâviye' diye bir levha yazdırıp, çerçeveletip getiriniz."** emrini verdi. Onlar bu emri infâza müsâraat kıldılar, levhayı getirdiler, Hz. Şeyh'e gösterdiler. **Kapının yanını göstererek, "Şimdilik şuraya koyunuz."** buyurdular.

Dervîşler, maksatlarıyla bundaki hikmeti te'lîf edemediler. Fakat zuhûr edecek netîceye müterakkıb oldular. Âyîn günü ber-mu'tâd şeyh odası ulemâ, urefâ, meşâyıh, ağniyâ, ahibbâ ile doldu. **Ulemâ sınıfı o levhanın kapu yanında perde olmasını hoş görmediler, "Hz. Rasûlu'llâh (salla'llâhu aleyhi ve sellem) efendimize vahiy kâtibliği etmiş bir zât-ı âlî-kadrin ve şeref-i sıhriyyete mazhar olmuş bir sahâbî-i celîlin, ism-i şerîfini münâfî-i hürmet bir yere atmış, bu adam râfizîdir."** zannına düşüp dergâha gelmez oldular.

Şuyûu üzerine /155/ ricâl-i ilmiyye dahi tekkeye gitmek, Şeyh Gâlib ile görüşmek istemediler.

Şimdi iş meşâyıhın kesr-i rağbetine teveccüh edince, o levhayı odada postunun olduğu yerin üstüne, bir mevki'-i hürmete ta'lîk eyledi. Gelen meşâyıh, **"Allah Allah, hânedân-ı Hz. Fahr-i âleme hayâneti sâbit olmuş, Haseneyn-i ahseneyne ve Cenâb-ı Ali'ye tertîbât-ı mahsûsada bulunarak ümmet-i Muhammed'in yüreğinde iltiyâm bulmaz bir yara açmış olan bir zâlimin ismini böyle i'tinâ-yı mahsûs ile yazdırıp baş ucuna ta'lîk etmesi, hânedân-ı Ehl-i Beyt'e karşı demek ki, izhâr-ı âsâr-ı buğz etmekte olmasına delîl-i bâhirdir."** mütâlaasını yürüterek onlar da gelmez oldular.

Agniyâya [zenginler] gelince, onlara, **"Efendim, tekkenin şuna ihtiyâcı var, agniyânın sarf-ı nakdîne-i himmet etmesi lâzım geliyor. Lutf ediniz, bir çâresine bakınız."** teklîfine, **"Para isteme benden, buz gibi soğurum senden."** nazariyyesiyle mukâbele ederek onlar da ayaklarını kestiler. Ekâbir geldikce intifâ' ümmîdine düşerek dergâha şitâbân olan fukarâ-yı züvvâr, gelenlerin azalmasıyla emellerini suya düşmüş görünce, artık rağbet etmez oldular. Dergâhın izdihâmı bu sûretle zâil oldu**. O zamân Hz. Şeyh, dervîşleriyle kendi âleminde zevk-ı ma'nevî sürmeğe ber-sâbık devâm eylediler.**

Şeyh Gâlib, 42 sene muammer olmuştur. Pek genç iken âlem-i fenâya vedâ' eylemiştir. İrtihâli âlem-i edeb ü irfânı sarsmıştır. Herkes ağlamıştır. İrtihâlleri 1213 sene-i hicriyyesi şehr-i Recebinin yirmiyedisine (4 Ocak 1799) leyle-i Mi'râca müsâdifdir.

Menkûldür ki, vefâtında pederi Mustafa Reşîd Efendi ber-hayât idi. Oğlu gasl olunurken, **"Evlâdımı bir daha /156/ göreyim."** diye mugassile gidip gördüğünde, ak sakalından yaşlar akıtarak, **"Âh oğul! Bu tahtaya o kara sakal yaraşmıyor."** diye ric'at [bakamayıp dönmüştür] etmiştir.

Dergâh-ı şerîfin havlısında İsmâîl-i Ankaravî hazretlerinin türbesinde ayakucunda defn olunmuştur. (Kaddesa'llâhu sırrahû)

c.5. sh: /154-156/

Sen şâh-ı rusül fahr-i mümeccedsin efendim

Dîvân-ı ilâhîde ser-âmedsin efendim

*Menşûr-ı "**le-amrük**"le müeyyedsin efendim* [1]
Bî-çârelere devlet-i sermedsin efendim

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Hutben okunur minber-i iklîm-i bakâda
Hükmün tutulur mahkeme-i rûz-ı cezâda
Gül-bâng-i kudûmün çekilür arş-ı Hudâ'da
Esmâ-yı şerîfen anılur arz u semâda

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Tâbiş-dih-i ervâh-ı mücerred güherindir'
Mâliş-geh-i rahsâr-ı melek hâk-ı elemidir
Âyîne-i dîdâr-ı tecellî nazarındır.
Bû Bekr Ömer Osmân u Alî yâr-gerindir

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Bir gün ki dalup bahr-i gama fikrete gitdim
İlden yetürüp kendimi bî-hûdluğa yetdim
İsyânım anup âkıbetimden hazer itdim
Bu matlaı yâd eyledi bir seyyid işitdim

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Ol dem ki nebîlerle velîler kala hayrân
*"**Nefsî**" diyu dehşetle kopa cümleden efgân*
Ye's ile usâtın olıcak hâli perîşân
Destûr-ı şefâatle senindir yine meydân

/158/ *Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim*
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Ümmîddeyiz ye'sle âh eylemeyiz biz
Ser-mâye-i îmânı tebâh eylemeyiz biz
Bâbın koyup ağyârı penâh eylemiyiz biz
Bir kimseye sâyende nigâh eylemeyiz biz

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

Bî-çâredir ümmetlerin isyânına bakma
Dest-i red urup hasretile dûzaha kakma
Rahm eyle amân âteş-i hicrânına yakma
Ez-cümle kulun ***Gâlib****-i pür-cürmü bırakma*

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammed'sin efendim
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim

[1] (لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ) "Ey Nebî! Senin hayâtına kasem olsun ki, onlar sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı." 15. Hicr sûresi, 72. (H)

Kaynak: SEFÎNE-İ EVLİYÂ- Osmânzâde Hüseyin VASSÂF, hzl: Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ, Prof. Dr. Ali YILMAZ, 2005, İstanbul

PEYGAMBERİMİZİN İSMİNİ TELAFFUZ EDERKEN DAHİ EDEPLİ OLMAK FARZDIR

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve selemin ism-i mübarekelerine hürmet etmeyen herkes için:

Sefîne-i Evliyâ'da Osmânzâde Hüseyin VASSÂF (Kaddesa'llâhu sırrahû) Efendimiz buyurdular ki

Karasarıklı İbrâhîm kaddesa'llâhu sırrahû Efendi

Kuşadalı hazretlerine yetişmiş bir şeyh-i âlî-kadrdir. İzzet Efendi merhûmla da hem-bezm olarak bi'l-âhare Eyüp'te Bahariye civârında Taşlıburun Dergâhı şeyhi Süleymân Efendi'den Tarîk-ı Sa'diyye'den müstahlef olmuştur. Müddet-i medîde Mâliye Nezâreti'nde kitâbette bulunmuştur. Bi'l-âhare ihtiyâr-ı takâüd eyledi.

Beyâz sakallı, beyâz yüzlü, uzunca boylu olup, siyâh cübbe giyer, beyâz arâkıye üzerine siyâh sarık sarardı. Her gören meclûb ve meczûb-ı hüsnü olurdu. Sevdiği meşâyıhın dergâhlarına giderdi. Herhangi bir meclis-i zikirde bulunsa orada derhâl neş'e-i zevk, rûhâniyyet zuhûra gelirdi. Esnâ-i zikirde kendilerine hâl galebe eylediğinden şiddetli sayhalar vurarak kendini yerlere atardı. Bu hâl herkeste haşyet vücûda getirirdi. Husûsuyla Hz. Sünbül Hânkâhı'nda semâ'-hânede tahtanın üzerinde kendini oradan oraya kaldırır atardı. **"Meded Yâ Nebiyya'llâh!"** diye sayha ederdi. Bu sebeble **"Sayha-zen İbrâhîm Efendi"** diye şöhreti vardır.

Kendileriyle çok zamân müşerref oldum. Fakîre Tarîk-ı Şa'bânî'den **Vird-i Yahyâ** kırâatına me'zûniyyet vermişti. **Salavât-ı şerîfeyi huzûr ile okumayı tavsiye ederdi.** **Bir gün hasbihâl sırasında buyurdular ki:**

Hânkâh-ı Hz. Sünbül'de bir cem'iyyette dûçâr-ı cezbe oldum. **"Aman! Yâ Muhammed!"** diye kendimi yere attım. Gaşy oldum. **Bu esnâda sırr-ı rûhâniyyetime dediler ki:**

> ***"Muhammed senin ağzının kaşığı mı ikide bir o ism-i mübâreki yâd ile hareket ediyorsun. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de ta'zîmen,***
> ***"Yâ Eyyühe'n-Nebî! Yâ Eyyühe'r-Resûl!"***
> ***buyuruyor. İsm-i Nebî'yi erbâb-ı kemâl ü edeb doğrudan doğruya zikr etmezler.***
> ***Senin "Yâ Muhammed!" diye sayha edişin küstâhlıktır; edebini takın.***

Bu tevbîh ve irşâd-ı Ma'nevî fakîrde öyle bir te'sîr-i azîm husûle getirdi ki, bir daha o yolda sayha etmemeğe azm ettim. Bu sebeble **"Aman Yâ Nebiyya'llâh!"** benim virdim oldu. Evlâdım siz de bu hâlimden ibret-bîn olunuz."

Şehzâdebaşı civârında Bozdoğan Kemeri civârında bir hânede sâkin idi. Son zamânlarında halktan inkıtâ' eyledi. Hâlden hâle dûçâr oldu. Te'sîr-i cezbe ile kendini merdiven sahanlığının parmaklığına salb etmek sûretiyle cânını cânânına teslîm eyledi. Mazhar-ı zevk-i tâm oldu. Mezkûr dergâhta defîn-i hâk-i gufrândır. (Kaddesa'llâhu sırrahû)

Halîm, selîm, gül yüzlü, pâk özlü, tatlı sözlü idi.

c.4. sh: /117/

Kaynak: SEFÎNE-İ EVLİYÂ- Osmânzâde Hüseyin VASSÂF, hzl: Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ, Prof. Dr. Ali YILMAZ, 2005, İstanbul

TANRI TÖRESİNİ VE TÜRK'Ü KORUYACAKTIR

Ve Tanrı, İlâhî düzeni (Töre'yi) korumak maksadıyla kendine inananlara Devlet vermekteydi.

Devletin vazifesi Töre'yi korumak ve böylece insanlığı huzura, kavuşturmaktı.

Tanrı Türkİer'e: "Kösleri yok olmasın, Töre'nin tebliğ ve hâkimiyeti durmasın" diye Vatan, Devlet ve Hâkan vermekteydi.

MUHABBETİN İÇTİMAİLEŞMESİ VEYÂ TÖRE İLE TÜRK OLMAK

Yeni Toplum,

Sayı 1, Mayıs-Hazirân 1992

Sevgili okuyucu!

Seri, eline kalem alıp yazan, yazmayı düşünen gelmiş geçmiş bütün müelliflerin adı belirsiz, olgunlukta mütekâmil, müsamahası engin halden anlar, büyük kederlere ve sevinçlere ortak olabilen geniş kavrayışlı bir şahıssın. Birçok büyük mütefekkir, kendi devirlerinde yakınları, yaşadıkları toplumun ileri gelenleri tarafından anlaşılmasalar dahî kaleme sarılır ve nerede, nasıl, ne zaman yaşadığını bilmedikleri sana içlerini dökmekten kendilerini alamazlar. Sen o yazarın yakını veyâ çağdaşı olmak zorunda değilsin. Düşünüyorum da bunca büyük gönüllü insanın muhâtabı olan sen, belki de târihin en kayda değer meçhul kahramanısın.

İnsanda bir yerlerde saklı, sâdece kendine âit tutmak istediği mahrem dünyalar bulunması pek tabiî görünür. Fakat gene insanda en büyük duygu, fikir, icat, keşif birikimlerini deşifre edip hemcinsleriyle paylaşma ihtiyâcı da baskın bir rûhî taleptir. Bu iki kudsî hal arasındaki çelişki senin şahsında muvâzenesini bulur. Gerçi yazan en mahrem duygularını, meselelerini ortaya döktüğünü zannetse de çok defâ cemiyet o gönül dağını ne görür ne de duyar... Ama ey aziz okuyucu! Senin karşında, bir fikrin çilesini çeken insan, kuytu mabet köşelerinde en içten, en esrarlı niyazlarım Rabbine döken âşıklardan farklı değildir. O, senin şahsında bir itminan duygusunu yaşar.

Aslında tek tek bildik sımalar değildir okuyucu. O kuyucu bir ma'şerî şuurdur. Ve yazı zamâria rehin edilmiştir. Yazı, ebediyyet demektir. Okuyucu bu ebediyyetin sahibi sıfatıyle yazarın karşısına, halde ve bütün gelecek zamanlarda yaşayacak insanlık ailesi nâmına çıkar.

***

Hz. Yusuf'a kardeşleri bile dost değildi. Onu kandırıp çöl ortasında bir kuyuya atarak Ölüme terk ettiler. Ama Yusuf kardeşlerinden görmediği sevgi ve alâkayı Züleyhâ'dan ve hattâ daha sonra bütün Mısır halkından doya doya gördü ve yaşadı.

İnsanlar sâdece yaşama içgüdüsüyle mi bir arada bulunma ihtiyâcındadırlar?

Aileyi câzib kılan sâdece kan bağı mıdır?

Yoksa o ocakta, insanın ezelî ve fıtrî yönelişi olan muhabbet en tabiî tezahürleriyle yaşandığından mı yaz geçilmez ilk toplum örneğidir! Aile, anne babanın ivazsız garazsız sevgileri etrâfında, sürekli çevresindekileri rahatlatan feragatleri sâyesinde şekillenen ilk sosyal birlik. Aile, ancak Özünde

gönlünden sevgi kaynayan bir merkezin bulunduğu sevgi ocağı ise manâlı toplum örneği olabiliyor. Aksi takdirde, arada birinci dereceden kan bağı bulunsa dahî bu, paylaşacak, ortaklaşa yaşayacak sevgileri tükenen o insanların berâberliklerini sürdürmelerine yetmiyor. Aynı mantık, içinde barındığımız her cins topluma şâmil kılınabilir. İnsanları bir arada tutan en mühim güç sevgidir. Tarih boyunca yaşanmış beraberlikler dâimâ şu veyâ bu seviyede, şu veya bu mâhiyette sevgiler üzerine bina edilegelmiştir.

Mutasavvıflarımız sevginin mahluk olmadığını söylerler. Kendi edebleri içerisinde kâinatın :bu ezelî kudretini tebcil ederler. Varlık âlemindeki her bir tezahürün mânâsı, aslında o şeyin mazhar olduğu sevgi tecellîsiyle eşdeğer olmaktadır. Dolayısıyla sevgi mefhûmuyla mânâ mefhûmu arasındaki organik birlik görülmeden madde ve ruh ilişkisi çözülemezmiş gibi geliyor. Toplumlar, insanların gönüllü birlikte yaşama irâdeleri tarafından şekilleniyor iseler, bu gönüllü hayâtın yürekliliği, paylaşılmakta olan daha geniş çerçevelerdeki değerler sistemiyle îzah edilebilir ancak. Bu hâle muhabbetin içtimâîleşmesi demek aşırı bir ifâde sayılmamalıdır. Yoksa kan bağı gibi sâdece uzvî bir sebeple insanları, ilelebed yan yana tutmak kabil değildir. Kaldı ki gönül akrabalıklarına dâir deyim ve ata sözleri dilimizde hayli zengindir. Yâni kan bağı esâsına bağlı gibi görünse bile insan beraberlikleri behemehal geri planda daha güçlü sevgilere dayanıyor.

Bu sevgiler, alt seviyedeki insanlarda güç kudret elde etme hırsı, yaşama sevgisi... gibi normal veya egoist türlere bürünürken, derece derece daha ileri idraklerde mücerred değerlere doğru yükselmektedir. Bir toplum içinde yaşamanın, bağlanılan sevgiyi teneffüs etme imkânı verdiği, vereceği hükmü, insanları o toplum içinde tutan harç olmaktadır.

> *Dikkat edilirse 1789 Fransız İhtilâli'ne kadar ırk fikrine dayalı millet tariflerine rastlanmaz. Eski zaman milletleri aslında birer ümmettirler. Bir dünya görüşünün mensuplarına millet denmektedir.*

Milleti İbrahim, İsâ'nın Ümmeti, Mûsâ'nın Ümmeti, Ümmeti Muhammed tâbirlerini hepimiz biliriz. Bu toplulukların hepsi de zaman zaman bâzı bölünmelere uğramakla berâber ortak bir İlâhî sevgi,, bir merkez şahsiyete duyulan aşkın muhabbet esâsına göre terekküb etmişlerdir. Bu merkez şahsiyetler başta peygamberler, mezhep kurucuları, büyük velîler... vs. dir. Mezheb ve tarikatler din kurucularının merkezî fonksiyonlarını reddetmeyen, büyük dâire içinde yer. alan daha husûsî dâirelerden ibarettirler. Ortadoks da Katolik ve Protestan da Hz. İsa'ya aynı kıymeti verir, kendi sevgisinin daha saf olduğu iddiasını bırakmaz. Siyâsî organizasyonların şekilleri, güçleri, İhata alanları, sayılan ne kadar çeşitli olursa olsun, İhtilâl öncesi dünya insanlığı genel olarak îmanlarına göre sınıflandırılabilecek bir ana karakter taşımaktaydı.

İman ise sevginin dînî literatürdeki adıdır. Çünkü insanın bağlılık veyâ teslimiyeti ancak sevgiyle mümkündür. Aklî bilgiler emin bilgiler değildir. Ne kadar sübjektif de görünse, müminin îmânı, onun için her türlü aklî alternatifin ötesinde bir kesin bilgi, derûnî tecrübedir. İspatlanması da gerekli ve şart değildir.

***

Orhun Kitâbelerî'nde, "Öd Tengri yaşar (veyâ "yasar")" şeklinde geçen ifâde, eski kültürümüzdeki Tanrı, varlık ve zaman (öd, zaman demek) idraklerinin mâhiyetlerini ortaya koyan çok kuvvetli bir inanışı aksettiriyor. Daha İslam'dan evvel Kağan'ın dilinden zamanda yaşayanın yalnız Tanrı olduğu

fikrinin taşa kazınarak ebedileştirilmesi, aynı taşlarda Tanrı'dan gelip Tanrı'daki diriliğe dönüldüğünü aksettiren ifâdelerle birleştirilirse, bugün bile söylemeye cesâret edemiyeceğimiz bir hayat felsefesi ortaya çıkar. Bu hükümler, bize göre, küçük fânîler olan insanların da Tanrı'ya mânâca iştirâki ve bir iştirak idrâki içerisinde yaşaması demektir.

Modern zamanlardaki pozitivist anlayışlar, insan oğlunu kuşatan fizik ve metafizik çerçeveleri meydana getiren unsurları, o kadar alelade materyallermiş gibi gösterdi ki, insan, zaman,. insanın ruh. dünyası... ilk bakışta bütün derinliğini kaybetmiş göründü.

Mâverâi mesajlarını kaybederek sıradanlaşan sahalardan biri de tarih oldu. İnsanlık tarihindeki büyük rolü, vücûda getirdiği muhtelif vatyantlı engin medeniyeti ile Şark ve Garp medeniyet dâireleri yanında üçüncü büyük ekolü meydana getiren Türklük ve medeniyeti de, bilinen bütün kaynaklarına rağmen bu sıradanlaşmadân nasibini aldı.

Zamanı yaşayan Tanrı'dır diyen Bilge Kağan, kitabeler boyunca düşündüğü ve yaptığı her hareketi, ulaştığı hedefleri ve kurduğu düzeni açıkça Tanrı'ya ve O'nun düzeni demek olan Töre'ye bağlarken biz bu metinleri siyâsî ve harb tarihi dokümanları olarak görmekten bir türlü vaz geçmedik.

Halbuki, başka bir açıdan bakıldığı zaman, yâni Bilge Kağan'ın açısından bakıldığı takdirde onca mâcerânın ve daha nicelerinin ancak ve sâdece Tanrı yolunda gidildiği, Töre'ye hizmet vasfı taşıdığı zaman makbul tutulduğu görülecektir. Asıl olan Töre gayretidir. "Üstten Tanrı basmadıkça, altta yer parçalanmadıkça" bozulması muhal görülen Töre o kadar merkezî fonksiyona sahiptir ki, "KÖK TÜRK" tâbiri de buna bağlanır. Sanıldığı gibi buradaki "TÜRK" kelimesi bir ırkı ifâde etmez. Türk, Töre'ye uyan, Töre ise Tanrı'nın yaratış kânunları demektir. Kutadgu Bilig müellifi bu konuda açıkça "Töre'nin gerçek koyucusu Tanrı'dır" (3192. b.) hükmünü vereli bin sene oluyor. Ama fark etmenin zamanı yeni geliyor herhalde. Törütgen Tanrı'nın koyduğu ilâhı düzendir Töre ve Türk de ona uyan kişi... Yâni Tanrı'ya yönelen insandır

Türk. Bütün gayretini Töre'yi ihyâ prensibine bağlıyan İlterişler, Köl Tiginler, Bilge Kağanlar onun için devletlerine "KÖK TÜRK" ismini koymuşlardır. Bu tâbir, "Töre'ye gerçekten bağlı, onu hakîkî muhtevasıyla yaşayıp ihyâ eden topluluk" mânâsına kullanılmıştır. Asla ırk ifâde etmez. Çünkü Kök Türk'ün ne öncesi ne sonrası vardır. Maksat tamamıyle Tamı nizâmına sadâkati göstermekten ibârettir. Asırlar sonra Kuzey Afrika'da kurulan bir İslam devletinin "MUVAHHİDLER" ismini alması gibidir. Yâni Türklük bir dünya görüşü mensuplarının sıfatıdır, bir ırkın adı değil! Antropolojik bakımdan da Türklük dâiresindeki toplulukların hiç de aynı ırka mensup olmadıkları görülür. Uygur'la Gagauz, Macar'la Osmanlı, Kazak'la Azeri tiplerine aynı ırkin mensupları denilebilir mi? Fakat bunlar Türk'tür. Çünkü asırlar boyu Töre mihverli bir devlet ve tevhid kültürü içinde yaşamışlar, kültürel bütünlük kazanmışlardır.

Kültürün ekseni Töre, Töre'nin tevhid anlayışı, Töre'nin hâkim karakteri mensuplarını yâni Türkler'i devlet kurmaya zorlamasıdır. Çünkü Töre ancak devlet müessesesiyİe mer'î olabilen bir sistem ihtivâ etmektedir. Neden devlete ihtiyaç duyuluyor? Çünkü Töre'deki tevhid mesajına inanan insanların Öteki beşerî organizasyonlar karşısında ayakta durabilmeleri lâzımdır. Tevhid fikri de bu birliği zarurî kılmaktadır. Töre'nin devletinde kendi varlığında Tanrı'yı bulmuş, o külli kavrayışı beşerî plana aksettirebilecek, yâni Tanrı'nın Kut'unu kazanmış insanlar yönetici olabilirler. Böylece eşyânın

hakikatine nüfuz etmiş "BİLGE" idâreciler, madde mânâ muvâzenesini kurmuş olan Türk Medeniyeti'ni Şark'a ve Garb'a rağmen asırlarca üstün ve hâkim kılabilmişlerdir.

Daha önce belirttiğimiz gibi Fransız İhtilâli'yle ortaya, çıkan ırk fikri etrâfında oluşmuş millet tarifi, İhtilal öncesi tarihte rastlanmamış bir anlayıştır. İstisnası Yahudiler'de görülür. Çünkü onların dîni millî karakterlidir ve İhtilal'in önde gelen fikir adamlarının Yahudi asıllı veya mason olmaları bu fikri gündeme, getirir.

Elbette bilinen geçmişi bakımından bugünkü Türk topluluklarının soy problemleri yoktur. Dünya kavimleri arasında bilinen eri uzun geçmişlerden biri bu topluluklara aittir. Ancak, başlangıçtan beri bir soy ve ırk gayreti Türk tarihinin karakteristiği olmamıştır. Peki Töre'ye uyan topluluklara Türk deniyorsa, Türkçe nereden çıktı? diye bir soru akla gelebilir. Bizce Türkçe Töre'nin içinden doğduğu ilk topluluğun dili olmalıdır. Bugün bu ilk topluluk hakkında fikir yürütmek için yeterince bilgimiz yok. Şu kadarını düşünmeden de edemiyoruz:

Bilindiği gibi Töre'de KARA renk HAKÎKAT'in sembolüdür. Kitabeler'de geçen "KARA BODUN" hakîkî kavini mânâsına geliyor. Çünkü Kitabeler'e bakılırsa Kök Türk devleti içinde onca kavim bulunmasına rağmen Töre'nin kaybına en fazla üzülen zümre bunlardır. Ve kendilerini Bilge Kağan, TÜRK sıfatıyle birlikte anar. Türkçe bunların dili olmalıdır. **Diğer toplulukların bugün karşılaştığımız şîve farklılıkları coğrafî ve kültürel muhitleri yanında, Töre öncesi hayatlarından kalan dil yadigârları olmalıdır. Ancak bugün hiç kimse diğerine Türklüğünün nisbetiyle öğünemez**. TÖRE'Yİ BENİMSEYEN HERKES TÜRK'TÜR. **Arnavut asıllı Mehmet Âkif de, Çerkeş Ethem de, Tunuslu Hayreddin Paşa da, Gazî Giray Han da, Rum Mehmet Paşa da, Saidi Kürdî de, Hırvat Sokullu, Acem Nizâmülmülk.... Türktürler.**

Devşirmelik, sâdece Osmanlı'ya mahsus bir sistem zannedilir. Halbuki yukarıdaki isimlere bakılınca da görüleceği gibi bütün Türk tarihinde mer'iyette bulunan bir müessesedir. Ayrıca başka topluluk insanlarına kendi

savunmasını yaptırmak gayretinden ziyâde bir tür beyin göçü ve kalifiye eleman transferi olduğu kadar, mevcut, tevhid müesseselerini en liyâkatle kim yürütürse ona teslim etme büyüklüğüdür aynı zamanda.

İslam öncesi Töre devletlerinde de, İslâm sonrası Töre devletlerinde de (devlete ana özelliklerini yine Töre verdiği ve Töre'deki tevhidci nizam fikri İslâmiyet'le tam bir uyum gösterdiği, İslâmî dönemde de Türk Töresi hayatiyetini sürdürdüğü için) bu gönüllü transfer sistemi kullanılmıştır. Bilge Tonyukuk'tan Sogd kavmine, Nizâmülmülk âilesinden Sokullu'ya kadar Töre'ye intisab edip Türk olan herkes en yüce makamlara kadar çıkabilmişler ve bu medeniyete unutulmaz katkılarda bulunmuşlardır. Aynı durum Arnavut, Boşnak, Çerkeş, Kürt... kavimleri için de söz konusudur. Bunlar aynı zamanda Orta Asya'daki Yakut, Çuvaş, Kazak Kırgız ve benzerleri gibi Türk olmuş topluluklardır artık.

***

Vaktiyle sevgili Kabaklı Hoca'nın Türk Edebiyatı dergisinde Tolstoy'un bir mektubu yayınlanmıştı. **Bir Gürcü kadının ona yazdığı mektubunda oğullarının İslâmiyet'e geçerek Kafkas direnişine**

katıldıklarını anlatıyor ve onlar adına duyduğu teessürü naklederek cehennem azabına mahkûm olmalarından korktuğunu dile getiriyordu. Şimdi Edebiyat dergisinin hangi sayısında neşredildiğini araştırma gereğini duymadığım cevâbı mektubunda Tolstoy meâlen, her büyük dînin insanları iyi, doğru ve güzele sevk ettiğini, onları sevgi ortamlarında mes'ud yaşatma gâyesine yönelik olduğunu anlatıyor ve "**itiraf etmeli kı hanımefendi, İslamiyet Hrıstiyanlığa göre daha derli toplu bir dindir. Müsterih olunuz**" diyerek kadını rahatlatmaya çalışıyordu.

Büyük kafalı, büyük gönüllü insanların bu vasıflarının arkasında teferruat çalılıklarına takılmadan, dikkatlerini dâima asıl olanda tutmaları bulunsa gerektir. Tolstoy'un bu tavrı insan ve din konusunda aradığımız müsâmahanın ip uçlarını veriyor.

"**Birbirinizi sevmedikçe îman etmiş olmazsınız**" hükmü, dînin özüne dâir yapılacak tefekküre zemin veriyor. Çünkü insan din için değil, din insan içindir. Halifetüllah sıfatını hâiz insan, dinler vâsıtasıyle iç dünyasını (geçmiş tecrübeler ışığında) daha kolay tasfiye edebiliyor. Temelinde İlâhî aşk bulunan İslam dîni de aslında yeni bir din değildir. **Allah indinde (baştan beri) tek din İslam'dır.** Hz. Âdem'den bu yana gelen bütün semâvî dinler İslam'dır. Nitekim Âmentü'de Kitaplar'a ve Peygamberler'e îman şartı, insanlık tarihini bu noktadan birleyen anlayışın en veciz bir hükmüdür. İslâm'ın büyük ölçüde eski gelenekleri dinleri toparlayıcılığı gayet sarihtir. Neshettiği hükümler istisna edilirse ana sistemde tevhid ana fikri dâimâ eksen teşkil etmiştir. **O bakımdan özünde tek Tanrı inanışı ve tevhid mesajı bulunan Töre'nin târihimizdeki devamlılığı yadırganacak bir durum yaratmaz.**

Sh:188-196

****

Binlerce sene süren Türk târihinde ve devletlerinde TÖRE'nin ne kadar mühim yer tuttuğu mâlûmdur. Bâzen bir devlet hukuku, bâzen de gelenek, görenek zannedilen TÖRE; çeşitli spekülasyonlara konu olan eski Türk dîninin adıdır. Merkezinde hemen hemen bütün zâtî ve subûtî sıfatları taşıyan Gök Tanrı inanışının bulunduğu bu sistem tereddütsüz söyleyebiliriz ki Tevhidci özelliklere sahiptir.

Eski Türk cemiyeti bütünüyle TÖRE'nin şekillendirdiği bir İçtimaî yapı arzetmiştir. Bu yapı, gene TÖRE'nin emriyle teşkil edilen ve Töre'yi korumak maksadına yönelik olan TÜRK devletlerince yaşatılmıştır. 1982 Anayasamızm daha girişte Devlet'e küdsiyet izâfe etmesi, ta başlangıçtan beri devletin beşerî planda Tanrı irâdesinin müesseseleşmesi şeklinde anlaşılması geleneğinin, günümüze kadar uzanması sebebiyledir.

Tanrı'nın yaratıcı sıfatı, Törütgen kavramıyla îzah edilmiştir. Töre'nin gerçek koruyucusu ise Yusuf Has Hâcib'in tabiriyle "**Kadir-i mutlak olan Törütgen Tanrıdır**" Burada şunu söylememiz gerekir ki, Türk kelimesi de aslında bir ırk adı değildir. **Töre'ye mensup veyâ onu benimsemiş olan muhtelif kavimlerin bir üst kimliğidir.** Yâni Türk devleti bir medeniyet anlayışının, bir kâinat görüşünün devletidir. Yoksa basit bir ırk devleti değil. Zâten ırka dayalı devlet fikri Fransız İhtilâli'nden soıra moda olmuştur.

Nasıl İslâmiyet'ten evvel Kırgız, Kazak, Tatar vs. muhtelif boylar Töre'yi benimsemekle Türk olmuşlarsa, belki de tarihte Devlet fikrinin kaynağı olan TÖRE'ye göre vücut bulmuş Osmanlı Devleti'nde de aynı şekilde Arnavud'u, Çerkez'i, Boşnağı, Kürd'ü vs. Türk olmuşlardır. Çünkü asıl olan

Tevhidci dünyâ görüşünü benimsemektir. **Yugoslavya'da İslâmiyet'i Osmanlı'dan öğrenen Boşnaklar'ın Türk oldum demeleri, bir de bu noktadan değerlendirilmelidir.**

Töre'nin Vatan anlayışı da hayli orijinaldir. Töre'yi benimsemiş olan topluluklar, yâni Türkler nezdinde Vatan mukaddestir. Üzerinde Töre'nin yaşanabileceği yer Vatân'dır ve Tanrı'ya adanmıştır. Yahudiler'de görülen şeklin aksine. Vatanın Tanrı'ya adanması fikri, (Kitabe ler'de «îduk yir-sub» şeklinde geçiyor) İslâm sonrasında da devam etmiş, Osmanlılar'da Mîrî Arazi Sistemi şekliyle gelişmiştir. Aynı espri bugün vakıflarla devam etmektedir. Çünki vakıf Tanrı'ya adanmış mülktür.

Töre konusunda söylenecek o kadar çok şey var ki, eğer daha detaylandırmaya kalkışırsak diğer mevzûlara yer kalmayacağı endişesiyle burada kesip, yeti geldikçe temas edelim.

Sh:136-137

İLAHİ KÖS

Yaptığımız araştırmalara göre eski Türkler'deki Tanrı telâkkisi ve kâinat anlayışı, vahdâniyetçi bir sistem içinde yer almıştır.. **Yukarıda naklettiğimiz cümlenin söylendiği târihlerde Türk kelimesi henüz bir ırkın adı değildir.** İlâhî nizam manâsına gelen "TÖRE" (Törü)'yi ihdâs eden Törütgen (Hâlık) Tanrı'nın yolunda giden insanlar mânâsında bir kelime idi. İnsanlar Töre'yi benimsemekle Türk olmaktaydılar. Türk milleti (Türk Bodunu) tâbiri "Millet-i İbrâhim" terkibinde ifâde edilen cemaat manâsında bir tâbirdi. Ve Tanrı, İlâhî düzeni (Töre'yi) korumak maksadıyla kendine inananlara Devlet vermekteydi. Devletin vazifesi Töre'yi korumak ve böylece insanlığı huzura, kavuşturmaktı. İl (devlet) kelimesi onun için huzur mânâsına gelen bir kelimeydi. Kök itibariyle ses, haber mânâlarına gelen "Kü" kelimesinden doğan Küs (Kös), Töre hâkimiyetindeki devletin istiklâl sembolüydü.

Tanrı Türkİer'e: "Kösleri yok olmasın, Töre'nin tebliğ ve hâkimiyeti durmasın" diye Vatan, Devlet ve Hâkan vermekteydi.

Sh:202

****

Töre, İlâhi nizâmdır; eski Türk dininin de adıdır.
Töre (törü), "Törütgen Tengri" (Hâlık)nin koyduğu nizamdır.
Gerçek Töre koyucu Tanrı'dır.
Töre olmazsa kâinât yerinde duramaz.
Yâni Töre kâinat nizaminin da adıdır.
Töre hükümleri içindeki tavsiye, yasak ve emirler saf doğrulardır.
Töre, bütün insanlığı kucaklar.

Ey Bey
Tanrı kendi nizâmının yürütülmesi için sana beylik verdi."
"Sen her vakit Töre'yi adaletle tatbik et; beylik Töre ile ayakta durur"

"Ey âlim, devletin başında uzun müddet hüküm sürmek istersen Töre'yi doğru (tüz-eşit) yürütmeli ve kavmi (bodunu) korumalısın",

"Töre ile devlet büyür ve dünya düzene girer; zorbalık (küç) ile devlet küçülür ve dünyanın nizâmı bozulur"

"Beyler gönüllerini temiz tutar ve Töre'yi tatbik ederlerse beylik bozulmaz ve uzun zaman pâyidâr kalır"

"Eğer dikkat edersen, görürsün ki, dünya beyleri arasında en iyileri Türk beyleridir"

"Tanrı kime beylik verirse, ona işi ile mütenâsip akıl ve gönül de verir- münâsip tavır ve hareket ile akıl ve kol kanat İhsan eder"

Töre, beşeriyete kut kazandıran, insanları kendi hakîkatlerine ulaştıran prensipler yekûnudur; kut'da mutlak bir kudret, her türlü zenginlik ve nimet, mutlak güzellik, dâimî tâzelenme, ebedî hayat ve kusurlardan münezzehliktir.

"Ey bey,
gücün yettiği kadar töreyi tatbik et ve kavminin hakkını vermeye çalış" .

"Eğer'(Törenin tatbikinde) kusur edersen Tanrı'dan affını dile..." .

"Tanrı kadirdir, âdildir; gerçek töreyi koyan, veren O'dur; yarattığı bütün mahlûklara gücü yeter" .

"TÜRK OLMAK" TANRI MİLLETİNDEN OLMAK DEMEKTİR.
"TANRI DÜŞMANI" HER ZAMAN YENİLMEYE MAHKUMDUR.

Kaynak: Sait BAŞER, Kutadgu Bilig'de KUT VE TÖRE DEN SEVGİ TOPLUMUNA, 1995, İstanbul

HERKES KENDİNE BAZILARI TANRININ YALNIZLIĞINA AĞLAR

"Bu bir farktır"

(…., bu içteki ötelenemez bir duyum) "Tanrı'nın yalnızlığını düşününce ağlıyorum. Ben, taş olmak istiyorum."

"Bir Allah dostundan"

Allah Teâlâ'nın velileri vardır. Bir kısmı bilinir. Bazılarını ise zâtından başkası bilmez. Onlar görünürler fakat velayetleri kendilerinden dahi saklı tutulmuştur. Onlar ile âlem düzen bulur. Gönüller şâd olur. Dönüşüne kimse ihtimal verilmediği halde, girilmesi insanın içine ürperti veren okyanusa dalarlar ve çıkarlar. Onların makamları ferdiyet olmak olunca rableri katında ayrıcalıkları vardır. Onlar yalnızdırlar. Halk ile alakaları olmadığı gibi meleklerle de yoktur. Onlar insanlığın ayakta duruşunun temelleridir. İnsanların yalnızlığında korkunç hayal âlemini ve ruhu teskin edecek az olunca onları bulmak ve duymakta zor oluyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

EY NOHUT, NEDEN DERTLENİYORSUN?

Hz. Mevlâna Celâleddin Rumî kuddise sırruhu'l-âlî Efendim buyurdu ki:

" Padişahlar, yüce erler. Niye benim kanıma kastediyorsunuz. Neden benim kanıma susadınız?

Öldürülmemde ki maksat, garaz ne?

Görüyorsunuz ya, gördüğünüz gibi yoksulum, çırçıplak bir adamım"

Mesnevî: c:II, beyit: 3949-3950

Bir baksana… nohut tencerede ateşten zebun oldu mu yukarıya doğru sıçramaya başlar.

Tencere kaynamaya başlayınca nohut, tencerenin üstüne fırlamaya, yüzlerce coşkunluk göstermeye koyulur.

" Neden beni ateşe attın, kaynatıyorsun…. madem ki satın aldın, neye bu hallere uğratıyorsun" der.

Nohut pişiren kadın da nohuda kepçeyle vurup der ki. **" Yok… güzelce kayna, tencereden çıkmaya kalkışma.**

Seni sevmediğimden senden hoşlanmadığımdan kaynatmıyorum seni ki… bir zevkle, bir çeşniye sahip ol da.

Gıda haline gel, yen, cana karış diye kaynatıyorum. Bu imtihan, seni horlamak için değil!

Bostanda sular içtin, yeşerdin, terü taze bir hale geldin ya… İşte o su içiş, bu ateşe düşmen içindi.

Tanrı'nın rahmeti, kahrından ileridir, kahrından fazladır ve ezelîdir. Bu yüzden de bir kimseyi belâlara uğratması, rahmetindendir.

Varlık sermayesi elde edilsin diye rahmeti, kahrından ileridir, üstündür.

Etle deri lezzetsiz meydana gelmez. Fakat onlar meydana gelmedikçe sevgilinin aşkı, onları nasıl eritebilir?

İşte bu takdir neticesi olarak sen de kahırlara uğrarsan eseflenme… bu kahırlar yüzünden elindeki sermayeyi sevgiliye bağışlarsın.

Sonra bunun özrü olarak tekrar lûtuf eder, yıkanıp arındın, dereden atladın, artık o mihnetler geçti der.

Der ki: **Ey nohut , baharın otladın, yetiştin… şimdi zahmet ve eziyet, sana konuk oldu, hoş tut da**

Konuk, şükürler ederek minnetler duyarak geri dönsün, padişaha gidip senin ikramını, ihsanını anlatsın.

İkram ettiğin şeylere karşılık olarak da sana o nimetleri veren gelsin… bütün nimetler sana haset etsinler!

Ben Halil'im, sen de bıçağım önündeki oğlum… başını koy, rüyada seni kestiğimi gördüm!

Gönlünü bozma, başını kahır önüne koy da İsmail gibi boğazını keseyim,

Başını kopartayım. Fakat bu baş, zâhiri kesilmekten, koparılmaktan münezzeh olan baştır.

Ancak ezelî maksat, senin teslim olmandır. Ey müslüman teslim olmayı araman, dinlemen gerek!

Ey nohut, belâlara düş, kayna, piş de ne varlığın kalsın, ne sen kal!

O bostanda güldüyse can ve göz bostanının gülü olduğundan güldün.

Su ve toprak bahçesinden ayrıldıysan lokma oldun, dirilerin vücuduna girdin.

Gıda ol, kuvvet ol, düşünce ol… evvelce süttün, şimdi ormanlarda aslan kesil!

Vallahi sen, önce onun sıfatlarından ayrıldın da geldin.. tekrar çevikçe acele et, yine onun sıfatların ulaş!

Buluttan, güneşten, gökten geldin… yine Tanrı sıfatları haline döndün mü göklere gidersin.

Yağmur ve ışık suretinde geldin, Tanrı'nın tertemiz sıfatları suretine bürünüp gidiyorsun.

Mesnevî: c:III, beyit: 4159-4195

SİZİ SİZDEN OKURLAR

Aşağıda alıntıladığımız haber veri toplamanın illegal olmadığını belirtmek içindir. Eğer internete giriyorsanız verileriniz her şekilde toplanacaktır. Yazsanız da yazmasanız da.

Birkaç bilgi aktarayım. Bizim site yelpazesi çok geniş olduğundan farklı farklı konulara giriş imkânı sunmaktadır. Birkaç yıldır site [dini içerik yoğun olmasına rağmen] istatistiklerine düşen aramalarda başı çeken cinsellik, dua ve insanları etkileme konularıdır. Kadınların internette cinsel ilişkiler üzerine çok fazla bilgi aradığı görülmektedir.

Aramalara bakınca görünmeyen yüzün başka oluşu dikkatinizi çeker. Buradan sözü asıl getirmek istediğim yer ise Türkiye de gündemde tutulan iki sorun hakkında inanmayacağınız kadar bir giriş olmaktadır. Yani arayan soran yoktur. Halkın hiç ilgilenmediği konular gazetelerde TVlerde siyasi ve rantçı çevrenin gündeminde tutuluşu ve birde kaşıdığı görülürken şaşırmamak elde değildir. Sokağa çıksanız kendi çapınızda bir araştırma yapsanız iki şeyden birini size söylerler. Biri Kürt sorunu, diğeri Aleviler. [Neden gündemi takip ediyorum havası vermek için] aslında hiçte öyle değil. İnsanlar yalnız kalınca bu konuların yanından bile geçmiyorlar. Bizi hayrete düşüren şu oluyor. Medya sürekli bu konuyu kaşırken internet kullanıcısı bu konu üzerinde neden duyarsız kalıyor. Cevap şu.

İnsanlar güzel ve doyuma ulaşmış bir hayat yaşamak istiyor.

Güdümlü bir hayattan usanmış özgür olmak ve huzur istiyor.

Dünyada şu olmuş, bu olmuş pek ilgilendirmiyor.

Sadece ben nasıl kendimi kurtarırım, nasıl rahat ederim peşindeler.

Bu meyanda söylenecek söz insanlara güzel gelecek vaat ederken psikolojilerini baskı altına almak yerine yapılması gereken işleri yapılması değil midir? Yoksa medya önünde yalandan polemik yapmanın başka bir getirisi mi vardır?.

Türkiye’de haberciliğin magazinleştirildiği biliyoruz. En sonu yemekle biten haber kuşaklarının sonunda yaptığımız tek eylem beyin cimnastiği “şimdi ne yiyelim” ile oluyor.

Mesela zararlı olduğundan bahsedilen bir ürün haber yapılıyor, insanlara sunuluyor. Arkasından gelen bir yaptırımdan haber yok. Bir eczacı arkadaşımız vardı. Hep şunu derdi kış gelmeden hep antibiyotik haberleri yapılır. Bu şekilde antibiyotik kullanımında büyük bir düşüş yaşanır. [Bunu biz değil her ülke yapıyor.- Çünkü normal olağan hastalıklarda fiyat değeri yüksek ilaçlar gurubu]

Yine bir başka husus, attığınız mailler ile cevapları arasında geçen diyaloglar ile sizi tanımaya çalışanlar olduğunu unutmayın. Sizi sizden okurlar/çalışırlar. En ufacık bir kelime ile sizin arkanızı görürler/analiz ederler.

Hulasa, verilerin toplanması çok önemli değil, analiz yapanların bu verilerden çıkardıkları sonuçlardır. Günümüzde analizi en iyi yapanlar dünyayı yönetmeye talip olanlardır. Verilerin analizini yapmak ve sonuçlarının isabet derecesini yüksek tutmak/bulmak ise “bilgi”ye bağlıdır. Toplum olarak okumayan bir millet olduğumuzdan sorunlarımızı çözmekte de çok zorlanacağımız görünmektedir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

’GOOGLE, ÖĞRENCİLERİN VERİLERİNİ TOPLUYOR’ [BBC]

- 2 Aralık 2015

Image copyright AFP Dijital haklar konusunda çalışmalar yürüten Elektronik Cephe Vakfı (EFF) adlı sivil toplum kuruluşu, Google'ın bu uygulamasının hem taahhütlerine hem de ticaret kurallarına aykırı olduğunu savunarak Amerikan Federal Ticaret Komisyonu'na şikayette bulundu.

EEF, Google'ın okullarda kullanılan ürünlerinin, ebeveynlerin izni alınmadan, şirkete veri gönderdiğini belirtti.

Google, ürünlerinin hiç bir yasayı ihlal etmediğini söylüyor.

Şirket okullara Chromebook ve bulut tabanlı üretkenlik araçlarından oluşan Google Apps Eğitim Sürümü (GAFE) ürünleri sağlıyor.

Google, bu araçların reklam içermeyeceği tahhüdünde bulunuyor ve "verilerin sahibinin Google değil kullanıcılar olduğunu" söylüyor.

Eğitim Sürümü'nde Gmail, Drive, Takvim ve Sites araçları reklam içermiyor.

EFF'e göre Chromebook bilgisayarlar, Chrome tarayıcılarla otomatik olarak eşleşme özelliğine sahip.

Bunun için kullanıcılardan onay istenmiyor.

EFF'in açıklamasında "Bu özellik Google'a internet kullanıcısı öğrencilerin ziyaret ettikleri her internet sitesini, arama yaptıkları her maddeyi, tıkladıkları her sonucu, aradıkları her videoyu ve YouTube'da izledikleri her videoyu sunucularında ve veri madenlerinde, reklam dışı amaçlar için depolama fırsatı veriyor.

Kuruluşa göre, Google, bu verileri "Google ürünlerini iyileştirmek" gibi kendi amaçları için kullanıyor.

EFF, Google'ın topladığı bu verileri diğer ürünlerine reklam almak için kullandığını öne sürdü.

Erişim: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151202_google_ogrenci_veri

ŞEYTANIN GÖR DEDİĞİ: "ENRON"LAR

04 Şubat 2014

Riva ŞALHON B YÜZÜ-
29 Ocak 2014/Şalom Gazetesi

Başlık, Çetin Altan'ın köşesinin ismidir yıllardır. Meğer Barış Manço'nun da Dıral Dede'nin Düdüğü adlı şarkısında geçermiş aynı söz.

> **"Aç gözünü daha vakit erken gör şeytanın gör dediğini / Bir kulak ver de dinle sağır sultanın duyduğunu / Sen öyle devekuşu gibi şaşkın şaşkın bakınırsan / Bir gün elbet duyarsın Dıral Dede'nin Düdüğünü."**

Bugünkü yazı, göz önünde olduğu halde gizli olduğu sanılan bilgilerle ilgili olduğuna göre başlığı ödünç aldım. Zira şeytanın gör dediği, başkalarının göremediği, farkına varamadığı incelikleri ve gerçekleri yakalamak anlamında kullanılıyor dilimizde.

İlk önce klasik anlamdaki istihbarattan bahsedelim. İstihbarat, bilmece çözmeyi gerektirir. Yani, gizlenmekte olan ve yetersiz olan bilgilerin açığa çıkarılmasını, elde edilen ipuçları ile daha büyük bilgilere ulaşmayı hedefler. Hâlbuki günümüzde çoğu durum, fazlaca önümüze yığılmış bilgi içinden deneyim ve sezgi yeteneği ile açıklığa kavuşabiliyor. Gizliden daha çok bilgi fazlası var. Ancak bu bilgi yığınlarından anlam çıkartmak imkânsız. Bu durumda daha fazla istihbaratçıya değil daha fazla deli dahiye ihtiyaç doğuyor. Örneğin Enron Elektrik şirketinin sahibi 2001 yılında hissedarlarını ve çalışanlarını fena halde dolandırdığı gerekçesi ile yargılandı, ancak ortada tam olarak gizlenmiş bir bilgi yoktu, hatta 3000 adet yan şirketle yaptığı sözleşmelerin hepsinin binden fazla sayfadan oluşan dökümanları vardı. Finansal piyasalar Enron vakasını daha ciddiye alsaydı, belki de 2008 krizi hiç olmayacaktı.

Bir bilmece eklenen yeni bilgiyle daha basit hale gelir ancak günümüzdeki muammalar, bilgi fazlalığından içinden çıkılmaz hale geliyor. Yani eksperlerin iş alanları ile ilgili verdiği karmaşık açıklamalar bizim iyiliğimiz içindir inanışı artık geçersiz. O açıklamaların hangi yönde kullanılacağına karar verirken artık kimse sorumluluk almak istemiyor. Örneğin bankalar binlerce analiz sunuyor, ama bu durumda en doğrusu bilmem ne para birimine veya bilmem ne temalı sektörlere yönelmektir demiyor. Hâlbuki eskiden analizler bu kadar göz önünde değilken bilmeceler basitti. Aynı şekilde kanser gibi artık öntanı yapılabilen ve üremesi olası görülen hastalıklarda eskiden olduğundan daha fazla bilgiye sahipken bile muamma çözülemiyor, hastanın tedavisinde ne yol izlenmesi bilginin artması ile kesinleşmiyor.

> Kısaca demek istediğim şu: Artık çarpıtma göz önünde de yapılabiliyor. İstihbarat yaparak bilgiye ulaşmaya çalışmanın devri geçti.İstihbarat servislerinin de bu konuda daha uyanık olması ve ajan sayılarını arttırmak yerine bilgileri doğru değerlendirebilen vatansever, vizyon sahibi, biraz da ortalama zekanın üzerinde yeni bir insan profiline yönlenme zamanıdır… Her sektör, gelişmelerin hızına ayak uydurmalıdır.

KALEMİN AŞKI

Gülzârı Savabın Birinci Kısmının Hülâsasından

Bütün insanların bitmez tükenmez hamdı, şükrü kaleme, yazıya şeref ihsan buyuran yüce Tanrıya mahsustur.

> *Tanrı kalemi tuba dalı ve selvi gibi yaratmış ise de başka ağaçların hilâfına, onun yaprağını beyaz, çiçeğini siyah yemişini yüksek sözler olarak halkeylemiştir.*

> *Kalem Tanrıya âşıktır, fakat aşkını hakkiyle yazamadığından şaşırıp kalmış; ağlamayı âdet edinmiştir; o durmadan ağlar hem de gözünden yaş yerine kara kan akıtır.*

> *Kalem ağlamakla beraber kulluk vazifesini de unutmaz. Cenâb-ı hakkı her iki dil ile tesbih eder.*

Kalem rızk anahtarlarındandır; bütün işlerin vâsıtası, her türlü halin rabıtasıdır.

Kalem iki dilin birisi, iki cihanın tercümanıdır.

Bütün din, dünya, ahret işleri kalemin dilinden mis gibi, anber gibi yayılmaktadır.

Kalem mana denizinin dalga kıran dalgıcıdır, kalemden çıkan şeyler söz değil incidir.

Cenâb-ı Hakk'ın bildiği şeyleri, Cenâb-ı Hakk'ın sırlarını kalemin yazması için gökler kâğıt, denizler mürekkep olsaydı gökler, denizler biter, yazılacaklar bitmezdi. [*]

*Nefes Zade İbrahim-Gülzârı SAVAB, Tashih ve tertib eden: Kilisli Muallim Rifat, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatından , 1938, İstanbul

45 NUMARA

Eskiden bir kısım mekteplerde tam numara kırk beşti. Bunun sebebini çocukluğumu geçirdikten çok seneler sonra öğrendim. Meğer ebced hesabile (âdem) kelimesi kırk beş tutarmış. Bir talebe “adam oldu,, denecek şekilde cevaplar verirse ancak ona bu tam not verilirmiş.

Hayatta da tam kırk beş numara alabilmek lâzımdır; fakat bu imtihanda sual soran da, cevap veren de kendi olmak şartile. Unutmamalıdır ki insanların bazan en güzel, en samimî, en açık konuşmaları kendilerile yaptıkları muhaverelerde olur. Eskiden murakabe dedikleri bu içten görüşmelerde en büyük hakikatlerin şekilleri belirir, mânaları meydana çıkar.

Franklen, her gece yatmadan önce günlük bir manevi muhasebe yapmayı tavsiye ederdi ve kendisi de bunu yaparmış. Yarı ölüm demek olan uykuya varmadan önce uyanık geçen zamanların hesabını kendi elile tutmak ve kendi kafasile muvazenelemek lâzımdır.

Ben bu konuşmada nefis murakabesinin en güç mevzuunu seçiyorum. Fakat bu güç mevzu, bu neviden irad edilmesi mümkün soruların birincisidir. Ona kırk beş numaralık cevab vermek, bende bilirim ki, herkese müyesser olmaz. Bununla beraber cevabı düşnmeye kuyulmuş olmak bile başlı başına bir cevaptır. Hayat dersanesinde pek çoğunu döndüren, bir o kadarını ikmale bırakan bu suali beraberce soralım ve cevebını da yine beraberce düşünelim:

— Ben neyim?.

Ne garip, bu sual sorulunca herkes işini, sanatım, memuriyetini, mevkiini hatırlayıverir. Halbuki (ben) dediğimiz şey ekseriya bunların ne kadar dışındadır. Hâdi- sat, bu türlü geçici şeylerden bizi sıyırıverdiği zaman tüyü dökülmüş kediye döneriz. Bunlar o kadar arizî, o kadar ölez şeylerdir. [ölez:*1. bakınız» ölemez(I). 2. Güçsüz, bitkin (kimse).]*

İkinci kademede ise yiyen, içen, yürüyen uzvî varlığımız hatıra gelir. “ Başım, ayağım, gövdem, yüreğim,, sözlerindeki (im) zamirlerile benliğimize ait olduğunu söylediğimiz bu uzuvlarımızın teşkil ettiği bütünü, (ben)sanırız. Halbuki bunlar da ölezdir. Ölüm gelince mânaları derhal değişir, işlerini yapamaz olurlar, çürürler ve yaşarken üstüile basıp geçtiğimiz varlıklar arasına karışıp giderler.

Vücutları böyle meydandan silindiği halde isimlerile hâlâ hatıralarda yaşayan insanların benliklerini nasıl bu çürüyüp mahvolan varlıktan ibaret görebiliriz?

O halde bizden ne kalıyor ve bize bizden öncekilerden 'ne kalmış?... bunu aramalıyız. Ana, balarımızın vücudunda bir rüşeym olarak var olduğumuz andan şuurumuzun mükemmel denecek bir surette taazzi edişine kadar geçen zaman içinde sonradan hatırlıyamadığımız ve bizim için şuurumuz huzurunda yok görünen öyle bin bir hadise vardır ki başkalarında bunları görmesek ve başkaları bize bunları anlatmasa onların var olduklarına inanmanın inkânı [imkan] yoktur. Şu halde hafızamızda sarih bir akis bırakmadan geçen bu tesirler nereden geliyor?

Ana, baba ve bunların mensup oldukları cemiyet, bütün bu bilinir, bilinmez intibaları yapan ve bu izleri bırakan yegâne varlıktır. Biz yokken o yaşamakta idi. Ferd olarak biz ölünce yine o, yaşamasına devam edecektir.

Şu takdirde ben, ben olmak haysiyetile kendimde ölmez olarak ancak cemiyeti görüyorum demektir. Çünkü ölmeyen o varlığın ölen bu varlıktan aldığı kudretler, onun hayat gıdası oluyor. Ben ondan aldığım her şeyle ne kadar yaşıyorsam ona vereceğim şeylerle de onu o kadar yaşatmaktayım. «**Ferd yok, cemiyet var**» sözünün en doğru mânası budur.

Cemiyet dediğimiz bu varlık, şuuru mükemmeüeş- tiği ânda (millet) vasfını alır. Kendimizi bu şuurlu cemiyetin bir cüz'ü olarak duyduğumuz nispette varız demektir.

Bendelci her şey ölebilir, fakat benden önce var olduğu gibi benden sonra da var olacak olan bu büyük uzviyet ölümsüzdür. Her türlü istihalelerde ölümünden sonra da ona verdiğimiz şeyleri mevcudiyetinde sonsuzluklara kadar götürecek olan bu saklayıcı, yok olmaktan kurtarıcı varlık, bizim için her şeyden daha mukaddes olmak gerektir.

Her ferd bütün kudretini mensup olduğu bu kutsal camiaya yaydığı nispette insanileşir; büyür, yükselir ve ebedileşir. Başlangıcı milliyet olmayan idealler, kendilerini ona irca edecek bir menfez bulmadıkça, havasız kalıp ölmeğe mahkûmdurlar. Kendini millet dediğimiz hudutlu ve şuurlu camiaya bağlı duymayanlar büyük hayat yolunda sağa, sola sapıtırlar.

Artık, sizi yine sizinle bırakıyorum. Ben neyim? sualine kendiniz daha güzel cevap verebilirsiniz ve alacağınız notu kendiniz için yine kendiniz takdir edersiniz.

19 Mayıs 1936

Sh: 140-143

Kaynak: Hasan - Âlî YÜCEL, PAZARTESİ KONUŞMALARI— I —Remzi Kitabevi, 1937, İstanbul

DÎDÂRINI GÖSTER

Yaman Dede (Abdulkadir Keçeoğlu-1888-1962)

Yıllardır arar dîdelerim gelmez o cânân

Yıllarca uzaklarda yanan dîde-i giryân

Bir dem görün Allah için üftâdene bir an

Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

*

Senden gelen âvâze-i kudsîye vuruldum

Bir lâhzada yüz bin kere coştum da duruldum

Hasretle döndüm, ne yazık, işte yoruldum

Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

*

Sordum seni kartallara kıskandılar onlar,

Sordum seni şimşeklere hep yandılar onlar,

Sordum seni ummanlara nâlândılar onlar,

Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

*

Sultan Veled'in pâyine düştüm de geçende

Sordum seni âhım yanarak kalb-i dehende,

Bir kerrecik olsun gelerek hâbıma sen de

Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

Günümüz Türkçesiyle

Gözlerim yıllardır arar, gelmez o cânân.

Ağlayan göz yıllardır uzaklarda yanar.

Allah için düşkününe bir an görün.

Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!

*

Senden gelen kudsî sese vuruldum.

Bir anda yüz bin kez coştum da duruldum.

Hasretle döndüm, ne yazık, işte yoruldum.

Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!

*

Seni kartallara sordum, onlar kıskandılar;

Şimşeklere sordum seni hep yandılar onlar.

Ummanlara sordum seni, inlemekteydiler,

Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!

*

Sultan Veled'in ayağına düştüm de geçende,
Ağzımın kalbinde âhım yanarak seni sordum.
Bir kerecik olsun uykuma gelerek sende,
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan.

"GÜNEŞ YAPRAK" TAN

Hzl: Ali Nihad TARLAN

GÜNEŞ YAPRAK

Kışın-tam ortasında bir bahar günü idi...

Güneş! ışıl ışıldı... Hafif rüzgâr altında çırpınan sarı, yeşil yapraklar pırıl pırıl...

Altı» renginde iri bir yaprak gözlerimi öyle kamaştırdı ki,

Kocaman bir çınarın bu tek yaprağı...

Bir mevsimlik hayatın son yadigârıydı bu...

Güneşin içmiş içmiş altın ışıklarını; benliğini kaybetmiş, şeffaf bir hale gelmiş... Bir avuç ışık olmuş, bir avuç güneş olmuş... Bu altın renkli yaprak!

İnsan ömrü ne olacak... O da uzun bir mevsim!...

Ne olur, ben de olgun, böyle şeffaf ve altın, böyle serapa güneş bir yaprak olabilsem!

Sh: 20

İNSAN

Topkapı'da Maltepe Askerî Lisesinin otobüsünü bekliyordum. Kahvenin önünde bir kalabalık vardı. Merak ettim, sokuldum.

Güzel bir koç satılıyordu. Koçu satan adam, onu kendi elile beslediğini anlatıyor, malını medhediyordu.

İri koç, bir çocuğun saf gururile gâh etrafına bakıyor, gâh sahibinin arkasına kavuşturduğu avuçlarına anasının meşesine sokulan bir yavrunun itimat ve teslimiyeti ile sokuluyor; o avuçlar, onun ağzını, burnunu okşuyor...

Bir taraftan pazarlık hararetle devam ediyor...

Koçu satın almak isteyen oranın kasabı idi...

Sh:33

Ek: Bizi de besleyip cehenneme atmazsın, değil mi?
Ya Rabbi
İhramcızâde İsmail Hakkı

ANALIK

Kediyi hiç sevmem. O; yumuşak tüyleri, munis gözleri altında yırtıcılığın en keskin seciyelerini gizleyen bir riyakârdır. O, avını bin bir kere öldüren ve bundan zevk alan bir zalimdir. O, çok menfur ve zebunküştür.

Fakat gazetelerin birinde okuduğum bir fıkra, bana bu cinsin bütün kusurlarını affettirdi:

Bir kedi, yavrularını emzirirken memesine yapışıp sütünü emen yavru bir fareye hiç ilişmemiş, onu saatlerce emzirmiş...

Kedi, gözlerimin önüne geldi. Beyaz, pamuk gibi göğsünü açmış, gurur, feragat ve asaletle yavrularını emzirirken mini mini bir fare, belki daha gözleri açılmamış kedi yavrularının birbirinin üzerine tırmanırken boş bıraktıkları bir memeye yapışıyor... Bu aç bir yavrudur. O fare yavrusunu derhal parçalayıp yutmak, uzviyetine geçirip taze süt halinde yavrularına ikram gitmek ne zevkli bir şey!...

Fakat hayır, o şimdi kedi değil anadır.

O pamuk gibi göğsünde gözleri yumulu yavrularına hayat sunarken hilkatin mini mini pembe memelerine verdiği nimeti mukaddes bir alicenablıkla can düşmanından esirgemiyen belki de onu şefkatle yalayan aziz ana!

Cinsinin! bütün vahşetini affettim.

Anladım ki analık, can verici bir rahmet halinde serpilmeğe başladı mı, uzviyetin bütün kasırgaları ve tufanları siner, susar.

Sh: 36

Ek: Şefkâti ve merhameti daha fazla olan
bir Allah Teâlâ'mız olduğuna göre,
gam yakışır mı?
İhramcızâde İsmail Hakkı

GİDİP GELMİYENLER

Bir tarafta adalar... Pırıl pırıl parlıyor... Bir tarafta yükselen ay gittikçe tozlardan silkiniyor ve ıssız bir dağı için için aydınlatıyor. Ara sıra esen hafif bir rüzgâr bu ağır yaz gecesinin içinden serin bir kevser ırmağı gibi süzülüyor.

Biraz uzaktan bir kuzu meledi... Bu ince yavru seste öyle titrek bir hasret dalgalanıyordu ki...

Kimsesizliğin bütün hicranını o ıssız dağlara sanki damla damla içiriyordu. Issız dağlar, alaca ay ışığında yollar bekleyen dertli, kara, sürmeli gözlerle bir anda doldu sanki..

Bu ses bir hailenin perdesini kaldırdı:

Gidip te gelmiyenler - gelip te bulmayanlar...

Ufka dikilen gözler... Akşamların uzanan sarı ışıklarile parlayan göz yaşları...

Sıcak ana göğsünden ayrılıp giden yavru... memesi sızlayarak onu bekleyen ana...

Gidip te gelmiyenler... Gelip te bulmıyanlar...

Duygularım sonu hiç gözükmeyen simsiyah bir uçurum içine yuvarlanıp gidiyor......

Aym boynu büküktü... Yüzü sap sarı oldu...

Issız dağların göğsü hicran ile kabardı, derin bir nefes aldı.... Sanki bir cehennemden esen bu rüzgâr beni adeta boğdu, boğdu...

Gidip te gelmiyenler... Gelip te bulmıyanlar...

Sh:41

Ek: Ölünce Seni bulamayacak mıyız?
Ne kötü bir şey olurdu.
Cehennem dahi razıyız.
Cehennemin bize kul demenin işaretidir.
Ey sevgili yeter ki ayrı kalmayalım.
İhramcızâde İsmail Hakkı

ASIL SEVİLECEK

Fırıl pırıl bir cila görürüm, altı tahta... Yemyeşil bir çemenzar... Altında kara toprak... İpekler gibi bir ten, melekler gibi bir yüz... Altı... ne ben söyleyeyim, ne de sen işit dostum! Yakut damlası güneş... İçi alev, cehennem... Her neye baksam böyle...

Düşündüm! bu tahtanın, toprağın, iskeletin, alevin, cehennemin daha içi olacak... Her görünen şey yanar, erir, buhar olur ya! Ben hayal ateşinde göze, hisse takılan her şeyi yavaş yavaş eritmeğe başladım. İçe doğru yürüdüm... Bir uykudan uyanır gibi oluyor insan!

Sadi şöyle demişti:

Güzel bir insan? Elbet onu babam da sever. Marifet eğri büğrü bir deveyi sevmektir.

Şimdi anlıyorum ki o deveyi sevmekte büyük marifet değil! Asıl sevilecek şey... Evet ne bileyim ben? Asıl sevilecek şey!... Gözleri kör olmadan onu görebilenler, uçuruma düşmeden ona erebilenler, alev alev yanmadan onu sevebilenler, ne kadar bahtiyardır.

Sh:59

Ek: Yanmadan, yakılmadan
Seni sevebilmek,
gerçekten çok büyük bir şey Allah'ım

İhramcızâde İsmail Hakkı

GAZEL

Mestiz yatarız gûşe-i meyhane bizimdir

Rindiz içeriz sâki vü peymâne bizimdir

*

Gördükçe bizi yâr ile hetmrâz-ı mahabbet

Ta'n etme sakın hâne vü cânâne bizimdir

*

Duydunsa eğer vâdi-i Eymende Enallâh

Vâdî bizim ol na're-i mestâne bizimdir

*

Şeydâ gönül âsûde olur şûris-i gamla

Afveyleı o bîçâre o dîvâne bizimdir

*

Gencîne-i fakr ü elem ü tac-ı kanâat

Bak işte bu dârât-ı mülûkâne bizimdir

*

Râz-ı sadef-i sineyi bilmezse Nihad'ın

Ma'zûr tut ey dil ki o bigâne bizimdir.

Sh:81

DEMİŞLER

"Elestü" bezmine postu serenler,

Lâfza bakmamışlar mâna demişler.

Uykudan uyanıp sırra erenler,

Bu fanî âleme **rüya** demişler.

*

Ateşler sarınca damı, saçağı;

Mecnundur neylesin evi, ocağı.

Çöllerin bulunmaz ucu, bucağı.

O sonsuz illere **sevda** demişler.

*

«Hakikat nurudur gönülde yandı,

Erenler bezminde çırağ uyandı.

Yana yana içen bu nuru kandı.

Arifler bu aşka **sahba** demişler.

*

Derbeder âşıkız, biz kalenderiz.

Felek madeninde lâkin cevheriz.

Severiz; gönülde, candan severiz.

Aşıka kurban-ı- **kaza** demişler.

*

Hilkat mâbedımiz, aşk âyinimiz.

Eflâki inletir her eninimiz.

Nihad, ancak budur bizim dinimiz.

dizlere âşık-ı- **şeyda** demişler.

Sh:85

İNCE YOL

Yolu sapma, ize gel.

İnsan, bulup dize gel.

Can bir ince ipliktir;

İncilerle beze gel.

*

İnsan yolu incedir;

Kılıçtan keskincedir.

Canım güzel kulak ver;

Sözümüz derincedir.

*

Rastlar isen erine

Emri getir yerine

Suyun yüzünde kalma

Derine in derine

*

Aşk ile bul hakka yol

Boş bulunma hakla dol

Kimsenin kulu olma

Olursan aşka kul ol.

Sh: 86

BİZ

(Sevgili kızım Fethiye) ye

Harabat ehliyiz mestaneyiz biz.

Âleme, ademe bigâneyiz biz.

Vahdet şarabını içmek istersen;

Bizden iç şarabı meyhaneyiz biz.

*

Bizi harab eden aşkın selidir,

Başımızda esen sevda yelidir.

Muhabbet **kevser**dir; saki **Ali**dir.

O saki elinde peymaneyiz biz.

*

Gönül vermeyiz biz fani dünyaya,

Bu fani dünyaya bu masivaya

Ezelden aşıkız saçı Leylâya.

Dillerde dolaşan efsaneyiz biz.

*

Vahdet ellerinde hava başkadır.

Zemin başka orda sema başkadır.

Orda kul başkadır Hûda başkadır,

O illerde gezen divaneyiz biz.

*

Nihad, güller açmış dostun bağında

Güneşler uyanmış her çırağında.

Muhabbet bezminde yar kucağında

Nazımız çekilir cananayız biz.

Sh: 87

Kaynak: Ali Nihad TARLAN , Güneş Yaprak, Anıl, Matbaası, 1953, İstanbul

BÜTÜN MESELE İNSAN MIYIZ YOKSA HAYVANMIYIZDA

Hayvan olmak, kurban olarak doğan demektir. Bu halin üzülecek tarafı Tanrıdan ayrı düşmek tehlikesi ile karşı karşıya kalınmasıdır.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Bizleri yaratıp ve daha sonra dünyaya gönderen Allah Teâlâ karşısında, insan, hep sorgulayıcı olmuştur. "Neden", "niçin" demekten kendimizi alamadığımız dünyada, birçok düşüncelerimizin/fiillerimizin sonucunu da göremeden, dünyayı terk edip gitmekteyiz.

Ölümden sonra ne olacak?

Olursa, nasıl olur?

… uzayıp giden bu sorulara hak ve batıl çizgisinden olarak, bir önceki nesilden aktardığımız/kazandığımız bilgilerimizle yön veririz. Şu an için, bulunduğumuz kısıtlanmış hayatımız da, birçok şeyin cevabı da, hemen hemen yok gibidir. Meseleye özgürlük ile başlayalım.

Hepimiz özgürüz diyoruz. Özgür olmadığımızı iddia etmek en radikal dincinin dahi kabul edemeyeceği bir fikir olarak karşımıza gelir.

Gerçekten özgür müyüz?

Ruhların özgürlüğü bedene dahil olduğunda kısıtlanmıştır. Ruhumuzun, beşerî bedenindeki hali bir özgürlüğe benzememektedir. Kısıtlanmış alan içerisinde bize tanınan özgürlük hakkı, beden kapasitesi miktarı açısından serbest/geniş gibi olurken, bir ötesinde, o kadar olmadığını görebiliyoruz.

İşte sınırlandırılmış alan içerisinde bahşedilmiş bu özgürlük ile Allah Teâlâ'ya kulluğa davet edilmişizdir. Sonuç olarak özgürlüğümüze hangi taraftan baktığımıza bağlanır ki, aşağıdan yukarıya [ulviyete] köleleşen, tersi durumda [süfliyette] ise gitgide özgürleşen bir hayatımız vardır.

Kısıtlanmış alan özgürlüğümüzden sonra buluşacağımız ölüm hadisesinde, karşımıza sunulan hesap verme tehdidi/faktörünü ele alınca, yarı özgür olduğumuz bir halin sonucunda, söylenildiği kadar cennet ve cehennemin hepimize sunulmayacak kadar değerli olduğu görünüyor. Çünkü hesap konusunda savunma hakkımız elimizden alınmış olarak huzura çıkarılacak kadar tescil ve kayıt altına alınmış bir sicilimiz olduğunu düşününce işin zorluğu ve korkunçluğu meydana çıkıyor. [Gerçekten dünyada bile muhakeme olmak çok zor iştir.]

Bulunduğumuz alemde/ahirette sorguya tabi tutulacak üç sınıftan bahsediliyor. **İnsanlar, cinler ve hayvanlar.** Aslında bu beşeri planda görünen ve görünmeyenin sorgulandığı durum yanında ara sınıfın varlığını da gösteriyor ki, onlarda hayvanlardır.

İnsandan bir üst sınıf olarak bahsedilir. Çünkü insanın bir kategori yüksek olarak cinlerden farklı olarak görünen ve görünmeyen tarafı bulunmaktadır. Ruhu/nefsi. **Görünmeyen tarafında varsayılan hayvanlığı nedeniyle denilir ki, Kamil olmayan insanlar hayvan gibidir.**

Allah Teâlâ Kurân-ı Kerim' de buyurdu ki;

> And olsun ki, cehennem için de **birçok cin ve insan yarattık;** onların kalbleri vardır ama anlamazlar; gözleri vardır ama görmezler; kulakları vardır ama işitmezler. **İşte bunlar hayvanlar gibi** hatta daha sapıktırlar. İşte bunlar gafillerdir. [A'raf, 179]

> Yoksa sen, onların çoğunun gerçekten (söz) dinleyeceğini yahut düşüneceğini mi sanıyorsun? Hayır, onlar hayvanlar gibidir, hatta onlar yolca daha da sapıktırlar. Furkan, 44

İşte sorun burada başlıyor, **insan ama, hayvan olanlar.** Eğer bir insan hala hayvan sınıfındaysa bunun varlığı üzerinde bir verilecek uhrevî hüküm ne olacaktır? Düşünelim.

Hayvanlar diriltilecek, mahşer yerine getirileceklerdir. Bu hususta iki âyet meâli şöyledir:

"Vahşi hayvanlar bir araya toplandığında,.." (Tekvir, 81/5)

"O öyle bir gündür ki, insan kendi eliyle işlediklerine bakar. Kâfir de, 'Ne olurdu, ben bir toprak olsaydım.' der." (Nebe, 78/40)

Bu âyetlerin tefsirinde Abdullah bin Ömer, Ebû Hüreyre ve İmam Mücahid'in rivayetlerine göre, Cenab-ı Hak mahşer gününde hayvanları da diriltip huzuruna getirecek, birbirlerinden haklarını alıp ödeştirecek, sonra da onlara, ***"Toprak olun."*** buyuracak, sonunda onların hepsi de toprak olacaklardır. Hayvanların bu haline gıpta ile bakan kâfirler, Allah'tan, kendilerini de toprak yapmasını isteyeceklerdir. Fakat insanlar cezasını çekeceğinden hayvan gibi muamele görmeyecektir.

Hayvanlar her ne kadar mükellef varlık olmasalar da, onlar da belli nisbette haklaştırılacaklardır. Nitekim bir hadiste Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz

"Her hak sahibine hakkını vereceksiniz. Hatta boynuzsuz koyunun boynuzlu koyundan kısas sûretiyle hakkı alınacaktır."

buyurarak, âhirette hiçbir haksızlığın karşılıksız kalmayacağını bildirirler. Yine hadis âlimlerinin ifadesine göre, karınca karıncadan hakkını alacaktır.

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet günü Allah'ın adaleti öyle kapsamlı bir şekilde cereyan eder ki, boynuzsuz hayvanların boynuzlu olanlarından, hatta bir karınca ile diğer bir karınca arasında kısas uygulanır." (bk. Mecmau'z-zevaid, 10/352; Elmalılı Hamdi Yazır. Hak Dini Kur'an Dili, VIII/5599)

Bediüzzaman da bu meseleyi şöyle izah eder:

"Gerçi cesetleri fena bulur, fakat ervahları (ruhları) bâki kalan hayvanat mâbeyninde (hayvanlar arasında) da onlara münasip bir tarzda dar-ı bekada mücâzat (ceza) ve mükâfat vardır." (Osm. Lem'alar, s. 887)

Evet, hayvanların ruhu bâki kalacak, Cenab-ı Hakk onların ruhunu muhafaza edecektir. Fakat ruh Allah'ın emir ve iradesi altında bulunduğundan nasıl muhafaza edileceğini ancak O bilir.

[http://www.sorularlaislamiyet.com/article/16557/hayvanlarin-mahserde-hesaplasmasi-nasil-olacak-vahsi-hayvanlarin-diger-hayvanlara-zarar-vermesi-allah-in-rahmet-ve-merhametine-uygun-mudur.html]

Can bu ilden göçmedEn cânânı bulmazsa ne güç

Yârini terk etmedin yârânı bulmazsa ne güç.

Sûreti insan içi hayvan olursa kişinin,

Taşlar ile döğünüp insânı bulmazsa ne güç.

Âdemin gönlü evinde bahr-ı ummân gizlidir,

Daimâ susuz gezüp ummânı bulmazsa ne güç.

Şol fakîr olup gezenlerde hazine dopdolu,

Say'edip ol kenz-i bî-pâyânı bulmazsa ne güç.

Fakr-i fahrî devletine erişen Sultân olur,

Fakr-i tâmme erişip Sultânı bulmazsa ne güç.

Herkesin derdine dermânı yine derdindedir,

Derdinin içindeki dermânı bulmazsa ne güç.

Bunda gelmekten murat çün kim Hakk'ın irfânıdır,

Ey Niyâzi kişi ol irfânı bulmazsa ne güç.

Bu konuda Mutezilenin **"iki menzil arasında kalmak"** dediklerine benzer haldeki bir noktaya gelebiliriz. **İnsan suretli hayvanların gideceği yer, cehennem değil toprak olmalıdır.** Hesaba sorguya değer verilmeyen mahluk olmak.

Allah Teâlâ'nın **kafirleri cehenneme atacağım** demesindeki husus **kafir hakkı bildiği halde onu kabul etmeyendir**. **"Kefere"** örtmek manasına gelince Allah Teâlâ'nın hesaba çekeceğini bildikleri halde **bilerek inkar edenler** demek olur. Bu nedenle cehennemde hayvanın ve hayvan olan insanın yanmasının çok önemli bir değeri yoktur. Çünkü bu bir varoluşun devamına işaret eder. Ayette hayvanlar toprak olacak denilmesi aslında ebedi yokluk denilen bir ceza hükmündedir. Bu ceza yanma ile kıyaslandığında müthiştir. Değersizlik varlıktan düşmek ebedi yok olmak.

Üstad Bediüzzaman buyurdular ki:

> "Bir zaman, küçüklüğümde, hayalimden sordum: **'Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa, bâki fakat âdi ve meşakkatli bir vücudu mu istersin?'** dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden 'Ah!..' çekti. 'Cehennem de olsa bekà isterim.' dedi."

Asıl metin: "İnsan, sair hayvanata muhalif olarak, hanesiyle alâkadar olduğu gibi, dünya ile de alâkadardır. Akrabasıyla yakın ilişkiler içerisinde olduğu gibi, nev-i beşer/insan türü ile de ciddî ve fıtrî münasebetleri vardır. Ve dünyada muvakkat bekasını arzuladığı gibi, bir dâr-ı ebedîde bekasını, aşk derecesinde arzuluyor. Ve midesinin gıda ihtiyacını temin etmeye çalıştığı gibi, dünya kadar geniş, belki ebede kadar uzanan sofraları ve gıdaları, akıl ve kalb ve ruh ve insaniyet mideleri için tedarik etmeye fıtraten mecburdur, çabalıyor. Ve öyle arzuları ve matlapları/istekleri var ki, ebedî saadetten başka hiçbir şey onları tatmin etmiyor. Hattâ, Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi, bir zaman, küçüklüğümde, hayalimden sordum: 'Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa, bâki fakat âdi ve meşakkatli bir vücudu/varlığı mı istersin?' dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden 'Ah!..' çekti. 'Cehennem de olsa beka isterim.' dedi."(Şualar, On Birinci Şua, Sekizinci Mesele.)

Binaenaleyh, cehennemde yanacak olanlar hakikati bildiği halde inkar/isyan edenler olacaklardır. Bu inkar edenleri hayvanlık sıfatından çıkmış fakat varlığa düşmüş olanlar olarak düşünülebiliriz. Cehennemde değerli olan yanmalıdır. Değersiz bir mahluku yakmak abesle iştigaldir. Kafirler, inkarcılar *bir ilmi seviyeye çıkmış, bir makama varmış daha sonra* firavunlaşıp benliğine taparak/*tanrılığını iddia edecek kadar azgın/günahkâr bir hayat yaşamışlardır. Yoksa* ***sürü insanı*** *diye tarif edilen, sadece akşam sabah karnını doyurmak ve canı çekince cinsel ihtiyacını gidermek için eşine dahi tecavüz ede*cek kadar meyleden *bir* ***hayvan insan*** *için cehennemde yanmak cezası bir ödül olur. Onları insan seviyesine çıkar*mak olur. Onlar **"hayvan gibi veya daha aşağıdadır"** lara muhalefet olur.. *Bu nedenle sürü insanını onu yok olmak azabıyla cezalandırmanın daha adil görünüyor.*

*Cehennemde olacak azabın benzerliğini ve çeşitlerini dünya literatüyle ancak teşbih ile anlatabil*mekteyiz. Ayrıca *cehennem hakkında yeterli bilgimiz olmadığını baştan bilmemiz gerekiyor. Öyle ise hayvanlar velevki insan suretinde olsunlar, bunlar için ahiret azabı toprak olmaktır. Toprak olmak yıllarca yanmaktan kurtul*uşa sebep olmayıp, *cahil kalmalarının cezası olarak verilmiş en büyük azaptır.*

"Elleri boyunlarına kelepçelenmiş, ayakları bukağılı olarak cehennemin daracık bir yerine tıkılınca, orada yok olmak için can atarlar. Kendilerine 'Bugün bir kere değil, defalarca dövünüp durun, ölümü isteyin!' denilecek." (Furkan, 25/13 ve 14)

Bu ayetlerde "yok olmak, helak olmak" manasında tercüme edilen kelime "SUBUR"dur. Bu kelime üç manaya gelir: Veyl/yazık manasına gelir; **"yazıklar olsun/yazıklar oldu bize"** derler.. Helak/yok olmak; **"ey yokluk neredesin gel bizi de yok et"** derler. İnsıraf/Allah'ın emrinden yüz çevirmek; **"Eyvah! Allah'ın emirlerinden nasıl yüz çevirmişiz!"** derler. (bk. Taberî, Razî, Maverdî, İbn Kesir, İbn Aşur, ilgili ayetin tefsiri).

Bazı görüşlere göre, bu konuşmalar -lisan-ı kal ile söylenen- gerçek ifadeler değil, lisan-ı halleriyle söyledikleri şeylerdir. Yani içinde bulundukları durum, **"hasret, yazık, teessüf, pişmanlık"** gerektiren bir durum. Fakat bir kere değil, bin kere hasret çekseler, yazıklar olsun bize, keşke yok olsaydık deseler yine azdır. Ayetlerde bu dehşetli durum istintak sanatıyla canlandırılmıştır(krş. Razî, Alusî, a.g.y).

Bu ve benzeri ayetler, kâfirlerin Cehennemdeki acınacak halleriyle, özellikle o ateşin dehşetini daha uzaktan gördüklerinde hissedecekleri pişmanlık duygularıyla ilgili sarsıcı tasvirler yapılmaktadır. Bu nedenle Ayette, kâfirlerin cehennemdeki azaplarının şiddetine işaret etmek için "***orada yok olmak için can atacaklarına***" vurgu yapılmıştır. Yoksa, onların bu arzularının yerine getirileceğine dair hiçbir işaret yoktur. ***Çünkü, cehennem ebedîdir, kâfirler de orada ebedî kalacaklardır.*** Kur'an'ın bazı kavimler için ***"helak oldukları/yok oldukları"*** mealindeki ifadeyi kullanması, onların gerçekten ebediyete kadar yok olup gittiklerini değil, dünyadan silindiklerini ifade etmektedir. Yoksa, onların bu -anlık-arzuları ***"yok olmayı cehennemde azap çekmeye tercih ettikleri"*** manasına gelmez.

Bilindiği üzere, insanlar iki dehşetli durumu karşılaştırırken, mevcut olan sıkıntıyı o anda mevcut olmayan sıkıntıdan daha ağır görürler. Bu karşılaştırma gerçeği yansıtmaz. Nitekim, herhangi bir organı şiddetli ağrı çeken bazı hastaların***"Allah'ım! Canımı al da kurtulayım"*** dediklerini bir çoğumuz doğrudan veya dolaylı olarak duymuşuzdur. Eğer ölüm sekeratının ağrılarını, sıkıntılarını da bizzat yaşasaydı, herhalde ölümü istemeyecekti. Cehennemdekilerin yok olmayı istemeleri de bu cinsten bir karşılaştırmadır.

[bkz: http://www.sorularlaislamiyet.com/article/10529/furkan-suresi-13-ve-14-ayete-gore-cehenneme-girenler-yok-mu-olacaktir-yok-olmanin-cehenneme-girmekten-daha-hafif-bir-azap-oldugunu-dusunebilir-miyiz.html]

Neticede Allah Teâlâ, hayvanları, insan suretindeki hayvanları, bir rivayette cinleri [aşağıdaki ekte görebilirsiniz. Bazı kaynaklarda cinlerin genelde zeka seviyeler 12 yaş insan karakterindedir. Yani yıllarca yaşadıkları halde büyük bir kısmı buluğ çağını göremediklerinden bahsedilir.] **"toprak olun"** hitabına maruz bırakacaktır.

Asıl burada dikkat edilecek husus Allah Teâlâ ve dinini en şekilde iyi bilipte varlığa düşmüş, nefsinin peşine giden, şeyhler, hocalar, papazlar, hahamlar, alimler, öğretim elemanları…..nın durumudur. Cehennem onlar yani bilen cahiller için hazırlanmıştır. Diğer insanlar, krallar, padişahlar, makam sahipleri …. Ve uzayıp giden insan silsilesi bunlar için cehennemde yanmak bir ödüldür. Onların büyük kısmı hayvan sınıfındadır. Allah Teâlâ'nın bu ödülü [cehennemde yanmayı] onlara vereceğini düşünemiyoruz. Hayvanlar için yaşasın cehennem.

Yeri gelmişken cehennemi hakikatiyle bilen şeytanın korkmayıp, hala isyanda kalabiliyor olmasını, hiç düşündünüz mü? Cehennem korkutucu olduğu halde, o isyan etmektedir. Biliyor ki, hayvan olup yok edilmek daha büyük bir azaptır. [varlıktan düşmektir] Onun bir umudu hala yaptığı hatalarının

affedilebileceğini de beklemesidir. Ancak görünen o ki onunda çektiği sıkıntı yok edilme cezasıyla karşılaşıp helak olup, olmayacağıdır. Bu tutukluk haline benzer ki her anı bir azaptır. [Allahu a'lem]

Hulasa sürü insanını cehenneme sevk eden vaiz, o beğenmediğin insanlar hayvan sınıfına dahildirler. Onlar ahirette toprak olup rablerine kurban olurken, senin cehennemde ölümlerden ölüm beğenerek yanmayı tercih edişine ve gururuna hayret ediyorum. Gerçekten varlık sahnesinde bulunmak çok güzel değil mi?

Hepimizin sahibi Allah Teâlâ! Biz Sen'den Sana sığınırız.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Bugün bir meclise vardım oturmuş pend eder vâiz,
Okur açmış kitâbını bu halkı ağladır vâiz.
*
İki bölmüş cihân halkın birini cennete salmış,
Eliyle kürsüden birin Tamû'ya sarkıdır vâiz.
*
Çıkar ağzından ateşler yakar şeytân-ı mel'ûnu,
Sanasın yedi Tamûnun azâbı kendidir vâiz.
*
Tamûya şöyle doldurmuş içinde yok duracak yer,
Ana yerleştirir halkı acep hizmettedir vâiz.
*
Yaraşur va'z ana hakkâ ki yanar yakılur her dem,
Niyâzî'nin hemen ancak cihanda adıdır vâiz.

EK OKUMALAR

إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَالَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا **(40)**

40) Biz gerçekten sizi yakın bir azap ile uyardık. Kişinin kendi ellerinin önceden yaptıklarına bakacağı gün kâfir de: "Ah, keşke toprak oluverseydim." diyecek.

Ey öldükten sonra dirilişi inkâr edenler! Biz sizi, meydana gelmesi yakın olan ahiret azabıyla uyarıp korkuttuk. O gün her insan dünyada iken yaptıkları ve ahirete gönderdikleri, hayır şer tüm amelleri karşısında, amel defterinde tesbit edilmiş olarak bulur, hiçbir şeyi inkâr edemez. Mü'min, güzel amelleri için Allah'tan sevap umar, kötü amellerinin de cezasından korkar. O gün kâfir ise Allah'ın azabından kurtulmayı temenni ederek şöyle der: "Ah! Keşke dünyaya hiç gelmemiş olsaydım veya toz olsaydım da yeniden kaldırılmasaydım. Ah! Keşke bugün ben de hayvanlar gibi hakları birbirlerinden alındıktan sonra toprak olsaydım."

Mer'u: Kişi. Abd b. Humeyd ve İbnu'l-Münzir'in Hasan'dan rivayet ettiğine göre ayet metnindeki el-Mer'i kelimesinden mü'min insan kastedilmektedir. İbnu'l-Münzir Hasan'dan şöyle rivayet eder: Bu ayeti okuduğu zaman: "Mer'i'den maksat Allah'ın taatıyla amel eden mü'mindir." dedi. [1]

İbn Abbas, Katade ve Hasan mer'i'den maksat mü'min kişidir, demişlerdir. Fahreddin Razi: **"El-Kâfir tabiri de buna delalet eder. Çünkü son cümle kâfirin halini beyan etmek olduğu gibi daha önceki cümle de mü'minin halini beyan eder."** diyor. Fakat bu istidlalde zafiyet vardır.[2]

Karîb: Yakın. Her gelecek yakın olduğu için Yüce Allah bu azaba yakın manasına gelen karîb sıfatını verdi.[3]

Yakın azab'tan maksat, ahiret azabıdır. Bu azabın yakın olması şu kaideden ileri gelir: Fevtolunan amma da uzaktır, gelecek olan amma da yakındır. Veya Allah'a nisbeten yakındır. Zira Allah için zaman bahis konusu değildir.

Katade diyor ki: **"Günahın cezasıdır bu. Çünkü bu ceza iki azabın en yakınıdır."**

Mukatil diyor ki: **"Kureyşlilerin Bedir gününde öldürülmeleridir."**

Fakat "Kişinin kendi ellerinin önceden yaptıklarına bakacağı gün..." cümlesi bunu reddetmektedir. Kâfirin "Ah, keşke toprak oluverseydim." sözü, dünyada iken toprak olsaydım, yaratılmasaydım, mükellef kılınmasaydım veya bugünde (ahiret gününde, haşr gününde) toprak olsaydım, haşre gönderilmeseydim manalarını taşımaktadır.[4]

Allah Teala şöyle buyuruyor: "Onlar, bütün işlediklerini hazır bulurlar." (Kehf: 18/49)

"O gün önde ve sonda ne yaptıysa insana bildirilir." (Kıyamet: 75/13)

Kıyametin vukuu kesin olduğu için yakın olmuştur. Çünkü her gelen mutlaka gelecektir.[5]

Kâfirlerin toprak olmayı arzulamaları hakkında alimlerin görüşleri:

1) Abdullah b. Amr, Ebu Hureyre ve Süfyan es-Sevri, kıyamet gününde Allah'ın, bütün varlıkları diriltip bir araya getireceği ve birbirlerinden haklarını aldıktan sonra hayvanlara: **"Toprak olun!"** diyeceğini, işte o zaman kâfirlerin **"Keşke biz de toprak olsaydık."** diyeceklerini söylemişlerdir.

2) Abdullah b. Zekvan ise şöyle demiştir: İnsanlar arasında hüküm verildikten sonra cehennemliklerin cehenneme gitmeleri emredilecek, Ademoğlu dışındaki cin ve benzeri varlıkların mü'minlerine "Toprak olun!" denilecek. İşte onları duyan kâfirler de "Keşke biz de toprak olsaydık." diyeceklerdir.[6]

Abd b. Humeyd, İbn Cerir, İbn Münzir, İbn Ebi Hatim ve Beyhaki, Ebu Hureyre'den şöyle rivayet ediyorlar: Kıyamet gününde bütün mahlukat haşre gelecektir. Hayvanlar, yürüyenler, kuşlar, her şey, Allah'ın adaleti gereği boynuzsuz hayvanın intikamı boynuzlu hayvandan alınır. Sonra Allah onlara toprak olun, der. İşte o anda kâfir, **"Keşke ben de toprak olsaydım."** der.

Abd b. Humeyd, İbn Şahin, Ebu Zennat'tan rivayet ediyorlar: "İnsanlar arasında hüküm icra edildikten, cennet ehline cennete, cehennem ehline de cehenneme gidin, denildiğinde diğer ümmetlere (diğer mahlukata ve cinlerin mü'minlerine) siz de toprağa dönüşün denir ve onlar toprak olurlar. İşte o zaman kâfir, onların toprak olduğunu gördüğünde, "Keşke ben de toprak olsaydım."der.

Abd b. Humeyd, İkrime'den şöyle rivayet ediyor: Hayvanlar hesaba çekildikleri ve sonra onlar toprak oldukları zaman, kâfir: "Keşke ben de toprak olsaydım."der.

Abd b. Humeyd, Leys b. Ebi Süleym'den şöyle rivayet ediyor: **"Cinler de toprağa dönüşecektir."**

İbn Ebi Dnya, Leys b. Ebi Süleym'den şöyle rivayet ediyor: **"Cinn'in sevabı ateşten korunmalarıdır. Sonra onlara toprak olun, denilir."**

Bu rivayetlerde şayanı dikkat bir nokta vardır. O da: cinlerden mü'min olanlarının cennete gelmemeleri ve tekrar toprağa dönüşmeleridir.[7]

O gün kâfir, dünya diyarındayken yaratılmamış olmayı, varlığa gelmemiş olmamayı, bir toprak olmayı arzulayacaktır. Bu durum Allah'ın azabını gözüyle gördüğü ve bozuk amellerinin meleklerin eliyle kaydedildiğini müşahade ettiği gündür. Denildi ki: Kâfir bunu, Allah Teala'nın dünyada yaşamış olan hayvanlar arasında hüküm verdiği ve adil hükmüyle karar kıldığı gün söyleyecektir. Öyle ki boynuzsuz koç, boynuzludan hakkını alacaktır. Hayvanlar arasında hüküm tamamlanınca Allah Teala onlara; toprak olun, diyecektir de onlar toprak olacaklardır. İşte bu sırada kâfir **"Keşke ben, toprak olsaydım."** Diyecektir. Yani keşke ben de bir hayvan olup ta toprağa dönseydim, diyecektir. Bu anlam meşhur Sûr

hadisinde varid olmuştur. Ebu Hureyre ve Abdullah İbn Amr ile başkalarından bu anlamda pek çok haber nakledilmiştir.[8]

Bu cümle, femen şae âyetinin başındaki "fâ"nın gösterdiği, şartı zikredilmemiş olan dileme lüzumunun niçinini ve azabın yakınlığını beyan eder. Yani o hak, haber verilmiş olunca o dilemenin lüzumu şunun içindir: Çünkü biz size bu haberi vermekle bir azabın tehlikesini bildirdik ki, o azap uzakta değil, yakındır. Kişi ondan kendini kurtarmak için vakit geçirmeden iman edip çalışmalıdır. Zira o yakın azap O gündür ki, kişi o gün iki elinin ne takdim etmiş olduğuna ondan önce iyi ve kötü ne yapmış olduğuna bakacaktır. Çünkü iş kulun dilemesine bağlanmış olduğu için herkes kendi kazancına bağlıdır. O azap ancak kazancın tam karşılığı olarak verilecektir. Ve kafir diyecektir ki: Ah, ne olaydı da ben bir toprak olaydım. Yani dünyada bir toprak olaydım, dileme sahibi insan olarak yaratılmayaydım, yükümlü olmayaydım da bugün azap görmeyeydim. Yahut, bugün toprak olaydım da tekrar diriltilmeyeydim.

İbnü Ömer, Ebu Hureyre ve Mücahid'den rivayet edildiğine göre, Yüce Allah o gün hayvanları da huzura getirecek, birbirlerinden haklarını alıp ödeştirecek ve sonra onlara, **"toprak olun"** buyuracak, hepsi toprak olacak. İşte kâfir bunu gördüğü zaman onlar gibi toprak olmayı isteyecektir. Nitekim Tekvir sûresinde **"Yabani hayvanlar toplandığı vakit."** (Tekvir: 81/5) âyetinin tefsirinde de gelecektir. Bu mânâlara göre toprak, hakiki mânâsında kullanılmıştır. Fakat bazıları son mânâya göre bunun, alçakgönüllülükten mecaz olma ihtimali olduğunu da söylemişlerdir ki şöyle demek olur: Keşke dünyada gururlanmasaydım, azgınlıkla kafa tutmasaydım, alçakgönüllü olup Allah'a iman ve itaat etseydim. Fakat görünen mânâ, ilkidir. İşte o büyük haberde ihtilaf eden kâfirler, o gün gerçeği anlayıp böyle diyeceklerdir.[9]

Şimdi bazı kimseler "yakın bir azab" ayetinin 1400 yıl önce nâzil olduğunu ve bundan sonra da daha ne kadar geçeceği bilinmezken, bu ayeti nasıl anlayacaklarını sorabilirler. Böyle bir soruyu şu şekilde cevaplayabiliriz. İnsan ölümünden sonra ruh halinde yaşar ve orada zamanın bir anlamı yoktur. Kıyamet günü kaldırıldığı zaman kendisini uykudan kalkmış gibi hissedeceği için, binlerce yıl geçmiş olsa da, bunu anlamayacaktır. bkz. Nahl. an: 26, İsrâ. an: 56, Taha. an: 80, Yâsin. an: 48.[10]

Meleklerin sergilediği sahnenin ışığı altında ortaya çıkan uyarı da gaflet uykusuna dalmışları kendilerine getirecek bir uyarıdır. **"Sizi yakın gelecekteki azapla uyardık:** ' Evet bu azap yakındır uzak değildir. Cehennem sizleri beklemektedir, sizleri gözetlemektedir. Hem de bu ayetlerde gördüğünüz biçimi ile... Çünkü içinde yaşadığınız dünya bütünü ile kısa bir yolculuktan ve yakında bitecek bir ömürden ibarettir. Ve ardından bir korku azabı gelmektedir. Kafire yok olmayı var olmaya üstün tutturacak bir azaptır bu. "O gün kişi elleriyle yaptıklarını görür ve kafir de `Keşke toprak olsaydım' der." Kafir bu sözü ancak dayanılmaz sıkıntıya ve şiddete düştüğü zaman söyler.[11]

Bu öyle bir ifade ki, atmosfere heybet ve pişmanlık vermektedir. Hatta insan denen varlık yok olup ortadan kalkmayı kimsenin önem vermeyeceği değersiz bir nesne haline gelmeyi temenni eder. Ve insan yok olmayı, ya da değersiz bir nesne olmayı, o şiddetli ve korkunç durumla yüzyüze gelmekten daha hafif bulur. Evet insan o büyük haber hakkında birbirlerine soruşturma yapanların sorularına, kuşkuya düşenlerin kuşkularına ahirette bir karşılık olan o durumla yüzyüze gelmektense, yok olmayı ya da değersiz bir nesne olmayı tercih eder.

Sureye, kıyametin vukubulacağı ve büyüklüğü belirtilerek başlanmıştı. Tekrar kıyamet gününün büyüklüğü ve dehşeti vurgulanarak sure bitiriliyor. Böylece surenin başı ile sonu birleşiyor ve sure, bir tek ayetmiş gibi bütünlük kazanıyor.[12]

---

[1] Büyük Kur’an Tefsiri, Arslan Yayınları: 15/446.

[2] Alusi, Ruhu’l-Meani: 30/22.

[3] Muhammed Ali es-Sabuni, Safvetü’t-Tefasir, Ensar Neşriyat: 7/194

[4] Büyük Kur'an Tefsiri, Arslan Yayınları: 15/450.

[5] İbn Kesir, Tefsir, Çağrı Yayınları: 15/8266.

[6] İbn Cerir et-Taberi, Tefsir, Mısır 1968, 30/22.

[7] Büyük Kur'an Tefsiri, Arslan Yayınları: 15/446-447.

[8] İbn Kesir, Tefsir, Çağrı Yayınları: 15/8266.

[9] Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, Azim Yayınları: 8/504-505.

[10] Mevdudi-Tefhimu'l-Kur'an, İnsan Yayınları: 7/18.

[11] Seyyid Kutub, Fizilâli'l-Kur'an, Dünya Yayınları: 10/343.

[12] Süleyman Ateş, Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, Yeni Ufuklar Neşriyat: 10/293.

[http://errahman.de:8181/tefsir-kulliyati/0001ek/0/vahit/78/65.htm]

---

el-MENZİLETÜ, BEYNEL-MENZİLETEYN

İki makam ve mekân arasında bir mekan anlamında kullanılan bir kelâm ilmi terimi. Bu Hasan Basri'nin talebelerinden, Vasil İbn Ata'nın H. (80-131) öncüsü olduğu Mu'tezile mezhebinin Ehli Sünnet mezhebine muhalefet ettiği en belirgin fikirlerinden birinin ifade edildiği terimdir.

İman, Arap dilinde "mutlak tasdik etmek" demektir. Şeriat dilinde ise "Hz. Muhammed'in, Allah tarafından getirdiği kesin olarak bilinen haber, dinî esas ve hükümlerin doğru olduğuna tereddüt etmeksizin inanmak, bunların tamamını tasdik etmek" demektir. Bu tasdikin yalnız kalb ile veya dil ile mi olacağı veya her ikisi ile birlikte mi olması ve itiraf edilmesi gerektiği hususunda İslâm âlimleri fikir ayrılığına düştüler. Bu düşünce farklılığı itikad hususunda bir kısım mezheblerin doğmasına sebep oldu.

Kerramiye mezhebine göre iman yalnız dil ile ikrardan ibarettir. Kalben tasdik etmese bile dili ile iman esaslarını tasdik eden kimse mü'mindir. Kalbiyle inandığı halde dili ile ikrar etmezse kâfir olur. Konunun başlığını teşkil eden ifadenin sahibi olan Mutezile mezhebine göre şeri iman, inanılması gereken vahye dayalı haberlerin kalb ile tasdiki, dil ile ikrarı ve ayrıca amel ile tatbiki demektir. İmanın üç rüknü sayılan bu hususlardan biri bulunmadığı takdirde iman yok kabul edilir. Şeriatın bildirdiklerini kalbiyle tasdik ve dili ile ikrar eden, fakat farzları yerine getirmeyen ve haramlardan kaçınmayan bir kimse mü'min sayılmaz. Böyle bir kimse Haricî mezhebine göre kâfirdir. Mu'tezile mezhebine göre ise ne mü'min, ne kâfirdir; fakat ameli terkettiği için fasıktır. Bu esasa göre Mu'tezile ekolü zina etmek, içki içmek, adam öldürmek vs. gibi büyük günahlardan birisini işleyen kimse için mü'min ve kâfir demezler. Onlar için; "el-menziletü beynel menzileteyn" **Cennet ile Cehennem arasında bir yerde kalacaklardır** derler.

Selef uleması ve İmam Şâfiî, Malikî ve Evzaî gibi mezheb imamları da imanı "dil ile ikrar kalb ile tasdik ve dinin emirlerini yerine getirmek" şeklinde tarif etmişlerdir. Fakat ameli terkeden ve şerîat dilinde "fâsık" denilen kimselerin kâfir olacaklarına hükmetmemişlerdir. Bunların da içinde bulundukları Ehli Sünnet mezhebine göre imanın iki rüknü vardır: Kalb ile tasdik, dil ile ikrar. Dinin emirlerini terkeden kimse bu hükümleri inkar etmedikçe kâfir olmaz. Dünyada iken ve ölümünde hakkında İslâmın hükümleri tatbik edilir. Affedilmesi veya azab edilmesi Allah'a aittir, ancak mü'mindir. Dinin emirlerini yerine getirmesi ise insanın o anda olgunluğa ermesine sebep olur.

"Zani, mü'min olduğu halde zina etmez... " Hadisi ile vurgulanan mü'minin zina etmemesi hükmü, Mu'tezile mezhebinin iddia ettiği gibi, zina edenin kâfirliğine delil sayılmaz. Bunun aksine hadiste mü'minin imanda olgunluğa ermesi için helal ve haramlara dikkat etmesi gereği ifade edilmektedir. Ehli Sünnet ekolünün bu görüşü, Mu'tezilenin "el-menziletü beynel menzileteyn"anlayışının geçersizliğini ortaya koymaktadır.

Mu'tezile ekolünün doğmasına sebep olan bu prensip mü'min olduğu halde büyük günah işleyenlerin durumu ile ilgilidir. Bu mezhebin doğuşuna kadar insan ya müslüman ya da kâfir sayılır; iman ve küfür arasında bir başka şey kabul edilmezdi. Mü'tezileye göre, amel imandan bir cüz'dür. Büyük günah işleyenler imandan çıkmışlar, ancak kâfirde olmamışlardır, böylelikle küfür ile iman arasında fısk mertebesinde kalmışlardır. Bunlar tevbe etmeden ölürlerse kâfir olurlar; tevbe ederlerse mü'min olarak ölürler. Tevbe etmeden ölen fâsıklar kâfir sayıldıkları için Cehennemde ebedi olarak kalırlar. Ancak Cehennemdeki azab dereceleri kâfirlerinki kadar ağır olmaz.

Cengiz YAĞCI

http://samil.ihya.org/ansiklopedi/el-menziletu-beynel-menzileteyn.html

MEKTÛB-U HÂKİ

https://bilenlerdenol.files.wordpress.com/2015/08/ihramcizade-ismail-hakki-toprak-efendi-49.jpg

Gavs'ül âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak kuddise sırruhu'l-âlî Efendi Hazretlerinin, Şeyh-i Hacı Mustafa Hâki kuddise sırruhu'l-azîz Efendimizin mahdumu Bahâeddîn Efendi'ye yazdığı mektubdur..

به

Seni sevmek benim dinîm imânım

İlâhî din- ü imandan ayırma

İşte öteden beri derd-i muhabbetinizle nâlân olan kalbîm, nâle-i efgânını baştan aşırmakla giryân u sûzan olarak kâlemi elime aldım.

Sultanım, ne buldum ise, sizden buldum ve bu fenâda ne gibi bir zevke erdimse, mutlaka sizinle erdim.

Bende-i peder-i büzürg-vârımız sırr-ı insanü'l ayn, aynü'l-insan min-haysül-kühliyye maksûd-u vücud iken Seyyidinâ Hâkî kuddise sirrıhü'l-âli Efendimiz sultanımızdır. Onun derd-i rûhâniyetinin perver derdi bezminden bir an hâlî olamam. Ne çare ki, her an tahtı gâh-ı saltanatlarına varamam. Nâdiren varabilsem de, kendilerini bulamam. Eğer görsem nîm-ü nazarla mazhar-ı iltifat olsam bir zevki huzur tuma'nînet bulurum ki, âdeta kendimi bu âlemden çıkmış ve cânâna dâhil olmuş bilirim.

İşte bu te'sirin icrâ-yı ahkâmından olmalıdır ki, sizi hiç unutamam. Aks-i timsâlinizi gözlerimden ve sûr-i hayâlinizi gönlümden çıkaramam. Her nerede bir çeşm-i siyâhın füsunkâr bakışını görsem yüreğim çarpar ve dîde-i kalbim size bakar. Bu zevk ile geçirdiğim günlerimi feleğe değişmem.

İşte bunların ulviyeti-pesendânesinden olmalı idi ki, arada nezd-i âlinize gelir, envâr-ı cemâl ve ahvâl-i bî-melâlinizden bî-hâd ve bî-gaye feyzler alırım. Şimdi o nazar-ı kimya-eserinden dûr mu oldum?

Ey name! Git, mazhar-ı füyüzât-ı âlem-yan olan bir payeye kemâl-i tazim ve muhabbetle hâl-i pür-melâlimi Hazret-i Bahâ'ya husûsan arz et. De ki; Sizin feyz-i nazarınızdan şâh-ı râh-a yol gider. Lütfen bu nazarlarını üzerimizden dirîğ etmesinler. İşte ahkaru-l vücud şu tarzda dergâh-ı Bârî'ye arz ve ilticâ ediyorum ve diyorum ki,

Ey Hüdâ!

Nazar-ı iltifât-ı yârdan sâkıtım. Fakat hâlâ ümit dâr-ı lutfunum. Aczimi muhabbetine bu âr u varımı sana ve seni sevenlerin rahına sarf eden bir kulun değil miyim?

Elbette bir gün olur, mazhar-ı iltifatın ve nâil-i mükâfâtın olurum. Lütfet, kerem et, beni o zümre-i dil-ferîbden ayırma.”

15 Rebîu’l-evvel 1347 (M. 1928)

İsmail Hakkı TOPRAK

--

Günümüz Türkçesiyle

به

Seni sevmek benim dinîm imânım

İlâhî din- ü imandan ayırma

İşte öteden beri muhabbetinizin derdiyle sızlayan kalbimin figanların iniltisi beni baştan çıkarırken, içim yanarak, gözyaşı dökerek kâlemi elime aldım.

Sultanım, ne buldum ise, sizden buldum ve bu fenâda/dünyada ne gibi bir zevke erdimse, mutlaka sizinle erdim.

Büyük/ ulu babanızın bendesi olarak [yazıyorum.].

O, kamil insanın sırrının, ta kendisidir.

Gözümüze sürme çektiğimiz gerçek insan, varlığımızın gayesi olan Seyyidinâ Hâkî kuddise sirrıhü’l-âli Efendimiz, sultanımızdır.

Onun rûhâniyetinin derdiyle beslenen sevgimizin meclisinden sohbetinden bir an ayrı duramam. Ne çare ki, her an manevi makamlarına saltanatlarına varamam. Nâdiren varabilsem de, kendilerini bulamam. Eğer görsem kesik/küçücük bir bakışını, lütfuna kavuşsam, bir huzur, bir zevk ile mutmain olurum ki, âdeta kendimi bu âlemden çıkmış ve cânâna (Allah Teâlâ/Hz. Rasûlu'llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem/Şeyhime) kavuşmuş olduğumu bilirim.

İşte bu etkinin hükümlerinin tesiriyle olmalıdır ki, sizi de hiç unutamam. Suretinizin görüntüsünü gözlerimden ve bedeninizin hayâlini gönlümden çıkaramam. Her nerede bir büyüleyici bir siyah gözlünün bakışını görsem yüreğim çarpar ve kalp-gözüm size bakar. Bu zevk ile geçirdiğim günlerimi dünyaya/ âleme değişmem.

İşte, bunların beğenilen yüceliğinden olmalı ki, arada yüksek/ulu makamınıza yaklaşmaya çalışırım, cemâl nurlarınızı ve can sıkıntısını gideren hallerinizle beklemediğimiz kadar sonsuz feyzlere kavuşurum.

Şimdi o kimya eden bakışın tesirden uzak mı düştüm?

Ey mektubum!

Git, sıkıntısı çoğalmış halimi, âlemlere feyzler saçılmasına sebep olan bir rütbeye, kemali hürmetimle ve sevgilerimle, Hazret-i Bahâ’ya husûsen arz et. De ki;

Sizin nazarınızın feyzinden Şâha/Hakk katına yol gider. Lütfen bu nazarlarını üzerimizden esirgemesinler. İşte pek âciz ve değersiz varlığımızın haliyle, güzel yaratıcı Allah Teâlâ’nın dergâhına arz ve yönelerek sığınarak diyorum ki,

Ey Hüdâ!

Yârin lütfeden bakışlarından uzak kaldım. Fakat hâlâ lutfundan ümitvârım Acizliğimi sevgine, âr ve namusumu Sana ve Seni sevenlerin yoluna sarf eden bir kulun değil miyim?

Elbette bir gün olur, lütfunla şereflenmiş ve mükâfatına kavuşmuş olurum. Lütfet, kerem et, beni o nurlu kıldığın gönül cemaatinden ayırma."

15 Rebîu'l-evvel 1347 (M. 1928)
İsmail Hakkı TOPRAK

Not: Günümüz Türkçesiyle tam bir uyum sağlanılamadığından ifadede eksiklikler oluşmaktadır. Mefhum bu mana üzeredir. Özür dileriz.

YÜCE ARKADAŞIM

Hayatımız doğrusu ve yanlışı zenginleşirken bir arkadaşlığımız ve bir sevdamız hep kalbimizde mevcut bulunur. Onu seçmekte ne kadar şanslı oluruz bilemeyiz. Fakat seçtiğimiz arkadaşımızın vefalı oluşu karşısında hep mahcup olacağımız kesindir. O bizi hep mahcup eder. Ona karşı yaptığımız bütün isyanlar, hatalarımız, tarafından affedilir. Şaşırıp kaldığımız bu arkadaşımızın bize karşı ihtiyacı olmasa da herşeyimizle ona bağlı oluşumuzdur. Bizimde diyecek bir sözümüz şikayetimiz olamaz.

Hayat kaynağımız, vefâkar dostumuz, bizi bizden fazla bilen, seven, sevgilimiz. Sonsuz duygularla minnet duyup hiçbir şey yapamadığımız, karşılığını ödeyemediğimiz, ihsan sahibi, ne yapmalı ne etmeli dediğimiz hallerde, hep sözümüzden caydığımız; Yüce arkadaşımız

Kahrolmak denilen şey, bu mudur?

Cehennem gülistan olur, denilen, bu mudur?

Cenneti değersiz kılan ilişki, bu mudur?

Yücelerden bakışıyla zâtını bizim için yerlere indiren, aşkını bizim için her demde aşikâr eden; Yüce arkadaş!

Ben mahcubum ve pişmanım.

Bir taş kadar seni bilemedim için.

Bir taş kadar sabredemediğim için.

Keşke, denilmez denir, fakat seni bilmek şerefine ermiş olmanın, değeri yanında, varlık olmaktan utanarak, huzurunda affımı niyaz ediyorum. Seni sevenlerin çok, bilenlerin çok, kulların ise sayısızdır.

Ben olmasaydım diyecek kadar çok pişmanım.

Hesap verilecek denilen divanların karşısında, bir değerim olmadığı halde beni hesaba çekerek, bana değer vermene dahi üzülüyorum. Değersiz olan bir şeyin hesabı olur mu ki?

-Yok olsun gitsin. Adı anılmasın.

Yüce arkadaşım,

Varlığımı yok edeceğim diye bir kudretim yok. Var olduğumun ezikliği ile Senden Sana sığınıyor, Seni dilemekten dahi mahcup oluyorum. Beni benden al, bensiz bırak. Elimde olmadan geldiğim bu dünyadan, yine elimde olmadan giderken, kulluğumu değerli bir şey olarak görmüyorum. Sırf Senin sözünü yerlere düşürmemek için acziyetimin ifadesi olarak emrini yapmaya çok çalıştım. Başaramadım.

Eğer ki bir zaman hesap soracak olursan, huzuruna çağırma, bana da bakma. Hiçbir hak davam ve alacağım yoktur. Bir alacaklı olarak istediğini yapma azametine, Sen sahipsin. Ben Senin istediğin gibi bir arkadaşın olamadım.

Seni sevmek benim dinim imanımdı. Hakkını yerine getiremeyenin hakkı canı kurban kılmaktır.

Yüce Arkadaşım.

İhramcızâde İsmail Hakkı

İbn-i Atâullâh El-İskenderî kuddise sırruhu'l-athar, El-Hikemü’l Atâiyye-(Hikmetli Nasihatler)’nde buyurdular ki:

> *“Asıl arkadaşın, senin ayıbını bildiği halde seninle arkadaşlık edendir. Ki, O’da kerem sahibi Mevla’dan başkası değildir.”*

**

"Arkadaşın hayırlısı (Allah Teâlâ) dır. Senden ona dönecek bir şey beklemeden seni isteyendir."

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem bir hadiste **"Mümin mümin'in aynasıdır.**" (Ebu Davud. Edeb. 29: İbn. Mübarek Hasan-ı Basri'nin sözü olduğunu söyler; bkz. Aclunî. II/294) buyurduğunda etkileşim özelliklerinin geçerliliğini daha belirgin açıklamıştır.

Bu hadis-i şerifteki **ilk mümin insan**dır, **ikinci mümin ise Allah Teâlâ**'dır (Allah Teâlâ'nın El-Mü'min ismi) Buradan işaretle insanın arkadaşı, Allah Teâlâ olursa ve neticesi cennettir.

"Hali senden kötü olan kişi ile arkadaşlık etmen, kötü olmana rağmen kendini iyi sanma vesilesi olur."

Kötü arkadaş ise şeytandan kinayedir ve dostluğu cehenneme gidiştir.

Kaynak: İBN-İ ATÂULLÂH EL -İSKENDERÎ -EL-HİKEMÜ'L ATÂİYYE-(Hikmetli Nasihatler) الحكم العطائية ابن عطاء الله السكندري –İhramcızâde İsmail Hakkı

"Dostu ile taklit ile de hatırlasan hakikatine terakki edersin. O sana yol gösterir ve yârin arkadaşı olur."

(Hacı Hasan Akyol; Tasavvurat-ı Hayriyyem)

HER YÜKSELİŞİN BİR DÜŞÜŞÜ VARDIR

Dünya hayatında saltanatın, makamın ve kudretin kaderinde bir yükseliş ve peşinden bir düşüş vardır. Bu düşüşün kemmiyet ve keyfiyetle alakası olmayıp Allah Teâlâ'nın emri ilâhisidir. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz buyurdular ki:

"Dünyalık olan bir şeyi yükselttiğinde, akabinde onu tekrar alçaltmak, Allah'ın bir hakkıdır". Şihâbu'l Ahbâr- (649)

Bu nedenle Allah Teâlâ dünyayı dostuna vefalı etmemiştir.

"Allah katında, eğer dünyanın bir sivrisinek kanadı ağırlığınca değeri olsaydı, kâfire ondan bir yudum su içirmezdi". (866)

"Ey dünya! Evliyâma karşı acılaş, benim için onlara tatlılaşma; yoksa, onları baştan çıkarırsın". (875)

"Dertsiz olmak, dert olarak yeter". Şihâbu'l Ahbâr (850)

Yaşadığımız hayatı kendimize vefalı kabul etmemiz, sabırla ve iyi niyetle karşılamamız gerekir.

Yine Allah Teâlâ buyuruyor ki:

"Ben, kulumun beni düşündüğü gibiyim. Ve ben, beni zikrettiği müddetçe, kulumla birlikteyim". Şihâbu'l Ahbâr (871)

Allah Teâlâ ile beraber olmak ise güzel ahlak ile anlatılır.

"Kişinin keremi, dînidir; mürüvveti aklıdır; esas değeri ise, ahlâkıdır". (129)

En sonunda herşeyimizin nihayeti **"Kişi, sevdiği ile beraberdir".** Şihâbu'l Ahbâr (128) kelamından daha ileri gidemez.

İhramcızâde İsmail Hakkı

ÇIKIŞ VE BİTİŞ BİR TAŞLA BAŞLAR MI?

> **İman, altmış küsur şubedir. Bu şubelerden birisi insanlara sıkıntı verecek şeyleri gidermektir. Bu manada yol ortasında bulunan bir taşı kaldırmak imanın gereğidir."** [Buharî, İman, 3; Müslim, İman, 58]

Bir şey, önemsiz görünen o şey, herşeyin bir başı olduğuna göre, sorularımız o şey için olur? Neden basit denilenler bu kadar büyüyebilir ki?

İnsanlar hep şunu sorar, her şeyi düşündük bunu neden unuttuk?

Gemiyi batıran farenin açtığı küçük deliktir. Yıllarca emek verilmiş devasa yapı/sistem küçücük bir hata ile geriye doğru dönüş yapıp neden yok olur?

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin **"önemsemediğiniz küçük günahlar büyük günahları doğurur"** buyurması buna işaret etmez mi?

Masa başında bir el düşünün satranç oynuyor. Oyunda kral ile asker biz oynuyoruz, özgürüz demelerinin bir manası var mıdır. Yapılan bir yanlış hamle, yenilemelerine sebep oluyor. Ancak Kral ben yaptım diyor, ama yaptıran eli hep unutuyor.

Kötü olmak, kötülük içinde bulunmak ilk önceleri kolay görünür. Fakat şeytanın **"ben senden beriyim"** dediği zaman muhakkak gelir. Bu bitişin başladığını en önce gören şeytanın ferasetidir. Takdir edilmesi gerekir. Kaçar, bu işte ben yokum diyerek seyre geçer.

Günümüzün sorunlarından örnek verelim.

Yollar, birleştiğimiz ayrıldığımız yollar. İçinde binlerce mananın saklandığı yollar. Buna göre soralım **"Yolları bozmak nedir?"**

Zahirde düzgün yolları bozmanın manası hepimizce bilinir. **İlm-i hakikatte ise zahir batının görüntüsüdür.** Birileri yollarını hendekle, barikatla bozuyorsa, batını da hendek ve barikatla bozuluyor demektir.

Yolları bozmak, yapılan bütün işleri/emekleri/her şeyi bozmak demektir.

Hendekler açın fikrini verenler ve destekleyenler aslında yıllarca aldatan senaryonun bitişinin işaret fişeğini ateşlemiştir. Her şey bitirilecektir, fakat kim için?

Birileri düzeni hayatı değiştirmek için yıllar önce kurgulanmış komplonun neticesini elde etmiş olduklarını bilmişler ve bitirilmesine yönelmişlerdir. İnsanlarda "değişim" şok etkisi yaptığı bilen bir teoridir. Bir kültürün asimile edemeyeceği anlaşılırsa onu baskı ile yok etmekte mümkün olmazsa, yapılan çalışmalar ile önce özgürlüğün açılması sağlanır azgınlığın önü açılır. Sefahat gelir. Bu işlerin genelinde gençler kullanılır. Gençlik çağları heyecana müsaittir ve kaybedeceği fazla bir şeyleri yoktur. Çekilen her tarafa hızlı meyledebilirler. Sonuçta planın bitme kararı verilince özgürlük ters yönde ivme kazanır. Bütün hayaller birer birer söner. O zaman korku veren terör ortaya çıkar. Kullanılanlar dayandıkları yerden itilmeye başlayınca sorun kat kat artar. Korku verenlerin yaşadığı korku çok fazladır. Onlar korku eğitimi almışlardır. Fakat korkutmadan aldığı zevk tersine dönmüştür. Kendi

vurmaya başlamıştır. Depresyon şekline dönen ruh hallerini düşünceleri ile sonlandırması mümkün değildir. O hale gelir ki, yaptığı hareketleri kontrol altına bile alamaz. Bu kişilere masa başından satrancı oynatan güç çeşitli hilelere başvurur. İlaçlar bunlardan bir tanesidir. Korkuyu yok eden ilaçların olumsuz yan etkisi cinselliğin tatmin olunmaz yüksek seviyelere çıkarmasıdır. Deyim gerekirse düz duvara tırmandırır. Öyleki sokak ortasında mastürbasyon yapacak kadar kendini kaybettirir. [Habere bak:]

Sonuçta zirveye çıkan olaylar birden durur. Zincirbozan filminde bir replik vardır. İhtilal olmuştur. **"Ne oldu da bir gecede terör durdu"** denilmektedir. [Tavsiye ederim tekrar seyredebilirsiniz.]

Herşey bir farenin açtığı küçük fikirle/delikle başladı. Ancak umutlarını farenin peşine bağlayanlar sonunda helak olur.

Hz. Mevlâna Kuddise sırruhu'l-âlî Efendimiz mesnevisindeki izahatlarında nefsi bir fare olarak kabul etmiştir. Eşeğin aklı çayırda olduğu gibi fare de hep lokma peşindedir. Yolları hep toprak altındadır. Toprak ise süflî dünyadır. Fare nefis, lokma bulmaya yarayan akl-ı meâşa [dünya] kulak verir, yarınları düşünen akl-ı meâda [ahiret] değildir.

Nefsin fareye benzetilme vecihlerinden biri de onun hırsızlığıdır. [Kul hakkına girmek yakmak yıkmak, ödemesi gereken borcunu ödememek] Kırk yıldır toplanan buğday ambarda yoksa bunca yıllık gayretten hâsıl olması beklenen iç huzur kayıpsa onu nefis çalmıştır:

"Ey Hak talibi can, önce ambara giren fareden kurtulma çaresini ara, ondan sonra buğday toplamaya çalış."

Hz. Mevlânâ hırsız fareye karşı aklı dikkatli bir kedi olarak tasvir eder. [Bakınız: Mesnevî'de Nefis Temsilleri]

Biliyoruz ki; Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem güzel ahlakı ile dünyayı fethedereken kuvvete erişmiş zalimlerin yerlerinde yeller esmektedir.

Bitiş nereden başladı sorumuza dönersek:

Yolları bozmak terör stratejisidir. Fakat bu zannedildiği kadar zafere götüren ve olumlu sonuçları olan bir eylem olmadığını anlamak zor değildir. Sonuçları ancak iş işten geçtikten sonra çıkar. Kötüye boğun eğmek zayıf halkın refleksidir. Halk boyun eğer. İyi ve kötü aramaz. Ancak canı yandığı zaman, boyun eğmeyi bırakır göçer gider. İsyan eder. Kime? zorla onu tutmaya çalışana.

Yollara hendek kazılmaya başlaması ile bir işin sonuna gelindiğine işaret edildi. Boğulmak mı kurtulmak mı? Bu kumarı oynamak dehşetli bir durumdur.

Sıkıntı şiddetlendiği zaman açılmaya yüz tutacağını Allah Teâlâ ve peygamberimiz haber vermiştir. **"Ey sıkıntı şiddetlen açılırsın"** hadisi şerifi gelecek iyiliğin ön habercisidir.

Unutmadığımız bir ilke daha vardır. Kötülük ile bir şeyler elde edilecek olsaydı, Allah Teâlâ, Hz. Musa aleyhisselâma **"Firavuna yumuşak konuş"** emrini vermezdi. Tanrılığını iddia eden saltanat sahibi firavuna dahi yumuşak sözle mücadele et emri bize, gerçeğin iyilik tarafında olduğunu gösteriyor.

Her şey bir şeyle başladı bir şeyle bitti. Bunlar uygarlığın can damarları yollar idi.

Önce yollar yapıldı insanlar köylerinden çıkmaya başladı. Dünyayı gördüler. Sonra ise yollar kapatılmaya, kenarlarına tuzaklar konulmaya başlandı. Bu da yetmeyince hendekler açıldı. İnsanlar gitmek ve gelmekten bıktılar, huzursuzluğa mahkum oldular.

Allah Teâlâ dinine **"benim yolum" "yolu bozmayın"** der. Demek ki **"Yolu bozan kendini/düzeni bozar."**

İş işten geçti.

Küçük günahlar [düşüncesiz kısır akılllılar], büyük sıkıntıları getirdi. Ayın karanlık yüzünde kalanlar için nereye gideceğini bilememek gerçekten zor bir haldir.

Her şey bir şeyle başladı, bir şey bitti.

Onlarda insanlığa hizmet için yere yatmış sessiz sedasız taşları sökmek. Her sökülen taş, bir daha yerini bulmadığı gibi, hiç istemediği halde zararlı duruma geld. Bu taşların ahireti yoktur, davası bu dünyada görülecektir. Taşın davacı olduğu insanın iflah olamayacağı kesin gözüküyor. Çünkü taşın binlerce, milyonlarca yıl ömrü vardır. İnsan ise yetmiş sene yaşayabiliyor.

> **"İçinizden her kim, çirkin bir davranış veya nahoş bir şey gördüğünde, onu eliyle değiştirsin. Bunu eliyle değiştirmeye gücü yoksa diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmiyorsa, gönlünde o şeye veya harekete buğzetsin (tepkisini canlı tutsun). Bu sonuncu tavır, imanın en zayıf şeklidir."** [Müslim, İman, 78; Ebû Davud, Salat, 232]

Allah Teâlâ'nın iyi olup yolundan gidenlere yardım edeceğine inancımız vardır. Onun yolunu ve taşları düzenleyenler ancak imanlı kişilerdir. Her şeyin bir taşla başlayıp yine taşla bitiyor olması, garip değil mi?

İhramcızâde İsmail Hakkı

ESSUBHU BEDA MİN TAL'ATİHİ İLAHİSİ- [KASİDE-İ HÂİYYE]

الصُّبْحُ بدَا مِنْ طَلْعَتِهِ

القصيدةالهائية لمحمد الحنفى
وقال بعضهم للإمام البوصرى

يسم الله الرحمن الرحيم

1- اَلصُّبْحُ بَدَا مِنْ طَلْعَتِهِ وَالَّلَيْلُ دَجَى مِنْ وْفرَتِهِ

2- فَاقَ الرُّسُلَا فَضْلاً وَعُلَا أَهْدَى السُّبُلَا لِدَلَالَتِهِ

3- كَنْزُ الْكَرَمِ مَوْلَى النَّعَمِ هَادِى الْأُمَمِ لِشَرِيعَتِهِ

4- أَزْكَى النَّسَبِ أَعْلَى الْحَسَبِ كُلُّ الْعَرَبِ فِى خِدْمَتِهِ

5- سَعَتِ الشَّجَرُ نَطَقَ الْحَجَرُ شَقَّ الْقَمَرُ[1] بِإشَارَتِهِ

6 - جِبْرِيلُ أَتَى لَيْلة أسْرَى وَالرَّبُّ دَعَاهُ لِحَضْرَته

7- نَالَ الشَرَفَا وَالله ُعَفَا عَمَّا سَلَفَا مِنْ أُمَّتِهِ

8- فَمُحَمَّدُنَا هُوَ سَيِّدُنَا فَالْعِزُّلَنَا لِإجَابَتِهِ

---

[1] لقوله تعالى فِى كِتَابِهِ الْعَزِيز (اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ وَ إِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمرٌّ) صَدَق الله ُالْعظِيم

İlahi Sözleri

Kaside-i Hâiyye Muhammed Hanefî veya İmam Busûri rahmetullahi aleyhimaya nisbet ediliyor. İnternette birçok yanlış betimlemeler var. Dikkatli olmak gerekiyor

Essubhu bedâ mi tal'atihi
Velleylü deca min vefratihi

Fâka'r-rusüla fazlan ve ula
Ehda's-sübülâ li delâletihi

Kenzül keremi ve Mevlen-niami
Hadî'l-ümemi li şerîatihi

Ezke'n-nesebi eğla'l-hasebi
Küllü'l-Arab-i fî hidmetihi

Seat-i'ş-şecerü nataka'l-haceru
Şakka'l-kameru bi işâretihi

Cibrilü etâ Leylete –esrâ
Ve'r-rabbü deâ li-hazratihi

Nâle'ş-şerefa vallahü afâ
Ammâ selefâ min ümmetihi

Fe Muhammed'üna hüve seyyid'd-üna
Fel-izzü lena li icâbetihi

(Türkçe Açıklaması)

Gün, O'nun varlığı ile parladı. Gece O'nun heybetinden karardı.

Diğer rasüllerden fazilet ve ululukta üstün oldu. Hidayet yolları O'nunla bulundu

Kerem hazineleri ve Allah Teâlâ'nın nimetlerin sahibi, şeriatı ile ümmetleri hidayete erdirdi.

En temiz nesebli, en yüce soyluya; bütün Araplar hizmetkâr oldu.

O'nun işaretiyle ağaç yürüdü, taş konuştu, ay yarıldı.

Cebrail aleyhisselâm İsra gecesi gelip,

Allah Teâlâ'nın huzuruna çağırdığını müjdeledi.

Şerefe nail oldu; Allah Teâlâ O'nun ümmetinin geçmiş ve gelecek günahlarını affetti.

Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem bizim Efendimizdir.

Şerefimiz bizi ümmetliğe kabul etmesidir.

https://www.youtube.com/watch?v=daBN93C0k08

https://www.facebook.com/video.php?v=702192993213302

https://youtu.be/7yRqokH-v64

https://youtu.be/D59m4klXzAo

AÇIK SÖZLÜ-TANRI SÖZLÜ MÜ

> **"Açık sözlülükle konuştum beni affedin"** diyor. Çünkü bağışlanması gereken bir suç taşır açık sözlülük.[Dost kelamı]

Bizin içine sen-ben sığıyorsa afv aranmaz. Tedaviye muhtaç olan "biz"in bazı kereler, cerraha gidip neşter yemesiyle açılan kof halinin ortaya çıkmasında özür söyleyene faydalı olur. Ancak, hakikatler dostların sayısını çoğaltacağına, gün gün azaltması değil mi, garip başlayan din dahi garip olarak setrolacaktır.

Gören açık söz söyler, dayandığı bir yer vardır. Kör de açık söyler, görmediği varları zandır. Hangisi haklıdır da, gören değil bilen özür dilemiştir.

Derler ki, cahilliğin özrü arkadaşlığı bitirir. Bilmekle öldürülen çocuğun hesabını Hızır vermez, fakat arkadaşına ayrılık görünmüştür. Hakikat dostluğunda seyrin bin meselesi olsa üçten öteye giden sabrı peygamberde bulmak dahi yoktur. Büyükler demiş ki, herşey üçün içinde tekrar tekrar anlatılır. **Ancak hangi açık sözlü biri gelip bunları anlatacak, hangi tahammüllü kalp bulunacak ki onu dinlesin**.

Meryem Hakkın sırlarını bulmak için Beyt-i Makdisi halvet edindi. Açık sözlü olduğunda yakasından düşen ruha kendisi de iman etmekte gaip görünmüştür. İsa kavim peygamberi değildir derler. Neden havariler arasında adı Meryem adı geçmez? Sayı onüç değil de onikidir. Meryem içinde yoktur. Değil mi ki, Hristiyanlar Meryem'i çok sonra andılar. Müslümanlar, kadından peygamber gelmez, gelse idi Meryem'de onlardan olurdu, dediler, O na ayrı bir hususiyet verdiler. Açık sözlü peygamber, açık sözlü Meryem, fakat onlar birbirine bağlanmış kelimelerdir.

Her açık sözlü ceremesini çektiği haklılığın suçundan dolayı yaralıdır. Bu yara söyleyende ve dinleyende de dert olur. Tanrı açık sözlü değil mi ki ithamdan, peygamber açık sözlü değil mi yurdun atılmaktan kurtulamadı.

Musa **"Ya Rabb´i insanların dilini benden uzak tut"** diye dua etti. Tanrı, **"ben onların dilini katımdan bile uzak tutmadım"** buyurdu.

> O doktorla müneccim, sana verdikleri haberi zanla, şüpheyle veriyor. Halbuki biz açıkça görüyor, söylüyoruz.
> Cehennemin dumanını, cehennemin ateşini, cehennemin münkirlere saldırdığını uzaktan görüyoruz.
> Sense, sus yahu, bırak şu sözü; kötüye yormak, bize ziyan veriyor demektesin.
> Ey öğütçülerin öğüdünü dinlemeyen, kötü yoruş, nereye varırsan var, seninledir!

Mesnevî-i Şerif, III/2966-69

Açık sözlü Tanrı da olsa, ithamdan uzak kalamaz. Çünkü zıddı yoktur. Kendini hesaba kadar saklı tutar.

> Varlık âleminde Hakk nurunun zıddı yoktur ki açıkça görünebilsin.

Mesnevî-i Şerif, I/1134

Açık sözlülük, tanrı işidir. Öyle anlar vardır ki, bazı sevaplar bir yerde günah olurken, suçlu olmak pahasına açık sözlü olmak "yardım etmek"tir. Bu da "Tanrıya yardım edin" hitabına uygun düşer.

> Ey iman edenler, Allah'ın yardımcıları olun; Meryem oğlu İsa'nın havarilere: «Allah'a (yönelirken) benim yardımcılarım kimlerdir?» demesi gibi. Havariler de demişlerdi ki: «Allah'ın yardımcıları bizleriz.» Böylece İsrailoğullarından bir topluluk iman etmiş, bir topluluk da küfretmişti. Sonunda biz de iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik, onlar da üstün geldiler.

Saff, 14

Onlar (açık sözlüler), geleceği görenler. Efendimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

> "Kıyamet gününde tanıdık olmayan bir adam, kulun yakasına yapışacak. Kul,
> **"Benden ne istiyorsun?"** diyecek. O şöyle diyecek:
> **"Dünyada beni hatalı ve çirkin işler yaparken görürdün, ama alıkoymazdın."**

[Rezin]

Açık sözlülük dosta kuvvet, gayrısına eziyet olur.

> Kibir ve kâfirlik, o yolu, o kadar bağlamıştır ki kibir ve küfür sahibi, açıkça ah edemez bile! Tanrı "Onların boyunlarına zincirler vurduk, başlarını yukarı kaldırmışlardır, indiremezler " dedi. Ancak bu zincirler, bizden dışarıda değil.

Mesnevî-i Şerif, I/ 3241-42

MUSA VE HIZIR KISSASINDA ASIL ÖNEMLİ OLAN BALIKTI

Nefsin (Kendilik, Self)

Hz. Musa aleyhisselâm Doğu ve Batı denizlerinin birleştiği ve önceden "orta yer" olarak anılan Süveyş kanalında meydana çıkan hocasının büyük bilgeliğinin farkına varmıştır.

> **"Onlar mütevazi besin kaynaklan olan balıklarını unutmuşlardı; bu balık gölgenin babasını, dünyevî kişiyi ve Yaratıcı'nın karanlık dünyasından gelen Nun'u temsil ediyordu."**

Balık, içgüdüsel bilinçdışının bir içeriğinin sembolüdür; yine balık, **"ruhun yitimi"** durumunda (ki aç kalmak ve yıpranmak gibi olan bu durumları hepimiz biliriz) bulunan yenilenmenin kaynağıdır. Burada işlenen tipik motif, simyada iyi bilmen ve Kur'an tefsirlerinde genişletilmiş bir halde bulunan yaşamın kaynağım bulmak ve onu yeniden getirmenin işareti, yani **"yaşamsal önemi olan bir anın farkına varamama"** dır.

Jung balığın, nasıl bir mağarada doğmuş, "uzun bir yaşam süren" ve İlyas peygamber gibi kendini sürekli yenileyen ve onun arkadaşı olan Hızır'ın temsili olduğunu göstermekte ve bunun **Kendilik**'in bir sembolü olduğuna inanmaktadır. Uyarıcı olan bu hikâyede Hızır, daha yüksek bir bilinç olarak kabul edilmektedir. Jung, ego-bilinçliliğin kaderin girdabında Kendilik'in üstün rehberliğine nasıl tepki gösterdiğini anlatmaktadır:

"Dönüşümü becerebilen inisiasyon üyesine, bu, rahatlatıcı bir hikâyedir; itaat eden inananlara ise Allah'ın kadir-i mutlak gücüne söylenmemek için bir uyarıdır. Hızır yalnızca yüksek bilgeliğin değil, fakat bu bilgelikle uyum içinde olan ve bu mantığı aşan davranış biçiminin de sembolüdür."

> Bizler hep Musa'yı araştırıyoruz der Jung ve dönüşüme uğrayanın ne Musa ne de Yashua değil, **unutulmuş balık olduğuna işaret eder.**

Balık mütevazi bir yerde başlar ve kahramanlık efsanesi olur. Jung öteki dinlerdeki gibi dönüşüme uğrayanın içimizdeki yüksek kişilik, Kendilik (Nefs; self) olduğunu gösterir. Ölümsüzlük sezgimiz, kendimizin uzamsal ve zamansal olmayan yönlerini belirler. Hızır, yaşayan ve dönüşüme uğrayan Kendilik'in bir görünüşüdür.

Jung, Hızır'ın insanların dilinde bir arkadaş, danışman, öğretmen ve teselli veren biri olarak yaşadığını belirtir.

Sh: 15-16

Kaynak: JUNG VE TASAVVUF, Editörler, J. Marvın Spiegelman Pir Vilayet İnayet Han Tasnım Fernandez, özgün Adı: Sufism, İslam and Jungian Psychology, Çevirmenler Kemal Yazıcı - Ramazan Kutlu, İnsan Yayınları, Nisan 1994, İstanbul

TANRI'NIN SIĞINDIĞI KALP OLMAK

Onlar, öyle gizli ikram ve ihsanlara nail olmuşlardır ki,
ne akla, hayale gelir, ne de söze sığar.

Zaten iş, ebedi olan, kesilmeyen,
tükenmesine imkan bulunmayan ikram ve ihsandır.

Mesnevî-i Şerif, c.V, b.1195-96

Bilmek ve bu bildiğimi benli kılmak ile oluşan zevk bende çok değildir. Son günün modası da olan twitter da, bildiğini "an"da biriyle paylaşılırken bulduğumuz ışığın hangi aynada parladığını görmek ve geri dönüşünü biraz bekler olmasakta... Eskiden kitap yazanların çektiği sıkıntı belki de gelebilecek aksin, geniş ve uzun zamana yayılması idi.

Beklemek veya bildiğini bilmiş birini bile beklememek. Anlayanı bulmak ve sabretmek veya yokluğunu...

Tanrı dahi bütün isimlerini saydırırken en sona Sabur ismini ilave edişi, aslında zâtının bu esmânın zorluluğunu ifade etmek ister gibidir.

"Bende sabrı biraz kendimden uzak tutmak istiyorum" veya **"başka çaresi yok mecburen sabrın zirvesi bende bulunacaktır"** demek mi istemiştir. Bütün isimlerin sonu. Ya Sabûr...

Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?

Bulunduğunuz mecliste konuştuğunuzu anlamayan birine ne kadar tahammül edebilirsiniz ki. Ancak insansızda olmuyor. Bir vakit dini sohbet programı yapan bir kişiye şunu tavsiye etmiştim. **"Hocam boşluğa konuşurken enerjiniz tükeniyor, bir iki kişi karşınıza alsanınızda bir canlılık olsun"** demiştim. Tabii ki yapıldı. Fakat bu seferde dinleyenlerin anlamadığı bir şeye bakan göz mimikleri daha acayip bir manzaradaydı. ….. Sonunda o kişi amatörlükten profesyonelliğe geçince biraz durum telafi edilmiş oldu. Bu seferde seyredenler açısından karşılığı bulunmayan kelime guruplarının getirisi, hiç olmazsa sohbet dinledim-sevap kazandım tesellisiyle neticelenişi..

Tanrı, alimleri niçin sever?

Tanrı katından hangi şekilde bir kitap veya bilgi inerse insin, bunu anlayacak ve anlatacak biri olmaz ise bir manası olur mu?

Olmaz. Bunu izah için Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Tanrı, câhil birini dost edinirse ona öğretir."

[Keşfü'l Hafâ, II, 2185]

"Ben cahildim, bir dost buldum" şansı kaç kula nasip olur...

Cahil denilince ilim tahsili yapmamış kişi demek değildir. Eğer her ilim sahibi cehlini okumakla da izale etmiş olsaydı, **"kitap yüklü eşekler"** tabirini Tanrı kullanmazdı. Cahil bilmeyen değil, sizi anlayamayandır. Bu cehalet seviyeside kişiden kişiye değişir.

Bir kişi düşünün, aynı anda baktığınız objedeki imayı size tarif ederken, görmediğinizi görmesine hayran olur kalırsınız. İşte Tanrı da, bazı kullarına hayran kalır.

Anlayışına bakışına.

O, fark başka bir şeydir.

O, bulunmaz nimettir.

O, bir su katresinde dünyaya bakarken, belki de siz karnınızın gurultusu ile ancak ihtiyaçlar listesini temin etmeye gayretinde olabilirsiniz.

Tanrı'nın dostları Onu anlayanlardır.

O da onları anlar.

Her an onlara bir tecellisi var olsa da bekler, bir kul gibi. Acaba kulum bunda hangi hikmeti açığa çıkaracak diye, intizar eder...

Bizim buradan sözü getireceğimiz konu eğer kendinize bir dua edecekseniz karşınıza size tefekkür etmeyi, bulanmış zihninizde karanlığı görecek gözleri açtırmaya sebep olacak biri çıkartsın olsun.

Ben buldum... felek size de gülsün...

İşte Tanrı'nın dostları dediğimiz bu kişiler karanlıkta görenlerdir. Onlar için karanlıktaki görme bizim aydınlıktaki görmemiz gibidir.

Arayın bulursunuz denilir ama aramakla bulunmuyor ki.

Ne yapalım?

Arayın, O sizi bulacaktır. O sevgili sizinle olacaktır.

Belki de kendini bulmak dedikleri budur.

"Ben göklere ve yere sığmam, fakat inanan kulumun kalbine sığarım."

El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2:165; İmam-ı Gazâlî, İhyâ-u Ulûmiddîn, 3:14.

Tanrı'nın hiçbir yere sığmam söylemesi, O'nunda bir kalbe sığınma ihtiyacı hissetmesi ve yanında sığınılacak bir kul olmak gerçekte büyük bir hal değil midir? Dikkat ederseniz ben kulun kalbine sığınırım diyor. **Kul bana denilmemiştir.** Bu kuşatıcılık kulun bilmesiyle oluşan sığınak mıdır?

Sizede böyle bir kalp bulunda sizde sığının dersem çok olmaz, her halde.

Bu sığınak kalblerin varlığı âlem hayat bulur. Beklediğimiz acil kıyamet ötelenir durur. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin kendisinden çok kısa bir zaman sonra beklediği kıyametin anlar itibarıyla erteleniși gibi.

4994 - Hz. Enes radıyallahu anh anlatıyor: "Bir adam Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a: "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sormuştu. Aleyhissalâtu vesselâm bir müddet sükuttan sonra yanında duran Ezd-i Şenûe kabilesine mensup bir çocuğa bakıp:

"Bu delikanlı pir-i fâni olmadan önce Kıyametiniz kopacaktır!" buyurdular.

Hz. Enes radıyallahu anh der ki: "Çocuk o gün benim akranım idi."

Müslim, Fiten 138, (2953).

4990 - Müstevrid İbnu Şeddâd el-Fihrî radıyallahu anh anlatıyor:

"Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Ben Kıyamet'in kopacağı aynı saatte gönderildim. Ancak, şunun şunu geçmesi gibi ben Kıyamet saatini geçip biraz evvel geldim!" buyurdular ve orta parmağı ile şehadet parmağını gösterdiler."

Tirmizi, Fiten 39, (2214).

Âlemin ölmesi alim ölmesiyle tabir edilişi ardında, Tanrı'nın misafir olduğu ve bizim hayat bulduğumuz kalbin dünyayı terk edişidir. Bunu nasıl açıklarsanız açıklayın.

Öyle kalpler vardır ki içine her unsur sığmışta, safiyetine halel gelmemiştir. İşte bu kalp, Tanrının sığındığı kalptir. Bu kalp sahiplerini bulursanız ne mutlu size/bize.

Peygamber "Tanrı; ben, yücelere, aşağılara yere, göğe, hatta arşa sığmam. Bunu, ey aziz, yakînen bil.

Fakat şaşılacak şeydir ki inanan kişinin kalbine sığarım.

Beni ararsan inanan gönüllerde ara buyurdu" dedi.

Tanrı dedi ki: "Ey haramdan, şüpheli şeylerden sakınan! Kullarımın arasına gir ki bu suretle beni görme cennetine erişesin."

Mesnevî-i Şerif, c.I, b.2654-56

Fakat sen, gönlüne Sinâ dağındaki Tanrı tecellisi vurduysa bile yine aynayı koynuna koy!"

Birisi, " Tanrı güneşi, ezeli güneş, hiç koltuğa sığar mı?

Aslı olmayan şeyleri de yırtar, yakar; koltuğu da. Önünde ne delilik kalır, ne akıllılık!" dedi.

Peygamber dedi ki:

" Bir parmağını gözünün üstüne koydun mu... dünyayı güneşsiz görürsün.

Bir parmak bile, aya perde oluyor. İşte bu padişahın ayıp örtücülüğüne alâmettir.

Bu suretle bir nokta (gibi olan parmak), cihanı örter; bir sürçme de güneşi küsufa uğratır.

Dudağını yum, denizin dibine bak. Tanrı, denizi, insana mahkûm etmiştir.

Mesnevî-i Şerif, c.I, b.3552-58

Bir kalp bulmak, yolunda olmak ve onu gözlemek bir güzel duygu bence.

İhramcızâde İsmail Hakkı

İNSAN KULAĞIYLA BESLENİR

Kulakla ilgili söyleyeceğim şu birkaç cümleye daha lütfen kulak veriniz:

Bâzı İslâmî eserlerden edindiğim bilgiye göre kulak, gözden bile önemlidir. Bunun böyle olduğunu daha iyi anlamak için muhtelif mesnevi şerhlerinin dıbâcelerini okumak gerekiyor. Çünkü Hazret-i Pir, Mesnevi sine **"Dinle neyden..**diye başlıyor. İşte Mesnevinin bu ilk beytini açıklarken şârihler konuyla ilgili bilgiler veriyorlar, tatmin edici îzâhatta bulunuyorlar.

Yıllar önce Eyüpsultan'da bir toplantıya davet edilmiştim. Başka konuşmacılar da vardı ama ilk söz hakkı bana verilmişti. Ben de hakkımı kullanmak üzere sohbete başladım**. Kulağın gözden daha önemli olduğunu isbat sadedinde birkaç cümle söylemiştim ki orada bulunan arkadaşlardan biri densizlik etti. Herkesin içinde ve yüksek sesle "Yok öyle bir şey" diye bağırdı.** Fena hâlde rahatsız oldum. Konuşmayı keserek ayrılmak istediysem de, dinleyicilerin isteklerine bir kere daha kulak vererek sohbeti tamamladım.

Bir büyük zat, **"İnsan kulağıyla beslenir"** diyor. Tabiî ki bu sözüyle manevî anlamdaki beslenmeyi kastediyor. Maddî mânâdaki beslenmeye zâten yeteri kadar önem veriyoruz. Hâlbuki asıl gıdâ, mânevî gıdâ olup, bu da daha çok kulak ile alınır. **Bakınız, peygamberler arasında sağır olan yok ama, âmâ olan var:** Yâkub Aleyhisselam ve Şuayb Aleyhisselam gibi... Bu durum sahâbiler için de söz konusudur. Ashâb-ı kiram arasında sağır olana pek rastlanmıyor lâkin âmâ sahâbî sayısı hayli fazla.

İsterseniz bu konuyu iki âyet meâliyle bitirelim:

"De ki: Sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve gönüller veren O'dur. Sizin şükrünüz ne de az" (Mülk: 23)

"Çünkü kulak, göz, kalp var ya, bunların hepsi konusunda sorguya çekileceksiniz." (İsrâ: 36)

Görüldüğü gibi her iki âyet-i kerîmede de kulağa öncelik veriliyor. Öyleyse bu sözler kulağınıza küpe olsun. Sh: 56-57

Kaynak: Dursun GÜRLEK, Muhabbet Ateşi, 2. Baskı: Temmuz 2015, İstanbul

KIRILMADAN ÖNCE PENCEREMİ AÇMAM GEREK

Ey rahmet kapısı, ey eşi, naziri olmayan Tanrı dergâhı, ebede kadar açık kal!”

Her istek, her zerre bir penceredir, fakat kör gönül nasıl olur da “Orada bir kapı vardır” der.

Mesnevi, c.I, b.3765-66

**

Âşık olmak, o yana bir pencere açmaktır. Çünkü gönül, dostun cemali ile aydınlanır.

Mesnevi, c.IV, b.3096

**

Can pencerem zevk ve şevkle açıktır. Tanrı’nın lûtfu oraya vasıtasız gelir.

Tanrı’nın lûtfu, rahmeti, nuru madenimden, hakikatimden gelir, penceremden evime girer.

Penceresi olmayan ev cehennemdir.

Ey kul, dinin aslı pencere açmıştır.

Her ormanı öyle pek baltalama. Pencere açmak için balta vur.

Yoksa bilmez misin ki bu güneşin nuru hicaplardan hariç olan hakikat güneşinin aksinden ibaret.

Mesnevi, c.III, b.2402-2405

**

Gönlümden kopup gelen o söz, o taraftan gelmededir. Çünkü gönülden gönüle pencere vardır.

Mesnevi Son Beyit.

**

O kerem sahibi aya pencereni kapatırsan o ulu nurdan elbette nasibin olmaz!

Mesnevi, c.III, b.2829

**

Gönlünde o suçu affetme denizi dalgalanmaya başladı…zaten gönülden gönüle pencere vardır!

Gönülden gönüle pencere olduğu muhakkak. İki gönül iki ten gibi birbirinden ayrı ve uzak kalamaz.

İki kandilin yağ konan kapları birbirine bitişik değildir ama ışıkları katışmış birleşmiştir.

Hiçbir âşık yoktur ki sevgilisinin vuslatını arasın. Dilesin de sevgilisi onu aramasın, dilemesin!

Fakat aşk, âşıkların vücutlarını inceltir, zayıflatır… sevgililerin vücutlarını ise güzelleştirir, semirtir.

Mesnevi, c.III, b.4390-4395

**

Ey Sevgili

Beni kuvvetli, müşküller halledici bir hoca farz etme, tut ki senin gibi bir talebeyim, **senin gibi gönül gözüm kör.**

Fakat canına, gönlüne yardımım da mı dokunmadı?

Sana ben olmadıkça bir feyiz bile akmıyor.

Şu halde görüyorsun ya, gönlüm, senin bahtının tezgâhı. Be doğru düzen olmayan, bu tezgahı niye kırarsın?

Çakmağı gizlice çakıyorum dersen kalpten, **kalbe pencere yok mu ki**?

Gönül, nihayet senin fikrini de pencereden görür, andığın şeye şahadet eder.

Tut ki kereminden yüzüne vurmuyor, yüzünü yerlere sürtmüyor, ne söylersen gülüp “ Evet, evet” diyor.

Mesnevi, c.II, b.1584-1588

**

Dertli adamın tereddütle dolu, dumanlarla dolu bir gönül evi vardır. Derdini dinlersen o eve bir pencere açmış olursun.

Mesnevi, c.III, b.485

**

Ben, o pencereden halini gördüm; artık lâfını dinleyemem.”

Eğer İsa’nın ruhaniyeti bana imdat etmeseydi o, yahudicesine beni parça parça ederdi .

Mesnevi, c.I, b.353-354

**

Söz söylemekse o pencereyi kapatmak demektir. Söz söylemek, onu gizlemenin ta kendisidir.

Mesnevi, c.IV, b.699

**

[O da olmuyorsa, uykumda görürüm sevdiğimi]

Gönül uykuda pencere kesilir.

Mesnevi, c.II, b.2235

AŞK AÇISI:

-Beni seviyorum.
-Ben de beni.

İma'dan

------

9 İsrailliler'in feryadı bana erişti. Mısırlılar'ın onlara yapmakta olduğu baskıyı görüyorum. 10 Şimdi gel, halkım İsrail'i Mısır'dan çıkarmak için seni firavuna göndereyim."

11 Musa, "Ben kimim ki firavuna gidip İsrailliler'i Mısır'dan çıkarayım?" diye karşılık verdi.

12 Tanrı, "Kuşkun olmasın, ben seninle olacağım" dedi, "Seni benim gönderdiğimin kanıtı şu olacak: Halkı Mısır'dan çıkardığın zaman bu dağda bana tapınacaksınız."

13 Musa şöyle karşılık verdi: "İsrailliler'e gidip, 'Beni size atalarınızın Tanrısı gönderdi' dersem, 'Adı nedir?' diye sorabilirler. O zaman ne diyeyim?"

14 **Tanrı, "Ben Ben'im" dedi, "İsrailliler'e de ki, 'Beni size Ben Ben'im diyen gönderdi.'**

Mısır'dan Çıkış 3

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (Kuddise sırruhu's-sâmî) VE ÂŞK'IN İŞARETLERİ

BİZİ ÇİZEMEZLER

Meşhur Ressam Aynüddevle, Âşıklar Sultanı Mevlâna'nın resmini yapmakta âciz kalmış ve :

> Ah çe bireng o bînişan ki menem
> Ki bibîned merâ çünan ki menem
>
> (Ah, ben, renksiz ve nişansızım, beni olduğum gibi kim görebilir...)

beyti ile başlayan gazeli söylemesine sebep olmuştur.

Sh:8

**

SEÇİLMİŞ OLMAK İÇİN

Âşıkların Mevlâna'sı büyük bir Hak âşığıdır; aşkta kemale ve ölümsüzlüğe ermiştir. Aşkın kıymetini bildirmek için buyurmuştur ki:

> «Aşkı seç ki seçilmiş bir insan olasın»

Sh: 17

**

TEVHİD NEDİR?

Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (Kuddise sırruhu's-sâmî) tevhid makamında ikilikten eser kalmayışı bildirirken , iki görmenin şaşılıktan ileri geldiğini, şirk (şirk-i hafi) sayılacağını ifade eder. Ve der ki:

> Tevhid hulût nîst, nâbudeni tost
>
> (Tevhid hulûl değildir, senin yok olmaklığındır.)

Sh: 23

DAİMİ NAMAZDADIR

Mevlâna buyurmaktadır ki:

> «Halka yol gösteren, âlimlerin namazı beş vakittir, fakat âşıklar devamlı namazdadır.»

Sh: 34

**

ASIL İÇENLER BİZİZ

Bir başka sefer der ki :

> «Allah'lık şarabından 'Ene'l Hakk' kadehiyle herkes bir kadehçik içti, sızdı. Bense o şarabı küpüyle içtim, gene sızmadım...»

Sh: 45

**

BİZ NEMRUD VE FİRAVUN DEĞİLİZ

Bir gün otururlarken sevgili hanımı Kerra Hatun Mevlâna'ya bakar:

— Ah efendim! der, ne olurdu, dörtyüz sene yaşasaydınız, cihan saçtığınız hakikat nûrları ile dolardı...

Hüdavendigâr tebessüm ederr:

> — Biz, Nemrud mu, yoksa Firavun muyuz?
> Bu süfli cihanda ne için o kadar kalalım?
> Zindandan farkı olmayan dünyada hapis bulunmamız, birkaç mahkumu kurtarmak içindir, ümit ederim, yakında ebediyete intikal ederiz.

Sonra devamla:

> — Eğer bu bîçarelerin irşat işleri olmasa bu cihanda bir dem bile karar etmezdik...

Mükâlemeden kısa bir zaman sonra Mevlâna rahatsızlanır...

Sh:46

**

BİZİ ANLAMAZLAR

Mesnevî-i Şerifin ilk onsekiz beytini şöyle tamamlar:

> Der neyâbed hâl-i pohte hîç ham
> Pes suhen kutah bâyed vesselâm
>
> (Hamlar olgunların halinden anlamaz, o halde söz kısa gerek)...

Sh:50

**

BUGÜN ONLARIN YARIN BİZİMDİR

Hz. Mevlâna'nın semama ve semâ hakkındaki beyanlarına kalem dokundurmadan kaydetmeyi lüzumlu gördüğümüz bir menkıbeyi hatırlayalım. Hz. Peygamberin yakınlığı ile olgunluğa eren Ashab-ı Soffe'ye aittir bu menkıbe :

Resulullah'ın saadetli devrinde, bir gün, Kureyş'in ileri gelenleri Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemi ziyaret etmek isterler. Fakat Peygamberin nurlu, feyizli, mübarek çevresinden ayrılmayan ve Ashabın yoksullarından olan Ashab-ı Soffe ile huzurda karşılaşmayı, beraber oturmayı kibirlerine yediremezler. Bu sebeple Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve selleme «Ashab-ı Soffe ile bulunmazsa gelip görüşeceğiz» haberini gönderirler.

Âlemler Efendisi, Kureyş'in ileri gelenlerine görüşme gününü tesbit ettiği gün, Ashab-ı Soffe'ye :

— **Bugün onlarla, yarın sizinle birlikteyim,** buyururlar.

Ashab-ı Soffe, Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin bu emirlerinden aldıkları müjdenin neşesiyle vecde gelirler. Hepsi birden ahenkle :

> — Elyevme lehüm gaden lena!...
> (Bugün onların, yarın bizimdir!)

diyerek ayakta saatlerce sağa, sola salınırlar...

sh:53

**

Şem'i ruhuna cismimi pervane düşürdüm
Evrak-ı dili âteş-ı sûzana düşürdüm
Bir katre iken kendimi ummana düşürdüm
Mevlâyı seversen beni söyletme gamım var
*
Dinle sözümü sana direm özge edadır
Derviş olana lâzım olan aşk-ı Hüdâdır
Âşıkta ne kim var ise mâşuka fedadır
Sema safa cana vefa ruha gıdadır
*
Işk ile gelin eyleyelim zevk u safayı
Göklere değin irgörelim hûy ile hâyı
Mestane olup depredelim çeng ile nâyı,
Semâ safa câna şifa ruha gıdadır
*
Ey sofi bizim sohbetimiz câna safadır
Bir cür'amızı nûş edegör derde devadır
Hakk il bizim ettiğimiz ahde vefadır
Semâ safa câna şifa rûha gıdadır
*
Işk ile gelin tâlib-i cûyende olalım
Şevk ile safalar sürelim zinde olalım
Hep Hazret-i Mollaya gelin benden olalım
Semâ safa câna şifa rûha gıdadır
Sh:63

**

Kaynak: Ayten LERMİOĞLU, Hz. Mevlânâ ve Aşk, Sönmez Neş. a.ş. Yayınları 1974, İstanbul

HİKAYE OKUMALIYIZ

Şeyhlerden ya da dervişlerden biri Cüneyd'e sormuş:

"Müridler üzerinde hikayelerin (kıssaların) tesiri nedir?"

Cüneyd şu karşılığı vermiş: "**Hikayeler, müminlerin kalplerini güçlendiren İlâhî askerlerdir.**" Kendisine "**bu konuda delilin var mı**" diye sorulunca da "**evet**" deyip şu ayet-i kerîmeyi okumuş:

"Peygamberlerin haberlerinden senin gönlünü teskin edeceğimiz her haberi (kıssayı) sana anlatıyoruz. Hûd/12, 120.

es-Serrâc, Luma, s. 210. ().

Kaynak: BEYHAKİ ,KİTÂBÜ'Z-ZÜHD, (Kulluğu Unutmadan Yaşama Sanatı) , Çeviri: Enbiya Yıldırım, Hacegân, Mayıs-2000, İstanbul Dipnot:429 sh: 131

ŞEYTANA ÇİRKİN DERLER İNANMAYIN?

Aşağıdaki belgeselde şeytanın çirkin değil ve güzel oluşu anlatılınca taaccüp etmiştim. Şeyh Sadî Şirâzî nin Bostan'ındaki Tedbirli Sultan Hikâyesi'nde vezir şu izahatı vermektedir.

"Hangi kitapta okuduğumu şimdi hatırlamıyorum ama vaktiyle, adamın biri rüyasında şeytanı görür. **Bakar ki; servi gibi boyu, huri gibi siması var.** Yüzü güneş gibi ışık saçıyor. Adam bu güzellik karşısında şaşakalır, yanma gider ve ona; **"Aman Allah'ım, bu ne güzellik böyle! Yüzün ay parçası kadar güzelken, insanlar seni neden kötü, çirkin bilir, herkes seni korkunç sanır. Hamam kapılarına resmedilen suretin çirkin, saray nakışlarına işleyen görüntün bedbin. Bu, neden böyledir?"** diye sorunca, şeytan feryat edip inler;

"Ey ademoğlu! Bu resimlerdeki sima, ben değilim. Gerçekte ben, tıpkı senin gördüğün gibi güzellikte eşsiz biriyim. Gör ki; kalem, düşman elindedir. Sırf Adem'i cennetten attırdım diye beni böyle çirkin ve kötü çizerler."

Kaynak: Sadî Şirâzî, Bostan ve Gülistan

Not: Çirkine karşı tedbir alırken güzelin fitnesinden pek emin olamayız.

Rüyalarınıza giren piri fanilere, güzel insanlara çok inanmayın, onların geneli şeytanın kendisidir.

Şeytan doğru yolda olan birini kandıracağı zaman gerçek güzelliği ile görünür. Doğruluğunu şiar edinmiş kişiye karşı açık kapı bırakmamak için yalan kapısını kapatır, doğruluk kapısıyla onu davet eder. Birçok ihlaslı kişi bu tür görüntüler yüzünden nefis çukurlarına düşmüştür.

Allah Teâlâ'ya sığındık.

https://youtu.be/aLonc1wAB3M

ÜZÜLEN NEDEN BİZ OLUYORUZ?

Kalbimizin içinden geçen her konu gerçek olsa, sonra da çıksa, bu sevinilecek bir şey mi olur, yoksa üzülmesi gereken bir bahis midir, diye düşünmeliyiz..

Doğru olan kalbimize uygun gelirken, eğridir dediğimiz, onlara uygun düşüyorsa, sorunsuz geçmesi takdir edilen bu hayatta sorunlar neden oluşuyor? Hikmetli sözleri bildiğimiz halde hikmetsiz gibi yaşıyorsak, bu hayat bizim için değerli, ötekisine neden değersiz oluyor?

Kahreden düşüncelerimizi toplamaya çalışıyoruz. Ancak mahvolmaya çalışan sevdiklerimizin geleceğine doğru bakışımızda olmasını/olmamasını temenni ettiğimiz her hususu, bir kerre de değiştirmek için gayret edelim derken, yine kötülenen olmak riskini alıyorsak, bunun nedeni onlara nefretimiz mi yoksa muhabbetimiz mi oluyor?

Sevdiğimizin kaderini bildirseler, biz de müdahale edemiyorsak, bilmemiz ile bilmememiz arasını nasıl bulacağız. Yoksa bu değerli olduğumuzu mu gösteriyor veya değersizliğimize işaret mi saymalıyız?

Köprüleri yıkacağını bilsek, altından dizi dizi figanlar geçeceğini hayal etsek, zandır desek ya da gerçeğe çıkacağını tam olarak tahmin etsek, bunu da kendimize dahi inandıramazsak, bu bilmemenin hangi sıfatla değeri olur ki?

Olanlar bizim bilmemizle mi oldu, yoksa bileceğimiz için mi oldu diyemediğimiz bu hususları kime nasıl anlatabileceğiz?

Kadere kafa tutsak, kader bizden etkilenir mi, gününü değiştirir mi?

Hiçbiri olmazda, içi boşalmış cevizler gibi kırılmayı beklesek ve soba da yanarken cızırtısından başka sesi kalmayan bir kül olmak ile bitecek varlığımızın bir değeri var mıdır?

Şeytan bir gün denizin kıyısında ağlıyormuş, sormuşlar.

"Neden ağlıyorsun?"

"Gayretlerimin sonuçsuz kalışının işareti dünyanın üçte ikisi şu denizler, değil mi? Hepsi benim mağlup olacağımı anlatıyor, anlayamadınız mı?"

"Ne zaman bir ağlayan olsa "ben yıkıldım" diye figan ederim. Sular benim yıkılışımın her zaman bir ifadesi olmuştur."

[Şeytanın sevmediği taklit edemediği şeylerden biri de sudur.] Tanrı evi Kâbe'nin tek zenginliği zemzem dir.

Bir üstadın çok akıllı bir talebesi vardı. Üstadından daha ileri seviyede bilgiye sahipti. Ancak üstadın üstünlüğü biraz fazla olan tecrübesi idi. Onunla akıllı talebesinin bir derece önünde durabiliyordu. Tecrübe dedikleri şey talebesinin geleceğine iki cihetten bakış idi. Bir dışarıdan oluşu, diğeri fazla yaşından ileri geliyordu. Üstad, her zaman talebesi isyan ederken tecrübe ve sabırla alttan alırdı. Ancak bir vakit üstad yıkıldı. Talebesi onu terbiye eder gibi ağır sözle aşağılamıştı. Üstad onun ikaz edici sözlerine kızmadı, **"Olur"** dedi, **"sen haklı çıkabilirsin, fakat benim dediğim olacak biliyor musun?"**

"Nasıl olur". "Ben haklı iken senin dediğin çıksın ki" dedi. Üstad,

"Bu işlerin takdiri gönlüne göre olmayacak kadar ne bize, ne de sana aittir" dedi.

"Neden" diye sorduğunda

"Bu senin istemenle değil, benim istememle değil, olması gerekenle olan vakıalardır. Onlar zuhur ederken buna engel olacak olduğum benim bir şeyim yok ki, senin nereden olsun" dedi.

"Şeytan cennetten kovulurken, girdiği yerden mi kovuldu. Secde etmedi diye atılan şeytanı yılanın derisi altında cennete sokanlar bir yanlışı rivayet etmiyorlar mı?"

Havva'nın kalbine gelen vesvese, kalpten kalbe giden yolun üzerinde duruş değil midir ki, aynı durum hala devam etmektedir. Kadın ve erkeğin, olduğu yerde bu fitnenin devam edişi şeytana mı bağlı yoksa insanın fıtratının emaresi midir?

Dağlar üstüne düşen yıldırım, dağı yıkar mı, yıldırır mı?

Bir sesi çıkar, bir de ışık. Bunların ne faydası vardır, ne zararı. Bazıları faydası olduğu şeyleri vardır dese de vereceği korkudan fazla değildir. Korkular bizi bitiren korkular. Korkuları teslimiyetin kelepçesiyle bağlı tutmasaydık, her şeyimizi dağıtırdı. Bunun gibi gün gelirde geri dönüp bakacak kadar bir zamanımız olursa insanın tek söyleyeceği sözü, sadece, "keşke" oluyorsa, burada acınacak husus talebeye mi olur, yoksa üstada mı?

Bize göre buradaki düşünce suçu üstada ait kılmaktır. Çünkü teslim olan talebesine bakması gerekirdi. Ancak üstad şu sözü yinelerse; **"Talebe itibar edip bize teslim olmadı."** O zaman üstada yine sormalıyız; **"suç teslim olamayan talebede mi, yoksa teslim alamayan üstatta mıdır?"**

Hulasa; suç her zaman üstattadır. Talebeyi suçlamak yanlıştır. Buradan sözü Tanrıya getirirsek isyan eden kulun suçunu, kulda aramamalıyız. Ve öyledir. Sonuçta kullar cennet ve cehennem hususunda birbirlerinden haklarını teslim aldıktan sonra cennettekiler melek, cehennemdekiler oranın ehli olup süfliyyete memur olacaktır. Böylece her kul bulunduğu yerin memurudur. Nasıl ki, melekler ve şeytanlar bugün varsa geleceğinki de onlar olacaktır.

Burada önemli olan üstadın aciz kalışında talebenin düştüğü uçurumdur. Çıkılmayan yarları olan uçurumlar. Düşenlere ağlamanın olmadığı uçurumlar.

Ey talebesini kurtaramayan üstad!

Huzuru neden bulamadığını/bulamadığımızı anlıyoruz. Sebepler ve sonuçlar ile karışmış olan iç dünyamızda neden üzülen biz oluyoruz, diye kendimize hep soruyoruz. Üstad değiliz, talebe de olamıyoruz. Sorun tanrıda mı, diyemiyoruz. Ne öyleyse?…

364 Masum Yazılar

KIRILMAK HAYAT BULMAKTIR

Tanrı için kırık bir kalbi onarmak kolaydır.
Yalnız insan onu bütün, parçalarıyla O'na verirse ...
(Oscar Wilde)

Eğer bir arkadaşınız doğruyu söyleyecek kadar kuvvetli ise hem şanslı olduğunuza şükredin ve ona da boğun eğmenin farz olduğunu bilin. Günümüzde doğru sözlü birini bulmak çok zordur. Bulursanız ondan bir hisse kapar, sarhoş olmuş benliğinizi ayık tutmanıza sebep bulursunuz. Doğru yapıyoruz diye o kadar yanlış işlerimiz vardır ki, "**Ebrarların haseneleri, mukarrebler yanında günahtır**" der gibi..

Kırılmak buğdağ tanesinin kaderidir. O ekmek olmak için iki taşın arasında kırılır. Bazen yaptığımız çocuksu safiyane hareketlerimiz bizi kapılardan kovulmaya sebep olsa da, bu bizim büyüme yolunda gördüğümüz ihsanlardır.

Azarladığımızda sevineceğimiz husus, dabbağ eline düşmüş kokmuş derinin padişah sırtına ceket olmasına neden olma müjdesidir. Bizi bizden alan sarhoşluklarımız, bazen edebin mahrumiyet derecesine çıktığı zamanda zuhur eder. **Fazla edep mahrumiyet sebebidir.** Kırıla döküle gideceğimiz yerlerde bizi uyaranları eksik kılmayan rabbime şükür ederiz.

Kaderin kara treni hangi istasyonda hep kaldı ki, en güzel istasyona uğrasa da bekleyeceği yoktur. Terk etmeye mecbur eden güç, onu kopara kopara alır götürür.. Her ne kadar dostları birbirine kavuşturan bu tren çok zaman sevenleri birbirinden ayırmıştır. Sevenler ayrılsa da kalan hatıralar unutulması zordur. Geçmiş hayali cihandır. Bitmeye mahkum olan beşeri hayatta çok şey beklediğimiz değil midir, her şeyi birbirine karıştırıp duruyoruz. Fakat çirkin kabuk kırılmadan iç can bulamadığına göre kırılmak mecburiyetimizdir. Kıranımız sevdiğiniz olursa bu size lütfun yapıldığına işarettir.

Bir hatıramızı akatarayım.

Bir vakit üç arkadaş bir Mevlevi Tekkesine gitmiştik. Akşam yemeğini orada yediğimizden iyilik olsun diye bizim hanım çıkan yemekler için takviye olsun diye unutamadığım bir tepsi Hasanpaşa köftesi yapmıştı. Tekkede semâ dersleri alırdık. Temrinleri yaptıktan sonra yemek vakti geldi. Oturduk. Semâ çalışmalarımızda bir an Hz. Pirin bir menkabesi kalbimize gelmişti. Eyvah dedik. Zuhurat olacak.

> Hazret-i Mevlânâ kaddesallâhu sırrahu'l-azîz Efendimizin hayâtında Mevlevî fukarasından bir zat, bir sefer esnâsında gider iken haramiler gelip bu dervişi soymuşlar, kamilen elbiselerini ve akçesini almışlar. O haramilerden birisi de başında olan sikke-i şerifi alıp kendi başına koyup alay yolu ile;
>
> "**Ne tuhaf külah!**" demiş. Bir müddet sonra çıkarıp dervişe vermiş. Bir gün Hazret-i Mevlâna Efendimiz mürîdânına ders okutur iken murakabeye varmışlar. Bir müddet murakabede durup, sonra başını kaldırıp yine ders ile meşgul olmuşlar. Dersten sonra, bazı yakın müridler bu esrardan sual etmişler. Buyurmuşlar ki,
>
> "Bir tarihte bizim fukaramızdan bir dervişi haramîler soymuş idiler. Onlardan birisi alay olsun diye bizim alâmet-i şerifimizi alıp başına koyup bir müddet başında kalmış ve sikkemiz altına girmiş idi. Şimdi o adam rûhunu teslim ediyor idi. Şeytan gelip onun imanını çalmaya çalışıp gayret ediyordu. Onun imanını koruyarak şeytanı uzaklaştırıp ve kovdum ve imanla ruhunu teslim etti. Zira ki, bizim alâmet-i şerifimizi az bir müddet başına koyup durdu, bize lâyık olan budur ki, o zamanda ona imdat edelim" buyurmuşlardır.[1]

Bizim Hasanpaşaları mutfakçı sofraya koymadı. "Eyvah" dedim. Bu da yetmemişti. bir hafta sonra olan oldu. Tekke adabında kapıdaki ayakkabılar dışa dönük değil içeriye dönük konur. Meğer bizim arkadaştan biri bir hafta önce kendince demiş ki, "ben bu ayakkabıları düzelteyim, çıkarken rahat giysinler", hepsinin yönünü dışarı çevirmiş. Ben bilmiyorum. Sofrada oturuyoruz. Şeyh efendi başladı bir nasihat perdesinden ayakkabı meselesini açmıştı. Bir hafta sonrada bu vakıayla ayrılık geldi, yediğimiz tatlı lokmalar boğazımızda durdu, kaldı.

Ey Pirim dedim, **"bizim kara trenin vakfı burada artık bitti gideceğiz demek ki"** dedik. Bir daha gitmek nasip olmadı. Bir rüyası da diğer arkadaş tarafından görülmüştü.. Sonradan çağırdılar ama biz hatamızı kabul ettik tozumuzu alıp oradan gittik. Tekke yerinde devam ediyor. Ancak biz tekkeden mi tekke bizden ayrı kaldı hala bilemedik. Bir devrandı, bu hadise bir zaman gönlümüzü yıprattı ama sonunda herşey bitti.

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi buyurur ki, eğri ayağa eğri ayakkabı yaparlar. Bizim ayaklar eğri olunca işimizde bazen eğrilik oluyor, burada ayakta mı suç, ayakkabıda mı, yoksa tanrıda mı, sormaya gerek yoktur. Olan olacaktır, kader zuhur edecektir. Engel olmak diye bir hüküm yoktur.

Hiç kimseyi, hiçbir şeyi hor görmeyeyim diye şu işe bunu sebep ettin.

Ayak kırıldı mı

Tanrı kanat ihsan eder.

Kuyunun dibinden bile bir kapı açar da.

Sen ağaç üstünde ol, kuyu dibinde bulun, buna bakma… beni gör, bana bak ki yolun anahtarı benim, yolu ben açarım der!"

Mesnevî-i Şerif, c.III, b. 4807-09

Cevizler kırıldı; içi sağlam olan, kırıldıktan sonra temiz ve lâtif ruha malik oldu.

Mesnevî-i Şerif, c.I, b.706

Sayıdan dışarı olan o saflarda "Bizler saflarız" nuruna gark olsunlar.

Söz, bu halin övüşüne gelince kalem de kırıldı, kâğıt da yırtıldı.

Hiç deniz, bir kaba sığar mı?

Aslanı bir kuzu kapıp götürebilir mi?

Perde ardındaysan perdeden çık da o şaşılacak padişahlığı gör.

Sarhoş kavim, kadehini kırdılar ama senden sarhoş olanların özrü vardır.

Mesnevî-i Şerif, c.V, b.4194-98

İhramcızâde İsmail Hakkı

[1] Aşçı İbrahim Dede, Aşçı Dede'nin Hatıraları, hzl. Mustafa KOÇ-Eyüb TANRIVERDİ, İstanbul, 2006, c. II, s.742

TOZUNU AL DERLERSE

Temiz kalpli, iyi soylu, akıllı bir delikanlı deniz yoluyla Rum kıyılarına çıktı. Kıyıdakiler onun erdemli, temiz kalpli ve akıllı biri olduğunu görünce, eşyalarını alıp onu iyi bir yere götürdüler. Delikanlı, günlerini burada konaklayarak geçirmeye başlamıştı ki bir gün, orada yaşayan âbidlerin ulularından biri, delikanlıya;

"Şu mescidin tozunu alıver."

diye emretti. Delikanlı, bu emri işitir işitmez hiçbir şey demeden oradan çıkıp gitti. Bir daha izini gören olmadı. Bunun üzerine şeyh ve müritleri delikanlının gidişini, hizmet etmek istemediğine saydılar. Yine bir gün müritlerden biri, onu yolda yürürken yakalayıp hemen sordu;

"Dostum! Kötü fikre uyup aldanmış oldun. Allah dostlarının hizmetle makama erdiklerini bilmiyor muydun?" Delikanlı, yana yakıla ağlamaya başlayıp;

"Ey cana can katan, gönüller aydınlatan dostum! Ben orada toz-toprak görmedim. Ve işte o an anladım ki bu yerin tozu da toprağı da benmişim. İşte bu yüzden oradan ayrıldım."

dedi.

Tarikata giren her dervişin tek gayesi kendini hor görmektir. Yücelik istiyorsan, alçak-gönüllü olmaya gayret et. Yücelik bir damsa, merdivenleri alçak-gönüllülüktür. Meyve veren dal nasıl baş aşağı sallanıyorsa, akıllı insan da alçak-gönüllü davranıp boynunu eğer.

Kaynak: Şeyh Sâdî Şirâzî –Bostan

CAMİ-İ MÜRŞİD-İ KÂMİL =(GUIDE SPIRITUEL)

"Dün gece sanki güneş geri döndü de
yerin mahrutî gölgesi başını alıp gitti."

Sultan Ebu Sait Gürgan

Ey Şeyh duy ki, bu Abdulhalık Gucdevani hazretlerinin meşhur sözüdür:

"Şeyhlik kapısını kapa,
dostluk kapısını aç;
halvet kapısını kapa,
sohbet kapısını aç!"
Sır bu sözün içindedir…

Hz. Cami der ki:

"Biz bu (hep) denizinin kenarında oturmuş dalgalara bakıyoruz. İhtimal ki, dalgalar bizi avutuyor. Bu görünüşte denizdir ve dalgaların içinde kaybolmuştur."

Halbuki bize lazım olan dalgaların keyfiyeti değil, denizin mahiyetidir, bizzat denizdir. Biz her şeyi türlü türlü görüyoruz. Çünkü her birimizde veya hepimizde ayrı ayrı, renk renk camlar var. O camları gözümüze tuttuğumuz için güneşde hepimize başka başka renklerde görünüyor. Bir kere renksiz olarak bakmaya alışsak hepimize bir keyfiyette ve bir halde olan güneş gözükecekti.

"Aynalara girdiği halde yüzü görünmeyen sevgili" dediğimiz mücerred ve başka bir sevgilidir. İçinde hodbin güzellerin yüzü aksettiği halde, orada yine güzellerin yüzü olmayan bu ayna, her şeyi mücerred bir ölçüdür. O ne göğün tahtası, ne yıldızların pulu olmadığı halde, kendi kendine mahabbet tavlası oynayan bu Zat (Mücerred)den başkası değildir. Bu Mücerred'i görmek ne kadar az kişiye nasip olmuştur.

"Aşkın sırrı, karanlıklarda ayın ve bulutlar arasında güneşin dolaştığı gibi ebediyyen mahlûklar arasında dolaşmaktadır. O sır, görünüşünün sadmesine tahammül edebilecek hiçbir insan bulamadığı için görmesini bilenlere doğru örtülü olarak gider."

Görmesini bilenler (O)nu örtülü olarak da görürler ve hissederler. Çok kimseler **"aşk şarabını mecaz kadehinden içerler ve sırra mahrem olurlar"** eserden müessire gidildiği gibi, müessirden esere de gidilir.

Saki!
Şat nehrinin kenarında şarab destisinin ağzını aç.
Hatırımdan Bağdatlıların verdiği kederi sil, yıka…
Alçaklardan mürüvvet ve vefa umma,
şeytanın huyunda insanlık arama…"

Kaynak: İclal ARSLAN, Abdurrahmân El-Câmî Ve El-Fevâidü'z-Ziyâiyye Adli Eseri, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi 2008

CEVABIN HATALI OLMASI SORUDANDIR

İbn Arabi ekolünün önemli temsilcilerinden olan el-Cîlî'de Hallac'ın etkisi, tıpkı üstadı İbn Arabîde olduğu gibi, açıktır. Küçük bir örnek olarak, **el-İnsan el-Kâmil**'in, İblis anlayışını dile getiren birkaç satır verelim:

"İblis; İlahî huzura ilişkin edebi, soru sormayı, gerekli cevapları vermeyi en iyi bilenlerden biri idi. Ama Allah ona, secde etmesine engel olan şeyin sebebini (sebebu'l-mâni) sormadı. Eğer soru bu olsaydı şu şekilde ifade edilirdi: "İki elimle yarattığım varlığa secde etmekten niye çekindin?"

Allah, ona, engel olan şeyin mahiyetinden sordu. İblis de emrin sırrına uygun bir cevapla:

"Ben ondan hayırlıyım" dedi.

Sh: 192

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

**

Ayrılık ehlinin üstadı o İblis

İkbal, üstadı Hallâc'a, düşüncelerinin omurga kavramlarından bazılarına vücut veren İblis'le ilgili de sorular soruyor. Bu sorulara verilen cevaplarla Hallâc, İkbalin İblis hakkındaki görüşlerinin kaynağı olarak karşımızdadır. Burada da Tavâsîn'den çeviriler okur gibiyiz:

"Ayrılık ehlinin üstadı o İblis'ten söz etme!

Damağı susuzdur; ezelden beri kadehi kan doludur onun.

Biz cahiliz ama o, varı ve yoku bilir; bize o sırrı onun küfrü açtı..."

**

"Aşık olmak onun ateşi sayesinde yanmak demektir;

onun ateşi olmadan yanmak, yanmamak demektir.

O, aşk ve hizmette daha eski olduğundan

Âdem onun sırlarına mahrem olamamıştır.

Kendisinden tevhidi öğrenmek için taklit gömleğini yırt!.."

**

"Durmak bize hiç yakışmıyor, hepsi bu; biz,

tepeden tırnağa uçuş zevkindeyiz, hepsi bu!

Sürekli bakmak ve coşmak bizim işimizdir;

kanatsız ve tüysüz uçmak bizim işimizdir."

Câvidnâme, beyit: 1169-1217

İkbâl bundan sonraki dizelerde, yine Hallâc'ın yolunu izleyerek, en esaslı fikirlerini söyletmek üzere, İblis'i konuşturuyor. Şimdi İblis'in devreye sokulmasını ifadeye koyan dizeleri, sonra da İblis'in öğütlerinden oluşan mısraları görelim:

"Ayrılık Ehlinin Üstadı İblis'in Görünüşü

Gönlü parlakların sohbeti bir iki an sürer ama,

bu anlar varlık ve yokluğun sermayesidir.

O, aşkı daha heyecanlı yaptı, geçti;

aklı iyi görür hale getirdi, geçti.

Ben gözümü kapattım; onu içimde tutayım,

onu, görmek makamından gönle getireyim diye...

Birden bire gördüm ki, dünya karanlık oldu,

mekândan mekânsızlığa kadar simsiyah.

O gecede bir parıltı peyda oldu;

onun ortasından bir ihtiyar çıktı:

Sırtında köyü gümüşî bir aba vardı;

onun yüzü büklüm büklüm dumanlar içerisinde idi.

Rûmî dedi ki: "**İşte ayrılık ehlinin üstadı!**

Tepeden tırnağa yanıştır; bardağı kanla doludur!

Gülmeyen, nadiren konuşan bu ihtiyarın gözü bedende canı görüyor!

O, hem rint ve molla, hem hakim ve derviştir;

amellerinde çok gayretli zâhidler gibi davranıyor.

Onun yaratılışı vuslat zevkini bilmez;

onun zühdü, sonsuz cemali terk etmektir.

Biraz onun ilhamlarına bak; onun müşkilâtına, onun sebatına bak!

Hâlâ iyi ve kötünün savaşma gark olmuş;

yüz peygamber görmekle beraber hâlâ kâfirdir!

Onun ateşinden ruhum vücudumda titredi.

Onun dudağına gamlı bir âh u feryât geldi;

Gözünü yarım açarak bana dedi ki:

'Amelin meyvesini bizim gibi kim yemiştir!

O kadar büründüm işlerime ki,

cumaya katılmaya hemen hiç fırsat bulamadım.

Yanımda ne melekler var, ne hizmet edenler;

benim vahyim, peygamberlerin minneti altına girmeden vücut buluyor.

Ben ne hadîs ne de kitap getirdim, ama fikıhçılardan aziz canı alıp götürdüm.

Fıkıhçılar gibi hiç kimse dinin ipliğini eğirmedi;

onlar nihayet Kâbeyi bile parça parça yapmışlardır.

Benim dinimde böyle bir kurum yoktur;

İblis'in mezhebinde fırkalar hiç yoktur.

Ey habersiz!

Ben secdeden vaz geçtim; ben, iyi ve kötünün orgunu çalıyorum!

Hakk'ın varlığını inkâr ettim sanma!

Gözünü içe aç, dışı bırak!

Eğer "O yoktur" deseydim, aptallıktan olurdu;

çünkü O'nu gördükten sonra nasıl "O yoktur" diyebilirdim?

Ben 'lâ" perdesinden "belâ" (evet) söylemişimdir;

söylediğim, söylemediğimden daha hoştur.

Ben kendi çirkinliğimi açıkça gösterdim;

ben sana terkin ve seçimin zevkini verdim.

Sen de beni kendi ateşimden kurtar, ey Âdem!

Bu işin ilmiğini çöz!

Ey sen, ki benim ağıma düştün;

sen ki, Şeytan'a isyan etmek müsaadesini verdin:

Sen bu dünyada yiğitçe, himmetle yaşa!

Ey benim gam arkadaşım, benden uzak yaşa!

Acı ve tatlı taraflarımdan bir şey istemeyerek geç;

benim ismim daha da siyah olmasın!

Dünyada avcı av ile beraberdir;

sen av olursan torbamda da oklar ardır.

Uçmağı bilen, düşmeyi bilmez; av bir serçe olursa, avcı yoktur"

Ben ona dedim ki: "Bu ayrılık törenlerinden vazgeç;

boşanma, en çok nefret ettiğim şeydir."

Dedi ki: 'Ayrılığın ateşi hayatın malzemesidir.

Ey, hoş geldin, ayrılık gününün çok güzel serhoşluğu!

Dudağıma vuslattan bir söz gelmez;

eğer vuslat isteseydim ne O kalırdı ne sen!

Vuslat kelimesi onu kendisinden aldı;

onun kalbinde ateşi ve derdi tazelendi.

Kendi dumanında biraz yuvarlandı;

sonra kendi dumanı içinde görünmez oldu.

O kıvrım kıvrım dumandan bir feryat yükseldi:

Ne mutlu o cana ki dertli olabilir!"

**

"İblis'in Feryadı

Ey, sevabın ve hatanın Rabbi,

insanla konuşmaktan ötürü harap oldum!

Hiç kimse hükmümden baş çevirmiyor;

herkes gözünü Ben'e karşı kapatmış, kendini bulamamış!

Onun toprağı isyanın zevkini bilmez;

o, kibriyanın , kıvılcımından habersizdir.

Av; avcıya "Hadi tut!" diyor;

her buyruğu yerine getiren kuldan el aman!

Beni böyle bir avdan kurtar; dünkü itaatimi hatırla!

Benim yüksek himmetim bundan dolayı alçak oluyor;

vay bana, vay bana, vay bana!

Onun fıtratı çiğdir, karşı koyuşu zayif; bu adam,

bir iki vuruşuma bile tahammül edemez.

Bana, gözü gören bir insan lâzımdır;

bana pişmiş bir arkadaş lâzımdır!

Benden bu su ve toprak oyuncağını geri al!

Çocukluk, ihtiyardan beklenemez!

Nedir bu Âdemoğlu?

Bir avuç çöp!

Bir avuç çöpten benim bir tek kıvılcımım daha iyidir.

Bu dünyada çöpten başka bir şey bulunmazsa,

bana bu kadar ateş vermenin ne faydası var?

Şişeleri eritmek kolay bir iştir; hakikî iş, taşı eritmektir.

Bu zaferlerden o kadar usandım ki,

senin huzuruna ödül istemek için geldim.

Ben senden, beni inkâr eden birini istiyorum, onu ver!

Beni böyle bir Hak erenine ulaştır!

Bana, boynumu çeviren bir insan lâzımdır

kilonun bakışı vücudumu titretsin!

"**Benim huzurumdan git**" diyen birisi ki,

onun önünde hiçbir kıymetim kalmasın!...

Ya Rabbi, yaşayan bir Hakk adamını

yere sermekten çok büyük zevk duyacağım!"

Câvidnâme, beyit: 1218-1273.

Sh:215-220

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

**

İBLİS'İN HAKİKATİNE BAKIŞ

İkbalin İblis'e bakışı da Hallâcî bir perspektif sergilemektedir. **Hallâc'ın tarih boyunca en büyük etkisi, denebilir ki, İblis'le ilgili düşünceleri yoluyla olmuştur.** İkbal üzerindeki hâkim etkilerden biri de İblis konusundadır.

Hallâc, İblis münâsebetiyle, insanlığa kulağına şu gerçeği fısıldamıştır:

Varlık ve oluş için polarite yani zıtların karşılıklı varlığı ve etkileşimi kaçınılmazdır. O halde, negativitenin, eksinin, karanlığın varlığı da Yaratıcı'ınn iradesine uygun bir varoluş sergiler; sonuç olarak o da makbuldür. İnsan, polaritenin artı kutbunda yeralmayı övebilir ama, eksi kutba sövmek hakkına sahip değildir. Çünkü, İlahî irade açısından bakıldığında hayır kadar şer de haktır.

Bu gerçek 20. yy.ın büyük Türk derviş düşünürü Türbedâr Ahmet Amîş kuddise sırruhu'l-âlî tarafından son derece güzel bir deyişle ifadeye konmuştur. Türbedâr, Cenabı Hakk'a bir yakarışında diyor ki:

"Hayrın da hak, şerrin de. Ama bu mazhardan şerrin zuhûr etmesin, Allahım!"

Polaritenin [iki kutupluluk, karşıtlık] varlığı ve kaçınılmazlığı, İblis'in rolünü açık yüreklilikle dile getirmeyi gerekli kılıyordu. Hallâc, takiyye ve ikiyüzlülük tanımayan kişiliğinin bir gereği olarak, İblis konusunda da tavizsiz konuşmuş ve tekâmülün öteki kutbu olan İblis'i tarihe damga vuran bir değerlendirmeyle ele almıştır.

İkbal, üstadının yolunu aynen izleyerek İblis konusuna eserinde büyük bir yer vermiş ve bu tekâmül kuvvetini hasret, hürriyet, ayrılık, atılganlık, ısrar ve isyan gibi temel yaratıcı öğelerin temsilcisi olarak devreye sokmuş, savunmuştur. İkbal in İblis telakkisi, büyük bilgin ve İkbal uzmanı Schimmel tarafından ele alınmıştır. Câvidnâme Şerhinden bazı satırlar verelim:

"İblis, yalnız büyük muvahhit değil, aynı zamanda insanlara seçme özgürlüğünün kullanılmasını öğreten üstaddır. Onun itaatsizliği ve Âdem'i baştan çıkarıp cennetten kovulmasına sebeb olması vuku bulmasaydı insan, iyi ve kötü arasındaki farkı göremezdi; seçme zevkini bulamazdı. İblis sayesinde insan, seçme kudretine sahip oldu. İkbal'in eserlerinde İblis hiç bir zaman Allah'ın düşmanı değil, daima insanın düşmanı olarak görünmektedir."

İblis'in bu hususiyeti İkbal in hem konferanslarında hem de şiirlerinde çok büyük bir rol oynamaktadır.

"İnsanın ilk itaatsizlik hareketi aynı zamanda serbest seçme gücünün ilk hareketi idi ve bu sebepten -Kur'an'ın beyanına göre-Âdem'in ilk suçu affedildi"

Âdem'in isyanı, insana seçebilme kudretini kazandırmak için lâzım gelirdi.

"Nebilerin isyanının onların ümmetlerinin faydası için vâki olduğuna itikat ediyoruz."

"Hıristiyan muhitte, buna benzer bir fikir, Ortaçağ'da ileri sürülmüştür:

"O felix culpa" (ey mutluluk getiren suç) ki bize böyle bir kurtarıcı kazandırdın!"

Çünkü Hıristiyan telâkkisine göre Âdem'in işlediği o ilk suç, hastalık gibi bütün sonraki insanlara sirâyet edip onların hepsini takdis eden İlâhî inayetten mahrum etmiş, yalnız İsa'nın ölümü sayesinde kendisine inananlar bu suçun neticelerinden kurtulabilmiştir. O suç olmasaydı, bu kurtarıcı Mesih'in zuhuruna lüzum kalmazdı. İki dindeki farklara rağmen ikisinde de Âdem'in ilk serbest hareketine atfedilen önem gayet büyüktür. Halbuki Hristiyan aslî suç doktrini karşısında İkbal, İslâm akidesinin tercümanı sıfatiyle, diyor ki: Âdem'in zellesi bir fesat demek değildir: O, insanın basit şuurundan çıkan, kendini idrak edişinin ilk şimşeğidir."

Demek oluyor ki, insan bu "suç" sayesinde prelojik, tamamiyle tabiata bağlı olan, düşünceye daha varmamış bir halden çıkıp kendi kuvvetlerini idrak etmeğe, hayat ve kaderini düşünmeğe başlamıştır. (Rec. 85)."

"Bu fikre felsefesinde mühim bir yer ayıran İkbal, ona belki en tipik şairane ifadesini 'Teshîr-i Fıtrat" adlı, beş kısımlı büyük şiirinde vermiştir (Peyam, 99)

İblis, Âdem'e en tatlı sözlerle hürriyetin, aramanın güzelliğini anlatıyor:

"Sen kıymetsiz bir damlasın, parlayan bir cevher ol; yüksek gökten düş, denizde yer al!"

Çünkü İblis-aynı şiirin beyanına göre -secde etmekten çekinirken Allah'a şöyle hitap etti:

"Sen vücuda can veriyorsun; ben, cana ateş veriyorum... Âdem senin kucağında doğdu, benim kucağımda ihtiyarlıyacak!"

Ve Âdem, cennetten ayrıldıktan sonra, muzaffer bir sevinçle itiraf ediyor ki:

"Ben büsbütün arzunun derdiyim, kesin bilgiyi şüpheye verdim; çünkü arayışın şehidiyim"

Âdem'e lâzım olan, bir lokmada esrarengiz bir meyvenin sayesinde gizli bilgilere kavuşmak değildir; ona, sürekli çalışma, iyinin ve kötünün ayrımı, sayısız imtihanlardan dolayı elde edilen bir ilim lâzımdı. Aynı şekilde Milton (ölm. 1674) un '**Paradise Lost**"unda da, cenneti kaybetmek nihayet tahammül edilmez bir hadise değil, insana çalışmak imkânını veren bir vâkıadır. Havanın mukavemeti, kuşa uçmak imkânını veriyor; hava boşluğunda uçuş mümkün olmuyor. Aynı şekilde insan, hayatî hareketi de başka kuvvetlerin mukavemetiyle elde ediyor. Çünkü insan yanılmak, hata etmek ve hatalarım bertaraf etmek suretiyle mânen inkişaf edebiliyor."

"Bir "zihnî suç" diye tavsif edilebilecek hata, tecrübenin kazanılmasında zorunlu bir âmildir."

Bu sebepten İkbal bir Urduca şiirinde İblis'e şu sözleri söyletmiştir.

"Benim cesaretim, sayesinde o bir avuç toprak, dile gelmeyi arzu ediyor! Yalnız benim faaliyetim, akıl ye zihnin elbisesinin çözgü ve atkısını teşkil ediyor."

Şair, İblis'in bu faal tarafına ilk defa tezinde dikkat çekmiştir: Mani dininden bahsederken, Mani'nin (öldürülüşü m.s. 274) karanlık prensipinin aynı zamanda dünyanın hareketine sebep olan kuvvet olduğuna dair mühim bir doktrin ileri sürdüğünü bildirmiştir: Nûr muhitine saldıran karanlık kuvvetler daimî bir mücadeleye ve bu şekilde bir gelişmeye sebeb olmuştur ki, Mani'nin bu fikri İkbâle de etki etmiştir."

"Aynı fikir, başka büyük düşünürlerce de ifade edilmiştir; Mevlâna'da buna ait muhtelif beyitler bulunmaktadır. İkbal, "Esrâr-i Hodî"de düşmanı, hakiki dost, insanın tarlası için yağmur bulutu diye vasıflandırırken Mevlâna'nın şu sözlerini aksettirmektedir:

"Hakikaten her düşman senin ilâcındır, senin için faydalı ve hoş bir kimyadır."

Nicholson'un güzel şerhine göre İblis, sâdıkları ve müminleri baştan çıkaramıyor, bilâkis onlara hidayet yolunu gösteriyor ve hattâ, kendisini mağlub eden evliya ve enbiyanın müttefiki oluyor. Meşhur hadîsin **(Esleme şeytânî: Benim şeytanım müslüman oldu**) dediği gibi, böyle bir şeytandan iyilikten başka bir şey gelmez. Çünkü: (sure 21, ayet 36) insan imtihan için iyi ve kötüye maruz kılınmıştır! Bu suretle, İblis'in rolü İkbal'in satırlarında iyi ve isabetli olarak gösterilmiştir."

İblis problemi hemen her dinde ve her edebiyatta çeşitli şekillerde ileri sürülen bir meseledir. En meşhur örneklerden biri -ki İkbal üzerinde derin bir tesir bırakmıştır- Milton'un ölmez eseri '**Paradise Lost**'tur. Ona benzer bir eser vücude getirmek İkbal'in gençlik hayali olmuştu. Bunun için, Milton'un fikirlerini andıran bazı noktaların Câvidname'de bulunması şayanı hayret değildir. Paradise Lost'ün yanında, İblisin şahsiyeti, dünya edebiyatının en muazzam eserlerinden olan **"Faust'ta Goethe** (ölm. 1832) tarafından gayet enteresan bir şekilde ortaya konmuştur. Eski halk efsanelerinden alınan, Christofer Marlovve'un "Tragical History of Doctor Faustus"unda ilk klâsik şeklini alan **"Faust" hikâyesi -Şeytânla mukavele yapan âlim-** Goethe'ce insanın daimi ilerlemesini, hasretini, uğraşmasını gösteren evrensel bir dram haline getirilmiştir. İşte onun "**Gökteki on Oyun**"unda Tanrı, şeytana buyuruyor ki:

"İnsanın faaliyeti gayet çabuk gevşemek tehlikesine uğrar; mutlak sükûnete bir an evvel erişmeği sever; bu sebepten ona bir arkadaş vermeyi tercih ediyorum ki tahrik etsin, işlesin, şeytan sıfatıyla çalışsın."

Şeytanın bu tavsifinde, İkbal'in İblis tasavvuruna çok yakın olan bir görüş göze çarpmaktadır. O, insanı faaliyete getiren ve böylece insan yapan âmildir."

"Dr. Faustus" efsanesi, zamanımızda yine Alman edebiyatında baka bir şekilde Thomas Maun tarafından ele alınmış, Fransız edebiyatında Paul Valery'nin fragmanında "**Mon Faust**" ta başka şekil almıştır. Bu son eserde, İblis, nihayet, ihtiyarlamış ve bir varlık olarak insana tâbi olmuş, Übermensch (insan üstü) şeklinde tahayyül edilen insanın karşısında kıymetini ve faaliyetini kaybetmiştir. Onun bu acınacak haline bakacak olursak, Nietzsche'nin izini derhal buluruz:"**Zerdüşt Böyle Dedi**" adlı eserinde bir grup, şeytanın Zerdüşt'ü kaçırdığını söylüyor ama onun müritlerinden biri **"Zerdüşt'ün şeytanı kaçıracağına daha fazla inanırım"**diyor: Übermensch, (insan-ı kâmil) şeytanı yenen insandır; bu fikir Alman feylesofunda bulunduğu gibi İkbal'de de açıkça ifade edilmiştir."

"İblis'in edebiyatta oynadığı rol (J, Van den Vondel, Calderon, Leconte de Lisle, Baudelaire, Mauricac, Sartre, Carducci, Leopardi, Huysmans, Shelley, Hugo, De Vingy, Dostoyevsky, Poe, Bernanos vs.) bir yana bırakılsa bile modern psikoloji de şeytanî prensipin mânası ile meşgul olmuştur. Jung'a tâbi olan psikolojik ekol, bu probleme çok önem vermektedir. Meselâ E. Neumann'a göre (Der schöpferische Mensch und die Wandlung) **İblis ağırlık, hareketsizlik, katılık prensipidir; insanın ruhanî inkişafı, bu katılığı mağlup etmek suretiyle vuku buluyor."**

"Bu fikir, hem Nietzsche'nin, şeytanı "ağırlık prensipi" olarak anlatımına uymakta, hem de İkbalin şeytan tasvirine biraz yaklaşmaktadır. Jung'un kendisine gelince, toprak ve dişi prensibinin kuvveti olan **İblis (eski zamanlarda Luzifer-ışık getiren melek),** insanı tam şahsiyet haline getirebilmek için trajik ve feci Luzifer kuvvetidir; insan, onun sayesinde ve âdetlerden uzaklaşarak yalnız kendi şahsiyetinin kanunlarına göre yaşamak suretiyle yalnızlaşmasına rağmen kemale daha çok yaklaşıyor; onun bu daimî savaşı, bu anda kötü ve şeytanî gibi görünen şartlan gittikçe daha iyi imkânlar haline getirecek ve dünyayı böylece mükemmelleştirecektir. (bk. Pannwitz, "Beitraege", 122).

Demek oluyor ki, İkbalin şeytan tasavvuru, modem Batı'nın ilim ve edebiyatında da rastlanması mümkün olan pek mühim ve düşündürücü bir dünya görüşünün ifâdesidir."

Schimmel'in bu tespitleri kadar doğru olan bir nokta da şudur: Doğu ve Batı'dan alman tüm örnekler, Hallâc'dan çok sonraki yüzyılların isimleridir. Bunun anlamı ise şudur: Bugün, dinden sanata, felsefeden psikolojiye kadar, İblis denen negatif kuvvetle ilgili olarak paylaşılan kabulün tarih içinde **ilk fikir babası Hallac'dır**.

Kısacası, Hallâc-İkbal yaklaşımı bize İblis konusunda, Tebrizli Şems (ölm. 1247)'in şu tespitinin geçerliliğini göstermektedir:

"Bakabilirsen, İdris'te de İblis'te de bir mâna vardır. Bir vakitte bu dersin mânası yürür, başka bir vakitte o dersin mânası."

Sonuç olarak İkbal, İblis konusunda şu hükme varıyor:

"İblis'i öldürmek zor bir iştir; çünkü o, kalbin mekânında gizlidir. En iyisi onu Müslüman etmektir. Onu, Kur'an'ın kılıcıyla öldürmek en iyi yoldur."Şems; Makalât, 276.

Sh:261-267

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

EZEL VE İLTİBAS TÂSÎNİ –SIRRI İBLİS

Ahmed ile İblis'ten başka hiç kimseye iddiacı olmak yaraşmamışlar.

Şu var ki, İblis'in gözden düşmesine mukabil Ahmed için gözün gözü açıldı.

İblis'e: "**Secde et!**" dendi, Ahmed salla'llâhu aleyhi ve selleme: "**Bak!**"

O secde etmedi, Ahmed de sağa-sola bakmadı.

"Gözü ne şaştı, ne de haddi aştı."

İblis önce yakarmış, Hakk'ın yoluna çağırmıştı.

Ama sonunda kendi kuvvetine sığındı.

Ahmed ise önce iddiada bulunmuştu, fakat sonuçta kendi gücüne bel bağlamaktan vazgeçti.

Ahmed şöyle diyordu: "Ancak senin yardımınla hareket eder ve yalnız senin yardımınla yükselirim." "Ey kalplerimizi çekip çeviren!" Seni yeterince övemem ki ben!"

Gök sakinleri içinde İblis gibi muvahhid yoktu. Fakat gözden düştü; sonsuzluk yolculuğunda lütuftan uzaklaştırıldı. **Ma'bûd'a hiç kimseyi işe katmamak üzere ibadet etmişti.** Ve tam bireyciliğe varınca lânetlendi. **Ve daha fazlasını isteyince de huzurdan kovulup uzaklaştırıldı.**

Hakk ona: "Secde et!" demişti

"Senden gayrıya secde etmem!" diye karşılık verdi.

Hakk dedi: "**O halde lânetim, üzerine dökülecek.**"

O yine: "**Senden başkasına secde etmem!**" diye tekrarladı.

İnkârlarım seni takdis Aklım, önünde tehvîs (şaşırma)

Senden ayrı bir şey mi ki Âdem?

Orta yerde kimmiş İblis?

Senden başkasına yok benim yolum

Seni seven boynu bükük bir kulum.

Hak sordu: "Kibirlendin mi?'

Cevap verdi:

"Seninle sadece bir lahzalık beraberliğim bulunsaydı, o halde bile kibirlenmek ve cebbârlık bana pek âla yakışırdı. Halbuki ben, seni ezelden beri tanıyan biriyim! "Ondan üstünüm ben! Hizmetim ondan kıdemli, Şu âlemlerde seni benden iyi tanıyan var mı ki? ; Benim sende muradım, senin de bende muradın var. Ve senin beni isteyişin daha eski. Ya senden başkasına secde etseydim?!.

Secde etmeyince, aslıma dönmem gerekti. Çünkü sen beni ateşten yaratmışsın. Bu bir gerçek. Ve ateş ateşe dönecek. Sonuç olarak, takdir edip seçme senin elinde.

Ne kaldı kopacak, ne var korkacak?

Nasıl olsa uzak düşmüşüm sana.

Anladım, bir bana, yalanla uzak,

Sevgiyle ayrılık olur mu yoldaş.

Ayrıldım; ayrılık oldu arkadaş

Ey tevfiki veren, sana hamd, senâ

Seçkin bir kul eğilmez başkasına.

**

İblisle Hz. Mûsa Tûr Dağı'ınn yamacında karşılaştılar. Mûsa sordu:

"Ey İblis, secde etmekten seni alıkoyan neydi?" İblis cevap verdi:

"Tek ma'bud davası. Eğer Âdem'e secde etseydim, senin gibi olurdum. Biliyorsun, sana bir kerecik "bak şu dağa" dendi de hemen bakıverdin. Oysaki bana bin kere secde etmekliğim emredildiği halde, inancıma olan sımsıkı bağlılığım yüzünden secde etmedim.

Mûsa dedi: "**Fakat emre karşı gelmiş oldun!**" Cevap verdi: **"Fakat o bir imtihandı, emir değil!"**Mûsa dedi: "**Ne olursa olsun; suretini değiştirdiğine şüphe yok!**" Şöyle cevap verdi İblis:

"O, bu diye ayrım yapmak gerçeği çamurlamaktır. Değişip duran şeye bel bağlanmaz, güvenilmez. Çünkü o her an başka bir şey olmaktadır. Halbuki ma'rifet sapasağlam ve hep aynıdır; ilk anda ne idiyse şimdi de odur; değişmez, bozulmaz. Şahıslara gelince, onlar hep değişir, bozulur."

Mûsa sordu: "**Onu hâlâ hatırlar, anar mısın?**" Şöyle cevap verdi İblis:

"Ey Mûsa, oluşturduğu olayla birlikte yaratılan düşünce hatırlanmaz, hatırlanamaz. Aynı anda hem ben anılıyorum, hem O."

"Zikri zikrim, zikrim zikri, aynıyız Birbirini anan beraberleriz." :

"Hizmetim şimdi daha arı, vaktim daha bol, zikrim daha parlak. Çünkü eskiden O'na kendi zevkim için hizmet etmekteydim, şimdiyse O'nun arzusu uğruna didiniyorum."

Biz; engelleme, savunma, zarar ve kâr... arzusundan arınmışız. Biricik yaptı beni, vecde getirdi. Hayrete düşürdü beni ve kovdu: Ki karışmayayım ihlaslılarla. Ağyardan uzak tuttu beni gayretim yüzünden, değiştirip yeniledi beni hayretim yüzünden. Hayretlere attı beni gurbetim yüzünden. Mahrem tuttu beni sohbetim yüzünden. Çirkinleştirdi beni midhatim (övülmüşlüğüm) yüzünden. Dokunulmaz kıldı beni hicretim yüzünden. Mükâşefem (gönül gözüyle görme gücü) yüzünden küstü bana. Vuslatım yüzünden mükâşefe lütfetti bana.

Ayrılığım yüzünden vasletti (kavuşturdu) beni. Arzu ve emellerimin güçlülüğüyle çetinliği yüzünden fasletti (ayırdı) beni. Onun hakikati üzerine yemin olsun ki, ne tedbirde hata ettim ne de takdiri reddettim. Tasviri değiştirmeye kalkışmış da değilim. Fakat bu oluşlarda benim kudretimin de etkisi vardır. Bana ebedler boyu ateşiyle azap etse de O'ndan gayrısına eğilmem. Ne bir kişi önünde secde ederim ne de bir ceset huzurunda diz çökerim! Ne oğul tanırım ne karşıt; dâvam sâdıklar dâvasıdır. Sevgi konusunda, gerçek bağlılardanım ben!

Azâzil'in ahvali hakkında çok söz söylenmiştir. İşte biri:

"O hem göklerde hem yerde dâî (çağrıcı) idi. Gökte meleklere dâîlik yapmaktaydı; onlara iyilikleri, güzellikleri gösteriyordu. Ve yerde insanların dâîsidir; fakat onlara çirkinlikleri, kötülükleri gösteriyor. Şeyler kendi zıdlarıyla bilinir. Zarif ipek kumaşlar simsiyah kıllar arasında dokunur. Melek, güzellikleri gösterir ve güzel şeyleri teklif eder. Ve işaretlerle yol göstererek: "iyi olanı yaparsan ödüllenirsin.'' der. Çirkini tanımayan, güzeli hiç tanıyamaz!

İblis ve Firavunla fütüvvet konusunda tartıştım.

İblis şöyle dedi:

"Secde etseydim eğer, fütüvvet benden uzaklaşırdı."Firavun dedi:

"Ben de O'nun resulüne inansaydım fütüvvet makamından düşerdim.”Dedim ki

"Sözümden ve davamdan dönseydim, fütüvvet yaygısından dışarı atılırdım,"

İblis, kendisinden başkasını gayr görmeyince: "**Ben ondan üstünüm**" dedi. Ve Firavun, kavmi içindeki hakla bâtılı ayıracak olanı tanımayınca: "**Sizin için benden başka herhangi bir ilâh tanımıyorum,**" dedi. Ben dedim ki:

"Eğer O’nu tanımıyorsanız eserlerini tanıyın. İşte o eser benim. Ben hakkım. Ve ben Hakla hak olarak ebediyyen devam edeceğim. Dostum ve üstadım, İblisle Firavun'dur. İblis ateşle tehdit edildiği halde davasından dönmedi. Firavun da öyle: Denizde boğuldu da yine iddiasından dönmedi. Ve asla aracı kabul etmedi. Ve ben... Öldürülsem, asılsam, elim-ayağım doğransa yine dönmem sözümden!

İblis’in adı O'nun adından türemişti. Sonradan Azâzîl şeklinde değiştirildi. Azâzil kelimesindeki "**Ayn,**" İblisin gayesinin ululuğuna; "**Zâ,**" himmetindeki değerin artışının fazlalığına; "**Elif**', ülfetinin büyüklüğüne; ikinci "**Zâ**"**,** makamı için gösterdiği zühde; "**Yâ**"**,** kendi ululuk ve yüksekliğine sığınmasma; "**Lâm,**" ıstırap ve imtihanındaki mücadelesine işarettir.

Hakk sordu: "**Secde etmiyor musun ey mehin" (zelil, alçak)?**Cevap verdi**:**

"Ben aşıkrm, aşık her zaman mehin! Bak sen de diyorsun mehin. Halbuki şöyle okudum Kitab-ı Mübîn'de: "Benim aleyhime iş yapılamaz, ey zül kuvveti'l-metîn! (zorlu kuvvetin sahibi) Sen beni ateşten yaratmışken nasıl eğilirdim ona?!

O ki yaratıldığı şey tin (çamur). Uyuşmayan iki zıt ateşle tin. Ve hizmette ondan eskiyim, Kıymette ondan ulviyim, İlimce daha bilgiliyim, Ömrü uzun olan da benim."

Hak ona şöyle dedi:

"Seçme yetkisi bende, sende değil!"Cevap verdi:

"Seçmelerin, takdir etmelerin hepsi senin, benim seçmem de senin. Evet benim için de sen seçtin ey Bedî'!

Ona secde etmemi engellemekle oldun Meni' (engelleyici).

Sözlerimde hata ettimse uzaklaştırma beni Senden.

Çünkü Şensin Semî' (işiten-duyan). Dileseydin ona secde etmemi, şüphesiz olurdum muti' (boyun eğen).

Arifler içinde seni bencileyin iyi bilen birini tanımıyorum."

Biricik kulunum beni kınama,

Lütuflandır; sakın darılma bana.

Söz var aramızda ve sözün haktır;

Zuhûrum en güçlü zuhûr ey Seyyid!

Kitap isteyene bu bir hitaptır

Okuyun ve bilin: Ben yalnız şehîd!

Ey dostum! Ona Azâzîl denmiştir. Çünkü o azledildi. Daha doğrusu o kendi saltanatı içinde azledilen biriydi. Başlangıcından sonuna varamadı; çünkü nihayetinden çıkamadı mülk ve saltanatının. Onun zuhuru, fesat ve fitnesinin şaşmazlığında ters dönmüş, heyecanının ve yanarcasına kızgınlığının ateşiyle şûlelenmiştir. Onun sert ve katı toprağı, kısırlaştırıcı ve ayıklayıp soyucudur. **Onun gafil yakaladığı elden gitmiş, onun eline düşenin işi bitmiştir.** Onun "şerâhim'ü sürekli, onun körlük ve gizlilikleri "fathemî'dir.

Ey dostum! Eğer gerektiği gibi anladınsa, meseleyi bütün gücünle düşünür, iyice kavrar, ıstıraba döner, kuruntuları ortadan kaldırırsın. Tevhit yolunun en seçkin sözcüleri onun kapısında dilsiz düştüler; arifler öğrendiklerinden ve öğrettiklerinden utandılar. **Onlar içinde secdeyi en iyi bilen yalnız oydu.** Varlıkların gerçek yarlığa en çok yaklaşanı, en çok gayret göstereni o, ahdine en vefalısı, Mâbud'a en yakın olanı oydu. Melekler Âdem'e secde ettiler: **Müsade üzerine. Ve İblis secde etmemekte direndi:**Uzun bir zaman geçirmişti müşâhede üzerine... Derken işleri karmakarışık hale geldi. Kötü zanlara kapılmıştı. "Ben ondan üstünüm" diye tutturdu. Örtüler arkasında kaldı; toprakta kıvranıp durdu. Azap gerekli olmuştu artık. Ebedler boyu azap...

Sh: 335-345

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

MEŞÎET TASİNİ-İBLİSİN KURTULUŞU İSTENMEDİ

Meşîet, Allah'ın sıfatlarından biri olup dilemek anlamındadır. Allah Teâlâ'nın, dilediği şeyi hemen vücuda getireceğini ifade eder.

Birinci daire O'nun meşîeti, İkincisi O'nun hikmeti, üçüncüsü O'nun kudreti ve dördüncüsü O'nun malûmatı ve ezeliyyeti (öncesizliği).

İblis dedi:

"Birinci daireye girsem İkincisiyle, İkinciye girsem üçüncüyle, üçüncüyle yetinsem dördüncüyle imtihan edilecektim.

"Hayır, hayır, hayır, hayır" diye tutturdum ve birincide kaldım.

Sonra İkinciye kovuldum; daha sonra üçüncüye atıldım. Dördüncüyle işim bakalım ne olur! Secdenin beni kurtaracağını bilseydim secde edecektim, elbette! Fakat baktım ki bu dairenin arkası, dairelerle dolu.

Kendi kendime: "Bırak" dedim, "bu daireden kurtuldum diyelim, ötekilerden nasıl kurtulacağım: İkinciden, üçüncüden, dördüncüden..."

Beşinci "Elif'e gelince o, bizzat Hayy!

Sh:349-350

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

CİNLER VE ŞEYTANLAR NEDEN MUSKA VE TILSIMLARA BOYUN EĞERLER?

Şurası bir gerçektir ki: Cinlerin kafirleri ve şeytanları sapık yolları seçerler, insanları aldatıp günah işletirler, onlara vesvese verip iğva ile yaklaşırlar. İblis ve askerlerinin bütün işleri; hile yapmak, insanları kötüye sevk etmek ve bunu büyük bir hırsla yapmaktır. Hattâ İblis şöyle dedi:

"İzzetin hakkı için ben onları mutlaka iğva edeceğim. Ancak onlardan ihlâslı kulların müstesna!.." Sâd, 82-83

Yine şöyle dedi:

"Benden üstün kıldığını görüyor musun? Kıyamet gününe kadar beni ertelersen and olsun ki azı bir yana, onun soyunu kendi buyruğum altına alacağım." İsrâ, 62

İnsanoğlunun ruh yapısı bozulunca, kendine zararlı olan şeylerden hoşlanmaya, hattâ onlara aşık olmaya başlar. Kötü ruhlu şeytana bazı tılsım ve büyülerle yaklaşınca, şeytanın bu pek hoşuna gider; onu küfre ve şirke sürüklemek için bunu bir fırsat telakki eder, hattâ ona bu bir rüşvet gibi gelir ve o habis insanın bazı arzularını yerine getirir. Bunun üzerine kötü ruhlu insan da Allah'ın kelamını necasetle yazmaya başlar. Meselâ (Kul Huvellahu Ehad)'ı, harflerinin yerlerini değiştirerek yazar. Yahut "Yâsin" sûresini tersine okur. Bu da şeytan m isteyip de bulamayacağı şey olduğu için pek hoşlanır.

Şeytanların sevip hoşlandıkları şeyleri söyledikleri veya yazdıkları zaman, onlar, bazı arzularını yerine götürmek için insanlara yardımcı olurlar, suları körletmek, bazı yerlere getirmek için onları havada taşımak, onlara insanların paralarını çalıp getirmek, veya düşmanlarından birini rahatsız etmek gibi…

Sh:83

Kaynak: M. AŞÛR, Cinler Âlemi -SIRLARI ve GİZLİLİKLERİ, trc: Naim ERDOĞAN, Pamuk Yayınları, İstanbul

ETHEM CEBECİOĞLU- SALI DERSLERİNDEN İKTİBASLAR

Not: Video sohbetlerinden hazırlanmıştır.

İnsan namaza uyumlu yaratılmıştır, ergonomi

Hiçbir hayvan secde yapamaz, alnını koyan eşrefi mahlukat olur, o da insandır.

Şeytan insana secdede müdahale edemez. Çünkü secde edemez. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin secdeyi uzatın/fazlalaştırın, demesi ve iki olması bundandır.

Secde anında kan alına gittiğinden merhametini artırır.

Onların (Kitap ehlinin) hepsi bir değildir. Kitap ehli içinde, gece saatlerinde ayakta duran, secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyan bir topluluk da vardır. [Ali İmran, 113]

**

Amsterdam Yahudi şehri, Rotterdam hiristiyan şehridir. Hitler II. Dünya savaşında Rotterdam'ı bombaladı. Hitler, nasıl Yahudi düşmanı oluyor.

**

Karl Marks: Biz en ince düşünceye sahip olmalıyız ki, biz yoksa o düşünenlerin düşüncesinin çekim alanına gireriz.

**

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem "Bizden olmayanların fikirlerini söylemeyin, onları yüceltmiş olursunuz buyurdu.

**

Kişiliği çarpıtılmış tipler vardır.

**

İmanın hakikati küfürde gizlidir.

**

Ludwig Wittgenstein, bir şeye imam ediyorsanız, karşıtına şüphe halindesiniz. Veya tersi.

**

Nefsimiz kafirdir, hepimiz habersiz yaşıyoruz.

**

Nefsimizin kafirliğinden haberimiz yoktur.

Laf laf konuşan adamsa adama cevap veririz.

**

İslam'da da var diye herşeyi kendimize yamamaya çalışırız. Adalet İslamda da vardır. Kadın hakları İslamda da vardır demek gibi. Buna ezilmişlik psikolojisi derler.

**

Düşündüğümüz şeylerinde reel olarak varlığı vardır.

Schrödinger'in Kedisi, Avusturyalı fizikçi Erwin Schrödinger tarafından ortaya atılmış, kuantum fiziğiyle ilgili olan, hakkında çok tartışma yapılmış düşünce deneyi. Genellikle kuantum mekaniği ve Kopenhag Yorumu'yla ilgili bir paradoks olarak bilinir. düşünce varlık adıdır. Gaybete varmak bir varlık adıdır.

Düşündüğüm şey vardır. Öyle ise edebe riayet etmeliyim. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemi düşünüyorsam o karşımdadır, edeebime riayet etmeliyim.

**

Anhistein 1946 senesinde matematikle düşüncedeki varlıkları formülüze etmiştir.

**

Misal alemi bunu ifade ediyor.

**

Cenaze yıkanana kadar cünüp olabileceğinden Kurân-ı Kerim okunmaz.

**

Vucuhun yevmeizin nzıratun ilarabbiha **nazirah**, olgunlaşmış yüz demektir

Daraldığınız zaman yüzü melih olan insanlara gidin yardım isteyin, sıkıntınızı giderirler.

**

Her erkeğin içinde nefis [kadın var] le tanışması lazımdır ki cemal yüzü ortaya çıkabilsin. Erkeğin içindeki kadına anime derler. Kadının içindeki erkeğe animus derler. Erkeğin kendi içindeki kadını diriltecek o annedir, kadında erkeği diriltirse o da babadır. İmam Rabbaninin Mektubatında 1. Mektupta bu konu işlenmiştir.

Erkeğin nefsi annesidir ama erkektir. Kadında aynı şekilde nefsi babadır, fakat kadındır.

Biz nefsimizi bulmak ile içimizdeki cemal ve celali dengelemeye çalışırız. O zaman erkek Havva'sını diriltirse yüzü kadına, kadında erkeğini diriltirse ademe benzer. Niyazî-i Mısri kuddise sırruhu'l-âlî, ariflerin yüzü kadınları andırır, teravetinde kadın nuru vardır, buyurmuştur.

Evlilik bu sırrın mecazıdır. Erkek cemale, kadında celale ulaşmak için evlenmesi gerekir. Ancak sır kadın üzerine verilmiştir. Sırra kadın üzerinden ulaşılır.

İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindendir. Bunlarda, düşünen millet için dersler vardır." Rum 21. Ayeti hakkında Mevlana hazretleri birlik ve varlığın en büyük delilidir buyurmuştur.

Erkekler cemal mertebesine evlilikle kavuştukları için olgunlaşırlar. Evlenmeyen çocuk gibi kalmaya devam eder.

Eğer Allah Teâlâ dostları evlenemezse o boşluğu kendisi doldurur.

**

Namazdan sonra yüzü parlak olan insanların yüzleri Allah Teâlâya baktıkları için pırıl pırıl olur. Zikirden sonrada aynıdır.

**

Kalpler yüzün aynasıdır.

**

Ehlullah orta boyludur.

**

Peygamberimiz 42 numaralı ayakkabı giyermiş.

**

Hayal aleminde de kevser suyundan içen susuzluk çekmez. Bunu düşünce ile olsa tesiri olur.

**

Fırat Dicle cennet nehirleridir. Bahreyn'e kadar akıtılacaktır.

**

Kevser bal süt ımaklarıdır, bal bedenimiz, süt imanımıza fayda sağlar.

**

Yoldan eziyet veren taşı kaldırılması demek, engel olan şeylerin kaldırılmasıdır.

**

Hz. Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

"Bütün yaratıklar Allah'ın aile fertleri mesabesindedir. Yaratıkların en sevimlisi de aile fertlerine en faydalı olanıdır."

Allah Teâlâ bütün insanların rızkını yüklenmiştir. Halka hizmet Hakka hizmet demektir.

**

Siz Allah Teâlâ'ya tam teslim olursanız Allah Teâlâ da size tam teslim olur.

Rabb kul, kul Rabb'dirin açıklaması budur.

**

Hatırlarsan Allah Teâlâ da seni hatırlar, unutursan seni unutur, zikredersen seni zikreder.

**

Sıbgatullah Allah Teâlânın rengine boyanmak.

**

İnsan Rabb olmaz rabbani olur, Hakk olmaz hakki olur, ilah olmaz ilahi olur, rahman olmaz rahmani olur.

**

Allah Teâlâyı sevmede problem yok Allah Teâlânın sevdiği insan nerededir?

**

Elif Şafak Aşkın 40 kuralı isimli kitabında ilk kuralı muvafakat /uyum sevdiğininin sevdiğini sevmektir.

**

Saygısızlık sevgiyi tüketiyor.

**

Adler psikolojisi saygıya dayalı sevgi olmalı. Saygı merkezli sevgi.

**

Yâri güzel olanın gözüne uyku girmez. Pir sultan abdal

**

Sipehsalar 12 sene Mevlanın uyuduğunu görmedim demiştir.

**

Aşıklar uyumaz.

**

Seninde İç âlaemimde inşa etiğin Allah Teâlâ güzel olsaydı sende uyumazdın.

**

Kul rabbin rengini alınca Hakkta onun rengini alır.

**

Veli kimdir. Allah Teâlâyı hatırlatandır.

**

Davranışa bağlı ateizme göre hepimiz ateistiz. Günah işlediğin zaman Allah Teâlâ yanında olsaydı işleyemezdin.

**

Birşeyi çok tekrar olursa inanca dönüşür.

**

Allah Teâlânın rengi renksizliktir

**

Zikir dönüşümü sağlar. Neyi düşürseniz ona dönüşürsünüz.

**

Allah Teâlâ aşık olan burada, Allah Teâlânın aşık olduğu neredeedir?

**

Dini Allah Teâlâ'ya halis kılarak demek başka Allahlardan uzaklaşmak, demektir.

**

Küfür imandan öncedir.

**

Yahudiler gibi, bozdur bozdur Allah Teâlâ'yı harca

**

gizli şirk, narsizm, ucup, kendini beğenme aynıdır.

İmam gazali buyurdu ki; gizli şirk cennete girmeye engel değil fakat makamı düşürür.

**

Firaset,ince anlayış, feraset: at bakımı manasına gelir.

**

Sevap elbise giymektir, çıplaklar cehenneme gidecektir. Sevap işlemeliyiz.

**

Bir su hayatınız olsun.

**

Şeceretül huld, hayatını devam ettirmek ve çoğalmaktır..

**

Hayvanlar ya ölüyor öldürülüyor.

**

Hayvani Ruh, nebati ruh, tabii ruh, ilahi ruh, bu kavramlarını İslam uleması Yunandan, Yunanlılar Mısırdan, Mısırlılarda Mitraizmden almışlar. Onlarda bu kavramları idris aleyhisselâmdan, o da Allah Teâlâdan almıştır.

**

Kurân-ı Kerim popülerdir, partikuler değildir. Topluma inmiştir.

**

Kurân-ı Kerim'de 536 -534 yap ve yapma emri gelmiştir.

**

Hızlandırılmış eğitim takva-toplam eğitimidir.

**

İdris aleyhisselâm insanın insanlığı 33 yaşına kadar büyür demiştir. Kadınlar 18 yaşına kadar büyür. Cennette durum böyle olacaktır.

Yahudilikteki mason tarikatinin 33.derecesi bu yaş ile alakalıdır.

**

İnsanlığı zikir diriltir. İnsanlık dirilince akil baliğ olunur, yetmiş yaşına gelip buluğa ermeyen çoktur.

**

Veledi kalp insanlığın dirilişidir.

Kadınlarda rahmet sırrı vardır.

**

Peygamberimiz buyurmuş ki, en düşük cennete arkeologlar [mezar hırsızları] girecetir. En küçük cennet iki dünya büyüklüğündedir.

**

Ruhani alemde erkeklik dişilik yoktur.

**

Veledi kalpte de erkeklik dişilik yoktur. Ariflerde erkeklik dişilik yoktur.

**

Ruhlarda kardeşlik vardır, bedenler olarak değiliz. Ruhlar Allah Teâlâdan geldi.

**

Namazda haşiun demek , kendilerinden geçerek kılmak demektir.

**

Namazsızlığın sırrı namazı terkederek biliriz. Oda namaz kılarken yapabiliriz. Bunu da kadınlar biliyor. Aybaşı hali namaz kılamadıklarından ibadetin sırrı kadına verilmiştir. Erkeğin terki isyankarlık sırrıdır. Kadın ise namaz kılmayarak ibadet ediyor.

**

İçki içmiyorum diyene Allah Teâlâ kabul etsin denilir.

**

Din bana mı uyacak yoksa ben mi dine uyacağım.

**

Eve misafir götürmek sünnettir. 40 günü geçmeyecek. Yoksa parasını verip yedirmek değildir. Evde misafire yemek yedirmek Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin sünnetidir.

**

Elektronik cihazlarla ilgili görülen rüyalar şeytani ve cinnidir.

**

Ölen kişinin arkasından yemek verirsen kabri aydınlanır.

**

Ölü ve çocuk için yedileme kırklama aynı şeylerdir. Biri bu dünyada diğeri ahirette doğmuştur.

**

Hidayet kelimesi kavuşturmak manasına gelir, şerrede kavuşturur. Dalalet kaybolmak, dalle kayıp hayvan demektir.

**

Sadakallahulazim, Allah Teâlâ koyduğu hükümleri sağlam ortaya koyar, demektir..

**

Yalan söyleyen şizofrenidir. Yalan doğruyu bilendir. Şizozfren kendi benliğini ikiye bölüyorsa yalan söyleyen kişiliğini ikiye bölüyor. Yalancı şizofren hastası demektir.

Allah Teâlâ bir göğüste iki kalp yaratmadı.

**

İnsanlar ya akılcı yada kalpçi olur. Müslümanda her ikisi de olacaktır.

EZİYETİ ÇEKEN NEFS MÜKAFATI ALAN RUH MU OLMALIDIR?

Yıllardır, nefsin ve ruhun üzerinden bilinir ve bilinmezlik arasında polemik yapılır. **“Nefs şöyle kötü, ruh ise o kadar kusursuz”** falan gibi. Ancak ceza ve mükâfat kategorisinde her türlü hakaret ve eziyeten nasip alan bu nefsin yerine ruha pay biçilir. O hale gelir ki başkalaşım geçirmediği müddetçe nefs kötülenmeyle kalmadığı gibi birde cennete giremeyecek kadar aşağılanmıştır. Bakınız: http://www.sorularlaislamiyet.com/article/14393/eski-filozoflarin-ahiret-hakkindaki-gorusleri-nelerdir.html

Önemli olan burada nefsin ruhla ilişkisinde gerçekten aşağılanması gereken bir varlık olmaktan öte, değerli olması gerekmektedir. **İnsanı, insan sıfatlı yapan ruh değil, nefsdir.** Eğer nefs olmasaydı meleklerden üstün olamayacaktı.

Tasavvufun terbiye sisteminde ruh ve nefs ekolleri vardır. Görülen o ki nefs terbiyesi ruh terbiyesinden üstün olmasıdır. Çünkü nefsde bir değişim başkalaşımdan bahsetmek ruhtaki olandan daha reeldir. Ruhun değişimi ise iyiliğinin derecelerinde olmasıyla bir üstünlük değil, varlık olma yürüyüşünde olan üstünlük ve dahası gibi algılanmasıdır. Nefs, aşağılamış olarak yerinden kalkarak iyiliğe doğru ve daha ilerisi ölüme varacak kadar azimli bir yolculuğu seyretmesidir. Allah Teâlâ buyurdu ki:

“O Allah ki, sizi güçsüz (zayıf) bir şeyden (nutfeden) yarattı. Sonra zayıflığın ardından (sizi) kuvvetli kıldı. Sonra (sizi), kuvvetin ardından zayıf ve ihtiyar kıldı. O (Allah), dilediğini yaratır. Ve O; Âlim’dir (en iyi bilen), Kaadir’dir (herşeye gücü yeten).” Rûm Suresi 54

Bu anlatılan nefsin evreleriyle asıldan alakalıdır. Misal olarak, bir insan için yapılan her türlü nasihat ile şehveti terbiye edebilmesindeki zirve ancak ihtiyarlık döneminde en yüksek mertebeye ulaşır. Genç iken zorlamalı va azimli sabır takviyesi ile terbiyeli olma hali, ihtiyarlıkta iken zorunlu olmaktan çok vasıf olarak gözükür. Burada ruh dediğimiz hususun bahtiyarlığıda nefsin kemaliyle dolaylı olarak yücelmektedir.

Bir başka örnek;

Hacı Hasan Akyol efendimiz, şeyhi Tokatlı Mustafa Hâkî kuddise sırruhu'l-âlî ile görüşme esnasında babasının hayatta olup olmadığı sorulunca, **“Efendim küçük yaşta kaybetmişiz”** dediklerinde, Hâki Efendi, **“oğlum Allah Teâlâ seni bahtiyar yaratmış”** buyurmuşlar.

Bu misalin benzeri küçük yaşta anne ve baba kaybetmenin gerçeği nefsin terbiyesinde olan noksanlık değerlerinin azaltılması kaderi çizgiyle murat edilmesidir. Tarihçi Arnold Toynbee, öğrencilik döneminde yurt hayatının tercih edilmesini tavsiye eden görüşleri de belkide bu metefordan gelen bir ilham olabilir. Nefsin yetişme çizgisinde geçirdiği evrelerdeki düşkünlükler/noksanlıklar [öksüz-yetim kalmak gibi], kötülük olarak algılanmaktan çok değişim ve karakter oluşumunda daha yüksek yerlere varmanın birinci olmasada ikincil önermeleridir. Peygamberlerin hayatını incelendiğinde nefsin terakkisinde insan için en fazla engel olan unsurlar olağan bir kader içerisinde olumlu şekilde kaldırılmıştır. Bu şekilde Allah Teâlâ tarafından ismet sıfatında zayıflık ve bulanma olmaması irade edilmiştir.

Hulasa ruh ve nefis denilen hususları ayrı birer cevherler olarak düşünmek yerine bir madalyonun iki yüzü olarak kabule etmek uygun olan görüştür. Eskiden bu türlü düşünmek yerine ayrıştırılmış varlık düşüncesi, günahların sebebi illetinde ruhun durumu yani Allah Teâlâ ile olan ilişkisi ve safiyeti halel gelme korkusudur diyebiliriz. Bu nedenle nefsi ayrı düşünmek insanlara kolay gelmiş olabilir. Ruhun Allah Teâlâ’nın nefesi olarak düşünme telakkisi ile safiyetini korumak kaygısıyla yapılan bu düşünce tarzı kendi içerisinde birçok zıtlıkları da beraberinde getirmiştir. Çocukken ruhumuz ve nefsimizin temizliği gayret göstermeden bulunuyorsa, ihtiyarlıktada aynı şekilde vardır. **İhtiyarlıktaki olan safiyet dahi bir gayretin sonucu ile değil, nefsin ihtiyarlığı ile alakalıdır.** Kutuplar için doksan yaşının baz alınmasının bir hikmetinde yaş faktörü bulunması nefsin ihtiyarlığı ile alakalıdır. Yoksa

ruhun tam bir olgunlaşma vasfı değildir. Herkes için neden yok denilebilir. Buna da cevap insanların nefsiyle olan bağlantı hususunu tekrar hatıra getirebiliriz. **Nefs ne hususta terakkiyi arzu ederse o yerde hatmiyete kavuşur**. Ruh insanın doğumu gelişimi ve ölümü ile hiçbir değişim gösteremez. Ayniyeti ile gelir gider. Çünkü peygamberlik çalışma ile kazanılan bir değer değildir. Allah Teâlâ'nın muradıdır. Yine Menkabelerde ruhun hapsedilmiş gibi düşünülmesi, kafesten kaçış hikayelerini hatırlamak gerekir. Kemalât ruhda zannedilir, halbuki her zaman nefs ile alakalıdır. Bu konuda Vahdet-i vücüd muarızları meseleye nefs cihetinden baktıklarında vahdet-i şuhudu isbat etmeleri de kolay olacaktır. Yine nefsin durumu ruhun rahmanın nefesinden ayrılmış düşüncesini pasifize ederek Allah Teâlâ'nın hâlik sıfatının isbatında ruhtan daha elyak olur ki, kul ve rabblik ilişkisine daha güzel görünüm verebilmektedir.

Ruhun varlığı Hakk ile benzeşen karakteriyle hedefimiz olamaz. Bizler nefs tarafımızla kulluğun tadını çıkarmaya bakalım.

Allah Teâlâ'nın razı olduğu nefs takdir edilmiştir. Ruh için bu türlü bir bilgi yoktur. Ruh belki Allah Teâlânın kendinden bir parça görünümünde olmayı hak edebilir. Bu ise Hakk katında bir övünç kaynağı değildir.

Terbiye olmuş nefs, rıza makamına ulaşmak için göstereceği seyr ile hakikikatin gerçeğini bulmuştur.

ALLAH TEÂLÂ	**RUH**
Madde değildir ve benzeri yoktur	Madde değildir.
Mekânsızdır	Mekânsızdır
Allah Teâlâ´nın âlem ile beraberliği Ne içindedir, ne dışındadır.	Ruhun bedene bağlılığı, ne bitişiktir, nede ayrıdır.
Allah Teâlâ, bilinemez, nasıldır denilemez	Allah Teâlâ, insanın ruhunu bilinemez, nasıldır denilemez olarak yaratmıştır.
Âlemi varlıkta durduran, Allah Teâlâ´dır.	Bedenin her zerresini diri tutan ruhtur.
Allah Teâlâ anlaşılamayandır.	Ruh nasıl olduğu anlaşılmaz olarak yaratılmıştır.

Kaynak: Kutsi Duâ

İhramcızâde İsmail Hakkı

‘TEVHİDİ, İBLİS’TEN ÖĞRENMEYEN, KÂFİRDİR.”

Sevânih’i şerh eden İranlı yazar Haşmetullah Riyâzî, İblis konusundaki fikirlerinin Gazâlî’nin başına dert açtığını söylemekte ve konuyu detaylı bir biçimde ele almaktadır. [Riyâzî; Şerh-i Sevânihul-Uşşâk, 1/183-195.]

Riyazî’nin eserinin, “Ahmed Gazâliye Yöneltilen İtirazlar” başlığını taşıyan 4. faslından bir kaç satır verelim:

“Ahmed Gazâlî demiştir ki: **‘Tevhidi, İblis’ten öğrenmeyen, kâfirdir.”**

İbn Ebil Hadîd de eseri Aynu’l-Hayât’ta Ahmed’in şu sözünü nakleder ve ona lanet okur: **“İblis, muvahhitlerin sultanıdır; tevhidi ondan öğrenmeyen kâfir olur. İblis, velilerin de en büyüklerinden biridir.”**

Ahmed Gazâlî, Mecâlis’inde İblis ile Hz. Musa arasında Tür dağında geçen ve gerçek muvahhidi ele alan bir diyaloga yer vermiştir ki bu, Hallâc’ın Tavâsîn’inde yer alan İblis-Musa diyalogunun tamamen aynıdır. Kısacası, Gazâliye göre, **İblis’in suçu aşkının bir eseridir.** Bunun içindir ki İblis’i:

“Ayrılığa düşmüşlerin, aşıkların yüz akı” diye anardı.

Riyazî, bu bilgilerden sonra, İblis konusundaki Hallâcî görüşün temelde daha öncelere, Ehlibeyt imamlarından İmam Caferi Sâdık (ölm. 148/765) hazretlerine bağlanabileceğini gös teren bir sözü ele alıyor. Büyük Şiî muhaddis el-Küleynî (ölm. 329/940) tarafından el-Kâfî fî Usûli’d-Dîn’de (bk. 1/276) nakledilen ve Caferi Sâdıka ait olan bu söz şöyledir:

“Allah bazen dilemediği halde emretmiş, bazen de emrettiği halde dilememiştir: İblis’e, Âdem’e secde etme sini emrettiği halde secdenin yapılmasını irade etmemişti. Eğer İblis’in secde etmesini isteseydi İblis secde ederdi. Âdem’in, malum ağaçtan yemesini yasaklamıştı ama iradesi ağaçtan yenmesi yönünde idi. Eğer ağaçtan yenilmesini istemeseydi Âdem yemeyecekti.”

Caferi Sâdık’ın bu sözü, Hallâc’ın emr ve irade ayrımının formül ifadesi gibidir. Hallâc, İblis konusundaki farklı görüşünü **“Allah’ın emri başka, iradesi başkadır. Bir şeyi istemediği halde onu emredebilir.”** tezine oturtmakta ve Tavâsîn’de İblis’i savunurken ona bu sözü söyletmektedir.

Aynulkudât, hocası Gazâlî aracılığı ile Hallâc’ın aşk anlayişını da katıksız bir biçimde aldı ve temsil etti. Hallâc’ın Tavâsîn’indeki

“Ahmed ile İblis’ten gayrısına iddiacılık yaraşmaz” sözünü açıklarken, işin esasında aşkı görüyor: **Ahmed’in (Hz. Muhammed salla’llâhu aleyhi ve sellemin) imanının da, İblis’in küfrünün de arkasında aşk vardır**. Diyor ki:

“Ahmed’i izleyen tevhid ehli soya aşktan bir zerre verildi de tümü mümin oluverdi. Kovulmuş İblis’e uyanlara da aşktan bir zerre verildi, onlar da putlara tapan kâfirler oluverdiler. Hallâc’ın dediği gibi: ‘Caddeler çoktur ama, erdirici yol tektir.”

Sh: 162-163

Kaynak: Prof. Dr. Yaşar Nuri ÖZTÜRK, Hak ve Aşk Şehidi Hallac-ı Mansur Ve Eseri, Yeni Boyut,1996, İstanbul

MUM SÖNDÜ

"Mum, sönmezden önce, alevi son bir kez daha parlar.
Bir düşünce çağının fırtınasında kaynayıp gitmezden önce son bir kez gücünü kanıtlar."

Bir adam yokluğa erişir, kendisine yokluğu ziynet edinirse, o adamın, Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellem gibi gölgesi olmaz.

"Yokluk benim iftiharımdır" sırrına ziynet yokluktur. Bu çeşit adam, mumun alevi gibi gölgesizdir.

Mum, baştan aşağı alevden ibarettir. Gölge onun çevresine uğrayamaz.

Mum kendisinden de kaçtı, gölgeden de. Mumu dökenin isteğine uydu, ışığına sığındı.

Mumu döken muma der ki:

"Seni yok olmak için döktüm." O da,

"Ben yokluğa kaçtım" diye cevap verir.

Bu var olan ışık, lazım olan bir ışıktır, geçici yani sonradan kazanılan ışık gibi değil.

Mum ateşte tamamı ile yok oldu mu artık ondan ne bir eser görürsün ne bir ışık!

Suret ateşi karanlığı gidermek için mum suretinde durur.

"Beden mumu" şu görünen mumun aksine; yok oldukça **"can nuru"** artar.

Bu ebedi ışıktır, mum ise geçici. **Can mumunun alevi, Tanrı'ya aittir.**

Mesnevî-i Şerif, c:V, b:671-680

[Bu sırdan ki] Mum ve odun, ateşe can verip yanınca nursuz vücutları nurlandı.

Mesnevî-i Şerif, c.I, b:34

Dal, ağlayan buluttan yeşerir, tazeleşir. Çünkü mum, ağlamakla daha aydın bir hale geleceğini [bilir].

Mesnevî-i Şerif, c. II, b.480.

Ancak aşk mumu, o muma benzemez ki. Aşk, aydınlıklar içindeki aydınlıklar aydınlığıdır.

Mesnevî-i Şerif, c: III, b:3920.

Ey seyyâr!

Yüzlerce ulaşma ümidiyle kalk,

Ey kul, mihrap önündeki mum gibi dinelsene.

Başı kesilmiş mum gibi bütün gece arayıp isteme yüzünden ağla, gözyaşları dök, yan dur.

Mesnevî-i Şerif, c:V, b: 1728-29

Mum gibi daima gözyaşı dökersen evi/beden binasını aydınlatmış olursun.

Mesnevî-i Şerif, c:VI, b:1582

….

Ey Sâil!

Uzun ömürlü olduğumuzu zannettiğimiz bu hayat ve demlerinin nasıl bir bitişle bittiğini anlamak istiyordun. Öyle ise kendine bir nazar kıl. Her an için değişen düşüncelerin vardı. Ancak bir gün parlak bir hal aldı. Beğenilmeye saygı duyulmaya başlandı. Sonra kendini de beğenirdin. Sonra **"Tamam oldu"** dedin.

Parlamıştın. Çok sevinmiştin…

Parlayışın bitişin mi tükenişin mi habercisidir?

Hataların bitip, tecrübeler kazandım derken, bu son parlayış. Yoksa beden mumun son parlayışı ölümün bir habercisi midir?

Haber, hakikatten haber.

İşte bu haberi verecek kim?

Bil ki mumun sahibi.

Mum aşkıyla yansa da ebedî değildi. Hayatının son parlayış ile biteceğini unutması beşeriyetindendi. Ölümlü mumun aleyhine birisi çalışmış "**aleyhine çömlek kaynatmış**" olsa bile.

> [Büyücüler insan şeklinde mumdan bir şey yaparlarmış, su dolu çömlek içinde kaynatırlarmış, ölümünü istedikleri adam da bu mumun eriyişi ile erir, ölürmüş. Yine içine yazılar yazılan, yahut dualar, acayip şekiller yazılmış kâğıtlar atılan çömleklerde su kaynatılır ve bir adamın işlerinin karmakarışık bir hale gelmesi temin edilirmiş.]

Ey kader katibinin yazgısına mahkum olan sâil!

Birkaç harftir yazdın. Taşlar bile o harflerin sevgisiyle eridi muma döndü.

Mesnevî-i Şerif, c V: b: 310

Unuttuğun ölümümün kendini bulduğunu görünce neden ağladın ki?

Eriyen ve ağlayanın bir olduğu mum neden yandı? diyorlar

"Yandı da ne oldu, sonunda olacağı buydu"

Mum söndü.

….

Aydınlık vardı.
Aydınlığımız mumun yanması mıydı?
Ey mum!
Seni eritenlerin arasında [sevenlerin kadar haset eden] kişileri duydun diye mi ağlıyorsun?
Derdin bu mu?
…
Mum da ağlaya ağlaya der ki: Benim başım yandı, artık başkasını nasıl aydınlatabilirim?

Mesnevî-i Şerif, c:V, b:345

Son bir âh ile "Gitti, gitti".
…
Dediler ki;
Mumluk davasına kalkışma, pervane ol.

Mesnevî-i Şerif, c:V, b:413

Yoksa siz üfleyenlerden misiniz?
Unutmayın ki, Kim Tanrı mumunu üflerse o mum sönmez, üfleyenin ağzı yanar.

Mesnevî-i Şerif, c:VI, b:2083

Bazı veliler, Tanrı hükümlerine razı olurlar.
"Yarabbi, bu hükmü çevir" diye niyaz etmezler
Mademki mumsuz da aydınlık varsa, mumun sönüşüne neye feryat ediyorsunuz ki?

Mesnevî-i Şerif, c. III, b:1875-76

İhramcızâde İsmail Hakkı

SÂNİHÂTÜ'L-ACEM

Prof. Dr. Mehmet Atalay

Kaynak: http://farsedebiyati.blogspot.com.tr/

Birinci Bölüm

Hâfız-ı Şîrâzî

نهان کی مانَد آن رازی کز و سازند محفلها

1- Mahfiller oluşturan bir sır nasıl gizli kalır?

خود آید آنکه یاد نیاید ز نامِ ما

2- Bir gün gelecek ki adımız anılmayacak!

در عیشِ نقد کوش که چون آبخور نماند آدم بهشت روضهء دار السّلام را

3- İçinde bulunduğun andan faydalanmaya çalış. Bak! Adem bile -kısmeti kalmayınca- cenneti terk ediverdi!

دردا که رازِ پنهان خواهد شد آشکارا

4- Eyvah! Gizli sır aşikâr olacak!

گر تو نمی پسندی تغییر کن قضا را

5- Beğenmiyorsan İlâhî hükmü değiştir!

تو ازین چه سود داری که نمی کنی مدارا

6- Müdara etmemekten ne fayda görüyorsun!

بختِ بد تا بکجا می برد آبشخورِ ما

7- Talihsizlik bakalım kısmetimizi daha nerelere atacak!

کاشکی هرگز ندیدی دیدهء ماروت را

8- Keşke gözümüz yüzünü hiç görmeyeydi!

گناهِ باغ چه باشد چو این گیاه نرُست

9- İşte bu ot bitmedi! Bağın günahı nedir?

فکرِ هرکس بقدرِ همّتِ اوست

10- Herkesin fikri himmetine göre olur.

بسا سرا که درین کارخانه خاکِ سبوست

11- Bu dünyada nice başlar testi toprağı olmuştur!

زاهدان معذور دارید که اینم مذهبست

12- Sûfiler! Beni mazur tutun, mezhebim budur.

نا امید از درِ رحمت مشو ای باده پرست

13- Ey devamlı içen sarhoş! Allah'ın rahmet kapısından ümidini kesme!

ترکِ کامِ خود گرفتم تا بر آید کامِ دوست

14- Sevdiğimin muradı gerçekleşsin diye kendi muradımdan vazgeçmeyi yeğledim.

سلطانِ جهانم بچنین روز غلامست

15- Böyle bir günde cihanın sultanı benim kölemdir.

آنکس که چو ما نیست درین شهر کدامست

16- Bu şehirde bizim gibi olmayan kimdir?

با پادشه بگو که روزی مقدرست

17- Padişaha de ki herkesin rızkı taksim edilmiştir.

برو بکارِ خود ای واعظ این چه فریادست

18- Vaiz! Git işine! Bu ne bitmez safsata!

نصیحتِ همه عالم بگوشِ من بادست

19- Bütün alemin nasihati kulağıma rüzgâr gibi geliyor!

به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوشدل باش که نیستیست سرانجامِ هر کمال که هست

20- Var ile, yok ile gönlünü incitme; gönlünü hoş tut. Her kemalin sonu zevaldir.

بس خاطر عجب لازمِ ایّامِ شبابست

21- Çılgınca davranışlar gençlik zamanına yakışır.

چه وقتِ مدرسه و بحثِ کشف و کشّافست

22- Medresenin, Keşf ve Keşşâf'tan söz etmenin sırası değil!

احباب حاضرند به أعدا چه حاجتست

23- Dostlar burada, düşmanlara ne hacet!

چراغِ مصطفوی با شرارِ بولهبیست

24- Nebevî meşaleden Ebû Lehebî kıvılcım ayrılmaz!

کس را وقوف نیست که انجامِ کار چیست

25- İşin sonunun neye varacağını kimse bilmez.

غمخوارِ خویش باش غمِ روزگار چیست

26- Kendi derdini düşün! Âlemin derdiyle uğraşmak ne oluyor?

زهی مراتبِ خوابی که بِه ز بیداریست

27- **Ne güzel rüyalar! Uyanıklıktan bin kat güzel!**

هرکسی آن دروَد عاقبتِ کار که کِشت

28- Herkes ektiğini biçer.

همه جا خانهء عشقست چه مسجد چه کنشت

29- Her yer aşk evidir, mescitle kilisenin farkı yok!

نه عارفست که نسیه خرید و نقد بهشت

30- Peşini bırakıp da veresiyeyi seçen ârif değildir.

نکته ها هست بسی محرمِ اسرار کجاست

31- Nükte çok, fakat anlayan nerede?

فکرِ معقول بفرما گلِ بیخار کجاست

32- **Güzelce düşün! Dikensiz gül var mıdır?**

ترسم این نکته بتحقیق ندانی دانست

33- Korkarım, bu nükteyi gereği gibi anlayamazsın!

آری باتّفاق جهان می توان گرفت

34- Evet! İttifakla cihanı zaptetmek mümkündür.

خرّم آن کز نازنینان بخت بر خوردار داشت

35- Talihi güzellerden istifadeye müsait olana ne mutlu!

چون صبر توان کرد که مقدور نماندست

36- Nasıl sabretmeli? Takat kalmadı!

چو مفلسی که طلبکارِ گنجِ قارونست

37- Karun'un malına talip olan müflis gibi!

در کارِ خیر حاجتِ استخاره نیست

38- Hayırlı işte istihareye gerek yoktur.

جایِ غم باد هر آن دل که نخواهد شادت

39- Senin mutlu istemeyen gönül mutsuz olsun!

ناز کم کن درین باغ بسی چون تو شکفت

40- O kadar naz yapma! Bu bahçede senin gibi pek çok çiçek açıldı!

ما با تو نداریم سخن خیر و سلامت

41- Bizim seninle bir işimiz yok, uğurlar olsun!

یا رب مباد کس را مخدوم بی عنایت

42- İlahî! Kimsenin velinimeti inayetsiz olmasın!

جانا روا نباشد خونریز را حمایت

43- Efendimiz! Zalimi himaye etmek uygun değildir.

جور از حبیب خوشتر کز مدّعی رعایت

44- **Dostun cefası yabancının himayesinden evlâdır.**

کوته نتوان کرد که این قصّه درازست

45- Kısa kesilemez, bu hikâye uzundur.

دولت آنست که بی خونِ دل آید به کنار ورنه با سعی و عمل باغِ جنان این همه نیست

46- Nimet, zahmetsiz ele geçmeli. Yoksa mesai karşılığı verilecek cennet bir şey değildir!

مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن که در شریعتِ ما غیر ازین گناهی نیست

47- **Kimseyi incitme de ne istersen yap! Bizim şeriatımızda bundan başka günah yoktur!**

در رهگذرِ کیست که دامی ز بلا نیست

48- **Kimin yolunda bela tuzağı yok ki?**

در هیچ سَری نیست که سرّی ز خدا نیست

49- Hiçbir baş yoktur ki onda ilâhî bir sır bulunmasın.

آه ازین راه که در وی خطری نیست که نیست

50- Ah bu yoldan! Her türlü tehlike bundadır!

چو بشنوی سخنِ اهلِ دل مگو که خطاست

51- Bir arif sözü işittiğin zaman “hatadır!” deme.

تبارك الله ازین فتنه ها که بر سرِ ماست

52- Başımıza ne kadar fitne üşüşmüş! Medet Allahım!

من این نگفته ام آنکس که گفت بهتان گفت

53- Ben öyle bir söz söylemedim, söyledi diyen iftira etmiş.

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز ورنه در مجلسِ رندان خبری نیست که نیست

54- **Sırrın ifşa olması münasip değildir, zira ariflerin mahfilinde, olmayan bir haber yoktur.**

طالعِ بی شفقت بین که درین کار چه کرد

55- Merhametsiz talihe bak ki başımıza neler getirdi!

یارِ دیرینه ببینید که با یار چه کرد

56- Eski dosta bakınız, dostuna ne yaptı!

بطالتم بس، از امروز کار خواهم کرد

57- Artık tembellik yeter, bugünden sonra çalışacağım.

ما را خدا ز زهدِ ریا بی نیاز کرد

58- Allah bizi riyakarca zühtten müstağnî etmiştir.

غبارِ ره بنشان تا نظر توانی کرد

59- **Yoldaki tozu bastır ki görebilesin!**

خدا را با که این بازی توان کرد

60- Allah için söyleyin! Bu oyun kime yapılabilir?

توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر می کنند

61- Tövbe etmemizi emredenler acaba kendileri niçin tövbe etmiyorlar!

در کجا این ظلم بر انسان کنند

62- İnsana bu kadar zulüm reva mıdır?

نصیبِ ما ست بهشت ای خدا شناس برو که مستحقِّ کرامت گناهکارانند

63- **Ey Allah dostu! Keyfine bak. Cennet bizim nasibimiz, zira en çok ihsana müstahak olan günahkarlardır.**

نفیِ حکمت مکن ازبهرِ دلِ عامی چند

64- Birkaç cahilin hatırı için hikmeti hükümsüz bırakma!

چشمِ انعام مدارید ز انعامی چند

65- Hayvan gibi heriflerden ihsan ümidinde bulunmayın!

زهی سجّادهء تقوی که یک ساغر نمی ارزد

66- Maşallah ne güzel takva seccadesi! Bir kadeh şarap bile etmiyor!

برو کاین وعظِ بی معنی مرا در سر نمی گیرد

67- Hadi oradan! Bu manasız vaaz benim zihnime girmiyor.

هرکس بر حسبِ فهم گمانی دارد

68- Herkesin anlayışına göre bir zannı var.

هر سخن وقتی و هر نکته مکانی دارد

69- Her sözün zamanı, her nüktenin yeri var.

کلکِ ما نیز زبانی و بیانی دارد

70- Bizim kalemimizin de dili ve konuşması var!

موسی بهشت و از پی گوساله می رود

71- Musa'yı bırakmış da buzağının arkası sıra gidiyor!

دیو چو بیرون رود فرشته در آید

72- Şeytan çıkınca melek girer.

چند نشینی که خواجه کی به در آید

73- **Efendi çıkacak diye ne zamana kadar oturacaksın?**

ویران سرایِ دل را گاهِ عمارت آمد

74- Virane gönlü abat edecek zaman geldi.

هان ای زیان کشیده گاهِ تجارت آمد

75- Ey zarara uğramış! Gözünü aç, ticaret vakti geldi!

کجاست شیر دلی کز بلا نپرهیزد

76- Nerede beladan sakınmayacak bir aslan yürekli?

بر همانیم که بودیم و همان خواهد بود

77- Önce nasıl idiysek yine öyleyiz, öyle de kalacağız.

این بسا خرقه که شایستهء آتش باشد

78- Ateşe atılacak hırka çok!

حیف باشد دلِ دانا که مشوّش باشد

79- Arifin kalbinin muzdarip olması üzüntü vericidir.

دلا بِه شود کارت اگر اکنون نخواهد شد

80- **Ey gönül! İşin şimdi yoluna girmezse daha ne zaman girecek?**

همای گو مفکن سایهء شرف هرگز بر آن دیار که طوطی کم از زغن باشد

81- Hüma kuşuna de ki papağanın çaylaktan aşağı tutulduğu bir yere şerefli gölgeni salma!

یا رب مباد آن که گدا معتبر شود

82- Ya Rab! Alçak hiçbir zaman muteber olmasın!

رو شکر کن مباد که از بد بتر شود

83- Şükret! Allah göstermesin! Vaziyet bundan daha da beter olabilir.

همچو گل بر خرقه رنگِ مَی مسلمانی بوَد

84- Hırka, gül gibi şaraba bulanmış! Böyle Müslümanlık mı olur?

بد پسندی جانِ من برهانِ نادانی بوَد

85- Azizim! Kusurları hoş görmek cehaletin göstergesidir.

ببخشا بر کسی کش زر نباشد

86- Züğürde acı!

براحتی نرسید آنکه زحمتی نکشید

87- Zahmet çekmeyen rahata eremez.

این گوش بس حکایتِ شاه و گدا شنید

88- Bu kulak çok Şâh ü Gedâ hikâyesi dinlemiştir!

نبوَد خیر در آن خانه که عصمت نبوَد

89- Haya olmayan hanede hayır olmaz.

هر کرا نیست ادب لایقِ صحبت نبوَد

90- Edebi olmayan sohbete layık değildir.

کس بمیدان در نمی آید سواران را چه شد

91- Meydana kimse çıkmıyor, atlılara ne oldu?

گر راهزن تو باشی صد کاروان توان زد

92- Eğer yol kesici sen olursan yüz kervan vurulabilir.

شاید که چو وا بینی خیرِ تو درین باشد

93- Belki hakkında hayırlısı budur.

سرِ پیاله بپوشان که خرقه پوش آمد

94- **Kadehin üstünü ört, sofu geldi!**

گدایِ شهر نگه کن که میرِ مجلس شد

95- Şehrimizin dilencisine bak, meclise reis olmuş!

کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد

96- O eşiği canı ancak eteğinde olan öpebilir!

سامری کیست که دست از یدِ بیضا ببرَد

97- Samirî kimdir ki yed-i beyzaya galebe etsin!

درد دارد چه کند کز پی درمان نرود

98- Derdi var, nasıl derman aramasın?

الله الله که تلف کرد و که اندوخته بود

99- Fesüphanallah! Kim telef ediyor! Oysa kim kazanmıştı!

بهوش باش که نقدِ تو پاسبان نبرَد

100- Aklını başına topla! Paranı bekçi aşırmasın!

من از بیگانگان دیگر ننالم که با من هرچه کرد آن آشنا کرد

101- Ben artık yabancıdan şikâyet etmeyeceğim, zira bana ne yaptıysa o dost yaptı!

چه کنم بازیِ ایّام مرا غافل کرد

102- Ne yapayım? Zamanın oyunu beni gafil avladı!

من آن نگینِ سلیمان بهیچ نستانم که گاه گاه در و دستِ اهرمن باشد

103- Benim için Süleyman'ın mührünün hiç önemi yok. Zira o, bazen şeytanın eline geçiyor!

غریب را دل سر گشته با وطن باشد

104- Garibin biçare gönlü vatandan ayrılmaz.

جنگِ هفتاد و دو ملّت همه را عذر بنه چون ندیدند حقیقت درِ افسانه زدند

105- **Din hususunda cedelleşen yetmiş iki milletin bu hâlini mazur gör. Onların böyle hayallerle uğraşıp durmaları, hakikati görmediklerindendir.**

واعظان کآین جلوه در محراب و منبر می کنند چون بخلوت می روند آن کارِ دیگر می کنند

106- Mihrap ve minberde böyle cilve edip duran vaizler yalnız kaldıklarında başka işlerle meşgul olurlar!

دمی با غم بسر بردن جهان یکسر نمی ارزد

107- Bütün cihan bir anı kederle geçirmeye değmez.

بیفتد آنکه درین راه با شتاب رود

108- Bu yolda acele ile giden düşer!

در محفلی که خورشید اندر شمارِ ذرّست خود را بزرگ دیدن شرطِ ادب نیست

109- Güneşin zerre addolunduğu bir yerde kendini büyük görmek edebe uygun değildir.

شاها روا مدار که مَفْعُولٌ مَنْ اَرَاد گردد بروزگار تو فَعَّالٌ مَا يُرِيد

110- Ey padişah! Bir mef'ûlün men erâd'ın senin devrinde fa'âlün li mâ yürîd olmasını reva görme!

برادر با برادر کی چنین کرد

111- **Kardeş kardeşe böyle mi muamele eder?**

دائما یکسان نباشد حالِ دوران غم مخور

112- Dünyanın hai her zaman bir olmaz, gam yeme!

هر آنچه ناصحِ مشفق بگویدت بپذیر

113- Müşfik nasihatçı sana her ne derse kabul et.

حریفِ راه نیندیشد از نشیب و فراز

114- Ciddi yolcu inişten, yokuştan sakınmaz.

بی چاره ما که پیشِ تو از خاک کمتریم

115- Zavallı biz! Senin nezdinde toprak kadar değerimiz yok!

سخن بخاک میفکن چرا که من مستم

116- Sözünü zayi etme, çünkü ben sarhoşum.

کار فرمای قدر می کند این من چه کنم

117- Bunu hükümferma kader yapıyor, ben ne yapayım?

گر لاغرم و گرنه، شکارِ غضنفرم

118- Nahif olsam da olmasam da aslana av olurum!

من لافِ عقل می زنم این کار کی کنم

119- Ben akıllıyım diyorum, öyle iş yapar mıyım?

من نه آنم که دگر گوش بتزویر کنم

120- Bundan sonra dedikoduya kulak vereceklerden değilim.

ببین که اهلِ دلی در جهان نمی بینم

121- Bak, cihanda bir gönül ehli göremiyorum!

روح را صحبتِ ناجنس عذابیست الیم

122- Alçaklarla dost olmak ruha şiddetli bir azaptır.

پدرم روضهء رضوان بدو گندم بفروخت نا خلف باشم اگر من بجُوی نفروشم

123- **Babam cenneti iki buğdaya satmış. Ben bir arpaya satmazsam zürriyetsiz olmuş olurum.**

من که بد نامِ جهانم چه صلاح اندیشم

124- Alemde adı kötüye çıkmış olan ben, niçin doğru olmayı düşüneyim?

ناکسم گر بشکایت بر بیگانه روم

125- Şikâyet için ecnebî nezdine gidersem adam değilim!

کار صعبست مبادا که خطایی بکنیم

126- İş zor, sakın bir hata yapmayalım!

خودِ غلط بود آنچه ما پنداشتیم

127- Bizim zannettiğimiz yanlış imiş!

محتاجِ جنگ نیست برادر نمی کنم

128- Ey kardeş! Kavgaya ne hacet! Yapmayacağım!

معذورم ار محالِ تو باور نمی کنم

129- Senin muhal sözüne inanmaz isem mazurum.

کارِ بد مصلحت آنست که مطلق نکنیم

130- Kesinlikle kötü işler yapmamamız, hikmete uygundur.

وعدهء فردایِ واعظ را کجا باور کنم

131- Vaizin yarına ait olan vadine itimat mı ederim?

شکایت از که کنم خانگیست غمّازم

132- Kimden şikâyet edeyim? Beni gammazlayan içeriden!

طوقِ زرّین همه در گردنِ خر می بینم

133- **Altın gerdanlığı hep eşeklerin boynunda görüyorum!**

چون ساغرت پُرست بنوشان و نوش کن

134- Mademki kadehin dolu, hem iç, hem içir.

نتوان نهفتن درد از طبیبان

135- Doktordan dert saklanmaz.

اعتبارِ سخنِ عام چه خواهد بودن

136- Avamın sözüne itibar mı edilir?

از دوستان جانی مشکل بود بریدن

137- Samimi dostlardan ayrılmak zordur.

گوشِ سخن شنو کجا دیدهء اعتبار کو

138- Söz dinler kulak nerede? İbret alır göz hani?

دورِ خوبی گذرانست نصیحت بشنو

139- Güzellik devri çabuk geçer, nasihat dinle!

معذور دارمت که تو او را ندیده ای

140- Seni mazur görürüm, çünkü onu görmemişsin.

دلم ز مدرسه و خانقاه گشت سیاه

141- Medreseden, tekkeden kalbim karardı!

در یاب ضعیفان را در وقتِ توانایی

142- Güçlü olduğun zaman zayıfların imdadına yetiş!

آنجا که بصر نیست چه خوبی و چه زشتی

143- Gözün olmadığı yerde güzellikle çirkinlik eşittir.

کار نا کرده چه امیدِ عطا می داری

144- İş görmeden niçin ihsan ümidinde bulunuyorsun?

رندی و هوسناکی در عهدِ شباب اولی

145- Her türlü arzuya uymak gençlik zamanına yakışır.

هر قبله ای باشد بهتر ز خود پرستی

146- Hangi kıble olursa olsun kendine tapmaktan daha iyidir.

تکیه بر جایِ بزرگان نتوان زد بگزاف مگر اسبابِ بزرگی همه آماده کنی

147- Laf ile büyüklerin yerine geçilemez, büyüklüğün gereğini hakkıyla yaptıysan, o başka!

آفرین بر تو که شایستهء صد چندینی

148- Aferin sana! Bunun yüz misline lâyıksın!

آن بِه کزین گریوه سبکبار بگذری

149- Bu dar yoldan yükü hafif olarak geçmek daha iyidir.

چنین شناخت فلک قدرِ خدمتِ چو منی

150- Benim gibi bir adamın hizmetinin değerini felek böyle bildi?

اینچنین عزّت صاحب نظران می داری

151- İlim ehline böyle mi değer veriyorsun?

چه توقّع ز جهانِ گذران می داری

152- **Fani dünyadan ne umuyorsun?**

عروسِ بس خوشی ای دخترِ رز ولی گه گه سزاوارِ طلاقی

153- **Ey üzümün kızı! Çok güzel gelinsin, fakat bazen boşanmaya lâyık görülüyorsun!**

ای جهاندیده ثباتِ قدم از سِفله مجوی

154- Ey tecrübeli kişi! Alçaktan sebat umma!

ز هم صحبتِ بد جدایی جدایی

155- Kötü arkadaştan uzak bulun, uzak!

عملت چیست که مزدش دو جهان می خواهی

156- Ne yaptın ki mükâfat olarak iki âlemi istiyorsun?

دل ز تنهایی بجان آمد خدایا همدمی

157- Gönül yalnızlıktan pek mustariptir. Ey Allahım! Ne olur, bir dost!

عالمی دیگر بباید ساخت و ز نو آدمی

158- Başka bir âlem, özellikle yeniden âdem icat etmeli!

مشکل بوَد نشستن در اینچنین دیاری

159- Böyle bir memlekette oturmak zordur.

اگر تو عشق نداری برو که معذوری

160- Eğer sende aşk yoksa pekâlâ, mazursun!

وه که بس بی خبر از غلغلِ چندین جرسی

161- Yazık! Bunca çanların velvelesinden haberin yok!

حیف باشد چو تو مرغی که اسیرِ قفسی

162- Senin gibi bir kuşa acınır, kafeste esir düşmüşsün!

وعظت آنگاه کند سود که قابل باشی

163- Öğüt, sana -öğüt alabilecek kişilikte biri isen- faydalı olur.

تند می روی جانا ترسمت فرو مانی

164- Azizim! Pek serkeşçe gidiyorsun, korkarım gidemez olursun!

عاقلا مکن کاری کآورَد پشیمانی

165- Ey akıllı kişi! Sonu pişmanlık olacak hiçbir işi yapma!

İkinci Bölüm

Kelîm-i Kâşânî

چرا بیهوده گیرم در بغل مینایِ خالی را

1- Boş şişeyi niçin koltuğumda tutup durayım?

ز آتش هیچ پروا نیست دور از آب، ماهی را

2- Sudan ayrı düşen balığın ateşten korkusu olmaz.

گریبان پاره شد گل را، کجا پنهان کند بو را

3- Gülün yakası yırtıldı, kokusunu nasıl saklasın!

تا توانی نا توانان را بچشمِ کم مبین یاریِ یک رشته، جمعیّت دهد گلدسته را

4- Zayıflara -mümkün olduğu kadar- kötü gözle bakma, iplik sayesinde gül demeti perişanlıktan kurtulabilir.

بُرده را پنهان کند دزد و دلیران می برند بر سرِ بازارِ شهرت معنیِ دزدیده را

5- Hırsız çaldığını saklamaya çalışır; halbuki birtakım utanmazlar -şairlerin eserlerinden- çaldıkları manaları şöhret pazarına çıkarmak isterler!

خوشه و خرمن به پیشِ چشمِ استغنا یکیست

6- Gözü tok olana göre başak ile harman birdir.

شب هم از کسبِ کمال آسوده در بستر نَیَم می دهد درسِ خموشی صورتِ دیبا مرا

7- Gece yatağımda dahi olgunlaşma çabasından uzak kalmam, ipeğin sureti bana sessizlik dersi verir.

ذوقی از بالا نشستن نیست صاحب خانه را

8- Ev sahibi üst başta oturmaktan zevk almaz.

عیدِ قربان است دائم خانهٔ قصّاب را

9- Kasabın evinde her gün kurban bayramı vardır.

یاد می گیرند از دیوانه ها آداب را

10- Edep, divanelerden öğrenilir.

خاموش نشینم که بیمار بخوابست

11- Susalım, hasta uykuda!

پس از الفت قفس هم آشیانست

12- Alışıldıktan sonra kafes de yuva olabilir.

خانهء تاریک را شمعی بِه از صد صورتست

13- Karanlık oda için bir mum, yüz levhadan makbuldür.

خویِ دیوانه گرفت آنکه بدیوانه نشست

14- Divane ile düşüp kalkan, divane olur.

سفله چون دستش قوی گردد زبونکُش می شود

15- Alçak güçlenince, zayıflara zulmeder.

بویِ گل را قیمت ارزان کن گلستان دور نیست

16- Gül kokusunu ucuzlat, gülistan uzakta değil.

از وطن آواره گر باشد پریشان دور نیست

17- Vatanından uzak düşen perişan olursa şaşılmaz.

اکنون چه کنم رشته که وقتی گهری داشت

18- Vaktiyle özünde cevahir dizili olan ipliği şimdi ne yapayım?

آزادگی ز منّتِ احسان رمیدنست

19- Hür olmak, başkasının iyiliğine minnettar kalmaktan sakınmaktır.

گامی به غلط هم سویِ مقصود نرفتم گویی رهِ آوارگیم راهبری داشت

20- Asıl maksada doğru -yanlışlıkla da olsa- bir adım atmadım, sanki bir rehber, beni avarelik yoluna sevk eder dururdu.

زمانه، از شبِ تارم چراغ باز گرفت پس از وفاتِ من آورد و بر مزارم سوخت

21- Zamane, -hayatımda- karanlık gecemden mumu gasp etti de -vefatımda- getirdi, mezarımın üzerinde yaktı.

ز دردِ فقر، دلا غیرتی اگر داری مخواه مرگ، که خواهش بجز گدایی نیست

22- Gönül! Gayretin varsa ihtiyaçların verdiği acıdan dolayı ölüme talip olma; çünkü bu tür bir istek, dilencilikten başka bir şey değildir.

کام بخشيهایِ گردون نیست جز داد و ستد تا لبِ نانی عطا فرمود دندان را گرفت

23- Feleğin bağışları alışverişten başka bir şey değildir, bir lokma ekmek verinceye kadar insanın dişini alır.

پر دلی کاری نسازد گاهِ استیلایِ عشق شیر بگْریزد دمی کآتش نیستان را گرفت

24- Muhabbet istilâ edince şecaat bir işe yaramaz, sazlığı ateş alınca aslan kaçar.

زبان بسته به اشکِ روان گذاشت سخن چو طفلِ بسته زبان گریه ام بیانِ منست

25- Konuşmayan dilim, hâlini ifade etmeyi akan gözyaşıma bıraktı. Henüz konuşmaya başlamayan çocuk gibi, konuşmam, ağlayışımdan ibarettir.

گفت و گویِ اهلِ عالم بر سرِ دنیا بهم جمله بی اصلست جنگِ طفل هایِ مکتبست

26- İnsanların dünya için birbirleriyle yaptıkları kavgalar anlamsızdır; bunlar, okul çocuklarının birbirleriyle yaptıkları kavgalara benzer.

اثر اگر نبوَد با دعایِ من سهلست همین بسست که شرمندهء اجابت نیست

27- **Dualarım kabul edilmezse bunda beis yoktur; onların kabul edilmemesinden dolayı utanmamak bana yeter.**

دخلِ بی جا همه جا در سخنم می آید این مگس لازمِ شیرینیِ گفتارِ منست

28- Her yerde şiirime yersiz tarizlerde bulunuluyor; bu sineğin öyle konup durması, şiirimin halâvetindendir.

ما بسمل و او می طپد این را که شنیدست؟

29- Boğazlanan biziz, halbuki o çarpınıyor; bu olur şey midir?

بحریست زندگی که نهنگش حوادثست تن کشتیست و مرگ به ساحل رسیدنست

30- Hayat bir denizdir, timsahı hadiselerdir. Beden, gemidir; ölüm, sahile varmaktır.

گر کوته است دستِ امیدم عجب مدار در دعویِ گزاف زبانم دراز نیست

31- Ümidimin eli kısa ise bunda garipsenecek bir durum yoktur; çünkü batıl davalarda dilim uzun değildir.

بر اصولِ رقصِ بسمل کی کند عاقل گرفت

32- Akıllı kişi, boğazlananın hareketlerine itiraz eder mi?

صدف گشاده کف است آن زمان که گوهر نیست

33- Sedef, içinde inci bulunmadığı zaman açıktır.

خوش آنکه عاریّتی را به اختیار گذاشت

34- Borç aldığı şeyi isteyerek terk eden, müsterih olur.

ز انقلابِ سپهرِ دو رو عجب دارم که بی قراريِ ما را بیک قرار گذاشت

35- Değişmekten uzak kalmayan iki yüzlü feleğin, bizim kararsızlığımızı bir kararda bırakışına şaşarım.

چنان ممیر که چیزی بمانَد از تو بجا بغیرِ نام نباید بیادگار گذاشت

36- Geride bir şey bırakacak şekilde ölme. İnsan isimden başka yadigar bırakmamalıdır.

دانهء بسیار در کارست بهرِ صیدِ خلق حق بدستِ زاهد ار آن سبحه را صد دانه ساخت

37- Halkı avlamak için çok tane lâzım; tespihini yüz tane yapmış ise hak yedindedir.

گر مرادت شمعِ بی دودست، در این خانه نیست

38- İstediğin dumansız mum ise, bu evde bulunmaz.

کشورِ مهر و وفا بسیار بد آب و هواست تا درین ملکی دلا لازم بوَد بیماریَت

39- Ey gönül! Sevgi ve vefa ikliminin suyu ve havası pek fenadır. Bu iklimde bulunduğun sürece hasta olman kaçınılmazdır.

جز مرگ کسی در پی آباديِ من نیست

40- Ölümden başka hiçbir şey beni mamur edemez.

گر ببندی دیده کنجِ خانه و صحرا یکیست

41- Gözünü yumarsan evin bir köşesi ile çöl bir olur.

هیچ غوّاصی نکرد آنکس که پاسِ دم نداشت

42- Nefesini tutamayan kişi dalgıçlık yapamaz.

گمراه آنکه پیروِ اربابِ عادتست خضرِ رهِ تو ماندن ازین کاروان پسست

43- Adet erbabına uyan kişi yoldan çıkar; sana yol gösterecek Hızır, bu kervandan geri kalmandır.

بند دگر بپايِ دلت از وطن منه بیرون نرفتن از قفسِ آسمان بسست

44- Gönlünü bir de vatan bağıyla bağlama; gökyüzünün dışına çıkamamak esareti kâfidir.

چون کشورِ وجود عدم گرچه تنگ نیست آسوده تر کسیست که جا پیشتر گرفت

45- Gerçekte yokluk ülkesi, varlık ülkesi gibi dar değildir. Ama orada kim önce yer kaparsa o daha rahat olur.

خوبیِ ظاهر مخر بهیچ که دنیا دشمنِ جان آمد و گشاده جبینست

46- Dış güzelliği ciddiye alma; dünya can düşmanı olduğu halde insanın yüzüne güler.

بسکه در دنیا جفا از خوب رویان دیده ام آرزویِ جنّتم در دل ز بیمِ حور نیست

47- Dünyada güzellerden pek çok cefa gördüm. Hurilerin cefasından korktuğum için gönlümde cennet arzusu yoktur.

سربسر دلهایِ آگه دانهء یک سبحه اند آنچه ما را در دلست از یکدگر مستور نیست

48- Bütün aydın gönüller bir tespihin taneleri gibidir; bizim gönlümüzde olan şey birbirimizden gizli değildir.

بهشت حقِّ بنی آدمست دل خوش دار که مانده از پدر این باغ وقفِ اولادست

49- Cennet insanoğlunun hakkıdır, gönlünü hoş tut. Çünkü babadan miras kalan bu bağ, çocuklarına vakfedilmiştir.

گر بار به دوزخ نگشاییم چه سازیم ما را متاعی بجز از هیزمِ تر نیست

50- Yükümüzü cehenneme indirmeyelim? Metaımız yaş odundan ibarettir.

یار اگر امروز با ما دوست فردا دشمنست

51- Sevgili, bugün bizimle dost ise, yarın düşmandır.

روزم اگر سیاهست تقصیرِ آفتابست

52- Gündüzüm karanlık ise bu, güneşin kusurundandır.

وفا چه کرد که در خاطرِ تو جا نگرفت

53- Vefa ne yaptı ki senin gönlünde yer bulamıyor!

هر جا که سرچشمه بوَد قافله گاهست

54- Her neresi çeşme başı ise kervan konağı orasıdır.

تا گدا بر سرِ ره نیست دلش خرّم نیست

55- Yol üzerinde bulunmadıkça dilencinin keyfi gelmez.

ز انقلابِ زمان در پناهِ جهل گریز که آنچه مانده بیک حال، عیشِ نادانست

56- Zamanın değişimlerinden, bilgisizliğin gölgesine sığın, cahilin maişetinden başka bir şey aynı kalmadı.

جز باد بدستِ باد زن نیست

57- Yelpazenin elinde rüzgardan başka bir şey yoktur.

ما ز آغاز و ز انجامِ جهان بی خبریم اوّل و آخرِ این کهنه کتاب افتادست

58- Biz cihanın başlangıcından habersiziz; bu köhne kitabın başı ve sonu düşmüştür.

دزد دائم در پی خوابیده است

59- Hırsız daima gafilin arkasına düşer.

اینقدر فرق میانِ خطِ یک کاتب چیست سر نوشتِ همه گر از قلمِ تقدیرست

60- Mademki herkesin alın yazısını kader kalemi yazmış, öyle ise bir kâtibin yazısında bu kadar farklılık nedendir?

شمعِ محفل را گناهی نیست گر پروانه سوخت

61- Pervane yandı ise mecliste yanan mumun günahı yoktur.

آنکه بر عیبم ندوزد چشمِ بد بین سوزنست

62- **Ayıbıma göz dikmeyen biri varsa, iğnedir!**

وضعِ زمانه قابلِ دیدنِ دوباره نیست رو پس نکرده، هر که ازین خاکدان گذشت

63- Zamanın belâlarını iki kez görmeye dayanılmaz, onun için dünyadan her kim gitmiş ise bir daha yüzünü çevirip geriye bakmamıştır.

تیر از چه افکنی چو ندانی نشان کجاست

64- Mademki hedefin neresi olduğunu bilmiyorsun, niçin ok atıyorsun?

شاخِ بُریده را نظری بر بهار نیست

65- Kesilmiş dal bahara iltifat etmez.

در سنگِ دَیر و کعبه بجز یک شرار نیست

66- Manastırın da Kâbe'nin de taşındaki kıvılcım aynıdır.

اینچنین مگُذار ما را، یا رها کن یا ببند

67- Bizi böyle bırakma; ya salıver, ya da bağla!

پنهان نمی توان کرد رازی که بر مَلا شد

68- Bir kere faş olan sırrı bir daha saklamak mümkün olmaz.

بنادان کارِ دانا مهربانیست دلِ بینا به نابینا بسوزد

69- Alimin işi cahile merhamet etmektir; gözü gören kişinin yüreği âmâya acır.

بی مایه غمِ دکان ندارد

70- Sermayesiz kişinin dükkân kaygısı yoktur.

در حشر دگر ز ما چه خواهند غارت زده ارمغان ندارد

71- Mahşerde yine bizden ne isteyecekler? Sahip olduğu şeyler yağma edilen kişi, hediye götüremez.

مانندِ طبیبیست که بیمار ندارد

72- Hastasız doktora benzer.

دیوانه ز ویرانهء خود عار ندارد

73- Divane viranesinden utanmaz.

در گرمیِ تب مروّحه تأثیر ندارد

74- Hummanın verdiği hararete yelpaze etki etmez.

ز آن ابلهان نه ایم که فخر از پدر کنند

75- Atalarıyla övünen ahmaklardan değiliz.

سعادتِ ازلی را بکسب نتوان یافت که زاغ از خورشِ استخوان، هما نشود

76- Ezelî mutluluk çalışmakla elde edilemez; karga da kemik yemekle hüma olamaz.

کس مروّحه در فصلِ زمستان نفروشد

77- Kışın kimse yelpaze satmaz.

رشته را پس ندهد آنکه گهر می گیرد

78- Cevheri alan ipliğini geri vermez.

تا دام بر نیاید ماهی خبر ندارد

79- Ağ sudan çıkmayınca balığın, kendi hâlinden haberi olmaz.

از قفل بی نیازست، گر خانه در ندارد

80- Evin kapısı yok ise kilide de ihtiyacı yoktur.

در قفس بلبل صفیر از شوقِ گلشن می کشد

81- Bülbül kafeste gül bahçesi şevkiyle öter.

آنکس که مایه دار بوَد خود نمای نیست هرگز کسی گلی به سرِ باغبان ندید

82- Asaleti kendinden olan gösterişe ihtiyacı yoktur; bahçıvanın, başına gül taktığı görülmemiştir.

همچو نوروزی که واقع در محرّم می شود

83- Muharreme rastlayan nevruz gibi!

هر بد از پرتوِ نیکان نبَرد بهره که زهر می کُشد که همه از دستِ مسیحا باشد

84- Her kötü, iyilerden müstefit olamaz; zehir İsa'nın eliyle de verilse içeni öldürür.

پیاله! چشمِ تو روشن که باده پیدا شد

85- Ey kadeh! Gözün aydın olsun; nihayet şarap ortaya kondu.

چو ساقی سرگران افتاد ساغر دیر می گردد

86- Sâki sarhoş olunca kadeh süratle devredemez.

شمعِ تربت سببِ روشنیِ گور نبود

87- Türbede yakılan mum kabri aydınlatmaz.

عکس در آیینه بی صورت دمی مسکن نکرد

88- Karşısında suret olmadıkça aynanın aksi görünmez.

در کشورِ این زهد فروشان نتوان یافت یک صومعه کآن راه به بتخانه ندارد

89- Bu riyakârların memleketinde bir Nigîse* bulunamaz ki puthaneye varan yolu olmasın.

شمعی که بیفروخته پروانه ندارد

90- Yanmayan mumun pervanesi olmaz.

همیشه عقل در اصلاحِ نفس عاجز بوَد که پند گوی بدیوانه بر نمی آید

91- Akıl, nefsin ıslahından daima acizdir; öğüt veren kişi, divane ile başa çıkamaz.

پیوسته رو سیاه نگین بهرِ نام بود

92- Mührün üzeri, nam için daima kara olur.

مسکین خبر نداشت که این دانه دام بوَد

93- Zavallı, bu danenin tuzak olduğunu anlayamamış.

بشکند قیمتِ خاتم چو نگین بر خیزد

94- Taşı düşünce yüzük kıymetten düşer.

تشنه را آب محالست که از یاد رود

95- Susamışın hatırından suyun çıkması muhaldir.

نازِ شاگردِ هنرمند به استاد رود

96- Hünerli öğrencinin, üstadına nazı geçer.

چه کند دانه چو دام از کفِ صیّاد رود

97- Avcının elinden tuzak gidince daneyi ne yapsın.

کم نصیبست آنکه در آخر به یغما می رسد

98- Yağmaya sonradan yetişenin hissesi az olur.

خس نخواهد سبز گردید ار به دریا می رسد

99- **Çerçöp denize ulaşsa da yeşeremez.**

مقبولِ روزگار نگشتیم و ایمنیم ما را که بر نداشته چون بر زمین زند

100- Zamanenin makbulü olmadığımızdan dolayı emniyet içindeyiz; bizi yükseltmedi ki yere de vursun.

چون توان با تشنگی قطعِ نظر از آب کرد

101- Susuz iken sudan yüz çevirmek nasıl mümkün olur?

خاشاک سیل را نتواند عنان گرفت

102- Süprüntü, selin önünü alamaz.

مستی به پریشانیِ دستار نباشد

103- Sarhoşluk sarık dağınıklığı ile olmaz.

علاج نازِ طبیبان نمی توان کردن و گرنه، هر مرضِ مُهلکی دوا دارد

104- Her derde derman bulunur, ama zengin tabibin nazına derman bulunmaz.

قفس به دیدهء مرغِ اسیر تاریکست چه شد که بام و درِ او تمام روزن شد

105- Kafes, mahpus kuşun gözüne karanlık görünür; her tarafı pencere olmuş, ne faydası var?

سری ز خواب بر آور که صبح روشن شد

106- Artık uykudan uyan; sabah oldu.

مریض را چو عیادت کُشد دوا چه کند

107- Hasta ziyaretinden ölen hastaya, şifa ne yapsın.

رنگِ اخگر دارد آن آهن کز آتش تاب دید

108- Ateşin kızdırdığı demir, kor rengini alır.

هرکه بیند خسته را گوید شفایی می رسد

109- Hastayı her gören "yakında şifa bulursunuz" der.

می خورد خون و خیالِ مَیِ شیراز کند

110- Kan yutuyor, Şiraz şarabı hayal ediyor!

درین وحشت سرایم گوشهء امنی نشد روزی که همچون شمع هر جا می روم سر در خطر باشد

111- Bu vahşethanede bana bir sığınacak yer nasip olmadı, nereye gitsem mum gibi başım belâda.

زشت، آن بِه که به آیینه برابر نشود

112- Çirkinin, aynanın karşısında durmaması daha iyidir.

سفله از قربِ بزرگان نکند کسبِ شرف رشته پر قیمت از آمیزشِ گوهر نشود

113- Adi kişi, büyüklere yakın olmakla şeref kazanamaz; cevher ile karıştığından dolayı iplik değerli olmaz.

طفل چون رو بیش یابد، بیش بد خو می شود

114- Çocuk çok yüz bulunca çok yüzsüz olur.

بی حاصلان ز محنتِ ایّام فارغند دوران شکستِ نخلِ گران بار می دهد

115- Ürünü olmayanlar meşakkatten azadedir; rüzgâr meyveli ağacı kırar.

به کِشتِ ما گذارِ لشکر افتاد

116- Bizim ekinimizin üzerinden asker geçti.

ز سایه ذوق نکرد آنکه آفتاب نخورد

117- Güneşte kalmayan, gölgenin zevkini bilmez.

چه می آید دستش گر جرس از کاروان رنجد

118- Çan kervandan rahatsız olsa da elinden ne gelir?

چه باشد حالِ مخموری کز و ساقی بجان رنجد

119- Sâkînin şiddetli tepkisine uğrayan sarhoşun hâli nice olur?

در دلِ خود رایِ او هرگز مرا خود جا نبود حیرتی دارم که چون آنجا نشست از من غبار

120- Onun kendini beğenmiş gönlünde zaten benim yerim yoktu; benden ona nasıl toz konduğuna şaşarım.

هیچ کس دیدی بیک مضراب بنْوازد دو ساز ؟

121- Bir mızrapla iki saz çalan kişi gördün mü?

گر ممیّز در میان نبْوَد چه سود از امتیاز

122- Ortada mümeyyiz olmayınca imtiyazın ne faydası olur?

همیشه می رمد از دانه ام شکار افسوس

123- Yazık! Av, daima danemden ürküp kaçıyor!

صبحِ ما را دیدی از شبهایِ تارِ ما مپرس

124- Sabahımızı gördün, karanlık gecelerimizi sorma!

در بزمِ طرب نوحه گری را چه کند کس

125- Zevk meclisinde ağlayanı kim ne yapsın?

چیست در خانه که من قفل زنم بر درِ خویش

126- Evimde ne var ki kapısına kilit asayım?

خنده بر بخت زنم یا به وفاداریِ دوست گریه بر خویش کنم یا به گرفتاریِ دل

127- Bahtıma mı güleyim, sevgilinin vefasına mı? Kendime mi ağlayayım, gönlümün esaretine mi?

ترا دیدم، چرا گویم که از هجران چها دیدم

128- Şimdi seni gördüm ya! Senden ayrı iken neler gördüğümü niçin söyleyeyim?

گر به خَس آتش فتد از مهر می سوزد دلم

129- Çerçöpe bile ateş düşse merhametten yüreğim yanar.

من این دو دست را ز دو دنیا کشیده ام

130- Ben bu iki eli, her iki âlemden çekmişimdir.

بر صیدِ دیگری نظرم کی فتد که من در سر نگنجدم که گلِ چیده بو کنم

131- Koparılmış gülü bile koklamayı düşünmeyen ben, başkasının avına göz diker miyim?

زاهدانِ عهدِ ما معیارِ حق و باطلند هرچه را منکر شوند این قوم باور می کنم

132- Zamane zahitleri, hak ve batılın ölçüsüdürler; bunlar her neyi inkâr ederse ben onu ikrar ederim.

شیشهء هیچ دل از مستيِ من خود نشکست من به این دلشکنان از چه گرفتار شدم

133- Benim sarhoşluğumdan hiçbir gönül şişesi kırılmadı, ben bu gönül incitenlere neden tutuldum?

باطنش همچو پشتِ آینه بود ظاهرِ هر که صاف تر دیدم

134- Dışarıdan, saf gördüğüm insanların içi, aynanın arkası gibi idi.

گر هجو نیست در سخنِ من ز عجز نیست حیف آیدم که زهر در آبِ بقا کنم

135- Sözümde hiciv bulunmaması aczimden dolayı değildir; âb-ı hayata zehir karıştırmak elimden gelmiyor.

همچو ماهِ عید کارم غم ز خاطر بردنست تازه سازِ داغِ مردم چون محرّم نیستم

136- İşim, bayram ayı gibi gönülden gamı def etmektir. Muharrem ayı gibi halkın derdini tazelemem.

به این دماغ که از سایه اجتناب کنیم بر آن سریم که تسخیرِ آفتاب کنیم

137- Gölgeden korkacak bir yapıda olduğumuz halde, güneşi büyülemek sevdasında bulunuyoruz!

غیرِ یارانی که مضمون می برند کس نمی بینم خریدار سخن

138- Mazmun çalan dostlardan başka söz müşterisi göremiyorum!

قدرت چو نیست، مردن از زندگیست خوشتر صد بار سر بُریده، بهتر که پر بُریده

139- Kudret olmayınca ölüm hayata tercih edilir; başı kesilmiş olmak, kanadı koparılmış olmaktan yüz kat daha hayırlıdır.

چو گلچینی همان؛ کآشنایِ باغبان باشی

140- Mademki gül devşirmek istiyorsun, bahçıvan ile dostluk kurmalısın.

بِه است از عیب دانی گر تو خود را عیب دان باشی

141- Kendi ayıbını bilmen, (başkasının) ayıbını bilmekten (araştırmaktan) daha iyidir.

رواجِ جهلِ مرکّب رسیده است بجایی که کرده هر مگسی خویش را خیالِ همایی

142- Katmerli cahillik o kadar yaygınlaşmış ki sinekler, kendilerini hüma ile kıyaslıyor.

کسی را قدر مشکن گر نخواهی کم بها گردی

143- Kıymetten düşmek istemiyorsan kimseyi kıymetten düşürmeye kalkışma.

چه رَوی به شهرِ کوران به امیدِ خود نمایی

144- Ahalisi âmâlardan oluşan şehre, kendini göstermek için neden gidiyorsun?

دلا همایِ سعادت نه زیرِ این سقف است برون رو ار هوسِ سایهء هما داری

145- Ey gönül! Mutluluk hüması göklerde değildir, hümanın gölgesini arzu ediyorsan dışarı çık!

خاریدنِ گوش را یک انگشت بسست

146- Kulak kaşımak için bir parmak kâfîdir.

در نظرها، اعتبارِ کس بقدرِ نفعِ اوست عزّتِ هر نخل در بستان بمقدارِ برست

147- Herkesin itibarı hemcinsine olan faydasına göredir; bahçede her ağacın değeri, verdiği meyve ile mütenasip olur.

زر که قلب افتاده بهرِ خرجِ آن، شب بهتر است

148- Kalp akçeyi harcamak için gece, gündüze tercih edilir.

هر کرا بینی بشهرِ هستیِ خود سَرورست

149- Her gördüğün insan, kendi varlık şehrinde reistir.

کج نگردد معنیِ مصحف اگر بی مسطر ست

150- Mushafın mıstarı olmamakla, manası eğri olmaz.

زندگانی راحتش در ابتدا و انتهاست یا لحد جایِ فراغت یا کنارِ مادرست

151- Hayatın rahatı başlangıcıyla sonundadır; huzur bulunacak yer, ya ana kucağıdır, yahut mezardır.

خطِّ سکّه مصحف است آنرا که معبودش زرست

152- Mabudu para olan adamın mushafı sikke yazısıdır.

طفل را در دست حلوا بهتر از انگشتر ست

153- Çocuğa göre, elinde helva bulunması, yüzük bulunmasından daha iyidir.

کس ز هفتاد و دو ملّت این معمّا حل نکرد کآین همه مذهب چرا در دینِ یک پیغمبر ست

154- **Bir peygamberin dininde bunca mezhebin bulunması nedendir? Bu muammayı yetmiş iki milletten hiç kimse halledememiştir.**

Son

http://farsedebiyati.blogspot.com.tr/search?updated-min=2009-01-01T00:00:00-08:00&updated-max=2010-01-01T00:00:00-08:00&max-results=2

SÂYE-İ AŞKIN

Bu dünyadaki insanlar mum ateşi önündeki üç kelebek gibidir:

İlki ateşe yaklaşmış ve demiş ki: "**Ben aşkı biliyorum.**"

İkincisi ateşe yavaşça kanadıyla dokunmuş ve demiş ki: "**Aşkın ateşinin nasıl yaktığını bilirim.**"

Üçüncü kendini ateşin ortasına atarak yanıp kül olmuş.

Gerçek aşkı sadece o bilir.

(Ferudiddin Attar – Mantık'ut-Tayr (kuşların dili))

şiirin farsçasını dinlemek için

https://youtu.be/B03nMCZGvBs

https://lafazanlar.wordpress.com/category/gokkubbe-altinda-soylenmis-sozler/

https://youtu.be/1b6sD_6Txi8

CİNLER İNSANLARI KISKANIRLAR MI?

Evet...

Göz ikidir: İnsan gözü, cin gözü.

Ummü Seleme (radıya'llâhu anha)'dan:

"Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem, evinde bir cariye gördü. Cariyenin yüzünde cinin göz değdirmesi vardı, şöyle buyurdu:
"Bunu okutun, çünkü bunda cinin göz değdirmesi vardır." (Buhârî)

Ebu Hureyre (radıya'llâhu anh.)dan:

"Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem **"Nazar hak (gerçek)tir."** buyurdu ve **dövme yaptırmaktan da alıkoydu**..." (Buhârî)

Not: Dövme yapanlara nazar çok değer olduğuna da işaret edilmektedir.

HZ. MUSA ALEYHİSSELÂM VE İBLİS

İblis, şaşırtması hakkında şöyle demiştir:

İblis, Musa aleyhisselâm rastladı ve şöyle dedi:

-Ey Musa! Allah seni peygamberlikle seçti ve seninle konuştu. Ben, Allah'ın yaratıklarından biriyim, günah işledim; tevbe etmek istiyorum, ne olur şefaat et de Rabbim tevbemi kabul etsin.

Bunun üzerine Musa aleyhisselâm dua etti. Şöyle denildi:

"Ey Musa, haydi işin görüldü."

Sonra Musa, İblisle karşılaştı ve şöyle dedi:

"Âdem'in kabrine secde edersen Allah senin tevbeni kabul edecek."

Şeytan bu teklife karşı kibirlendi ve gazab ederek şöyle dedi:

"Ben onun dirisine secde etmedim de ölüsüne mi secde edeceğim?"

Sonra İblis şöyle dedi:

"Rabbinin katında benim için aracı olduğun için bir hakkın geçti! Onun için üç şeyde beni hatırlayıp dikkatli olmanı tavsiye ederim:

1) **Kızdığın zaman beni hatırla;** çünkü ben kalbinde bir işaretim, gözüm gözünde olup senin kanının aktığı yerde (damarında) dolaşırım...

2) **Düşmanla karşılaştığın zaman beni hatırla,** çünkü ben Ademoğluna, düşmanla karşılaştığında gelirim; çocuğunu, karısını ve tüm ailesini hatırlatırım, o da harbden kaçar.

3) **Sakın mahremin olmayan kadının yanında oturma;** çünkü ben ondan sana, senden de ona bir elçiyim!.."

İSA ALEYHİSSELAM VE İBLİS

Mekhul Ebu Osman der ki:

İsa Aleyhisselam dağ başında namaz kılıyordu. İblis gelip ona şöyle dedi:

-Kaza ve kadere inanıyorsun değil mi?

-Evet!

-Öyleyse tepeden aşağı kendini at; sana ancak Allah'ın takdir ettiği şey isabet eder.

-Rab, kulunu dener ve imtihan eder; ama kulun Rabbini denemesi gerekmez!

diyerek şeytanı rezil eder." (İbn-i ebid-Dünya)

CİNLER VE ŞEYTANLAR NEDEN MUSKA VE TILSIMLARA BOYUN EĞERLER?

Şurası bir gerçektir ki: Cinlerin kafirleri ve şeytanları sapık yolları seçerler, insanları aldatıp günah işletirler, onlara vesvese verip iğva ile yaklaşırlar. İblis ve askerlerinin bütün işleri; hile yapmak, insanları kötüye sevk etmek ve bunu büyük bir hırsla yapmaktır. Hattâ İblis şöyle dedi:

"İzzetin hakkı için ben onları mutlaka iğva edeceğim. Ancak onlardan ihlâslı kulların müstesna!.." Sâd, 82-83

Yine şöyle dedi:

"Benden üstün kıldığını görüyor musun? Kıyamet gününe kadar beni ertelersen and olsun ki azı bir yana, onun soyunu kendi buyruğum altına alacağım." İsrâ, 62

İnsanoğlunun ruh yapısı bozulunca, kendine zararlı olan şeylerden hoşlanmaya, hattâ onlara aşık olmaya başlar. Kötü ruhlu şeytana bazı tılsım ve büyülerle yaklaşınca, şeytanın bu pek hoşuna gider; onu küfre ve şirke sürüklemek için bunu bir fırsat telakki eder, hattâ ona bu bir rüşvet gibi gelir ve o habis insanın bazı arzularını yerine getirir. Bunun üzerine kötü ruhlu insan da Allah'ın kelamını necasetle yazmaya başlar. Meselâ (Kul Huvellahu Ehad)'ı, harflerinin yerlerini değiştirerek yazar. Yahut "Yâsin" sûresini tersine okur. Bu da şeytan m isteyip de bulamayacağı şey olduğu için pek hoşlanır.

Şeytanların sevip hoşlandıkları şeyleri söyledikleri veya yazdıkları zaman, onlar, bazı arzularını yerine götürmek için insanlara yardımcı olurlar, suları körletmek, bazı yerlere getirmek için onları havada taşımak, onlara insanların paralarını çalıp getirmek, veya düşmanlarından birini rahatsız etmek gibi...

Sh:83

Kaynak: M. AŞÛR, Cinler Âlemi -SIRLARI ve GİZLİLİKLERİ, trc: Naim ERDOĞAN, Pamuk Yayınları, İstanbul

ŞEYTAN HANGİ KÖTÜ AMELDEN DAHA ÇOK HOŞLANIR?

Ebû Bekr b. Ubeyd der ki: Bâzı hadis âlimleri Ebû Musa el-Eş'ari'den nakl ettiklerine göre Ebû Musel-Eş'- ari şöyle demiştir:

«Sabah olunca İblis askerlerini her tarafa salıverir ve der ki: Herkim bir müslümanı sapıtırsa ona taç giydiririm. Ona deyici der: Falan kimseye iğva verdim kârısını boşattım. İblis ona şu cevabı verir:

- Belki tekrar evlenir..

Diğeri, ben falan kimseye iğva verdim, babasına âsî geldi, dediğinde,

— Babasına tekrar iyilikte bulunabilir diye mukabele eder.

Başka biri: «Ben falana iğva ettim; içki içirttim, dediğinde:

Sen, diye cevab verir.

Başka biri:

"Ben falana iğva verdini; zina yaptı» dediğinde,

— Sen mi?» der.

Daha başka biri:

«— Ben de falana iğva verdim, adam öldürdü» der. İblis ona şu cevabı verir:

«— Sen mi, sen mi?!»

Müslim sahihinde, Cabir'den rivayet etmiştir: «Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurduğunu duydum: îblis'in arşı denizin üstündedir. Oradan adamlarını salar ve insanları yoldan çıkartmaya çalışırlar.

En büyük saptırmayı başarıp gelen ve (şunu şunu yaptım) diyene: «Sen bir şey yapmadın», diye mukabele eder. Sonra diğer biri gelir: (böyle böyle yaptım) der ora da: «Onu karısından ayrılıncaya kadar, bırakmadın değil mi?» der. O da (Evet) der.

"Ha, evet şimdi oldu bravo sana.» diye karşılık verir.

İmam Ahmed de aynısını rivayet etmiştir.

Et-Tartûşi «Tahrimu'l-Fevâhis » adlı kitabında der ki:

Hadis âlimleri Şam ehlinden bir adamdan bize nakl ettiğine göre, Süleyman aleyhisselâm Cinler'den bir ifrite: « Vay haline İblis nerde?»

— Onun hakkında bir şey mi emrettin?

— Hayır, sadece soruyorum, O nerededir?»

— Ardına gidip sana göstereyim, ey Allah'ın Nebisi! dedi ve Süleyman aleyhisselâmın önünde yürüdü. Hücum etti Şeytana doğru, bir de baktı ki O, suyun üstünde bir minder üzerinde oturuyor..

Süleyman aleyhisselâmı görünce, ayağa kalktı ve buyur etti. Sonra Süleyman aleyhisselâma sordu:

Bir emrin mi var? diye.. «Hayır; sadece sana sormağa geldim: senin hoşuna gidip de Allahı kızdıran şey nedir?

Cevab verdi, Mel'ûn:

— **Benim en sevdiğim ve Allah'ın en kızdığı şey; erkeğin erkekle, kadının kadınla temas etmesidir.**

Sh:256-258

Kaynak: Bedreddın Muhammed b. Abdillah eş-Şiblî, CİNLERİN ESRARI, Tercüme : Muhammed Ferşad , FERŞAT YAYINEVİ, 1972, İstanbul

AŞK'A AŞIKIM

Bir derviş bir cefakârın aşkına yakalanmıştı onun geçeceği yerlerde yel gibi yeler, yollarını göz yaşları ile sulardı o mürüvvetsiz ise ona bir kerre acımaz, gözünün ucu ile de bakmazdı.

Dostları dervişe öğüt verdiler şöyle dediler:

Seninki gece gündüz sarhoşlarla düşüp kalkıyor onlar ile birlikte yatıyor o dervişleri seviyor onların aleyhinde bulunuyor onu isteyen onun gibi olmalıdır ona onun gibi arkadaş yaraşır senin için iyisi odur ki ondan elini, eteğini çekesin kendi işin, gücünle meşgul olasın.

Derviş bu nasihatları dinledi şöyle dedi :

Kıt'a —

Ben sevdiğimden alabileceğim zevki alamadım o da aşk derdidir ben ona değil aşk'a aşıkım varsın başkaları ondan lûtuflar, iltifatlar görsün bana onun için yanmak, onun için ağlamak kâfidir.

Sevdiğim bir güzellik bahçesidir gül isteyen birisi bahçeden gül toplar diken isteyen diğer birisi diken toplar.

Sh:75

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

BİZE ÇOCUK DİYORLAR, FAKAT BİZSİZ DÜNYALARI YOK

Bir güzeli gönüllerin kementleri dervişler halkasına çekti sofular dairesine merkez noktası gibi oldu (yâni bir güzel genç tekyeye intisap ile mürit oldu).

Kıt'a —

O yeni, güzel mürit tekyede Allahı arayan dervişlerin kıblesi oldu dervişler Allahı unuttular yüzlerini hep ona döndüler.

O şeker sözlü güzele dervişler sineklerin bala, şekere üşüşmesi gibi üşüştüler.

Herkes o güzeli kendisine mal etmek istiyor, kendisini ona beğendirmeye çalışıyordu.

Hepsinin fikri bu olunca aralarında kıskanmalar, gürültüler, kavgalar başladı.

Kıt'a —

Güzel yüzlü bir sevgilinin aşkından dem urulurken âşıkların birbirleriyle çekişmeleri uzak değildir. Kâ'beyi tavaf etmek isteyenlerin şevkları arttığı zaman daha evvel tavaf için bir birlerini ittikleri, kaktıkları çok görülmüştür.

Tekyenin piri olan zat dahi âşıklar arasında idi bukeçeden onun da külahı var idi o genci sevdiğine dair kendisini ilzam için türlü şahitler getirir dururdu.

Birgün şeyh efendi çocuğu huzuruna da'vet eyledi ona nasihat dilini açtı şöyle dedi:

Ey değerli çocuk, ey gönülleri bağlayan genç süt ile şekerin çabucak birleşimi gibi herkesle kolay kolay imtizaç etme her alçak kimsenin hilesinin ipine asılma sen bize Allahı gösteren bir âyinesin yüzünü her başsız, ayaksız kimseye açarsan yazık olur.

Rubâî —

Dizginini yabancıların ellerine verme âdi insanlar ile hususî halvette bulunma.

Güzel yanağın mücellâ bir âyinedir yazıktır bu âyineye yazık pas kondurma.

O tatlı çocuğa bu nasihat acı geldi çocuk yüzünü ekşitti kalktı bir bahane ile tekyeden savuştu gitti birkaç gün tekyeye uğramadı.

Gerek şeyh efendi, gerek müridler onun ayrılığıyla bittiler, feryada başladılar, göz yaşları akıttılar, bir ağızdan özürler dileyerek şöyle dediler :

Beyit —

Çocuk çocuk yine gel darıldınsa darılma sana kimse kumanda edemez gel kimi dilersen onunla düş kalk kimi dilemezsen onu bırak tek gel gel gel.

Rubâî —

Her ne kadar aklımızı aldadıyor, sofuluğumuzu yıkıyor, yakıyorsan da yine gel bizi bırakma kırık dökük gönüllerimiz seninle eğleniyor.

Bize o yetişiyor ki çektiğimiz belâları, mihnetleri göresin başkalarının vasıtasıyle ara sıra bizimle de oturasın.

Darılan genç dervişlerin özürlerini kabul etti serkeşlikten vaz geçti o ayrılık çeken hastalar ile tekrar beraber bulunmak üzere tekyeye döndü.

Kıt'a —

Dört şeyden sonra hasıl olan dört şey azaptan sonra erişilen rahat ve saadetten daha hoştur.

Dört şey şunlardır :

1 — Ayrdıktan sonra kavuşmak,

2 — Dedikodudan sonra fikirce birleşmek;

3 — Çekişmeden sonra barışmak;

4 — İtaptan sonra kendinden geçmek.

Sh:76-78

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

KÖPEKLER ARKADIŞIM OLDU DİYE BENİ KINAMA

Hikâye —

Bir sarhoş evden dışarı çıktı, yolun ortasında düştü kustu dudağı, ağzı kusmuk içinde kaldı.

Derken bir köpek geldi ağzını, dudaklarını yalamaya başladı o sandı ki birisi gelmiş de onun ağzını temizliyor.

Bunun için ona dua etti:

Cenabı Hak çocuklarım da sana muti' etsin hizmetinde bulunsun dedi.

Köpek iyice yaladıktan sonra bacağını kaldırdı sarhoşun yüzüne işedi.

Sarhoş memnun olarak Allah ömürler versin saadetini arttırsın sıcak su getirdin yüzümü yıkıyorsun, dedi.

Kıt'a —

Şarap içen kimse bıyıklarını pis kusuntu ile bulaştırmayı kendisine lâyık gördüğü surette köpek gelip onun pis bıyığını yıkasa lâyıktır.

Sh:83

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

SENİ TAŞIRLAR, FAKAT SEN HUYUNDAN VAZGEÇMEDİN

Bir akrep zehiri iğnesinde habâset oku kuburunda Bir yere sefer etmek istedi. Geniş bir suyun kenarına geldi şaşırdı kaldı ne geçebiliyor ne geri dönebiliyordu. Orada bir kaplumbağa var idi. Akrebin hâline vâkıf oldu, ona acıdı onu sırtına bindirdi suya girdi yüzerek suyun öbür tarafına çıktı fakat su üzerinde yüzerken sırtına akrebin birşey vurduğunun farkına vardı. Kaplumbağa karşıyakaya çıktıktan sonra akrebe sordu

-**Kulağıma bir tıkırtı geliyordu bu tıkırtı neden ileri gelmekte idi?** Dedi.

Akrep :

-**Sen yüzerken ben seni sokmak için sırtına iğnem ile vuruyordum vakıa iğnemin sana te'sir etmeyeceğini biliyordum fakat adetimi bırakamadım** dedi.

Bu sözü işiden kaplumbağa o soysuzu dünyadan kaldırmak iyileri onun şerrinden kurtarmak için henüz akrep sırtınla durduğu halde suya daldı. Akrebi su aldı, gelmeyecek yere götürdü dünyaya gelmemişe döndü.

Kıt'a —

Şer, fesat meclisinde yüz türlü hile telini çalan her zalimin girmesi ve bu sayede onun kendi pis huyundan, halkında onun dinden kurtulması iyidir.

Sh: 131

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

SEVDİĞİNE EHL-İ DİLDEN BAŞKA KİM KAVUŞTURUR Kİ

Bir kerre Sıddîkı Ekber (radıya'llâhu anh) efendimiz hilâfeti zamanında Medine'nin sokaklarını geziyor her hânenin kapısına uğruyordu. O sırada bir evin önüne geldi içeriden birisinin ağladığını işitti sebebi: **Bir kadın veya bir kız bir beyit'i okuyor hem de ağlıyordu.**

Beyit'in manzumu şudur:

Sevdiğim senin yüzün güzellikte aydan fazladır senin yüzünün güzelliği yanında güneş bile cılız, çelimsiz kalır.

Dudağıma süt nine süt sürmeden evvel ben senin lâl gibi dudaklarını düşünür onun aşkıyla ağlar kanlar yutardım.

Bu beyit Ebûbekr'ı Sıddık Hazretlerinin gönlüne dokundu dayanamadı kapıyı çaldı kapıya genç bir kız çıktı.

Hz. Ebûbekir sordu:

Kızım hürre misin câriye misin?

Kızcağız "**câriyeyim**" dedi.

Hz. Ebûbekir sordu.

"**Bu beyiti kimin için okudun, kimin için ağlıyorsun**" dedi.

Câriye şöyle dedi:

Ey peygamberin Halîfesi, peygamberin ravzai münevveresi şerefine olsun beni bırak bu ciheti sorma.

Hz. Ebûbekir şöyle dedi:

"**Gönlünüzün arzusunu yerine getirmedikçe buradan adım atmam**" dedi.

Bunun üzerine câriye içini çekti Benî Hâşim gençlerinden birisinin adını söyledi.

Sıddîkı Ekber, mescid'e gitti o câriyenin efendisini çağırdı câriyeyi satın aldı bahasını tamamen verdi onu sevdiğinin yanına gönderdi.

Kıt'a —

A gönül seni cihanın bütün maksatlarını bir tarafa bırakmış olan kimseden başka birisi sevdiğin ile birleştiremez.

İş murat derdiyle husule gelir eğer derdin yoksa inle ki bir ehli dil sana acısın da muradını hâsıl etsin.

Sh:64-65

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

YÜZÜNÜ GÖRMESEMDE SESİNDEN BAHTİYARIM

Mûsikî bilen bir kız var idi hem çalması güzel, hem söylemesi güzeldi. Üstelik kendisi de güzeller güzeliydi.

Birgün bu kız sazını çalıyor, gazel söylüyordu onu seven, gönlünde sevdasını taşıyan bir delikanlı pencerenin altına durmuş kulağını onun sesine vermiş okuduğu gazeldeki rikkati, yanıklığı düşünüyor, çalgısındaki lezzetten mütehassis olarak sallanıyordu.

Beyit —

Sevdiğinin yüzünü görmese bile duvar arkasından onun sesini duyan âşık nekadar bahtiyardır.

Derken hâne sahibi pencereden başını uzattı duran delikanlıyı gördü onu yanına çağırdı birlikte bir masaya oturdular efendi delikanlıya her mevzudan sözler söylüyor ona karşı hünerlerinin incilerini döküyordu.

Delikanlı ise bütün dikkatiyle hâne sahibinin sözlerini dinlerken gözleri hep kızda idi o gamzesiyle sual soruyordu bu kaşlarıyla cevap veriyordu o gönlünün ucunu düğümlüyor bu tatlı bir gülüşle o düğümü açıyordu.

Mesnevi —

Düşmanlar kör olsun biri birine uygun iki sevdalının bir araya gelmeleri ne kadar hoştur bunlar bir araya geldikleri zaman göz ile, kaş ile neler konuşur öpüşmeye, konuşmaya bahâneler ararlar.

Hâne sahibinin delikanlı ile konuşması uzadı beşerî bir ihtiyacını def için oradan ayrılmaya mecbur oldu o iki sevdalı müştak serbest kaldılar şimdi meclisi hâli gördüler öpüşme, sevişme arzuları kıyâmet gibi.

O sırada kız dile geldi delikanlıya söz atarak şöyle dedi :

Kıt'a —

Göze görünen, görünmeyen insanlar, ecinniler hepsi onun kulu olan Allaha and'olsun ki şu dünyada ne görüyorsam sen bana o gördüklerimin hepsinden daha aziz, daha kıymetli, daha muhteremsin.

Delikanlı bu nükteyi işitti şöyle cevap verdi :

Rubai —

A benim güzel sevdiğim gönlüm, gözüm senin yurdundur cihanda ne kadar güzel varsa hepsindeki güzellik sende hâsıldır gönlüm sana su gibi akmıştır; bu da taaccüp edilecek bir şey değildir; çünkü sana mail olmayan gönül, gönül değil taştır.

Kız bu def'a "**cihanda bir tek muradım var o da ellerimizle bir birimizin bellerini kucaklamaktır, biribirimizin dudaklarından, ağızlarından şeker çiğnemektir**" dedi

Delikanlı cevap verdi: Bunu ben de arzu ederdim ne çare ki Cenâbı Hakk "**Benden korkmayan ne dostlar var ki kıyâmet gününde biribirine düşman olurlar**" buyurmuştur. Sevdiğim istemem ki yarın muhabbetimizin binası çatlasın, yıkılsın, dostluğumuz düşmanlığa dönsün dedi ve artık sizi Allaha emanet bırakıyorum diye meclisten çıktı çıkarken de şu teraneyi söyledi.

Rubâî —

Gönül bu iki günlük aşkı bırak
iki günlük aşk bir işe yaramaz.

Gönül öyle bir aşk intihap et ki
hesap gününde o aşk ile cennete giresin orada karar tutasın.

Sh:65-66

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

NEDEN HEP NOKTADA KALDIN Kİ

Birisi bir şairin yanında bir beyit okumuş mısraın birisinin sonunda ötreli (R) harfi öteki mısraın sonunda esreli (z) harfi var'mış.

Şair bunun kafiyesi bozuktur çünki birisinin sonu (R), ötekinin sonu (Z) dir demiş.

Okuyan kimse cevap vermiş:

Kolayı var noktayı atarsın ikiside (R) olur demiş.

Şair pekâlâ öyle olsun fakat birisinin sonu ötüreli, ötekinin sonu esirelidir bunu ne yapalım demiş.

Okuyan kimse kızmış "**sen ne cahil adamsın be ben sana noktayı kaldır işi düzelt dedim sen şimdi noktayı bıraktın harekeyle uğraşıyorsun**" demiş.

Kıt'a —

O değersiz insan ki meth'i zemden, fethayı kesreden kesreyi zaminadan fark etmez.

Şaşarım ki bu halile şiirden dem vurur halbuki şiir'le şair (arpa)i fark itmez

Sh: 96

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

BİTMESİN DEDİĞİM ÇOK ŞEY VAR FAKAT HEPSİ BİTTİ

Gönlümden öyle geçer ki bu kitap çabucak bitmesin, kalem biraz daha konuşsun fakat okuyanların canları sıkılmasın diye böyle muhtasar/kısa olmasına karar verdim.

Kıt'a-

Ey Camî söz yaygısını yay çünkü sözden daha güzel yaygı yoktur.

Kıt'a –

Dinleyenleri de sıkma eğer istek yoksa sözü kes çünkü dinleyenlerde istek yoksa yalnız senin isteğin kâfi değildir.

Şu kitapta nazmına nispet edilmiş şiirler aciz muharririn zadei tab'ıdır.

Rubâî –

Camî ne yazdıysa kendi sözüdür başkalarından iğreti birşey almamıştır.

Bir adamın mağazası kendi ma'mulâtı ile dolu ise dellal olup başkalarının kumaşlarını satması yakışmaz.

Şu eseri okuyanların hüsn'ü ahlâkından bir kusuruna vakıf olurlarsa af eteği ile örtmeleri onu ifşa için dillerini açmamalarını ümit ederim.

Kıt'a –

Bir aşinanın bir ayıbını görürsen onu yabancılara söylemek iyidir.

Çünkü işin sonunu düşünenlere göre ayıp örtmek ayıp aramaktan iyidir.

Sh: 143

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

BEKLEME BENİ

Kıt'a —

Bir zengin bir dervişe niçin bize çoktan beri gelmiyorsun? dedi.

Derviş şöyle cevap verdi : Niçin gelmiyorsun suâli niçin geldin? niye geldin? Sualinden daha tatlıdır.

Sh:34

Kaynak: Molla Câmî, Baharistan, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

CAMÎ'NİN FERYADI

İnsan âşık olur. Ama beşerdir, hata işler. Bu nedenle sevgilisiyle arası açılır. O vakit aşığın feryat etmek hakkıdır. Sevgilisinden azar işiten âşığın inlemesi de ayıp değildir. Çünkü kader sayfaları, aşıkların inlemelerini hikâye etmektedir.

-Camî, Kapımdan uzaklaş istemiyorum seni.

Beyit —

Aşk bir sırdır ki söylenmesi caiz değildir; bununla beraber ikiyüz perdenin arkasında da olsa gizlenmesi de kabil olmasa bile.

Sh:68

Mesnevi —

-Ey Sevgilim!

Düşmanlar kör olsun biri birine uygun iki sevdalının bir araya gelmeleri ne kadar hoştur Onlar bir araya geldikleri zaman göz ile kaş ile neler konuşur öpüşmeye, konuşmaya bahâneler ararlar.

Sh:65

Rubai —

Ey benim canım, senin kapından uzaklaşamam cennetler, huriler verseler bu kapıdan geçmem başımı kapına para mukabilinde değil aşkın icabı ile koymuşum bu kapıdan bir dakikacık olsun ayrılamam.

Kıt'a —

Âşık ölse, kara toprağa girse yine aşkının ateşi sönmez çünkü bu ateş onun canından hâsıl olmuştur, âşık ma'şukun her dediğini nasıl olurda yapmaz emre itaat nişanı olarak boynunda taşıdığı halka kumrununki gibi kendi kendine olmuştur.

Sh:12

Kıt'a —

Dost odur ki, dostundan düşmanlık gördükçe dostluğu daha ziyade arta başına bin bir sitem taşı varsalar muhabbetinin binası daha sağlam ola.

Sh:13

Rubâî —

Ey Dilberim!

Perdeden yüzünü göstermeyecek olursan, perdeyi kaldırmak kimin haddine. Eğer dilberim yüzünü göstermek istersen bütün cihan perde olsa ehemmiyeti yoktur. Sen ne yapar yapar yüzünü gösterirsin.

Sh:15

Kıt'a —

Sende bilirsin, nerede yârin kokusu yoksa, orası âşıklar için zindandır. Fakat benim için yabancılarla görüşmeden daha dar bir zindan olamaz.

Sh:20

Kıt'a —

Bir takım zatlar fakrü zaruret, türlü çileler çekerek mürşitler sırasına geçince o gibi zatları mahcup etmeye kalkışma. çünkü korkarım ki bu kızgınlığından din'i perişan olur.

Sh:21

Rubâî —

-Ey Sevgilim!

Beni ne vakte kadar kin ok'una hedef edeceksin ayrılıkla gönlümü, dinimi perişan edeceksin huzurunda yüzüm yerdedir, yer altında da böyle olacağım.

Sh:40

Kıt'a —

O gönülleri çekip alan halin böyle cilve edince âşık belâdan nasıl sakınabilir. Halkın kötülemesi kulağıma rüzgâr gibi geliyor, şu kadar ki, bu rüzgâr ateşimi arttırıyor.

Sh:53

Kıt'a —

Şahit'i aşktır. Evvelâ bir gönüle ziya salar. o gönüle bir güzellik gelir o güzellik sebebiyle gönül güzellere meyl'eder. İşin böyle olduğunu bilmeyen birisi benden delil ister **«Habis habis'e meyleder»** sözünü söylerim.

Sh:62

Beyit —

Bil ki, sevgilisinin yüzünü görmese bile duvar arkasından onun sesini duyan âşık ne kadar bahtiyardır.

Sh:65

Rubâî —

Kızıyorsun. Bahçeden o kızıl gül gitmiştir dikeni çörü çöpü ne yapayım. Şehrin içinde sultanı yoktur sopalı bekçiyi ne yapayım. Güzel kafes güzellik tûti-dir tûtî uçmuş kafesi ne yapayım.

Sh:74

Kıt'a —

Lügat kitabında okumuşum: Lügat ile uğraşanlara bildiğin üzere farisîde sakal ma'nasına olan (rîş) arapçada tüy, kuş yeleği, kuşkanadı ma'nasınadır. Evet bir delikanlının yüzünün iki tarafında biten kıllar hakikaten bir kuşun kanadını andırır yazık ki bu kanat başka kanattır bu kanat ile güzellik kuşu adam yuvasına uçar.

Sh:75

Kıt'a —

Hukema derki;

Dört şeyden sonra hâsıl olan dört şey azaptan sonra erişilen rahat ve saadetten daha hoştur.

Dört şey şunlardır :

1 — Ayrıldıktan sonra kavuşmak, 2 — Dedikodudan sonra fikirce birleşmek; 3 — Çekişmeden sonra barışmak; 4 — İtaptan sonra kendinden geçmek.

Sh:78

-Yanlış yaptın. Sırrı ifşa ettin.

Kıt'a —

-Ey Sevgilim!

Kimi akıllı görürsen bil ki onun delilikten biraz sermayesi vardır o delilik sayesinde feleğin hâdiselerine ehemmiyet vermeyerek memnun ve mesrur yaşamaktadır.

Sh:83

Kıt'a —

Birisi başkasının sırrına hırsızca vakıf olursa ona hırsız demek câizdîr. O kimseye bu yaptığı işten dolayı mükâfat isteyecek olursa ona namussuz diye mükâfat vermelidir.

Sh:83

-Benden özür dilemene gerek yok ki, bıkmıştım;

Kıt'a —

Senin çirkin suratını görünce gönlüm günah etmeye karar vermiş olsa bile kararından döner çünkü korkarım ki günahın uğursuzluğundan Cenabı Hakkın kahrı beni de senin gibi nesheder, insan kılığından çıkarır, diye.

Sh: 87

Çirkin suratlı birisi bana anlattı:

Bir gün bir dostumla bir yolda durmuştum konuşuyorduk, derken bir kadın geldi karşımda durdu bana bakmaya başladı; bana bakması, beni süzmesi aşırıya kaçınca köleme git şu kadına sor ne istiyor? Dedim.

Köle geldi kadının sözünü anlattı kadın şöyle demiş:

Gözlerim büyük bir günah yaptı; bundan dolayı gözlerime bir ceza vermek isterdim; göz cezalarını düşündüm içlerinde bir çirkin yüze bakmadan daha ağır ceza bulamadım işte bundan dolayı onun yüzüne bakıyorum.

Kıt'a —

Gözbebeğim günahkâr oldu onun için melekler günahkârlara mahsus olan kâğıdı yazdılar ben o günahkarlığını yıkamak, temizlemek için çok ağladım fakat bir türlü temizlenmedi; yarın kıyamette göz bebeğim ateşten kurtulmak için senin çirkin yüzüne bakmaya mecbur olduğumu, söylemeliyim.

Sh:87

-Evet Sevgilim! Biliyorum, çirkinliğim Cahız'dan dahi fazladır.

Cahız diyorki:

Bir kerre öyle utandım ki hayatımda hiç öyle utanmamış idim: Bir gün giderken beni bir kadın tuttu "**benimle şurada bir yere gitmenizi rica ederim**" dedi.

Ricasını kırmadım gittim. Gittiğimiz yer döküm işi ile heykeller yapan bir demirci dükkânı idi.

Dükkâna varınca kadın oradaki ustaya "**işte böyle olsun**" dedi savuştu gitti.

Acaba bu sözden maksat nedir diye hayrette kaldım ustaya sordum bana işin aslını anlat dedim.

Usta şöyle anlattı:

Bu kadın evvelce bana geldi benden şeytanın resmini istedi, ben de görmedim, görmeden resmini nasıl yapabilirim diye cevap vermiştim; şimdi seni getirdi işte böyle olsun diye tavsiye etti.

Kıt'a —

-Evet. Öyle bir yüzün, öyle bir benz'in var ki böyle yüz, böyle beniz görülmemiştir.

Şeytanın suratını tasvir için senin yüzünden başka bir şeyi örnek yapmak mümkün değildir.

Sh: 88

-Birisi çirkin yüzlü birisini gördü ki günahlarından istiğfar ile cehennem ateşinden kurtulmasını istiyor. Beni gören adam şöyle dedi:

Dostum böyle bir yüz için cehenneme karşı niçin hasislik ediyor ve böyle bir yüzü ateşten niçin esirgiyorsun.

Kıt'a —

-Sen yüzüme bakmıyorsun, bundan dolayı yüzün başkasına nahoş, sana hoş geliyor.

Zebaniler bu yüz ile seni ateşe atacak olurlarsa ateşe yazık olur, sana değil.

Sh:88

Çirkin yüzlü birisi bir tabip'e gitti en çirkin yerimde bir çıban çıkardım dedi.

Tabip acele yüzünü muayene etti, sonra ona yalan söylüyorsun işte yüzünde çıban falan yok dedi.

Kıt'a —

Çirkinlikten dolayı da olsa din belden aşağısının açık bulunmasına müsaade etmiyor. Senin en çirkin yerin yüzün olunca sana yüzünü kapamak, başka yerini açmak yaraşır.

Sh:89

-Ey Sevgilim!

Suzeni dediki:

Kıt'a —

Kötülük namına ne bilirsen bende o kötülüğün birkaç misli mevcuttur ben kendimi bildiğim gibi kimse beni bilmez Görünüşte kötüyüm gizlide kötünün kötüsüyüm içimi dışımı ancak Cenâb-ı Hâkk bilir.

Kıt'a —

Ey kahraman Sevgilim!

Naz ile, cilve ile gamzen okunu atmak istiyorsun rica ederim benim kalbimi nişan al, sana evvela gönlümü vermiştim şimdi gönül bende değildir bir canım kalmıştır şimdi sana onu da vermek istiyorum.

Ey Dilberim!

Sen âlicenapsın bakıyorum kime yara açarsan onu bir iyilikle okşuyorsun. Beni gamzen ile urki bûse ile vurasın.

Ey Dilberim!

Çok âşıkın var ben bin birinciyim onların işlerini bitirmez ve bana da gelmezsin.

Sh: 117

Rubai —

Ben yinede kilisede senin sözünü etmek ile Kâbe'de bulunsam seni aramakla meşgul olurum.

Yanında bulunduğum zaman gözümü yüzünden ayıramam senden ayrı bulunduğum zaman gönlüm senin yanındadır.

Sh:129

Hayalî dedi ki:

Gazel —

Allah'ım senin gam okuna aşıklar hedef olmuştur halk seninle meşguldürler fakat sen görünmüyorsun.

Ba'zen kiliseye gidiyorum ba'zen mescitte kalıyorum maksadım sensin seni ev ev arıyorum.

Hacı Kâ'be yolunda Kâ'be için koşuyor biz didâr istiyoruz o ev arıyor biz ev sahibini arıyoruz Kâ'beye gitsem. puthaneye girsem maksudum ancak sensin Cemâline yemin ederim ki senden başka ne varsa hayaldir. Hayalî'nin yaptığı kusurlar senin keremini ümit iledir böylelikle yaptığım günahlara bahane buluyorum.

Sh:127

Konuşmalar Baharistan'da uzadı. Camî çok sızlandıysa da sevgilisi iltifat etmeyip çekip gitti. Ayrılık âşıkların kaderinde vardır.

Ey sevgili haklıda olsan merhamete gelmek, insaf etmek vefalı olmak kimin vasfıdır?

Kaynak: MOLLA CÂMÎ, BAHARİSTAN, Tercüme eden: Muallim Kilisli Rıfat BİLGE, 1970, İstanbul

Not: Orijinal metinlerde insicam için ufacık eklemeler yapılmıştır. İhramcızâde İsmail Hakkı

KERTENKELE HADİSLERİNE SUBLİMİNAL BAKIŞ

Dünyamızda yalnız olmadığımızı biliriz. Bu yönde araştırma yapan bir kardeşimin izlenimlerini paylaşacağım.

"İnsan ırkının dışında farklı varlıklarda var ve şekil değiştirebiliyorlar kertenkele ve sürüngen formuna çok benzer haldeler ve şekil değiştirip insan şeklinde insanların arasında dolaşıyorlar.

Bu tipleri tanıyabilmenin birkaç belirgin noktası da dakikada bir gerçek bir insanın göz kırpma sayısından çok fazla göz kırpıyorlar ve arada çok hızlı olarak gözlerinin bebekleri yılanın gözüne dönüyor.

https://www.youtube.com/watch?v=fcVYnzWZdJY

Siyasette, piyasa da spordan tutun şarkı sektörüne kadar birçok yerde başı çekiyorlar.

Bu insan kılığına girmiş varlıklar kertenkele ve yılan formunda olduklarıyla bir ilgisi olduğu varsayılabilir. (Doğrusunu Allah Teâlâ bilir) Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi vesellemin şefkat ve merhamet nebisi olduğunu biliriz. Fakat hayvan öldürme ile ilgili olarak kertenkeliyi öldürme üzerinde durmasının bir hikmeti vardır.

Kertenkeleyi öldürme ile ilgili hadisi şerifleri sahih kaynaklarda geçiyor.

Ebu Hureyre radıya'llâhu anh şöyle dedi:

"Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem;

'Herkim kertenkeleyi ilk vuruşta öldürürse ona yüz sevap vardır. Kim de onu ikinci vuruşta öldürürse ona birinciden aşağı olmak üzere sevap vardır. Kim üçüncü vuruşta öldürürse ona da ikinciden aşağı olmak üzere sevap vardır' buyurdu."

Müslim 2240/147, Tirmizi 1511, Ebu Davud 5263, İbni Mace 3229, Ahmed bin Hanbel 1/420

Saibe rahmetullahi aleyh şöyle dedi: "Bir gün, Aişe (Radiyallahu Anha)'nın yanına girdim ve odasında bir mızrak gördüm. Bunun üzerine Aişe (Radiyallahu Anha)'ya:

–Ey mü'minlerin annesi! Sen bu mızrakla ne yapıyorsun? diye sordum. Aişe (Radiyallahu Anha) şöyle dedi:

–Biz bununla kertenkele öldürüyoruz. Çünkü İbrahim (Aleyhisselam) ateşe atıldığı vakit yeryüzündeki bütün hayvanlar ateşi söndürmeye çalışmış, yalnız kertenkele buna katılmamıştır. Çünkü o İbrahim (Aleyhisselam)'ın üzerine ateşi üfürdüğünü, Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) bize haber verdi ve Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) bize kertenkeleyi öldürmeyi emretti."

İbni Mace 3231, Buhari 7/3150, Ahmed bin Hanbel

Bu konuya ek olarak gerçekte Marsta hayat var atmosferi aynı dünya gibi fakat Nasa saklıyor. Dünyamızda bilemediğimiz o kadar çok acayip şeyler dönüyor akıllara zarar. https://youtu.be/fcVYnzWZdJY

PEYGAMBER RUHLU OLMAK

İnsanlar vardır. Bir de gerçekten insan olanlar vardır. Bende bu zamanda bir peygamber ruhlu bir insan tanıdım. Gerçekten sevilmeye, övmeye layıktı. Ne güzeldi. Hayran olunası. O güzeller güzeli, Mısrî Niyazi Efendimin buyurduğu üzereydi. Efendim derdi ki;

> **"İnsanlar birbirleriyle muamelelerinde dört hal üzeredirler:**
>
> **Bir kısmı iyilik edene iyilik eder. Bu, eşek huyludur.**
>
> **Bir kısmı kötülük edene kötülük eder. Bu da köpeklerin ve yırtıcı hayvanların huyundandır.**
>
> **Bir kısmı iyilik edene kötülük eder. Bu da yılan huyludur.**
>
> **Bir kısmı da kötülük edene iyilik eder. Bu da Peygamberlerin, velilerin ve salihlerin ahlakındandır. Şimdi bu söylenenleri duydunsa artık kendine hangisini uygun görürsen onu seç.**

Kötülük, insan sınıfında olanın yapamadığı/yapamayacağı, zihin ve gönül haritasında adının dahi anılmadığı, eylemlerinde ise iyilikten başka şey sızmayan, o güzellik insanını, bulmak ve tanımak benim en büyük şansımdı. O fikirlerin inceldiği noktalarını bildiği gibi, hareketlerinde, kötülüğe ve eziyete karşı, kendine zarar verecek kıvama gelsede hep iyilik yapardı. Onun için olacak tek vasfı var. Saf ve aşkın iyilik.

Zor olanı başaran bu güzel insan yoksa zamanın peygamberi midir? Aslında Peygamberlik Efendimiz salla'llâhu aleyhi ve sellem ile bitse de nübüvvet nuru ve ışığı bu insanla/insanlarla içten içe devam ediyor.

> **Taif dönüşü b**ir ağacın gölgesine oturan Allah Rasûlü'nün ayakkabıları kanla dolmuştu. Sığındığı bağda biraz dinlendikten sonra kalktı, iki rekât namaz kıldı. Sonra ellerini kaldırarak Rabbine yalvarmaya, dua etmeye başladı:
>
> **"Ya Rabbi!**
>
> **Kuvvet ve kudretimin en zayıf hâliyle, elimdeki çare ve vasıtaların en basitiyle, insanların gözünde ifade ettiğim değersizliğimle Sana yalvarıyor, Sana sığınıyorum.**
>
> **Ey merhametlilerin en merhametlisi!**
>
> **Sen zulme uğramış tüm mazlumların Rabbisin. Sen benim de Rabbimsin.**
>
> **Beni kimlerin eline bırakıyorsun?**
>
> **Bana kaba ve sert davranan bir yabancıya mı, yoksa bana üstün kılacağın bir düşmana mı?**
>
> **Eğer Sen bana dargın değilsen, başıma gelen eziyet ve işkencelere aldırmam. Ancak Senden gelecek bir himaye ve koruma çok daha hoştur. Öfke ve gazabına uğramaktan; karanlıkları aydınlatan, dünya ve ahiret işlerini düzene koyan Zâtının nuruna sığınırım! Sadece Sana sığınır ve Senin rızanı dilerim. Senden başka kuvvet ve kudret yoktur!"**
>
> Bu sözler Allah'ın salih ve sevgili kulunun samimiyet ve duygu yüklü sözleriydi. Bu dua hiç bir dünyevi menfaat gözetmeksizin, gece gündüz insanları Allah'a çağıran, fakat horlanan, üzerine taşlar yağdırılan mazlum bir davetçinin duasıydı. Allah celle, sevgili kulunun duasına icabet etmez miydi!

O gün Nebi aleyhisselâm'ın yaşadığı en acı gündü. Yıllar sonra hanımı Hz. Âişe; Uhud'dan daha şiddetli bir zorluk yaşayıp yaşamadığını sorduğunda, Rasûl-i Ekrem Tâif'te başına gelenleri hatırlamış ve en büyük sıkıntıyı o gün çektiğini söylemişti.

Yaşadığı bütün sıkıntılara, çektiği acılara rağmen Allah Rasûlü'nün yüreği hala sevgi ve merhamet doluydu. Rabbine durumunu en samimi şekilde arz ettikten sonra Mekke'ye doğru yola çıktı. Karnu's-Seâlib mevkiine geldiğinde gökyüzüne baktı. Bir bulutun içinde Cebrail'i gördü. Cebrail, Efendimize bir başka meleği, Dağlar Meleği'ni gösteriyordu. Dağlar Meleği, Efendimizin mübarek dilinden çıkacak bir söze bakıyordu. Eğer isterse Ebû Kubeys ve Kuaykıan Dağları'nı harekete geçirir ve zalimleri yok ederdi. Ama âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Nebi, bunu istemedi ve şöyle buyurdu:

"Ben onların soylarından yalnız Allah'a ibadet eden ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayan bir neslin yetişeceğini ümit ediyorum."

On yıl boyunca kavminden eza ve cefa gören davetçi, üzerine yağan taşlardan, vücudundan akan kanlardan sonra hâlâ kavminin hidayetini istiyor; onların helâkine, azaba uğramalarına gönlü razı olmuyordu.

Benim tanıdığım peygamber ruhlu insan da Efendimiz gibi eziyet edene karşı merhamet etmenin gereğini bizlere içinden gele gele dilemiştir. Ancak anlamadığım bir nokta olmuştu. Kulun sahibi Rahman bu kötülüklere razı oluyor muydu?

Bu düşünceler ile bir hikmet bana kendini açığa vurdu.

"Küfre sapanlar, onlara süre tanımamızın kendileri için hayırlı olduğunu asla düşünmesinler. Onlara, biraz daha günah işlesinler diye süre veriyoruz. Yere geçirecek bir azap var onlar için." Âl-i İmran, 178

Eziyet gören peygamber ruhlu o güzel insan, derdine dert katana karşı sabrını bazen yitirse de yaratılışının güzelliği ile hep iyi olmayı kendine vazgeçilmez bilirdi. Son çaresi kalmadığında, bir hikmeti hep kendine yakın ders tutmuştu. Çünkü O hep yüksek aliyyünun bilgisine sahipti. O kötüyü/kötülüğü benliğine kendisinin yaklaştırdığını ve yolverdiğini kabul etti. O affedecekti. Derdi ki "kendimi affetmem gerekiyor" "ben kendimi affedersem, o kötüyü de unutmuş olabilirim"

"Unutmak" açık kapıları kapatmak değil mi?

Peygamber ruhlu insan unuttuğu zaman bir şey yapmıştı. O kötüyü varlıktan silmişti.

Peygamber birini unutsa?

Unutulmak, yok gibi görmek kötüye karşı verilmiş en büyük cezadır. Değerli bir şeyi kim terk eder ve unutur ki?

İyi bir insanın kalp dünyasında unutulan tek bir husus olabilir. O da kötü/kötülerden olmaktır.

Ey Allah Teâlâm, celalinden cemaline sığınırız. Peygamber ruhlu o güzel insanın/insanların yanında bize de yer vermeni, gönüllerine girmeyi diliyoruz.

İhramcızâde İsmail Hakkı

BİZİMSİN, AYRILIK YAZILMAYACAK KADAR

Sevgili dedi ki: Hâfız, bize sen gönül verdin.. hulâsa biz kimseyi zorla kendimize âşık etmedik ki.

Biz, seni çok sevdik. Sen çok değerlisin.

-Bende seviyorum?

– Sevdiğim dediğin sen ve biz neyin peşindeyiz. Sevdiğini bulmadım diye yanıp duruyorsun.

Kendinden haberin var mı?.

Hangi dünyanın sahibisin?

Bura yok, orası yok.

-Bedenler vardır, eşleriyle bulunur. Biliyor musun, ruhunun eşini bulmak için daha hangi diyarlarda dolaşman gerekiyor? Aradığın eşinin diyarı buralar değilse.

Adem'e sormuşlar,

-Aşkından neden vazgeçmiyorsun. Ayrıl da rahat etsene.

-Melekler aşkımı bilir. Havva'da zaten benimdir. Fakat ruhumun hali başka, onda melekte var cinde . Hepsi bana meftunlar.

-Nasıl birşeyden bahsediyorsun ki, cinsleri aykırı şeyler muttasıl olur?

-Görmedin belki, fakat cennette huriler insanları bekliyor deniliyor.

-Duyduk. O nasıl iştir. Biri insan diğeri melekimsi.

-İnsanlar vardır. Âşıktır. Ancak aşklarında beden mefhumu yoktur. Onlar ruhun sevdası peşindedir. Bir ruhu sevdi mi, onu kimseye yâr etmez. Başkalarının olsun istemez. Unutma ki Tanrının da aşık olduğu ruhlar vardır..

-Nasıl?

-Ruhlar aleminde ruhlar saf saf olunca bazıları birbirlerine sargın olurken bazen bu çok ileri varmıştır. Bu ruhların birbirinden ayrılması mümkün değildir. Onlar dünyaya, farklı yerlerde, inançlarda gelseler de beraberdir.

-Tam anlayamadım.

-Duyarsın, harflerden kelimeler doğar. Kelimelerin doğmaları ayrı melekleri ayrı olsada asılları o harflerdir. Nice ayrı geldiğini zannedenler aslında o beraberlik içinde gelmiştir. Âlemin içinde dönen dolaşan bedenlerin bir kısmının canı ayrıksı değildir.

– Ruhların aynı oluşundan mı bahsediyorsun?

– Ruhlarda parçalanma olmaz. Onlar aynanın görüntüsündeki resme benzer. Kendi varlığını varlık gibi zannetsende yine "o" sun.

Sevenler sevilenler diye ayrılan şeyler aslında o ruhun cam fanusundan süzülen ışıkların karanlıkta parçalanmış halleridir.

-Ey sevgili itiraz etsende etmesende ya "o"sun ya da sen "o"nunsun.

Diyorum ki, inkarcı görünsen, inançlı bilinsen, onu, sen olarak bulamayacaksın. Hep bir eksik ve mehcur olarak kalacaksın.

Bütün olan birliğimiz hep bir yerde iken hala sen, ondan dolayısıyla bizden kaçmaya çalışıyorsun. Unutma ki boynunda duran o yazgı seni hiç hürriyetine kavuşturmayacak. Belki ölüm bir kurtuluş olur, diye düşünüyorsan, aşıklara ölüm kader olarak yazılmamıştır. Aşıklar ölmez.

-Allah Teâlâ ölümü koç şeklinde öldürecek deniliyor. Bunun manası ölüm hayvanlar içindir. İnsan olarak bulduğumuz varlık hayvanlıktan ayrılınca ölümden uzaktır. Bu nedenle birbirimizden kaçmakta ısrarının bir önemi yoktur. Izdırap çekerek olgunlaşacağım diye çok gayret sarfetme, dünya mistiklerin zahmetiyle hiçbir zaman bir değişikliğe uğramadı. Onlar kendi dünyalarını imar ettiler. Fakat değersiz gördüğün köpek meşrepli zalim insanlar -köpeklerin adını anmak pek hoş gelmiyor- dünyayı daha çok değiştirdiler. Gel misafir kaldığın gülistanı zor yaşamakla kazançlı kılamazsın. Bırak her şeyi seni uçuracak kadar güzel gönülüne sahip olan bir eş ruhun var. eğer bir değer verebilsen.

– Canım ruhum.

– İnkârı bırak. İçin gururuna dokunsun. Çünkü ezelde sen ruhuna “o”nun yazıldın, şimdi geçici olarak ayrıldın. Sen “o”nunsun istesen de istemesen de, Kalem yazdı. **Bizimsin, ayrılık yazılmayacak kadar.**

İhramcızâde İsmail Hakkı

EZELÎ FEYİZ, ZORLA VE ALTINLA ELDE EDİLSEYDİ ABIHAYAT, İSKENDER’E DE NASİP OLURDU!

494. •

Dün gece rüyada gördüm, bir ay doğuyordu.

Yüzünün aksiyle hicran gecesi sona erişmekteydi.

Tabii' ettim de sefere giden sevgili geliyor dedim.

Daha pek tez, pek erken ama ah ne olur kapıdan giriverse!

Allah selâmetler versin, benim kutlu sâkim daima kapıdan kadehle, şarapla gelirdi!

Ne hoş olurdu, rüyada diyarım görseydi de bizimle sohbet ettiği demleri hatırlasaydı ve bu hatırlayış onun bu tarafa gelmesine kılavuz olsaydı!

Ezelî feyiz, zorla ve altınla elde edilseydi Abıhayat, İskender’e de nasip olurdu!

Anılsın o demler ki kapımdan, bacamdan her an sevgilinin haberi, güzelimin mektubu gelirdi!

Mazlumun biri bir gece âdil padişahın kapısına baş vursaydı rakibin, bu kadar zulmetmeye nerden mecal bulurdu?

Yola düşmemiş hamlar, aşk zevkini ne bilsinler? Sen bir deniz gibi geniş ve tahammüllü gönül sahibi, bir er, bir yiğit ara!

Sana taş yüreklilikte kılavuzluk edenin de ne olurdu, ayağı bir taşa dokunaydı!

Başka bir şair de Hâfız gibi şiirler söyleseydi elbette hüner ehlini koruyup yetiştiren padişahın makbulü olurdu!

Didem behâb düş ki mâhi berâmedı
Kez caksi rüyi o şebi hicran serâmedi

24. Kıta

Bu kulun can kulağına Tek Tanrı'dan bir hatif şöyle bağırdı:

Azizim, bir kimsenin nasibi horluk olursa hakikaten ne kadar çalışsa, zorlaşa rütbe ve mevki elde edemez!

Birinin baht kilimini kara dokudular mı onu zemzemle, kevserle yıkansa da ağarmaz!

Begüşi can ı rehi munhii nida derdâd

AŞK ERLERİNE ANLAŞILMAZ SÖZLER SÖYLEDİN. YARABBİ, SEN BU MUAMMAYI HALLET.

251.

Ey sırlar söyleyen dudu, dilerim gagandan şeker eksik olmasın.

Başın daima yeşil, gönlün ebediyen hoş olsun. Sevgilinin yüzündeki tüylerden ne güzel bir numune gösterdin bana!

Aşk erlerine anlaşılmaz sözler söyledin. Yarabbi, sen bu muammayı hallet.

Uyanık baht, bir uykuya dalmışız, yüzümüze kadehten gül suyu serp de uyanalım.

Çalgıcının çaldığı bu makam, ne makamdı ki sarhoşla ayık beraber oynamada!

Sâkinin şaraba kattığı bu afyondan içenlerde ne baş kaldı, ne sarık!

Abıhayatı İskender'e vermezler., bu, zorla, parayla olacak iş değil ki!

Gel de manası çok olan bu kısa sözden gönül ehlinin ahvalini duy, anla!

Çin güzeli, düşman, şeyhimiz sarhoş, gönül tuzağa tutulmuş, avcı da gaddar mı gaddar!

Ayıklara sarhoşluk sırlarından bahsetme., can sözünü duvardaki resme söyleme!

Hâfız, Şah Mansur'un devleti sayesinde şiir söylemede şöhret buldu.

O Padişah, kullarına efendilik etti. Yarabbi, sen de onu âfetlerden koru!

Ela ey tüti-i güyâ-yı esrar
Mebâdâ hâliyet şekker ziminkar

NE ZULÜMLER GÖRDÜK DE KİMSECİKLERE ŞİKÂYET BİLE ETMEDİK; HİÇ BİR SURETLE HÜRMETİ BIRAKMADIK.

378 t

Sevgililerden dostluk umuyor, vefa gözetiyorduk. Zaten bu zannımız yanlıştı bizim!.

Şimdilik dostluk tohumunu ektik, gittik., bakalım bu ağaç ne vakit meyve verir?

Dedikodu dervişlerin âdeti değil, yoksa seninle ne maceralarımız var!

* Gözünde savaş hileleri varmış., biz yanıldık, sulh edecek sanmıştık!

* Güzellik fidanın kendi kendine gönüller parlatır bir hale gelmedi. Onu himmet nefesiyle biz yetiştirdik.

Ne zulümler gördük de kimseciklere şikâyet bile etmedik; hiç bir suretle hürmeti bırakmadık.

Sevgili dedi ki: Hâfız, bize sen gönül verdin.. hulâsa biz kimseyi zorla kendimize âşık etmedik ki.

Mâ zi yaran çeşmi yâri dâştim
Hod ğalet bud ançi mâ pindâştim

Kaynak: HÂFIZ DİVÂNI ŞİRÂZÎ Çeviren: ABDÜLBÂKIY GÖLPINARLI, MEB, 1992, İstanbul

İBLİS'İN HZ. ÂDEM'E SECDE İLE EMREDİLMESİ VE ETMEMESİ SIRRI

İblis dedi ki
"Ben şahidim; şahide hapis nerededir?
Zindan ehli değelim, Yezdan şahiddir!"
Mana: "Ben ezelde şekâvet ehli olanların fiillerinin şahidiyim ve şahidlerin şahâdetinde bir kabahati olmadığı için onu hapse koymazlar. Binaenaleyh hapis ehli değilim, zira ben vazifemi yapıyorum, buna halikım şahiddir"
A. Avni Konuk, Mesnevi Tercüme Ve Şerhi, c.3, b.n.2683

Kur' ân, İblis'i Allah'ın emrine karşı gelen bir âsi olarak tavsif eder ve onun bu âsiliği ise insanın varlığı ile ilgilidir. Çünkü insan var olmazdan önce Hallâc'ın ifadesiyle İblis, Allah'ın dâiliğini yapıyor, meleklere ders veriyordu. Bu hizmetinden dolayı da makamı yükselmiş, cennetin hazinedarlığı dahi ona verilmişti. Ancak, en üstün varlık olarak Âdem yaratılıp İblis, Âdem'e secde ile emredilince isyan etmiş, emre âsi olmasına sebep olarak da insanı görmüştür.

Bu yüzden şeytanın, Allah'ın değil insanın düşmanı olduğunu söyleyen Fazlur Rahman'a göre Allah, şeytanın yaklaşamayacağı kadar ondan uzak olduğundan, şeytanın hedefi insandır. Yine şeytana karşı muzaffer olabilecek olan veya ona mağlub olup helak olabilecek olan da insandır. İnsan potansiyel olarak her şeye istidatlı bir varlıktır. Şeytana karşı muzaffer olarak, iyi bir varlık olabileceği gibi, ona mağlup olup fena bir varlık da olabilir.

Eğer insan iyi olursa o kadar iyi bir varlık olur ki, melekler onun haline imrenir. Aksine kötü olursa, o kadar fena bir varlık olur ki, şeytan bile ondan, ona arkadaş olmaktan kaçar([51]). Allah insana, şeytanın insana olan düşmanlığını açıkça bildirmesi, bunu sık sık hatırlatması ve hatta inşam kandırmak ve ayağım kaydırmak için ne gibi hilelere başvurduğu, hangi vesveselerle inşam saptırdığım beyan etmesine rağmen, yine de insan şeytana karşı tedbir almak hususunda yetersiz kalmaktadır. İnsanın kendisinin bilmediği gizli yönlerini şeytan bilmekte ve özellikle bu yönlerden insana vesvese vermekte ve ayağım kaydırmaktadır**. Ehl-i tasavvufa göre bu gizli bilginin sebebine gelince İblis; secde ile emredildiği zaman secde etmemiş ve o anda bazı şeylere vâkıf olmuştur.**

Amr b. Osman Mekki şöyle der; **"Âdem'in ruhu bedenine girince bütün meleklere O'na secde etmeleri emrolunduğundan hepsi alınlarını toprağa koymuşlardı"**([52]). Ancak İblis, 'Ben biliyorum ki, bu Âdem topraktan ibaret değil, bunda bir sır var. Sırrını göreyim de ondan sonra baş koyayım, ne olursa olsun'([53]), ondaki bu sırrı görmek için canımı feda edeceğim, bu uğurda beni lânetleyip azgın, mürâi ve fâsık diye çağırsalar revadır, deyip secde etmedi.[54], İblis'in isyanı Kur'ân'da yedi yerde tekrar edilmişti.

«Rabbin meleklere demişti ki: Ben çamurdan bir insan yaratacağım Onu tamamlayıp, içine de ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal ona secdeye kapanın!. Bütün melekler secde ettiler, Yalnız İblis secde etmedi. O büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu»([55]) Âdem'e secde etme konusunda melekler hiç bir mazeret öne sürmemişken, kendisi için özür beyan eden İblis ise ebedi olarak mel'ün ve zelil olmuştur. Çünkü, kendisinin ateşten yaratıldığını ileri sürerek balçıktan yaratılan Âdem'e secde etmedi, neticede de lanete müstehak oldu.. Attar'a göre İblis meraktan dolayı, ne olup bittiğini gözetlerken secde etmemiştir.

İblis, **"bakalım rûh Âdem'in başından mı, ağzından mı kulağından mı girecek"** diye, gözledi. Bu yüzden İblis'den başka hiç kimse insanlığın sırrına vakıf değilken, İblis bu sura vâkıf olmuştur. Şu halde sırrı göreyim diye secde etmeyen iblis, insanlığın sırrına vakıf olmuştur. Secde etmemişti, zira bu sırada sırrı görmekle meşguldü. İblis'in kendisinin üstün olduğunu iddia etmesi ise boş bir iddiadan başka bir şey değildir. Secde etmemesi de sadece ve sadece, Allah'ın insana lütfetmiş olduğu şerefe olan hasedinden dolayıdır. Allah, Bakara sûresi, 30-34. âyetlerinde Âdem'in üstünlüğünü, hilafete layık olduğunu, birçok ilimle mümtaz olduğunu ihsasla meleklere, Âdem'e secde etmelerini emretmiştir.

«Hani biz meleklere (ve cinlere) Âdem'e secde edin, demiştik İblis hariç hepsi secde ettiler. O yüz çevirdi

---

[51] Attâr, Tezkirâtü'l-Evliya, s.368.
[52] Attâr, Tezkiretü'l-Evliyâ, s.488.
[53] Feridüddin-i Attar, Mantık Al- Tayr,MEB. Yayınları, Şark İslâm Klasikleri: 36, İstanbul, 1991, c.n, s. 102.
[54] Attâr, Tezkîrâtûl-Evliyâ, s.488.
[55] Zümer, 39/71-74; sâd/71-74

ve büyüklük tasladı... » [56]

Mehmet Vehbî Efendi "Hülasatü'l- Beyan"da bu âyeti şöyle tefsir eder:

Âyetin manası, "bizim Âdem'e ve evladına birçok nimetlerimiz vardır. Nimetlerimizden birisi de Âdem'in, meleklerin tazîm suretiyle secdelerine lâyık olmasıdır. Binaenaleyh ***"Hatırla ya habibim o zamanı ki, Âdem'in meziyet ve faziletini izhâr için biz, meleklerin Âdem ve evladı (insan) hakkında söyledikleri sözden istiğfâr ve istizâr olunmak üzere meleklere secdeyle emrettik ve dedik ki, "Âdem'e tevâzu edin" onlar da emrimizi yerine getirdiler ve secde ettiler. Ancak İblis kalbinde olan şekâveti izhâr ederek secdeden imtina ve istikbar etti ve kâfirlerden oldu .",*** *böylece habis yaratılışının gereğini ortaya koyan İblis hasedini, kibir ve gururunu saklayamadı*([57]*), demektir."*

Ehl-i Tassavvufun anlayışında Hallâc'cı gelenek bir tarafa bırakılacak olursa, diğer mutasavvıflara göre İblis'in Âdem'e secde etmeyi reddetmesi, yanlızca bir buyruk dinlememe değil aynı zamanda sevgi eksikliğinden kaynaklanan bir harekettir([58]) Hucviri "Keşfu'l-Mahcub"da secde eden ile secde edilen arasındaki üstünlük meselesini şöyle izah eder:

"Kâbe cansız bir taştan ibarettir. Halbuki mü'min ondan daha üstün olduğu halde ona secde etmektedir. Tıpkı bunun gibi mümkündür ki, Âdem'den daha üstün olmalarına rağmen, melekler ona secde etmiştir", denilirse biz şöyle deriz; "Mümin kâbe'ye, mihraba veya duvara secde ediyor" diyen kimse yoktur. Bilakis herkes;" Mümin, Kâbe'nin Rabbi'ne, evin sahibine secde ediyor" demektedir([59]). Binaenaleyh kimse Kabe'ye, Allah'a mukâbîl bir kudsiyet atfetmemiş, bilakis Allah Kâbe'ye kudsiyet lütfettiği için mü'minler ona iltifat etmişlerdir. Aynı şekilde Âdem'e şeref lütfeden de Allah'dır ve Allah, Âdem'e şeref bahşettiği ve secde ile emrettiği için melekler, Âdem'e iltifat göstermiş ve secde etmişlerdir.

İblis'in durumuna gelince: Allah, Âdem'e hürmet için ona da secde etmesini emretti, ama o bunu reddederken gururla dolmuştu ve kendisinin Âdem'den çok üstün olduğunu düşünüyordu([60]). "Hülasatü'l-Beyan"da secdenin hususiyeti şöyle izah edilir: Secde Allahu Teâlâ'ya mahsus olduğundan eğer buradaki secdeden maksat ibadet kasdıyla secde ise, hakikatte secde Allah'adır. Ancak melekler Âdem'in şanına tazîm ve yüksek mertebesini izhâr için, Allah'a ibadetlerine Âdem'i kıble edinmişlerdir. Şu halde secde, Âdem'e yapılmıştır. Meleklerin secdeleri zahirde Âdem (aleyhisselâm)'a tazîm ise de hakikatte Allah'a ibadettir. Her ne suretle olursa olsun meleklerin Âdem'e secde ile emrolunmaları ise, peygamberlerin meleklerden üstün olduğuna delâlet edert([61]). Hz. Peygamber salla'llâhu aleyhi ve sellem bir hadisinde şöyle buyurur **" Âdemoğlu secde âyetini okuyup secde ettiği vakit şeytan uzaklaşarak 'eyvah! bu adam secde ile emrolundu secde etti, cenneti kazandı. Ben ise secde ile emrolundum, isyan ettim, cehennemi hakettim' diyerek uzaklaşır".** Çünkü o, bir kere secde etmemekle lânete müstehâk olmuş, ebedi cehennemlik olarak gösterilmiştir. ([62]).

Hallâc"cı gelenekte ise şeytanın haleti rûhiyesi; "Senin tarafından lanetlenmek, benim için başımı senden başka bir yere çevirmekten bin kez yeğdir" tarzındadır. Nitekim şu ifadeler Hallâc tarafından şeytana izafe edilir:

" Hak ona 'secde et!' demişti, 'senden gayrıya secde etmem' diye karşılık verdi. İblis secde etmedi, başı yerde değildi, adeta pusudaydı. Onun için Allah'ın tam o secde anında Âdem'e ruhundan ruh üfurdüğünü gördü ve bu sırra erdi([63]). Melekler birlik olup secde ettiler, o ise bencillik etti. "Saadet- nâme"de, İblis'in hali bir beyitle şu şekilde ifade edilir:

"İdris benliğini yok ettiği için cennetlik oldu. Halbuki İblis bencilliğinden ötürü Tanrı'nın lânetine

---

[56] Bakara, 2/34.
[57] Vehbî, s.96-97.
[58] Schimmel, s. 174.

[59] Hucviri, s.360
[60] Fazlur Rahman, s.87.
[61] Vehbî, c.I, s.96–97.

[62] Gazâlî. İhya, c.I, s.452.

[63] Attar, Mantık Al Tayr, c.II, s. 102.

uğradı"(64). Mevlana da, "Divan-ı Kebîr"inde, meleklerin Âdem'deki üstünlüğü idrâk ederek derhal secdeye kapandıklarını, İblis'in ise onu kuru bir balçık olarak gördüğü için horladığım ifade eder:

"Melekler, Âdem'in bedenine hemen secde ettiler. Çünkü o kutsal bedende senin can ışığını gördüler. Şeytan, o bedeni balçıktan yapılmış gördü de başını secdeye eğmedi"(65).

Hallâc'a göre ise, Allah'ın emri ayrı, iradesi ayrıdır. Allah bir şeyi emredince, onu istemiştir denemez. Nitekim İblis'e "secde et!" emrinde bulunmuştur, ama iradesi secde etmemesi yönündedir. İblis bunu bildiğinden dolayı secdeyi reddetmiştir. İblis'in dilinden:

"O tertemiz nûr, bana apaydın göründü ya, lânetinden ne korkum var!

Lânet de senin rahmet de, kul da senin kısmet de"(66), diyen Hallâc, İblis'in muvahhid olarak Âdem'e secde etmediğini ısrarla vurgulamaktadır. Hallac'ın bu iddiası ise, "emr-i teklifi" ve "emr-i irade-i ilahi" ile ilgilidir. Buna göre secde etmekle emredilen İblis, kendi cüzi iradesiyle iataati seçmeyince, şüphesiz Allah da, külli irade dahilinde "emr-i teklifi olarak taleb etmiş olmakla birlikte, emr-i iradî olarak İblis'in secde etmesini taleb etmemiştir. Hallaç devamla, İblis'in halet-i rûhiyesini şöyle izah eder:

"Melekler müsâde üzerine Âdem'e secde ettiler, İblis secde etmemekte direndi, uzun zaman geçilmişti müşâhede üzerine.... Derken işleri karmakarışık hale geldi, kötü zanlara kapılmıştı. 'Ben ondan üstünüm' diye tutturdu(67). Meleklerin secde etmelerine karşılık, İblis'in böyle bir tutum içerisine girmesi ve bazı tasavvuf çevrelerinde İblis'e bir masumiyet atfedilmesi şu açılardan izâh edilebilir:

İblis'in, insandan önce kulluk için yaratılan varlıklardan olan cinlerden olduğu kabul edilecek olursa; «***Ben, cinleri ve insanları sadece ve sadece bana kulluk etsinler diye yarattım***»(68) âyetiyle beyan edildiği gibi, bu yönde insandan bir önceliği vardır ve emir ona karışık gelmiştir. Âdem ise, yaratılış gayesinden sapan bu birinci zümreye alternatif olarak yaratılan varlıktır. Şu halde İblis de, Âdem de "***Allah'a ibadet etsin***" diye yaratılan varlıktır. İblis ile Âdem'in konumu bu yönde değerlendirilince, Hallâc ve onun görüşünde olanların getirdikleri izahlardan şu mana çıkmaktadır: Hakikat nazarıyla bakıldığında her ne kadar Allah, İblis'e secde etmesini emretmişse de, secde etmesini irade etmemiştir. Çünkü kulluk için yaratılan bir varlık olan insanın imtihanı için bir sebeb, bir araç vazifesi görecektir. İblis'in varlığı ve yaratılışı bu gayeye matuftur. Fakat şeriat nazarıyla bakıldığında; yine de ehl-i tasavvufun ekserisine göre Allah, İblis'den de secde etmesini istemiştir ve İblis bu emre âsi olmuş, bu isyanından da bir an dahi pişman olmamıştır. Bu hususu "hakikat- şeriat" açısından Yunus Emre şu mısralarla dile getirir:

Âdem İblis kim ola işi işleden Çalab

Ay ü güni yaradup leyi ü nehâr eyledi

Çalab aydur şol kula inayet benden ola

Ne şeytan azdunsar ne kimse kâr eyledi(69)

Sh:58-62

"Biz de bu meyin sarhoşlarından olmuşuz,
Onun dergâhının âşıklarından olmuşuz"

Hz. Mevlânâ, İblis'in dilinden; İlâhî isimler meyinin sarhoşu olmuşuz Hakk'ın dergahı mesabesinde olan isimlerden "mudili" dergahının meclubu ve âşıkı olmuşuz ifadesini dile getirerek, İblis'in yaratılış hususiyetine işaret eder.[70]

---

64 Nasır-ı Hûsrev, Saadet-nûme, Çev: Pr.Dr. M. Ülker Anbarcıoğlu, MEB. Yayınları, Şark İslâm Klasikleri: 30, s. 14.
65 Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî, Divân-ı Kebîr, Haz: A. Gölpınarlı, K.B.Yayınları/1383, Ankara, 1992, c. VH, s.3 9 7 , 5170. beyit
66 Attar, Mantık Al Tayr,c.n, s. 102.
67 Yaşar Nuri Öztürk, s. 119.
68 Zâriyât, 51/56.

69 Emre, Divân, s. 158.

70 Konuk, Mesnevi Tercüme Ve Şerhi, b.n.2613.

Not:

Şeytan meleklerin hocası olduğuna göre onu resmedenlerin çirkin ve hayvana benzer çizmesinin neden başladığını araştırmak gerekiyor. [Hristiyanların etkisinde kaldığımız biraz kesin] Aslında şeytan çok güzel bir çehreye sahip iken korkularımızı ve hatalarımızı ona mal edebilmek için çirkin yapmak ile tatmin mi oluyoruz?

İnsan melekler ve şeytanları aslına uymayan bir şekilde resmederken duygularını ifadede biraz aşırıya gittiğini söylemek gerekiyor. Bir şeyleri yanlış yapıyoruz.

Ahlak bakımından Goethe, insanın şeytana uymak suretiyle temizleneceğine inanır. Tanrı' nın şeytana gösterdiği alicenaplığın anlamı budur. O, bunu, insanlığın ahlaksal yetkinliğinden ayrılamaz bir yardımcı saymaktadır. Faust, bu düşüncenin ispat ve itirafıyle dolu olan bir eserdir

.[**Kaynak: Cemil Sena, FILOZOFLAR Ansiklopedisi 1. Cilt A-D, Remzi Kitabevi, Mayıs, 1974, İstanbul, Sh: C. II, 256]** İhramcızâde İsmail Hakkı

Kaynak: Muharrem ÇAKMAK, Tasavvufî Düşüncede Şeytan, TC. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1994, Erzurum

ÖLEMEMEKTEN ÖLÜYORUM-AZİZE TERESA

Yaşıyorum, ama kendimde yaşamadan

Yaşamak için yanıp tutuşuyorum

Ölememekten ölüyorum.

Aşktan öldüğümden beri

Kendimden geçmiş olarak yaşıyorum.

Çünkü beni kendisi için isteyen Tanrı ’da yaşıyorum;

O’na yüreğimi sunduğumda

Oraya bu sözleri kazıdı:

Ölememekten ölüyorum!

Aşkla kaplı olarak yaşadığım

Bu Tanrısal hapishanede

Tanrı tutsağım oldu

Tanrı ’yı tutsağım olarak görmek

Bana dayanılmaz acı veriyor

Aşırı sevgiden coşmaktadır yüreğim

Ölememekten ölüyorum.

Bu yaşam ne de uzun!

Ruhumun zincire vurulduğu

Bu hapishaneye katlanmak ne zor!

Ölümün gelip, beni kurtarmasını beklemek

Öyle azap veriyor ki bana

Ölememekten ölüyorum.

Rab, Senden zevk alınamayan

Bu yaşam ne kadar da çekilmez

Aşk hoşluklarla dolu ama

Beklemek ne yazık öyle değil

Bu yükü al benden Tanrım

Ağırlığı beni eziyor

Çünkü ölememekten ölüyorum.

Bir gün elbet öleceğim düşüncesi yaşatıyor beni

Umudumun bana verdiği güvenceyle

Ölüm yaşam olacak benim için.

Ey yaşama götüren ölüm!

Gecikmeden gel; bekliyorum seni

Ölememekten ölüyorum!

Ey yaşam, sevginin güçlü olduğunu anla

Bundan böyle artık yük olma bana

Yaşama kavuşmak için ölmekten gayrı

Çarem olmadığını anla artık

Zincirlerimden azat etmek için beni

En büyüleyici halinle gel ey tatlı ölüm

Ölememekten ölüyorum.

Gerçek yaşam, Cennette yaşanandır

Bu dünyadaki yaşam son bulmadıkça

Ona kavuşamaz insan.

Ey ölüm!

Saklanma artık İlk önce ölmeliyim ki

Daha sonra yaşayayım!

Ölememekten ölüyorum.

Yaşam!

Seni yaşamak için,

Seni yitirmekten başka Tanrı 'ya ne verebilirim ki?

Mademki, biricik arzumu

Ölüm gerçekleştirecek

Öyleyse yaşam, seni terk etmek gerek!

Ölememekten ölüyorum.

Tanrım, Senden yoksun

Yaşamım nedir ki?

Ve ölemeden acı çekmekten

Daha korkunç işkence olabilir mi?

Kaderime yanıyorum,

Çünkü sızım bir türlü dinmek bilmiyor

Ölememekten ölüyorum.

Sudan çıkarılan balık bile

Ölümden medet bulur

Çünkü ölüm onun için kurtuluştur

Ama benimki gibi acımasız bir yaşamla

Hangi ölüm kıyaslanabilir ki

Ölememekten ölüyorum

Altar da mevcut olan Sana taparak

Biraz avuntu buluyorsam eğer

Seni tam olarak görememenin

Istırabı da içimde canlanıyor

Her şey bana yeni bir dert kaynağı

Çünkü istediğim gibi göremiyorum Seni

Ölememekten Ölüyorum

Bir gün Seni görmek umudu ile

Seviyorsam eğer

Seni yitirebilmek düşüncesi

Gözyaşlarımı artırıyor.

Bu korku, ürpertiyor beni.

Tanrım, sevgiline acı!

Ölememekten ölüyorum.

Bu ölümden kurtar beni Tanrım, hayat ver bana

Bu bağların tutsaklığından kurtar.

Seni görmek için öldüğümü

Sensiz yaşayamayacağımı

Gör Tanrım!

Ölememekten ölüyorum.

Bundan böyle ölümüme ağlayacağım

Günahlarımdan dolayı

Tutsak kaldığı sürece

Hayatıma sızlanacağım.

Ne zaman söyleyebileceğim?

Senin aşkın için öldüğümü

Ölememekten ölüyorum.

VİVO SİN VİVİR EN Mİ

Vivo sin vivir en mi,
Y tan alta vida espero,
Que mu er o porque no muero.

Aquesta divina union
Del amor con que yo viyo
Haze a Dios ser mi cautivo,
Y libre mi caraçon;
Mas causa en mi tal passion
Ver a Dios mi prisonero,
Que muero porque no muero.

Esta divina prision,
Del amor en que yo vivo,
Ha hecho a Dios mi cautivo,
Y libre mi corazón;
Y causa en mi tal pasión
Ver a Dios mi prisionero,
Que muero porque no muero.

Ay, que larga es esta vida!
jQue duros es tos destierros,
Esta câcel, estos hierros
En que el alma estâ metida!
Sólo esperar la salida
Me causa dolor tan fıero,
Que muero porque no muero.

Ay, que vida tan amarga
Do no se goza el Senor!

Y si es dulce el amor,
No lo es la esperança larga:
Quite me Dios esta carga,
Mas pesada que azero;
Que muero porque no muero

Solo con la conflanza
Vivo de que he de morir,
Porque muriendo el vivir
Me asegura mi esperanza;
Muerte do el vivir se alcanza,
No te tardes, que te espero;
Que muero porque no muero.

Mira que el amor es fuerte;
Vida, no me seas molesta,
Mira, que solo me resta,
Para ganarte perderte.
Venga ya la dulce muerte,
Venga el morir muy ligero
Que muero porque no muero.

Aquella vida de arriba,
Es la vida verdadera,
Hasta que esta vida muera,
No se goza estando viva:
Muerte, no me seas esquiva;
Vivo muriendo primero,
Que muero porque no muero.

Viva, que puedoyo darle
A mi Dios que vive en mi,
Sino es el perderte a ti,
Para mejor a el gozarle?
Quiero muriendo alcanzarle,
Pues a el solo es el que quiero;

Que muero porque no muero.

Estanta ausente de ti,
Que vida puedo tener
Sino muerte padecer
La mayor que nnca vi
Lastima tengo de mi,
Por ser mi mal tan entero,
Que muero porque no muero

El pez que del agua sale
Aun de alivio no car ece;
Aquien la muerte pedece,
Al fin la muerte le vale
Que muerte avra que se yguale
A mi vivir lastimero
Que muero porque no muero

Quando me empieço en aliviar,
Viendo en el Sacramento,
Me haze mas sentimiento
El no poderte gozar.
Todo es para mas penar,
Por no verte como qoiero;
Que muero porque no muero.

Quando me gozo, Senor,
Con esperança de verte,
Viendo que puedo perderte,
Se me dobla mi dolor;
Viviendo en tanto pavor,
Y esperando como espero;
Que muero porque no muero.

Sacame de aqueata muerte,
Mi Dios, y dame la vida;

No me tengas impedida
En este lazo tan fuerte,
Mira que muero por verte,
Y vivir sin ti no puedo,
Que muero porque no muero.

Llorare mi muerte ya
Y lamentare mi vida,
En tanto que detenida
Por mis pecados esta.
O mi Dios, quando sera,
Quando yo diga de vera:
Que muero porque no muero.
https://youtu.be/9LO47l6DdTo

AZİZE TERESA'NIN İSTİĞRAK HÂLİ SÖZLERİ

Ey Sonsuz Büyüklük!

Ey Kurtarıcım, ne yapmaktasın!

Onca lütfu kime verdiğine bak!

Sırf kendi hatamdan dolayı kibir okyanusunda yalanlarla yitip giden biri olduğumu neden anımsamak istemiyorsun?

Yalandan nefret etmeme rağmen kim bilir kaç kez onun kölesi oldum!

Ey Tanrım!

Nasıl oluyor da, layık olmadığı halde bir ruha onca lütuf verebiliyor ve onca sevgi gösterebiliyorsun? [71]

Tanrım, beni bu sefil yaşamda tutman yetmedi mi?

[71] *Teresa de Avila, YÖ, s.338.*

Senin aşkın uğruna bana çok zor gelen, yemek, uyumak, geçici işlerle uğraşmak, birçok kimseyle görüşmek zorunda olmak gibi sıkıntıların arasında kalmam yetmedi mi?

Bu acının ne kadar büyük olduğunu yalnız Sen bilirsin; ama yine de,

Ey ruhumun Sevgilisi!

Bütün bunlara Senin için katlanıyorum.

Senin yanında iken huzur bulduğum bu ender anlarda da benden gizlenmen şart mı?

Bağışlayıcılığınla bu hâlin birbirleriyle nasıl bağdaşabilir?

Senin benden saklandığın gibi, benim Senden saklanabilmem mümkün olsaydı, Rab şundan eminim ki, bana olan Sevgin buna katlanamazdı!

Oysa hep benimle birliktesin ve daima beni görmektesin.

Böyle bir eşitsizlik çok zalimce bir şey Tanrım [72]

Kaynak: Sibel TOPÇU, Avilalı Teresa Ve Mistik Görüşleri, T.C Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Felsefe Ve Din Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010, İstanbul

[72] *Teresa de Avila, YÖ, s.308-309.*

ROSENBERGLER HAKKINDA

5 NİSAN 1951 / ROSENBERGLER İDAM EDİLDİ

Julius ve Ethel Rosenberg çifti, Sovyetler Birliği lehine casusluk yapmaktan ve atom bombası yapımının sırlarını düşmana teslim etmekten ötürü yargılandı ve ölümle cezalandırıldı. Bu suçları işlediklerine dair somut bir kanıt hiçbir zaman elde edilemedi. İdamlarını engellemek için tüm dünyada protesto gösterileri yapıldı. ABD hükümeti, bu idamlarla ülkedeki muhaliflerine gözdağı vermiş oldu.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından devasa iki kapitalist kampa bölünmüş olan dünyada, "soğuk savaş" adı verilen bir dönem başlamıştı. Bu kampların başı çeken ülkelerinden biri olan ABD, 50'li yıllarda ekonomik durgunluğun, Kore savaşının, aşırı silahlanmanın ülkesiydi. Ülkede güçlü bir muhalif rüzgâr esmeye başlamıştı. ABD'nin yeni cumhuriyetçi hükümeti, duruma hâkim olabilmek ve yükselen muhalif sesleri bastırabilmek için, senatör McCarhty önderliğinde yeni bir kampanyaya başladı. Bu kampanya, ABD politikalarına muhalif olan bütün sesleri "**komünist ve vatan haini**" gibi bildik suçlamalarla karalama, susturma ve fiziksel olarak imha etmek üzerine kuruluydu. Yaşananlar tam bir

cadı avıydı. İşçiler üzerinde korkunç bir terör estiriliyor, işçi önderleri komünist oldukları gerekçesiyle hapse atılıyor, işten çıkartılıyordu.

Rosenberg olayı işte böyle bir arka plan temelinde yaşanıyordu. Julius ve Ethel Rosenberg, Yahudi kökenli Amerikalılardı. Her ikisi de çeşitli işçi eylemliklerine katılmış, Komünist Partisi'yle çeşitli seviyelerde ilişkiler kurmuş, sınıf mücadelesiyle ilgilenmiş insanlardı. 1936'da bir işçi toplantısında tanıştılar ve 1939'da evlendiler.

Julius Rosenberg, 1945'te Komünist Partisi'ne üye olduğu gerekçesiyle işten çıkartıldı. Ailenin ekonomik durumu bozuldu. **Julius, kayınbiraderi David Greenglass**'la birlikte küçük bir tamirhane açtı, ancak işler iyi gitmedi. Tam bu noktada ise kurulan komplo işlemeye başladı. 1945'te tutuklanan bir ABD Komünist Partisi üyesi, sorgulamalar sonucunda FBI'a Ethel'in küçük kardeşi David Rosenberg'in ismini verdi. David'in ifadeleri ise Rosenberg çiftinin casuslukla suçlanmasına neden oldu. Karısı Ruth da Rosenberg çifti aleyhine şahitlik yaptı.

David, gençliğinde ABD Komünist Partisi'nin gençlik örgütü üyesiydi. Askerliğini atom bombasının gizlice üretildiği yer olan Los Alamos'ta yapmıştı. Terhis edilirken uranyum ve bazı aletler çalmış ve yakalanmış, böylece FBI'in şantajları için uygun bir aday haline gelmişti. **Julius ve Ethel Rosenberg** çifti için yapılan suçlama da, Sovyet ajanı olmak ve atom bombasıyla ilgili bilgileri Sovyetler Birliği'ne sızdırmaktı.

1950'li yılların Amerikası aşırı silahlanmanın, Kore Savaşı'nın, ırkçılığın, faşistliğin ve gericilin en üst boyutlara ulaştığı bir ülkedir. Nagazaki ve Hiroşima'ya atılan atom bombalarıyla, silah gücünü tüm dünyaya kanıtlamıştır. Ancak Sovyetler Birliği'nin de atom bombası geliştirme ihtimalini hiçbir zaman gözardı etmemektedir. Sovyetlerin yeraltı atom denemesi yapmasının ardından, ABD dünyada "tek" olma özelliğini yitirdiğinin farkına varır. Bunun önüne geçebilmesi için, ülkesindeki komünist hareketlerin mutlaka bastırılması gerektiği düşüncesi yürürlüğe girer. **Komünist olanların bir şekilde var olan gizli bilgileri Sovyetler'e iletebileceği kuşkusu yaratılır.** Böyle bir şey olmasa bile McCarthy için "bu tehdit yaratılmalıdır".

McCarthy, aklına koyduğu oyunu sahneye koyar. Bir Sovyet casus teşkilatı yaratır. FBI ile birlikte çalışan McCarthy, üç yalancı tanık bulur. Onların ifadeleriyle, Rosenbergleri casuslukla suçlayacak bir hikaye uydurur ve iddianame hazırlatır.

İlk olarak 17 Temmuz 1950'de Julius Rosenberg yakalanıp tutuklandı, ardından da karısı Ethel. Rosenberg çifti, her duruşmada kendilerine yöneltilen suçlamaları kesin bir dille reddettilerse de 8 Mart 1951'de başlayan mahkeme sonucunda, yalancı tanıkların ifadeleri sonucu Rosenbergler idama mahkum olur.

İddianame ve Rosenberglere atfedilen suçlar çok gülünçtür. Bu konuda fizik profesörleri, her iki sanığın da atom bombası formüllerini taşıyacak, aktaracak veya krokisini çizecek yetenekte ve bilgide olmadığını söylemiştir.

Ancak yargıç Kaufmann, doğrudan Washington'dan aldığı emirlerle hareket etmekte ve adeta Rosenberglere açık kin beslemektedir. Bu nefret de jüriyi etkilemiştir.

29 Mart 1951'de jüri Rosenbergleri suçlu buldu, 5 Nisan'da da Kaufmann idam kararını verdi. Kaufmann, FBI'a ve başkanı Hoover'e teşekkürlerini de sunmayı ihmal etmedi.

Yıllar sonra her şeyin FBI tarafından düzenlendiği ortaya çıkmıştı, ama Rosenbergler geri gelemezdi.

29 Mart'ta Rosenbergler jüri tarafından "suçlu" bulundular ve 5 Nisan'da hâkim Kaufmann tarafından ölüme mahkûm edildiler. Morton Sobell "suç ortağı" olarak 30 yıl hapse mahkûm edildi. Aleyhte esas tanık olan David Greenglass 15 yıla mahkûm oldu, erken tahliye edildi ve kendisine yeni bir kimlik verildi. Casusluk faaliyetinde bulunduğunu ikrar eden karısı Ruth hakkında dava bile açılmadı.

Hâkim Kaufmann, davayı şu **"teşekkürname"** ile kapattı: **"FBI ve Bay Hoover'a duyduğum saygının ne kadar büyük olduğunu bir kez daha vurgulamak istiyorum. Bu davada mükemmel bir çalışma**

sergilediler." Onyıllar sonra yayınlanacak olan belgeler tam da bunu acı bir şekilde tanıtladılar. Herşey baştan sona FBI ve devlet tarafından planlanmış, kotarılmış ve uygulanmıştı.

11 Nisan'da Ethel, idam edilinceye kadar bir daha terk etmeyeceği Sing Sing cezaevinin idamlıklar kanadına kondu. Daha sonra Julius da buraya **"nakledilecek"**ti.

Bir anda "normal" yaşamlarından koparılıp alınan, zindana atılan (her biri için konulan 100 Bin dolarlık kefaleti tabii ki bulamadılar) ve tam bir yalanlar ve iftiralar ağıyla karşı karşıya kalan Ethel ve Julius, bu davada masumiyetlerini kanıtlamak için muazzam bir güç gösterdiler. Sendika avukatı Emanuel "Manny" Bloch, bu konuda onların dostu ve avukatı haline geldi. Sonraki birkaç yılda tüm enerjisini ve çalışmasını Rosenberglerin savunmasına ayırdı.

Rosenberglerin idam kararında, komünist olmaları kadar Yahudi olmalarının da rol oynadığı söylenmiştir. Amerika'da yargıtay görevini üstlenen mahkeme, Rosenberg'lerin itirazını ve davanın yeniden görülmesi talebini beş kez reddetti. İnfaz ise dört kez ertelenerek, ayrı bir işkence uygulandı.

Rosenberglere, idama giden yolda hükümetle anlaşmaları ve suçu kabul etmeleri halinde cezalarının önce otuz, sonra yirmi yıla indirilmesi teklifinde bulunuldu. Kendilerine yönelik bu saldırının, ABD'de komünistlere karşı yürütülen politikaların bir sonucu olduğunu söylemelerine ve iddiaların tamamını çürütmelerine, suçsuzluklarını kanıtlamalarına rağmen 1953 yılında elektrikli sandalyede idam edildiler.

David Greenglass, yargılama sonucunda 15 yıla mahkûm oldu. Ancak bir süre sonra tahliye edildi ve kendisine yeni bir kimlik verildi. **Rosenberglerin** idamından on üç yıl geçtikten sonra, mahkemeye sunulan delillerin, gösterilen şahitlerin ve suçlamaların tümünün düzmece olduğu bizzat şahitler tarafından açıklandı.

Rosenberg örneği, köşeye sıkıştıkları anda toplumun dikkatini başka yöne çekmek için egemen sınıfın ne tür oyunlara başvurabileceklerini ortaya koyuyor. Türkiye'de de **"bu iş böyle gitmez"** diyenlerin vatan haini, komünist suçlamalarıyla yıllarca mahkemelerde süründürüldüklerini biliyoruz. Rosenberg çifti, kendilerini kurtaracak olanın işçi sınıfının kitlesel hareketi olduğunu biliyordu. Bunu yazdıkları mektuplarda da ifade etmişlerdi. Yığınların kitlesel mücadelesini örmek, öne çekmek, işte bu nedenle daha da büyük bir önem taşıyor.

Geride 6 yaşında Robby ve 10 yaşında Michael adında oğullarını öksüz bırakan iki kurban: Ethel Greenglass Rosenberg ve Julius Rosenberg.

Şu acıklı mektup, söylenecek son sözdü herhalde:

"Sevgili çocuklarım,

Bu sabah, sanki tekrar birlikte olabilecekmişiz sandım. Ama bunun olmayacağını bildiğim halde, size ancak öğrendiklerimi aktarabilmeyi istedim. Ne yazık ki ancak birkaç kelime yazabilirim. Gerisini size yaşamınız öğretmeli. Bana öğrettiği gibi.

Başlangıçta sizin için acılı olacak, ama üzülen yalnızca siz olmayacaksınız. Sonunda siz de yaşamın yaşamaya değer olduğu inancına varmak zorundasınız. Şimdi önüne geçilmez biçimde yaklaşan ölüm karşısında bile bunu bilmenin cellatları yeneceğinden kesinlikle emin oluşumuz size bir avuntu olsun.

....

Yaşamımızın sizle birlikte sonuna kadar yürütme sevinci ve mutluluğunun bize nasip olmasını dilerdik. Babanız size tüm yüreği ve tüm sevgisinin sevgili oğullarına ait olduğunu söylemek istiyor. Suçsuz olduğumuzu ve vicdanımıza aykırı hareket edemediğimizi hiçbir zaman unutmayın.

Sizi bağrımıza basıyor ve hararetle öpüyoruz.

Sevgiyle,

Baba ve Anne"

ANI

Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil bu anılacak şey değil
Apansız geliyor aklıma
Neredeyse gün doğacaktı
Herkes gibi kalkacaktınız
Belki daha uykunuz da vardı
Geceniz geliyor aklıma
Sevdiğim çiçek adları gibi
Sevdiğim sokak adları gibi
Bütün sevdiklerimin adları gibi
Adınız geliyor aklıma
Rahat döşeklerin utanması bundan
Öpüşürken bu dalgınlık bundan
Tel örgünün deliğinde buluşan
Parmaklarınız geliyor aklıma
Nice aşklar arkadaşlıklar gördüm
Kahramanlıklar okudum tarihte
Çağımıza yakışan vakur, sade
Davranışınız geliyor aklıma
Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil unutulur şey değil
Çaresiz geliyor aklıma.

Melih Cevdet ANDAY

ROSENBERGLER ÖLMEMELİ/ Yakup BAROKAS-01 Şubat 2012

Geçtiğimiz hafta Şehir Tiyatroları Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde Alain Decaux'nun yazdığı, Orhan Alkaya'nın yönettiği 'Rosenbergler Ölmemeli' adlı oyunu seyrettim. Yıllar önce Dostlar Tiyatrosu'nda Ayla Algan ve Genco Erkal'ın sahneye koydukları insanlık tarihinin bu ibret verici, yüz karası ayıbının kitabını okudum, filmini izledim. Her seferinde isyan ettim, Ethel ve Julius Rosenberg için sessizce ağladım.

ABD vatandaşı olan Ethel ve Julius Rosenberg, Yahudi ailelerin çocukları olarak dünyaya geldiler. Ancak onlar antisemitizmin değil **McCarthy**'ciliğin kurbanı oldular. ABD senatörü Joseph McCarthy'ye göre sağcı olmayan herkes komünistti, vatan haini ve casustu.

Bir teknisyen olan Ethel'in öz kardeşi **David Greeenglass,** Los Alamos atom tesislerinde uranyum çaldığı gerekçesi ile 1950 yılının 15 Haziran gecesi tutuklandı. İftira, şantaj, tehditlerle alınan ifadesi sonucunda Rosenbergler aleyhine tanıklık yapmaya zorlandı. Rosenbergler Sovyetler Birliği'ne atom bombası ile ilgili bilgi sızdırmak ve ABD'ye ihanet etmekten suçlandılar.

Davalarını üstlenen Avukat **Emanuel Bloch**, Rosenbergler'in hesaplarına Sovyetler Birliği tarafından 70 ABD doları yatırıldığı, kendilerine bir sandalye ve saat hediye edildiği gibi gülünç ve uyduruk delilleri tek tek çürütmesine rağmen 29 Mart 1951'de jüri kararını verdi. Ölüm cezanın hafifletilmesi

için hem ulusal, hem de uluslararası platformlarda büyük bir kampanya başlatıldı, elli bin imza toplandı, yürüyüşler düzenlendi.

Pablo Picasso, L'Humanité dergisinde; **"Saatler önemli. Dakikalar önemli. İnsanlığa karşı bu cürmün işlenmesine izin vermeyin!"** çağrısında bulunurken **Jean Paul Sartre, Albert Einstein, Bertold Brecht, Jean Cocteau, Frida Kahlo** gibi pek çok aydın tepkilerini ortaya koydular. **Papa XII. Pius**, ABD Bakanı **Eisenhower**'dan infazın durdurulmasını talep etti.

ABD Yüksek Mahkemesi önce temyiz başvurusunu kabul, sonra da McCarthy'nin baskısı ile bu kararı iptal etti. Rosenberg'ler aynı günün akşamı, 19 Haziran 1953'de, geriye iki küçük oğlan çocuğu bırakarak, Şabat'ın girişinden sonra, California açıklarındaki ünlü Sing Sing Adası'nda elektrikli sandalyede can verdiler.

İnsanlık tarihinin bu kara lekesi 60 yıl geride kaldı. Bugün artık ABD özgürlük, adalet ve insan hakları yönünden çok yol aldı diye düşünebilirsiniz. Ben ise dünyanın her köşesinde **McCarthy**'ler var oldukça ideallerine inanan, yürekli kişilerin her daim hain bir kurşuna hedef olabileceklerine, ya da ömür boyu hapiste çürüyebileceklerine inanıyorum.

"Türkiye'de ne zaman anti-demokratik kampanyalar ya da siyasi-ideolojik cadı avları gündeme gelse sol kesim hemen 1950'li yıllarda Amerika'da yaşanan McCarthy dönemine atıfta bulunur ve bu dönemin ünlü bir davası olan Rosenbergler Davası'nı zikreder"

diye bir saptamada bulunmuş **Fikret Ertan** ta 13.Mart.2004 tarihli Zaman Gazetesi'nde. Yazarın bu iddiası günümüzde geçerli değil ki oyun İstanbul Belediyesi'ne bağlı İstanbul Şehir Tiyatroları'nın repertuarında yer alıyor.

Rosenbergler gerçekten suçsuz muydu? Eski Sovyetler Birliği Başkanı **Nikita Kruşçev** anılarında; **Stalin** ve **Molotov**'dan Rosenbergler'in atom bombasının üretiminin geliştirilmesinde çok önemli yardımları dokunduğunu öğrendiğini yazar. Soğuk Savaş sonrasında, 1996 yılında, Sovyet ajanı **Aleksandr Feklisov** da gazetecilere Rosenbergler'in atom casusluğu yapmadıklarını; ancak birtakım askerî sırları KGB'ye verdiklerini ileri sürer. Buna karşılık Sovyetler'de ilk atom bombasını üreten **Boris Brokhovich**, Rosenbergler'in boşu boşuna elektrikli sandalyeye gönderildiklerini belirtir.

Amacım bir tiyatro eleştiri yazısı yazmak değil, ne tarihi sorgulamak, ne de yılların bir '*mitos*'unu yıkmak. Ancak oyunun sahnenin altıya bölünerek özgün bir şekilde aktarılması ve akıcılığı beni oldukça etkiledi.

Oyunun yönetmenliğini üstlenen Orhan Alkaya hepimizin çok yakından tanığı bir sima, '***Öyle Bir Geçer Zaman ki***'nin balıkçısı… (Karcı Holding'in sahibi). Alkaya, 12 Eylül Darbesi sürecinde sıkıyönetim kanunu ile görevden alınan binlerce kamu çalışanı arasında yer aldı. 2008-2009 yıllarında İBB Şehir Tiyatroları '*seçilmiş*' Yönetim Kurulu Üyeliği ve Genel Sanat Yönetmenliği yaptı.

Alkaya, **'Rosenbergler Ölmemeli'** oyununda, kendisinin de yer aldığı farklı bir proje için 1976'da bestelenmiş bir müziği kullandı. O tarihte **Melih Cevdet Anday**'ın ***'Anı'*** şiirini **Tarık Öcal** bestelemiş, partisyonunu **Timur Selçuk** yapmıştı. Alkaya, yıllar sonra notaları almak için Tarık Öcal'ı aradığında; ***"Notalar bende yok, şu anda uğraşamam da, çünkü ölüyorum, şarkı senindir, istediğin gibi kullan"*** yanıtını aldı. Sonra da Tarık öldü.

Alkaya, notalar için şarkının en iyi yorumcusu **Esin Afşar**'a başvurduğunda kendisinden ; ***"Benim yapabileceğim bir şey olursa hemen ara"*** cevabını aldı, ancak olacak iş mi, kısa bir zaman aralığında Esin Afşar da öldü.

Alkaya **'Rosenbergler Ölmemeli'**nin tanıtım broşüründe şöyle yazar: ***"O ilk günden bir Timur kalmıştı bir de ben. Timur, aramızda adı 'Kod adı Milonga' olan şiirimi besteledi. Şaşırtıcı ama ikimiz yaşıyoruz ve 'dışarıda'yız."***

Geçmişi ve günümüzü değerlendirirken oyundan benim kadar etkileneceğinize eminim.

Yakup BAROKAS
http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=81389#.UVQy8sokRAI

MCCARTHY DÖNEMİ

McCarthy Kimdir?

Joseph Raymond McCarthy (14 Kasım, 1908 – 2 Mayıs, 1957) 1947 ve 1957 yılları arasında Wisconsin eyaleti Cumhuriyetçi parti Senatörüydü. Senatodaki 10 yıllık görev süresinde McCarthy ve çalışanları, komünist parti ya da komünist sempatizanları hakkında sorumsuz suçlamalarla kötü bir şöhret kazandılar.

David Schine, Joseph McCarthy and Roy Cohn (1953)

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kimi çevreler Sovyet ajanlarının ülkedeki varlığından ve gizli tertiplerinden dem vurmaya başladı. **29 Haziran 1940'da Amerikan Kongresi, Amerikan hükümetinin devrilmesini savunmayı ve bunun propagandasını yapmayı suç haline getiren bir yasayı kabul etti.** Çok açık ki, düşünce özgürlüğünü sınırlayan bu yasa Amerikan Komünist Partisi'ni hedef alıyordu. Ülkedeki komünist faaliyetleri araştırmak üzere kurulan Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi (HUAC), sendikacılardan yazarlara, müzisyenlerden eğitimcilere onlarca insanı sorguladı. Ancak bunlar arasında en çok gürültüyü Hollywood'un bilinen isimlerinin sorgulanması kopardı.

Soruşturmaların yoğunlaştığı bir dönemde, 9 Şubat 1950'de Wisconsin senatörü Joseph McCarthy, elinde hükümet için çalıştıklarını ve Komünist Parti'ye üye olduklarını iddia ettiği 205 kişinin listesi olduğunu söyleyerek kamuoyunun karşısına çıktı. Bu liste bir sır değildi çünkü 1946'da hükümet tarafından yapılan bir çalışma sonucu hazırlanmış ve kamuoyuna duyurulmuştu. Listedekilerden bir kısmı gerçekten komünistti. **Ancak listenin diğer üyeleri (yine hükümet tarafından sakıncalı bulunan) eşcinseller ve alkoliklerdi.** Dolayısıyla, listeyi elinde sallaya sallaya televizyonlarda arzı endam eden McCarthy de aynı sorguya muhatap kalmış olsa, listedeki yerini alabilirdi pekâlâ. İddiaları üzerine tanıklık yapmak için **Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi'ne çağırılan McCarthy, listeyi önce 80 kişiye, sonra da 50 kişiye düşürmesine rağmen tek bir sanığın dahi komünist olduğunu ispatlayamadı.** Ancak bütün bu iddialı ve hırslı tavırları McCarthy'e geniş bir kamuoyu desteği sağladı. Ve böylece tarihe "McCarthizm" olarak geçen karanlık dönem başladı. Sorgulamalar, eskisinden daha hızlı devam ediyordu…

"Cadı avı" sırasında bütün tanıklardan Komünist Parti'ye üye olup olmadıklarını, üye iseler, diğer üyelerin isimlerini ve artık bu işleri bıraktıklarını söylemeleri ve Komite üyelerine artık yalnızca **Amerikan çıkarları için çalışacak birer tövbekâr olduklarını kanıtlamaları istendi.** Sorulara yanıt vermeyi reddeden onlarca Hollywood çalışanı ya hapse atıldı ya da sürgüne gitmek zorunda kaldı. İşlerinden olmak ise, hepsinin ortak kaderiydi.. Komitenin karşısına çıkıp arkadaşlarının isimlerini birer birer sayanlar, kariyerlerine kaldıkları yerden devam ettiler.

Komitenin gazabına uğrayıp işlerini kaybedenler arasında **Bertolt Brecht, Charlie Chaplin, Arthur Miller, Orson Welles ve Pete Seeger** gibi ünlü sanatçıların yanı sıra daha kariyerlerinin başında olan ve gelecek vadeden pek çok kişinin yer aldığı sinemayla ilgilenen herkesin malumu. Ancak arkadaşlarının gelecekleri pahasına kendi kariyerlerini kurtaranlar bahsinde -belki de en meşhurları olduğundan- Elia Kazan'dan başkası çoğunun hatırına gelmez. Oysa bu isimler arasında nice enteresan insan yer alıyor. Edvard Dmytryk örneğin…

Sorgulamaların başladığı 1947'de soruları yanıtlamayı reddedip, kimsenin düşünceleri yüzünden yargılanamayacağı ilkesinden hareketle Amerikan Anayasası'nın çiğnendiğini belirterek direnen ve bu yüzden hapse atılan Hollywood Onlusu **(Herbert Biberman, Lester Cole, Albert Maltz, Adrian Scott, Samuel Ornitz, Dalton Trumbo, Edward Dmytryk, Ring Lardner Jr., John Howard Lawson ve Alvah Bessie)** arasında yer alan Dmytryk'in ekonomik sıkıntıları, karısından ayrılınca arttı. Bundan kurtulmanın tek yolu olarak arkadaşlarını ele vermeyi ve işine yeniden kavuşmayı gördü. Hollywood Onlusu direnişinden dört yıl sonra 1951'de bu kez kendi isteğiyle çıktığı mahkemede bütün soruları yanıtlamakla kalmayıp isimlerini verdiği komünistlerin kendisine baskı yaptığını iddia etti. Bunun ödülü olarak da kara listeden çıkarıldı ve tekrar çalışma fırsatı buldu.

Larry Parks komiteye isimleri verilenler arasındaki tek oyuncuydu. Aynı zamanda sinemaya ilgi duymayan herhangi birisinin de tanıyabileceği tek isimdi. Parks, komiteye ifade vermeyi kabul etti. 1941'de Komünist Parti'ye katıldığını ancak dört yıl sonra ayrıldığını itiraf eden Parks, arkadaşlarının ismi sorulduğunda yanıt vermek istemedi. Ancak komite onu muhbirlik yapmak ya da komiteye saygısızlıktan hapse girmek arasında bir seçim yapmaya zorladı. Parks da ilk şıkkı tercih etti. Verdiği isimler arasında yer **alan Leo Townsend, Isobel Lennart, Roy Huggins, Richard Collins, Lee J. Cobb, Budd Schulberg ve Elia Kazan** da **Larry Parks'**la aynı tercihi yaptılar ve komiteye yeni isimler verdiler.

Elia Kazan'ın bundan birkaç yıl sonra, 1954'te çektiği, başrollerini Marlon Brando, Karl Malden, Lee J. Cobb, Rod Steiger, Pat Henning ve Eva Marie Saint'in paylaştığı sekiz Oscarlı Rıhtımlar Üzerinde (On the Waterfront) pek çoklarınca McCarthy sorgulamalarındaki tutumunu savunmaya yönelik bir çalışma olarak kabul edildi. **Filmde liman işçisi Terry'nin öyküsü anlatılır.** Terry, çeteleşen sendika patronlarının işlediği cinayetlerden birinde istem dışı rol almıştır ve vicdanı rahat olmasa da susmaktadır. Ancak çetenin öldürdüğü işçilerden birinin kızkardeşi olan Edie'yle duygusal yakınlaşma ve ardından, çetenin adamı olan ağabeyi Charley'nin öldürülmesi Terry'nin yavaş yavaş değişmesine ve eski pısırık kişiliğinden sıyrılarak patronlarına karşı mücadele etmeye karar vermesine neden olur. Filmin sonundaki, arkadaşları tarafından dışlanan Terry'nin feci şekilde dövülmesine rağmen ayakta kalıp destekçileriyle beraber yürümeye devam etme sahnesi de Elia Kazan açısından otobiyografik öğeler taşıyor. Elia Kazan, sorgulamalardaki tavrı yüzünden pek çok arkadaşı tarafından suçlandı ve asla affedilmedi. 1972'de Cannes Film Festivali'nde Kazan'ın ödül kazanması güdeme geldiğinde sorgulamalar yüzünden ABD'yi terk edip İngiltere'ye yerleşmek zorunda kalan Festival Jüri Başkanı ünlü yönetmen **Joseph Losey (Uşak, Kaza Gecesi, Arabulucu),** Kazan'ı açıkça lanetleyerek ödülün verilmesine engel oldu. 1998'de ise, vaktiyle pek çok insanın işini bırakmasına neden olarak endüstrinin canına okuyan Kazan'a, **"endüstriye katkılarından dolayı"** Yaşam Boyu Onur Oscar'ı verildiğinde Ed Harris ve Nick Nolte gibi ünlü oyuncular töreni protesto edecekti. Kendisine muhbirliği hatırlatıldığında Kazan "Utanıyorum." demekle yetindi ve bu konuyla ilgili kimseyle konuşmadı. Anılarında bile: ismini verdiği arkadaşlarından olan Arthur Miller'ın sevgilisi Marlyn Monroe'yla yaşadığı aşk maceraları, sorgulamalardan çok daha fazla yer tutuyordu. Kazan'ın bu davranışı, Anadolu'dan gelmiş olması nedeniyle kendisini hiçbir zaman tam bir Amerikalı olarak kabul ettirememiş olmasına ve Amerikan egemenlerine bu şekilde yaranmaya çalışmış olmasına bağlandı sonraları.

McCarthy'nin kaybettirdiklerinin öyküleri ise çok daha acıklı… Hakkında soruşturma açılıp mahkemeye çağrılanlardan sessiz sinema ustası **Charlie Chaplin, ABD'yi terk ederek İsviçre'ye yerleşti.** Yönetmen Joseph Loosey ise İngiltere'ye yerleşti ancak, ABD'deki cadı avı İngiltere'ye sıçrayınca takma isimlerle çalışmak zorunda kaldı. Nazım Hikmet'in "**Türkülerimizden korkuyorlar Robeson.."** diye selamladığı siyahi şarkıcı Paul Robeson'un pasaportu iptal edilirken, senarist Ben Barzman'a Fransa'ya sürgün yolları gözüküyordu. Tom, Dick ve Harry filmiyle 1941'de Oscar'a aday gösterilen Paul Jarrico için de kariyerinin sonu anlamına geliyordu McCarthizm. Sonraları Kubrick'in filme aldığı Spartacus'ün senaristi Howard Fast de iş bulabilmek için yıllarca takma isim kullanmak zorunda bırakılıyordu. Dr.Jekyll and Mr. Hyde ile tanınan Rose Hobart, sırf Sinema Oyuncuları Sendikası'nda aktif olduğu için sinemadan kopartılanlar arasındaydı. Ünlü Alman şair-yazar Bertolt Brecht ise komiteye çağrıldığında ABD vatandaşı olmadığı için komitenin kendisini sorgulamaya hakkı

olduğunu belirterek çağrıyı kabul etti. Sorgulama sırasında ise, İngilizce'ye tam anlamıyla hakim olmamasını müthiş bir koza dönüştürerek komiteyle dalgasını geçti. Ancak onu da ABD'de fazla tutmadılar ve Doğu Almanya'ya yerleşti.

Bütün Amerika'yı kasıp kavuran McCarthy rüzgarı bu ihtiraslı senatörün eleştiri oklarını Amerikan ordusuna yöneltmesiyle son buldu. Amerikan ordusu için bu kadarı fazlaydı. Onlarca aydın ve sanatçı yargılanırken sesini çıkartmayan kamuoyu, sıra orduya gelince McCarthy'i harcamaya karar verdi. Ordu, gazetelere McCarthy'nin usülsüzlükleri hakkında bilgiler sızdırırken basında da senatörün alkolik ve eşcinsel oluşu sürekli gündeme getiriliyordu.

Nihayetinde McCarthy, senatodaki Operasyon Yönetimi Komitesi'nin başkanlığını ve bir sonraki seçimleri kaybetti. McCarthizm resmen sona ermiş olsa da ABD'yi esir alan antikomünist histeri Soğuk Savaş boyunca devam etti. Buna sinema sektöründen verilebilecek en iyi örnek Jean Seberg'e yapılanlardır. Jean D'Arc ile çıkış yapıp Günaydın Tristesse ile yıldızlaşan Fransız aktris Seberg Hollywood'a geldiğinde, kimileri rahatsız olmuştu. Sebebi, Seberg'in ırkçılık karşıtı Kara Panterler örgütüyle olan ilişkileri ve sol görüşleriydi. Atağa geçmek için fırsat kollayan FBI, Seberg'in Meksikalı yazar Carlos Fuentes'ten hamile kalması üzerine aradığı fırsatı buldu. FBI bu bebeğin Kara Panterler üyesi siyahi bir teröristten olduğunu iddia eden bir mektubu Hollywood dergilerine gönderdi. Bu iftiralar karşısında Seberg öylesine sarsıldı ki, erken doğum yapmak zorunda kaldı ve ertesi gün basın toplantısı düzenleyip gazetecilere ölü bebeğinin bedenini gösterdi. Bu, dedikodulara son verdi ancak Seberg kendini asla toparlayamadı. Çocuğunun her –ölü- doğum gününde intihara kalkışan Seberg, sayısız girişiminden sonra, bir gün arabasında ölü bulundu, boş bir ilaç kutusu ve veda mektubu ile… Irak Savaşı sırasında da ABD'nin tavrını eleştiren Michael Moore ve Jessica Lange gibi isimleri vatan hainliğiyle suçlayıp Hollywood'dan dışlanmalarını savunan kimi çevreler de McCarthizmin hâlâ biryerlerde pusuda olduğunu kanıtlıyordu.

Kaliforniya Üniversitesi müzikologlarından Richard Taruskin'in besteci John Adams'ı Amerikan karşıtı müzisyen olarak yaftalamasındaki dürtü de aynıydı. İyi ve Kötünün Bahçesinde Geceyarısı'nda zengin ve güçlü eşcinsel karakteri unutulmaz bir şekilde canlandırdığı için eşcinsel olduğu iddia edilen Kevin Spacey'nin "**Bu, McCarthy döneminin sürdüğünün açık bir kanıtıdır**" şeklindeki sözleri manidardır. alıntı

Kaynak:

http://www.arastiralim.net/ilk/2009/01/page/49

